

හදන්තාවරිය බුද්ධභෝජන ස්ථවිරපාදයන් විසින් විරචිත

ධම්මපදට්ඨකථා

පළමුවන කොටස

(සිංහල පරිවර්තනය)

මෙතන Click(ක්ලික්) කර පටුනට පිවිසෙන්න

සිංහල පරිවර්තනය

වැලඹ්වියාවේ සිරි ධම්මරක්ඛිත නායක ස්ථවිර

මෙහි පටුන PDF පිටු අංක 08 සිට 11 තෙක් ඇති බව මතකතබා ගන්න.
මාතෘකා හෝ පිටු අංක Click(ක්ලික්) කිරීමෙන් ක්ෂණිකව අදාළ තැනට යොමු වේ.
🌸 ඔබ, අප සැමට තෙරුවන් සරණයි!.

බුද්ධශාසන අරමුදලේ භාරකාර මණ්ඩලයේ අවසරය පිට
මුද්‍රණය කරන ලදී.

හඳුන්තාවරිය බුද්ධිසෝඡ ස්ථවිරපාදයන් විසින් විරචිත

ධම්මපදට්ඨකථා

පළමුවන කොටස

(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රථම මුද්‍රණය : ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතිය - 1999

වැලඹිටිගාවේ සිරි ධම්මරත්න නායකස්ථිර

මේ පාළි ධම්මපදවිධිකථාවේ සිංහල අනුවාදයයි. අවිධිකථා නමින් ප්‍රකටව තිබෙන්නේ ශ්‍රීමුඛදේශනා නමින් තිබෙන මූලික ග්‍රන්ථ උදෙසා කරනලද විස්තර කිරීම් හෙවත් අර්ථකථන සමූහයකි. ශ්‍රීමුඛදේශනාවල පවතින අවබෝධකරගැනීමට අපහසු තැන් මේ අර්ථකථන හෙවත් අටුවා තුළ අවශ්‍ය පැහැදිලිකිරීම්, නිදර්ශන සඳහා කථාන්තරද වෙනත් විස්තරද ඇතුළත්කොට රචනාකර තිබේ. සංඛ්‍යා වශයෙන් ගත්කල මූලික ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සඳහා ලියවී ඇති අවිධිකථා සුවිශේෂයකි. ධම්මපදවිධිකථාව, ධම්මපදපාළියට හෙවත් ධම්මපදයට සපයා ඇති අර්ථකථනයයි. 'ධම්මපදය' සූත්‍රපිටකයේ බුද්දකනිකායට අයත් කුඩා ග්‍රන්ථ පසළොස්ත් එක් ග්‍රන්ථයකි. එය බෞද්ධයන් අතර ඉතාමත් ප්‍රකට හස්තසාර ග්‍රන්ථයක් මෙන්ම අත්පොතක්ද වන්නේය. පොදු පාඨකයන් අතරද අතිශයින් ප්‍රශස්ත ජනප්‍රියම ග්‍රන්ථයක් ලෙස එය හැඳින්වීමෙහි වරදක් නැත. හින්දුන් අතර 'හගවත් ගීතා' මෙන් බෞද්ධයන් අතර 'ධම්මපදය' තිරන්තර පඨන පාඨනයටත් පරිශීලනයටත් උපයුක්තව පවතී.

ත්‍රිපිටකයට අයත් බොහෝ මූලික ග්‍රන්ථවලට ලියා ඇති අවිධිකථා, පපංවසුදනි, මනෝරථපුරණී, අත්ථසාලිනී, සාරත්ථප්පකාසිනී වැනි විශේෂ නාමවලින් හඳුන්වා තිබේ. එහෙත් ධම්මපදයට ලියනලද අටුවාව එබඳු අපර නාමයකින් තොරව 'ධම්මපදවිධිකථා' නමින්ම හඳුන්වා තිබේ. ජාතකපාළිය සඳහා ලියනලද අටුවාවද 'ජාතකවිධිකථා' යන නමින් හැඳින්වෙයි. පාළිධම්මපදවිධිකථාවේ කතුවරයා අනුබුද්ධ බුද්ධඝෝෂාචාර්යපාදයන් වහන්සේයි. ග්‍රන්ථාවසානයේ දක්වෙන උපසංහාර වාක්‍යයෙහි එන පරමවිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවිරියපතිමණ්ඩිතෙන මහාකචිතා....මහාවිහාරවාසීනං වංසාලංකාරගුනෙන විපුලවිසුද්ධිබුද්ධිනා බුද්ධඝෝෂොති ගරුහි....කතායං ධම්මපදස්ස අත්ථවණ්ණනා'ති පාඨයෙන් ඒ බව පනාට වෙයි.

මෙකල භාවිතයේ පවත්නා පාළිධම්මපදවිධිකථාව, මුලින් 'දීපභාසා' හෙවත් හෙළබසින් පැවති බවත්, පසුව සෙසු දේශවාසීන්ගෙන්

ප්‍රයෝජනය සඳහා පාළියට නගන්තුයි කුමාරකස්සප නම් තෙරුන්ගේ ආරාධනයෙන් පාළියට නැගූ බවත් ග්‍රන්ථාරම්භයේ දක්වෙන ගාථාවලින් ('කුමාරකස්සපෙනාහං ථෙරෙන ටීර වෙනසා.... සක්කවිටං අභියාචිතො') ප්‍රකටවෙයි. එසේ අනුවාද කරද්දී හෙළඅටුවාවල පැවති අතිවිස්තර හැකිතරම් සංක්ෂිප්ත කළබවත් ප්‍රකාශවෙයි.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් රචිත 'සමන්තපාසාදිකා' නම් විනය අටුවාව ඇතුළු අනික් බොහෝ අටුවාවලද ත්‍රිපිටකයම අලලා කරනලද්දක් වියහැකිය. බුද්ධඝෝෂ අටුවා සියල්ලට මේ මහාඅටුවාව මූලාශ්‍රය වන්නට පුළුවන. ක්‍රි. ව. 10 වන සියවසයේදී V වන කාශ්‍යප නරේන්ද්‍රයන් විසින් කරනලද 'ධම්පියා අටුවා ගැටපදයේ' එම අටුවා පිළිබඳ සටහන් දක්නට ලැබෙයි. එයින් පෙනෙන්නේ ඒ වනවිටත් හෙළටුවා කීපයක් හෝ තිබුණුබවයි.

මේ අනුව සලකාබලනවිට අද අප අතට පත්වී ඇත්තේ 'ධම්මපදට්ඨකථාවේ' තුන්වන පරම්පරාවට අයත් කෘතියක් බව පැහැදිලි වෙයි. මිහිඳුමාහිමියන් පැමිණෙන විට රැගෙන එන්නට ඇත්තේ පාළි හෝ මගධබසින් තිබුණු කෘති වියහැකිය. හෙළදිවදී ඒවා හෙළබසට නගන ලදි. (යා තම්බපණ්ණි දීපමිහි දීපභාසාය සණ්ඨතා) ඒ වනාහි අටුවා ග්‍රන්ථවල දෙවෙනි පරපුර හෝ සංස්කරණයයි. අනතුරුව බුදුගොස් හිමියන් ප්‍රමුඛ අටුවාවාරිහු ඒ හෙළටුවා රාශිය පෙළ(පාළි) බසට නගාලූහ.

ධම්මපදට්ඨකථාවේ මූලග්‍රන්ථයවූ ධම්මපදයේ වර්ග 26කි. ගාථා 423කි. ඒ ගාථාවලට අර්ථකථන කරමින් ලියූ කථාවස්තු 299කි. ඒ ඒ වර්ගවලට අයත් කථාසංඛ්‍යා මෙසේය:

01. යමක වර්ගයෙහි කථා	14
02. අප්පමාද වර්ගයෙහි කථා	09
03. චිත්ත වර්ගයෙහි කථා	09
04. පුජ්ඵ වර්ගයෙහි කථා	11
05. බාල වර්ගයෙහි කථා	14
06. පණ්ඨිත වර්ගයෙහි කථා	11
07. අරහත්ත වර්ගයෙහි කථා	10
08. සහස්ස වර්ගයෙහි කථා	14

09. පාප වර්ගයෙහි කථා	12
10. දණ්ඩ වර්ගයෙහි කථා	10
11. ජරා වර්ගයෙහි කථා	09
12. අත්ත වර්ගයෙහි කථා	10
13. ලෝක වර්ගයෙහි කථා	11
14. බුද්ධ වර්ගයෙහි කථා	09
15. සුඛ වර්ගයෙහි කථා	08
16. පිය වර්ගයෙහි කථා	09
17. ත්‍රෝධ වර්ගයෙහි කථා	08
18. මල වර්ගයෙහි කථා	12
19. ධම්මට්ඨ වර්ගයෙහි කථා	10
20. මග්ග වර්ගයෙහි කථා	10
21. පක්ඛණ්ණක වර්ගයෙහි කථා	09
22. නිරය වර්ගයෙහි කථා	09
23. නාග වර්ගයෙහි කථා	08
24. තණ්හා වර්ගයෙහි කථා	12
25. හික්ඛු වර්ගයෙහි කථා	12
26. බ්‍රාහ්මණ වර්ගයෙහි කථා	39

ධම්මපදපාළියේ සෑම ගාථාවක්ම නිධාන ගාථා හැටියට ගෙන, මේ කථා යෙදී ඇත්ත, 'අප්පමාද' වර්ගයෙහි 'අප්පමාදො අමතපදං' යන ගාථාවට නිදාන කථාව කියාගෙන යනඅතර, ගාථාවලින් තොරව, අතුරුකථා හැටියට උදේන, සෝමක, සාමාවතී, වාසුලදත්තා, මාගන්දියා යන අයගේ කථාද දක්නට ලැබෙයි.

ධම්මපදට්ඨකථාව පෙර පටන්ම අපේ හික්ඛු අධ්‍යාපන පටිපාටියේ අනිවාර්ය වශයෙන් යොදාගත් පාඨාංගුත්ථයකි. එහි උපප්‍රක්ත භාෂාස්වරූපයත්, සරල සුගම්‍යභාවයත්, කථාවස්තු තුළ දක්නා ලැබෙන රසවත් බවත් ඊට හේතුවන්නට ඇත. ඒ නිසාම මෙම අට්ඨකථාව අනුසාරයෙන් ගැටපද අනුවාද හා තවත් පරිවාර ග්‍රන්ථ ගණනාවක්ම රචනාවී තිබේ. ඒ පරිවාරග්‍රන්ථ අතර, සිංහලයේ පැරණිම ග්‍රන්ථය ලෙස සම්භාවනා ලබන, ක්‍රි. ව. 10 වෙනි සියවසයේදී වන කාශ්‍යප තරේන්ද්‍රයන් විසින් රචිත 'ධම්පියා අටුවා ගැටපදය' ප්‍රමුඛත්වයක් ලබයි. දඹදෙණි පුගයේදී ධර්මසේන නම් ප්‍රතිභාසූරණ යතිවරයෙකු

විසින් රචිත, අග්‍රගණ්‍ය සාහිත්‍ය කෘතියක් වූ සඳ්ධර්මරත්නාවලියද මෙම අවධිකල්‍යානවේ අපූරු අනුවාදයකි. මෙසේ මේ අවුච්ච අයුරෙන් පරිවාරග්‍රන්ථ බිහිවීමේ හේතුවෙන් මෙය මහජනතාව අතර ජනප්‍රියත්වයට පත්වියයි නිගමනය කළ හැකියි.

ත්‍රිපිටක අවුච්චග්‍රන්ථ සරල සිංහලට නැගීමෙහිලා රාජකීය ආසියාතික (ලංකා) සමිතියේ අනුග්‍රහය ලැබීම මහත් වාසනාවක් බව කෘතඥතා පූර්වකව සඳහන් කළ යුතුය. මෙම කාර්යයෙහිලා මහාචාර්ය ඇම්. බී. ආරියපාල මහතාණන්ගේ මාර්ගදේශකත්වයත්, මහත්වූ ඇපකැපවීමත් අවංකවම අගය කරමු.

පැලියගොඩ
විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන
කැලණිය.
1999 ජනවාරි 25.

**ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආර්ථික හමුදාවේ
අවධානය පරිවර්තක කමිටුව**

මහවාරය ඇම්. ඩී. ආරියපාල (සභාපති)

මහවාරය එන්. ඒ. පයව්කුම

මහවාරය වයි. කරුණාදාස

ආචාර්ය කේ. ටී. ඩබ්ලිව්. සුමනසූරිය

ආචාර්ය ඇස්. පී. සමරසිංහ (ලේකම්)

රාජකීය පන්ති ආචාර්ය පී. එස්. ඩී. සේනානායක

ආචාර්ය කේ. ඩී. පරණවිතාන (භාෂාධාරක)

මහවාරය කපිල අගයවංස

කථා වස්තු

පිටු අංක

ගන්ධාරම්භ කථා	01
1 වක්වුපාල තෙරුන්ගේ කථාවස්තුව	03
2 මට්ටතුණ්ඩලී වස්තුව	18
3 පුල්ලතිස්ස ස්ථවිර වස්තුව	26
4 කාළියකින්නගේ උත්පත්තිකථා වස්තුව	31
5 කෝසම්බක වස්තුව	36
6 වුළකාළ, මහාකාළ වස්තුව	44
7 දේවදත්ත වස්තුව	51
8 අගසවු වස්තුව	55
9 නන්දස්ථවිර වස්තුව	76
10 වුන්දසුකරික වස්තුව	84
11 ධම්මික උපාසක වස්තුව	86
12 දෙව්දත්තෙරුන්ගේ වස්තුව	89
13 සුමනාදේවියගේ කථාවස්තුව	102
14 යහළුගික්ෂු දෙනමගේ කථාවස්තුව	104

යමකවග්ග වර්ණනාව නිමි

1 උදේනගේ උත්පත්ති කථාව	108
සෝඡකසිටුගේ උත්පත්ති කථාව	113
සාමාවතීගේ උත්පත්ති කථාව	125
වාසුලදත්තාවගේ උත්පත්ති කථාව	129
මාගන්දියාගේ උත්පත්ති කථාව	133
සාමාවතී-මාගන්දියාදීන්ගේ මරණය දක්වෙන උදේන වස්තුව	136
2 කුම්භසෝඡක වස්තුව	152
3 වුල්ලපන්ථක තෙරුන්ගේ වස්තුව	158
4 බාලනක්ඛත්තසෝඡා වස්තුව	169
5 මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ගේ වස්තුව	171
6 පමානොපමා යහළුගික්ෂු දෙනමගේ වස්තුව	172
7 මහාලිපුශ්‍යන වස්තුව	174
8 එක්තරා ගික්ෂුවකගේ වස්තුව	184
9 නිගමවාසී තිස්ස තෙරණුවන්ගේ වස්තුව	185

අප්පමාදවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	මේසිය තෙරුන්ගේ වස්තුව	188
2	එක්තරා හික්ෂුවකගේ වස්තුව	190
3	කළකිරුණු එක්තරා හික්ෂුවකගේ වස්තුව	195
4	භාගිනෙයා සංසරක්ඛිත තෙරුන්ගේ වස්තුව	197
5	චිත්තහත්ථ තෙරුන්ගේ වස්තුව	200
6	පන්සියක් විදර්ශක හික්ෂුන්ගේ වස්තුව	205
7	පුතිගත්තතිස්ස තෙරුන්ගේ වස්තුව	208
8	නන්දගෝපාලක වස්තුව	211
9	සෝරෙයා තෙරුන්ගේ වස්තුව	213

චිත්තවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	පෘථිවිකථාවේ නිපුතු පන්සියක් හික්ෂුන්ගේ වස්තුව	218
2	මිරිගුවක් කර්මස්ථානකරගත් හික්ෂුවකගේ වස්තුව	219
3	විඬුඩහ වස්තුව	220
4	පතිපුජිකා වස්තුව	235
5	මසුරුකෝසිය සිවාණන්ගේ වස්තුව	238
6	පාටිකාජීවක වස්තුව	244
7	ජත්තපාණි උපාසක වස්තුව	246
8	විශාඛා වස්තුව	249
9	ආනඤ තෙරුන්ගේ ප්‍රශ්නවිසඳීමේ වස්තුව	270
10	මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ට පිණිඩපාතය දීමේ වස්තුව	272
11	ගෝඨක තෙරුන්ගේ පරිනිර්වාණ වස්තුව	277
12	ගරහදින්න වස්තුව	279

පුජ්ජවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	කුමුදුලපුල්ගෙනා දුප්පත් සේවකයාගේ වස්තුව	287
2	කාශ්‍යප තෙරුන්ගේ සද්ධිවිහාරික හික්ෂුවගේ වස්තුව	297
3	ආනඤ සිටුහුගේ වස්තුව	301
4	ගුටකපන සොරුන්ගේ වස්තුව	304
5	උද්ධි තෙරුන්ගේ වස්තුව	305
6	තිහක් පමණ පාඨෙයාක හික්ෂුන්ගේ වස්තුව	306
7	පුජ්ජබුද්ධ කුෂ්ටියාගේ වස්තුව	307
8	ගොවියාගේ කථාවස්තුව	309
9	සුමනමාලාකාරයාගේ වස්තුව	312
10	උප්පච්ඡාණාවන්ගේ වස්තුව	316

11	ජම්බුකාජීවකයාගේ වස්තුව	318
12	කාකප්‍රේත වස්තුව හා අභිප්‍රේත වස්තුව	326
13	සට්ඨිකුට ප්‍රේත වස්තුව	329
14	සුඛම්මතෙරුන්ගේ වස්තුව	333
15	චතවාසිකතිස්ස තෙරුන්ගේ වස්තුව	356

බාලවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	රාධ තෙරණුවන්ගේ වස්තුව	353
2	අස්සථි-පුතබ්බසුකයන්ගේ වස්තුව	356
3	ජන්තතෙරුන්ගේ වස්තුව	357
4	මහාකප්පින තෙරණුවන්ගේ වස්තුව	358
5	පණ්ඩිත සාමණේරයන් චතත්සේගේ වස්තුව	367
6	ලකුණ්ටක හද්දිය තෙරණුවන්ගේ වස්තුව	379
7	බාණමාතා වස්තුව	380
8	බඩගිනිකාර යාවකයන්ගේ දෙස් කී පන්සියක් හික්ෂුන්ගේ වස්තුව	383
9	ධම්මික තෙරුන්ගේ වස්තුව	385
10	බණ ඇසීමේ වස්තුව	387
11	ආගන්තුක හික්ෂුන් පන්සියක් නමකගේ වස්තුව	388

පණ්ඩිතවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	ජීවකප්‍රශ්න වස්තුව	389
2	මහාකාශ්‍යප ස්ථවිර වස්තුව	391
3	බෙල්ලට්ඨිසීස ස්ථවිර වස්තුව	394
4	අනුරුද්ධ තෙරුන්ගේ වස්තුව	395
5	මහාකාන්‍යායන ස්ථවිර වස්තුව	397
6	ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිර වස්තුව	398
7	කොසබ්බාසී තිස්ස තෙරුන්ගේ සාමණේරයන් චතත්සේගේ වස්තුව	401
8	සාරිපුත් තෙරුන්ගේ පෑනවිසදීමේ වස්තුව	404
9	බද්ධවනිය රේචන තෙරුන්ගේ වස්තුව	405
10	එක්තරා සත්‍රියකගේ වස්තුව	412

අරහත්තවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	තඹදළි වෝරසාතකයාගේ වස්තුව	413
2	දරුවීරිය හෙරුන්ගේ වස්තුව	417
3	කුණ්ඩලකේසි ස්ථවිරී වස්තුව	422
4	අනර්ථ බණ ඇසු බමුණාගේ වස්තුව	428
5	සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ මාමාවු බමුණාගේ වස්තුව	430
6	සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ බෑණාගේ වස්තුව	431
7	සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ යාථබමුණාගේ වස්තුව	432
8	දීසායු කුමාරයාගේ වස්තුව	433
9	සංකිව්ව සාමණේර වස්තුව	436
10	බාණු කොණ්ඩඤ්ඤ තෙරණුවන්ගේ වස්තුව	444
11	සජ්ජදස හෙරුන්ගේ වස්තුව	446
12	පටාවාරා තෙරණියගේ වස්තුව	449
13	කිසාගෝතමී තෙරණියගේ වස්තුව	454
14	බහුජුත්තික තෙරණියගේ වස්තුව	457

සහස්සවග්ග වර්ණනාව නිමි

1	වුළුඵකසාටක බමුණාගේ වස්තුව	459
2	සෙය්‍යසක හෙරුන්ගේ වස්තුව	462
3	ලාජදෙව්ද්‍රවණියගේ වස්තුව	463
4	අනාථපිණ්ඩික සිටුවරයාගේ වස්තුව	465
5	අසංයත ලෙස පිරිකර පරිහරණය කළ හික්කුටගේ වස්තුව	469
6	බිළාලපාදක සිටුහුගේ වස්තුව	470
7	මහදන වෙළදගේ වස්තුව	473
8	කුක්කුටමිත්ත වැද්දගේ වස්තුව	475
9	කෝක නම් බුදුවැද්දගේ වස්තුව	480
10	මණිකාර කුලපගතිස්ස හෙරුන්ගේ වස්තුව	482
11	හික්කුත් තුත්තමකගේ වස්තුව	484
12	සුජ්ජබුද්ධ ශාක්‍යයාගේ වස්තුව	488

පාපවග්ග වර්ණනාව නිමි

බම ම පද්ධතිය වේ සිංහල අනුචාරය

මහ මෝහ අප්පරෙහි
ගිඵණු ලොවක කෙළවර දුටු
දිලෙන ඉදු බල යුතු
කිසිවකු දහම් පහනක්
දල්විණි නම් උතුම් ලෙස

සිරිමත් ඒ බුදුන්ගේ
දෙපා පියුම් නැමද සිට
එතුමන්ගේ දහමටද
සහරුවනටද සුද කොට

දහම අදහම පිළිබඳ
ඒ ඒ කරුණු උදෙසා
දහම කෙළවරටම පත්
බුදුහු යම් ධම්මපදයක්
මැනවින් දෙසූ සේක් නම්

කරුණාවෙන් මෙහෙය වී
දෙව්මනිසුන්ට හිතවූ
ප්‍රීතිය ප්‍රමුදිත බව වඩවන
යම් දහමක් දෙසූහු නම්

පරපුරෙන් ගෙන ආ ඒ
නිපුණවූ අරුත් පහදන විදි
හෙළ දිවයිනෙහි මෙතෙක් කල්
හෙළ බසින්ම පැවතුණේ වේ.

එය සෙසු දනන්හට
හිත සුව පිණිස නොයෙදේ
එයින් ලොවට වැඩක් වේනම්
ඉතා යෙහෙකැයි සලකා

මෙවැනි පැතුම් ඇතිවූ
දැමුණු සමචාරීවූ
කුමරකයුප් නම් ලත්
තිර සිත් ඇති තෙරණුවන්
දහම කල් පවතිනු වස්
සිතා කළ ඇරයුම ලෙස
එම බසත්, බහුලව කළ
විස්තරද පිළිවෙළද හැර

හෙළ අරුත් පහදන
ගාථා ව්‍යාකෘත පද හා
බහුල විස්තර හැර මෙය
පෙළ බසට නගා ලත්තෙමි

ඒ සැම විමසා බලා
සෙස්ස අරුත් වශයෙන් ගෙන
පැණවතුන්ගේ මනසට
අරුත් දහම් ඇසුර හා
ප්‍රීති සොම්නස එළවමින්
වෙනත් බසකින් ලියා ලත්තෙමි.

මේ ධර්මදේශනාව කොහේදී දේශනා කරන ලද්දක්ද? සැවැත්තුවරදීය. කවුරුත් අරභයාද? වක්ඛුපාල තෙරුන් අරභයාය.

සැවැත්තුවර මහාසුවණ්ණ නම් කෙළෙඹියෙක් සිටියේය. ඔහු විවිධ සැපසම්පත් ඇති මහ ධනවතෙකි. දුපුතුන් නැත්තෙකි. දිනක් ඔහු නානකොටුපළට ගොස් ආපසු එන අතරමහ අකුපතරින් ගැවසීගත් එක් වනය්පති වෘක්ෂයක් දැක, මේ වෘක්ෂය කිසියම් මහානුභාව සම්පන්න දෙවියෙකු අධිගෘහිත (වාසයකරන) ගසෙකිසි සිතිය. එසේ සිතා ඒ ගස යට හොඳින් පිරිසිදුකොට ප්‍රාකාරයක් බැඳ, වැලි අතුරුවා ධජ පතාක ඔසවා ඒ වනදෙවුරුක අලංකාර කරවා, ඉදින් පුතෙක් හෝ දුවක් ලැබුණොත් ඔබට මහත්වූ සත්කාර සම්මාන කරන්නෙමි'යි ප්‍රාර්ථනාකොට ගියේය.

ඉන්පසු ඔහුගේ බිරිඳගේ කුස ගැබක් පිහිටියේය. ඕනෑමො ගැබක් පිහිටිබව තම සැමියාට දන්වුවාය. කෙළෙඹියා ඇට ගැබ්පෙරහැර දුන්නේය. ඇ දසමසක් ඇවෑමෙන් පුතෙකු වැදුවාය. සිටුවරයා තමා විසින් පාලනය කළ වනය්පතිය නිසා ලත් හෙයින් පුතාට 'පාල' යන නම තැබීය. ඇ පසු කලෙක තවත් පුතෙකු ලැබුවාය. ඔහුට 'වුල්ලපාල' යන නම තබා වැඩිමලාට 'මහාපාල' යන නම තැබීය. ඔවුහු සිදුසු වියට පත්කළහි ගෘහබන්ධනයට (විවාහයට) ඇතුළත්වූහ.

එසමයෙහි දම්සක් දේශනා පැවැත්වූ බුදුරජාණන්වහන්සේ ජනයා සගමොක්මගෙහි පිහිටුවමින් පිළිවෙළින් වැඩමවා, අනේපිඬු සිටුහු විසින් පනස්හතර කෝටියක් ධනය වියදම්කොට කරවනලද ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක. තථාගතයන්වහන්සේ මවුපසින් අසුවක් පමණ පවුල්වල අයද, පියපසින් අසුවක් පමණ කුලවල අයද යන අසුවේ කුලදෙකක නැයන් දහස්ගණනක් විසින් කරනලද විහාරයෙහි එකම වසක් විසූසේක. අනේපිඬුසිටුහු විසින් කරනලද ජේතවනාරාමයෙහි එකුත්විසි (19 ක්) වසක්ද, විසිහත් කෝටියක වියදමින් විශාඛාව විසින් කරවනලද සුර්වාරාමයෙහි සවසක්ද විසූසේක. ඒ දෙකුලයේ අයගේ ගුණමහත්විය ගැන සලකා මෙසේ සැවැත්පුර විසිපස්වසක් පමණ වස් විසූසේක.

අනේපිඬු සිටුකුමාන්, විශාඛා මහාඋපාසිකාවන් නිතිපතා දවසට දෙවරක් බුද්ධොපස්ථානය සඳහා විහාරයට යති. එසේ යන විට 'ළඳරු

සාමනේරවරු විහාරයට ගිය විට අපේ අත් දෙස බලත් යයි සිතා හිස් අතින් කිසිවිටෙකත් නොගියහ. පෙරබත් වේලාවේ (උදේ වරුවේ) යනවිට කැපුතු දේවල් ගෙන්වාගෙන යති. පසුබත් වේලෙහි නම් පස්වැදෑරුම් බෙහෙත්ද, අටවැදෑරුම් පානවර්ගද රැගෙන යති. ඒ දෙදෙනාගේ ගෙවල්වල හිඤ්ඤත් දහසක් දෙනා වෙනුවෙන් නිතරම ආසන පනවා ඇත. යම් හිඤ්ඤාමක් ආහාර පාන බෙහෙත් ආදී යමක් කැමැත්තේ නම් ඒ සියල්ල තමන් කැමති හැටියකට එහි සම්පාදනය වී තිබේ.

ඔවුන් අතරින් අනෙපිඩුසිටුහු විසින් එකම එක දවසකවත් බුදුරදුන්ගෙන් ප්‍රශ්න අසා නැත. 'තථාගතයන්වහන්සේ බුදුවරයෙකු නිසා සිදුමැලිය. ක්ෂත්‍රිය කුලයේ කෙනෙකු නිසාත් සිදුමැලිය. මේ ගෘහපතියා මට උපකාර කරන්නෙකිසි සිතා දහම් දෙසනවිට උන්වහන්සේට ක්ලාන්ත ගතිය ඇතිවිය හැකිය' ආදී කරුණු සලකා බුදුන් කෙරෙහි අධිකමාත්‍ර ආදරය නිසා එසේ ප්‍රශ්න නොඅසනලදි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ එගෙට වැඩමවා ආසනයේ වැඩ සිටි හැටියේම, මේ සිටුවරයා මා නොරැකියයුතු තැන රකියි, මා සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් අබරණින් සැරසූ මගේ හිස කපාදී, දෑස් ගළවාදී, හදවත උගුල්ලාදී, ප්‍රාණසම අඹුදරුවන් දන්දී පාරමී සම්පූර්ණ කෙළේ දහම් දෙසීම සඳහාමයි. එහෙත් මොහු මා නොරැකියයුතු තැන රකිය'යි සිතා කුමක් හෝ දම්දෙසුමක් කරනසේක්මය.

එකල සැවැත්තුවර සත්කෙළක් මිනිස්සු වාසය කළහ. එයින් බුදුරදුන්ගෙන් බණ අසා පස්කෙළක් පමණ මිනිස්සු ආර්ය ශ්‍රාවකයෝ වූහ. දෙකෙළක් පමණ පෘථග්ජනයෝ වූහ. ඔවුහු ආර්යශ්‍රාවකයන් වෙනුවෙන් කාර්ය දෙකක් ඉටුකළහ. පෙරවරුවේ දන් දුන්හ. පස්වරුවේ සුවඳමල් අතින් ගෙන වස්ත්‍ර, බෙහෙත් වර්ග, පානවර්ග ගෙන බණ අසනු පිණිස විහාරයට ගියහ. දිනක් ආර්යශ්‍රාවකයන් සුවඳ මල් රැගෙන විහාරයට යනු බලා සිටි මහාපාල, මේ පිරිස කොහි යෙත්දැයි විචාරා බණ ඇසීමට යනබව දැන, මාත් එහි යායුතුයයි සිතා විහාරයට ගොස් පිරිස් කෙළෙවරට වී සිටියේය.

බුදුවරු දහම් දෙසන කල, පිරිස දෙස බලා සරණ සීලයෙහි හෝ පැවිදි වීමෙහි හෝ අදහස් ඇති අය දක, ඔවුන්ගේ අදහස්වලට ගැළපෙන සේ දහම් දෙසති. එහෙයින් එදින බුදුරජාණන්වහන්සේ මහාපාලගේ උපනිශ්‍රය සම්පත් හෙවත් වාසනා මහිමය දක ඒ අනුව ආනුසුබී කථාව හෙවත් පිළිවෙළකථාව අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූසේක. ඒ

පිළිවෙළකථාව කෙසේදයත්? දුකකථාව, සීලකථාව, ස්වර්ගකථාව, කාමයන්ගේ ආදීතවකථාව, ඒ සියල්ලෙහි නිසරුවාව හා කෙලෙස්වලින් යුක්තවත් ආදිකථාත්, අවසානයෙහි ඒ සියල්ලෙන් නික්මීමෙහි හෙවත් හැර දැමීමෙහි ආනිසංසත් ප්‍රකාශ කිරීමයි. ඒ අසා සිටි මහාපාල කෙළෙඹියා මෙසේ සිතීය.

‘පරලොව යන විට තම දුපුකුත් හෝ හවහෝග සම්පත් හෝ තමන් සමග නොයයි. තම සිරුර පවා තමන් සමග නොයයි. මේ ගිහිගෙයි විසීමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? මමත් මහණ වන්නෙමි’යි දේශනාවසානයෙහි බුදුරදුන් වෙත එළඹ තමන් පැවිදිකරවන ලෙස ඉල්ලාසිටියේය.

බුදුපියාණෝ මෙසේ විවාළහ. ඇයි මේ ගැන අසා බැලියයුතු නෑ කෙනෙක් ඔබට නැද්ද? ස්වාමීනී, මගේ බාල සොහොයුරා ඇත. එසේ නම් ගොස් ඔහුගෙන් අසා බලන්නැයි බුදුහු වදළහ. හෙතෙම මැනවැයි පිළිගෙන බුදුන් වැඳ ගෙදර ගොස් බාලසොහොයුරා කැඳවා මෙසේ කීවේය.

මලණුවනි, අපේ කුලපරම්පරාවට අයිති සප්‍රාණික අප්‍රාණික යම්තාක් දෙයක් ඇත්නම් ඒ සියල්ල ඔබට භාරකරමි. එය පිළිගන්නැයි කීය. ඇයි ඔබ කුමක් කරන්නෙහිදැයි චුල්ලපාල ඇසීය. මම බුදුන් ළඟ මහණවන්නෙමියි හේ පිළිතුරු දුන්නේය. සොහොයුර, ඔබ කුමක් කියන්නෙහිද? මගේ මව මැරුණු පසු මව හැටියටත් පියා මැරුණු පසු පියා හැටියටත් සිටින්නේ ඔබයි. අපේ පරපුරේත් විශාල ධනසම්පත් ඇත. ගෙදර වසන ගමන්ම පිනුත් කළ හැකිය. ඒ නිසා පැවිදි නොවුව මැනව. මලණුවනි, මම බුදුන්ගෙන් බණ ඇසුවෙමි. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඉතා සියුම් ලෙස සියලු දහම් ත්‍රිලක්ෂණයට තඟා මුල මැද අග යහපත්වූ ධර්මය දේශනාකළහ. ඒ දහම්පිළිවෙත ගිහිගෙයි වසනගමන් පිරිය නොහැකි නිසා මම පැවිදිවෙමි. සොහොයුර ඔබ තවමත් තරුණය, මහලුවී පැවිදිවන්න. මලණුවනි, මහල්ලාට තමන්ගේ අත්පා පවා වසහ නොවෙයි. කුමනි ලෙස තබාගැනීමත් දුෂ්කරයි. නැයත් ගැන කියනු කවරේද? ඒ නිසා මම ඔබේ අවවාදය පිළිනොගනිමි. මහණදම් පුරන්නෙමි.

ජරාවෙන් දිරා ගිය
අත් පා වසහ නොම වේ
සිතේ සවියක් නැති කල
කෙසේ දහමෙහි යෙදෙමුද?

මහාචුල්ලයෝ, මලණුවන් හඬද්දීම, මලණුවනි, මම පැවිදි වන්නෙමිසි බුදුන් වෙත ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියහ. පැවිදි උපසම්පද ලබා ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන් වෙත පස්වසක් සිට බුදුන් සමීපයට පැමිණ වැඳ ස්වාමීනි, මේ සසුනේ ධුර කීයක් ඇද්දයි විචාළෝය. ග්‍රන්ථධුර, විපස්සනාධුර වශයෙන් දෙකක් ඇතැයි බුදුහු වදළෝය. ස්වාමීනි, ග්‍රන්ථධුරය නම් කුමක්ද? විදර්ශනාධුරය නම් කුමක්දැයි විචාළකල්හි, තමන්ගේ නුවණට අනුරූප ලෙස නිකායග්‍රන්ථ එකක් හෝ දෙකක් හෝ සියලු ත්‍රිපිටකයම හෝ ඉගෙනගෙන එය ධාරණය කිරීම, පාඩම් කරගැනීම, ඉගැන්වීම ග්‍රන්ථධුරය නම් වේ. සැහැල්ලු ඇවතුම් පැවතුම්වලින් යුක්තව ඇත සෙනසුන් කරා ගොස් එහි වසමින් හවසේ ඉපදීම හා විනාශය ගැන සිතමින් නිරතුරුව අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණය අනුව විපස්සනා භාවනාව වඩා රහත්ඵලයට පැමිණීම විදර්ශනා ධුරය නම් වේයයි වදළහ.

ස්වාමීනි, මම මහලුච්ඡි පැවිදිවීමි, ග්‍රන්ථධුරය වැඩීම අපහසුය. විදර්ශනාධුරය පුරන්නෙමි. ඒ සඳහා මට උචිත කමටහන් දෙනු මැනවිසි හෙතෙම ඉල්ලාසිටියේය. ඉන්පසු බුදුහු ඔහුට රහත්ඵලය දක්වා කමටහන් කියාදුන්හ. හෙතෙම බුදුන් වැඳ තමන් සමඟ යෑමට කැමති හික්ෂුන් සැට නමක්ද සමඟ පිටත්වී යොදුන් එක්සියවස්සක් මඟ ගෙවා එක් පිටියර ගමකට පැමිණියේය. එහි සපිරිවරින් පිඬුසිඟා වැඩියහ. එගම මිනිස්සු සුපිළිපත් මහසඟන දක පැහැදුණු සිතින් අයුන් පනවා දී ප්‍රණීත ආහාරයෙන් වළඳවා, ස්වාමීනි, ආර්යයන්වහන්සේලා මේ වස්තුන්මාසය මෙහිම වසන්නාහු නම් අපිද නිසරණයෙහි පිහිටා සිල්සමාදන් වන්නෙමුයයි දන්වා සිටියහ. උන්වහන්සේලාත්, අපි මේ කුලවතුන් නිසා හවිනිස්සරණය (සසරින් එතර වීම) කරන්නෙමුයයි ආරාධනාව ඉවසූහ. මිනිස්සු ඒබව දැන විහාරයක් තනා රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථාන තනාදුන්හ. උන්වහන්සේලා නිතර ඒ ගමට පිඬුසිඟා වැඩියහ.

ඉන්පසු එක් වෛද්‍යවරයෙක් උන්වහන්සේලා වෙත එළඹ සිට, ස්වාමීනි, කීප දෙනෙක් එකට වසන තැන යම් යම් ලෙඩරෝගාදිය ඇතිවීමට පුළුවන. එසේ වුවහොත් මට කියනු මැනවි. මම ඊට ප්‍රතිකාර ලබා දෙන්නෙමිසි කීවේය. පාල තෙරණුවන්වහන්සේ වස්ඵළඹෙන දවසෙහි අතින් හික්ෂුන් අමතා, ඇවැත්නි මේ වස්තුන්මාසය ඉරියව් කීයකින් ගතකරන්නහුදැයි විචාළහ. ස්වාමීනි, ඉරියව් හතරකිනි. ඇවැත්නි, එය යුද්දයද? අප නොපමා වියයුතු නොවේද? අපි ජීවමාන බුදුරදුන් හමුවෙහි කමටහන් ගෙන ආවෙමු. බුදුවරු වනාහි ශට්කපටකම්වලින් සතුටු කළ

නොහැක්කේය. යහපත් අදහසින්ම උත්වහන්සේලා කුටුපහටු කළ යුත්තාහ. පමාවන්තහුට නම් යතර අපාය තමන්ගේ ගෙදර මෙනි. එහෙයින් ඇවැත්නි, අප්‍රමාද වව්. මම නම් ඉරියව් තුනකින් පමණක් මේ වස්කාලය ගතකරන්නෙමි. මම මගේ පිට කිසිවිටෙකත් දිග නොහරින්නෙමි. ස්වාමීනි, යහපති. අප්‍රමාද වනු මැනවයි සෙසු හික්ෂුහු පිළිවදන් දුන්න.

නිද නොගෙන මයක් ගතකළ පාලතෙරණුවන්ට ඇස් රෝගයක් හටගත්තේය. සිදුරු කළයකින් දියදහර කාන්දුවන්නාක් මෙන් දැසින් කළු එ දහරාවෝ වැගුරුණාහ. උත්වහන්සේ මුළු රැ ග්‍රමණධර්මයෙහි යෙදී උදෑසන ඇතුළු ගැබටවී හුන්නේය. හික්ෂුහු පිඬුසිභාවයින් වේලාවෙහි තෙරුන් ළඟට පැමිණ, ස්වාමීනි, පිඬුසිභා වසින වේලාව පැමිණ ඇතැයි දන්වූහ. ඇවැත්නි, එසේ නම් පාසිවුරු ගන්නැයි තමන්ගේ පාසිවුරු ගෙන්වා ගෙන පිටත්වූහ. හික්ෂුහු උත්වහන්සේගේ දැසින් කළු ගලනු දක ස්වාමීනි, මේ කිමෙක්දැයි විචාළහ. ඇවැත්නි, මගේ ඇස් වාතයෙන් විදියි. (ඇසේ වාතාබාධයකි) ස්වාමීනි, එක් වෙදකු විසින් රෝගාබාධ ගැන දන්වන්නැයි අපට කියාඇති තේද? ඔහුට දන්වමුද? යහපතැයි කීවිට හික්ෂුහු වෙදට ඒ බව දන්වූහ. වෙද තෙලක් සිඳි එවීය. තෙරණුවෝ හිඳගෙනම තෙල නායයට උරා ඇතුළු ගමට පිවිසියෝය. වෙද තෙරුන් දක ස්වාමීනි, ඔබට තවත් ඇස්රුදව ඇද්දැයි ඇසීය. එසේය. උපායකයිනි, තවමත් රුදව පවතී. වෙදුදුරා මෙසේ සිතීය.

'මම එක්වරකින්ම ඇස්රෝග සංසිදෙන තෙලක් එවීමි. කුමක් නිසා රෝගය සුවනොවුයේදැයි සිතා, ස්වාමීනි, ඔබ තෙල් නයාකෙළේ හිඳගෙනද, නිදගෙනදැයි ඇසීය. තෙරණුවෝ නිහඬවූහ. නැවත නැවතත් විචාළනමුත් කිසිවක්ම නොකීහ. වෙද විහාරයට ගොස් තෙරණුවන්ගේ වාසස්ථානය බලාගතයුතුයයි සිතා, ස්වාමීනි එසේ නම් වඩිනු මැනවයි. තෙරුන් පිටත්කර යවා තෙමේ විහාරයට ගොස් බලන්නේ තෙරුන් ඇවිදින හා හිඳගන්නා තැන් මිස නිදන තැනක් - අසුනක් නොදක ස්වාමීනි, ඔබ තෙල් නයාකෙළේ හිඳගෙනද, හිටගෙනදැයි නැවත නැවතත් ඇසීය. තෙරණුවෝ නිහඬවූහ.

ස්වාමීනි, මෙසේ නොකළ මැනවි. ග්‍රමණධර්මය නම් ශරීරය යහපත් සේ රැකෙනනාක් කල් කළහැකිය. නිදගෙනම තෙල් නයාකළමැනවයි නැවත නැවතත් ඉල්ලාසිටියේය. ඔබ යන්න. කතාබහ කර සුදුස්සක් කරන්නෙමිසි තෙරණුවෝ කීහ. එතැන කතාබහ කිරීමට

තෙරුන්ගේ නැයෙක් - සහලේනැයෙක් නොවීය. එසේනම් කතාබහ කරන්නේ කවුරුන් සමගද?, ස්වකීය ශරීරය සමගය. 'ඇවුන්නි, පාලිත, කියන්න. ඔබ ඔබේ ඇස් ගැන බලන්නෙහිද, නැතහොත් බුද්ධශාසනය ගැන බලන්නෙහිද, අගක් මුලක් නොපෙනෙන මේ සංසාරචක්‍රයෙහි ඔබ ඇස් නැතිවිසිටි වාර ගණන ප්‍රමාණයක් නැත. බුදුවරු සියගණනින් දහස්ගණනින් ඉක්මගොස් සිටිති. එයින් ඔබ එක බුදුවරයන්වහන්සේ තමකගෙනුත් දහම ප්‍රගුණකොට ප්‍රතිඵල ලබා නැත. දන් මේ වස්කාලය ඇතුළත තුන්මාසයම නිදනොගන්නෙමිසි අදිටත් කෙළේත් නොවේද? එහෙයින් ඔබේ ඇස් නැසියාම හෝ වේවා, බිඳීයෑම හෝ වේවා. ඇස් නොව බුදුසසුනම සිතෙහි රඳවා ගන්නයයි, භූතකායට (සතර මහා භූතයන්ගෙන් සෑදුණු කයට) ඔව්දත් දෙමින් මේ ගාථාද ප්‍රකාශකළහ:

මගේමයයි කී ඇසුත්	නැසෙයි
කනුත් නැසෙයි දේහයත්	නැසෙයි
සිරුර සතුටු හැමදේම	නැසෙයි
පමාවෙමින් ඇයි පාලිත පසු	වන්නේ

මගේමයයි කී ඇසුත්	දිරයි
කනත් කයත් එලෙසින්ම	දිරයි
කය හා බැඳි හැමදේම	දිරයි
පමාවෙමින් ඇයි පාලිත පසු	වන්නේ

මගේමයයි කී ඇසුත්	බිඳෙයි
කනත් රුවත් එලෙසින්ම	බිඳෙයි
රුව හා බැඳි හැමදේම	බිඳෙයි
පමාවෙමින් ඇයි පාලිත පසු	වන්නේ

මෙසේ පද්‍ය තුනකින් තමන්ටම අවවාද කරගෙන නසාකර්මයත් කොට පිටුපිණිස ගමට වැඩියෝය. වෙදැදුරාණෝ තෙරණුවන් දක, ස්වාමීනි, කෙසේද, නසාකර්මය කළෙස්කදැයි විචාළෝය. උපාසකය එසේය. දන් කෙසේද ස්වාමීනි? උපාසකය, රුදව තවමත් එසේමය. ස්වාමීනි, නසා කෙළේ හිඳගෙනද? නිදගෙනද? තෙරණුවෝ නිහඬ වූහ. නැවත නැවතත් ඇසූ නමුදු කිසිවක්ම නොකීහ. ස්වාමීනි, ඔබ ඇයට නිසි සප්පාය නොකරන්නහුය. අද පටන් මා ඔබට තෙල් දුන්බවක් නොකියන්න. මමද ඔබට තෙල් දුන්බවක් නොකියන්නෙමිසි කිය.

තෙරණුවෝ, වෙදදුරු විසින් ප්‍රතික්ෂේප කළපසු විහාරයට ගොස් දන් වෙදුන් විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද්දෙහිය, එහෙත් ශ්‍රමණායාණනි, ඉරියව් වෙනස් නොකරන්නැයි:

වෙදහෙදකම් කළ වෙදුන් විසින්
පිළිකෙව්කොට හැර දමුවෙහි
මරණය ඉදිරියෙ නියතයි
පමාවෙන්නෙ ඇයි පාලිත?

මේ ගයෙන් අවවාද කොට ගෙන මහණදම් පිරුහ. එදින රාත්‍රි
මධ්‍යම යාමය ගෙවී යන අවස්ථාවේ නොපසු නොපෙරවුව (එක්වරම)
තෙරණුවන්ගේ දෑත් ක්ලේශයනුත් සිදි බිඳී විනාශවී ගියේය. තෙරණුවෝ
ශුෂ්කවිදර්ෂක රහතන්වහන්සේ නමක්බවට පත්වූහ.

එදිනද සෙසු හික්ෂුහු අවුත්, ස්වාමීනි, හික්ෂාවාර වේලාවයයි
දන්වා සිටියහ. එසේ නම් ඔබවහන්සේලා වඩින්නැයි කීහ. ස්වාමීනි
ඔබ? ඇවැත්නි මගේ දස් විනාශ විය. ඒ හික්ෂුහු උන්වහන්සේගේ
අත්ධවු දෙඇස් දක හැඩු කඳුළෙන් යුතුව, ස්වාමීනි, අමුත්තක් නොසිතනු
මැනවි, අපි ඔබ පෝෂණය කරමිහයි තෙරුන් සහයා කළයුතු වනාවත්
ඉටුකොට පිටුපිණිය ගමට පිටියියානුය. මිනිස්සු මහාපාල තෙරුන්
නොදක, ස්වාමීනි, අපේ ආර්යයන්වහන්සේ කොයිදැයි විචාරා ඒ පුවත
දනගෙන, උන්වහන්සේලා අත කැඳ යවා, තුමුම පිණ්ඩපාතය රැගෙන
ගොස් තෙරුන් වැඳ, පාමුල පෙරළෙමින් හඬා වැලපී ස්වාමීනි, අපි ඔබ
පෝෂණය කරන්නෙමු අමුත්තක් නොසිතනු මැනවයි තෙරුන් අස්වසා
ආපසු ගියානුය.

එතැන් පටන් තෙරුන් උදෙසා කැඳ බත් ආදිය විහාරයටම
යැවූහ. තෙරණුවෝද නිරන්තරයෙන් සෙසු සහනමලාට අවවාද දුන්හ.
ඒ හික්ෂුහු උන්වහන්සේගේ අවවාදයට අනුව වස් නිමවීමට ආසන්න
කාලයේම, හැමදෙනා වහන්සේම සිවුපිළිසිඹියාපත් රහතන්වහන්සේලා
බවට පත්වූහ. උන්වහන්සේලා වස් අවසානයෙහි මහාපාල තෙරුන්
වෙත පැමිණ තමන් බුදුරදුන් දකිනු කැමැත්තෙන් සිටිනබව දන්වූහ.

ඒ වචන අසා මහාපාල තෙරණුවෝ මෙසේ සිතූහ. මම දැන්
දුබලයෙක්මි. අතරමගද අමනුෂ්‍යයන් ගැවසීගත් මහකැලෑ ඇත. මාත්
මොවුන් සමග ගියොත් සියල්ලෝම ක්ලාන්ත වෙති. හික්ෂාව ලබාගැනීමත්
දුෂ්කර වේ. මේ පිරිස පළමුව යවන්නෙමිසි සිතා ඇවැත්නි, ඔබ වහන්සේලා
පළමුව වඩිනු මැනවියයි කීහ. ඇයි ස්වාමීනි ඔබ? මම දුබලයෙක්මි.
අතරමගද අමනුෂ්‍යයන් ගැවසීගත් මහ කැලෑ වෙයි. මාත් ඔබලා සමග
යනවිට සියල්ලෝම ක්ලාන්තවීමට පුළුවන. එහෙයින් ඔබවහන්සේලා
පළමුවවැඩිය මැනවයි කීහ. ස්වාමීනි, එසේ නොකරනු මැනවි. අපිත්

ඔබ හා සමගම යන්නෙමුයි හික්මුනු කීවාහුය. ඇවැත්නි, ඔබ එසේ නොකරන්න. එසේ වුවහොත් එය මට අපහසුවක් වෙයි. මගේ බාල සොහොයුරා ඔබ දැක මා ගැන විමසනවා ඇති.

එහි දී මගේ ඇස් අත්ධවු බව කියන්න. එවිට ඔහු මා ළඟට කිසිවකු එවනු ඇති. මම ඔහු සමග එන්නෙමි. ඔබවහන්සේලා මගේ වචනයෙන් දසබලධාරී බුදුරජාණන්වහන්සේත්, අසු මහා ශ්‍රාවකයන්වහන්සේත් වදිනු මැනවැයි පිටත්කර හැරියාහ. ඒ තෙරවරු පාලතෙරුන් වැද සමාකර ගෙන ඇතුළු ගමට පිවිසියාහුය. එගම මිනිස්සු උන්වහන්සේලා වඩා හිඳවා දන් පිළිගන්වා, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලාගේ ගමනාකාරයක් පෙනෙන්නේ ඇයිදැයි විමසූහ. එසේය, උපසාකවරුනි, අපි බුදුන් දක්නා කැමැත්තමිහ. එහි යන්නෙමුයි කීහ. මිනිස්සු නොයෙක් අයුරින් ඉල්ලායිටි නමුදු උන්වහන්සේලාගේ ගමන පිළිබඳ රුචිය බලවත්බව දැක පසුගමන් කොට හඩා වැළඹී නැවතුණහ.

ඒ තෙරුන්වහන්සේලා ගම්දනවි පසුකරමින් ගමන්කොට දෙවරමට පැමිණ බුදුනුත් අසුමහාසව්වනුත් මහාපාලහිමියන්ගේ වචනයෙන් වැද ඊට පසුද පාලතෙරුන්ගේ මලඤ්චත් වසන වීථියෙහි පිඩුසිඟා වැඩියහ. චුල්ලපාල කෙමේ ඒ තෙරවරුන් හඳුනාගෙන, පිළිසඳරකොට සිය සොහොයුරු තෙරුන් කොහේදැයි ඇසීය. ඒ තෙරවරු සියලු පුවත් දන්වූහ. ඔහු තෙරවරුන්ගේ පාමුල වැටී පෙරළෙමින් හඩා වැළඹී ස්වාමීනි, දන් කළයුත්තේ කුමක්දැයි අසා සිටියේය. මෙහෙත් කවුරුන් හෝ යනතුරු උන්වහන්සේ බලාපොරොත්තුවෙන් සිටිති. ගිය පසු ඔහු සමග එනුඇතියි දන්වූහ.

ස්වාමීනි, මේ මගේ බැණය. මොහුගේ නමත් පාලිතය. මොහු එහි යවනු මැනවැයි සොහොයුරා ඉල්ලායිටියේය. මොහු මේ අයුරින් යැවිය නොහැකියි. මහමග නොයෙක් උවදුරු සහිතයි. පැවිදිකොට යවමුයි තීරණයකොට ඔහු පැවිදිකර අඩමසක් පමණ සිවුරු පෙරවිමාදිය පුහුණු කොට මගතොට කියාදී පිටත්කර හැරියාහ. සාමණේරතෙම පිළිවෙළින් මග ගෙවා ගොස් ඒ. ගමේ දොරවුවට පැමිණ එහි දී එක් මහල්ලෙකු දැක මේ ගම අසල එක් ආරණ්‍යයක විහාරයක් ඇත්දැයි විචාළේය.

ඇත ස්වාමීනි, එහි වසනුවෝ කවුරුන්ද? ස්වාමීනි, පාලිත නම් මහතෙර නමකි. එහි යන පාර මට කියා දෙන්න. ස්වාමීනි, ඔබ කවුරුන්ද? මම ඒ හිමියන්ගේ බැණා වෙමියි සාමණේරනම පිළිතුරු

දුන්නේය. ඉන්පසු සාමණේරනම එහි ගොස් තෙරුන් වැද අඩමසක් පමණ වත්පිළිවෙත්කොට තෙරුන් හොඳින් රැකබලා ගෙන සිට දිනක්, ස්වාමීනි, මගේ මාමා ඔබවහන්සේගේ ආගමනය බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියි. අපි එහි යමුයයි යෝජනා කෙළේය. එසේනම් මාගේ සැරයටිකෙළවර අල්වා ගනුවයි තෙරණුවෝ කීහ. සාමණේරනෙම තෙරුන්ගේ සැරයටි කෙළවර අල්වාගෙන තෙරුණුන් සමග ඇතුළු ගමට පිවිසියේය. මිනිස්සු උන්වහන්සේලා වඩා හිඳුවා, ඇයි ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලාගේ ගමනාකාරයක්දැයි ඇසූහ. එසේය, උපාසකවරුනි අපි බුදුන් වදින්නට යන්නෙමුයයි කීවිට මිනිස්සු නොයෙක් අයුරින් ඉල්ලා සිටියත් නොතවතින බව දැන තෙරුන් පිටත්කර ගමනින් භාගයක්ම පසුගමන්කොට හඩාවැළප නැවතුණහ.

සාමණේරනෙම තෙරුන්ගේ සැරයටිකෙළවර ගෙන ඉදිරියෙන් යන්නේ අතරමග පාලතෙරුන් මින් පෙර වැය පුරුදු අඩවියක කටයුතු කරන මිනිසුන් පැමිණියේය. එතැන පසුකර යනවිට කැලයේ ගීයක් ගායනා කරමින් දර කඩන ස්ත්‍රියකගේ ගීතකයක් අසා ඒ හඬෙහි ආශාව ඇතිකර ගත්තේය. පුරුෂයන්ගේ සකල ශරීරය පැතිර යන ස්ත්‍රීශබ්දය වැනි වෙනත් ශබ්දයක් නැත්තේය. එහෙයින් බුදුරදුහු මෙසේ වදළහ. මහණෙනි, පුරුෂයන්ගේ සිත මැඩගෙන පවතින වෙන එකද ශබ්දයක් හෝ මම නොදනිමි. ඒ ශබ්දය නම් ස්ත්‍රීශබ්දයයි.

සාමණේරනෙම ඒ ස්ත්‍රීශබ්දයෙහි නිමිත්ත ගෙන, සැරයටිකෙළවර අතහැර ස්වාමීනි මඳක් නවතින්න, මට පොඩි කටයුත්තක් ඇතැයි ඒ ස්ත්‍රිය සොයා ගියේය. ඇ ඔහු දක නිහඩ වූවාය. ඔහු ඇය සමග එක්වී සීලවිපත්තියට පැමිණියේය. තෙරණුවෝ මෙසේ සිතූහ.

දන් මොහොතකට කලින් ගීතකයක් ඇසිණි. එයත් ස්ත්‍රීකථනකි. සාමණේරනමත් ආපසු ඒමට කල් යවයි. ඒකාන්තයෙන්ම ඔහු සීලවිපත්තියට පැමිණෙන්නට ඇති. සාමණේර තෙමේත් තම සිතැති ඉටුකරගෙන එහි පැමිණ, ස්වාමීනි, යමුයි කීවේය. ඉන්පසු තෙරණුවෝ, එමිබල සාමණේරය, පාපියෙක්වුවෙහිදැයි විවාළ නමුදු හේ කිසිවක්ම නොකීවේය. අනතුරුව තෙරණුවෝ මෙසේ කීහ. තා වැනි පාපියෙකු විසින් මින්මතු මගේ සැරයටිය ගැනීමක් කළනොහැකිය. සාමණේර නම මහත් සංවේගයට පැමිණ හැඳි කසාවත් ඉවත්කොට ඒවා ගිහි ස්වරූපයෙන් හැඳගෙන, ස්වාමීනි, පෙර මම සාමණේරයෙක්මි. දන් මම ගිහියෙක්වීමි. මා පැවිදිවූයේත් සැඳහැසිත් නොවේ. මාර්ගයේ උවදුරු වළකාගනු පිණිසයි. එන්න දන් මා සමග යමුයි කීය. එමිබල! ගිහි

පාපියාත් පාපියාමය. ශ්‍රමණ පාපියාත් පාපියාමය. ඔබ පැවිදි වීලාත් පීලමාත්‍රයක් පවා පුරන්තට අපොහොසත් විය. දන් ගිහිභාවයට පත්වී කිනම් යහපතක් කළ හැකිද? තා වැනි පාපියෙකු විසින් මගේ සැරයටිකෙළවර ගැනීමක් කවදවත් කළ නොහැකිය. ස්වාමීනි, මේ මහමග අමනුෂ්‍ය උපද්‍රවවලින් ගතණය. ඔබවහන්සේත් අත්බයි. ඉතින් කෙසේ නම් මෙහි සිටින්නද? තෙරණුවෝ, ඇවැත්නි තෙපි එසේ නොසිතව. මා මෙහි ඉඳ මැරුණත්, එහාමෙහා පෙරළුණත් තා වැන්නෙකු සමග මගේ ගමනක් නම් කිසිවිටෙකත් නොවන්නේයයි ප්‍රකාශකොට මේ ගාථාද පැවසූහ:

අදෙක් වෙමි ඇස්	නැති
කතර මගකට	ආවෙමි
වැද හොවිමි නොම	යමි
බාලයන්ගේ සහය නොප	තමි

අදෙක් වෙමි ඇස්	නැති
කතර මගකට	ආවෙමි
මැරෙමි නොම යන්	නෙමි
බාලයන්ගේ සහය නොප	තමි

එය අසා සිටි අනිකා මහත් සංවේගයට පැමිණ අනේ මා විසින් ඉතා බැරූරුම්වූත්, තෝබිනාවූත් සාහසික ක්‍රියාවක් කරනලද්දේමි'යි ඉසඅත් බැඳ අඩා වැළපෙමින් වනලැහැබට පැන යන්ටගියේය.

තෙරණුවන්ගේ ශීලතේජයින්, සක්දෙව්දුන්ගේ සැටයොදුන් දිග, පනස් යොදුන් පළල, පසළොස්යොදුන් ඝන බදු වදමල් පැහැ ඇති, හිඳගන්නා විට උස්පහන් වන, පඩුපුල්සලස්න උණුවන අයුරක් දක්වීය. සක්දෙව්වරු කිම? කවුරුත් හෝ මා මේ තනතුරෙන් පළවා හරිනු කැමැත්තේදැයි දිවැසින් විපරම්කර බලන්නේ ඉහත කී තත්ත්වයට පත්වසිටින තෙරණුවන් දක්කේය. එහෙයින් පැරණියෝ මෙසේ කීහ:

දහසක් දිවැස්	ඇති
සක්දෙව් දිවැස්	විහිදි
පව් ගරහන පාල	හිමි
දිව මගම පිරිසිදු	කොළෝ

දහසක් දිවැස්	ඇති
සක්දෙව් දිවැස්	විහිදි
දම් ගරුකවු පාල	හිමි
සිටි සසුනෙහි ඇඳ	මැති

ඉන්පසු සක්දෙවිඳුන්ට මෙබඳු සිතක් පහළවිය. ඉදින් මම, මෙවන් පාපයට ගරහන, ධර්ම ගරුක ආර්යයන්වහන්සේ වෙත නොයන්නේනම් මගේ හිස සත්කඩකට පැලෙන්තේය. මම උන්වහන්සේ වෙත යන්නෙමි.

දහසක් දිවැස්ඇති
දෙවිඳු දෙවරජ සිරි දෑරු
සැණයකින් එහි ගොස්
සක්පල් හිමි හමු වුණා

සක්පල් තෙරණුවන් වෙත පැමිණ සක්දෙවරජ තමන් ආ බව අභවනු පිණිස පතුල් බිම ගසා ශබ්ද කෙළේය. තෙරණුවෝ මේ කවුරුන්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි මම මගියෙකිමි. උපාසකයා කොහි යන්නෙහිද? ස්වාමීනි, සැවැත් නුවරට. එසේ නම් ඇවැත්නි යන්න. ස්වාමීනි, ආර්යයන්වහන්සේ කොහි වඩිනාසේක්ද? මමත් එහිම යන්නෙමි. එසේනම් ස්වාමීනි, එකටම යමු. මම දුබලයෙකිමි. අන්ධයෙකිමි. මා සමග යනකල මබට පමාවෙයි. ස්වාමීනි, මට හදිසි කටයුත්තක් නෑත. ආර්යයන්වහන්සේ සමග යෑමෙන් මම දසපින් කිරියවතින් එකක්ද ලබන්නෙමි. එනිසා එකටම යමු ස්වාමීනි.

තෙරණුවෝත් මේ එක් සත්පුරුෂයාණ කෙනෙකිසි සිතා, එසේ නම් උපාසකයිනි, මගේ සැරයටිකෙළවර අල්වා ගන්නැයි කීහ. සක්දෙවිඳුන්ද එසේ අල්වාගෙන පොළොව කැටිකරමින් සවස් වනවිට දෙවරමට පැමිණවූයේය. තෙරණුවෝ හක්ගෙඩි බෙරදවුල්හඬ අසා මේ බෙරහඬ ඇසෙන්නේ කොහෙන්දැයි ඇසුවෝය. ස්වාමීනි, ඒ සැවැත්නුවරය. උපාසකයා, පෙර අප යනකල බොහෝ දවස් ගතවෙයි. ස්වාමීනි, මම කෙටිමගක් දනිමි. එයින් ආවෙමි'. එවිලෙහි තෙරණුවෝ මේනම් මිනිසෙක් නොවෙයි, දෙවියෙකිසි සිතාගත්හ.

දහසක් දිවැස්	ඇති
දෙවිඳු දෙවරජ සිරි	දෑරු
හකුළුවා එන	මග
වහා සැවැත්	සපැමිණි

සක්දෙවරජ, තෙරුන්වහන්සේ, උන්වහන්සේ උදෙසාම කනිටු සොහොයුරා විසින් කරවන ලද පන්සලට පමුණුවා, අසුනෙක වඩාහිඳුවා, ප්‍රිය යහළුවකුගේ වෙසින් සොහොයුරාගේ ගෙට ගොස්, ඔහු අමතා තෙරණුවන් පැමිණිබවත්, ඔබ කළ පන්සලෙහි වැඩසිටිනු දුටුබවත් කියා යන්ටගියේය.

කෙළෙඹියාද පත්සලට ගොස් තෙරුන් දක, පාමුල පෙරළෙමින්
 හඬා වැළප ස්වාමීනි, මේ දක මම ඔබට පැවිදිවන්නට නොදුන්නෙමි
 ආදිය කියා දස දරුවන් දෙදෙනකු නිදහස්කරවා, තෙරුන් ළඟ පැවිදිකරවා
 ඇතුළුගමින් කැඳ බත් ආදිය ගෙනවුත් උපස්ථාන කිරීම සඳහා යෙදවීය.
 සාමණේරවරු වත්පිළිවෙත් කොට තෙරණුවන්ට උවදුරුකළහ.

ඉන්පසු දිනෙක දිසාවාසී හික්ෂුහු බුදුන් දකින්නෙමුයයි දෙවරමට
 අවුත් බුදුන් වැඳ අසුමහාතෙරවරුන්ද දක විහාරයෙහි ඇවිදින්නාහු
 වක්ඛුපාලතෙරුන් වසන තැනටද පැමිණ උන්වහන්සේන් දකින්නෙමුයයි
 සවස එහි ගියහ. එවේලේ මහවැස්සක් වැස්සේය. ඒ තෙරුන්වහන්සේලා
 දත් සවස්විය. වැස්සකුත් පටන් ගත්තේය. එහෙයින් හෙට උදසනම
 ගොස් දකින්නෙමුයයි නැවතුණාහ.

පළමු යාමයෙහි පටන්ගත් වැස්ස මධ්‍යම යාමයෙහි නැවතුණේය.
 වක්ඛුපාලතෙරුන්වහන්සේ සක්මන් භාවනාව පුරුදු කළ කෙනෙකි.
 එහෙයින් අවසාන යාමයෙහි සක්මන් කිරීමට පටන් ගත්හ. අලුතෙන්ම
 වැසි වැස්ස නිසා ඒ සක්මන් මළුවෙහි බොහෝ ඉන්ද්‍රගෝපකයෝ
 (කුඩා රතුපාට පණුවෝ) පොළොව මතුපිටට ආහ. තෙරුන් සක්මන්කරන
 කල ඉදුගොව්වෝ විශාල වශයෙන් පැහී මළහ. අතවැසියෝ තෙරුන්ගේ
 සක්මන් මළ උදසනින් අතුගා නොතිබිණි. ඉහත කී හික්ෂුහු තෙරුන්
 වසන තැනට අවුත් සක්මනෙහි මළ පණුවන් දක, මෙහි සක්මන්
 කරන්නේ කවුරුන්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, අපේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේයි.
 ඒ හික්ෂුහු ඒ අසා බෙහෙවින් තින්දපරිභව කළහ.

“මේ ශ්‍රමණයාගේ වැඩක් බලවි. ඇස් ඇති කාලයේ වැදහෙව
 නිදසිට, කිසිවක් නොකොට දන් ඇස් අන්ධවූ පසු සක්මන් කරන්නෙමි
 බොහෝ පණුවන් මැරීය. අර්ථයක් කරන්ට ගොස් අතර්ථයක්ම කෙළේය’
 යි කියමින් බුදුරදුන් සම්පයට ගොස් ස්වාමීනි, වක්ඛුපාලතෙරුන් සක්මන්
 කෙරෙමි යි බොහෝ පණුවන් මරා දමීමේයයි දන්වා සිටියහ. කිම, තෙපි
 වක්ඛුපාල තෙරුන් පණුවන් මරනු දුටුවාහුද? නැත ස්වාමීනි, අප
 දුටුවේ නැත. මහණෙනි, යම්සේ තොප එය නොදුටුවාහුද? එසේම
 වක්ඛුපාලතෙරුන්ද ඒ පණුවන් නොදුටුවේය. මහණෙනි, රහතුන්ට
 මර්ණවේතනා නැත. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, රහත්වීමට තරම් හේතුසම්පත්
 තිබියදී ඒ තෙරණුවෝ කෙසේ අන්ධ වූවාහුද? මහණෙනි, ඒ තමන් කළ
 කර්මයට අනුරූප වශයෙනුයි. ස්වාමීනි, වක්ඛුපාල තෙරුන් කළ ඒ
 පාපකර්මය කුමක්ද? මහණෙනි එසේ නම් අසවි.

අතීතයෙහි බරණැස බරණැස් රජ රාජ්‍යය කරන සමයෙහි එක් වෙදෙක් ගමනියම් ගම්වල ඇවිදීමත් වෙදකම් කරන්නේ ඇස් දුබලවීගිය එක් ස්ත්‍රියක් දැක මෙසේ ඇසීය. 'ඔබට ඇති අපහසුව (රෝගය) කුමක්ද? මගේ ඇස් නොපෙනෙයි. ඇස්වලට බේත් කරන්නද? ස්වාමීනි, එසේය. ඔබ මට කුමක් දෙන්නෙහිද? යම් විදියකින් මගේ ඇස් ප්‍රකෘතිමත් කළහැකිනම් මම මගේ දුපුතුන් සමග ඔබට දසී වෙමි. වෛද්‍යවරයා යහපතැයි ඇස්වලට බෙහෙත් දුමිය. එක බෙහෙතකින්ම ඇස් ප්‍රකෘතිමත් විය. ඉන්පසු ඇ මෙසේ සිතුවාය. "මම මොහුට දුපුතුන් සමග දසී වන්නෙමි"යි ප්‍රතිඥා දුනිමි. දැන් මෘදු මොළොක් ලෙස සිටීමෙන් පලක් නැත. මොහුට වංචා කළ යුතුය."

මේ අතර වෙද පැමිණ, නැගනිය, කෙසේ ද, දැන් ඇස් රෝගය සුවදැයි ඇසූ විට, පෙර මගේ ඇස්වල මදවේදනාවක් විය. දැන් තිබුණාටත් වඩා රුදු නැගෙන්නේයයි කීවාය. වෛද්‍යවරයා මෙසේ සිතුවේය. මෝකොමෝ මා වංචාකොට කිසිවක් නොදෙනු කැමැත්තිය. මැගේ බැලීමෙහෙයෙන් මට වැඩක් නැත. මේ මොහොතේම මෑ අන්ධ කරන්නෙමි යි සිතා ගෙදර ගොස් බිරිඳට එපුවත දන්වා සිටියේය. ඇ නිහඬ වූවාය. හෙතෙම එක් බෙහෙතක් හද ඇ ළඟට ගොස් යොදුර, එසේ නම් මේ බෙහෙත ඇසේ ආලේප කරන්නැයි ආලේප කරවීය. ඇගේ ඇස් පහන්සිරි දෙකක් නිවී යන්නාක් මෙන් එකෙණෙහිම විනාශවී ගියේය. එකල ඒ වෙද නම් මේ වක්ඛුපාල තෙරුන්ය. මහණෙහි, එදින මසුතුන් කළ කර්මය පසුපසින් ලුහුබැද ආවේය.

පාපකර්මය නම් ගැල ඇදගෙන යන ගොනාගේ පා අනුව එන රෝදය මෙන් පසුපසින් එයි යනුවෙන් මේ කථා වස්තුව පූර්වාපර සන්ධි ගලපා මැටිපුවරුවක ලියූ ලිපියක රාජමුද්‍රාව තබන්නාක් මෙන් ධර්මරාජයන්වහන්සේ මේ ගාථාව වදළසේක:

සෑම සිතිවිලි	දහම්
මනස පෙරටුව	සිදුවේ
මනස සෙට කොට	පැවතේ
මනස තුළ නිපදුණේ	වේ
කිලිටි සිතකින්	කියන
කරන හැම දෙය	නිසා
දුකම පසුපසින්	එයි
ගොනුගෙ කර බැඳි	රිය
රෝදය කරකී එන	ලෙස

එහි මනෝ යනු කාමාවචර කුසලාදි (භූමිගත) හේද අනුව සියලු වාතුර්භූමික (කාම - රූප - අරූප - ලොකුත්තර) සිතයි. ඒ භූමිවල පවත්නා සිතයි. මේ පදයෙහි ලා එකල ඒ වේද කළ උපත් සිත් වශයෙන් නියම කරනු, ව්‍යවස්ථා කරනු, සීමා කරනු ලබන සොම්නස් සහගත ඥාණසම්ප්‍රසූක්ත සිතම වෙයි. පුබ්බංගමා යනු ඒ සිත සමග පුරෝගාමීව යෙදීමයි. ධම්මා යනු භූණ - දේශනා - පරියත්ති - නිස්සත්ත - නිජ්ජීව වශයෙන් වතුරවිධ වේ. ඔවුන් අතර

දහම හා අදහම සම විපාක ගෙන නොදේ
අදහමෙන් නිරයටද දහමෙන් සුගතියටද යේ.

මේ භූණ ධම්ම නම් වේ. 'ධම්මං වො භික්ඛවෙ දෙසිස්සාමි ආදි කලාණං' ආදී තන්හි දේශනාධම්ම නම් වේ. ඉධ පන භික්ඛවෙ එකච්චේ කුලපුත්තා ධම්මං පරියාපුණන්ති සුත්තං ගෙයාං' ආදී තැන්වල 'පරියත්ති ධම්ම' නම් වේ. 'තස්මිං බො පන සමයෙ ධම්මා හොත්ති ඛන්ධා හොත්ති' ආදී තැන්වල 'නිස්සත්ත ධම්ම' නම් වේ. නිජ්ජීවධම්ම යනුද මෙය මයි. එයින් මේ ස්ථානයෙහි (ගාථාවෙහි) 'නිස්සත්ත නිජ්ජීවධම්ම' අදහස් කරන ලදි. එහි අදහස නම් ත්‍රිවිධ අරූපස්කන්ධයෝයි. වේදනාස්කන්ධය, සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය යන තුනයි. ඔවුන්තර මේ මේ ධර්මයන්ට සිත යොමුවේනුයි මනෝ පුබ්බංගමා නම් වේ.

කෙසේ නම් මොවුන් සමග ඒකවත්ථුක, ඒකාරම්මණ ලෙස නොපසුව නොපෙරවුව එකක්ෂණයක උපදිමින් මනෝපුබ්බංගම වෙයිද? උත්තරාද ප්‍රත්‍යයාර්ථයෙනි. යම් ලෙසකින් බොහෝ දෙනෙක් එකතුව ගම් පැහැරීම් ආදිය කරන කල්හි මෙහි පුරෝගාමියා කවුදයි ඇසූ විට යමෙක් ඒ සඳහා ප්‍රත්‍යය වේනම්, යමක් උදෙසා ඔවුහු ඒ කර්මය කෙරෙන්නම් ඔහුගේ නම දත්ත වුවත්, මත්ත වුවත් ඔහුම ඔවුන්ගේ පුරෝගාමියායයි කියනු ලැබෙයි. මෙහි පිළිවෙළ මෙසේ දත යුතුයි. මේ ආකාරයෙන් උත්තරාදප්‍රත්‍යයාර්ථයෙන් මොවුන්ට මතස පූර්වංගම වේනුයි 'මනෝපුබ්බංගමා නම් වේ.

මතස නූපත් කල්හි ඒ ස්කන්ධාදීහු ඉපදීමට නොහැකි වෙත්ද? මතස වුකලි ඇතැම් වෛතසිකයන් නූපත් කල්හිද උපදින්නේමය. අධිපති වශයෙන් මේ මතස වෛතසිකයන්ට ශ්‍රේෂ්ඨ වේ යන අරුතින් මනෝසෙට්ඨා නම් වේ. වෛදරාදීන්ට වෞර්තායකයෝ අධිපති වුවාහු, ශ්‍රේෂ්ඨ වුවාහු වෙත්ද, එසේ ඒ වෛතසිකයන්ටද අධිපති වනහෙයින් මනෝසෙට්ඨා නම් වේ. යම් යේ ලී ආදියෙන් නිෂ්පාදනය කරනලද ඒ ඒ

බඩුභාණ්ඩ දරුමය යන නම ලබයිද, එසේය. ඒ ආකාරයෙන් මේ සිත්ද මනසින් නිපන් නිසා මනෝමය නම්. පද්විධේන යනු ආගන්තුකව පැමිණි අභිධ්‍යාදි දෙස්වලින් අතිශයින් දුෂ්‍යවූ සිතයි. ප්‍රකෘති මනස නම් භවාංග චිත්තයයි. එය අප්‍රදුෂ්‍යයි. පිරිසිදුයි. යම්සේ පැහැදිලි ජලය ආගන්තුකව පැමිණෙන නිලවරණාදියෙන් කිලිට්ටු කල නිල්දිය ආදි හේදවලට පැමිණෙද, ඉන්පසු එය අලුත් ජලයක් නොවුණත් පෙර පැවති ජලයද නොවේ. ඒ ආකාරයෙන් සිතද ආගන්තුකවූ අභිධ්‍යාදි දෙස්වලින් ප්‍රදුෂ්‍ය වන්නේවෙයි. ඉන්පසු එය අලුත් සිතක්ම හෝ පෙර තිබුණු සිත හෝ නොවෙයි. මේද භවාංග සිතමය. එහෙයින් බුදුහු මෙසේ වදන. ‘පභස්සරමීදං භික්ඛවෙ චිත්තං තං ච බො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙට්ඨෙහි උපක්කිලෙසං’ මහණෙනි මේ සිත ඉතා ප්‍රභාස්වරයි. නමුත් එය ආගන්තුක උපක්කිලෙස නිසා කිලිට්ටුයේ වෙයි.

‘මනසා වෙ පද්විධේන භාසති වා කරොතිවා’ යනු පුද්ගලයා කථා කරන විට වතුරවිධ වාග් දුශ්චරිතයම කරයි. එසේ සිටින විට ඒ අභිධ්‍යාදි ප්‍රදුෂ්‍යවූ මනසක් ඇති නිසා ත්‍රිවිධ මනෝදුශ්චරිත පුරයි. මෙසේ ඔහුට දස අකුසල කර්මපථ සම්පූර්ණ වේ. තණ්හා නං දුක්ඛමත්ථෙති යනු ඒ ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතයෙන් ඒ පුද්ගලයා පිටුපස දුක ලුහුබැඳෙයි. ඒ දුශ්චරිතය හේතුකොටගෙන සතර අපායේ හෝ මිනිස් ලොව හෝ අපුරු තැන්වලට යෙයි. කායච්ඡේදකාදි සෙසු කර්මයනුත් මේ පර්යායයෙන් කායික චෛතසික විපාක දුක අනුව යයි. කුමක් මෙන් ද? වක්කං ච වහණො පදං ශක්ඛයෙහි (රථයෙහි) බැඳී, ශක්ඛය ඇදගෙන යන ගවයාගේ පා පිටිපස්සේ එන රථරෝදය මෙනි. යම් සේ ඒ ගවයා දිනක් දෙකක් දිනපහක් දහයක් අඩමසක් මාසයක් නමුත් ගැළ ඇදගෙන යන්නේ නම් රියසක නවත්වන්නට හෝ එය හැර දමන්නට හෝ හැකි නොවේ. ඉදිරියට ඇදී යන ඔහුගේ බෙල්ල සකටය මගින් පෙළයි. පසුපසට යනවිට රියසක කලවා මාංශයේ වැදෙයි. මෙසේ දෙයාකාරයකින් පෙළෙන රියසක ඔහුගේ පා අනුවම පවතී. එසේම අතිශයින් දුෂිතවූ මනසින් ත්‍රිවිධ දුශ්චරිත පුරා සිටි පුද්ගලයා නිරයාදි ගියගිය තැන දුශ්චරිත මූලිකව කායික චෛතසික දුක ලුහුබැඳී.

ගාථා කෙළවර කිස්දහසක් භික්ෂුහු සිටිපිළිසිඹියාපත් රහත්බවට පැමිණියානුය. සපැමිණි පිරිසටත් එම දේශනාව සාර්ථක ඵලදයක එකක්විය.

පළමුවන වක්ඛුපාල තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

‘මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා’ යනාදි දෙවෙනි ගාථාවත් සැවැත්තුවර විසූ මට්ටකුණ්ඩලී අරහයා දේශනා කරනලදි.

සැවැත්තුවර අදින්නපුබ්බක නම් බමුණෙක් වාසය කෙළේය. ඔහු කිසිම කෙනෙකුට කවදවත් කිසිම දෙයක් නුදුන් කෙනෙකි. එතෙයින්ම ඔහු අදින්නපුබ්බක (නොදිපු) බමුණා යන නමින් ප්‍රකටවිය. ඔහුට එක් පුතෙක් සිටියේය. ඒ පුතා ඉතා ප්‍රියය, මනාපය. පුතාට පළඳනාවක් කරවන්නට කැමති පියා ‘රත්කරුවෙකුට. මෙය දන්නුවොත් ගෙවීම් කරන්ට සිදුවන්නේය’ යි සිතා තමාම රත්රන් ගෙන තළා මොටවූ කඩතොලු සහිත, ඔපමට්ටම් නැති කුණ්ඩලාභරණයක් තනා පැළඳවීය. ඒ නිසා ඔහු මට්ටකුණ්ඩලී නම්විය. පුතා සොළොස්වියපත් කල ඔහුට පාණ්ඩුරෝගය වැළඳිණි. මව පුතා දෙස බලා බ්‍රාන්මණය, ඔබේ පුතාට රෝගයක් හටගැනී තිබේ. ඔහුට වෙදකම් කරවයි කීවාය.

සොළුර, වෙදෙකු ගෙන්නුවොත් ඔහුට කැමතීමත් වේතනත් දෙන්නට සිදුවෙයි. ඇයි ඔබට මගේ ධන විනාශය නොපෙනෙන්නෙහිදැයි ඇසීය. එසේ නම් අපි කුමක් කරමුදැයි ඇ ඇසුවාය. ධනය වියදම් නොවන ආකාරයක් කරමුයයි බමුණා පිළිතුරු දුන්නේය. එසේ කී ඔහු වෙදුන් ළඟට ගොස් අසවල් අසවල් රෝගයට නුඹලා කවර නම් බෙහෙත් දෙන්නහුදැයි, අයා අසවල් ගස්වැල්වල මුල් පොතු කොළ ආදිය දෙන්නෙමු යයි කීකල බමුණා වෙදවරු කී කී දේවල් ගෙනවුත් පුතාට දෙයි. මෙසේ කරගෙන යනවිට පුතාගේ රෝගය බලවත්විය. පිළියම් නොකළහැකි අසාධ්‍ය තත්වයට පත්විය.

බමුණා පුතාගේ රෝගය බලවත් බවත් අසාධ්‍ය බවත් දක එක් වෛද්‍යවරයෙකු කැඳවාගත්තේය. ඔහු රෝගියා බලා මට වෙනත් කටයුත්තක් ඇත. අතික් වෛද්‍යවරයෙකු කැඳවා පිළියම් කරන්නැයි කියා වෙදකම් නොකර යන්ට ගියේය. බමුණා, පුතා මරණාසන්නව සිටින හෙයින් මොහු බලන්ට එන අය ගේඇතුළේ තිබෙන වස්තූසම්පත් දකිතියි, රෝගියා බැහැරක තැබිය යුතුයයි සිතා පුතා ඇතුළු ගෙයින් පිටතට ගෙන එළියේ ඇඳක නිදිකෙරෙව්වේය.

එදින උදසන භාග්‍යාවතුන්වහන්සේ මහාකරුණාසමාපත්තියෙන් නැගිට, පෙර බුදුවරයන් විසිනුත් පුරුදු කරනලද ආකාරයෙන්, කුසලබල වැඩිඇති, විනෝයජනබන්ධුන් (හික්මීම ලැබිය හැකි අය) දැකීම සඳහා

බුදුඇසින් ලොව බලන්නාහු දසදහසක්සක්වළ නුවණදල පතුරුවා හැරියෝය. (ලොව දෙස බැලූහ.) මට්ටකුණ්ඩලී පිටත ආලින්දයේ වැදහොත් අයුරින්ම නොසෙල්වී සිටියේය. බුදුහු ඒ දුටහ. ඇතුළු ගෙයින් පිටතට ගෙන ඇදක හොවාලුවද දැන මා එහි යෑමෙන් වැඩක් ඇද්දයි විමසා බැලූකල,

මේ මානවකයා මා කෙරෙහි සිත පහදවා කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව කිස්සොදුනක් පමණ වූ රත්විමනෙක උපදින්නේය. දෙවඟනන් දහසක් පමණ ඔහුට පිරිවර වන්නේය. පිය බමුණාත් පුතා දවා අඩමින් සොහොනෙහි හැසිරෙන්නේය. දිවාපුත්‍රයා තුන්ගවු පමණ වූ සිරුර ගැල් සැටක් පමණ අබරණින් සැරසී දෙවඟනන් දහස පිරිවරා සිටින සිය හවය දෙස බලා කවර නම් පිතකින් මා මේ සම්පත් ලද්දේදැයි විමසන විට, මා කෙරෙහි සිත පහදවා ගැනීමෙන් මේසා සම්පත් ලත්බව දැනගෙන, ධන වියදමට බියෙන් මාපියා මට බෙහෙත් නොකොට සිට දැන් සොහොනට ගොස් හඬයි. ඔහු විපිළිසරට පත්කරවන්නෙමි යි සොහොන ළඟ මට්ටකුණ්ඩලී වේශයෙන් අවුත් අඩයි. එවිට බමුණා ඔබ කවරෙක්දැයි අසයි. මම ඔබ පුත් මට්ටකුණ්ඩලී වෙමි. කොහි උපන්නෙහිදැයි ඇසූකල මා කෙරෙහි සිත පහදවා ගැනීමෙන් තව්තිසාවේ උපතිමි යි දන්වන්නේය.

එකල බමුණා ඔබවහන්සේ කෙරෙහි සිත පහදවා දෙව්ලොව උපන්නෝ ඇද්දැයි මා විචාරන්නේය. එවිට මම ඔහුට සිය ගණනින් මෙනෙක්ය, දහස් ගණනින් මෙනරම්ය. ලක්ෂ ගණනින් මෙපමණක්ය යි කියා ප්‍රමාණ කොට කීම දුෂ්කරබවද පැහැදිලිකොට ධම්මපදයෙන් ගාථාවක්ද කියන්නෙමි. ගාථා කෙළවර අසුහාර දහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය ලැබෙන්නේය. මට්ටකුණ්ඩලී සෝවාන් වෙයි. අදින්නපුබ්බකද සෝවාන් වෙයි යන කරුණු පෙනී ගියේය.

මෙසේ මේ කුලපුත්‍රයා නිසා මහත්වූ ධර්මයාගයක් වන්නේය යි දැනවද්‍රා දෙවෙනි දිනයේ සිරුරු පිළියම් කොට මහාභික්ෂුසංඝයා පිරිවරා සැවැත්නුවර පිඬුපිණ්ස සැරියරා අනුක්‍රමයෙන් බමුණාගේ ගෙදරට වැඩියෝය. ඒ වේලාවෙහි මට්ටකුණ්ඩලී ඇතුළුගෙට මුහුණ ලා වැතිරසිටියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ තමන් ඔහුට නොපෙනෙනබව දැන එක් රශ්මියක් විහිදුවාලූහ. මානවකයා මේ කිනම් ආලෝකයක්දැයි නිද සිටින ගමන්ම අතික් පැත්තට පෙරළී බුදුරදුන් දක, මගේ අත්ධබාලපියා නිසා මෙබඳු වූ බුදුන් වෙත පැමිණ කායික ව්‍යාධික කිරීමට හෝ දනයක් දීමට හෝ දහමක් ඇසීමට නොලැබිණි. දැන් මගේ අතුන්

නොනැමෙයි. වෙනත් කළහැකි දෙයක නැතැයි සිතම පහදවා ගත්තේය. මොහුට මෙපමණක් ඇතියි බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩිසේක. ඔහු තථාගතයන්වහන්සේ ඇස් හමුවෙන් ඉවත්ව යද්දීම (නොපෙනී යද්දී) ප්‍රසාදසිහින්ම කාලක්‍රියා කොට නිද පිබිදියාක්මෙන් දෙව්ලොව තිස්සොදුන් පමණ ස්වර්ණ විමානයක උපන්නේය.

බමුණාත් පුතාගේ මිනිය දවා සොහොනෙහි හඬමින් සිටියේය. දිනපතා සොහොනට ගොස් අතේ මගේ එකම පුතණුවනි, ඔබ කොහේ ගියේදැයි අඬයි. දිවාපුත්‍රයාත් තම සම්පත් බලා කිනම් පින්කමකින් මේ සම්පත් ලද්දෙමිදැයි සොයාබලන්නේ බුදුන් කෙරෙහි සිත පැහැදවීම මාත්‍රයෙනිදි දැන, මේ බ්‍රාහ්මණ තෙමේ මා රෝගීව ආරෝබලත්ව, අසාධ්‍යව සිටි අවස්ථාවේ බේත්හේන් නොකර සිට දැන් මා ගැන කියමින් හඬහඬා සිටියි. මොහු විපිළිසරට පත්කළ යුතුයයි සිතා මට්ටකුණ්ඩලී වේශයෙන්ම අවුත් ඒ සමීපයෙහි ඉස අත් බදගෙන අඬමින් ඇවිද්දේය. බමුණා ඒ දැක, මම නම් පුත්‍රශෝකයෙන් හඬමි. මොහු හඬන්නේ ඇයිදැයි විමසමින් මේ ගාථාව කීවේය:

සියල් සිරුර හරිසලුනෙන් තවරා
මල්පලඳනයෙන් සැරසීලා
මට්ටකුණ්ඩලී වෙසින් මෙ වන මැද
ඉස අත් බැදගෙන හඬන මෙසේ
මහා දුකෙන් මෙන් මෙතැන සිටින්නේ
ඔබ කවුදැයි පවසනු නිදුකාණනි.

පුතා මෙසේ කීවේය:

මටම ලැබුණු රිය පළුරක් මට ඇත
ස්වර්ණමයයි එය පබ්බසරයි
එහෙත් ඊට රියසක් සහලක් නැත
ලදෙන් මගේ ජීවිතය රැකෙයි
නොලදෙන් මගේ දිවියත් හැර ලන්නෙමි.

ඒ අසා සිටි බමුණා මෙසේ කීවේය:

රුවන්මුවා හෝ මණිමය වේවා
ලෝභමයෙන් රිදියෙන්ම වුවත්
කියන්න මට නිදුකාණනේ
සක්යුග මම පිළියෙළ කර දෙන්නෙමි.

ඒ අසා සිටි මානවකයා, මොහු තම පුතාට බෙහෙත් නොදී ඔහු මළ පසු පුත්‍රවෙසින් ආ මා දැක හඬමින්ම රත්රිදියෙන් මැණක් හෝ ලෝහයෙන් රථරෝද දෙකක් කරවා දෙනව විය. එසේ වේවා. මොහුට තවත් නිග්‍රහ කටයුතුයයි සිතා, කොපමණ මහත් සක්‍යුතෙක් මට කරවා දෙන්නේදැයි ඇසීය. ඔබ කැමති ප්‍රමාණයකින් කරවා දෙන්නෙමි කීකල, ඒ සඳහා මට අවශ්‍ය වන්නේ හිරුසළ දෙදෙනායි. ඒ හිරුසළ ලබා දෙන්නැයි කියමින්:

ඒ මානව තෙම ඔහුට කියන්නේ
සඳහිරු දෙදෙනයි මට ගැළපෙන්නේ
රථය මගේ රත්රනින් තැනු
එම සක් යුවලෙහි බබළන්නේ.

ඉන්පසු බමුණා මෙසේ කීවේය.

බාලයෙකී ඔබ මානවයාණනි,
නොපැතිය යුත්තක් පතන්නෙහි
ඔබ මැරෙති මම සිතන්නෙමි
සඳහිරු කිසිදු ලබනු නොහී

මානවකයා මෙසේ කීවේය. කිම පෙනෙන දෙයක් සඳහා ඇතිමද මෝඩකම,
නැතහොත් නොපෙනෙන දෙයක් සඳහා ඇතිමද මෝඩකම?

ගමනාගමනය හොඳට පෙනෙයි
වර්ණය යන එන මහත් පෙනෙයි
පරලොව ගියවුත් කිසි දු නොපෙනෙයි
කවුද මෝඩයා හඬන්නවුන්ගෙන්.

ඒ ඇසු බමුණා මොහු යුක්තියක්ම කියන්නේයයි සලකා මෙසේ කීවේය:

ඇත්තක්මයි ඔබ මෙහි පවසන්නේ
හඬන්නවුන්ගෙන් මමයි මෝඩයා
හඳට හඬන දරුවාට වඩා
බාලයි මිය ගියවුත් පැතුමත්-

යයි කියා ඔහුගේ කථාවෙන් ශෝකය නැතිකරගෙන මානවකයාට ස්තූති කරමින් මේ ගාථාද කීවේය:

ගින්නෙන් හුණුව ගිය ගිනෙලක් වගේ ගිනිගත්
මගේ සිත නිවුමට සිසිල් ජලයකි ඔබේ වචනය

නිවුණා සියලු ගිනි හද ඇතුණු උල් පහවිය
සොවම තදකර ගත් පුත්සොව වහා පහවිණි.

දුක් උලෙන් ගැලවුණු සිත සිතලයි නිවුණා
සොවක් නැත නොහඬමී ඔබේ වදනින් මෙනවියාණනි.

ඉන්පසු ඔබ කවරෙක්දැයි විචාරමින්,

දෙවියෙක්ද ගදඹෙක් නැතොත් සක්දෙවරජහුද
කවුද ඔබ කා පුත්හුද අපි කෙසේ දැන ගනිමුද?

ඉක්බිති මානවකයා -

යමෙක් උදෙසා ඔබ හඬනෙහි පුතු දවාලා
එපුතු මම වෙමි දැන් දෙවියන් සමග වසනා -

යයි කිය. බ්‍රාහ්මණයා මෙසේ කීවේය.

කුදු මහත්වු දන් පින් නොකළ සිය නිවසේ
පෙහෙවස් වසනු නොදිටිමි කෙසේ ගියෙහිද දෙවිලොව

රෝදුකින් දුක්පත් ගිලනෙක් වීම් නිවසෙහි
හළ කෙලෙස් නිසැකින් බුදුන් දැක්කෙමි මහාපැණවත්

පැහැදුණු සිතින් හා ඉපිළ පැහැදුණු මතයින්
ඇඳිලි බැඳ බුදුහිමි දෙස සැදූහෙන් බලා සිටියෙමි
ඒ කුසල් බලයෙන් දෙව්බව ලදිමි මෙලෙසේ.

එසේ කියනු අසා සිටිද්දීම බ්‍රාහ්මණයාගේ සකල ශරීරය ප්‍රීතියෙන් පිතා
පිරිඉතිරි ගියේය. ඔහු ඒ ප්‍රීතිය පළකරමින් -

අහෝ අසිරිසි පුදුමයි විඳිමත් මේ විපාකය
මමද මුදිතව පැහැදී අදම බුදුරජ සරණ යන්නෙමි'යි කිය.

අනතුරුව මානවක තෙමේ මෙසේ කීවේය:

අදම පැහැදුණු සිත පෙරවු කොට බුදු සරණද
දහමි සහ සරණද රැගෙන පන්සිල් සමාදන්වී
පරපණ නැසීමෙන් හා නොදුන් දේ ගැනීමෙන්
මුසාවා බිණීමෙන් හා පුරාවන දේ ගැනීමෙන්
වෙනව දිවිහිමියෙන් වසව සිය අඹුන් හා පේමෙන්.

හෙතෙම මැනවයි පිළිගෙන මේ ගාථාද කීවේය:

උතුම් නිද්‍රකාණ්ඩි ඔබ මට හිත පිණිස විය
දේවයාණ්ඩි ඔබ මට ඉත හිත සුව කැමති වෙහි
ඔබ වදන් පිළිගෙන හැසිරෙමි ඔබය ගුරු මට
මම බුදුසරණ යෙමි දහමි සභ සරණද යෙමි
බුදුරදුන් සැමද සැමවිට සරණ යන්නෙමි.

පරපණ නැසීමෙන් සද කල්හිම	වෙන්වෙමි
භොරකමෙන් සදහට වෙන්වු මගෙහි	යන්නෙමි
පුරා නොම බොන්නෙමි මුසාබස් නොකි	යන්නෙමි
සිය අඹුන් සමගින් පමණක් සතුටු	වන්නෙමි

අනතුරුව දිවාපුත්‍රයා ඔහු අමතා බ්‍රාහ්මණය, ඔබේ ගෙදර බොහෝ
ධනය ඇත. බුදුන් වෙත එළඹ දන් දෙන්න. ධර්මය අසන්න. ප්‍රශ්න
විචාරන්නැයි කියා එතැන්හිම අතුරුදහන්විය.

බ්‍රාහ්මණයාද ගෙට ගොස් බැමිණිය අමතා, සොළුර මම බුදුන්ට
ආරාධනා කොට ගෙන්වාගෙන ප්‍රශ්න විචාරන්නෙමි. සත්කාර සම්මාන
පිළියෙළ කරවයි කියා විහාරයට ගොස් බුදුන් නොවැද, පිළිසඳර
කථාවකුත් නොකොට, එක් පැත්තක හිඳ හවත් ගෞතමයන්වහන්ස,
හික්ෂු සංඝයාත් සමග අද දින දනය සඳහා මගේ ආරාධනය පිළිගනු
මැනවැයි ඉල්ලීය. බුදුරදුණෝ නිමන්ත්‍රණය පිළිගත්හ. හෙතෙම බුදුරදුන්
ආරාධනය පිළිගත් බව දැන වේගයෙන් දුටු අවුත් සිය නිවසෙහි
ආහාරපාන පිළියෙළ කෙළේය. බුදුහු මහසඟුන් පිරිවරා ඔහුගේ ගෙට
වැඩමවා පැනවූ අසුන්හි වැඩහුන්සේක. බ්‍රාහ්මණයා මැනවින් වැළඳවීය.
මහාජනයාද එතැනට රැස්වූහ.

මිසදිටුවෙකු බුදුන්ට ආරාධනයක් කළ විට ජනකොටස් දෙකක්
එතැනට රැස්වන්නෝය. මිසදිටුවෝ අද ශ්‍රමණභවත් ගෞතමයන්ගෙන්
ප්‍රශ්න අසා වෙනසට පත්වෙන හැටි බලම්හයි රැස්වෙති. සමිදිටුවෝ අද
බුද්ධච්ඡයේ අසිරිමත් බුද්ධච්ඡා බලම්හයි රැස්වෙති. එදින දන්වළඳා
අන්තයෙහි බුදුන් වෙත එළඹි බමුණා මිටි අසුනක හිඳගෙන ප්‍රශ්න
විචාළේය.

හවත් ගෞතමයන්වහන්ස, ඔබට දන් නොදී පූජාත් නොකොට,
බණක් නොඅසා, සිල්සමාදන් නොවී හුදෙක් සිත පහදවා ගැනීමි
පමණකින් ස්වර්ගයෙහි උපන්නෝ ඇද්ද? බ්‍රාහ්මණය, කුමකට නම් ඒ

ගැන මාගෙන් විවාරන්නෙහිද? ඇයි නොප පුත් මට්ටකුණ්ඩලි විසින්, මා කෙරෙහි සිත පහදවා ගැනීමෙන් තමන් ස්වර්ගයෙහි උපන්නව කීවේ නොවේද? හවින් ගෞතමයෙනි, ඒ කවදද? ඇයි ඔබ සොහොනට ගොස් හඬද්දී ඒ අසලම දෙඅත් හිස තබාගෙන, සිටි එක් මානවකයෙකු දක, 'අලංකතො මට්ටකුණ්ඩලි' ආදී කළ කථා අමතකද, ආදී විසින් එපුවත සිහිගන්වමින් සියලු මට්ටකුණ්ඩලි වස්තුව දේශනා කළයේක. එහෙයින්ම මෙය බුද්ධදේශනාවක්ද විය. එසේ වදළ බුදුරජාණන්වහන්සේ තැවත,

බ්‍රාහ්මණය, සීයක් දෙසීයක් නොව මා කෙරෙහි සිත පහදවාගෙන ස්වර්ගයෙහි උපන්නන්ගේ ගණනක් නැතැයිද වදළහ. මහාජනයා තුළ එම ප්‍රකාශය ගැන නිර්වේමනික බවක් (අදහා ගැනීම) නොවීය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔවුන් නියැතුව නොපිළිගැනීම දැන, මට්ටකුණ්ඩලි දිව්‍ය පුත්‍රයා විමානයත් සමග මෙහි පැමිණෙමුයි අදිටත් කළහ. තුන්ගවු පමණවූ ඔහු දිව්‍යරණින් සැරසී සිය අත්බැවින්ම අවුත් විමනින් බැස බුදුන් වැඳ එක්පසක සිටියේය. අනතුරුව බුදුහු ඔබ මේ සම්පත් කිනම් කර්මයකින් ලද්දෙහිදැයි පිළිවිසිමින් -

මන වඩන පැහැයෙන් සිටින දෙවිපුත්‍ර ඔබ මෙහි
හැම දිසා හොබවයි ඕසධී නම් තරුව විලසින්

මහ තෙදබල පෙනෙන දෙවිපුත්‍රාණනි මෙහිදී
අසම් මිනියෙකු ලෙස ඔබ කිනම් පින්කම් කරන ලද්දෙද?

යන ගාථාව වදළහ.

දෙවිපුත්‍ර තෙමේ ස්වාමීනි, මා මේ ලත් සම්පත් සියල්ල ඔබ කෙරෙහි සිත් පහදවා ලද්දෙමි. මේ සම්පත් ඔබ ලද්දේ මා කෙරෙහි සිත පහදවා ගැනීමෙන්ද? එසේය ස්වාමීනිදි දිව්‍ය පුත්‍රයා පිළිතුරු දුන්නේය.

මහජනයා, දිව්‍යපුත්‍රයා දෙස බලා පිත්වත්ති, බුදුගුණය නම් ආශ්වර්යයි. අදින්නපුබ්බක බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත්‍රයා වෙතත් කිසිදු පිතක් නොකොට බුදුන් කෙරෙහි සිත පහදවා මෙබඳු සම්පත් ලද්දේයයි ප්‍රීතිය ප්‍රකාශකළහ. ඉන්පසු ඔවුනොවුන්ගේ කුශලකර්ම කරණයෙහිලා සිත, මනස පූර්වාංගම වන බවත්, මනසම ශ්‍රේෂ්ඨකොට පවත්නා බවත් පැහැදුණු මනසින් කළ කර්මය දෙවිලොව හෝ මිනිස් ලොව උපදින පුද්ගලයා පසුපස යන ඡායාව මෙන් අත්නොහරින්නේය යන මේ වස්තුව කියා පූර්වාපරයන්ට ගළපා පිහිටුවනලද මැටි හසුනක් රාජමුද්‍රා තබන්නාක් මෙන් ධර්මරාජයන්වහන්සේ මේ ගාථාව වදළයේක:

සැම සිතිවිලි දහම් මන පෙරටුවම ඇති වේ
 මනස සෙට කොටමවේ එහෙයින් මනෝමය වේ
 පැහැදි සිතකින් කියන කරන හැම දෙය නිසා
 සැපත පසුපසින් එයි සෙවනැල්ල මෙන් තමාගේ

මෙහිදීත් මනෝ යනු අවිශේෂයෙන් සියලුම වාතුර්භූමක සිත් ගැන කියනු ලැබේ. මේ පදයෙහි ලා නියම කරනලද ව්‍යවස්ථා කරනලද, සීමා කරනලද අන්වර්තවූ කාමාවචර කුසලචිත්තය ලබයි. වස්තු වශයෙන් ගනු ලබන්නාවූ සිත්වලින් සෝමනස්ස සහගත ඥානසම්ප්‍රසක්ත සිතම ලබයි. පුබ්බංගමා යනු ඒ ප්‍රථමගාමී සමන්තාගත සිත විසින් යන අර්ථයි. ධම්මා යනු වේදනාදි ස්කන්ධ තුනයි. මොවුන් අතර උත්පාදප්‍රත්‍යාර්ථයෙන් සෝමනස්ස සම්ප්‍රසක්තමනස මොවුන්ට පූර්වංගම වේයනුයි. මනෝ පුබ්බංගමා නම් වේ. යම් සේ බොහෝ දෙනෙක් එක්වී මහාභික්ෂුසංඝයාට චීවර දානාදිය හෝ උදරවූ චෙත්න පූජා හෝ ධර්මශ්‍රවණ මල්පහන් පූජාදි පින්කම් කරනවිට මෙහි පුරෝගාමියා කවුදැයි ඇසූ කල්හි යමෙක් ඔවුන්ගේ 'ප්‍රත්‍යය' හෙවත් මෙහෙයවන්නා වෙයිද, යමෙක් නිසා ඔවුහු ඒ පින්කම් කෙරෙත් ද, ඔහු තිස්ස නම්වුවත් පුස්ස නම්වුවත් ඔහුම පූර්වංගම පුරෝගාමියයි කියති.

මෙහිදී පිළිවෙළ මෙසේ දතයුතුයි. උත්පාද ප්‍රත්‍යය වශයෙන් මොවුන්ට මන පූර්වංගම වේනුයි මනෝපුබ්බංගමා. මන නූපත් කල්හිත් මේ සිත් උපදින්නට හැකි නොවේ ද? මන වනාහි ඇතැම් වෛතසිකයන් නූපත් කල්හිත් උපදින්නේ වෙයි. මෙසේ අධිපති වශයෙන් මොවුන්ට මන ශ්‍රේෂ්ඨවන හෙයින් මනෝසෙට්ඨායි.

යම්සේ ගණයක (සමුහයක) අධිපති පුරුෂයා 'ගණසෙට්ඨ' යයි කියයිද, එසේ ඔවුන්ටද මන ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි. යම්සේ රන් ආදියෙන් නිපත් වී ඒ බදුභාණ්ඩ 'ස්වර්ණමයා'දී නම් ලබයි ද, එසේ මේ සිත මනසින් නිපත් හෙයින් 'මනෝමය' නම් වේ. පසන්තෙන යනු අනභිධ්‍යාදි ගුණවලින් ප්‍රසන්නවූ යන අර්ථයි. භාසකී වා කරොති වා යනු මෙබඳු මනසකින් යුක්තව කපාකරන විට සිවුවැදරුම් වර්ෂවර්තයක්ම කියයි. ක්‍රියා කරනවිට ත්‍රිවිධ කායසුවර්තයක්ම කරයි. නොබැණ, නොකර සිටිනවිට අනභිධ්‍යාදියෙන් යුත් ප්‍රසන්න මනසක් ඇති හෙයින් ත්‍රිවිධ මනෝසුවර්තයම පූරයි. මෙසේ ඔහුට දශකුශලකර්මපථයන්ම පරිපූර්ණත්වයට පැමිණෙයි. තතො නං සුඛමත්ථෙති යනු ඒ ත්‍රිවිධ සුවර්තයෙන් ඒ පුද්ගලයා සැපවත්වේ යනු අර්ථයි. මෙහිදී ත්‍රෛභූමක කුශලචිත්තයම අභිප්‍රේතයි. එහෙයින් ත්‍රෛභූමක සුවර්තානුභාවයෙන් සුගති භවයෙහි උපත් පුද්ගලයා දුර්ගතියක වේවා වෙනත් සැප අනුභව කරන

තැනක වේවා සිටියේ නමුත් කායවස්තුවක් හෝ අන්තර්ගතයක් හෝ අවස්තුවක් හෝ කායික වෛතසිකව විපාක සැප අනුව යේ. අත්තොහුර සිටී යන අර්ථයද ගතයුතුයි.

ජායාව අනපායිනී යනු යම්සේ සෙවනුල්ල ශරීරය හා සම්බන්ධය, සිරුර යන කල යයි. සිටින කල සිටියි. හිඳි කල හිඳියි. සියුම් හෝ පරුෂ හෝ වචනයෙන් නවතුවයි කියා හෝ තළා නවත්වනට නොහැකිද, එසේයි. කුමක් හෙයින්ද? සිරුර හා බැඳී ඇති හෙයින්. මෙසේ මේ දශකුශලකර්මපථයන්ගේ ආචරණ සමාචරණ (බොහෝ සේ පුරුදු පුහුණු කළ) වූ කාමාවචාරාදි හේදගත කායික වෛතසික සැප ගියගිය තැන අත් නොහුර පවතින සෙවනුල්ල මෙන්වී අත්තොහුර සිටින්නේමය.

ගාථාව කෙළවර අසුභාරදහසක් දෙනාට ධර්මාවබෝධය විය. මට්ටකුණ්ඩලී දෙවිපුත් සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. අදින්නපුබ්බක බමුණාද එසේ විය. ඔහු තමා සන්නක ජ්‍යා විශාලධනය බුදු සසුන වෙනුවෙන් කැපකෙළේය.

දෙවන මට්ටකුණ්ඩලී වස්තුවයි

1. 3

‘අක්කොච්ඡමං’ ආදී මේ දේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙවරම වැඩවාසය කරන සමයෙහි නිස්සතෙරුන් අරභයා දෙසුසේක.

ඒ ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ පියාගේ නැගණිකෙනෙකුන්ගේ පුත්‍රයෙකි. මහලුච්ඡි පැවිදි වූහ. බුදුන්ට උපන් ලාභසත්කාර වළඳ ස්ථුලවූ සිරුරු ඇතිව මට්ටසිලිටි සිවුරු හැඳ පෙරවාගෙන බොහෝ වේලාවල විහාරය මැද තිබුණු උපස්ථාන ශාලාවෙහි සිටියහ. බුදුන් දකිනු කැමැත්තෙන් එහි පැමිණි ආගන්තුක ගික්ෂුහු මේත් එක් මහතෙරනමකිසි සිතා ඔහු ළඟට ගොස් වතාවත් දක්වති. පා මැඩිම් ආදිය අවශ්‍යදැයි විචාරති. හෙතෙම නිහඬවෙයි. දිනක් එක් ළදරුනමක් ඔහු වෙත පැමිණ, ඔබට දන් වස් කියක්දැයි විචාරා, මට වස් තැන. මහලුච්ඡි පැවිදිවීමිසි කී කල්හි, ඇයි දුර්විනීත මහල්ල ඔබ තමන්ගේ ප්‍රමාණය නොදන්නෙහිය. මෙපමණ මහලු තෙරුන්වහන්සේලා

දූතදූතත් සතුටුසාම්චිකථාවක් පමණකුත් නොකරන්නෙහිය. වතාවත් විමසූ විට නිහඬ වන්නෙහිය. මේ කරන්නේ වරදක්යයි කුකුසක්වත් ඇති නොවන්නේදැයි අසුරුගැසිය.

හෙතෙම ක්ෂත්‍රිය මාන්තය උපදවා, ඔබ මේ පැමිණ සිටින්නේ කවුරුත් ළඟට දැයි අසා, බුදුන් සම්පයට යයි කී කල, මා කවුරුන්දැයි දන්නහුද, තෙහි සමුලසාතනය කරදමමිසි හඬමින් දුක් දෙමනස්ව බුදුන් සම්පයට ගියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, තිස්ස දුකින් දෙමනසින් ඇසේ කදුළු පුරවාගෙන අඬමින් ආවේ ඇයිදැයි ඇසූහ. ඒ හික්ෂුහුත් මොහු ගොස් කුමක් හෝ කලබලයක් කරනුඇතිසි සිතා ඔහු සමගම බුදුන් සම්පයට ගොස් වැද එකත්පසෙක සිටියාහුය.

තිස්ස හික්ෂුතෙම, ස්වාමීනි, මේ හික්ෂුහු මට බැණ තිත්ද පරිභව කෙරෙන්නෙයි කීය. තිස්ස ඔබ සිටියේ කොහිද? ස්වාමීනි, වෙහෙර මැද උපස්ථාන ශාලාවේ. මේ හික්ෂුන් එතවා ඔබ දක්කෙහිද? ස්වාමීනි, එසේය. ඔබ තැගිට පෙර ගමන් කෙළෙහිද? නැත ස්වාමීනි, එසේ නොකෙළෙමි. සිවුරු පිරිකර ගැනීමට ඇසුවෙහිද? නැත ස්වාමීනි, අවශ්‍ය වතාවත් හෝ පැන් ගැන වමසුවෙහිද? නැත ස්වාමීනි, අසුන් පනවා පාමැඩිම් ආදිය කෙළෙහිද? නැත ස්වාමීනි.

තිස්ස වැඩිමහලු හික්ෂුන් වෙනුවෙන් මේ සියල්ල කළෙහුය. එසේ නොකරන්නෙකු වෙහෙර මැද සිටීම නොවිටි. දෝෂය ඔබේමය. මේ හික්ෂුන් වැද ක්ෂමා කරවාගන්න. ස්වාමීනි, මේ හික්ෂුහු මට ආක්‍රෝෂ පරිභව කළහ. මම මොවුන්ගෙන් සමාව නොගනිමි. තිස්ස එසේ නොකරව. වැරද්ද ඔබේමයි. ඔවුන්ගෙන් සමාව ගන්න. ස්වාමීනි, මම ඔවුන්ගෙන් සමාව නොගන්නෙමි.

ඉන්පසු ඒ හික්ෂුහු, 'ස්වාමීනි තිස්ස අකීකරුයි, අකීකරුයි ස්වාමීනි, යයි කීකල්හි මහණෙහි, මොහු අකීකරුවුයේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මොහු අකීකරුවුයේමයයි වදළ කල්හි, ස්වාමීනි, දැන් මොහු අකීකරු බව අපි දනිමු. පෙර මොහු කුමක් කෙළේදැයි විචාළ කල්හි එසේනම් මහණෙහි අසවියයි වදුරා අතීතකථාව ගෙනහැර දක්වූහ.

පෙර බරණැස් රජුන් රජකරන කාලයෙහි දේවල නම් තවුසා අටමසක් හිමාලයෙහි වාසයකොට ලුණු ඇඹිල් ඇති ආහාර ගැනීම පිණිස සිවුමසක් පමණ නගරාශ්‍රයේ වසනු කැමැත්තෙන් හිමවතින් පිටත්ව ආවේය. නුවර දෙරටුව ළහඳී ළමයින් දක මේ නගරයට එන පැවිද්දන් ලැගුම් ගන්නේ කොහිදැයි ඇසුවේය. ස්වාමීනි කුමහකාරයාගේ ශාලාවෙහියයි ඔවුහු පිළිතුරු දුන්හ.

තවුසා කුමිහකාරශාලාව ළඟට ගොස් දොරටුවෙහි සිට භාර්ගවය, ඔබට අපහසුවක් නැත්නම් මේ ශාලාවෙහි එක්රැස්ක් නවතින්ටදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, රාත්‍රි කාලයෙහි මට ශාලාවෙන් වැඩක් නැත. ශාලාවත් ලොකුය. මනාප හැටියකට විසුව මැනවයි කියා කුමිහකාරයා ශාලාව තවුසාට භාරකෙළේය.

දේවල තවුසා එහි ලැගුම්ගෙන සිටිනවිට තාරද තම වෙනත් තවුසෙක්ද හිමවතින් අවුත් එම ශාලාවෙහි එක් රැස්ක් නැවතීමට ඉල්ලාසිටියේය. කුමිහකාරයා, පළමුව පැමිණි තවුසා මොහු සමග එක්ව විසීමට කැමතිවුවත් නැතත් තමන් බේරී කටයුතු කළයුතුයයි සිතා ස්වාමීනි, පළමුව පැමිණි අය කැමති නම් ඔහුගේ කැමැත්ත ඇතිව වයනු මැනවයි කීය. ඔහු මුලින් පැමිණි දේවල වෙත පැමිණි ආචාර්යවරයාණනි, ඔබට අපහසුවක් නැත්නම් මමත් මෙහි රැස්ක් නවතින්ටදැයි ඇසීය. ශාලාව ලොකුයි ඇවිත් එක්පැත්තක ඉන්නැයි කීකල්හි ඇතුළට පැමිණි පළමුව පැමිණි අයගේ ඇතින් හුන්නේය. පසුව දෙදෙනාම සතුටුසාමීවී කථා කරමින් නින්දටවන්න.

තාරද තවුසා නිදනකල දේවල සිටි තැනත් දෙරත් සලකාබලා නිදගත්තේය. දේවල තවුසා නිදනකල්හි තමන් පළමුව සිටි තැන නොසිට තැන් මාරුකොට දෙරටුව මැද හරස් අතට නිදගත්තේය. තාරද රාත්‍රියෙහි එළියට යනවිට දේවලගේ ජටාව පැහැවේය. 'මා පාගන්නේ කවුද' යි ඇසූ විට, ආචාර්යය ඒ මමයයි තාරද පිළිතුරු දුන්නේය. එමිබල කුට ජටිලය, කැල් සිට අවුත් මගේ ජටාව පාගන්නේ ඇයිදැයි ඇසීය. ඇදුරුකුමනි, ඔබ මෙතැන නිදනබවක් නොදන්නෙමි, මට සමාවන්නැයි කියා ඔහු කැගසද්දීම පිටතට ගියේය.

දේවල, මොහු දැන් ආපසු එන විටත් මා පාගනු ඇතැයි සිතා හිස තිබු තැනට පයත් පය තිබු තැනට හිසත් තබා නිදගත්තේය. තාරද තවුසෝද යළි ඇතුළට එන්නාහු මම පළමුවත් ආචාර්යයන්ට වරදක් කෙළෙමි. දැන් ඔහුගේ පා ඇති පැත්තෙන් ඇතුළු වන්නෙමි සිතා ඒ පැත්තෙන් එන විට දේවලගේ බොටුව පැහැණේය. මේ කවුදැයි ඇසූ විට ආචාරිනි, මමයයි තාරද පිළිතුරු දුන්නේය. ඇයි කුට ජටිලය, පළමුව ජටාව පාගා දැන් බෙල්ලම පාගන්නෙහිය. තට ශාප කරන්නෙමි කීකල, ආචාරිනි, මගේ වරදක් නැත. මම ඔබ මෙසේ නිදනබවක් නොදන්නෙමි කීය. පළමුවත් ආචාරිනිට කරදරයක්වූ නිසා දැන් පා ඇති පැත්තෙන් එන්නෙමි එසේ කෙළෙමි. (තොදන වූ වරදට) මට සමාවුව මැනවැයි ඉල්ලාසිටියේය. කුටජටිලය, මම නොපට ශාප කරමි. ආචාරිනි,

එසේ නොකළ මැනවයි කියද්දීත් දෙවල එබස් නාසා -

‘දහසක් රැස් කිරණවලින් සියයක් තේජෝ බලයෙන්
අඳුර නසන හිරුදෙවියන් ලොවට උදවනු සමගම
තාගේ හිස් මුදුන පැළි සත්කඩකට වෙන් වේවා’යි
ශාප කෙළේය.

නාරද, ආචාරිනි. මගේ දෙසක් නැතැයි කියද්දීම ඔබ මට ශාප
කෙළෙහිය. මා නිදෙස් බැවින් ‘දෝෂය ඇති අයගේ හිස්මුදුනම පැලේවායි

දහසක් රැස් කිරණවලින් සියයක් තේජෝ බලයෙන්
අඳුර නසන හිරුදෙවියන් ලොවට උදවනු සමගම
වරදකරුගෙ මුදුන පැළි සත්කඩකට වෙන් වේවා’යි
මහුද ශාප කෙළේය.

කෙසේ වුවත් නාරද මහාත්මයාට සමපන්නය. අතීතයෙන් සතළිස්
කල්පයකුත්, අනාගතයෙන් සතළිස්කල්පයකුත් වශයෙන් අසූකල්පයක්
ගැන මහුට සිතිය හැකිය. එහෙයින් මේ ශාපය කාගේ මුදුනෙහි පතිත
වේදෝහෝයි සිතාබලන්නේ ආචාර්යයන්ගේ මුදුනටම එය පතිත වනබව
දැක, මහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් ස්වකීය සෘද්ධිබලයෙන් හිරු නැගීම
නවත්වා දැමීය.

නුවරවැසියෝ, හිරු නොපායන කල්හි රජගෙදරට ගොස්,
දේවයන්වහන්ස, ඔබ රජ කරන විට ඉරත් නොපායයි. එනිසා අපේ
සියලු වැඩත් නැවතී තිබේ. අපට හිරු නංවා දෙන්නැයි කැඟැසුහ. රජු
තමන්ගේ කායකර්මාදියේ වරදක් ඇද්දැයි විමසා සිතාබලා එහි කිසි
වරදක් නොදැක, හිරු නොපායන්නේ කුමක් නිසාදැයි සිතා, පැවිද්දන්ගේ
කිසියම් විවාදයක් වුවමැනවැයි සැක කොට-කිමෙක්ද, මෙනුවර පැවිද්දන්
ඇද්දැයි විවාළේය. දේවයන්වහන්ස ඊයේ රැ කුම්භකාර ශාලාවට ආ
පැවිද්දෝ වෙතියි කීකල්හි, රජු එකෙණෙහිම විලක්කු (පන්දම්) දල්වාගෙන
එහි ගොස් නාරද තවුසා වැඳ එකත් පසෙක හිඳ-

දඹදිව සියලු වැඩ නොපවතී නාරදයෙනි
ඇයි ලොව අඳුරු වී මට එය කියා දෙනු මැන’යයි
විවාළේය.

නාරද තවුසෝ ඒ සියලු පුවත් දන්වා සිටියහ. මේ කරුණ නිසා
මොහු මට ශාපකෙළේය. ඉන්පසු මම ‘මා තුළ දොසක් නැත. වරද
ඇත්තා පිට ශාපය වැටේවායි නැවත ශාප කෙළෙමි. එසේ කොට

කාගේ හිස පිට ශාපය වැටේදැයි බැලුවෙමි. එවිට, හිර පායනවාත් සමගම ආචාර්යයන්ගේ හිස සත්කඩකට පැලියනවි දැක මොහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් අරුණ නැගෙන්නට නොදෙමි'යි කීවේය.

යම් හෙයකින් මොහු මගෙන් සමාව ගත්තොත් ශාපය ක්‍රියාත්මක නොවන්නේයයිද කියා සිටියේය. එසේ නම් මොහුගෙන් සමාව ගන්නැයි රජු දේවලට කීවේය. එවිට දේවල, 'මහරජතුමනි, මොහු මගේ ජටාවත්, බෙල්ලත් දෙවරක්ම පැහැවේය. මම මේ කුට ජටියාගෙන් සමාව නොගන්නෙමි'. සමාව ගන්න ස්ථාමිනි, එලෙස නොකරන්න ස්ථාමිනි. මහරජ මම සමාව නොඉල්ලමි. ඔබේ හිස් මුදුන සත්කඩකට පැලේයයි කීවත් ඔහු ක්ෂමාකර නොගත්තේය.

ඉන්පසු රජු, 'ඔබ සිය කැමැත්තෙන් සමාව නොගන්නෙහි නම් අපි මෙසේ කරන්නෙමු.' යයි තවුසාගේ අත් පා බඩ බෙල්ල යන තැන්වලින් අල්වා තාරදගේ පාමුල නමාලූවේය. තාරද, ආචාරිනි නැගිටින්න ඔබට සමාව දෙමි යි කියා, මහරජ, මොහු සැබෑ සිතින් සමාව නොගනියි. තගරය ළඟ එක් විලක් ඇත. මොහු එහි ගෙනගොස් මැටිපිඩක් මොහුගේ හිසමත තබා, කරවටක් පමණ දිගේ ගිල්වා තබන්නැයි කීවේය. රජු එසේ කෙළේය. දේවල ඇමතු තාරද, ආචාරිනි, මා සෘද්ධිය අත්හැර විසුරුවා දමුකල හිරුරැස් නැගී එයි. ඒනාත් සමගම දිගේ ගිලී වෙනත් තැනකින් මතු වෙන්නැයි උපදෙස් දුන්නේය. හිරුරැස් නැගෙන්න ඔහු හිසපිට තිබූ මැටිපිඩ සත්කඩකට පැලිණි. ඔහු දිගේ ගිලී වෙනත් තැනකින් මතු වී පලාගියේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ දේශනාව ගෙනහැරදක්වා, මහණෙනි, එකල රජ මෙකල ආනන්දය. දේවල නම් මේ තිස්සය. තාරද නම් මමය. මෙසේ එකලත් මොහු දුර්වලයයි ප්‍රකාශ කොට තිස්ස තෙරුන් අමතා, 'තිස්ස! හික්මුව විසින් අසවලා මට බැන්නේය. අසවලා මට ගැසුවේය. අසවලා මා පරදවා ජයගත්තේය, අසවලා මගේ දේ පැහැර ගත්තේයයි සිතන්නාගේ වෛරය නම් කඩදාවත් නිවී නොයන්නේය. එසේ වෛර නොකරන්නාගේ පමණක් වෛරය සංසිද්දේ' යයි දක්වා මේ ගාථාව වදළන:

බැණිය ඔහු මට ගැසිය ඔහු මට
ඔහු මා පරද මගෙ දේ ගන්නැයි
වෙර බැඳ ගත්තොත් ඒ වයිරය නම්
කඩද කිසි විට නොයන්නිදේ

බැණිය එහු මට ගැසිය ඔහු මට
 ඔහු මා පරද මගෙ දේ ගත්තැයි
 වයිර නොබැන්දෙන් ඒ වයිරය නම්
 ඉතිරි නොවේ සන්සිදේ සිදේ.

එහි අක්කොවිඪී යනු ආත්‍රෝෂයයි. අවධි යනු ගැසීමයි. අපිනි
 යනු බොරු කපටි ශාක්ෂි කීමෙන් හෝ වාදප්‍රතිවාදයෙන් හෝ එකටඑක
 කිරීමෙන් දිනුවේය යන අර්ථයි. අභාසි මේ යනු මා සන්නත පාත්‍රාදි
 කිසිවක් පැහැර ගත්තේය යන අර්ථයි. යෙතං යනු යම්කිසි, දෙවියෝ,
 මිනිස්සු, ගිහියෝ, පැවිද්දෝ හෝ මට ආත්‍රෝෂ කළෝය යනාදි හේතුවක්
 නිසා ඇතිකරගත් ක්‍රෝධය, තෘෂ්ණාවෙන් ඇදගෙන යන ක්‍රෝධය කුශාදි
 තෘණවර්ගවලින් නැවත නැවතත් වෙළුන, බදින කුණුමසක් මෙන්ද,
 එක් වරක් ඇතිවූ වෛරයයි. න සම්මකි යනු නොසන්සිදීමයි. යෙ තං න
 උපතයිහත්ති යනු අසිහියෙන් නොමෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් හෝ කර්මය
 ගැන නැවත සිතා නොබැලීමෙන් හෝ කුමක් හෝ හේතුවක් නිසා
 උපත් ක්‍රෝධය ගැන, ඔබ භවයක දී බැන්නා විය හැකිය. ගැසුවා විය
 හැකිය. කපටි සාක්කි ගෙනහැරපා ඔහු පැරදුවා වියහැකිය. කිසි
 හේතුවක් නිසා කුමක් හෝ පැහැර ගන්නා වියහැකිය යනාදි වශයෙන්
 නිදෙස්ව සිටත් බැණුම් ඇසීමාදියට භාජනවූයේයයි මෙසේ කර්මය
 අනුව කරුණු සිතා ක්‍රෝධ නොකළයුතුය. එහිදී ඔවුනතර ප්‍රමාදයෙන්
 හෝ උපත් වෛරය ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් දර නොලබන ගින්නක් මෙන්
 නිවී යන්නේය.

දේශනාවගේ කෙළවර ශතසහස්‍රයක් හික්ෂුහු සෝවාන්ඵලාදියට
 පැමිණියාහුය. ධර්මදේශනාව මහාජනයාට සාර්ථකවිය. දුර්වචයාත්
 සුවචවිය.

තුන්වන ට්‍රිලේඛිස්ස ස්ථවිර වස්තුවයි

1. 4

‘නහි වෙරෙන’ ආදි මේ දම්දෙසුම ශාස්තෘෂාන්වහන්සේ දෙව්රම
 වසන කාලයෙහි එක්තරා වද ස්ත්‍රියක් අරභයා දේශනා කළසේක.

එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් තම පියා මළ පසු කුඹුරෙන් ගෙදරත්
 සියලු වැඩ තමන්ම කරමින් මව පෝෂණ කෙළේය. දිනක් ඔහුගේ මව,

දරුව ඔබට කුමරියක් ගෙන එන්නෙමිදයි විමසුවාය. මැණියනි, එසේ නොකියන්න. මම දිවි ඇතිතාක් ඔබ පෝෂණය කරන්නෙමි. දරුව කුඹුරෙන් ගෙදරත් සියලු වැඩ ඔබම කරන්නෙහිය. එය මගේ හිතට සැපයක් නොවෙයි, ඒ නිසා කුමරියක් ගෙනෙන්නෙමියි කීවාය. කෙළෙඹියා, නැවත නැවතත් ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේපකොට පසුව නිහඩවිය. මව එක් ගෙයකට යනුකැමැත්තෙන් පිටත් වූවාය. පුතා කිනම් හේකට යන්නෙහිදයි අසා, අසවල් ගෙයටයයි කීකල, ඇගේ ගමන වළක්වා තමන් කෑමනි ගෙයක් ගැන දන්වා සිටියේය.

මව එහි ගොස් කුමරියක් කෑමනි කරවාගෙන දිනත් නියම කරගෙන කුමරිය කැඳවාගෙන ආවාය. ඒ ස්ත්‍රිය වඳ ගැහැණියකි. ඉන්පසු මව පුතා අමතා, පුතා, ඔබ ඔබගේ කැමැත්ත අනුව කුමරියක නියම කෙළෙහිය. ඇ දන් වඳගැහැණියකි. පුතුන් නැතිකල අපේ කුලය වැනසෙයි. ප්‍රවේණිය දිගට ගලා නොයයි. එහෙයින් වෙනත් කුමරියක් ඔබට ගෙන එන්නෙමියි කීවාය. ඔහු එපා කියද්දීත් මව නැවත නැවතත් ඒ ගැනම කථාකළාය.

වඳ ගැහැණිය මේ කථාව අසා සිට, පුතුන්ට මවුපියන්ගේ වචන ඉක්මවිය නොහැක. ඉතින් වෙනත් එකියක් ගෙනාවොත් මා දසියක ලෙස පරිහරණය කරනු ඇති. මා විසින්ම එක් කුලකුමරියක ගෙනාවොත් වඩා සුදුසුයයි සිතා එක් ගෙයකට ගොස් ඔහු සඳහා කුමරියක ගැන කථා කළ විට, ඇයි ඔබ සිටියදී තවත් එකියක් කුමටදයි ප්‍රතික්ෂේප කළහ. මම වඳියක වෙමි. දරුවන් නැති කුලය වැනසෙයි. නුඹලාගේ දුවණිය පුතෙකු හෝ දුවක ලත් විට ඒ ගෙදර සියලු ධනයේ අයිතිකරු වන්නේය. එහෙයින් ඇ මට භාර දෙන්නැයි ඔවුන් සතුටු කරවාගෙන කැඳවාගෙනවුත් සිය හිමියාගේ ගෙදර තවතාගන්නාය. ඉන්පසු ඇට මෙබඳු සිතක් පහළ විය. යම් ලෙසකින් මැ පුතෙකු හෝ දුවක ලදහොත් මැයම මෙහි ධනයට හිමිකාරිය වන්නීය. එහෙයින් මැ දරුවකු නොලබන්නියක බවට පත්කිරීමේ විධියක් කරන්ට චුට්මනාය. එසේ සිතා ඇ අලුතෙන් කැඳවාගෙන ආ අයට මෙසේ කීවාය. යොළුරිය යම් විටක ඔබ කුස දරුගැබක් පිහිටියහොත් ඒ බව මට දන්වන්න.

දෙවැන්නි මැනවයි පිළිගෙන ගැබක් පිහිටිකල දන්වුවාය. ඇට නිතර කැඳ බත් දෙන්නි පළමු තැනැත්තිය. එහෙයින් ඇ ආහාරත් සමග ගබ්සා වන බෙහෙතක් යොදා ගැබ වැට්ටුවාය. දෙවෙනිවරත් ගැබ පිහිටිකල දන්නුවාය. ඇ දෙවෙනිවරත් ගැබ හෙළාලුවාය. ඉන්පසු දෙවැන්නියගේ යහළු ස්ත්‍රීහු ඇයි ඔබේ සපත්තිය දරුගැබට අනතුරු

කරන්නිදැයි ඇසුවාහ. ඇ සියලු පුවත් ඔවුන්ට කීවාය. මෝඩ ගැහැණිය,
ඇයි එසේ කරන්නේ? ඇ ඔබේ ඉසුරුට බියෙන් ගැබ හෙළන බෙහෙත්
ආහාරත් සමග ඔබට දෙයි. එයින් ඔබ ගබ්සා වෙයි. මින්පසු මෙසේ
නොකරන්නැයි කීවාහුය. තෙවෙනිවර ඇ ගැබ පිහිටිබව නොකීවාය.

ඉන්පසු මහත්ථී යන ඇගේ උදරය දක ගැබ පිහිටිබව මට
නොකීවේ ඇයිදැයි පළමුවැන්නී ඇසුවාය. ඔබ මා මෙහි කැඳවාගෙන
අවුත් දෙවනාවක්ම මගේ ගැබ හෙළා දමුවාය, ඉතින් තවත් ඔබට
කියන්නේ කුමටදැයි කීකල දැන්තම මා නැසුණා වෙමිනි සිතා දෙවැන්නිගේ
ප්‍රමාදයක් බලා සිට, ගැබ මුහුකුරා ගිය අවස්ථාවේ බෙහෙත් යෙදූ
අහරක් දුන්නාය. ගැබ මෝරා ඇතිහෙයින් වැටෙන්නට නොහැකිව
හරස් විය. කුරු වේදනා ඇති විය. ජීවිතය ගැන පවා සැක ඇතිවිය.
'නිම මා මෙහි ගෙන අවුත් දන් නිම මගේ දරුවන් තිදෙනෙක් නසා
දමුවෙහිය. දන් මාත් නැසෙයි. මා මෙයින් නික්ම යකින්නක්ව ඉපදී
තිගේ දරුවන් කුමට සමර්පවෙමිවා'යි ඇ ප්‍රාර්ථනා කළාය. එසේ පැතු
ඇ මියගොස් ඒ ගෙදරම බැලලියකව උපන්නාය. ස්වාමියා අතින්
තැනැත්තිය අල්වාගෙන නි මගේ කුලපරපුර සිඳ දමුවායයි වැලමිටි
දණහිස් ආදිය හොඳට තළා දමුවේය. ඒ ආබාධවලින්ම මියගිය ඇ ඒ
ගෙදරම කිකිළියකව උපන්නාය. ඉපදී බිඳු දමුවාය. බැලලිය වත් ඒවා
කාදමුවාය. දෙවැන්නී මගේ බිඳු කාදමා දන් මාත් කනු කැමැත්තිය.
මෙයින් වුනව දරුවන් සහිත මැය කුමට හැකිවෙමිවායි පතා මියගොස්
දිව්දෙනකව උපන්නීය. බැලලිය මියගොස් මුව්දෙනකව උපන්නාය.

මුව්දෙන දරුවන් වදන අවස්ථාවේ දිව්දෙන අවුත් තෙවරක්ම
ඇගේ දරුවන් කෑවාය. මුව්දෙන මැරෙන අවස්ථාවේ මේ දිව්දෙන
තෙවරක්ම මගේ දරුවන් කා දන් මාත් කයි. මම මෙයින් වුනව දරුවන්
සහ මැත් කුමට හැකිවෙමිවායි ප්‍රාර්ථනාකොට මියගොස් යකින්නක්ව
උපන්නාය. දිව්දෙන මියගොස් සැවැත්තුවර කුලද්‍රවක්ව උපන්නීය. ඇ
වැඩිවියට පැමිණ ළඟ ගමක පතිකුලයට ගියාය. පසුව පුතෙකු වැදුවාය.
යකින්න ඇගේ ප්‍රිය යෙහෙළියකගේ වෙයින් අවුත් මගේ යෙහෙළිය
කොහිදැයි විචාරා ඇතුළු ගබඩාවේ පුතෙකු වැදුවායයි දැන පුතෙක් ද,
දුවක්දැයි බලන්නෙමිනි ඇතුළු ගැබට වැද බලන්නී දරුවා දැක වහා
රැගෙන කාදමුවාය. දෙවෙනි වරද එසේම කෑවාය.

ගැබ්බරින් බරවූ කුලද්‍රව තෙවෙනි වර සැමියා අමතා, හිමියෙනි,
මෙහිදී එක් යකින්නක් මගේ පුතුන් දෙදෙනෙක්ම කා පලාගියාය. මේ
වර මගේ මුල්ගෙට ගොස් වදන්නෙමි'යි කියා එහි ගොස් වැදුවාය.

එකල ඒ යක්ෂිනිය දියවරට ගොස් සිටියාය. වෙසවුණු රජුගේ යකින්නියෝ තමන්ට පැමිණෙන වාරය අනුව හිස්පරපුරෙන් (හිසෙන්) අනවතප්ත වලෙන් දිය අදින්නාහුය. ඔවුහු සිවුමසකින් හෝ පස්මසකින් ඒ දිය ඇදීමෙන් මිඳෙන්නාහුය. ඇතැම්හු ශරීර ක්ලාන්තයෙන් මරණයටද පැමිණෙති.

මේ යකින්න දියවරෙන් මිදුණු හැටියේම වේගයෙන් ඒ ගෙට දිවගොස් මගේ යෙහෙළිය කොයිදැයි ඇසුවාය. ඇයි ඇ කොහිදැයි තී නොදන්නෙහිද? මෙහිදී ඇ වැදූ වැදූ දරුවන් යකිනියක් කන්නීය. එහෙයින් ඇ සිය කුලගෙට ගියා යයි දැන්වූහ. ඇ 'කුමනි තැනක ගියාවේ, මගෙන් බේරීමක් නම් තැහැයි වෛරවේගයෙන් උත්සුකව නුවර බලා දිවගියාය.

අනික් තැනැත්තී දරුවාට නම් තබන දිනයෙහි පුතා නාවා නම් තබා, හිමියනි, දැන් අපේ ගෙදරට යමුයි පුතාද රැගෙන වෙහෙර මැදින් ඇති මගින් යන්නීය. පුතා සැමියාගේ අතට දී තමන් විහාර පොකුණෙන් නා සැමියා නාන තුරු පුතාට කිරි පොවමින් සිටියාය. ඒ අතර ඇතින් දුවගෙන එන යකින්න දක හඳුනා, හිමියනි, වහා එන්න, වහා එන්න. මේ අර දරුවන් කන යකින්න එන්නීයයි මහහඬින් කියා ඔහු එනතුරුවත් නැවතී සිටිනු නොහැකිව ආපසු හැරී ඇතුළුවිහාරයට දුවගෙන ගියාය.

එවෙලෙහි බුදුරදුහු පිරිස් මැද දහම් දෙසමින් වැඩසිටියාහුය. ඇ දරුවා බුදුරදුන්ගේ පාදපීඨයෙහි (පාසුටුවෙහි) තබා, මේ පුතා මම ඔබවහන්සේට පූජා කෙළෙමි. මගේ පුතාට ජීවිත දනය කළමැනවි'යි ඉල්ලාසිටියාය. විහාරදොරකොටුවෙහි අධිශාභිත සුමන නම් දිවාපුත්‍රයා යකිනියට ඇතුළට පිවිසීමට ඉඩ නොදුන්නාය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ අතඳතෙරුන් අමතා, ආනන්ද යන්න, ගොස් ඒ යකිනිය කැඳවාගෙන එන්නැයි වදළහ. ආනන්ද හිමියෝ එහි ගොස් ඇ කැඳවාගෙන ආවාහුය. කුලදුව යකින්න දක, ස්වාමීනි, මේ අර යකින්න එන්නීයයි කීවාය. 'ආවාටේ ශබ්ද නොකර සිටින්නැ'යි වදරා, යකින්න එහි ආපසු 'ඇයි මෙසේ කරන්නේ, ඉදින් තෙපි බුදුකෙනකුත් හමුවට නොපැමිණියාහු නම්, කොළොන්නගස් (කෝන්ගස්යයිද වේ.) හා වළසුන්ගේද, කපුටන්ගේ හා බකමුහුණන්ගේ ද කල්පස්ථායී වෛරය මෙන් වන්නේ නොවේද? කුමක් නිසා වෛරයට නැවත වෛර කරන්නාහුද වෛරය සන්සිඳෙන්නේ අවෛරයෙන් මිස වෛරයෙන් නොවේ'යි ප්‍රකාශකොට මේ ගාථාව වදළහ:

වයිරයෙන් වයිරය කිසි විටෙක සත් නොසිඳේ
අවේරිත්ම සත්සිඳෙන එය පෙරසිට එන සද දහමකි.

එහි 'නඟි චෙරෙන යනු යම්සේ කෙළ සෙම් ආදි අශුව ගැවුණු තැනක් ඒ අශුවවලින්ම සේදීමෙන් ශුද්ධවූ නිර්ගතධ තැනක් බවට පත්කළ නොහැක්කේ ද, එයින් එබඳු තැනක් වැඩි වැඩියෙන් අපිරිසිදු බවටත්, දුගඳ බවටත් පත්වේ ද, එසේම බණින්නාට පෙරළා බැණීමෙනුත්, පහර දෙන්නාට ප්‍රතිප්‍රහාර එල්ලකිරීමෙනුත්, වෛරය සත්සිඳවීම නොහැකි වේ. එයින් වෛරය වැඩි වේ. මෙසේ වෛරය නම් වෛරයෙන් කිසි කලකවත් නොසත්සිඳෙයි. තවතවත් වැඩෙයි. අවේරෙන ව සම්මතකි. යනු යම්සේ ඒ කෙළ ආදි අශුව පැහැදිලි දියෙන් සේදුකල නැති වෙයිද, ඒ තැන පිරිසිදු, දුගඳ නැති තැනක් වෙයිද, එපරිද්දෙන් අවේර සංඛ්‍යාත ක්ෂාන්ති මෙත්‍රී ජලයෙන් යෝනියෝමනසිකාරයෙන් (උපත් තැන පටන් විමසා බැලීම) ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීමෙන් වෛරයෝ සත්සිඳෙත්. නිව්යෙන්, අභාවයට යෙත්. එය ධම්මො සනත්තනො යනු මේ අවේරයෙන් වෛරය සමනය කිරීම් සංඛ්‍යාත පෞරාණික ධර්මය සියලු බුදු පසේබුදු ක්ෂිණාශ්‍රවයත්වනත්සේලා ගිය මාර්ගයද වේ.

ගාථා කෙළවර යක්ෂනිය සෝවාත්ඵලයෙහි පිහිටියාය. පැමිණි පිරිසටද මේ ධර්මදේශනාව සාර්ථකවිය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ ස්ත්‍රිය අමතා, ඔබේ පුතා මේ යකින්න අතට දෙවයි වදළහ. ස්වාමීනි මට බයයි. බිය නොවෙනු. මැගෙන් ඔබට අනතුරක් නැත. ඇ යකින්නට පුතා දුන්නාය. යකින්න දරුවා සිප වැළඳගෙන නැවත මවටම දී හඬා වැළපෙන්නට පටන්ගන්නාය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ 'හඬන්නේ ඇයිද'යි විචාළහ. ස්වාමීනි, මම පෙර මේ ලෙසින් වුවත්, බඩ පිරෙන අහරක් නොලදිමි. දන් මම කෙසේ ජීවත් වන්නෙමිද'යි සිතා හඬන්නෙමියි කීවාය. බුදුහු එසේ නොසිතවයි ඇ අස්වසා, ඒ ස්ත්‍රිය අමතා, ඔබ මැ කැඳවාගෙන ගොස් තම ගෙදර තවත්වා පියන කැඳබන්වලින් කොටසක් පළමුකොට මැට්දී මැය පෝෂණය කරන්නැ'යි වදළහ.

ඒ ස්ත්‍රිය යකින්න කැඳවාගෙන ගොස් ගෙය පිටුපස පිටමඩුවෙහි තවත්වා කැඳබන්වල ප්‍රථම කොටස දෙමින් පෝෂණය කළාය. ඒ මඩුවෙහි වී කොටන විට මොහොල්පහර ඇගේ හිස මත වදින්නාක් මෙන් දෑනෙන්නට විය. යකින්න යෙහෙළිය කැඳවා මෙතැන විසිය නොහැකියයි කීවාය. මෙසේ යෙහෙළිය මොහොල් සැල, දියසැල, අශුව,

කසළගොඩ, ගම්දෙර යන තැනවල භාවුන්වූ නමුදු, මෙහි මොහොල පාරවල් ඉසේ වදින්නාක් වැනිය, මෙහි දරුවෝ ඉඳුල්දිය දමති. මෙහි සුනඛයෝ ලගිත්, මෙහි දරුවෝ කැන කරති, මෙහි කසළ දමති, මෙහි ගම්දරුවෝ ඊ වදිමෙහිදී ඉලක්කය කොට ගනින්නියයි කියමින් ඒ හැම තැනක්ම ප්‍රතික්ෂේප කළාය.

ඉන්පසු ඇ ගමෙන් බැහැර විවේකස්ථානයක තවත්වා කැඳබන් ආදිය එහි ගෙනගොස් දුන්නාය. යකින්න, මේ වසරේ හොඳ වැසි ලැබෙයි. ගොඩ ගොවිතැන් කරව. මේ වසරේ හොඳින් වැසි නොලැබෙයි. පහත්බිම්වලම ගොවිතැන් කරව' යි සභායිකාවට කියා දෙන්නීය. සෙසු මිනිසුන් කළ ගොවිතැන් ජලය වැඩිකමෙන් හෝ අඩුකමෙන් හෝ නැසෙයි. ඇට වැඩියෙන් අස්වනු ලැබෙයි. ඉන්පසු, සැමියනි, ඔබේ ගොවිතැන් ජලය අධික වීමෙන් හෝ ජලය හිඟකමෙන් නොනසී. ඔබ වැසි ඇතිනැති නියාව දැනගෙනම ගොවිතැන් කරන්නෙහිය. මේ කෙසේද'යි සෙස්සෝ ඇසූහ. 'අපේ යහළු යක්ෂනියක් සිටී. ඇ වැසි ඇති නැති බව කියා දෙයි. අපි ඇගේ කීම අනුව උස්පහන් බිම්වල වසුරන්නෙමු. එහෙයින් අපේ අස්වනු වැඩිවේ. ඇයි අපි නිතර අපේ ගෙයින් කැඳබන් ආදිය ගෙනයන හැටි නොදන්නහුද? අප ඒ ගෙන යන්නේ ඒ යකින්නටය'යි කීවාය. නුඹලාත් ඇට කැඳබන් ආදිය ගෙන යව්. එවිට නුඹලාගේත් කර්මාන්ත ඇ බලාගනු ඇතැයිද කීවාය.

පසුව සියලු නගරවාසීහු ඇට සත්කාර කළාහුය. ඇද එතැන් පටන් සියල්ලන්ගේ කර්මාන්ත බලාගන්නාය. එමගින් ඇ ලාභසත්කාරයෙහි අගතැන් පැමිණියා, මහපිරිස් ඇත්තියකද වූවාය. ඇ පසු කලෙක සලාකබත් අටක් පිහිටුවූවාය. අද දක්වාත් මේ අශ්ටසලාකයෝ දෙනු ලැබෙන්නේය.

සිව්වන කාලියකින්ගේ උත්පත්ති කථාවයි.

1. 5

පරෙ ව න විජානන්ති ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් දෙවරම වැඩසිටි කාලයක කොසඹැනුවර හික්ෂුන් අරභයා දේශනා කරනලදි.

කොසඹැනුවර සෞමිතාරාමයෙහි පන්සියය බැගින් පිරිවර ඇති විනයධර, ධම්මකපික නමින් ප්‍රකට හික්ෂුදෙනමක් වැඩසිටියහ. දිනක්

ධම්මකපික හික්ෂුතම ශරීරකෘත්‍යය කොට, පාවිච්චිකළ ජලයෙන් ඉතිරි කොටස එම භාජනයෙහිම තියෙද්දී නික්ම ගියේය. පසුව විනයධරතම වැසිකිළියට අවුත් ඒ ඉතිරිකොට ගිය ජලය දැක පිටතට අවුත් අනිත් හික්ෂුතගෙන් ඇවැත්නි, මෙයින් ඇවතක් වරදක් සිදුවනබව නොදන්නෙහිද? එසේය නොදන්නෙමි. ඇවැත්නි, මෙහි වරදක් ඇත. එසේනම් ඊට පිළියම් කරන්නෙමිසි ඒ නම කීවේය. ඇවැත්නි, එසේවුවත් ඔබ මෙය නොදන අයිතියෙන් කෙළේ නම් ඇවතක් නැතැයි විනයධරතම කීවේය. ධම්මකපික තම එහි ඇවතක් නැත යන කල්පනාව ඇතිකර ගත්තේය.

විනයධර තම තමන්ගේ ඇසුරෙහි හුන් අයට, මේ ධම්මකපික තෙමේ ඇවතකට පැමිණත් නොදන්නෙමිසි දන්වීයයි කීය. ඒ පිරිස ධම්මකපිකගේ පිරිස මැද ඔබලාගේ උපාධ්‍යායයෝ ඇවතකට පැමිණත් ඒබව නොදනිතිසි කීහ. ඔවුහු ගොස් තම උපාධ්‍යායයන්ට ඒබව දන්වූහ. ධම්මකපික හික්ෂුව මේ විනයධරතෙම පළමුව ඇවැත් නැතැයි කියා දුන් ඇවැත් ඇතැයි කියයි. මොහු මුසාවාදියෙකිසි කීවේය. ඒ පිරිස ගොස් නුඹලාගේ උපාධ්‍යායයෝ මුසාවාදියෙකිසි කීහ. මෙසේ ඔවුනොවුන් අතර කලහය විකෙන්ටික වැඩී ගියේය.

ඉක්බිති විනයධරතෙම අවස්ථාවක් බලාසිට ධම්මකපික හික්ෂුවට වරද නොදැකීම පිළිබඳව ‘උක්ඛෙපනිය’ නම් කර්මය කළේය. එතැන් පටන් ඒ හික්ෂුතට ප්‍රත්‍යය සැපයූ දයකයෝද, උපස්ථායකයෝද දෙකොටසකට බිඳී ගියහ. ඔවුන්ගේ අවවාද පිළිගන්නා හික්ෂුණියෝද, ආරක්ෂක දේවතාවෝද, දැක මිත්‍ර හා භක්තිමත්වූ අයද, අභයෙහිවූ දෙවියෝද ආදී වශයෙන් බඹලොව දක්වා සියලු පුහුදුන්හු දෙපක්ෂයකවූහ. වාතුර්මභාරාජිකයේ පටන් අකතිටාබඹලොව දක්වා මේ කෝලාහලය පැතිරගියේය.

පසුව වෙනත් හික්ෂුතමක් බුදුන් වෙත එළඹ, “උක්ඛෙපනිය කර්මය කළවුන් විසින් මේ ධර්මකපිකතෙම ධාර්මික කර්මයකින්ම උක්ෂිප්තය. අධාර්මික කර්මයකින් උක්ෂේප කරනලද්දේය යනු උක්ෂේපනය ලත් අය අනුව යන්නන්ගේ ලබ්ධියයි. පිළිගැනීමයි. එය කළවුන් විසින් වළකනු ලබන නමුත් ඔවුන් ඒ උක්ඛිත්තයා අනුව පිරිවරා නැසිරෙනබව” සැලකර සිටියේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ‘මහණෙනි, සමගි වචියයි දෙවරක්ම කියායැවූ නමුත් ස්වාමීනි, ඔවුහු සමගිවීමට නොකැමැත්තාහුයයි අසා තුන්වෙනි වර, හික්ෂුසංඝයා බිඳුණා, හික්ෂුසංඝයා බිඳුණාහයි ඔවුන් ළඟට ගොස්

උක්ෂේපකයන්ගේ උක්ෂේපණයෙහිත් සෙස්සනගේ ඇවත නොදැනීමෙහිත් ආදීනව කියා දී යළි ඒ සියලු දෙනාටම එහි එකම සීමාවක දී උපොසථාදිය අනුදූතවදරා හක්තාග්‍රයෙහි (දනශාලාවෙහි) කලහකාරයින්ට අසුනක් අතර ඉඩ තබා හිඳිය යුතුයයි හක්තාග්‍රයෙහි වත් පනවා, තවමත් කලහකරුවන් ඇතුළු දෑන එහි වැඩමවා, 'මහණෙනි, කෝලාහලයෙන් වැඩක් නැහැ.' ආදිය කියාදී, මහණෙනි, මේ හණ්ඩන, කලහ, විග්‍රහ, විවාදදිය අතර්ථකරයි. කලහය, දබරය, කෝලාහලය, මහභේද නිසා ලවුකිකා නම් කැටකිරිල්ලිය ඇත්තරේතු ජීවිතක්ෂයට පවා පත්කළා'යයි කියා, මහණෙනි, සමගි වව්, විවාද නොකරව් විවාදය නිසාම නොයෙක් දහස් ගණන් වටුවෝ ජීවිතක්ෂයට පැමිණියාහුයි වට්ටක ජාතකය දේශනාකළහ. මෙසේ කියද්දීත් ඔවුන් බුදුන්ගේ වචනය නොපිළිගන්නා කල්හි, බුදුන් වෙහෙසට පත්වනු බලා හිඳිය නොහැකි එක් ධර්මවාදී හික්ෂුචක්, ස්වාමීනි, ධර්මස්වාමීවූ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, අල්පොත්සාහ (වෙහෙස විය නොහැකි) ඇති සේක. දිට්ඨංඨම්මසුඛ විහරණයෙහි යෙදෙන සේක්වා! අපි මේ අඩදබර කලහ විග්‍රහ විවාදදියෙන් ප්‍රකට වන්නෙමුයයි කීකල්හි බුදුපියාණෝ අතීත කථාවක් ගෙනහැරපෑහ.

මහණෙනි, පෙර වූ කථාවක් කියමි. බඹදන් නමින් කසිරජ කෙනෙක් රජකරන සමයෙහි දීඝිතිකෝසල නම් රජුගේ රජයත් පැහැරගෙන, අන්‍ය වේශයකින් හැසුරුණු පියරජුන් මරාදමනලදබවද දෑන දීඝාටු නම් කුමරා, තම දිවියත් පරදුවට තබා එතැන් පටන් ඔවුන් සමගිව විසුහයිද කියාදී, මහණෙනි, මෙහි ඔබට මේ හැසිරීම නොහොබේ. ඔබ මේ ස්වාක්කාත වූ ධර්මවිහරණයෙහි පැවිදිවූවාහු ඔවුනොවුන්ට ක්ෂමාවිය යුත්තාහ. සුවච වියයුතුය ආදී අවවාදයෙනුත් ඔවුන් සමගි කළනොහැකි විය.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒ සමූහයාගෙන් වෙන්වී, එයින් කළකිරි 'මම දැන් තනිවී දුකෙන් වසමි. මේ හික්ෂුහු මගේ වචනය නොපිළිගනිති. මම දැන් මේ පිරිසෙන් වෙන්ව එකලාව වසන්නෙමිනම් යෙහෙකිසි සිතා කොසඹූනුවර පිඩු සිඟා හික්ෂුසංඝයාට නොදන්වාම තමන්ගේ පාසිවුරුන් රැගෙන බාලකලොණකාරාමයට වැඩමවා, එහි සිටි හගු ස්ථවිරයන්ට එකලාව සිටීමේ අනුසස් කියාදී පාරිලෙය්‍යවනය බලා පිටත්වූහ. එහි දී බුදුරජාණන්වහන්සේ පාරිලෙය්‍යක වනය ඇසුරු කොට රක්ෂිත වනලැහැබෙහි වූ හදුශාල මූලයෙහි පාරිලෙය්‍යක නම් ඇතු විසින් කළ උවදැත් පිළිගනිමින් වස් විසුසේක.

කොසඹුනුවරවාසී උපාසකවරුද විහාරයට ගොස් බුදුන් නොදක,
 හික්ෂුන්ගෙන් ස්වාමීනි, බුදුරදුන් කොහිදැයි විචාරා පාරිලෙයා වනයට
 වැඩියබව කීකල්හි 'ස්වාමීනි, ඒ කුමක් නිසාද? උන්වහන්සේ අප සමගි
 කිරීමට වෑයම් කළහ. එහෙත් අපි සමගි නොවුවෙමුයි කීවිට, ඇයි
 ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා ශාස්තෘන්වහන්සේ ලහ පැවිදි උපසම්පද
 ලබා සිටියදීත් උන්වහන්සේ සමගි කරවනවිට සමගි නොවුයේදැයි විචාරා,
 එසේය ඇවැත්නි අපි සමගි නොවුමිහයි කීහ. මොවුහු බුදුන් ලහ
 පැවිදිව උන්වහන්සේ සමගි කරවද්දීත් සමගි නොවූහ. අපි මොවුන්
 නිසා බුදුන් දකින්නට නොලබමිහ. මොවුන්ට මින්පසු ආයත නොදෙමිහ.
 වැදීම පිදීම නොකරමිහයි කතිකාකරගත්හ.

උපාසකවරු එතැන් සිට ඒ හික්ෂුන් සමග කථා නොකළහ.
 පිණ්ඩපාතාදි ප්‍රත්‍ය පවා නොදුන්න. අල්පාහාරවූ ඒ හික්ෂුහු වියළි
 ගියහ. ඉන්පසු සෘජු සිත් ඇතිකරගෙන ඔවුනොවුන් වැරදි දෙසාගෙන,
 ක්ෂමා කරවාගෙන, උපාසකවරුනි, අපි සමගි වූයෙමු. ඔබලාත් අපට
 පෙර පරිදිම සැලකීම් ආදිය කරවියයි කීවාහුය. ස්වාමීනි, ඔබ බුදුන්
 සමා කරගත්තාහුදැයි උපාසකවරු ඇසූහ. ඇවැත්නි නැත. එසේ නම්
 බුදුන් සමා කරවාගන්න. බුදුන් සමා කරවා ගත්පසු අපිත් ඔබට පෙර
 පරිදිම පවතින්නෙමුයයි කීහ. එය වස් අතරතුර කාලයවූ නිසා ඒ
 හික්ෂුහු බුදුන් හමුවට යා නොහැකිව ඉතාමත් දුකසේ කාලය ගෙවූහ.

පාරිලෙයා ඇතාගෙන් උවටැන් ලබමින් බුදුරජාණන්වහන්සේ
 සුවසේ කාලය ගතකළසේක. ඒ ඇත්රජාත් ඇත්රංවුවෙන් වෙන්ව සුවසේ
 විසීම පිණිසම වනයභේදයට පිවිස සිටියේය. ඔහුගේ ප්‍රකාශය මෙසේය.
 'මම ඇත්සමූහය සමග සිටින විට, ඇතුන් ඇතින්නියන් ඇත්තාමිබන්
 ඇත්පැටවුන් නිසා කැළඹුණු සිතින් යුක්තව වාසය කරමි. දළ කඩා කෑ
 තණකොළද කමි. මා කඩාගත් අතුකැබලි ඔවුහු කාදමති. බොර වීගිය
 වතුර බොමි. දියට බසින ඇතින්නියෝ බසින විටත් ගොඩ එන විටත්
 මගේ ඇහේ හැපෙමින් යෙති. මම හුදෙකලාවම සමූහයෙන් වෙන්වී
 විසීම යෙහෙකැයි සිතුවෙමි.'

මෙසේ සිතු ඇත්රජ රැළෙන් වෙන්වී, පාරිලෙයාක වනයේ
 රක්ෂිතවනයභේද නම් ලැහැබ හදුශාලමුලයෙහි වැඩසිටි බුදුරදුන් වෙත
 පැමිණියේය. එහි පැමිණ බුදුන් වැඳ වටපිට බලන්නේ අත් කිසිවෙකු
 නොදන හදුශාලමුලය පයින් පහරා සැස යොඩින් අත්තක් ගෙන
 අතුගා පිසදමීය. එතැන් පටන් යොඩෙන් කළය ගෙන පියයුතු පරිභෝග
 කළයුතු පැන් එළවා තැබීය. උණුවතුරෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇතිවිට උණුදිය

පිළියෙළ කෙළේය. කෙසේද? සොබෙන් අරටුවක් ගෙන තවත් අරටුවක තදින් පිරිමැද ගිනි දල්වයි. එහි දර ගොඩගසා ගිනිඅඟුරු මැදට ගල්කැට දමා රත්වූ පසු තවත් දරකඩකින් පෙරළා ගෙනවුත් පිරිසිදු කුඩා ගල්වලක දමයි. ඉන්පසු සොඩි පොවා ජලය රත්වූ බව දැන බුදුන් ළඟට ගොස් වදියි. බුදුහු පාරිලෙයාකය, ඔබ ජලය රත්කෙළෙහිදැයි කියා එහි ගොස් තානායේක. ඇතා උන්වහන්සේට තන් වැදරුම් පලතුරුද ගෙනවුත් දෙයි. යම් විටෙක බුදුහු පිඬුසිඟා ගමට පිවිසෙත්ද, එකල බුදුන්ගේ පාසිවුරු ගෙන කුම්භස්තලයෙහි තබාගෙන බුදුන් සමගම පසුපසින් යයි. බුදුහු ගම්සීමාවට පැමිණ, 'පාරිලෙයාකය, මෙතැන් පටන් ඔබට යානොහැක. මගේ පාසිවුරු දෙන්නැ'යි ගෙන්වාගෙන ගමට පිවිසෙති. බුදුන් නික්ම ගියකල ඇතු එහිම නැවතී බුදුන් නැවත වඩිනු බලා පෙරගමන් කොට පෙර පරිද්දෙන්ම පාසිවුරු රැගෙන වසන තැන තබා අත්තක් ගෙනවුත් පවත් සලා වත් දක්වයි. රාත්‍රියෙහි ව්‍යාලමාගයන්ගෙන් වන උවදුරු වළක්වනු පිණිස ලොකු දණ්ඩක් ගෙන බුදුන් රකින්නෙමි යි සිතා අරුණෝදය දක්වා වනලැහැබ ඒ මේ අත ඇවිදියි. එතැන් පටන් ඒ වනලැහැබට රක්ෂිත වනසණ්ඩ යන නම ලැබිණි. අරුණු නැගුණු පසු මුඛ දෝනා පැත් පිළියෙළ කිරීම ඇතුළු සියල්ල පෙර කී පරිදිම ඉටුකරයි.

දිනක් එක් වළුරෙක්, ඇතා විසින් දක්වනු ලබන ආහිසමාවාරික වතාවත් (ලොකුකුඩා උවැරන්) ඇත සිට නැගිට නැගිට බලාහිඳ, මමත් කිසිවක් කරන්නෙමි යි ඒ මේ අත බලන්නේ මැස්සන් නැති දඬුවෙල්බෑ මියක් දැක දණ්ඩ පිටින්ම කඩා දණ්ඩත් සහිත මීවදය බුදුන් හමුවට ගෙනවුත් කෙසෙල් කොළයක් කඩා ඒ මත තබා බුදුන්ට පිදීය. බුදුහු එය පිළිගත්හ. බුදුහු මෙය පරිභෝග කෙරෙත්ද නොකෙරෙත්දැයි බලා සිටි වළුරා එය රැගෙන හුන් බුදුන් දැක ඒ ඇසිදැයි සිතමින් දඬුකෙළවරින් එය රැගෙන හරව හරවා බැලීය. එහි මැසිබිජු ඇති බව දැක ඒවා සෙමින් ඉවත් කොට නැවත පිදීය. බුදුරදහු එය වැළඳුන. ඒ දැක සතුටු සිත්ඇති වළුරා අත්තෙන් අත්තට පතිමින් තටමින් සිටියේය. ඒ අතරතුර අල්ලාගත් අත්තත් පය ගැසූ අත්තත් කැඩී යට තිබූ කණුවක් මත වැටී, ශරීරය සිදුරුවී ගොස් සොමිනස් සිතින්ම කළුරිය කෙළේය. පසුව තව්නියාභවනයෙහි තිස්සොදුන් පමණ රත්වීමනෙක උපන්නේය. අප්පරාවන් දහසක් ඔහුට පිරිවර විය.

තථාගතයන්වහන්සේ ඒ ඇත්රජුන්ගේ උවැරන් ලබමින් ඒ වනයෙහි වසනබව සකල ජම්බුද්වීපයෙහිම ප්‍රකටවිය. සැවැත්තුවරින් අනේපිඬු

සිටුනෙමින්, විශාඛා මහෝපාසිකාව ඇතුළුකොට නොයෙක් මහපවුල්වල අයත් ආනන්ද හිමියන් ළඟට ගොස්, 'ස්වාමීනි, අපට බුදුන් දක්වුව ඔූනව'යි පණිවුඩ යැවූහ. දිශාවාසී පන්සියක් පමණ හික්ෂුහුද වස් නිමවා, ආනන්ද තෙරුන් වෙත පැමිණ, ඇවෑම ආනන්දයෙනි, අපි බුදුන් හමුවෙහි දැනුම්කළා ඇසුවේ මීට බොහෝ කලකට පෙරය. ඇවෑම ආනන්දයෙනි, අපට බුදුන් හමුවෙහි දැනුම්කළාවක් අසන්නට ඇත්නම් ඉතා යෙහෙකැ'යි ඉල්ලා සිටියහ.

අනඳ තෙරණුවෝ ඒ හික්ෂුන්ද කැවූව පාරිලෙයා වනය සමීපයට ගොස්, තුන්මසක් එකලාව සිටි බුදුන් සමීපයට මෙතරම් පිරිසක් රැගෙන යෑම අසුතුයයි සිතා ඒ හික්ෂුන් බැහැර නවත්වා තමන් තනිවම එහි ගියෝය. පාරිලෙයාක ඇත්තෙමේ ආනන්ද හිමියන් දක, දණ්ඩක් රැගෙන ඉදිරියට පැත්තේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ දක, පාරිලෙයාකය, ඉවතට යව, නොවළක්වව, මේ එන්නේ බුද්ධෝපස්ථායකයයි වදන.

ඇත්තෙම දණ්ඩ එතැන්හිම දමා පාසිවුරු පිළිගැනීමට ඉදිරියට ගියේය. අනඳ තෙරණුවෝ නොදුන්හ. ඉදින් වතාවත් දන්නා කෙනෙක්නම් බුදුන් හිඳිනා ගල්පුවරුවෙහි ස්වකීය පිරිකර නොතබනු ඇතැයි සිතීය. තෙරණුවෝ පාසිවුරු බිම තැබූහ. වත්සම්පන්නයෝ ගුරුන්ගේ අසුනෙහි හෝ සයනයෙහි තම පිරිකර නොතබන්. තෙරණුවෝ බුදුන් වැඳ එකත්පසෙක හිඳගත්තෝය. බුදුහු තනිවම ආයෙහිදැයි අසා පන්සියක් හික්ෂුන් සමග පැමිණිබව දැන ඔවුහු කොහිදැයි අසා, ඔබවහන්සේගේ සිත්හසර නොදන්නා හෙයින් පිටත නවත්වා ආවේමයි පැවසූහ. ඔවුන් කැඳවාගෙන එන්නැයි බුදුන් ප්‍රකාශකළ පසු ආනන්ද හිමියෝ එසේ කළහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුන් සමග සතුටු සාමීචි කළාකොට ඒ හික්ෂුන් විසින්, 'භාග්‍යවතුන්වහන්ස, ඔබවහන්සේ බුදුබැවින් සුකුමාලය. ක්ෂත්‍රිය භාවයෙනුත් සුකුමාලය. එකලාව තෙමසක් වනයෙහි සිටි ඔබවහන්සේ විසින් ඉතා දුෂ්කර කාර්යයක් කරනලදහ. වත්පිළිවෙන් කරන්නෙකු හෝ මුහුණු අතපය දොවන පැත් දෙන දයකයෙකු හෝ මෙහි නොවීයයි සිතන්නෙමුයි කීකල්හි මහණෙනි, මේ පරිලෙයාක ඇතු විසින් මගේ ඒ සියලු වැඩ කර දෙන ලදී. මෙබඳු සභායකයෙකු ඇත්නම් එකලාව විසීම කළයුතුය. නොලබන්නෙකු විසින් කළයුත්තේ තමන් තනිවම තැපිරීමයයිද, වදරා නාග වර්ගයෙහි එන මේ ශාථා තුන ප්‍රකාශ කළහ:

නුවණත් පැවතුමත් හොඳ හිතත් වඩනා නිති
සභායකයෙකු ලදහොත් ඔහු හා විසුම යහපති
සෑම වරද හැරදී සිහියෙන් විසුම වටනේ.

එබඳු ගුණනුවණක් ඇති සගයකු නොලදහොත්
දිනු රටක් හැර යන රජෙකු මෙන් හුදෙකලාවී
තනිව සිටිනු යෙහෙකී පාරලෙය ඇත් රජු මෙන්

සභායකයෙකු තැනිවිට තනිවී විසුම යෙහෙකී
තනිව සිටිතාවිට කිසි පවතුදු කෙරෙන්නේ නැත
පාරලෙය ඇතු මෙන් විසිය හැක සුවපත් ලෙස

ගාථා කෙළවර පන්සියක් හික්ෂුහු රහත්බවෙහි පිහිටියාහුය.

ආනන්ද තෙරණුවෝත් අනාඨපිණ්ඩකාදීන් එවූ පණිවුඩත් දන්වා,
ස්වාමීනි, අනාඨපිණ්ඩික ප්‍රමුඛ ඒ ආර්යශ්‍රාවකයන් පන්කෝටියක් පමණවූ
පිරිස ඔබවහන්සේගේ වැඩමවීම බලා සිටිති කීහ. බුදුහු එසේ නම්
පාත්‍රසිවුරු ගනුවයි කියා ඒවා ගෙන්වාගෙන තික්මුණාහුය. ඇත්තෙම
ගොස් මාර්ගයෙහි හරස්ව සිටියේය. 'ස්වාමීනි, ඇතා කුමක් කරයිද?
මහණෙනි, නුඹලාට හික්ෂාවක් දීමට බලාපොරොත්තු වෙයි. මොහු බොහෝ
කලක් මට උපකාරවත් විය. මොහුගේ සිත තරක්කරවීම නොවටී.
මහණෙනි, තවතිවියයි ප්‍රකාශකළ බුදුහු හික්ෂුන්ද සමග නැවතුණාහ.

ඇත්රජතෙමේත් වනයට ගොස් කොස් කෙසෙල් ආදී නානා
පලතුරු එකතු කොට - රාශියක් කොට දෙවෙනි දිනයෙහි බුදුන් ප්‍රමුඛ
හික්ෂුන්ට පිරිනැමුවේය. පන්සියක් හික්ෂුන්ට ඒ පලතුරු අවසන් කළ
නොහැකි විය. අහරකිස නිමවා බුදුහු පාසිවුරු ගෙන පිටත්වූහ. ඇතා
හික්ෂුන් අතරින් ගොස් බුදුන් ඉදිරියෙහි හරස්ව සිට ගත්තේය. ස්වාමීනි,
ඇතා කුමක් කරයි ද? මහණෙනි, මේ ඇත්රජ තොප යවා මා තවතාගනු
කැමතිවෙයි යනුවෙන් වදරා පාරිලෙයාකය, මේ මගේ නොනැවැත්වියයුතු
ගමනකි. තොපට මෙම හවයේදී ධ්‍යානයක් විදර්ශනාවක් හෝ
මාර්ගඵලයක් හෝ ලැබිය නොහැකිය, තෝ තවතුවයි වදන. ඒ ඇසූ
ඇත්රජ සොඬය හකුළා මුඛයෙහි ලාගෙන හඬහඬා පසුපසින් ගියේය.
හෙතෙම බුදුරදුන් තවතාගත හැකිවූයේ නම් ඒ අසුරින්ම ජීවිතාන්තය
දක්වා බුදුන් පෝෂණය කරන්නේය. ශාස්තෘත්වහන්සේ ගම්මායිමට
පැමිණ පාරිලෙයාකය, මෙතැන් පටන් තොප නොයායුතු භූමියයි.
මිනිස්වාසය උවදුරු සහිතය. ඔබ තවතුවයි කීහ. ඇත්රජ හඬහඬා
එතැන්හිම නැවති බුදුන් ඇහැට ජේතකෙක් මානයෙන් ඉවත් වෙත්ම
හදවන පැළි මිය පරලොව ගොස් තවිතිසා හවනයෙහි නිස්සොදුන්
පමණවූ රත්විමනක අප්පරාවන් දහසක් පිරිවර සහිතව උපන්නේය.
පාරිලෙයාක දිව්‍යසුත්‍ර යන්නම ඔහුගේ නම විය.

බුදුහුද අනුපිළිවෙළින් මග ගෙවා දෙවිරමට වැඩි සේක. කෝසම්බක හික්ෂුහු බුදුරදුන් දෙවිරමට වැඩිසේක්යයි අසා බුදුන් ක්ෂමාකරගනු පිණිස එහි ගියාහුය. කොසොල් රජ, ඒ කලහකාරී හික්ෂුන් එතබව අසා බුදුන් හමුවට ගොස්, ස්වාමීනි, මම ඔවුන්ට මගේ විජිතයට පිවිසීමට නොදෙන්නෙමි කියාසිටියේය. මහරජ, ඒ හික්ෂුහු සිල්වත්ය. හුදෙක් ඔවුනොවුන් විවාදපත්තවු හෙයින් මගේ වචනය නොඇසූහ. දුන් මා සමාකරවා ගැනීම පිණිස පැමිණෙති. මහරජ, ඔවුන් පැමිණියාවේයයි වදන.

අනාථපිණ්ඩික සිටුවරයාත් මම ඔවුන්ට විහාරයට පිවිසීමට නොදෙන්නෙමි කියා මුලකී පරිදිම බුදුන් විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරනලදුව නිහඬවිය. සැවැත්තුවරට පැමිණි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන්ට වෙන විවික්ත යෙනසුතක් (විවේකය ඇති තැනක්) කරවා දුන්හ. යෙසු හික්ෂුහු කලහකාරී කෝසම්බක හික්ෂුන් කවුරුන්දැයි බුදුරදුන්ගෙන් විමසූහ. බුදුහු මේ ඒ අයයයි පෙන්වූහ. ආ මේ ඔවුන්ද, මේ ඔවුන්දැයි ආ ආ අය ඇඟිල්ල දික්කරමින් පෙන්වන විට ලජ්ජාවෙන් හිස ඔසවාගත නොහැකිව බුදුන් පාමුල වැද වැටී සමාකරවාගත්හ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුන් අමතා මහණෙනි, තෙපි මහා බරපතළ වරදක් කළාහුය. තෙපි වනාහි මා වැනි බුදුකෙනකුත් ළඟ පැවිදිවී, හේදහින්නවී, මා සමඟි කරවනවිට මගේ වචනය නොපිළිගත්තාහුය. පැරණි පඩිවරු, මරණයට නියමවූ මවුපියන්ගේ අවවාද අසා ඒ මවුපියන් ජීවිතයෙන් තොරකරද්දීන් ඒ ඔවාබස් නොඉක්මවා පසුව දෙරටක රාජ්‍ය කෙරෙව්වාහුයයි වදරා, නැවතත් කෝසම්බක ජාතකය දේශනාකොට, මහණෙනි, මෙසේ දීඝාවු කුමරා මවුපියන් ජීවිතක්ෂයට පත්කරන කල්හිත් ඔවුන්ගේ අවවාදය නොඉක්මවා පසුව බඹදන් රජුගේ දුවණියන් ලබා කාසිකෝසල යන දෙරටෙහි රාජ්‍යය කරවීය. මගේ වචනය නොකරන්නාවූ තොප විසින් බැරැරුම් වරදක් කරනලදැයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශකළහ:

අපි මෙයින් වැනසෙමුයයි නොදන කලහ කළමුත්
කවුරු හෝ මෙය දන්නනුනම් එනිසා නිවේ කලහය.

එහි පරෙ යනු පණ්ඩිතයන් හැර එයින් පිටත් අනික් කලහකාරයෝ පරෙ නම් වෙති. ඒ සහමැද කෝලාහල කරන්නාවූ ඔවුහු අපි කලහයෙන් විනාශවෙමු, නැසෙමු, නිරන්තරයෙන් මරු සම්පයට යන්නෙමුයයි නොදනින් යෙ ව තත්ථ විජානන්ති යනු එහි පණ්ඩිතවූ යමෙක් (මේ

කලහ නිසා) අපි මරුවාගේ සම්පයට යමිහයි දනින්ද, තනො සම්මන්ති මෙධො යනු මෙසේ ඒබව දන්තාවු ඔවුහු යෝනියෝමනසිකාරය උපදවා 'මෙධග' සංඛ්‍යාත කලහයන් සංසිද්ධිම පිණිස පිළිපදිති. ඉක්බිති ඔවුන්ගේ ඒ ප්‍රතිපත්තියෙන් ඒ කලහ සංසිද්ධිය.

නැතහොත් පරෙවාති පරෙව යනු මහණෙනි, පෙර මවිසින් දබර නොකරවියයි ආදී වශයෙන් අවවාද කරද්දීන් මගේ අවවාදය නොපිළිගැනීමෙන් මමත්ත්වය නැත්තාහු පරෙ නම් වෙති. අපි ඡන්දාදි අගතියෙන් මිසදිටු කල්පනා ඇතිකරගෙන මේ සහ මැද කලහ ආදියේ වැඩිමට වැයම් කරමිහයි නොදනිත්, දැන් වනාහි නුවණින් මෙනෙහි කරන යම් පණ්ඩිත කෙනෙක්, පෙර අපි ඡන්දදියෙන් අගති ගාමීව වැයම් කළමිහයිද, නුනුවණින් කටයුතු කළමිහයිද දනින්ද, එයින් ඔවුන් ඒ පණ්ඩිත පුරුෂයන් නිසා කලහ සංඛ්‍යාත මෙධගයෝ (කලහයෝ) සන්සිද්ධත් යන අර්ථයද වේ.

ගාථා කෙළවර පැමිණි හික්ෂුහු සෝවාත්ඵලාදියෙහි පිහිටියාහුය.

පස්වන කෝසම්බක වස්තුවයි

1. 6

'සුභානුපස්සිං විහරන්තං' යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්-වහන්සේ සෙතච්ඡ නම් නුවර ආශ්‍රයෙහි වැඩසිටි කාලයේ වුළුකාල, මහාකාල දෙදෙනා අරභයා දේශනාකළසේක.

සෙතච්ඡ නගරවාසී වුළුකාල, මජ්ඣිමකාල, මහාකාලයාදී කෙළෙඹි පුත්‍රයෝ තිදෙනෙක් විසූහ. එයින් වැඩිමාලු බාල දෙදෙනා ඒ ඒ දිනවල ගොස් ගැල්වලින් බඩු ආනයනය කරති. මජ්ඣිමකාල, ගෙනා බඩු විකුණයි. පසු කලක මේ සහෝදරයන් දෙදෙනා ගැල් පන්සියක නොයෙක් බඩු පවවාගෙන සැවැත් නුවරට ගොස් සැවැත්තේ ජේතවනයත් අතර ගැල් මිදුවාහුය. ඔවුන්ගෙන් මහාකාල සවස් වරුවේ සුවද මල් ආදිය රැගෙන බණ අසනු පිණිස යන සැවැත්තුවරවාසී ආර්යශ්‍රාවකයන් දක, මේ අය කොතේ යන්නහුදයි අසා දැනගෙන තමනුත් යායුතුයයි සිතා, බාලසොහොයුරාට කථා කොට, දරුව, 'ගැල් පිළිබඳව සැලකිලිමත්

වන්න. මම බණ ඇසීමට යන්නෙමි'යි කියා ගොස් බුදුන් වැඳ පිරි-ස් කෙළවර හුන්නේය.

බුදුපියාණෝ ඔහු දක ඔහුට ගැලපෙන පරිදි පිළිවෙළ කථාව දේශනා කරමින්, දුක්ඛක්ඛන්ධ ආදී නොයෙක් ආකාරයෙන් කාමයන්ගේ දෝෂයද ලාමක බවද කීවු සහිත බවද ප්‍රකාශකළහ. ඒ අසා සිටි මහාකාල තෙමේ, 'සියල්ල හැරදමා යායුතුය, පරලොව යන්නෙකු සමග වස්තුද තෑයෝද පිටුපසින් නොයෙත්. මේ ගෘහවාසයෙන් මට වැඩක් නැත. පැවිදි වන්නෙමි'යි සිතා, මහාජනයා බුදුන් වැඳ ගිය කල්හි බුදුන් ළඟට ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේය. ඔබට කවුරුත් හෝ මේ බව දැන්විය යුත්තක් තැද්දයි ඇසූ විට, ස්වාමීනි, මගේ බාලසොහොයුරා ඇතැයි කීවේය. එසේ නම් ඔහුගෙන් අසා එන්නැයි බුදුහු වදළහ. ඔහු එසේයයි කියා ගොස් සොහොයුරා ළඟට කැඳවා, දරුව, මේ සියලු සම්පත් ඔබම භාරගන්නැයි කීවේය. 'සොහොයුර ඔබ කුමක් කරන්නෙහිද 'මම බුදුන් සම්පයෙහි පැවිදි වෙමි'. වූළකාල ඔහුගෙන් නොයෙක් අයුරින් ඇවිටිලි කළ නමුත් නවතා ගනු නොහැකිව එසේ නම් ඔබේ කැමැත්තක් කරගන්නැයි කීවේය. මහාකාල ගොස් බුදුන් ළඟ පැවිදිවිය. මම සොහොයුරාත් සිවුරු හරවාගෙනම සිවුරු හරින්නෙමි'යි වූළකාලද පැවිදිවිය.

පසු කලෙක මහාකාල හිමියෝ උපසම්පදවද ලබා බුදුන් වෙත පැමිණ මේ සස්තෙහි ධුර කෙනෙක්දැයි විචාරා, බුදුරදුන් විසින් ධුර දෙකෙකිසි වදළ කල්හි, ස්වාමීනි, මම මහලුව පැවිදිවූ හෙයින් ග්‍රන්ථධුරය පිරීමට නොකැමැත්තෙමි, විදර්ශනාධුරය පුරන්නෙමි'යි රහත්බව දක්වා කමටහන් අසාගෙන සෝයානික ධුතාංගය (සොහොනෙහිම විසීම) සමාදන්ව රාත්‍රි ප්‍රථමයාමය ගෙවී සියල්ලත් නින්දට වැටුණුපසු සොහොනට ගොස් අලුයම සියල්ලත් අවදිවීමට පෙර විහාරයට එති.

ඉක්බිති මිනි පුළුස්සන කාලි නම් සොහොන්පාලිකාවක් තෙරුන් හිඳින ඇවිදින තැන් දක, මෙහි එන්නේ කවුද? ඔහු අල්ලා ගන්නෙමි'යි බැඳූ නමුත් අල්ලා ගත නොහැකිව එක් දිනක් සොහොන්කුටිය තුළම පහනක් දල්වා දුටුකුන්ද රැගෙන ගොස් එක් පැත්තක සැහවී සිටියාය. මැදුම් රැය එහි එන්නාවූ තෙරුන් දක ළඟට ගොස් වැඳ ස්වාමීනි, මෙහි වසන්නේ ඔබදැයි විචාළාය. උපාසිකාව එසේය. ස්වාමීනි, සොහොනෙහි වසන්නහු විසින් (ඊට අදළ) වත්පිළිවෙන් උගතයුතුය. තෙරුන්වහන්සේ, මම ඔබ කියන වතාවතක පිහිටන්නෙමි'යි නොකියා, උපාසිකාවනි, කුමක් කළයුතුව ඇද්දැයි ඇසූහ.

ස්වාමීනි, සොහොනෙහි වසන්තභූ විසින් එහි වසනබව සොහොන්ගොව්වන්ටද, විහාරයෙහි මහතෙරුන්ටද, ග්‍රාමභෝජකයාටද, දූන්වියයුතුය. කුමක් හෙයින්ද? ධනම්මියෝ සොරුන් පිටුපස පාපියවර ඔස්සේ (පදනුපදික) දුටු එන්විට සොරු සුසානයෙහි බඩු දමා දුටුහි. ඉන්පසු මිනිස්සු සොහොනේ වැසියන්ට හිරිහැර කරති. මුලින් කී අයට කලින් කියා තිබූ කල්හි, අපි මේ පින්වතා මෙතෙක් කලක පටන් මෙහි වසන බව දන්නෙමු. මේ සොරෙක් නොවේයයි තාඛන පීඩන වළකාලකි. එහෙයින් ඔවුන්ට දූන්වීම වටනේය. වෙන කුමක් කළයුතුද? කුසිත නොවියයුතුය. පටන්ගත් වීර්යයෙන් යුක්තවිය යුතුය. කපටි කෙරුවක මායාකාරයකු නොවී යහපත් අදහසින් විසියයුතුය. සවස සියල්ලන් නින්දට ගිය පසු විහාරයෙන් ආයුතුය. උදේ සියල්ලන් අවදි වීමට ප්‍රථම විහාරයට යායුතුය. ස්වාමීනි, ඉතින් ඔබවහන්සේ මෙහි මේ අයුරින් වසනසේක් නම් ඔබවහන්සේගේ පැවිදිකිය මුදුන් පමුණුවා ගතහැකි වන්නේය.

ස්වාමීනි. මළසිරුරු ගෙනවුත් මෙහි දමූ පසු මම එය කම්බිලිකුළුගෙයක් මත තබා සුවඳමල් ආදියෙන් යන්කාරකොට පිළිස්සීම කරන්නෙමි. එසේ පිළිස්සිය නොහැකි නම් චිත්තය දල්වා උලෙන් ඇණ ඇද බැහැරට ගෙන පොරොවෙන් කොටා කැබලිකැබලිවලට කපා ගින්නෙහි බහා දවාලන්නෙමි'යි කීවාය. තෙරණුවෝ යහපත නැගණිය, එක් මිනිසක රූපාරම්මණයක් ගතහැකි විටක මට එය කියන්නැ'යි කීහ. ඇ මැනවයි පිළිගන්නාය.

තෙරණුවෝ මෙසේ මනාප පරිදි සොහොනෙහි ශ්‍රමණධර්මය පුරති. වුළකාල නිරන්තරයෙන් මහත් උනන්දුවෙන් ගේදෙර ගැන සිතයි. අඹුදරුවන් සිහි කරයි. මගේ සොහොයුරා බැඳුරුම් දෙයක් කෙළේයයිද සිතයි. ඉක්බිති දිනක එක් කුලදුවක් හදිසියේ එකෙණෙහි හටගත් රෝගයකින් සවස් යාමයෙහි මලානික නොවී ක්ලාන්ත නොවී කළුරිය කළාය. ඇගේ නෑදෙයෝ තෙල්දර ආදියද රැගෙන සවස් යාමයේම සොහොනට ගෙනගොස්, මැය දවාලන්නැයි සුසානගෝපිකාවට කුලිය ගෙවා යන්ට ගියාහුය. සුසානගෝපිකාව මළ තැනැත්තියගේ පොරෝනා වස්ත්‍ර ඉවත් කොට එකෙණෙහිම මළ, අතිශයින් ප්‍රියමනාපවූ රත්වත් සිරුර දක, මෙය ආර්යයන්වහන්සේට පෙන්වීමට සුදුසු අරමුණෙකි'යි සිතා ගොස් තෙරුන් වැඳ ස්වාමීනි, මෙබඳුවූ අරමුණක් ලැබී ඇත. ගොස් එය බලනු මැනවි'යි කීවාය.

තෙරණුවෝ මැනවැයි පිළිගෙන ගොස් පාරුණනය (පෙරවීම) ඉවත් කරවා පාදග්‍රයේ පටන් කේශාන්තය දක්වා බලා, මෙය ඉතාමත් ප්‍රියමනාපය. රත්වත් සිරුරකි. මෙය ගින්නෙහි ලා මහගිනිදූලට හසුවූපසු මට දන්වන්නැයි කියා ස්වකීය ස්ථානයට ගියාහුය. සුසානගෝපිකාව එසේ කොට තෙරුන්ට දන්වුවාය. තෙරණුවෝ ගොස් එය බැලූහ. ගිනිදල් වැදුණු වැදුණු තැන්වල සිරුර කබරදෙනකගේ මෙන්විය. පා තැව් වකුටුවී එල්ලෙමින් තිබිණි. අත් දෑවී වකුටුවී තිබිණි. තළලේ සමක් තැන. තෙරණුවෝ, මේ සිරුර දැන් මට බැලිය නොහැකි අනෘප්තිකර භාවයට, ක්ෂයබවට ව්‍යයබවට පත්වූයේයයි රාත්‍රීස්ථානයට ගොස් වැඩහිඳ ක්ෂයව්‍යය ස්වභාව අනුව බලන්නාහු,

සකරහු වෙති අතිස්
උපදිනු නැසෙනු සිරිතය
ඉපදී නැසෙති ඔහු
ඔවුන් සන්සිඳවීම යහපති

යන ගාථාව කියමින් විදසුන්වඩා රහත්බවට පත්වූහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්ෂුන් පිරිවරාගෙන වාරිකාවේ හැසිරෙන අතර සෙනව්‍ය නගරයට වැඩමවූහ. එහි සිංසපාවනයට පිරිසියාහුය. වුළකාලගේ භාර්යාවෝ බුදුන් වැඩමවූ බවඅසා අපි අපේ ස්වාමියා ලබා ගත්තෙමුයයි පණිවුඩ යවා දනයක් සඳහා බුදුන්ට ආරාධනා කළාහුය. නුපුරුදු තැන්වලට බුදුන් වඩිනා කල්හි ආසන පැණවීම ආදී කටයුතු සඳහා එය කියා දීමට පළමුව එක් හික්ෂුතමක් යෑම සිරිතය. බුදුන් උදෙසා මධ්‍යයෙහි අසුනක් පණවා එයින් දකුණු පැත්තේ සැරසුන්තෙරණුවන්ටත් වම් පැත්තේ මුගලන්තෙරණුවන්ටත් ආසන පැණවිය යුතුවේ. ඉන්පසු දෙපස සෙසු සංඝයා උදෙසා අසුන් පැණවිය යුතුවේ.

එහෙයින් මහාකාලතෙරණුවෝ සිවුරු පෙරවන තැනදී ඔබ පළමුව ගොස් අසුන් පැණවීමට උපදෙස් දෙන්නැයි වුළකාල හිමියන් එහි පිටත් කළහ. වුළකාල දුටු වෙලේ පටන් ගෙදර සිටි අය ඔහු සමග කෙළිකවටකම් කරමින් මිටි ආසන සංඝස්ථවිරයන් සිටින තැනත් උස් ආසන සංඝතවකයන් සිටින තැන්වලත් පණවන්ටවූහ. වුළකාල, මෙසේ නොකරව. මිටි අසුන් මුලටත් උස අසුන් අගටත් නොපණවයි උපදෙස් දුන්නේය. ඒ ස්ත්‍රීහු ඔහුගේ වචන තැසුණාක්හු මෙන් 'ඇයි ආසන පැණවුවාම ඔබට කුමක් වෙයිද, ඔබ මොකද කරන්නේ, ඔබ පැවිදි වූයේ කාගෙන්

අසාලාද, ඔබ මහණකෙළේ කවුද, මෙහි ආවේ මොකටද යයි කියකියා ඇදිපෙරෙව් වස්ත්‍ර ගළවා දමා සුදුවස්ත්‍ර හන්දවා හිසමත මල්සුඹුලුවක් තබා, යව ගොස් බුදුන් වැඩමවාගෙන එව. අපි ආසන පණවම්හයි පිටත්කර යැවුහ.

දිගුකලක් හික්ෂුවක්ව. නොසිට වස් නොවසා උපැවිදිවුවෝ ඒ ගැන උප්පාචීම නොදනිත්. එහෙයින් ඔහු ඒ හැටියෙන්ම නිසැකව ගොස් වැද බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයා වැඩමවාගෙන ආවේය. හික්ෂුසංඝයා දන් වැළඳු පසු, මහාකාලගේ භාර්යාවෝ, මොවුහු තම සැමියා තම වසඟයට ගත්ත. අපිත් අපගේ සැමියා සිවුරු හරවා ගත්තෙමු'යයි සිතා දෙවෙනි දිනයේ දනයට ආරාධනා කළාහුය. එදින අසුන් පැණවීම් ආදියට වෙනත් හික්ෂුවක් පැමිණියේය. ඒ ස්ත්‍රීහු එවෙලෙහි ඉඩක් නොලැබ බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයා වඩාහිඳවා දන් පිළිගැන්වූහ. වූළකාලට භාර්යාවෝ දෙදෙනෙකි. මජ්ඣිමකාලට සිව්දෙනෙකි. මහාකාලට අටදෙනෙකි. හික්ෂුහු දන්වළඳනු කැමැත්තෙන් වැඩහිඳ වැළඳූහ. පිටත යනුකැමැත්තෝ ගියහ. බුදුහු වැඩහිඳ වැළඳූහ.

උත්චහන්සේ දන් වළඳ අවසන්වූ පසු ඒ ස්ත්‍රීහු ස්වාමීනි, මහාකාල හිමියෝ අපට අනුමෝදනා කොට වඩිනු ඇති. ඔබවහන්සේ පළමුව වඩිනු මැනවයි කීහ. බුදුහු යහපතැයි වදුරා පළමුව වැඩියාහ. ගම්දෙරට ගොස් හික්ෂුහු මෙසේ දෙස් කීහ. බුදුහු මේ කුමක් කළාහුද? මෙය දන දෑතම කළාහුද, තැද්ද? ඊයේ වූළකාල පළමුව ගිය හෙයින් පැවිද්දට අනතුරු කර ගත්තේය. අද වෙනත් කෙනෙක් පළමුව ගිය හෙයින් එබඳු අනතුරුක් නොවීය. දන් බුදුහු මහාකාල හිමියන් එහි තවතා ආවාහුය. මහාකාල සිල්වත්ය. ආචාර සම්පන්නය. ඔහුගේ පැවිද්දට අනතුරක් වේද නොවේද ආදී වශයෙනි.

බුදුහු ඔවුන්ගේ කතාව අසා නැවතී, මහණෙනි, තෙපි කුමක් ගැන කථා කරන්නහුදැයි ඇසූහ. ඔවුහු ඒ පුවත දැන්වූහ. කිමෙක්ද මහණෙනි, තෙපි මහාකාලන් වූළකාල වගේමයයි සිතන්නහුද? එසේය. ස්වාමීනි, වූළකාලට අඹුවෝ දෙදෙනෙකි. මහාකාලට අට දෙනෙකි. මේ අටදෙනාම වටකර ගත්තොත් ස්වාමීනි, මහාකාල මොනවා කරන්ටදැයි කීවාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ. මහණෙනි, එසේ නොකියව්, වූළකාල නිතර නැගිනැගී සිට සුභාරම්මණ බහුලව බලයි. හෙතෙම පර්වත ප්‍රාන්තයක ඇති දුබල රුකක් මෙනි. මා පුත් මහාකාල අසුභච්චාරී පුද්ගලයෙකි. (හමු වන අරවුණු අශුභලෙස බලන) ඝන ශෛල පර්වතයක් මෙන් අවලයයි වදුරා මේ ගාථාද වදළසේක:

අරමුණු සුඛ ලෙසින් බලන
පස් ඉඳුරන් නොදමුණු වූ
කෑමෙහි පමණ නොමඳත්
කුසිත හළ විරියද ඇති
මිනිසා මර වසභයට දුටයි
දුබල රුකක් සුළඟවැදී
ඉදිරි බිම වැටෙනා සේ.

අරමුණු අසුඛ ලෙස බලනා
ඉඳුරන් දමනය කරනා
අහරෙහි පමණ දත්තා
සැදහැනි විරිය ඇත්තා
මරුගේ වසභයට නොයයි
සුළඟින් නොසැලෙන කළක් සේ.

ඒ ගාථාවල **සුභානුපස්සිං විහරන්තං** යනු සුභවාදීව ඉෂ්ටවූ අරමුණෙහි සිත විහිදුවා වාසය කරන්නාහු යන අර්ථයි. යම් පුද්ගලයෙක් අරමුණු නිමිති වශයෙන් ගනිමින් අනුබ්‍යාඤ්ජන (ලොකු කුඩා කොටස්) වශයෙන් ගනිමින් නිය ශෝභනය, ඇගිලි ශෝභනය අත්පා, කෙණ්ඩා, කළවා. කට්පෙදෙස, උදරය, පයෝධර, ග්‍රීවය, නොල්, දත්, මුහුණ, නාසය, ඇස්, කන්, බැම, නළල, කෙස් යන මේ අනුබ්‍යාඤ්ජන ශෝභනයයි ගනීද, කෙස් ලොම් නිය දත් සම ශෝභනයයි ගනීද, වර්ණය පැහැපත්ය, සටහන ශුභයයිද ගැනීම සුභානුපස්සිං නම්. **ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවූතං** යනු වක්ෂුරාදී ඉන්ද්‍රියයන්කෙරෙහි සංවර නොවූවාහුයි. වක්ෂුර්දවාරාදිය තොරකින්නාහු යි. සෙවීමෙහි ප්‍රමාණය, පිළිගැනීමෙහි ප්‍රමාණය වැළඳීමෙහි ප්‍රමාණය යන මේ ප්‍රමාණයන් නොදත්තා හෙයින් භොජනමිති **අමත්තඤ්ඤං** භොජනයෙහි ප්‍රමාණ නොදැනීම යන අර්ථයි.

තවද ප්‍රත්‍යවේක්ෂණ ප්‍රමාණය, වියදම් කිරීමේ ප්‍රමාණය යන මේ මාත්‍රාවන් නොදැනීමද, **අමත්තඤ්ඤං** නම් වේ. මේ භොජනය ධාර්මිකය, මෙය අධාර්මිකයයි නොදන්නාහුය. කාම-වාසාද, විහිංසා, විතර්ක යන මොවුන්ට විශිභාවය හේතුකොටගෙන යන අර්ථයි. **කුසිතං භීතවිරියං** යනු කුසිතවූ විරියය නැත්තාවූ යන අර්ථයි. සතර ඉරියව්වෙහි විරිය කිරීමක් නැති යන අර්ථයි. **පසහති** යනු මැඩ පවත්වයි, යටකර ගනියි යන අර්ථයි. **වාතො රුක්ඛං ව දුබ්බලං** යනු දිය සිඳි ගිය ගංඉවුරක

හටගත් දුබල ගසක් බලවත් වාතයක මගින් ඉදිරි හැලෙන්නාක් මෙනි යන අර්ථයි.

ඒ එසේමය. ඒ මාරුතය එම වෘක්ෂයාගේ මල් කොළ අතු ආදිය යම්සේ විසුරුවා හරිද, වනයා දමයිද, කුඩා අතු බිඳදමාද, මහ අතුත් බිඳදමයිද, මුල් සහිතවූ ඒ රුක උදුරා හෙළා, මුල් උඩවත් අතු යටවත් සිටින සේ උඩුයටිකුරු කරයිද, එසේම මෙබඳු පුද්ගලයා ඇතුළත උපන්නාවූ කෙළෙස්මරතෙමේ ඔහු අභියෝගයට මැඩගනී. සැබෑ සුළඟ දුබල වෘක්ෂයාගේ මල් කොළ ආදිය හෙළන්නාක් මෙන් ක්ෂුද්‍රානුක්ෂුද්‍රක (කුඩාකුඩා) ආපත්තීන්ට (වැරදිවලට) පැමිණවීමද කරයි. කුඩාඅතු බිඳීම මෙන් 'තිසගි' ආදී ඇවැත්වලට පැමිණවීමද කරයි. මහඅතු බිඳීම මෙන් තෙළෙස් සංඝාදියේසාපත්තීන්ටද පමුණුවයි. ගස උදුරා මුල් උඩට අතු යටට පෙරළාලන්නාක් මෙන් පාරාජික ඇවතට පත්වීමද සිදුකරයි. ස්වාක්ඛාත ශාසනයෙන් බැහැරකොට කිහිප දිනකින්ම ගිහි බවට පමුණුවයි. මෙසේ මේ ආකාර පුද්ගලයා කෙළෙස් මරතෙමේ තමාගේ යටතට ගත්තේය යනු අර්ථයි.

අසුභානුපස්සිය. යනු දසඅසුභ අතුරෙන් එක්තරා අසුභයක් අනුවබලන්නාවූ, පිළිකුළෙන් මෙනෙහි කිරීමෙහි යෙදෙන්නාවූ කෙස් ලොම් නිය දත් සිටි වර්ණයටහත් අසුභ වශයෙන් බලන්නාවූ යන අර්ථයි. **ඉන්ද්‍රියෙසු** යනු සයාකාර ඉන්ද්‍රියයන් කෙරෙහිය යනුයි. **සුසංවුතං** යනු නිමිති ආදිය ගැනීමෙන් වෙන්වූ, වයා දමනලද වක්ෂුරාදී දෙරටු ඇති, පමණ නොදැනීමට ප්‍රතිපක්ෂවූ, භෝජනයෙහි පමණ දන්නාවූ යන අර්ථයි. **භොජනමිති ව ඔත්තස්සං සද්ධං** යනු කර්මයාගේද, ඵලයාගේද, ඇදහීම ලකුණුකොට ඇති ලෝකික ශ්‍රද්ධාවෙන්ද, බුද්ධාදි ත්‍රිවිධවස්තූන් පිළිබඳ අවලප්‍රසාදයවූ ලොවිකුරු සැදහූයෙන්ද පුක්කවූ යන අර්ථයි. **ආරද්ධ වීරියං** යනු දැඩිව ගත් වීර්ය ඇති, පිරිපුන් වීර්යයයි. **තංචො** යනු එබඳු ආකාර ඇති පුද්ගලයායි. යම්සේ දුබල සුළඟක් සෙමින් වදිමින් ඒකඝන ශෛලපර්වතයක් සොලවන්ට අසමත්වෙයිද, එසේ අභ්‍යන්තරයෙහි උපදනා කෙළෙස් මාරතෙම එබඳු පුද්ගලයා වසභ කරගන්නට අපොහොසත්වෙයි. කලඹන්ට සොලවන්ට නොහැකිවෙයි.

උත්චහන්සේගේ පැරණි (ද්විතීයිකා) දෙවැන්නියෝත් තෙරුන් පිරිවරා ඔබ කාගෙන් අසා පැවිදි වූයෙහිද, දෑත් ගිහිවෙනවා නොවේද ආදිය අසමින් හැඳ සිටි කහවත් පැහැර ගනු කැමතිවූහ. තෙරණුවෝ ඔවුන්ගේ අදහස් දැනගෙන හුන් අසුනින් නැගිට සෘද්ධියට පැනනැග

කුළුගෙඩි කැණීමටද බිඳගෙන අහසින් අවුත් බුදුන් දෙසමින් සිටි ගාථාව කෙළවරකරන විටම බුදුන්ගේ රන්වන් සිරුරට ස්තුති කරමින් බැස බුදුන්ගේ පා වැන්දෝය.

ගාථා කෙළවර පැමිණි හික්ෂුහු සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

සංවත වුළුකාල-මහාකාල වස්තුවයි

1. 7

‘අතික්කසාවො’ යනාදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් දෙවරම වැඩ වසන සමයෙහි රජගහනුවර දෙව්දකුන්ගේ කාන්තාවස්ත්‍රලාභයක් අරභයා දේශනාකරනලදි.

එක් කලෙක අගසවුදෙනම පන්සිය බැගින්වූ තම තමන්ගේ පිරිවර හික්ෂුන්ද කැටුව බුදුන්ගෙන් අවසර ලබා දෙවරමින් පිටත්ව රජගහනුවරට ගියහ. රජගහනුවර වැසි දෙදෙනා කුන්දෙනා හෝ බොහෝදෙනා එකතුව ආගන්තුක දන දුන්හ.

ඉක්බිති දිනක ආයුෂ්මත් සැරියුත් ස්ථවිරයන්වහන්සේ අනුමෝදනාවක් කරමින් උපාසකවරුනි, එක් පුද්ගලයෙක් තමන් දන් දෙයි. අනුන් ඊට සම්මාදන් කරනොගනියි. හෙතෙම උපනුපත් තන්හි හෝගසම්පත් ලබයි. පිරිවර සම්පත් නොලබයි. එකෙක් තමන් නොදෙයි. අනුන් සම්මාදන් කරවයි. හෙතෙම උපනුපත් තන්හි පිරිවර සම්පත් ලබයි. හෝග සම්පත් නොලබයි. එකෙක් තමනුත් නොදෙයි. අනුනුත් සම්මාදන් නොකරවයි. හෙතෙම උපනුපත් තන්හි කැඳ ටිකක් පවා නොලබයි. අනාථවූ ප්‍රත්‍යය නොලබන්නෙක් වෙයි. එකෙක් තමනුත් දන් දෙයි, අනුනුත් ඊට සම්මාදන් කරවයි. හෙතෙම උපනුපත් තැන්වල ආත්මභාව සියගණන් දහස්ගණන් ලක්ෂගණන්වලදී හවහෝග සම්පත් මෙන්ම පරිවාර සම්පත්ද ලබන්නේයයි දහම් දෙසූහ.

ඒ පිරිස මැද සිටි එක් ඥානවන්ත පුරුෂයෙක් මේ බණ අසා සිට, ධර්ම දේශනාව අසිරිමත්ය, හොඳ කරුණක් කියනලදයි කියා, මා විසින් මේ කියන ලද දෙයාකාර සම්පත්ම ලැබෙන පිනක් කළයුතුයයි සිතා, ස්වාමීනි, හෙට මගේ දනය පිළිගනු මැනවයි තෙරණුවන්ට ආරාධනා

කෙළේය. උපාසකයා, ඔබට කොපමණ හික්මුත් අවශ්‍යද? ස්වාමීනි, ඔබේ පිරිවර කෙනෙක්ද, උපාසකයා, දහසක් පමණය. ස්වාමීනි, ඒ සියලුදෙනාත් සමගම මගේ ආරාධනය පිළිගනු මැනවි. තෙරණුවෝ ආරාධනය පිළිගත්හ.

උපාසකතෙම නුවර වීථිවල ඇවිදීමත් මවුපියවරුනි, මම හික්මුත් දහසකට දනය සඳහා ආරාධනා කෙළෙමි. ඔබට හික්මුත් කිනමකට දත් දියහැකිද, ඔබ කිනමකට දැ'යි සම්මාදම් කෙළේය. මිනිස්සු තමතමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන්, අපි දහතමකට දෙන්නෙමු, අපි විසිතමකට, අපි සියතමකට ආදි වශයෙන් භාරගත්හ. උපාසකතෙම, එසේ තම එක් තැනකට එකතු වී එකටම දනය පිසන්නෙමුයි සියල්ලෝම දන උපකරණත් සමග එක් තැනකට රැස්කරවුන.

ඉන්පසු එක් කෙළෙඹියෙක් ලක්ෂයක් අගනා සුවඳ කසාවතක් ගෙනවුත් දී යම් විදියකින් ඔබේ දන්වැටට අඩුපාඩුවක් වුවහොත් මෙය විකුණා අඩුපාඩු පිරිමසා ගන්න. අඩුපාඩුවක් නුණොත් මෙය තමන් කැමති හිමිතමකට පූජා කරන්නැයි කීවේය. ඔහුගේ දන්වැට සියල්ලෙන් සම්පූර්ණ විය. කිසිදු අඩුපාඩුවක් නොවීය. ඔහු පිරිස අමතා, පින්වතුනි, මේ කසාවත එක් කෙළෙඹියෙක් මට දුන්නේය. දැන් මෙය ඉතිරිව තිබෙයි. මෙය කාට දෙන්නෙමුදයි ඇසීය.

ඇතුළු, එය සැරියුත් හිමියන්ට දෙමු, තවත් අය මේ සැරියුත්හිමියෝ අස්වනු පැසෙන කාලයේ අවුත් ආපසු වඩින්නාහුය, මේ දෙවිදත් හිමියෝ අපේ මංගල අමංගලාදි හැම අවස්ථාවලදීම අපට සහාය වෙති. දිය පුරවා තබන මහසැළියක් මෙන් නිරන්තරයෙන් අප සමග සිටිති. උන්වහන්සේට දෙමු යයි කීහ. සියලුදෙනාගේ කථාවෙන් දෙවිදත්හිමියන්ට දෙමු කියන්නෝ බහුතරයක් වූහ. අනතුරුව එය දෙවිදත් හිමියන්ට පූජා කළාහුය. දෙවිදත්තෙරණුවෝ එය කපා මසා රඳන් කොට (පඩිපොවා) හැඳ පෙරවාගෙන ඒමේඅත හැසුරුණාහ. ඒ දුටු මිනිස්සු මෙය දෙවිදතුවත්තු සුදුසුය. සැරියුත්හිමියන්ටම සුදුසුය. දෙවිදත්තෙරණුවෝ තමන්ට නොගැළපෙන්නක් හැඳ පෙරව හැසිරෙහිය කියන්ටවූහ.

ඉක්බිති එක් දිසාවාසී හික්මුතමක් රජගහනුවර සිට සැවැත් නුවරට ගොස් බුදුන් වැඳ තොරතුරු කථාකරමින් සිටින අතර බුදුරජාණන්වහන්සේ විසින් අගසවු දෙනමගේ සැපවිහරණ පිළිබඳව විවාරනලදුව මුලපටන් සියලු පුවත් දන්වා සිටියේය. බුදුහු, මහණ, දෙවිදත් තමන්ට නොගැළපෙන වස්ත්‍ර දරා සිටියේ අද පමණක් නොවෙයි. පෙරත් එසේ දැරුවේමයයි වදරා මේ ඉකුත්වන ගෙනහැර දක්වූහ.

අතිතයෙහි බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ රාජ්‍යය කරනකල්හි එක් ඇතුන්මරන්නෙක් ඇතුන් මරමරා දළද, නියද, බඩවැල්ද, සතමස්ද ගෙනගොස් විකුණා ජීවත්විය. දිනක් කැලැවෙහි දහස් ගණන් ඇත්තු ආහාර ගෙන යන අතර එක් පසේබුදුවරයකු දක, එතැන් පටන් එතනින් යනඑනවිට දණින් වැටී වැද යති. දිනක් ඇත්මරුවා මෙය දක මම මේ ඇතුන් අමාරුවෙන් මරා ගනිමි. මේ ඇත්තු යනඑන හැමවිට මේ පසේබුදුන් වදිති. කුමක් දක එසේ වදින්නාහුදැයි සිතන්නේ කාමය වස්ත්‍රය නිසායයි සලකා මාත් කහසිවුරක් සොයාගතයුතුයයි සිතා එක් පසේබුදුනමක් පොකුණට බැස නාන අතරතුරෙහි ඉවුරේ තිබුණු සිවුරු සොරකම්කොට ඇතුන් යනඑන මගෙහි ආයුධයක්ද රැගෙන හිස පටන් සිවුරු පෙරවාගෙන සිටියේය.

ඇත්තු ඔහු දක මේත් පසේ බුදුවරයෙකිසි සිතා දණ නමා වැද යති. ඇත්මරුවා යන ඇතුන්ගෙන් සියල්ලන්ටම පසුව යන ඇතා ආයුධයෙන් ගසා මරා දළ ආදිය රැගෙන සෙසු කොටස් වළලාදමා යයි. පසු කලෙක බෝසතාණන්වහන්සේ ඇත්යෝනියෙහි ඉපිද සියලු ඇතුන්ට ජොෂ්ඨ නායකයා වූහ. එකලත් ඇත්මරුවා පෙර පරිදිම ඇතුන් මැරුවේය. බෝසත් ඇතා තම පිරිසේ අඩුවීම දක, මේ ඇත්තු කොහි ගියාහුද, අඩු වී යන්නේ ඇයිදැයි විචාරා ස්වාමීනි, අපි නොදන්නෙමු යයි කී කල්හි, කොහේ ගියත් මාගෙන් නාසා නොයෙහි, කුමක් හෝ උවදුරක් වියයුතුයයි සිතා කසාවත් හැද එක් තැනෙක සිටින්නාගෙන් මේ උවදුර සිදුවිය හැකියයි සැකකොට එය අල්ලාගතයුතුයයි සියලු ඇතුන් පෙරවුව යවා තෙමේ පසුපසින් කල් ගතකරමින් එයි. ඇත්මරුවා සෙසු ඇතුන් වැද ගිය කල්හි එන්නාවූ බෝසත් ඇතු දක සිවුර හකුළා තබා ආයුධය ගෙන පහරක් දුන්නේය. බෝසත්ඇත්තෙම සිහි උපදවාගෙන ආනිසා පසුපස්සට පැන ආයුධපහර වළක්වා ගත්තේය. පසුව මොහු විසින් මගේ ඇතුන් නසන ලදැයි ඔහු අල්වා ගැනීමට ඔහු වෙත පැන්නේය. අනිකා එක් ගසකට මුවාවී සැහවුණේය. ඉන්පසු ඔහු ගසත් සමගම සොඬෙන් වටකොට අල්වා ගෙන, පොළොවේ ගසන්නෙමිසි සිතනවාත් සමගම ඇත්මරුවා සිවුර අතින් ගෙනහැර පෑවේය. ඉතින් මම මුට ද්වේෂ කළොත් නොයෙක් දහස් ගණන් පසේබුදුවරයන් කෙරෙහි මගේ පවත්නා සැදහෑය සහ ලජ්ජාහය දෙක බිඳගන්නා නම් වෙයි. මෙසේ සිතා තෝ මගේ මෙපමණ නෑයන් නැසූයෙහිදැයි ඇසීය. එසේය ස්වාමීනිසි කීකල, කුමක් නිසා මේ බැරෑරුම් අපරාධය කෙළේද, තමන්ට නුසුදුසු රහතුන්ට සුදුසු වස්ත්‍රයක් පෙරවාගෙන මෙබඳු දෙයක් කරන තා බැරෑරුම් පාපකර්මයක් කරනලද්දේයයි තව දුරටත්

නිග්‍රහකරමින් අතික්කසාවො ආදි ගාථාව කියා තෝ අකටපුත්තක්ම කෙළේයයි කීවේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා එකල ඇත්මරුවා දෙව්දත්ය. ඔහුට නිග්‍රහකළ ඇත්රජ නම් මමමයයි ජාතකය ගළපා, මහණෙහි, දෙව්දත් මෙකල නොව එකලත් නුසුදුසු වස්ත්‍ර දරුවේයයි මේ ගාථාද වදළහ:

කෙලෙස්කසටින් යුතුනම්
ඉඳුරන් දමා නැත්නම්
සත්‍යයෙන් තොරනම්
ඔහු කහවතට නුසුදුසු වේ

කෙලෙස් කසටත් හැරලූ
සිල්වත් කමින් යුතුවූ
ඉඳුරු දමනය කර ඇති
අය කහවතට උචිතය

ජද්දන්ත ජාතකයෙකුත් මේ අදහසම ගෙනහැර දක්වියයුතුය. ඒ ගාථාවන්හි අතික්කසාවො යනු කාමාරාගාදී චින්තක්ලේශවලින් කිලිට්ටුයේය යන අර්ථයි. පරිදහෙස්සති යනු ඇඳීම පෙරවීම ඇතිරීම ආදී වශයෙන් පරිහෝගකිරීමයි. පරිදහිස්සති යනුවෙන් පාඨයකුදු ඇත. අපෙකො දමසව්වෙන යනු ඉන්ද්‍රිය දමනයෙකුත් පරමාර්ථ සත්‍ය පක්ෂයෙහිවූ වාක්සත්‍යයෙකුත් පහවූයේ වෙනවූයේ හැරදමූයේ යන අර්ථයි. න යො යනු ඒ එබඳු පුද්ගලයා කසාවත් දැරීමට නුසුදුසුයි. වත්තකසාවස්ස යනු චතුරාර්යසත්‍ය මාර්ගයෙන් වමනය කොට දමූ කෙලෙස් ඇති, ඉවතට වීසිකළ කෙලෙස් ඇති, ප්‍රභිණ කළ කෙලෙස් ඇති ඒ පුද්ගලයාට යන අර්ථයි. සීලෙසු යනු ඉන්ද්‍රිය සංවරාදි සිවුපිරිසිදුසිල්හි යනාර්ථයි. සුසමාහිකො යනු මැනවින් සමාදන් වූයේ මැනවින් එහි පිහිටියේය යන අර්ථයි. උපෙකො යනු ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් මෙන්ම යට සඳහන් කළ පරිදි සත්‍යයට පැමිණියේ යන අර්ථයි. ස වෙ යනු ඒ එබඳු ආකාර ඇති පුද්ගලයායි. ඒ පුද්ගලයා සුවඳ කසාවත් හැඳීමට සුදුස්සෙකි.

ගාථා කෙළවර ඒ දියාවැසි හික්ෂුව යෝවාන්විය. වෙනත් බොහෝ අයද යෝවාන් ආදී එලයන්හි පිහිටියානුය. දේශනාව මහාජනයාට ප්‍රයෝජනවත්විය.

සත්වත දේවදත්ත වස්තුවයි

‘අසාරෙ සාරමනිනෝ’ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් වේථවනයෙහි වාසයකරන කාලයෙහි අගයව්වත් විසින් දන්වනලද නමුත් සංජයගේ නොපැමිණීම අරභයා දේශනා කරනලදි.

මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි. අප බුදුන් මෙයින් චතුරාසංඛ්‍යකල්පලක්ෂ්‍යකටත් අධික කාලයක් අමරවතී නම් නුවර පුමෙධ නම් බ්‍රාහ්මණ කුමරෙක්ව, සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට පත්ව, මවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් නොයෙක් කෝටිසංඛ්‍යාත ධනපරිත්‍යාගකොට සාම්ප්‍රවුජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ධ්‍යාන අභිඤ්ඤාහිව හිමවතෙහි වාසයකෙළේය.

දිනක් මේ තවුස්තෙමේ අහස් න් යන්තේ දීපංකර දසබලයන්වහන්සේට සුදසුන් විහාරයේ සිට රම්ම නගරයට පිවිසෙනු සඳහා මාර්ගය පිළිසකරකරන ජනයා දක, තමනුත් එයින් මාර්ග කොටසක් භාරගෙන එය නිමවීමටත් කලින් වැඩමවූ බුදුරදුන්ට, තමන් ඵ්දණ්ඩක්කොට මධෙහි වැනිරි, ග්‍රාවකසංඝයා සමග බුදුරජාණන්වහන්සේ මඩ නොපාගා, මා පාගාගෙන වඩිනාසේක්වායි බිම දිගාවී වැදහොත්තේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහු දුටු ගමන්ම මේ බුද්ධාංකුරයෙකි. අනාගතයේ මෙයින් චතුරාසංඛ්‍යකල්පලක්ෂ්‍යක් ගියතුන මොහු ගෞතම නමින් බුදුවන්නේයයි ප්‍රකාශකළහ. ඒ දීපංකර බුදුන්ගෙන් පසුව කොණ්ඩඤ්ඤ, මංගල, පුමන, රේවත, සෝභිත, අනෝමදස්සි, පදුම, නාරද, පදුමුත්තර, පුමේධ, පුතීත, පියදස්සි, අත්ථදස්සි, ධම්මදස්සි, සිද්ධත්ථ, තිස්ස, චූස්ස, විපස්සි, සිඛී, වෙස්සහු, කකුසන්ධ, කෝණාගමන, කස්සප යනුවෙන් ලොව ආලෝකමත් කරමින් උපදින්නාවූ තෙවිසිබුදුවරුන් සම්පයෙන් විවරණ ලබා දසපාරමී දසඋපපාරමී දසපරමාර්ථපාරමී වශයෙන් සමතිසක් පාරමීන් සපුරා වෙස්සන්තර ආත්මභාවයෙහිදී පොළොව කම්පා කරවමින් මහදන්දී අඹුදරුවනුත් පරිත්‍යාගකොට ආයුකෙළවර කුසිපුරයෙහි ඉපද ආයු ඇතිනාක් එහි සිට දසදහසක්සක්වළ දෙවියන් රැස්ව,

මහාවීරයාණනි,
මවුකුස ඉපදුමට මේ සුදුසු කාලයයි
එහෙයින් මෙලොව ඉපිද
දෙවියන් සහිත තුන්ලොව
නිවනට පමුණුවනු මැනවි

යනාදි ක්‍රමයෙන් ආරාධනා කළකල්හි, පස්මහ බැඳුම් බලා දෙවිලොවින් වුනව් ශාකාරාජකුලයෙහි ඉපිද එහි මහසම්පත් විදිමින් පිළිවෙළින් පිරිපුන් යොවුන්වියට පැමිණ තුන්සෘතුවට ගැළපෙන ප්‍රාසාද තුනක දෙවිලොව සිරි වැනි රජසිරි අනුභව කොට උයන් කෙළියට යන අතර පිළිවෙළින් ජරාවටත්, රෝගයටත්, මරණයටත් පත්වුවත් ත්‍රිවිධ දේවදූතයන් සේ දැක, උපන් සංවේග ඇතිව නැවතී සිවුවෙනි වරට පැවිදිරුවක් දැක පැවිද්ද යහපතැයි එහි රුවිය උපදවාගත්හ. එදින එහි ගතකොට මගුල්පොකුණු තීරයෙහි සිටින අතර, කපුළෙසක් ගෙන එහි පැමිණ විශ්වකර්ම දෙවිපුතූන් විසින් ගෙනඑනලද රාහුලපුත්තු කුමරු උපන්බව දැක්වෙන පණිවුඩය අතට ගෙන පුත්‍රස්තේහයේ බලවත් බව වටහා ගෙන, එම ස්තේහබන්ධනය මුහුකුරා යෑමට ප්‍රථම මෙය සිදු දමිය යුතු යයි සවස තුවරට පිවිසෙන විට

නිවුණාය ඒ මව
නිවුණේය ඒ පියතෙම
නිවුණිය ඒ පියළඳ
මෙවන් හිමියෙකු ඇති සඳ

යනාදීන් තම තැන්දගේ දුවණිය වූ කිසාගෝතමියගේ නිබ්බුතපද අසා, මෑ මට නිබ්බුතපද ඇස්වියයි තම මුතුහර මුදු ඇට යවා තම යහන්ගැබට වැද සිරියහනෙහි වැදහොත්තේය.

එහිදී නිද්‍රෝපගත (නින්දට වැටුණු) නාටිකාංගනාවන්ගේ නොයෙක් විප්‍රකාර දක කළකිරි ඡන්ත ඇමතින් සමග දසදහසක් සක්වළ දෙවියන් විසින් පිරිවරනලදුව මහබිනික්මන් කොට අනෝමා නම් තදීතීරයට පැමිණ පැවිදිව ක්‍රමයෙන් රජගත තුවරට ගොස් එහි පිඩු සිඟා පාණ්ඩව පර්වතප්‍රාන්තයෙහි සිටින විට මගධ රජුන් විසින් රාජ්‍යය භාර ගත්තැයි අයැදි කල එය ප්‍රතික්ෂේප කළහ. බුදු වූ පසු තම විර්තයට එන්නැයි කළ ඇරයුම භාර ගත්හ. ඉන්පසු ආළාර උද්දක යන දෙදෙනා වෙත එළඹුණහ. ඔවුන්ගෙන් විශේෂ අධිගමයක් නොලදහැකි බව දැන පසුබට නොවී සය වසරක් මහා ප්‍රධන් වීර්ය කොට වෙසක් පූන් පොහෝද උදයනම සුභාතාව විසින් දෙන ලද පායාසය වළඳ තේරංජරා නදිය වෙත පැමිණියහ. එහිදී රත්පාත්‍රය නදියෙහි පා කොට යවා එම නදීතීරයෙහි මහවිත ලැහැබ තුළ නොයෙක් සමවත් සුවෙන් දිවාකල් යවා සවස සොන්ටිය නම් බමුණා දුන් ඊතණ ගෙන කාළ නම් නාරජුන් කළ ගුණ ගායනා අසා මහාබෝමැට වෙත එළඹුණහ.

එහි තණ අතුරුවා, සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් මගේ සිත මිදෙන තුරු, මේ පර්යංකය නොහරින්නෙමි ප්‍රතිඥා කොට පෙරදිගට මුහුණ ලා හිඳගෙන හිරු බැස යෑමටත් පෙර මාර්ගය නසා ප්‍රථම යාමයෙහි ප්‍රබ්බේතිවාසඤ්ඤායත්, මැදුම්යම ව්‍යුහපභානඤ්ඤායත්, පැසුරියම පච්චයාකාරඤ්ඤායත් ලබා දශබල වතුරවේශාරද්‍යාදි සියලු ගුණයන්ගෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත සර්වඥතාඥනය ද ලබා සත්සතියක් බෝමැඩ ගත කොට අටවෙනි සතියෙහි අප්පල්ලුගරුක මුල සිටිමින් ධර්මයෙහි ගැඹුරු බව මෙනෙහි කළයේක.

ඉන්පසු දහම් දෙසුමෙහි අල්පෝත්සාහී බවට පැමිණ, දසදහසක් සක්වළ මහාබ්‍රහ්ම පිරිවර සහිතව පැමිණි, සහම්පතී මහබ්‍රහ්ම විසින් ආරාධනා කළ කල්හි, බුදු ඇසින් ලොව බලා, බ්‍රහ්මයාගේ ඇරුණුම ද පිළිගෙන, ප්‍රථමයෙන්ම කාට දහම් දෙසන්නෙමිදැයි බලා ආලාර උද්දක තවුසන් කථරිය කොට ඇති බැවින්, පංචවග්ගිය හික්ෂුන්ගේ උපකාර සිහිකොට හුතස්නෙන් නැගිට කාශිපුරයට වඩින ගමන් අතරමගදී උපක නම් ආර්ථිකයා සමග කථා කොට ඇසළ පුත්පොහෝදිත ඉසිපතන මිග්දයට, පංචවග්ගිය හික්ෂුන් වසන තැනට එළඹියේක.

එහිදී අනුවිත වචනයෙන් (බුදුන්ට ආවුසො යයි කීම) අමතන ඔවුන්ට තමන් බුදු වූ බැවින් එසේ කථා නොකරන ලෙස හඳුන්වා දී අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤා ප්‍රමුඛ අටළොස් කෙළක් පමණ අයට දහම් අමාපුන් පොවා ධර්මවක්‍රයුක්තදේශනාව පවත්වා එයින් පස්වෙනි සතියෙහි ඒ සියලු හික්ෂුන් රහත්බවෙහි පිහිටුවා වදළහ. එදිනම යසකුලපුතුන්ගේ හේතුසම්පත් දක, එදිනම රෑ කළකිරි ගෙය හැර ගිය ඔහු අමතා, යස මෙහි එන්නැයි අඩගසා ඒ රෑම සෝවාන් එලයට පමුණුවා දෙවෙනි දවස රහත්බවටද පමුණුවාලූහ. ඔහුගේ සෙසු සිව්පනස් දෙනෙක්වූ යහළුවන්ද ඒහිහික්ෂුපැවිද්දෙන් පැවිදි කොට රහත්බවෙහිද පිහිටුවාලූහ.

මෙසේ ලොව එක්සැට නමක් පමණ රහතුන් ඇතිවූ කල්හි, වස් වැස වස් පවාරණය කොට 'වරළු හික්බවේ වාරිකං' (මහණෙනි, වාරිකාවේ හැසිරෙව්) යයි හික්ෂුන් සැටනම දියාවලට යවා, තමන් වහන්සේ උරුවේලාවට වඩින අතරමගවූ කප්පාසික වනයණ්ඩයෙහි හදුවර්ගීය කුමාරවරුන් තිස්දෙනාද හික්මවාලූහ. වැඩිම අධිගමලාභියා අනාගාමී විය. සමහරු සෝවාන් එලයෙහි පිහිටියහ. ඒ සියල්ලන් ද ඒහිහික්ෂු භාවයෙන් පැවිදි කොට දියා අනුදියාවලට යවා, තමන්වහන්සේ උරුවේලාවට වැඩ හත්සියපනහක් පමණ ප්‍රාතිහාර්ය දක්වා දහසක් පිරිවර ඇතුළු උරුවේලකාශපාදි තුන්බෑ ජටිලයන් හික්මවා ඔවුන්ද

ඒහිහික්ෂුභාවයෙන් පැවිදි කොට ගයාශීර්ෂයෙහි නවත්වා, ආදිත්ත-පරියායසූත්‍රය දෙසා, රහත්බවෙහි පිහිටුවා ඒ දහසක් රහතන් පිරිවරා බිම්සරරජුට දුන් ප්‍රතිඥාවෙන් මිඳෙනු පිණිස රජගහනුවර සමීපයෙහි ලට්ඨිවතඋද්‍යානයට, ගොස් බුදුන් වැඩියේ යයි දැන දෙළොස් නහුතයක් පමණ බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන් සමග එහි පැමිණි බිම්බිසාර රජුන්ට මිහිරි දහම් කථා පැවැත්වූහ.

ඒ කථා අසා සිටි එකොළොස් නහුතයක් පමණ පිරිස යෝවෘත් ඵලයෙහි පිහිටියහ. එක් නහුතයක් නිසරණයෙහි පිහිටියාහුය. දෙවෙනි දින මාණවක වෙසින් පැමිණි සක්දෙවිඳු ගුණ වර්ණනා කළ කල්හි රජගහ නුවරට වැඩමවා එහි වාසය කළහ. මේ සැරියුත් මුගලන් දෙනම ද එහි වැඩියාහුය. මේ එහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි.

බුදුන් නුපත් කල්හි රජගහනුවර ආසන්නයේ කෝලිතගම උපනිස්සගම නමින් බමුණුගම් දෙකක් විය. ඒ දෙගම් අතර උපනිස්ස ගමෙහි රූපසාරී නම් බැමිණියට ගැබක් පිහිටි දිනයේදීම කෝලිත ගමෙහි මොග්ගලී නම් බැමිණියටද ගැබක් පිහිටියේය. ඒ දෙකුලයේ අය කුලසතක පමණ කාලයක සිට ඔවුනොවුන් එකට බැදුණු යහළුවන් ලෙස කාලය ගෙවූහ. ඒ බැමිණියන් දෙදෙනාටම එකම දවසෙහි ගැබ් පෙරහැර දුන්නාහුය. ඒ දෙදෙනා දසමස් ඇවෑමෙන් පුතුන් වැදූහ. නම් තබන දිනයෙහි සාරී බැමිණියගේ පුතාට උපනිස්ස ගම දෙවුකුලයේ පුතා නිසා උපනිස්සයයි නම් තැබූහ. අනිත් තැනැත්තා කෝලිතගම දෙවු කුලයේ පුතා නිසා කෝලිත යයි නම් තැබූහ.

ඒ දෙදෙන වැඩි වයසට පැමිණ සියලු ශිල්පයන්හි පරතෙරට ගියාහුය. උපනිස්ස මාණවකයා ක්‍රීඩා පිණිස නදියට හෝ උයනට හෝ යන කල රත්සිව්ගෙවල් පන්සියක් පිරිවර වශයෙන් ගෙන යයි. කෝලිත මාණවකයාට ආචාර්ය අශ්වරථ පන්සියකි. දෙදෙනාටම මාණවකයන් පන්සිය බැගින් පිරිවරද විය.

රජගහනුවර වසරක් පාසා ගිරග්ගසමජ්ජ නම් උත්සවයක් පැවැත්වේ. මේ දෙදෙනාම එය නැරඹීම පිණිස එකම තැනක මැසි බැඳගනිත්. දෙදෙනාම එකට හිඳගෙන සමජ්ජය බලන්නාහු සිතාසිය යුතු තැන සිතාසෙත්. දුක්චිය යුතු තැන දුක් වෙත්. තැගි දියයුතු තැන තැගි දෙත්. ඔවුහු මෙසේ එක් දිනක් සමජ්ජය බලා සිටියදී, ඥානය මුහුකුරා ගොස් තිබුණු හෙයින් පෙර දිනවල මෙන් සිතාසියයුතු තැන සිතාසීමක් හෝ දුක් විය යුතු තැන දුක්වීමක් හෝ තැගි දිය යුතු තැන තැගි දීමක් හෝ නොවීය.

දෙදෙනාම කිම මෙහි බැලිය යුත්තක් ඇද්ද? මේ යියල්ල වර්ෂ සියයක් යෑමට මත්තෙන් සදොස් බවට, නොපිළිගන්නා බවට යයි. අප විසින් එක් මෝක්ෂධර්මයක් සොයා යායුතු යයි සිතමින් හුන්නාහුය. ඉක්බිති කෝලින උපනිස්ස අමතා, යහළු උපනිස්ස, ඔබ වෙතද මෙන් තුටුපහවු නැත. සිටින්නේ නොසතුටෙන්ද? යහළු කෝලිනයෙනි, මේවා බැලීමේ කිසි හරයක් නැත. මේවා නිරර්ථකයි. මම කිසියම් මොක්ෂධර්මයක් සෙවිය යුතු යයි සිතමින් සිටියෙමි. ඔබත් නොසතුටෙන් ඉන්නේ ඇයි දැයි උපනිස්සගෙන් ඇසීය. ඔහුද මමත් එසේ ම සිතමින් හුන්නෙමි කීවේය. ඉන්පසු දෙදෙනාම එකම අදහසේ සිටින බව දැන උපනිස්ස මෙසේ කීවේය. අප දෙදෙනාම සිතු සිතිවිල්ල මැනවි. මෝක්ෂධර්මයක් සොයන්නන් එක් පැවිද්දක් ලබා ගත යුතුය. කවුරුත් ළහ පැවිදි වන්නෙමුදැයි කතිකා කළහ.

එකල සංජය නම් පිරිවැස්සෙක් (පරිව්‍රාජක නම් සාධුවරු) මහත් පරිව්‍රාජක පිරිසක් සමග රජගහනුවර වසයි. මේ දෙදෙනා ඔහු ළහ පැවිදි වෙමුයි මාණවකයන් පන්සියක්ද, සිව්කාද, රථද හැරගෙන යමු යයි එහි ගොස් ඒ පන්සියද සමග සංජය ළහ පැවිදිවුහ. ඔවුන් පැවිදි වූද පටන් සංජය අතිරේක ලාභ හා යසයින් අග්‍ර බවට පැමිණියේය. කෝලින උපනිස්ස දෙදෙන කීප දිනකින්ම සංජයගේ සියලු දහම් පිරිසිඳ දැනගෙන, ආචාරිනි, ඔබ වෙතින් දතමනා දහම් මෙපමණක් ද? තවත් ඇද්දයි විචාළහ. මෙපමණකි. ඒ සියල්ල තොප විසින් පිරිසිඳ දැනගන්නා ලදහයි කීපසු ඒ දෙදෙනා මෙසේ සිතූහ.

තත්ත්වය මෙසේ නම් මොහු ළහ බඹසර විසීම නිරර්ථකයි. අපි යම් මෝක්ෂධර්මයක් සෙවීමට පිටත්වීමු නම් එය මොහු ළහදී උපදවා ගැනීම දුෂ්කරයි. මේ දඹදිව ඉතා විශාලය. ගම් නියමිගම් රාජධානිවල හැසිරි ඒකාන්ත මෝක්ෂධර්මය දෙසන ආචාර්යවරයකු ලැබිය යුතු යයි සිතා, එතැන් පටන් 'යම් යම් තැනක උගත් මහණ බමුණන් ඇතියි කියත්ද, ඒ ඒ තැන්වලට ගොස් ඔවුන් හා සාකච්ඡා කෙරෙහි. ඔවුන් ඇසූ ප්‍රශ්නවලට සෙස්සෝ පිළිතුරු දීමට අසමත් වෙති. අන්‍යයන් ඇසූ ප්‍රශ්න මේ දෙදෙන විසඳුන.

මෙසේ සියලු දඹදිව සිසාරා ඇවිද නැවතී, ස්වකීය ස්ථානවලටම පැමිණ, යහළු කෝලිනයෙනි, අප අතරින් කවුරු හෝ පළමුව අමෘතපදය (නිවීම) ලදහොත් හෙතෙම අතින් තැනැත්තාට ඒ බව ප්‍රකාශ කළයුතු යයි කතිකා කරගත්හ. ඔවුහු මෙසේ කතිකා කරගෙන සිටින අතර, බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහ නුවරට වැඩමවා වේළවන විහාරය පිළිගෙන එහි වාසය කරති.

එකල්හි මහණෙනි, බහුජනහිත පිණිස වාරිකාවේ හැසිරෙව් යයි රත්නත්‍රයෙහි ගුණ ප්‍රකාශ කරනු පිණිස. පිටත්කර යැවූ සැටක් පමණ රහතුන් අතරෙහි පස්වග තවුසන් ගෙන් එක්තමක්වූ අස්සජී මහරහතුන් වහන්සේ පෙරළා රජගහ නුවරට අවුත් දෙවෙනි දිනයෙහි උදයනම පාසිවුරු ගෙන රජගහ නුවර පිඬු සිභා වැඩියහ. එදින උපතිස්ස පිරිවැජියාද උදෙන්ම ආහාර නිමවා පරිව්‍රාජකාරාමයට යන අතරමගදී අස්සජී තෙරුන් දෑක මෙසේ සිතීය.

මෙබඳු පැවිද්දෙක් මා මීට පෙර දෑක නැත. ලොව රහත් කෙනෙක් හෝ රහත්මයාට පිළිපත් කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් මුත්වහන්සේ ඒ අයගෙන් එක් කෙනකු විය යුතුය. මේ හික්ෂුව වෙත ගොස්, ඇවැත්නි, ඔබ කවුරුන්ද, ඔබ කාගේ දහමක් පිළිගත්තෙහිදැයි ඇසුවොත් මැනවැයි සිතු නමුදු, ඔහුට එවෙලේම මෙබඳු සිතක්ද පහළ විය.

ඇතුළු ගමට පිවිස මේ හික්ෂුව පිඬු සිහයි. මෙය ප්‍රශ්න ඇසීමට සුදුසු වේලාවක් නොවෙයි. මා මේ හික්ෂුව පිටුපසින් යායුතුය. වැඩක් ප්‍රයෝජනයක් කැමති තැනැත්තා ඒ පිළිබඳව උචිත පිළිවෙළද දත යුතුය. ඔහු පිණ්ඩපාතය ලත් තෙරුන් වාඩිවීමට තැනක් සොයන බවදක තමන්ගේ පරිව්‍රාජක පුටුව සුදුනම් කර දුන්නේය. මෙසේ ආචාර්ය වතාවත් කොට වළඳ අත්තයෙහි තම කෙණ්ඩියෙන් පැන්ද පිළිගැන්වීය. මෙසේ ඇදුරුවත් දක්වා වළඳ අවසන් වූ පසු තෙරුන් සමග මිහිරි පිළිසඳර කථා කොට,

ඇවැත්නි, ඔබේ ඉඳුරන් අතිශයින් ප්‍රසන්නය. සමේ පැහැයද පැහැපත්ය. ඔබ කා ළහ පැවිදි වූයෙහිද, ඔබේ ගුරුවරයා කවුරුන්ද, ඔබ කාගේ දහමක් ප්‍රිය කරන්නෙහිදැයි? ඇසීය. තෙරණුවෝ මෙසේ සිතූහ. මේ පිරිවැජියෝ අපේ සසුනට ප්‍රතිපක්ෂයහ. මොහුට අපේ සසුනේ ගම්භීරත්වය පෙන්විය යුතුය. මෙසේ සිතා තමන් මේ සසුනට තවකයකු බව දක්වමින් මෙසේ කීහ. ඇවැත්නි මම නවකයෙක්මි. මේ ළහදී පැවිදි වූවෙමි. මේ ධර්මවිනයට අයුතෙන් පැමිණියෙක්මි. එහෙයින් ඔබට සවිස්තරව දහම කියා දීමට අපොහොසත් වෙමි. පරිව්‍රාජකයා මගේ නම උපතිස්සය. ඔබ හැකි තරමින් ටිකක් හෝ හුඟක් හෝ දත්තා තරමින් කියන්න. එය ක්‍රම සියකින් - දහසකින් තේරුම් ගැනීම මට භාරයයි කියා,

මදක් හෝ බොහෝවක් වේවා
අරුත් පමණක් මට කියා දෙන්න
මට වැඩක් වන්නේ අරුතෙන් පමණි
බොහෝ අකුරුවලින් වැඩක් නැත්මය

මෙසේ කී පසු තෙරණුවෝ 'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා ආදි ගාථාව කීහ. පරිව්‍රාජක තෙමේ පළමු දෙපදය අසා දහසක් නයින්සූතු සෝවාන් පෙලෙහි පිහිටියේය. ඉතිරි පද දෙක අසන අතරතුර සෝවාන් වී අවසන් විය. හෙතෙම සෝවාන් වී සෙසු විශේෂඥ නොලබන කල්හි මෙහි කුමක් හෝ වෙනත් කරුණක් විස්සුතු යයි තෙරණුවන් අමතා මෙසේ කීවේය.

ස්වාමීනි, මින් ඉදිරියට දහම් නොදෙසන්න, මෙපමණක්ම ප්‍රමාණය. ස්වාමීනි අපේ බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩ සිටින්නේ කොහිද? ඇවුත්ති වේථවනාරාමයේය. ස්වාමීනි, එසේ නම් ඔබවහන්සේ පළමුව වඩින්න. මට තව යහළුවෙක් සිටියි. යමෙක් පළමුව නිවන දුටුවොත් ඔහු අනිකාට දැන්විය යුතුයයි අපේ කතිකාවක් ඇත. මම ඒ ප්‍රතිඥාවෙන් මිදී මගේ යහළුවාත් සමග ඔබ යන මගෙන්ම බුදුන් හමුවට එන්නෙමිසි තෙරුන් පාමුල වැටී පසහ පිහිටුවා වැද ප්‍රදක්මිණා කොට තෙරුන් පිටත් කර යවා පිරිවැරීමට බලා ගියේය.

කෝලිත පිරිවැරියා, තමන් වෙත එන යහළුවා දුරසිටම දක අද මගේ යහළුවාගේ මුහුණ වෙතන් දිනවලදී මෙන් නොවේ. ඒකාන්තයෙන්ම මොහු නිවන (නිවීම) සොයා ගන්නට ඇතිසි සිතා, ඔබ නිවන් ලැබුවෙහිදැයි ඇසිය. උපතිස්සද එසේය ඇවුත්ති, ප්‍රතිඋත්තරදී යථොක්ත ගාථාවම කීවේය. ගාථා කෙළවර කෝලිතද සෝවාන් පෙලෙහි පිහිටා මෙසේ කීවේය.

යහළුව, අපේ ශාස්තෘවරයන්වහන්සේ කොහි වසනාසේක්ද? ඇවුත්ති, වේථවනාරාමයෙහි යයි අපේ ආචාර්ය අස්සජී තෙරණුවන් විසින් දන්වන ලදැයි කීවේය. යහළුවාණනි, එසේ නම් බුදුන් දැකීමට යම්හයි පිරිවැරීමෙම කීවේය. මේ සැරියුත්තෙරුන්වහන්සේ සැමදමත් ගුරුවරුන් පුදනසේක්මය. එහෙයින් යහළුවාට මෙසේ කීහ. යහළුව අපි නිවන වෙත පැමිණියෙමු. ඒ බව අපේ ආචාර්ය සංජය පිරිවැරියාටද කියමු. අවබෝධය ඇති නිසා අප ගැන දැන ගනු ඇත. ඒ බව නොදනහොත් අපටද කියා බුදුන් හමුවට යනු ඇති. බුදුන්ගේ දේශනා අසා මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධ කරනු ඇතිසි සිතා දෙදෙනාම සංජය වෙත ගියාහුය.

සංජය ඔවුන් දෙදෙනා දක, දරුවනි, කිම? නොපට අමාමග කියා දෙන යම්කිසි දේශකයකු ලැබුණෙදැයි විචාළේය. එසේය ඇදුරුකුමනි, ලැබුවෙමු. බුදුහු ලොව උපන්න. දහම් උපන්නේය. සංඝයා ලොව උපන්න.

ඔබ කුච්ඡ වූ මේ සපරෙහි සැරිසරන්නහුය. බුදුන් ළඟට යෑමට අප හා එනු මැනවි යි කිහ. නුඹලා යන්න. මට යා නොහැකියි. ඇදුරුකුමනි, ඒ ඇයි? මම මෙතෙක් මහාජනයාට ආචාර්යව නැසුරුණෙමි. එසේ සිටි මා අතවැසි බවට පත්වීම සැළියක්ව සිට කෙණෙස්ස (දිය ගන්නා හැන්ද) වීමකි. මට යටත් වැසියකු වීසීම කළ නොහැකියි. ආචාර්යයෙනි, එසේ නොකරව්. කමක් නැහැ. දරුවනි නුඹලා යන්න. මට යෑම අමාරුයි.

ඇදුරුකුමනි, ලොව බුදුන් උපන් කාලයේ පටන් මල් ගඳවිලවුන් අතින් ගත් මහාජනයා බුදුන් හමුවට ගොස් උන්වහන්සේ පුදකි. අපිත් එහිම යන්නෙමු. ඔබ කුමක් කරන්නෙහිදැයි ඇසුහ. කීමෙන්ද දරුවනි, මෙලොව වැඩියෙන් සිටින්නේ මෝඩයන්ද, නැත්නම් පණ්ඩිතයන්ද? ඇදුරුකුමනි, මෙලොව මෝඩයෝ බොහෝය. පණ්ඩිතයෝ ඉතාමත් අල්ප දෙනෙකි යි කිහ. එසේනම් දරුවනි, පණ්ඩිතයෝ පණ්ඩිත වූ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් සම්පයට යෙකි. මෝඩයෝ මෝඩ වූ මා ළඟට එන්නාහුය. තෙපි යවු. මම නොයන්නෙමි. ඇදුරුකුමනි, එසේනම් මේ ක්‍රියා පිළිවෙළින් ඔබගේම තකු ප්‍රකට වනු ඇතැයි කියා නික්මී ගියහ.

ඒ දෙදෙනා යන විට සංජයගේ පිරිසද බිඳී ගියේය. ආරාමය හිස් විය. හිස් වූ ආරාමය දුටු සංජය එම ශෝකයෙන් උණුලේ වමනය කෙළේය. ඒ පිරිසෙන් දෙසිය පනසක් පමණ මේ දෙදෙනා සමග ගිය කල සෙසු පන්සියය සංජය සමග තැවතුණාහ. කෝලින-උපනිස්ස දෙසිය පනසක් පිරිස ද කැටුව වේච්චනයට ගියාහුය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ පිරිස මැද දහම් දෙසමින් සිටියේක් එන්නා වූ දෙදෙන දුර සිටම දක හික්කුන් අමතා, මහණෙනි, අර එන කෝලින-උපනිස්ස දෙදෙනා මගේ අග්‍ර වූ ශ්‍රාවක යුගලය වන්නේයයි වදළහ. ඔවුහු බුදුන් වෙත එළඹ වැඳ එකත්පසෙක හිඳගත්හ. පසුව මෙසේ දන්වා සිටියහ. ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අපි ඔබවහන්සේ ළඟ පැවිදි උපසම්පද ලබා ගැනීමට බලාපොරොත්තු වෙමු. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මහණෙනි, මෙහි එන්නැයි වදළහ. ධර්මය මැනවින් දේශනා කර තිබේ. බඹසර හැසිරෙව්. මැනවින් දුක් කෙළවර කර ගනිවියයි වදළහ. ඒ සියලු දෙනා සෘද්ධිමය ශක්තියෙන් පාසිවුරු දරා වස්සියයක් ගිය තෙරවරුන් මෙන් වූවාහුය.

ඉන්පසු එම පිරිසෙහි සිටියවුන්ගේ වරිතානුකූලව බුදුහු දහම් දෙසුහ. අගසවුදෙනම හැර සෙස්සෝ රහත් වූහ. අගසවුටන්ගේ ඉතිරි

මාහිත්‍යය පිළිබඳ කටයුතු නොනිමියේය. කුමක් නිසාද? ශ්‍රාවක පාරමිඥනයේ මහත් බව නිසාය. අනතුරුව ආයුෂ්මත් මහවුගලන්-තෙරණුවෝ පැවිදි වීමෙන් සත්වෙහි දවස මගධරට කල්ලවාළ නම් ගම ආසුරෙහි වාසය කරන්නාහු කායික මානසික මැලිබවට පැමිණි විට බුදුරදුන් විසින් සංවේගයට පත් කරන ලදුව මැලිකම් හැර දමා බුදුන් විසින්ම දෙන ලද ධාතුකමටහන් වඩා ඉතිරි මාර්ගත්‍යය පිළිබඳ කටයුතු නිමවා ශ්‍රාවකපාරමිඥනය සම්පූර්ණ කළහ.

සැරියුත්තෙරණුවෝද පැවිදි වී අඩමසක් පමණ ඉක්මවා බුදුරදුන් සමග ඒ රජගහනුවර සමීපයෙහි සුකරබතලෙණෙහි වාසය කරන්නාහු, තම බෑණා වූ දීඝනබ පිරිවැරියාට වේදනාපරිග්‍රහසූත්‍රය දේශනා කරන කල්හි ඒ දේශනාවට අනුව ඥානය උපදවාගෙන අනුන්ට ගෙනා බතක් වළඳන්නාක් මෙන් ශ්‍රාවකපාරමිඥනයෙහි පරතරට පැමිණියාහුය.

මේ තෙරණුවෝ මහාප්‍රාඥ නොවෙත්ද? නොඑසේනම් මහවුගලන් තෙරණුවන්ට වඩා පසු වී මෙකුමා ශ්‍රාවකපාරමිඥනයට පැමිණියේත් ඇයිද? පරිකර්ම මහත්වය හෙයිනි. යම්යේ දුප්පත් මිනිසෙක් යම්කිසි තැනකට යනු කැමති නම් ඔහු තමා සිටි තැනින් වහා පිටත් වී යයි. එහෙත් රජවරුන්ට එසේ නොවේ. ඔවුන්ට ඇත් ආදී වාහන පිළියෙළ කිරීමාදි බොහෝ කුදුමහත් කටයුතු දේ වෙයිද, මෙයද ඒ ලෙසින් දකසුතුය.

එදවසම බුදුහු පිරිස පිරිවරා සවස් වේලාවෙහි ශ්‍රාවක සංඝයා එක්තැන් කොට ඒ තෙරවරුන් දෙනමට අගසවු තනතුරු දී පාමොක් දෙසූහ. (ප්‍රාතිමෝක්ෂය කීම) හික්ෂුහු බුදුහු මුහුණ බලා තනතුරු දෙති, අගසවු තනතුරු දෙන විට පළමුව පැවිදි වූ පස්වග මහණුන්ට දිය යුතුය. ඔවුන් ගැන නොසලකනොත් ඊළඟට යසතෙරුන් ප්‍රමුඛ පනස්පහක් වූ හික්ෂු පිරිසට දියයුතුය. ඔවුන් ගැනත් නොසලකනොත් හදවර්ගියයන්ට දිය යුතුය. ඔවුහුත් සැලකිල්ලට නොගැනේ නම් උරුවේල කාශ්‍යපාදි තුන්බෑ ජට්ටයන්ට දියයුතුය. මේ සියල්ලන්ම හැරදමා සියල්ලන්ටම පසුව පැවිදි වූවන්ට අගසවුතනතුරු දීම මුණ බලා කළ ක්‍රියාවකිසි හික්ෂුහු දෙස් නැගූහ.

බුදුහු මහණෙහි, කුමක් කියන්නහුදැයි අසා, මෙසේ කථා කෙළෙමු යයි කී පසු මහණෙහි, මම මුණ බලා ආහාර හෝ තනතුරු දෙන්නෙක් නොවෙමි. මේ දෙදෙනා තමතමන් පතා ආ දෙයක්ම දුන්නෙමි.

අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤ එකම තත්තක (අස්වනු වාරයක) නව වරක් අග්‍රසංයදන් දුන්නත් අගසවු තනතුරු පතා දුන්නේ නැත. අග්‍රධර්මය වූ අර්හත්වය සියල්ලන්ට පළමුව අවබෝධ කර ගැනීම ප්‍රාර්ථනා කරමින්දුන්නේය. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, ඒ කවදද? එසේ නම් මහණෙනි, අසවියයි වදළ කළහි ඔවුහු එසේ යයි පිළිවදන් දුන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අතීතය ගෙනහැර පාමින් මෙසේ වදළන.

මහණෙනි, මීට කල්ප එක්අනුවකට පෙර විපස්සි බුදුහු ලොව පහළ වූහ. එකල මහාකාළ-වුළකාළ යයි කෙළෙහි සොහොයුරෝ දෙදෙනෙක් විශාල ඇල්කෙතක් වැසුරුහ. පසුව එක් දිනක වුළකාළ හැල් (වී) කෙතට ගොස් එක් හැල් කරල්ගැබක් පලා කැටිය. එය ඉතා මිහිරි විය. හෙතෙම බුදුන් ප්‍රමුඛ මහසභනට හැල්ගැබ් (බණ්ඩ) දනයක් දෙනු කැමැත්තෙන් දෙවු සොහොයුරා ළඟට ගොස් සොහොයුරාණනි, හැල් බණ්ඩ පලා බුදුන්ට උචිත සේ පිය දනයක් දෙමුදයි විවාළේය. දරුව, කුමක් කියන්නෙහිද? හැල්බණ්ඩ කරල් පලා දන් දීමක් අතීතයේ කිසි විටක නොවීය. අනාගතයේදීත් එබන්දක් වීමට නුපුර්වන. නිකම් අස්වනු විනාශ නොකරන්නැයි කියද්දීත් හෙතෙම නැවත නැවතත් ඇවිටිලි කෙළේය.

ඉන්පසු ඔවුන් දෙදෙනාගේ හැල්කෙත දෙකට බෙදා මගේ කොටසට අත නොතබා ඔබේ කොටසට කැමැත්තක් කරගන්නැයි කීවේය. හෙතෙම මැනවැයි කෙත බෙදා බොහෝ මිනිසුන් වැඩෙහි යොදවා හැල් ගැබ් පලා දිය නුමුසු කිරිවලින් පියවා ගිනෙල් මීපැණි හකුරු ආදියද දමා බුදුන් ප්‍රමුඛ ගික්ෂු සංඝයාට දන්දී බත්කිය කෙළවර ස්වාමීනි, මේ මගේ අග්‍රදනය සියල්ලන්ට ප්‍රථමව අග්‍රධර්මය අවබෝධය පිණිසම වේවායි ප්‍රාර්ථනා කෙළේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එය එසේම වේවායි අනුමෝදනා කළසේක.

හෙතෙම පසුව ඇල්කෙතට ගොස් බලන විට මුළු කෙතම ඇල්කරල් මිටි බැන්දක් මෙන් ඇල්කරලින් ගැටී ගෙන තිබෙනු දැක පස්වනක් ප්‍රීතිය ලැබ මට වූයේ මහා ලාභයකිසි සිතා, නොමේරු කාලයෙහි පුටුකග්ග (හබලපෙති) නම් දනයක්ද, ගොයම් කපන කාලයෙහි දායග්ග නම් දනයක්ද, ගොයම් කපා උප්පිඩි (කුඩා මිටි) කරන කාලයෙහි වෙණග්ග නම් දනයක්ද, මහපිඩි (ලොකුමිටි) කරන කාලයෙහි කලාපග්ග නම් දනයක්ද, කමතට අදින කාලයෙහි කළග්ග නම් දනයක්ද, ගොයම් පාගන කාලයෙහි බළහණ්ඩග්ග නම් දනයක්ද, වී අටුවේ තැන්පත් කරන වේලෙහි කොට්ඨග්ග නම් දනයක් දැයි මෙසේ එක් සංඝ වාරයක

(කන්තකදී) දී නවවරක් අග්‍රදන දුන්නේය. ඒ හැම වරකදීම ගත් ගත් තැන් කරලින් විවලින් පිරී ගියේය. අස්වනු අතිරේක වශයෙනුදු වැඩී ගියේය. මේ ධර්මය නම් රැකී පමණින් තමන්ද රැකෙනසුලු වේ. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසිනුදු මෙසේ වදළසේක.

දැනමී ලෙස හැසිරෙන අය දහමෙන් ම සුරැකෙති
 දහම පුහුණු කළ විට සුඛ සැපතක්ම ගෙන දේ
 දහම පුහුණු කළ විට මේ අනුසස් ම ගෙන දේ
 කිසි ද කිසි ම විට ඔහු දුගතියක නොවැටෙයි.

මෙසේ මොහු විපස්සී බුදුන් සමයෙහි අග්‍රධර්මය පළමුවෙන් අවබෝධ කිරීමට ප්‍රාර්ථනා කරමින් තව වරක් අග්‍රදන් දුන්නේය. මින් කල්ප ලක්ෂයකට පෙර පදමුත්තර බුදුන් කාලයෙහිද සන්දිනක් මහදන්දී ඒ බුදුන්ගේ පාමුල වැඳ වැටී අග්‍රධර්මය පළමුව අවබෝධ කර ගැනීමට ප්‍රාර්ථනා තැබීය. මෙසේ ඔහු විසින් පතාගෙන ආ දෙය මම දුනිමි. මම මුණ බලා යමක් දෙන්නෙමි නොවෙමි.

ස්වාමීනි, යසකුලපුතුන් ප්‍රමුඛ පස්පනස්දෙනා කවරකර්මයක් කරන ලද්දහුද? මොවුහුද එක් බුදුවරයන්වහන්සේ නමක් හමුවෙහි රහත් බව පතා බොහෝ පින්කම් කොට මෑත භාගයෙහි බුදුන් පහළ නොවූ කාලයක යහළුවන්ව (වර්ග වශයෙන්) කොටස් වශයෙන් බෙදී පින්කම් කරමින්, අනාථවූද, මැරුණාවූද අයගේ සිරුරු පිළිබඳව පිළිදගම් කරමින් හැසුරුණාහ. ඔවුහු එක් දිනක් දරුගැබක් සහිතව මැරුණු ස්ත්‍රියකගේ සිරුරක් දක, මෙය දවන්නෙමු යයි සොහොනට ගෙනගියාහුය. එයින් පස්දෙනෙක් සොහොනෙහි නවත්වා තෙපි මෙය දවාලනු යයි කියා සෙස්සෝ ගමට ගියාහුය.

යසකුල පුත්‍රයා ඒ සිරුර උළෙන් ඇත විදිමින් පෙරළා පෙරළා දවන විට අශුභසංඥාව ලැබුවේය. අනික් සතරදෙනාටද පින්වතුනි, මේ සිරුර තැනින් තැන ගැළවීගිය සම නිසා පුල්ලි වැටුණු ගවරූපයක් බලු විය. අශුවියෙන් පිරි දුර්ගන්ධය පිළිකුල්දැයි බලව යයි කීය. ඔවුහුද ඒ තිමිනි කොට අශුභසංඥාව ලැබූහ. ඒ පස්දෙනාම ගමට ගොස් මේ පුවත සෙසු යහළුවන්ටද කීහ. යස නම් දරුවා ගෙදර ගොස් මවුපියන් හා බිරියටද කථා කොට මෙසේ කීවේය. ඒ සියලු දෙනාමත් අශුභ භාවතාව වැඩූහ. මේ ඔවුන්ගේ පූර්ව කර්මයයි. එහෙයින්ම යස කුල පුතුව වනිතා නිවාසය තුළම සුසානසංඥාවද පහළ විණි. ඒ විශේෂ උපනිශ්‍රය සම්පන්නියෙන් සියල්ලන්ටම විශේෂ අධිගමයන්ද උපනි. මෙසේ

මොවුහුද තමතමන් පතා ආ දෙයක්ම ලැබුන. මම ඔවුන්ට මුණ බලා තනතුරු නොදුන්නෙමි.

ස්වාමීනි, හදවර්ගීය යහළුවෝ කුමක් කළාහුද? මොවුහු ද පෙර බුදුවරයන් සම්පයෙහි රහත්බව පතා පින්කම් කොට මැන කාලයෙහි බුදුවරයකු පහළ නොවූ සමයෙක ධුර්නයන් තිහක්ව සිට කුණ්ඩිලෝවාද අසා වර්ෂ සැටදහසක් පන්සිල් රැක්කාහුය. මෙසේ මොවුහුද තමන් පැතුතික්ම ලද්දහුය. මම ඔවුන්ටද මුණ බලා තනතුරු නුදුන්නෙමි.

ස්වාමීනි, උරුවේලකාශ්‍යපාදීහු කුමක් කළාහුද? ඔවුහුද රහත්බවම පතා නොයෙක් පින් කළහ. මෙයින් කල්ප අනුදෙකකට පෙර තිස්ස නම් වූද, පුස්ස නම්වූද බුදුවරු දෙතමක් ලොව පහළ වූහ. මහින්ද නම් රජු පුස්ස බුදුන්ගේ පියා විය. උන්වහන්සේ බුදුවූ පසු රජුගේ බාලපුතා අග්‍රශ්‍රාවක විය. පුරෝහිත පුතා දෙවෙනි ශ්‍රාවක විය. මෙසේ ඒ අය දෙස බලා බුදුනුන් මගේමය, දහමත් මගේමය, සංඝයාන් මගේමය. ඒ භාග්‍යවත් අරහත් සමාසක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට මාගේ නමස්කාරය වේවා (නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස) යි තෙවරක් උදන් අනා (ප්‍රීති වාක්‍ය කියා) බුදුන් පාමුල වැද වැටී, ස්වාමීනි, දැන් මට අවුරුදු අනුදහසක් ගෙවී ඇත. දැන් වැදහෙව් නිද සිටින තත්වයට පැමිණ සිටීමි. මින්පසු වෙනත් කෙනකුගේ ගෙදරකට නොගොස් මා ජීවත් වන තුරුම, මගේම සිවුපසය ඉවසා වදළ මැනවයි ප්‍රතිඥා ලබාගෙන නිරන්තරව බුද්ධෝපස්ථාන කරයි.

ඒ රජුට තවත් පුතුන් සිවුදෙනෙක් සිටියහ. එයින් දෙවුපුතාට පිරිවර යෝධයන් පන්සියකි. මද්දුම පුතාට තුන්සියකි. බාලපුතාට දෙසියකි. ඔවුහු අපින් අපේ සහෝදරයාට ආරාධනා කොට වළඳවන්නෙමු යයි සිතා ඒ සඳහා පියාගෙන් අවසර ඉල්ලා සිටියහ. නැවත නැවතත් ඉල්ලූ නමුත් අවසර නොලැබිණි. මේ අතර ප්‍රත්‍යන්තවල යම් යම් කලබල හටගත් නිසා ඒවා මැඩ පවත්වනු සඳහා පුත්‍රයන් එහි යැවීය. ඔවුහු ගොස් කලබල මැඩ පවත්වා ආපසු පැමිණි කල්හි පියරජු ඔවුන් හිස සිඹ වැළඳගෙන දරුවනි, මම නුඹලාට වරයක් දෙනු කැමැත්තෙමි යි කීය. දරුවෝ ඒ වරය අපි පසුව ගන්නෙමුයයි නැවත කීප දිනකින් දරුවනි වරය ගනුවයි දන්වූ කල දේවයිනි, අපට අන් කිසිවකින් පලක් නැත. මෙතැන් පටන් අපි අපේ සොහොයුරා වළඳවා පෝෂණය කරන්නෙමු, අපට මේ වරය දෙනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියහ.

දරුවනි, එය භූමි දිය නොහැකියි. සඳහටම නොවේ නම් සත් අවුරුද්දකට දෙනු මැනවි පියාණනි, දරුවනි එය දිය නොහැකියි. එසේ නම් අවුරුදු හයක්, පහක්, හතරක්, තුනක්, දෙකක්, එකක්, හත්මාසයක්, සමසක්, පහක්, හතරක්, තෙමසක්වත් දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියහ. රජු එය ද ප්‍රතික්ෂේප කෙළේය. දරුවෝ එසේ නම් පියාණනි, අප එකිනෙකාට මාසය බැගින් තෙමසක් දෙන්නැයි ඉල්ලූහ. රජු යහපත දරුවනි, එසේ නම්, තෙමසක් දත් දෙවියයි තෙමසකට අවසර දුන්නේය.

ඒ තිදෙනාට එකම ගබඩාකරුවෙක්ද, එකම අයවැය නියෝජිතයෙක් ද විය. දෙළොස් නහුතයක් පුරුෂයෝ පිරිවර වූහ. ඔවුහු ඒ පිරිවර කැඳවා අපි මේ තුන්මස දසසිල් සමාදන්ව හඳුනා පොරවනා හැඳ පෙරව බුදුන් සමග වසන්නෙමු, තෙපි මෙපමණ දන්වැට සාද දිනපතා අනුදහසක් හික්ෂුන්ටද, අපගේ යෝධයන් දහසටද කෑම බීම පිළියෙළ කරවි. අපි මෙතැන් පටන් කිසිවක් නොකියන්නෙමුයි කීහ. ඒ තිදෙන පිරිවර දහසක් සමග දසසිල් සමාදන්ව කතවත් හැඳ පෙරවාගෙන විහාරයෙහිම විසූහ.

ගබඩාකරු හා ආයුත්තක දෙදෙනා එක්ව සහෝදරයන් තිදෙනාගේ ගබඩාවලින් වාරයෙන් වාරය දන්වැට - දන් වියදම් ගෙන දන් දෙති. කම්කරුවන්ගේ පුත්තු ආහාරපාන - කැඳබත් දෑක හඬකි. කම්කරුවෝ හික්ෂුන් පැමිණෙන්නටත් කලින් දුපුතුන්ට කැඳබත් ආදිය දෙති. හික්ෂුන් දන් වැළඳු කල්හි කිසිවක් ඉතිරි නොවීය. පසුව කම්කරුවෝ පොඩි දරුවන්ට දෙන නියායෙන් තමනුත් ගෙන කෑහ. ඔවුන්ට මිහිරි ආහාර දෑක ඒ සුවඳ ඉවසා සිටින්නට නොහැකි විය. ඔවුහුද අසුහාරදහස් පමණ පිරිසක් වූහ.

ඔවුහු සංඝයාට දෙන දන්වැට තමන් කාදමා මරණින් පසු ප්‍රේත ආත්මයන්හි උපන්න. ඒ සොහොයුරෝ පිරිවර දහසක් සමග කථරිය කොට දෙව්ලොව ඉපැද දෙව්ලොවින් දෙව්ලොවට සැරිසරන්නාහු කල්ප අනුදෙකක් කල් ගෙවූහ. මෙසේ ඒ සහෝදරයෝ රහත් බව පතා එකල්හි යහපත් වැඩම කළහ. එහෙයින් තමන් පැතුට්කම ලඳහ. මම ඔවුන්ගේ මුණු බලා තනතුරු නුදුන්නෙමි. එකල ඔවුන්ගේ ආයුත්තක නම් බිම්බියාරය. බබඩාකරු නම් විශාබලපාසක තෙමේය. රාජකුමාරවරු තිදෙනා නම් තුන්බෑජවිලයෝය.

ඔවුන්ගේ කම්කරුවෝ එකල්හි ප්‍රේතලෝකයෙහි ඉපදී දුගති දුර්ගති වශයෙන් සැරිසරමින් අවුත් මේ කල්පයෙහි බුද්ධාන්තර සතරක් ප්‍රේත

ආත්මභාවවලම උපන්න. ඔවුහු මෙකප සියල්ලන්ටම ප්‍රථම උපන් සතළිස් දහසක් ආයුෂ ඇති කකුසන්ධ නම් බුදුන් හමුවට පැමිණ අපට ආහාරයක් ලැබෙන කාලය කියන්නැයි ඉල්ලා සිටියහ. ඒ බුදුරජාණන්වහන්සේත් මාගේ බුද්ධකාලයේදී නම් නොලැබෙයි. මගෙන් පසු මහ පොළොව යොදුනක් පමණ වැඩි ගිය පසු කෝණාගමන නම් බුදුවරයෙක් ලොව පහළ වන්නේය. උන්වහන්සේගෙන් අසා බලවි යයි වදළහ.

ඔවුහු එතෙක් කලක් ගෙවා කෝණාගමන බුදුන් උපන් කල්හි ඒ බුදුරදුන්ගෙන් ඇසූහ. උන්වහන්සේත් මාගේ කාලයේදී නම් නොලැබෙයි. මගෙන් පසු මහාපාච්චිය යොදුනක් පමණ වැඩි ගිය කල කාශ්‍යප නම් බුදුන් ලොව පහළ වෙයි. උන්වහන්සේගෙන් අසා බලවියයි වදළහ. ඒ කාලය ගෙවා කාශ්‍යප බුදුන් පහළවූ කල උන්වහන්සේගෙන් ඇසූහ. මාගේ කාලයේදී නම් නොලැබෙයි. මගෙන් පසු මහාපාච්චිය යොදුනක් පමණ වැඩි ගිය කල ගෞතම නම් බුදුහු ලොව පහළ වෙති. එකල තොපට ඤාති වූ බිම්බිසාර නම් රජෙක් රජ වෙයි. හෙතෙම බුදුන්ට දන්දී තොපට පින් පමුණුවන්නේය. එදා තෙපි ආහාර ලබන්නහුයයි ප්‍රකාශ කළහ.

ඔවුන්ට එක් බුද්ධාත්තරයක් හෙට දවස මෙන් විය. තථාගතයන් වහන්සේ පහළ වූ කල්හි බිම්බිසාර රජු ඒ බුදුන්ට දන් පිළිගැන්වීය. එහෙත් මළප්‍රේතයන්ට පින් දුන්නේ නැත. ඔවුහු පින් නොලැබ රාත්‍රි භාගයෙහි භයානක ශබ්ද කොට රජුට තමන් ප්‍රදර්ශනය කළාහුය. දෙවෙනි දින රජු වේඵවනයට අවුත් තථාගතයන්වහන්සේට ඒ පුවත දන්වා සිටියේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ, මෙයට දෙයානුකල්පයකට පෙර ඵ්‍රස්ස නම් බුදුන් කල මොවුහු ඔබේ නැයෝ වූහ. භික්ෂු සංඝයාට දුන් දන්වැට කා ප්‍රේතලෝකයෙහි ඉපැද සැරිසරමින් කකුසන්ධාදි බුදුවරුන්ගෙන් අසමින්, උන්වහන්සේලා මෙසේ මෙසේ කීහයි කී කල මෙතෙක් කල් ඔබේ දන්දීමත් පින්දීමත් බලාපොරොත්තු වූහ. ඊයේ ඔබ දන්දුන් නමුත් ඔවුන්ට පින් නොදුන් හෙයින් මෙසේ බිහිසුණු ශබ්ද කළාහුයයි වදළහ. ස්වාමීනි, කිම දන් දන් දුන්නොත් ඔවුහු පින් ලබන්නාහුද, මහ රජ එසේය. රජු බුදුන් ප්‍රමුඛ භික්ෂු සංඝයාට ආරාධනා කොට දෙවෙනි දිනයේ මහදන් පවත්වා භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මේ පින් බලයෙන් ඒ ප්‍රේතයන්ට දිව්‍යමයවූ ආහාර පාන ලැබේවා යි පින්දී ප්‍රාර්ථනා කෙළේය. ඔවුන්ට ඒ පැතු ලෙසම සැප සම්පත් ලැබිණි.

දෙවෙනි දින ඔවුහු තත්තව රජු ඉදිරියේ පෙනී සිටියාහුය. රජු, ස්වාමීනි, අද ඔවුහු තත්තව පෙනී සිටියාහුය. ඒ ඇයිදැයි විචාළේය. බුදුහු ඔබ වස්ත්‍ර දන්දුන්තෙහිදැයි ඇසූහ. දෙවෙනි දින බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයාට සිවුරු පූජා කොට මේ පිනෙන් ඔවුන්ට දිව්‍යමය වස්ත්‍ර ලැබේවායි පින් දුන්නේය. එකෙණෙහිම ඔවුන්ට දිව්‍යමය වස්ත්‍ර පහළ විය. ප්‍රේතාත්මභාවයන් හැර දමා දිව්‍යාත්මභාව ලැබුවාහුය. ශාස්තෘන්-වහන්සේ තිරොකුඩ්ඛෙසු තිට්ඨන්ති ආදී වශයෙන් තිරොකුඩ්ඛ සූත්‍රයෙන් අනුමෝදනා කළේය. අනුමෝදනාවසානයෙහි අසුභාරදහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය විය. මෙසේ ශාස්තෘන් වහන්සේ තේභාතික ජට්ඨයන්ගේ කථාවස්තුව වදාරා මේ ධර්මදේශනාවද ගෙනහැර දැක්වූ සේය.

ස්වාමීනි, අගසවු දෙනම කිනම් පිනක් කළාහු ද? මීට කල්ප ලක්ෂයකටත් අසංඛ්‍ය කල්ප ගණනකටත් පෙර ශාරිපුත්‍ර තෙම, බමුණු මහසල් කුලයක උපන්නේය. සරදමානව නම් විය. මොග්ගල්ලාන තෙම, ගෘහපති මහසල් කුලයක ඉපිද සිරිවඩ්ඪනකුටුම්භික නමින් පහළ විය. ඒ දෙදෙන වැලිකෙළියෙහි පටන් යහළුවෝ වූහ. ඔවුන් අතර සරද මාණවක සිය පියාගේ ඇවෑමෙන් කුලසන්නක මහධනයට හිමිකරු වී සිටින අතර දිනක් හුදෙකලාව මෙසේ සිතීය. මම මෙලොව මේ ආත්මභාවය ගැන පමණක් දනිමි. පරලොව ගැන කිසිවක් නොදනිමි. උපන් සත්වයන්ට මරණය ඒකාන්තයි. එක් පැවිද්දකින් පැවිදි වී මෝක්ෂධර්මය සොයා යායුතුය. මෙසේ සිතූ ඔහු තම යහළුවා වෙත ගොස් මෙසේ කීවේය. ප්‍රිය මිතුරු සිරිවඩ්ඪන, මම පැවිදි වී මොක්ෂ ධර්මය සොයන්නෙමි. ඔබටත් මා සමග පැවිදි විය හැකිද? නොහැකිද? සිරිවඩ්ඪන මෙසේ කීවේය. මිත්‍රය, මට පැවිදිවන්ට බැහැ. ඔබ පැවිදිවන්න. සරද මෙසේ සිතීය. පරලොව යන කල යහළුවන් හෝ නෑ මිතුරන් හෝ කැටුව ගිය කෙනෙක් නැත. තමන් කළ දේ පමණක් තමන් කැටුව යයි. පිහිටවෙයි.

ඉක්බිති ඔහු රුවන් කොටුගුළු විවෘත කරවා, කපණ්දධික වණ්ඛිබක යාවකාදීන්ට මහදන්දී පර්වතප්‍රාන්තයකට ගොස් සෘෂිවර පැවිද්දෙන් පැවිදි විය. ඔහු ළඟ එකෙක් දෙන්නෙක් තිදෙනෙක් ආදී වශයෙන් අනුක්‍රමයෙන් පැවිදි වූ තිස්හතර දහසක් පමණ ජට්ඨයෝ වූහ. හෙතෙම පංචාහිඤ අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා ගෙන සෙසු ජට්ඨයන්ටත් කියුණු පිරියම් (කසිණ භාවනාක්‍රම) කියා දුන්නේය. සෙසු සියල්ලෝද පංචාහිඤ අෂ්ටසමාපත්තිලාභී වූහ.

එකල්හි අන්‍යෝමදස්සි නම් බුදුහු ලොව පහළ වූහ. ඒ නගරය බන්ධුමනී නම්. පියා යසවන්ත නම් ක්ෂත්‍රියයෙකි. මව යසෝදරා නම් දේවිය. කරඳ ගසක් බෝධිය විය. නිසභ අන්‍යෝම යන දෙනම අගසවුවෝ වූහ. වරුණ නම් උපස්ථායකයෙක් විය. සුන්දරා සුමනා යන දෙදෙන අග්‍රශ්‍රාවිකාවෝ වූහ. ආයු කාලය වර්ෂ ලක්ෂයකි. බුදු සිරුර අවපතස් රියනක් උස් විය. දෙළොස් යොදුනක් ශරීරාලෝකය පැතිරිණි. හික්ෂුන් ලක්ෂයක් පිරිවර විය.

ඒ අන්‍යෝමදස්සි බුදුරජාණන්වහන්සේ එක් දිනක් උදසන මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් නැගිට ලොව බලන විට සරද තවුසා දක අද මා සරද තවුසා වෙත යෑමෙන් දහම් දෙසීමෙන් මහත් යහපතක් වෙයි. ඔහු අගසවු තනතුරුද පතන්නේය. ඔහුගේ යහළු සිරිවඩ්ඪන සිටුකෙළෙඹියාත් දෙවෙනි ශ්‍රාවක භාවයද පතන්නේය. දේශනාවගේ කෙළවර හැත්තෑහතරදහසක් පමණ වූ ඔහුගේ පිරිවර ජට්ටයෝ රහත් වන්නාහුය. එහෙයින් මා එහි යායුතුම යයි තමන්වහන්සේගේ පාසිවුරු රැගෙන වෙතත් කිසිවෙකුට කථා නොකර එකලාව හැසිරෙන සිංහරාජයකු මෙන් සරද තවුසාගේ අතවැස්සන් එලාඵල නෙළීමට ගිය අතරතුරේ මගේ බුදුබව ඔහුට දැනෙවායි අදිටත් කොට සරද තවුසා බලා සිටිද්දීම අහසින් බැස පොළොවෙහි වැඩ සිටියාහුය.

සරද තාපස තෙමේ උන්වහන්සේගේ බුද්ධානුභාවයත්, සිරුරේ පිහිටීමත් දක ලක්ෂණමත්ත්‍ර සිහිකොට මෙබදු ලකුණුවලින් යුත් තැනැත්තෙක් නම් ගිහිගෙයි සිටියොත් සක්චිතිරජ වෙයි. පැවිදි වුවහොත් ලොව සියලු කෙලෙසුන් නැසූ සර්වඥකෙනෙක් වෙයි. මේ මහා පුරුෂයා නිසැකවම බුදුකෙනෙකුත් වියයුතුයයි දැන පෙරගමන් කොට පසභ පිහිටුවා වැඳ අසුන් පතවා පිළිගැන්වීය. බුදුහු පැනවූ අසුනෙහි වැඩහුන්න. සරද තවුස්තෙමේද තමන්ට ගැළපෙන අසුනක එකත්පසෙක හිඳගත්තේය. ඒ වේලාවේ හැත්තෑහතර දහසක් පමණවූ ජට්ටයෝ ප්‍රණීනවූ ඕජාසම්පත්තවූ එලාඵල රැගෙන ගුරුවරයා ළඟට පැමිණ බුදුහුත් ඇදුරුකුමාත් වැඩහුන් අසුන් දෙස බලා මෙසේ කීවාහුය.

ඇදුරුකුමනි, අපි මෙලොව ඔබට වඩා උසස් කෙනෙක් නැතැයි කියමින් සිටියෙමු. මේ සිටින පුරුෂයා ඔබට වඩා උසස් කෙනෙකියි දැන් සිතන්නෙමු. දරුවනි, කුමක් කියවිද? අබඇටයක් සමග යොදුන් අටසැටලක්ෂයක් උස මහමෙරට මා උපමා කරන්නහුද? දරුවනි, සර්වඥවූ බුදුන් සමග මා සම නොකරවි.

ඉක්බිති ඒ තවුසෝ, ඉදින් මේ මහාපුරුෂයා උත්තරීතර සුද්ගලයකු නොවන්නේ නම් අපේ ඇදුරුකුමා මෙබඳු උපමාවක් නොකරන්නේය. ඒකාන්තයෙන්ම මේ මහාපුරුෂයකුම වියයුතුයයි සියල්ලෝම බුදුන් පාවුල වැටී ශීර්ෂප්‍රණාමයෙන් වැන්දහ. ඉන්පසු ආචාර්යවරයා ඔවුන් අමතා, දරුවනි. අපේ බුදුන්ට දියයුතු සුදුසු යමක් අප සතුව නැත. ශාස්තෘන් වහන්සේත් පිටු සිභා වඩින වේලාවෙහි මෙහි වැඩමවූහ. අපට පුළුවන් පමණින් දනය දෙවු. නුඹලා ළඟ ඇති ප්‍රණීත ඵලාඵල ගෙනඵව් යයි කියා ඒවා ගෙන්වාගෙන අත් සෝද තමන්ම බුදුන්ගේ පාත්‍රයෙහි ඵලාඵල තැබුවේය. බුදුන් ඵලාඵල පිළිගත් වහාම දෙවියෝ එහි දිවාමිජස් බහාලූහ. ඒ තවුස්තෙම තමන්ම ජලයද පෙරා පිළිගැන්වීය. අහරකිස නිමවූ පසු ඔහු සියලු අතවැස්සන් කැඳවා ශාස්තෘන්වහන්සේ ළඟ සතුටු සාමිච්ඡා කරමින් හුන්නේය.

අගසවු දෙනම හික්ෂුසංඝයා සමග මෙහි පැමිණෙත්වායි බුදුරජාණන් වහන්සේ අදිටන් කළසේක. අගසවු දෙනම බුදුරදුන්ගේ සිත්හසර දන ලක්ෂයක් හික්ෂුන්ද සමග එහි වැඩමවා බුදුන් වැඳ එකත්පසෙක සිටියාහුය. ඉක්බිති සරද තාපස තෙමේ අත්තේවාසික සාධුවරුන් ඇමතීය. දරුවනි, බුදුන්ට වැඩ සිටීමට ඇති අසුන මිටිය. ශ්‍රමණයන් ලක්ෂයකට පමණ ආසන නැත. ඔබ හැම අද උදර බුද්ධසත්කාරයක් කළාහුය.

පර්වතප්‍රාන්තයෙන් වර්ණ ගන්ධ සම්පන්න මල් රැස්කරව්. මෙය කීමට ගතවූ කාලය වැඩිය. ඊටත් කලින් මල් රැස්විය. සෘද්ධිමතුන්ගේ සෘද්ධි විෂය අවිත්තයි. සිතිය නොහැකියි. නිමේෂයකින් ඒ තාපසවරු වර්ණ ගන්ධ සම්පන්න මල් රැගෙනවුත් යොදුනක් පමණ උස මල් අසුනක් පැනවූහ.

අගසවු දෙනමට තුන්ගවු පමණ අසුන්ය. සෙසු හික්ෂුන්ට අඛයොදුන් ප්‍රමාණාදි හේද ඇති අසුන්ය. නවක හික්ෂුන්ට එක්සිය සතළිස් රියන් උස අසුන්ය. එක් ආශ්‍රමයක මෙපමණ මහත් අසුන් කෙසේ නම් පැනවිය හැකිදැයි නොසිතිය යුතුය. මෙය එහෙම පිටින්ම සෘද්ධිවිෂයක ක්‍රියාවකි. මෙසේ අසුන් පනවා අවසන් සරද තාපසතෙම තථාගතයන්වහන්සේ ඉදිරියෙහි දෙඅත් ඇදිලි බැඳ සිට, ස්වාමීනි, මට බොහෝ කලක් හිතසුව පිණිස මේ මල්ආසනයෙහි වැඩහිදිනු මැනවැයි කීවේය.

නොයෙක් මල් සුවඳ ද එකම තැනකට රැස් කොට
 මහ මලසුනක් පතවා පැවසී මෙබඳු වදනක්
 බුදුහිමි සඳිති මෙහි මවිසින් ඔබට ගැළපෙන
 මලින් පැනවූ මෙආසුන් මත හිඳිනු මැන සිත් පොබයා
 රැ දහවල් සතක් බුදුහු එහි වැඩ සිටියහ
 මගේ හා දෙවිමිනිසුන් සිත්සතන් සැම පුබුදු කරමින්.

මෙසේ බුදුරජුන් ඒ ආසනයෙහි වැඩහුන් කල්හි අගසවු දෙනමක්
 සෙසු හික්මුත්වහන්සේත් තම තමන්ට හිමි අසුන්වල වැඩහුන්හ. සරද
 තාපසයෙකු මහත්වූ මල්කුඩයක් ගෙන, තථාගතයන්වහන්සේගේ හිසට
 උඩින් අල්වාගෙන සිටියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ජට්ටයන්ගේ මේ මහත්වූ
 සත්කාරය මහත්වල වේවායි නිරෝධසමාපත්තියට සමවැදුණුසේක. බුදුන්
 සමවතට සමවැදුණු බව දුටු අගසවු දෙනමක් සෙසු හික්මුත්වහන්සේලාත්
 සමවතට සමවැදුණාහ. තථාගතයන්වහන්සේ සත්දිනක්
 නිරෝධසමාපත්තියට සමවැදී සිටි අතර අතවැස්සෝ පිඩු පිණිස හැසිරෙන
 වේලාවෙහි වනමුල් ඵලාඵල අනුභව කරවා ඉතිරි කාලය තුළ බුදුරජුන්ට
 ඇඳිලි බැඳ වැදගෙන සිටිති. සරද තාපසයෙකු හික්මාවාරයටත් නොගොස්
 මල්කුඩය ඔසවාගෙනම සත්දිනක් භික්ෂුවයෙන්ම කාලය ගෙවීය.
 ශාස්තෘන්වහන්සේ නිරෝධයෙන් නැගිට දකුණු පසින් සිටි අගසවු
 නිසභ තෙරුන් අමතා, නිසභ, සත්කාර කරන්නාවූ තාපසයන්ට මලසුන්
 පිඳිමේ අනුසස් කියා දෙන්නැයි වදළහ. තෙරුන්වහන්සේ සක්විති රජකුගෙන්
 මහාලාභයක් ලත් මහා යෝධයකු මෙන් සතුටු සිතින් පාරමිඥනයෙහි
 සිට පුෂ්පාසනානුමෝදනාව පටන්ගත්හ. තෙරුන්ගේ දේශනාවසානයෙහි
 තථාගතයන් වහන්සේ ද්විතීය ශ්‍රාවකයන්වහන්සේ අමතා, ඔබත්
 අනුමෝදනාවක් කරන්නැයි වදළහ. අනෝම ස්ථවිරයන් වහන්සේත්
 ත්‍රිපිටකබුද්ධධර්මය මෙනෙහි කරමින් දහම් දෙසූසේක. ශ්‍රාවක දෙනමගේම
 ධර්මදේශනාවලින් එහි සිටි එක් කෙනෙකුටවත් ධර්මාවබෝධයක්
 නොලැබිණි.

ඉන්පසු ශාස්තෘන්වහන්සේ අප්‍රමාණවූ බුද්ධචිත්තයෙහි පිහිටා
 ධර්මදේශනාව පටන්ගත්තේය. දේශනා කෙළවර සරද තාපසයන් හැර
 හතළිස්හත්දහසක් පමණක් සෙසු ජට්ටයෝ රහත්බවට පත්වූහ. ශාස්තෘන්
 වහන්සේ ඔවුන්ට, මහණෙනි, මෙහි ඵ්වියයි අත දිගු කළයේක. එකෙණෙහිම
 ඔවුන්ගේ කෙස් රැවුල් අතුරුදහන් විය. සිරුරු අටපිරිකරින් සැදුම්ලද්දේය.
 සරද තවුස් අර්හත්භාවයට පත්නොවූයේ කුමක් නිසාද? විපිළිසර
 සිතක් ඇතිවූ හෙයිනි. ඔහු බුදුන් ළඟ දෙවෙනි අසුනේ හිඳ

ශ්‍රාවකපාරමීඥනයෙහි පිහිටා දහම් දෙසන අග්‍රශ්‍රාවකයන්ගේ ධර්මදේශනාව අසන්නට පටන්ගත් කල්හි මේ ශ්‍රාවකයන් ලැබූ ධුරය ලබාගතහොත් මෑතවී යන සිතක් පහළවිය. හෙතෙම ඒ කල්පනාවෙන් යුක්තව බණ ඇසුනිසා මාර්ගඵලාවබෝධයක් ලබාගත නොහැකි විය. ඔහු බුදුන් වැද ඉදිරියෙහි සිට, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ළඟමවූ ආසනයේ සිටි හික්මුව ඔබ සසුනේ කවර තනතුරක් දරන්නෙහිදැයි ඇසීය.

මව්සිත් පවත්වනු ලබන ධර්මවක්‍රය නැවත පවත්වන්නාවූ හෙතෙමේද ශ්‍රාවකපාරමීඥනයෙහි කෙළවරට පැමිණි සොළොස්ඥනය පිරිසිදු දෑතසිටින මගේ සසුනෙහි අග්‍රශ්‍රාවක නම් වේයයි වදළන. ස්වාමීනි, මම සතියක් මල්කුඩයක් දරමින් බුදුන්ට උපහාර පූජා කෙළෙමි. එසේ කළ මම මේ පූණ්‍යඵලයෙන් ශ්‍රාවක භාවයක් හෝ බ්‍රහ්මභාවයක් හෝ නොපතමි. අනාගතයේදී මේ නිසඟ තෙරුන්මෙන් එක් බුදුවරයන්වහන්සේ තමකගේ අගසවු වෙමිවායි පතන්නෙමිසි කීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ පුරුෂයාගේ ප්‍රාර්ථනාව ඉටු වන්නේදැයි අනාගතඥනය විහිදුවා බලාවදරනසේක්, මෙයින් වර්ෂ ඒකාසංඛ්‍යකල්ප ලක්ෂයක් ගියතැන මෙම ප්‍රාර්ථනාව ඉටුවන බව දුටුසේක. එසේ දැක සරද තවුසා අමතා මෙසේ ප්‍රකාශ කළසේක.

ඔබේ මේ ප්‍රාර්ථනාව හිස් නොවන්නේය. වර්ෂ ඒකාසංඛ්‍යකල්ප-ලක්ෂයක් ගිය තැන ගෞතම නම් බුදුවරයෙක් ලොව පහළ වන්නේය. උන්වහන්සේගේ මව මහාමායා දේවියයි. පියා ශුද්ධෝදන නම් රජුය. පුතා රාහුලය. උපස්ථායක ආනන්ද නම් තෙරණුවෝය. ද්විතීය ශ්‍රාවක නම් මුගලන් තෙරණුවෝය. තුමි වනාහි ඒ බුදුරජුන්ගේ අග්‍රශ්‍රාවක ධර්මසේනාපති වන්නේයයි වදළසේක.

මෙසේ තවුසාට විවරණ දී දැනුම් කතා කොට හික්මු සංඝයා පිරිවරා අහසට පැනනැගෙත්. සරද තාපස තෙමේද අතවැසි තෙරුන් ළඟට ගොස් යහළුවු පිරිවඩ්ඪ කෙළෙඹියාට පණිවුඩයක් යැවීය.

ස්වාමීනි, මගේ යාථ්‍යාට මෙසේ කියනු මැනවි, ඔබේ යාථ්‍යා සරද තවුසන් විසින් ගෞතම නම් බුදුන්ගේ සසුනෙහි අගසවු තනතුර ප්‍රාර්ථනා කරනලදි. ඔබ දෙවෙනි ශ්‍රාවක තනතුර පතනු මැනවි. මෙසේත් කියා තෙරවරුන් පිටත්වීමට පෙරම වෙනත් මගකින් ගොස් පිරිවඩ්ඪගේ ගෙදර සිටියේය. පිරිවඩ්ඪ තෙමේ, මගේ ආර්යයන්වහන්සේ බොහෝ කලකින් පැමිණියේයයි අසුනක වඩාහිඳුවා තමන් මිටි අසුනක හිඳ,

ස්වාමීනි, ඔබේ අනවැසි පිරිස දක්නට තැත්තේ ඇයිදැයි විචාළේය. යහළුව එසේය. අපේ අසපුවට අනෝමදස්සි බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩිසේක. අපි ශක්ති පමණින් උන්වහන්සේට සත්කාර කෙළෙමු. ශාස්තෘන්වහන්සේ සියල්ලන්ටම දහම් දෙසූසේක. දේශනා කෙළවර මා හැර සෙස්සෝ අර්හත්වයට පැමිණ පැවිදිවූහ. මම ශාස්තෘන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවක නිසඟ තෙරුන් දක අනාගතයෙහි උපදින ගෞතම නම් බුදුන්ගේ සසුනෙහි අගසවු තනතුර පැතුබෝමි. ඔබද ඒ බුදුන්ගේ ශාසනයෙහි දෙවෙනි ශ්‍රාවක තනතුර පත්තැයි කීය.

ස්වාමීනි, බුදුවරුන් සමග කටයුතු කිරීමට මට පුරුදු නැතැයි සිරිවඩ්ඪ කීවේය. බුදුවරුන් සමග කරන කථා මට භාරය. ඔබ හොඳට සත්කාර සම්මාන සුදුනම් කරන්නැයි සරද තවුසා කීය. ඔහුගේ වචන ඇසූ සිරිවඩ්ඪ තම නිවේසද්වාරයෙහි ප්‍රමාණයෙන් අටකිරියක්වූ (අමුණු සතරක බිම් ප්‍රමාණය) බිම් පෙදෙස සමතලාකොට වැලි අතුරුවා ලදපස්මල් ඉස නිල්මානෙල් වියනක් ඇති මණ්ඩපයක් කරවා බුද්ධාසනයක්ද සකස් කොට සෙසු හික්ෂුන්ටද ආසන පිළියෙළ කරවා මහත්වූ සත්කාර සම්මාන සුදුනම්කොට බුදුන්ට ආරාධනා කිරීම සඳහා සරද තවුසාට සංඥාව දුන්නේය.

සරද, බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයා කැඳවාගෙන ඔහුගේ නිවසට ගියේය. සිරිවඩ්ඪ පෙරගමන් කොට තථාගතයන්වහන්සේගේ අතින් පාත්‍රය ගෙන මණ්ඩපයට ප්‍රවේශ කරවා පැනවූ අසුන්හි වැඩහුන් බුද්ධප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයාට පැන් පිළිගන්වා ප්‍රණීත බොජුන් වළඳවා බත්කිස අවසානයෙහි බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයාට පිරිකර වශයෙන් රෙදිපිළි පිළිගන්වා, ස්වාමීනි, මේ ආරම්භය ස්වල්පමාත්‍රවූ තැනක් ගැනීම සඳහා නොවෙයි, මේ ලෙසින්ම සන්දිනක් මාගේ ආරාධනය අනුකම්පාවෙන් ඉවසනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ එය ඉවසූසේක. හෙතෙම ඒ ආකාරයෙන්ම සන්දිනක් මහදන් පවත්වා භාග්‍යවතුන්වහන්සේට වැඳ ඇඳිලි බැඳගෙන සිට මෙසේ කීවේය.

ස්වාමීනි, මාගේ යාළුවු සරද යම් ශාස්තෘන්වහන්සේ තමකට අග්‍රශ්‍රාවක වීම සඳහා පැතුබේද, මම උන්වහන්සේගේ ද්විතීය ශ්‍රාවක බව පත්තනෙමි කීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ අනාගතය බලා ඔහුගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වනබව දැක, මෙසේ ප්‍රකාශ කළසේක. 'ඔබ මෙයින් අසංඛ්‍යකල්පකල්පයක් ගෙවුණු තැන ගෞතම නම් බුදුන්ගේ ද්විතීය ශ්‍රාවකභාවයට පත්වන්නේය'. බුදුන්ගේ ප්‍රකාශය ඇසූ සිරිවඩ්ඪ අභිශය ප්‍රීතියට පත්විය. ශාස්තෘන්වහන්සේ භුක්තානුමෝදනා කොට විහාරයටම

වැඩියේක. 'මහණෙනි, මේ මගේ පුතුන් විසින් එද කළ ප්‍රාර්ථනාවයි. ඔවුහු ප්‍රාර්ථනා තැබූ ලෙසම තනතුරු ලැබූහ. මම මුහුණු බලා තනතුරු නොදෙන්නෙමි'යි වදාළේක.

මෙසේ වදාළකල්හි අගසවු දෙනම බුදුන් වැද, ස්වාමීනි, අපි දෙදෙන හිඟගෙයි සිටින කාලයේ ගිරග්ගසමජ්ජය බැලීමට ගියෙමු යි අස්සථි තෙරුන් හමුවෙහි යෝවාන් ඵලයට පැමිණීම දක්වා වූ සියලු වර්තමානකාලික කථා පුවත කියා, නැවත ස්වාමීනි, අප අපේ ආචාර්යන්ට ඔහුගේ ලබ්ධියෙහි නිසරු බව පෙන්වා දී, ඔබ හමුවට ඵමෙහි වටිනාකමද කීවෙමු. හෙතෙම දැන් මා අතවැස්සකු වීමට බැරියයිද කීවේය. ඇදුරුකුමනි දන් මිනිස්සු සුවඳමල් ආදිය ගෙනා ගොස් බුදුරදුන්ම පුදති. (ඔබ නොපුදති) ඉතින් ඵව්ට ඔබට කුමක් වේදැයි ඇසුවිට, මෙලොව වැඩියෙන් සිටින්නේ පණ්ඩිතයෝද, නූතනෝත්තර මෝඩයෝදැයි අපෙන් ඇසීය. ඇදුරුකුමනි, මෝඩයෝ බොහෝය, පණ්ඩිතයෝ අල්පයහයි කීවෙමු. එසේනම් පණ්ඩිතයෝ පණ්ඩිතවූ ශ්‍රමණභවත් ගෞතමයන් වෙත යන්නාහ. මෝඩයෝ මෝඩවූ මා සමීපයට එන්නාහ. තෙපි එහි යවියයි කියා මෙහි ඵමට නොකැමතිවියයි කීහ.

ඒ ඇසූ තථාගතයන්වහන්සේ, මහණෙනි, සංජය තමන්ගේ මිසදිටුබව නිසා අසාරය සාර ලෙසත්, සාරය අසාර ලෙසත් ගත්තේය. තෙපි වනාහි තමන්ගේ ඥානවත්තකම නිසා සාරය සාර ලෙසත් අසාරය අසාර ලෙසත් දැන අසාරය හැර සාරයම තෝරාගන්නන්හුයයි වදාරා මේ ගාථාද වදාළහ.

සරු දෙය නිසරුයයි නිසරුදෙය සරුයයිද ගත්
වැරදි දකුම ඇතියන්හට සාරයක් කිසිදාක නොලැබේ

සරු දෙය සරුමයයි නිසරු දේ ඒ ලෙසම දුටු
හරි කල්පනා ඇති අය සැම කල්හි නිවනට යෙති

එහි අසාරෙ සාරමතිනො යනු සිව්පසය දසවස්කුක මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය. ඊට ආශ්‍රය වන ධර්මදේශනාදිය අසාර නම් වේ. එහි සාරදර්ශිව සිටින අය යනු අර්ථයි. සාරෙවාසාරදස්සිනො යනු දශවස්කුක සමාග්දෘෂ්ටිය, ඊට ආශ්‍රය වන ධර්මදේශනාදි කරුණු සාර නම් වේ. ඒ කරුණු ගැන මේවා සාර නැතැයි ගත් අසාරදර්ශකයෝ යනු අර්ථයි. කෙ සාරං යනු ඒ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිග්‍රහණය ගෙන සිටියාවූ අය කාමචිතර්කාදි වශයෙන් මිථ්‍යාසංකල්පයට යටත් වී, සීලසාරය, සමාධිසාරය, ප්‍රඥාසාරය,

විමුක්තිසාරය, 'විමුක්තිඥාදර්ශනසාරය' පරමාර්ථසාරය යන මේ අවස්ථාවලට නොපැමිණෙත් සාරංචා යනු ඒ සීලසාරාදියම සාරයයි. සාර නම් මේ කී ආකාරයෙන්ම අසාරය මේයයි දැනගෙන, කෙ සාරය නු ඒ පණ්ඩිතයෝ මෙසේ යහපත් දකුමක් ගෙන සිටියාහු තෙක්බම්මසංකප්පාදීන්ගේ වශයෙන් සමාසංකල්පයට නැඹුරු වී ඒ යට කියනලද සාරය වටහා ගනිත් යනුයි.

භාථා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය. රැස්වුවන්ට එය සාර්ථක ධර්මදේශනාවක් විය.

අටවන අගසවු වස්තුවයි.

1. 9

'යථාගාරං' ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙවරම වැඩවසන සමයෙහි ආයුෂ්මත් තන්ද හිමියන් අරහයා දෙසුසේක.

ධර්මවක්‍ර දේශනාව පැවැත්වූ බුදුහු රජගහ නුවරට වැඩමවා වේථවනයෙහි වසනසේක්, 'මගේ පුතා කැඳවාගෙනවුත් මට පෙන්වව් යයි' ශුද්ධොදන මහරජුන් දහසක් පිරිවර ඇති දුතයන් දසදෙනාගෙන් සියල්ලන්ටම පසුව ගොස් රහත්බවට පැමිණි කාච්ඡයි තෙරුන් විසින් කිඹුල්වනට වැඩමවීමට සුදුසු කාලයයයි මාර්ග වර්ණනා කරනලදී. ඉන්පසු බුදුහු විසිදහසක් පමණ රහතුන් පිරිවරා කපිලවස්තුවට වැඩමවා නැ සමාගමයෙහි වැටීම කරණකොට වෙස්සන්තර ජාතකය වදරා දෙවෙනි දින පිඬු පිණිස වැඩමවා 'උත්තිට්ඨෙ තප්පමජ්ජෙය්‍ය' ආදී භාථාව වදළහ. එයින් පියරජු සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටුවා 'ධම්මං වරෙ' ආදී භාථාවෙන් මහාප්‍රජාපතීගෝත්මිය සෝවාන් ඵලයෙහිද, රජුන් සකෘදගාමී ඵලයෙහිද පිහිටුවූහ.

එදින බත්කිය අවසානයෙහි රාහුලමාතාවගේ ගුණ කථාව නිසා 'ජන්දකිණ්ණර' ජාතකය දේශනාකොට එයින් දෙවෙනි දිනයෙහි තන්දකුමරුගේ අභිෂේකය, ගෘහප්‍රවේශය, විවාහමංගල්‍යය යන කටයුතු පැවැත්වෙන අතර පිඬු පිණිස වැඩමවා තන්දකුමරුන් අතට පාත්‍රය දී මංගල කරුණු කියාදී අසුනින් නැගිට වඩිනවිට තන්දකුමරුන් අතට දුන් පාත්‍රය නොගත්සේක. ඔහුද බුදුන් කෙරෙහි ගෞරවයෙන් 'ස්වාමීනි,

ඔබවහන්සේගේ පාත්‍රය ගනුමැනවැයි කියන්නට අසමත්විය. හේ මෙසේ සිතීය. 'බුදුහු ඉණිමං හිසදී පාත්‍රය ගනුඇති.' බුදුහු එතනදී පාත්‍රය නොගත්හ. කුමරු, ඉණිමග යටදී ගනුඇති සිතීය. එහිදීද නොගත්හ. රජමියුලේදී ගනුඇති, බුදුහු එතනදීද නොගත්හ. කුමරු තවතින් කැමැත්තෙන්, යෑමට අරුවියෙන් යන නමුත් ගෞරවය නිසා පාත්‍රය ගන්නැයි කීමට අසමත්විය.

මෙතනදී ගනු ඇති, අතනදී ගනුඇති සිතමින් තන්ද බුදුන් පසුපසින් යයි. එවෙලෙහි, ආර්යාවනි, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ තන්දකුමරු රැගෙන ගියෝය. ඔබගෙන් ඔහු වෙන්කරන්නේයයි පිරිවර ස්ත්‍රීහු ජනපදකලායණියට දන්වා සිටියහ. ඇ දියබිඳු වැගිරෙන අඩක් වියළි අඩක් පිරු කෙසින් යුක්තව වේගයෙන් දුටගොස්, ආර්ය පුත්‍රය, වහා එන්නැයි කීවාය. ඇගේ ඒ වචනය කුමරුගේ හදවතේ හරස්ව වැටුණාක් මෙන් ඔහුට දැනුණේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් ඔහුගේ අතින් පාත්‍රය නොගෙනම විහාරයට ගෙනගොස් තන්ද පැවිදි වන්නෙහිදී ඇසුහ. හෙතෙම බුද්ධ ගෞරවයෙන් පැවිදි නොවන්නෙමි නොකියා, එසේය පැවිදි වන්නෙමි කීය. බුදුහු එසේනම් තන්ද පැවිදි කරවියයි හික්මුන් අමතා වදන. බුදුරදුන් කපිලවස්තුවට ගොස් තුන්වෙනි දින තන්දකුමරු පැවිදිකරවන ලදහ. සත්වෙනි දින රාහුලමාතාව රාහුලකුමරු හැඳපලඳවා බුදුන් හමුවට යැව්වාය.

'දරුව, මේ විසිදහසක් ශ්‍රමණයන් පිරිවරාගත්, රන්වන් පැහැති සිරුරක් දරන, බුන්මයකුට සමාන වර්ණවත් ශ්‍රමණයන්වහන්සේ දෙස බලන්න. මේ ඔබේ පියාය. මුත්වහන්සේ ගෙයින් නික්ම ගිය පසු අප දක්කේ නැත. ඔබ යන්න, එතුමාගෙන් ඒ දයාද ඉල්ලන්න. පියාණනි, මම ඔබේ පුත්තුමරා වෙමි. මම අභිෂේක ලබා සක්විතිරජ වන්නෙමි. මට ධනයෙන් ප්‍රයෝජන ඇත. මට ඒ ධනය දෙනු මැනවි. පියා සතු ධනයට පුතා හිමිකාරයෙකුයයි කියවයි පිටත්කර යැව්වාය.

කුමරා බුදුන් ළඟට යාමෙන්ම පිතෘස්තේහය ලබා එම ප්‍රීතිවූ සිතින්, ශ්‍රමණයන්වහන්ස, ඔබේ සෙවණැල්ලත් ඉතා සැපයි ආදී මෙවැනි තමන්ට ඔබ්බ තවත් බොළඳ වචන කියමින් සිටියේය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එදින බත්කිස තිමවා අනුමෝදනාකොට අසුනෙන් නැගිට වැඩිසේක. කුමරාද, ශ්‍රමණයන්වහන්ස, මට දයාද දෙන්න, මට දයාද දෙන්නැයි භාග්‍යවතුන් පිටුපසම ගියේය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කුමරා නොනැවැත්වූහ. පිරිවර ජනයෝද භාග්‍යවතුන් සමග යන ලදරු කුමරු නැවැත්වීමට අපොහොසත්වූහ. මෙසේ කුමරා භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සමගම ආරාමයට ගියේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මෙසේ සිතුහ.

මේ කුමරා පියාසතු ධනය බලාපොරොත්තුවෙයි. ඒ ධනය විපත් දෙමින් සසර බැඳතැබීමට හේතුය. දැන් ඉතින් මොහුට බෝධිකාලයෙහි ලැබූ සප්තවිධආර්යධනය හිමිකර දෙමි. ලෝකෝත්තර දයාදයට මොහු හිමිකාරයකු කරන්නෙමි යි සිතා, එසේනම් ශාරිපුත්‍රය, ඔබ මේ රාහුල කුමරා පැවිදි කරන්නැයි වදළහ. තෙරුන්වහන්සේ රහල්කුමරු පැවිදි කළහ. කුමරා පැවිදි කිරීමෙන් ශුද්ධෝදනරජුට අධිකමාත්‍ර දුකක් හටගත්තේය. ඒ දුක ඉවසා දරාගත නොහැකිවූ රජු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ළඟට ගොස් භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මවුපියන් අනුනොදන් දරුවන් පැවිදි නොකිරීම මැනවැයි වරයක් ඉල්ලා සිටියේය.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔහුට ඒ වරය දී, නැවත එක් දවසක රජමාලිගයේදී උදේ දැන් වළඳ අවසානයේදී, එකත්පසෙක හුන් රජු, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ දුෂ්කරක්‍රියා කරන කාලයෙහි එක් දෙවියෙක් මා වෙත පැමිණ ඔබේ පුතා මැරුණේය යි කීවේය. මම ඔහුගේ වචනය භාර නොගෙන මගේ පුතා බුදුවී මිස නොමැරෙන්නේය යි ප්‍රතික්ෂේප කෙළෙමි. රජු එසේ කී කල්හි, මහරජකුමනි, දැන් ඔබ එබඳු කතා කෙසේ අදහන්නෙහිද, පූර්වයෙහි ඔබේ පුතා මළේය යි ඇට කැබලි පවා පෙන්වා කීවිටද ඔබ එය නොපිළිගන්නාහුය යි වදරා, මේ කරුණ නිමිතිකොටගෙන මහාධම්මපාල ජාතකය දෙසූසේක. කථා කෙළවර රජු අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය.

මෙසේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, රජු ත්‍රිවිධ ඵලයෙහි පිහිටුවා තික්ෂු සංඝයා ජීරිවරා යළි රජගහනුවරට වැඩමවා අනාථපිණ්ඩිකසිටුවරයාගෙන් සැවැත්තුවරට ඒම පිණිස පිළිගනුලැබූ ප්‍රතිඥා ඇතිහෙයින් දෙවරම වැඩ අවසන්කොට එහි ගොස් වැඩවිසුහ. මේ ආකාරයෙන් ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවරම වැඩවසන කාලයෙහි ආයුෂ්මත් නන්දතෙරණුවෝ සසුන කළකිරී හික්ෂුන්වහන්සේලාට ඒබව දන්වාසිටියහ. ඇවැත්නි මම මේ බ්‍රහ්මවර්යාවෙහි යෙදෙන්නේ කළකිරීමෙනි, බ්‍රහ්මවර්යවාසය කඩනොකොට රැකීම මට අපහසුය. මම මේ ශික්ෂාක්‍රමය පසෙකින් නියා ගිහියෙක් වන්නෙමි කියාය.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එපුවත අසා, ආයුෂ්මත් නන්දතෙරුන් ළඟට කැඳවා, මෙසේ වදළහ. නන්ද ඔබ බොහෝ හික්ෂුන් සමග, ඇවැත්නි මා මේ බ්‍රහ්මවර්යාවෙහි හැසිරෙන්නේ කළකිරීමෙනි, බ්‍රහ්මවර්ය වාසය කඩනොකොට රැකීම මට අපහසුය. මේ ශික්ෂා ක්‍රමය පැත්තකින් නියා ගිහියෙක් වන්නෙමි යි කීබව සත්‍යයක්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි එසේය, එය සත්‍යයකි. නන්ද ඔබ කවුරුත් නියා කළකිරීමෙන් නොකැමැත්තෙන්

බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි හැසිරෙන්නෙහිද? බ්‍රහ්මචර්යය කඩනොකොට රැකීමට අපොහොසත් වන්නෙහිද? මේ ශික්ෂාක්‍රමය පසෙකින් තබා ගිහියෙක් වන්නෙහිද?

ස්වාමීනි, ජනපදකලාණි ශාක්‍යද්‍රවණියෝ මා ගෙයින් පිටත්වන වේලාවේ ආර්යපුත්‍රය, වහා එන්නැයි අඩක් පිරු කෙස්වලින් යුක්තව (හිස පිර පිරා සිටිමින්) මා දෙස බලා කීවාය. ස්වාමීනි ඒ වචන සිහිකරන මම, කළකිරීමෙන් මේ බඹසර වසමි. මෙම බඹසරවාසය කඩනොකොට රැකීමට අපොහොසත් වෙමි. මේ ශික්ෂාක්‍රමය ඉවත දමා ගිහියෙක් බවට පත්වන්නෙමි.

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ තන්දතෙරුන්ගේ අතින් අල්වාගෙන සෘද්ධිබලයෙන් තවිතිසාහවනයට ගෙනයන අතරමග එක් දූවුණු හේතක දූවිගිය කණුවක රැඳී තිබුණු සිඳි ගිය කන් නාසා නගුට ඇති එක් පුළුල්වූ වැදිරියකගේ සිරුරක් පෙන්වා, තවිතිසාවට වැඩිසේක. එහි සක්දෙවිරජුන්ගේ උවචුතට ආ පරෙවි පා වැනි පා ඇති දිව්‍යඅප්සරාවන් පත්සියක් පෙන්වුයේක. කකුටපාදනී යනු රක්තවරණ හෙයින් පරෙවිපා හා සමබරය. එසේ දක්වමින් මෙසේ වදළහ. තන්ද අහිරුපවූ දර්ශනීයවූ, ප්‍රසාදකරවූ පරෙවි පා වැනි පා ඇති, මේ පත්සියක් අප්සරාවෝ හොඳද? නූතනොත් ජනපදකලාණි හොඳද? ඔබ සිතන්නේ කොහොමදැයි ඇසූහ.

ස්වාමීනි, අප අතරමගදී දුටු කන් නාසා නගුට සිඳිගිය පුළුල් වැදිරිය යම්සේද, මේ අප්සරාවන් හා සමග සසඳන විට ජනපදකලාණිය ඒ වැදිරිය මෙනි. මේ අප්සරාවන් හා සසඳන විට ජනපදකලාණිය ගණනකටවත් නොගැනෙයි. මොවුන්ගෙන් භාග්‍යයකින් නොවිටී. භාග්‍යයෙන් භාග්‍යයකටවත් නොවිටී. එහෙයින් මොවුහුම අහිරුපවූත්, දර්ශනීයකරවූත් ප්‍රසාදවහවූවාහුත් වන්නාහුය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, එසේනම් තන්ද මොවුන් කෙරෙහි සිත් අලවව. මම මෙබඳු පරෙවිපා වැනි පා ඇති අප්සරාවන් පත්සියක් ඔබට ලබාදීමට පොරොන්දු වෙමි. ස්වාමීනි යම්කිසි විදියකින් ඒ පරෙවිපා වැනි පා ඇති අප්සරාවන් පත්සියක් ලබාදීමට ඔබවහන්සේ මට පොරොන්දුවනසේක්නම්, මම ඔබවහන්සේ ළඟ බ්‍රහ්මචර්යවාසය විසීමට කැමැත්තෙමි.

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ තන්දහිමියන් ද කැටුව එයින් අතුරුදහන්ව දෙවිරමටම වැඩිසේක. බුද්ධමාතාවගේ-මවගේ

සහෝදරියකගේ පුත් බුදුරදුන්ගේ සහෝදරයකු වූ තන්දහිමියන්, දිව්‍යාප්සරාවන් ලබාගනු පිණිස මහණදම් පුරන බවත්, පරෙවිපා වැනි පා ඇති අප්සරාවන් පන්සියක් ලබාදෙන බවට බුදුරදුන් තන්දතෙරුන්ට පොරොන්දුවී ඇති බවත් හික්ෂුන්වහන්සේලා අතර ප්‍රචාරයට පත්විය. තන්දහිමියන්ගේ සහායක හික්ෂුහු උන්වහන්සේට, තන්ද බැලයට වැඩ කරන්නෙකි, මිලයට වැඩ කරන්නෙකි, ආදී අවමන් ඇමතූමෙන් කථා කරන්ට පටන්ගත්හ. තන්ද කුලීකරුවෙකි. තන්ද මිලයට වැඩ කරන්නෙකි. ඔහු මහණදම් පුරන්නේ දිව්‍යාංගනාවන් ලබා ගැනීමටය. බුදුරදුන් පරෙවිපා වැනි පා ඇති දෙවභතන් පන්සියක් තන්දට ලබාදෙන බවට පොරොන්දුවී තිබේ.

තැවත තැවතත් තන්ද ආයුෂ්මතුන් සහායක හික්ෂුන්ගේ හතකවාදයෙන් හා උපක්කිතකවාදයෙන් අවමානයට පැමිණ ලජ්ජාවට පත්ව හුදෙකලාව පිරිසෙන් වෙන්ව වාසයකළ තමුදු නොබොහෝ කලකින්ම, යම් අපේක්ෂාවක් උඩ කුලපුත්‍රයෝ ගිහිගෙය හැර අනගාරියසපුනෙහි පැවිදිවෙත්ද. ඒ අනුත්තරවූ බ්‍රහ්මචරියය අවසානයෙහිදී ලබන ඥානසම්භාරය තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂකොට දැන නිවනට පැමිණියෝය. එතනින් ඉපදීම තැනිවිය. ආර්ය බ්‍රහ්මචරියාවෙහි යෙදීම අවසන් විය. කළයුත්ත කොට නිමවනු ලද්දේය. යළි ඉපදීමක් තැනිබව තමන්ම අවබෝධකර ගත්තේය. තන්ද ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ රහතන්වහන්සේනමක් බවට පත්වූහ.

පසු දිනෙක එක් දේවතාවෙක් රාත්‍රී කාලයේ මුළු ජේතවනයම ආලෝකමත් කරමින් බුදුන් වෙත එළඹ, ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ සුළුමවගේ පුතා, තන්ද ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ සියලු ආශ්‍රව (කෙලෙස්) ක්ෂයකොට ආශ්‍රව රහිත, වෙනෝච්චුත්තියටත්, පඤ්ඤච්චුත්තියටත් මෙලොවදීම පැමිණ තමන්ම ඒ බව සාක්ෂාත්කොට නිවනට පැමිණියාහුයයි දන්වා සිටියේය. තන්ද ආයුෂ්මතුන් ආශ්‍රවයන් ක්ෂයකොට ආශ්‍රව රහිත වෙනෝච්චුත්තියටත්, පඤ්ඤච්චුත්තියටත් මෙලොවදීම පැමිණ, තමන්ම ඒබව දැන සාක්ෂාත්කොට නිවනට පැමිණ වසනබව බුදුරජාණන්වහන්සේටත් දැනිණි.

ඒ තන්ද ආයුෂ්මතුන්වහන්සේත් ඒ රැ ගතවුණු පසු බුදුරදුන් වෙත එළඹ වැද, ස්වාමීනි, පරෙවිපා වැනි පා ඇති පන්සියක් අප්සරාවන් මට ලබාදෙන බවට ඔබවහන්සේ මා යමගවූ පොරොන්දුවක් ඇත. අද මම ඒ පොරොන්දුවෙන් ඔබ මුදවනු කැමැත්තෙමිසි කීහ. තන්ද මම මගේ සිතින් ඔබේ සිත විනිවිද දුටුවෙමි. තන්ද ආශ්‍රවයන් ක්ෂයකොට,

ආශ්‍රව රහිත වේනෝවිමුක්තියටත්, පඤ්ඤවිමුක්තියටත් පැමිණ, මෙලොවදීම තමන්ම ඒබව දැන සාක්ෂාත්කොට නිවනට පැමිණ වසන බව දැන ගනිමි. එක් දේවතාවෙක්ද ඔබේ මේ තත්ත්වය මට දන්වා සිටියේය. තන්ද ඔබ යම්විටක කෙලෙස් නුපදවන තත්ත්වයෙන් ඔබේ සිත මුද්ගත්තෙහිද, එකෙණෙහිම මම ඒ පොරොන්දුවෙන් මිදුණෙමි. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ පුවත දැන ඒ වේලාවෙහි මේ ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශ කළහ:

යමෙක් කාමයේ විසකටු
කඩා බිඳ දමා
සසර මඩ ගොහොරුවෙන්
එගොඩට ගමන් කෙළේද
මෝහය ක්ෂයකොට
නිවනට පැමිණි හෙතෙමේ
සුවදුක් දෙකෙහි නොසැලෙන
නිවනට පැමිණියෙකු වේ

තවත් දිනක හික්ෂුහු තන්දආයුෂ්මතුන්ගෙන් මෙසේ ඇසූහ: තන්ද, ඔබ සසුනෙහි කළකිරුණෙමිසි කීවෙහිය. දන් ඔබේ තත්ත්වය කුමක්ද? ඇවැත්නි, දන් මට ගිහි වීමෙහි අදහසක් නැත. ඒ ඇසූ හික්ෂුහු, තන්ද අභ්‍යයක් දෙවයි. එක එක දේ කියයි. ඉකුත් දිනවලදී කළකිරුණෙමිසි කියා දන් ගිහි වීමෙහි අදහසක් නැති බව කියයි. ඒ හික්ෂුහු ගොස් බුදුරදුන්ට මෙපුවත දන්වූහ. මහණෙනි, ඉකුත් දිනවලදී තන්දගේ අත්බව නුසුදුසු ලෙස සෙවිලි කළ ගෙයක් මෙන් විය. දන් එය හොඳින් සෙවිලි කළ ගෙයක් වැන්න. මොහු දිව්‍යාප්සරාවන් දුටුවේලේ පටන් පැවිදිකිය මස්තකප්‍රාප්ත කිරීමට වෙහෙසුණු හෙයින් ඒ පැවිදිකියට පැමිණියේයයි වදාරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශකළහ.

හොඳින් සෙවිලි නොකළ ගෙය
වැස්සට තෙමෙනවා මෙන්
දියුණු නොකළ සිතද
රාගයෙන් විනිවිදයයි

හොඳින් සෙවිලි කළ ගෙය
වැසිවලින් නොතෙමෙන සේ
දියුණු කරගත් සිත
රාගයෙන් විනිවිද නොයේ

එහි අගාර නම් යම්කිසි ගෙයකි. දුර්විෂ්ණයා යනු සිදුරුවලින් ගැටසිගත්, අකු වරලව සෙවිලි කිරීමයි. සමහිවිජ්ඣානි යනු වැස්සෙන් වැටෙන වැහිපොද වහළ හිල්කරගෙන වැටීමයි. අභාවිතයා යනු එසේ සෙවිලි කළ වහළය විනිවිද යන වැහිපොද මෙන්, භාවනාවෙන් සිත දියුණු නොකළ විට ඒ සිතද රාගයෙන් සිදුරු කෙරෙයි. රාගය පමණක්ම නොවේ. ද්වේශ මෝහ යනාදි සියලු කෙලෙස්ම එබඳු අභාවිත සිත අතිශයින් සිදුරු කරන්නේමය. සුභාවිතයා යනු සමච්චිදර්ශනා භාවනා මගින් පුරුදු පුහුණු කිරීමයි. එසේ භාවිත සිත හොඳින් සෙවිලිකළ වහළ සිදුරු කිරීමට වැහිපොද අසමත් වන්නාක් මෙන් රාගාදි කෙලෙස් මගින් සිදුරු කිරීමට අසමත් වෙයි.

ගාථා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියෙහි පිහිටියාහුය. ධර්මදේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

ඉක්කිති හික්කුහු දම්පහා මණ්ඩපයෙහි මෙසේ කථාකළහ. ඇවුත්ති, බුදුවරයෝ නම් ආශ්චර්යජනකය. ජනපදකලායාණිය නිසා උකටලිව සිටි තන්ද ආයුෂ්මතුන්, දිව්‍යාඡ්සරාවත් ලබාදීමේ ගිවිසුම පිට ශාස්තෘන්වහන්සේ විසින් හික්මවන ලදි.

බුදුහු එහි පැමිණ මහණෙහි, දන් කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා, මෙබඳු කථාවකිනිසි දැන්වූ කල්හි මහණෙහි, දන් පමණක් නොවෙයි පෙරත් මම මොහු මාගමක් මගින් පොළඹවා විනිත කෙළෙමිසි වදුරා අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වූහ.

අතීතයෙහි බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජු රජකරන කල්හි ඒ බරණැස කප්පට නමින් වෙළෙන්දෙක් සිටියේය. ඔහුට සිටි එක් කොටඵවෙක් දසඅමුණක් පමණ බර උසුලයි. එක් දිනකින් සත්යොදුනක් යයි. හෙතෙම වරක් කොටඵවා පිට බර පටවාගෙන ඔහුත් සමග තක්ෂශිලාවට ගොස් බඩු විකිණෙන තුරු කොටඵවා ආහාර පිණිස මුද හැරියේය. කොටඵවා දිය අගල් ඉවුරේ ඇවිදීමත් තණ කන අවස්ථාවේ කොටඵදෙනක් දක ඇවෙන ගියේය. ඇ ෭෦ සමග පිළියඳර කථා කරමින්, කොහි සිට ආවෙහිදැයි ඇසුවාය. බරණැස සිටයි. කුමක් සඳහාද? වෙළෙඳමටයි. කොපමණ බරක් උසුලන්නෙහිද? දසඅමුණක් පමණ බරයි. මෙතෙක් බර උසුලා යොදුන් කීයක් යන්නෙහිද? සත්යොදුනකි. ඒ යන තැන්වලදී ඔබේ පා මිරිකන, පිට මිරිකන කවුරුවත් ඇද්ද, නැද්ද? නැත. එහෙනම් මහදුකක් විදිනවා නේද?

නිරිසන්ගත සතුන් අතර පාමිරිකිම් ආදී උච්චත් කරන්නෝ නැත. එතෙකුදු වුවත් කාමයෙහි යොදවා ගැනීමේ අවියෙන් මෙබඳු කථා කෙරෙයි. ඒ කොටඵවා ඇගේ කථාවෙන් කළකිරුණේය. කප්පටද බඩු විකුණා ගද්දහයා ලඟට ගොස් දරුව එන්න, යමුයි කීවේය. ඔබ යන්න. මම නොඑන්නෙමි ගදබා කීය. යළියළින් ඉල්ලාසිටි නමුදු ඔහු නොඑන නිසා බියගන්වා ගෙනයන්නෙමි යි සිතා මේ ගාථාව කීය:

සොළසාහුල් උල්කටු ඇති කෙට්ටෙන් තා පිට තළමී
තාගේ කය කපා කොටමි දැනගනු ගදුබුව මේ බව

ඒ ඇසූ ගදබයා, එසේ නම් මාත් තට කළයුත්ත දැනීමියයි මේ ගාථාව කීවේය:

සොළසාහුල් කටු කෙට්ටෙන් පහර දිදි තළනෙහි නමී
මගෙ පෙර පා දෙක උඩ සිට පසු පා ඉහළට අරගෙන
තාගේ දත් හෙළා දමමි කප්පට මෙය හොඳින් දනුව

ඒ ඇසූ වෙළෙන්දා කුමක් හෝ කරුණක් නිසා මොහු මෙසේ කියනු ඇතැයි වටපිට සොයා බලනවිට, ඒ ගද්දහ දක මැ මොහු මේ තත්වයට පත්කර ඇති යි සිතා, මෙබඳු ගද්දහක් තට ගෙනත් දෙන්නෙමි යිද මාගමකගේ මගින් පොළොබවා මොහු ගෙන යන්නෙමි යිද සිතා මේ ගාථාව කීවේය.

සිවුපා හා සක්ගෙඩි මුහුණක් හා පියලු නාරිලතාවෙන් හොබනා
තට මම ගෙනවුත් දෙන්නෙමි ගදුබුව හොඳින් දනුව මේ බව ඔබ
දත්

ඒ අයා ප්‍රීතියට පත් ගද්දහයා මෙසේ කීවේය.

සිවුපා හා සක්ගෙඩි මුහුණක් හා පියලු නාරිලතාවෙන්
බිරියක් ඔබ මට ගෙනදෙන්නෙහි නමී කප්පට තව තව වැඩි දුර
ඉන්පසු තව තව වැඩිබර උසුලා දහහතරක් යොදනක්වුව
හොබනා
යන්නෙමි
යන්නෙමි

ඉන්පසු කප්පටයා එසේ නම් එන්නැයි ගද්දහයා කැඳවාගෙන තමන් බලාපොරොත්තු ස්ථානයට ගියේය. ටික දිනකින් ගදබා මෙසේ කීවේය. මට බිරියක් ගෙන එන බව ඔබ කීවා නොවේද? එසේය කීවෙමි. මම මා කී කථාව බිඳ නොදමන්නෙමි. ඔබට බිරියක් ගෙනෙන්නෙමි. එහෙත් ඔබට ගෙවන වැටුප නමී එක් කෙනෙකුට පමණකි. ඔබගේ දෙවැන්නියටත් සමග ඒ වැටුප සැකද, නැද්ද යන්න ඔබම දැනගත යුතුය. කොප දෙදෙනාගේ සහවාසයෙන් දුපුතුන්ද ඇතිවෙත්.

ඒ බොහෝ වන අයටත් මා ගෙවන මෙම වැටුප සෑහුණත් නෑතත් එයද නා විසින්ම විසඳ ගතයුතුය. ඔහු මෙසේ කියාගෙන යන විට ගදබා අපේක්ෂා රහිතවිය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා, මහණෙනි, එකල ගද්ඪි නම් ජනපදකලාංගියයි. ගදබා නම් නන්දයි. වෙළඳ නම් මමයි. මෙසේ පෙරත් මොහු මාගමකට පොළොබවා විනිත කෙළෙමි යි ජාතකකථාව තිමවා වදළසේක.

නවවන නන්ද ස්ථවිර වස්තුවයි

1. 10

‘ඉධ යොවති’ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ වේළුවන විහාරයෙහි වාසය කරන කාලයෙහි වූන්දසුකරිකයා අරමුණුකොට දෙසුසේක. ඔහු පස්පනස් වසරක්ම ඌරත් මරා කමිත් විකුණමින් ජීවිකාව කෙළේය. දුර්භික්ෂ කාලයේදී කරත්තයෙන් වී රැගෙන පිටිසරට ගොස් තැළියට දෙකට ගම්ඌරු පැටවුන් මිලදී කරත්තය පුරවාගෙන අවුත් ගෙය පිටපැත්තේ ගාලක් වැනි තැනක් කොටුවක් ලෙස අහුරා බැඳ එහිම ඔවුන්ගේ ආහාර වර්ගද වවා එම පැලෑටිත් තම ශරීරමලත් කා වැඩුණු පසු එවුන් මරන්නේය. මරනු කැමති ඌරා නොසෙල්වෙන සේ කණුවක බැඳ සිරුරුමස් ඉදිමවා ඒ ඉදිමුණු මස් සතරැස් මුගුරකින් තළා ඒ මස් බොල්ලු පසු එය දැන උගේ කට අරවා කටෙන් ඇතුළට දණ්ඩක් යවා ලෝහ සැළියක ලා කකාරවා ගත් උණුවතර කටට වක්කරයි. ඒ උණුවතර කුසට පිටිස බඩේ ඇති මළමුත් ආදිය අධෝමුඛයෙන් පිටවීයයි. මළමුත් ටිකක් හෝ ඉතුරු නොවී සියල්ල කැළඹී පිටවීයයි. උදරය පිරිසිදු පසු පිරිසිදු ජලය නික්මී යයි.

අනතුරුව ඉතිරි උණුදිය ඌරාගේ පිටට වත්කරයි. එයින් කළුසම ගැලවී යයි. ඉන්පසු තණහලකින් ලොම් පුළුස්සා තියුණු ආයුධයකින් (සැතකින්) හිස සිඳලයි. වැගිරෙන ලේ භාජනයකට ගෙන මස්කුටිටි ඒ ලේවල තවරා උයා අඹුදරුවන් මැද කියා කවුරුත් අනුභවකොට සෙස්ස විකුණයි. මේ ආකාරයෙන් ජීවිතය ගෙනයන ඔහුට වර්ෂ පනස්පහක්ම ඉක්ම ගියේය.

බුදුරදුන් ඒ ළම විහාරයේ වැඩසිටි නමුත්, එකම දවසක් හෝ මල්මටක් පිදීමටත්, බත්තෑන්දක් හෝ දීමටත් වෙනත් කිසිම පිතක්දහමක් කිරීමටත් උත්සුක නොවීය. පසුව ඔහුගේ සිරුරෙහි රෝගයක් හටගත්තේය. ජීවත්ව සිටි නමුත් අවිච්ඡාගින්නෙන් දවෙන්නාක් මෙන් විය. ඒ ගින්න වනාහි යොදුන් සියයක් ඇත සිට බලන්නකුගේ පවා ඇස් පුපුරා බිඳ දැමීමට සමර්ථය. යොදුන් සියයක් ඇතට ගිනිදල්ලේ තාපය නිරන්තරයෙන් පැතිර පවතියයි කීයේ එහෙයිනි. (සමන්තා යොජනසතං ඵරිත්වා තිට්ඨති සබ්බද) නාගසේන තෙරුන් විසිනුදු මෙය සාමාන්‍ය ගින්නකට වැඩිබව දක්වනු පිණිස මේ උපමාව කියනලදි:

‘මහරජ කුළුගෙයක් පමණවු ගලක් නිරයගින්නෙහි බහා ලු කල දියවී හුණුවී යයි. එහි උපන් සත්තු වනාහි කර්මබලයෙන් මවුකුස උපන්නාහු මෙන් දියවී නොයති.’

චුන්දසුකරිකයාට මේ දැවීම උපන් කල කර්මානුරූප ආකාරයක්ද ඉපදුණේය. ගේ මැදම හුරුහඬ නංවමින් දණගාමින්, ඉදිරියටත් පසුපසටත් යයි. පසුව ගෙදරවාසීහු ඔහු දැඩිව අල්වා කට වසති. කර්ම විපාකය කිසිවෙකු විසිනුත් වළකාලිය නොහැකිය. ඔහු දිගටම හැඩුවේය. අසළ ගෙවල් හතක මිනිස්සු මේ නිසා නිදි නොලැබූහ.

මරණභයින් තැනිගත් ඔහු ගෙදරින් පිට යෑම වැළැක්වීම පිණිස ගෙදර වැසියෝ ඇතුළත සිට දෙවල් විවෘත කළ නොහැකි අයුරින් වසාදමා ගෙදර පිටත මුරකරමින් ඇවිද්දහ. චුන්දසුකරිකයා ගේඇතුළත නිරා ගින්නෙන් දවෙමින් කෑමොරදෙමින් ඔබ්බෙනෙබ ඇවිද්දේය.

මෙසේ සන්දිනක් ගතකොට සත්වෙහි දින මියගොස් අවිච්ඡාගින්නෙහි උපන්නේය. අවිච්ඡාගින්නෙහි දේවදුත සුත්‍රය අනුව විස්තර කළයුතුය.

හික්ෂුහු ඔහුගේ ගෙදර ළගින් යන්නාහු ඒ ශබ්දය අසා ඌරුශබ්දයකිසි සිතා විහාරයට ගොස් බුදුරදුන්ට මෙසේ කීවාහුය. ස්වාමීනි, චුන්දසුකරිකයාගේ ගෙදර දෙවල් වසා ඌරන් මැරීම පටන්ගෙන අදට සන්දිනකි. ගෙදර කිසියම් මංගල කාරියක් වියහැකියයි අපි සිතුවෙමු. ස්වාමීනි මෙතෙක් ඌරන් මරණ ඔහුගේ සිතේ එකම මෙත්‍රීයිතක් හෝ කරුණාසිතිවිල්ලක් හෝ නැත. අපි නම් මෙබඳු කර්මය සිතක් ඇති කෙනෙක් මිත්තපෙර කිසිවිටෙක දක නැත.

ශාස්තෘත්වහන්සේ මහණෙහි, ඔහු මේ සන්දවස තිස්සේ ඌරන් නොමැරුවේය. ඔහුගේ කර්මයට අනුරූප විපාකයක් ඇතිවිය. ජීවත්ව

සිවියදීම අවිච්ඡිකානිරයේ දැවීම ඔහු වෙත පැමිණියේය. ඔහු ඒ දැවීමෙන් සන්දිනක් උරුහඬ නංවමින් ගේඇතුළත එහෙමෙනෙ ඇවිද අද මියගොස් අවිච්ඡිකා උපන්නේයයි ප්‍රකාශ කළහ.

ස්වාමීනි, මෙලොවදී මෙසේ ශෝකකොට, නැවතත් ශෝකකරන තැනකම උපන්නෙහිදැයි කී කල්හි, එසේය මහණෙනි, ප්‍රමාද වන්නාවූ ගිහියකුටුවත් පැවිද්දකුටුවත් දෙලොවම ශෝක කෙරෙහිය වදුරා මේ ගාථාව වදළහ:

පටිකම් කරන අය මෙලොව පරලොව දෙකෙහිම
සෝක කෙරෙත් වැනසෙති තමන් කළ පටිකම් දැක

එහි පාපකාරී යනු නානාප්‍රකාර පටිකම් කරන පුද්ගලයායි. මම ඒකාන්තයෙන්ම යහපතක් - පිනක් නොකෙළමි. පටිම අයහපත් ක්‍රියාම කෙළෙමි මරණාවස්ථාවෙහි ශෝක කරයි. මේ ඔහුගේ කර්මශෝචනය හෙවත් කළ පටි ගැන සිතා මෙලොව ශෝක කිරීමයි. කළ පටිවල විපාක විඳිමින් පරලොවදී ශෝක කරයි. මෙය ඔහුගේ පරලොව විපාක ශෝචනයයි. මෙසේ ඔහු දෙලොවම ශෝක කෙරේමැයි. ඒ කාරණයෙන් ම ජීවත්වෙද්දීම ඒ චුන්දසුකරිකයාද, දිස්වා කම්මකිලිවිටං කි දිස්වා කම්මකිලිවිටං යනු තමන්ගේ කිථවුකම් දැක ශෝක කෙරෙයි. නානාප්‍රකාරයෙන් කැගසමින් විනාශයට පැමිණේ යනු අරථයි.

ගාථා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන් ආදී මගඵලවලට පැමිණියාහුය. මහාජනයාට දේශනාව ප්‍රයෝජනවත් විය.

දසවන චුන්දසුකරික වස්තුවයි.

1. 11

‘ඉධ මොදකි’ ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවරම වැඩ පිටි කාලයේ ධම්මික නම් උපාසකවරයා අරහයා දේශනා කළසේක.

සැවැත්නුවර ධම්මික නමින් උපාසකවරු පන්සියක් විසූහ. ඔවුන් හැම දෙනාටම පන්සිය බැගින් පිරිවරද වූහ. ඔවුනතර වැඩිමහල් උපාසකවරයාට පුතුන් සත්දෙනෙකුද, දුවරුන් සත්දෙනෙකුද වූහ. ඔවුහු එකිනෙකා සලාකයාගු, සලාකහත්ත, පක්ඛිකහත්ත, නවටන්දහත්ත,

වස්සාවාසික ආදී වශයෙන් දන් සොළස බැගින් දුන්න. එහෙයින් ඔවුහු අනුජාත පුත්‍රයෝ නම් වූහ. මෙසේ උපාසකයන් හා උපාසිකාවන් හා දරුවන් තුදුසක් එක්යාගු ආදී දුන සොළසක් පවත්වාගෙන ආහ. ඔහු අඹුදරුවන් සහිතව ශීලවත්තව යහපත් පැවතුම් ඇතිව සකසා දන් දෙන්නෙකු වූයේය.

පසුව ඔහුට රෝගයක් ඇතිවිය. ආයුෂද පිරිහිණි. හෙතෙම බණ අසනු කැමතිව, හික්ෂුන් අටනමක් හෝ සොළොස්නමක් හෝ එවනු මැනවයි ශාස්තෘන්වහන්සේ වෙත ආරාධනයක් යැව්වේය. බුදුහු හික්ෂුන් එවූහ. හික්ෂුහු එහි ගොස් උපාසකවරයාගේ ඇඳ වටා පැනවූ අසුන් මත වැඩසිටියහ. ස්වාමීනි, මට දන් ආර්යයන්වහන්සේලා දැකීම දුර්ලභ වන්නේය. මමද දුබලයෙමි. මට එක් සූත්‍රයක් සර්ඝ්ඛායනා කළ මැනවයි කීකල්හි, උපාසකය, කිනම් සූත්‍රයක් අසනු කැමැත්තෙහිදැයි ඇසූහ. සියලු බුදුවරයන් විසින් අත්තොහුර පුරුදු පුහුණු කරනලද සතිපට්ඨාන සූත්‍රය මැනවැයි කීකල්හි, එකායනෝ අය. හික්ඛවේ මග්ගො සක්තානං විසුද්ධියා ආදී සූත්‍රය සර්ඝ්ඛායනා කළහ.

එකල සඳෙව්ලොව දෙව්වරු සර්වාලංකාරයෙන් සරහනලද දහසක් අසුන් යෙදූ යොදුන් එකසියපනහක් පමණවූ රථ හයක් රැගෙන එහි පැමිණියහ. ඒවාහි සිටි දේවතාවෝ අපේ දෙව්ලොවට ගෙතයන්නෙමු, අපේ දෙව්ලොවට ගෙතයන්නෙමුයි කථා කළහ.

නිදුකාණනි, මැටිබදුනක් බිඳ දමා රන්බදුනක් ගන්නාක් මෙන් අපේ දෙව්ලොව ප්‍රීතිවීමට එහි උපදිනු මැනව. අපේ දෙව්ලොව ප්‍රීතිවීමට එහි උපදිනු මැනවයි ඇවිටිලි කරන්ටවූහ. උපාසක තෙම ධර්මශ්‍රවණයට වන බාධාව නොකැමතිව මදක් ඉවසව. මදක් ඉවසවයි කීවේය. අපේ සූත්‍රසර්ඝ්ඛායනය නවත්වනු ඇතැයි සිතූ හික්ෂුහු තුෂ්ණිමිභූතවූහ. ඉන්පසු ඔහුගේ දුදරුවෝ අපේ පියා පෙර බණ අසා තෘප්තිමත් නොවීය. දන් හික්ෂුන් කැඳවාගෙන බණසර්ඝ්ඛායනා කරවාගන්නා ගමන් තමන්ම එය නවතාදමයි. මරණයට බිය නොවන කෙනෙක් නම් තැනැයි හඬන්ට පටන්ගත්හ. හික්ෂුහු දන් සර්ඝ්ඛායනාවට අවස්ථාව නොවේයයි පිටත්ව ගියාහුය.

උපාසකතෙම මදක් කල්ගෙවා සිහිය ලැබ, කුමක් නිසා හඬන්නෙකුදැයි පුතුන්ගෙන් ඇසීය. පියාණනි, ඔබ හික්ෂුන්ගෙන් බණ අසමින් සිට ඔබම එය නවතා දමීමේය. ඉන්පසු අපි, මරණයට බිය නොවන්නෙක් තැනැයි සිතමින් හැඩුවෙමුයි කීහ. ආර්යයන්වහන්සේලා

කොහිද? බණ දෙසීමට දැන් අවස්ථාව නොවේයයි නැගිට ගියහ. දරුවනි, මම ආර්යයන්වහන්සේලා සමග කථා නොකෙළෙමි. පියාණනි, එසේ නම් කථා කෙළේ කවුරුත් සමගද? සදෙවිලොව දෙවිවරු රථ සයක් සරසා ගෙනවුත් අහසෙහි සිට අපේ දෙවිලොවට කැමතිවන්න, අපේ දෙවිලොවට කැමතිවන්නැයි ශබ්ද නගා ඇවිටිලි කළහ. මා කථා කෙළේ ඔවුන් සමගයි. පියාණනි, ඒ රථ දැන් කොහිද? අපට නම් නොපෙනේයයි කීහ. දරුවනි, ගෙනු මල්දම් ඇද්ද? ඇත පියාණනි, කිනම් දෙවිලොවක් වඩා සිත්ගන්නාසුලුද? සියලු බෝසත්වරයන්ගේ බුදුමවුපියන්ගේ වාසස්ථානය වූ තුසිතභවනය සුදුසුයි පියාණනි. එසේනම් තුසිතභවනයෙන් ආ රථයෙහි එල්බේවායි මල්දම අහසට දමවි. ඔවුහු එසේ කළහ. එය රථධුරයෙහි දවටී අහසේ එල්බිණි.

මහජනයා මල්දම දකිත්. රථය නොදකිත්. උපාසකතෙම ඒ මල්දම දක්නාහුද? එසේය දකින්නෙමුයයි කීකල එය තුසිතභවනයෙන් ආ රථයෙහි එල්බෙයි. මම තුසිතභවනයට යනු කැමැත්තෙමි. තෙපි අමුත්තක් නොසිතවි. මා සමීපයෙහි උපදිනු කැමැත්තත් මා කළ අයුරින්ම පින් කරවියයි කියා කථරිය කොට රථයෙහි පිහිටියේය. එකෙණෙහිම ඔහු තුන් ගවු පමණ උස්වූ ගැල් සැටක බරට සමානවූ අලංකාර ආභරණයෙන් සැදුම්ලත් ආත්මභවයක උපන්නේය. දෙවඟනන් දහසක් පිරිවරවිය. විසිපස් යොදුනක් පමණවූ රන්විමනක් පහළවිය.

යථොක්ත හික්ෂුන් විහාරයට පැමිණි විට, මහණෙනි, උපාසක තෙම බණ ඇසුවේදැයි බුදුහු විචාළසේක. ස්වාමීනි, එසේය. අතරමගදී නවත්වන්නැයි කීහෙයින් දේශනාව වැළකී ගියේයයි කීහ. ඉන්පසු ඔහුගේ අඹුදරුවෝ හඬන්නට වූහ. දහම් දෙසීමට නුසුදුසු අවස්ථාවකිසි සලකා අපි ආපසු ආවෙමුයයිද කීහ. මහණෙනි, ඒ කරුණ තොප හා කියා නැත. සදෙවිලොව දේවතාවෝ රථ සයක් සරසා ගෙන අවුත් ඒ උපාසකවරයාට අඬගැසූහ. ඔහු බණ ඇසීමට අවහිරයක්වීම නොකැමැත්තෙන් ඒ දෙවියන් සමග කථා කෙළේය. ස්වාමීනි, එහෙමද? එහෙමයි මහණෙනි. ස්වාමීනි, දැන් ඔහු කොහි උපන්නෙහිද? මහණෙනි තුසිත භවනයෙහිය. ස්වාමීනි, ඔහු දැන් මෙහි නැයන් සමග ප්‍රීතියෙන් සිට මේ දැන්මම ගොස් නැවතත් ප්‍රීතිමත් තැනකම උපන්නෙහිද? පැවිද්දකු වුවත් ගිහියකු වුවත් හැම තැනම ප්‍රීතිමත් වෙතියි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

මෙලොවත් පරලොවත් පින් කොළෝ ප්‍රීතිමත් වෙති
 ඔහු මෙලොව යහපතම කෙළේයයි
 තමන් කළ හොඳ දේ ගැන සිතා
 තව තවත් ප්‍රමුද්ධ වේමැයි

එහි කතූඤ්ඤ යනු නානාප්‍රකාර කුසල් රැස්කරන පුද්ගලයායි. මව්සිත් පවක් නොකරන ලදී. මව්සිත් කරන ලද්දේ යහපත් දෙයක්ම යයි මෙලොවදී කළකම් අනුමෝදන් වෙමින් (සිහිකරමින්) ද, පරලොවදී ඒ කලාණ කර්මවලට අනුරූප සෑප විපාක විඳිමින්ද ප්‍රීතිමත් වෙයි. උභයත්ථ මොදකියයි දක්වන්නේ මේ දෙලොව සෑප විහරණයයි. කම්ම විසුද්ධි යනු ධම්මික උපාසක තෙමේත් තමන්ගේ පිරිසිදු කර්ම විසුද්ධි සංඛ්‍යාත පුණ්‍යකර්ම සම්පන්නිය බලා, කථරිය කිරීමට පෙරාතුවම මෙලොවදීද ප්‍රීතිවෙයි. මරණයෙන් පසු පරලොවදීද අභියෝගයක් ප්‍රීතිමත් වන්නේමය.

ගාථා කෙළවර බොහෝ අය යෝචාත් ආදි මාර්ගඵලාදියට පැමිණියාහුය. මහාජනයාටද එය සාර්ථක ධර්මදේශනාවක් විය.

එකලොස් වන ධම්මික උපාසකගේ වස්තුවයි.

1. 12

ඉඬ තප්පති ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් දෙවිරම වසන කාලයෙහි දෙව්දන්තෙරුන් අරභයා දේශනා කරනලදි.

දේවදත්ත වස්තුව - පැවිදිවූ කාලයේ පටන් පොළොව පලාගෙන පෘථුවිය තුළට පිවිසීම දක්වාවූ දේවදත් අරභයා කියනලද සියලු පුවත් ඇතුළු ජාතකකථා විස්තර වශයෙන් දක්වා ඇත. මෙහි දක්වෙන්නේ ඒ විස්තරයෙහි කෙටි කිරීමකි.

මල්ලරජදරුවන් සතු අනුජීය නම් නියමිගමක් විය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ලක්ෂණ ප්‍රතිග්‍රහණ (ශරීර ලකුණු ප්‍රකාශකළ) දිනයෙහිම අසුදහසක් නෑයන් විසින් රජවූවන්. බුදුවූවන් ක්ෂත්‍රියයන් පිරිවරා හැසිරෙන්නේයයි අසුදහසක් කුමාරවරු ප්‍රතිඥා දුන්හ. ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් පැවිදිවූකල්හි, හද්දිය රජය, අනුරුද්ධ, ආනන්ද, හගු, කිම්බිල, දේවදත්ත යන මේ ශාක්‍ය පුත්‍රයන් සඳහා පැවිදි නොවී සිටිනු

දක, අපි අපේ පුතුන් පැවිදි කරවීමු. මේ ශාක්‍යයෝ සඳෙන නොතැයෝය. ඔවුන් පැවිදි නොවන්නේ එහෙයිනැයි හඟිමු යන ආකාරයේ කතාවක් ඉපැදවුන.

ඉක්බිති මහානාම ශාක්‍යතෙම අනුරුද්ධ කුමරුන් වෙත ගොස් සොහොයුර, අපගේ කුලයෙන් (පවුලෙන්) පැවිදි වුවෙක් නැත. එහෙයින් ඔබ හෝ පැවිදි වියයුතුය, නැතහොත් මා හෝ පැවිදි වියයුතුයයි කියා සිටියේය. ඒ කුමරා මහත් ධනයම්පත් ඇත්තෙකි. සියුමැලි කෙනෙකි. ඔහු කිසිදක නැත යන වචනය අසා නැත. දිනක් ඒ ක්ෂත්‍රිය කුමාරවරු සඳෙනා එක්ව (කැවුම්වලට ඔට්ටු අල්ලා) පන්දු ක්‍රීඩාවෙහි යෙදීසිටියහ. අනුරුද්ධ පන්දු ක්‍රීඩාවේදී කැවුමෙන් පැරදුණේය. තවත් කැවුම් ගෙනෙන්නැයි මව වෙත පණිවුඩකරුවෙකු යැවීය. මව තවත් කැවුම් පිය එව්වාය. කුමාරවරු කැවුම් කා තවත් ක්‍රීඩා කළාහුය. නැවත නැවතත් අනුරුද්ධ කුමරුට පරාජය හිමිවිය. මෙසේ තුන්වරක්ම ඔහුගේ මව කැවුම් තනා එව්වාය. සිටිවෙති වාරයේදී කැවුම් නැතැයි පණිවුඩයක් යැව්වාය.

අනුරුද්ධ කුමරා නැත යන වචනය මින්පෙර අසා නොහිබුණු හෙයින් නැති කැවුම් (තක්ථිපුවෙ) යනුද තවත් කැවුම් විශේෂයකිසි සිතා, නැති කැවුම් එවන්නැයි පණිවුඩකරු අත කියායැවුවේය. ඔහු ගොස් ආර්යාවනි, නැතිකැවුම් දෙන්නැයි කී පසු මගේ පුතා නැත යන වචනය අසා නැත. දන් ඔහුට එය එක් උපායකින් උගන්වන්නෙමිසි එක් හිස් රත්තලියක් ගෙන තවත් තලියකින් එය වසා පුතා වෙත යැව්වාය.

නගරාරක්ෂක දෙවියෝ ඒ දක මෙසේ සිතූහ. අනුරුද්ධ ශාක්‍යකුමරා මින් පෙර ආත්මයකදී අන්තභාර නමින් උපන් කාලයකදී තම බත් කොටස උපරිටිය නම් පසේබුදුන්ට දන්දී, මට නැත යන වචනය අසන්ට නොලැබේවා, බොජුන් උපදින තැන් ගැන දැනීමක් පවා නැතිවේවායි ප්‍රාර්ථනයක් තැබීය. යම්හෙයකින් මේ කුමරා හිස් තලියක් දක්කොත් (එය නොවැළැක්වීමේ වරදට) අපට දිව්‍යසභාවට ඇතුළුවීමට ඉඩක් නොලැබෙයි. අපේ හිස්ද සත්කඩකට පැලියනු ඇතැයි සලකා ඒ තලිය දිව්‍යමය කැවුමෙන් පුරවාලූහ.

ඒ රත්තැටිය ක්‍රීඩාමණ්ඩපයෙහි තබා වැසුම් හැරි පමණින් කැවුම් සුවඳ මුළු නගරය පුරා පැතිරී ගියේය. එයින් කැවුම් කැල්ලක් කවේ තැබූ පමණින් සන්දහසක් රසනහර පිරි පිතා ගියේය. අනුරුද්ධ කුමරා

මෙසේ සිතිය. මම මගේ මවට ප්‍රියයෙක් නොවෙමි. මෙතෙක් කල් මේ නැතිකැවුම් පිය නොදුන්නේ ඒ නිසා වියයුතුය. මෙයින් පසු නම් මම අනිත් කැවුමක් නොකන්නෙමි. මෙසේ සිතා ගෙට ගොස් මවගෙන් මෙසේ ඇසුවෙය. මැණියනි, මා ඔබට ප්‍රියද? අප්‍රියද?

දරුව, එක් ඇසක් ඇත්තනුට ඒ ඇස මෙන්ද ස්වකීය හඳවන මෙන්ද ඔබ මට ප්‍රියයි. මැණියනි, එසේ නම් කුමක් හෙයින් මෙතෙක් කල් මට මේ නැතිකැවුම් පිය නොදුන්නෙහිද? ඕනොමෝ උපස්ථායකයාගෙන් දරුව, තැටියෙහි යමක් ඇද්දයි ඇසුවාය. ආර්යාවනි, තැටිය කැවුමෙන් පිරී ඇත. මා නම් මෙබඳු කැවුම් මින්පෙර කිසි විටෙකත් දක නැත. ඕනොමෝ මෙසේ සිතුවාය. මගේ පුතා පින් ඇති, කළ ප්‍රාර්ථනා ඇත්තකුම වියයුතුය. මේ කැවුම් තැටිය දෙවියන් විසින් පුරවා යවනලද්දේ වියයුතුය.

පුතා අම්මාට මෙසේ කීවේය. මැණියනි, මම මෙවක් පටන් වෙතත් කැවුමක් නම් නොකන්නෙමි. නැතිකැවුම්ම පිසිනු මැනවි. ඕනොමෝද එවක් පටන් කැවුම් කනු කැමැත්තෙමිදී කිකල හිස් තැටියක් තවත් හිස්තැටියකින් වසා ඔහු වෙත යැවුවාය. මෙසේ ගිහිගෙයි සිටිනතාක්ම ඔහුට දෙවියෝම දිවකැවුම් යැවුවාහ. මෙපමණකුත් නොදන්නා ඔහු පැවිද්ද නම් කුමක්දැයි කෙසේ දනගන්නේද? එහෙයින් පැවිද්ද නම් කුමක්දැයි සොහොයුරාගෙන් විමසා, කෙස්ඳවුල් කපා, කහවත් දරා, දඬුමැස්සක හෝ වේවැල් ඇඳක හෝ නිදගෙන, පිඬු පිණිස හැයිරෙන්තකු වියයුතුය. පැවිද්ද නම් මේයයි කීකල්හි, සොහොයුර, මම සිවුමැලි වෙමි. මට පැවිදි විය නොහැකියයි කීවේය.

සහෝදරය, එසේ නම් කර්මාන්ත ඉගෙන ගිහිගෙයි වසව. අප දෙදෙනාගෙන් එකෙකු පැවිදි නොවී සිටිනු බැරියයි කීකල්හි, මේ කර්මාන්තයයි කියන්නේ කුමක්දැයි විචාළේය. බත් උපදනා තැනවත් නොදන්නා මේ කුලපුත්‍රයා කර්මාන්ත නම් මොනවාදැයි කෙසේ දනගත්තද? දිනක් මේ කුමාරවරුන් තිදෙනා අතර බත් උපදින තැන ගැන කථාවක් ඇතිවිය. බත් උපදින්නේ වීකොටුවෙහි (වී රැස්කර තබන බිස්සට) යයි කිම්බිල කීවේය. හද්දිය ඔහුට මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේය. ඔබ බත් උපදින තැනවත් නොදන්නෙහිය. බත් උපදින්නේ සැළියෙහියයි ඔහු කියාසිටියේය. අනුරුද්ධ මෙසේ කීවේය. ඔබ දෙදෙනාම බත් උපදින තැන නොදන්නහුය. බත් උපදින්නේ රනින් කළ නෙළුම්මල් හා මල් කැකුළු ඇති රත්තලියේයයි ඔහු කියා සිටියේය.

ඔවුනතුරෙන් කිම්බ්ලිකුමරා එක් දිනක කොටුගලෙන් පහතට වී බාගන්නා හැටි දක, මේ වී කොටුගලෙහිම හටගන්නට ඇති සිතාගත්තේය. හද්දිය දිනක් හැළියකින් බත් බෙදනු බලා සිට බත් උපදින්නේ සැළියෙනිසි සිතා ගත්තේය. අනුරුද්ධ වී කොටනු දක නැත. බත් බෙදන හැටිද දක නැත. ඔහු දක ඇත්තේ බත් බෙද ඇති තළිය තමන් ඉදිරියේ තබනහැටි පමණකි. කනුකුමනි වේලාවෙහි තැටියෙහි බත් හටගන්නේයයි ඔහු අදහස් කරගෙන සිටියේය. මෙසේ ඒ තිදෙනාම බත් උපදනා නැත නොදැන සිටියාහ.

එහෙයින් මේ අනුරුද්ධ තෙමේ කර්මාන්තයයි කියන්නේ මොනවාදැයි විචාරා, ඒ සඳහා පළමුව සීසැවයුතුය යනාදී අවුරුදුපතා කළයුතු කටයුතු සම්භාරය ගැන අසා, කවද නම් මේ කර්මාන්තයන්ගේ කෙළවරක් දක්ක හැකිද? කවද නම් අපි උත්සාහයෙන් වැඩ කරන්නන් බවට පත්වී හෝගසම්පත් වළඳන්නෙමුදැයි කියා කර්මාන්තයන්ගේ කෙළවරක් දක්ක නොහැකි බව කීපසු, එසේ නම් ඔබම ගිහිගෙයි වසනු මැනව. මට මෙයින් වැඩක් නැතැයි මව ළඟට ගොස්, මෑණියනි, මට පැවිදි වීමට අවසර දෙනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය. මව ඒ ඉල්ලීම තෙවරක්ම ප්‍රතික්ෂේප කොට, ඉදින් ඔබේ යහළුවු හද්දිය රජු පැවිදි වන්නේ නම් ඔහුත් සමග ඔබත් පැවිදි වන්නැයි කීවාය.

අනුරුද්ධ කුමරා ඒ අසා හද්දිය ළඟට ගොස්, මිත්‍රය, මාගේ පැවිද්ද ඔබ හා බැඳීඇත, ආදී නොයෙක් ඇවිටිලි කියා එතැන සිට ඉදිරියෙහි එන සත්වෙහි දිනයෙහි තමාත් සමග පැවිදිවීමට ගිවිස ගත්තේය. ඉක්බිති හද්දිය ශාක්‍ය, අනුරුද්ධ, ආනන්ද, හගු, කිම්බ්ලි, දේවදත්ත හා උපාලි කපුවාත් සමග ක්ෂත්‍රියයෝ සඳෙන දිව්‍ය සම්පත් සමාන රජසැප සන්දිනක් පුරා වින්දනයකොට උයනට යන්නාක්හු මෙන් සිවුරග පෙනග පිරිවරා නික්මී අන්‍ය රජුන්ගේ පෙදෙසකට පැමිණ ඒ ප්‍රදේශ රජුන්ගේ අණපරිදි සේනා නවත්වා ඒ රටට පිවිසියහ. එහිදී ක්ෂත්‍රියයෝ තමතමන්ගේ ආභරණ ගළවා පොදියක් කොට, උපාලි අමතා, යහළු උපාලිය දුන් ඔබ නවතින්න. මේ ආභරණ ඒකාන්තයෙන්ම ඔබේ ජීවිකාව පිණිස සැහෙන්නේයයි කියා ඒ සියල්ල ඔහුට දුන්හ. උපාලි ඔවුන්ගේ පාමුල වැටී හඩාවැලපී ඔවුන්ගේ නියෝගය ඉක්මවිය නොහැකි හෙයින් නැගිට නැවතුණේය. ඔවුනොවුන් දෙකඩවූ කල වනය හඩා වැටෙන්නාක් මෙන්ද පොළොව කම්පාවී සැලෙන්නාක් මෙන්ද දුනෙන්නට විය.

උපාලි කපුතෙමේ මදක් නැවති සිට මෙසේ සිතිය, මේ ශාක්‍යයෝ තම වණ්ඩයෝය. මොහු විසින් මේ ශාක්‍යකුමරුවන් නසා දමන්නට ඇතැයි (සැකඋපදවා) මා නසා දමනු ඒකාන්තය. මේ ශාක්‍ය කුමාරවරුන් මේසා විශාල රජපමිපත් හැර දමා, මේ අගනාවූ ආහරණ කෙළපිඩක් සේ සලකා හැරදමා පැවිදි වන්නාහුය. දැන් මා විසිනුදු පැවිදි නොවීමට හේතුවක් නැතැයි සිතා ආහරණ පොදිය මුද ඒ ආහරණ ගසක එල්වා කැමති කෙනෙක් ගනිත්වායි කියා, කුමාරවරුන් ළඟට ගොස් සිටි කල්හි කුමාරවරු, උපාලි ඔබ නැවතුණෙහිදැයි ඇසූහ. ඔහු සියලු පුවත් දන්වා සිටියේය. ඉන්පසු කුමාරවරු ඔහුන් රැගෙන බුදුන් වෙත පැමිණ යවාමිනි, අපි මාන්තයෙන් උඩහුඩු ශාක්‍යයෝ වමිහ. මේ උපාලි බොහෝ කලක පටන් අපේ මෙනෙකරුය. පළමුකොට මොහු පැවිදි කළ මැනවි. ඉන්පසු අපි මොහුට වැදීම පිදීම ආදිය කරන්නෙමු. එයින් අපේ මාන්තය නැතිවී යන්නේයයි කීවාහුය.

උපාලි පළමුව පැවිදි විය. අනතුරුව කුමාරවරු පැවිදිවූහ. ඔවුනතුරෙන් හද්දිය ඒ වස්කාලය අතරතුරම ත්‍රිවිද්‍යාප්‍රාප්තයකු විය. ආයුෂමත් අනුරුද්ධ හිමියෝ දිවැස් ලබා පසුව මහාපුරිසචිත්තක සූත්‍රය අසා රහත්වූහ. ආනන්ද ආයුෂමතුන්වහන්සේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියෝය. හගු කිම්බල දෙදෙන මැන භාගයෙහි විදුසුන් වඩා රහත්බවට පැමිණියහ. දෙවිදන් තෙමේ පුහුදුන් විසින් පැමිණිය හැකි සෘද්ධියකට පැමිණියේය.

බුදුරදුන් කොසඹැනුවර වාසය කරන කල්හි ශ්‍රාවක සංඝයා සහිත තථාගතයන්වහන්සේට මහත්වූ ලාභසත්කාර උපන්නේය. වස්ත්‍ර බෙහෙත් ආදිය රැගත් මිනිස්සු විහාරයට අවුත් බුදුරදුන් කොහිද, සැරියුත් තෙරණුවෝ කොහිද, මුගලන් තෙරණුවෝ කොහිද, මහාකසුප් තෙරණුවෝ කොහිද, හද්දිය තෙරණුවෝ කොහිද, ආනන්ද තෙරණුවෝ කොහිද, හගු තෙරණුවෝ කොහිද, කිම්බල තෙරණුවෝ කොහිද ආදි වශයෙන් අසුමහාශ්‍රාවකයන් හිඳිනා තැන් බලමින් නැසිරෙති. දෙවිදන් මෙසේ සිතිය. මමත් මොවුන් සමගම පැවිදිවීම. මොවුහුද ක්ෂත්‍රිය පැවිද්දෝය. මමත් ක්ෂත්‍රිය පැවිද්දෙක්මි. ලාභ සත්කාර රැගත් මිනිස්සු මොවුන් ගැන පමණක් සොයති. මගේ නමවත් කියන කෙනෙක් නැත. කවරකු හෝ පහදවා කවරකු හා එකතුවී මාත් ලාභසත්කාර සොයාගත යුතුය. ඔහුට මෙබඳු අදහසක් පහළවිය. මේ බිම්බිසාර රජු බුදුන් පළමුවර දැකීමෙන්ම එකොළොස් නහුතයක් සමග සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. දැන් මොහු සමග එක්වීමට නොහැකියි. කොසොල් රජු සමගද නොහැකිය. බිම්බර රජුන් මේ අජාපත්කුමරු කාගේවත් ගුණදෙස්

නොදැනී. මොහු සමග එක්වන්නෙමිසි සිතා කොසඹූ කුවරින් රජගහ, කුවරට ගියේය.

එහිදී කුමාර වේෂයක් මවාගෙන සර්පයන් සතර දෙනෙක් අත්පාවලද, තවත් එකෙක් බෙල්ලෙහිද, තවත් එකෙක් හිසේ වුම්බටකයක් (සුම්බරයක්) ලෙසටද, තවත් එකෙක් ඒකාංශ කොටද යන මේ සර්ප පළඳනාවෙන් සැරසී අහසින් ගොස් බිමට බැස අභයාත්මකමඟුගේ උකුළෙහි හිඳගත්තේය. බියවූ කුමරා තෝ කවරෙක්දැයි ඇසූ කල මම දේවදත්තයයි කියා කුමරාගේ බිය දුරුකිරීම සඳහා ඒ ආත්මභාවය හැරදමා පාත්‍රසිවුරු දරා ඉදිරියෙහි සිටගෙන ඔහු පහදවා ලාභසත්කාර ලැබීය.

ලාභසත්කාරයෙන් වැඩි මදවැඩුණ සිත් ඇති ඔහුට මම හික්මුසංඝයා පරිහරණය (පාලනය) කරන්නෙමි යන පවිටු අදහසක්ද ඇතිවිය. ඒ පවිකාර සිත උපදිනවාත් සමගම ලබාතිබූ පුහුදුන් සෘද්ධියෙනුත් පිරිහී ගියේය. ඉන්පසු වෙළඳාමාරාමයෙහි රජුන් සහිත පිරිසට දහම් දෙසමින් සිටි බුදුරජුන් වෙත ගොස් වැඳ අසුනෙන් නැගිට දෙඅත් බැඳ වැඳගෙන ස්වාමීනී, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දැන් මහලය. උත්සාහයෙන් වැඩ කළනොහැකිය. එහෙයින් සැපයේ විවේකීව වසනු මැනවි. මම හික්මුසංඝයා පරිපාලනය කරන්නෙමි. මට හික්මු සංඝයා පවරා දෙනු මැනවැයි කියා සිටියේය. ඉන්පසු බුදුන් විසින් අවමන් සහිතව ගරහා ඔහුගේ අදහස ප්‍රතික්ෂේප කළ කල්හි, එයින් කුපිතව බුදුන් කෙරෙහි (මේ ආත්මයේදී) පළමුවරට වෙර බැඳ නැගිට ගියේය.

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ රජගහකුවරදී ඔහුට පකාසනිය කර්මය (මොහු මෙවන් වරදක් කරඇත්තෙකිසි ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රකාශ කිරීම) කරවූයේක. හෙතෙම, දැන් මා ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් විසින් අත්හැර දමන ලද්දෙමි වෙමි. දැන් ඒ ශ්‍රමණයාට අනර්ථයක් කරන්නෙමිසි අභයාත්ම වෙත පැමිණ, මෙසේ කීවේය. කුමාරයාණනි, පෙර කල නම් මිනිස්සු දීර්ඝායුෂ්ක වූහ. එහෙත් දැන් අල්පායුෂ්කයහ. යම් යෙහෙකින් ඔබ කුමාරයකු හැටියටම මිය පරලොව යාහැකිය යන මේ කරුණ සිදුවිය හැකිය. එහෙයින් කුමාරයාණනි, ඔබ පියා මරා රජබවට පත්වන්න. මම බුදුන් මරා බුදුවන්නෙමිසි කියා සිටියේය.

ඒ කුමරු රාජායෙහි පිහිටි කල්හි බුදුන් මැරවීම සඳහා මිනිසුන් යොදවා, ඒ මිනිස්සු බණ අසා සෝවාන් ඵලයට පැමිණ (බුදුන් නොමරා) නැවතුණු කල්හි දෙවිදන් ගිජුකුඵපවිටට නැගී, මම ශ්‍රමණ

හවත් ගෞතමයන් ජීවිතයෙන් තොර කරන්නෙමියි ගලක් පෙරළා ලෝහිකුප්පාදක කර්මය (බුදුන්ගේ සිරුරින් ලේ සෙලවීම) කොට ඒ උපායෙනුත් බුදුන් මරා දැමීමට නොහැකිව නැවත නාලාගිරි නම් ඇතාට රා පොවා බුදුන් වෙත මුද්‍යාකරියේය.

ඒ ඇතු එන කල ආනන්ද තෙරණුවෝ ශාස්තෘත්වහන්සේ වෙනුවෙන් පෙනී සිට ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට ඉදිරියට අවුත් සිටියේය. බුදුහු ඇතු දමනයකොට නුවරින් නික්ම විහාරයට වැඩමවා නොයෙක් දහස් ගණන් උපාසකයන් විසින් පිළියෙළ කරනලද මහදන් වළද එදවස රැස්වූ අටළොස් කෙළක් පමණ රජගහනුවර වැසියන්ට පිළිවෙළ කථාව වදාරා අසුභාර දහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය ලබාදුන්හ.

අහෝ පුදුමයි, අහෝ පුදුමයි, ආනන්දතෙරණුවෝ මහා ගුණවතෙකි. එබඳු බිහිසුණු ඇතා එන විටත් තම දිවි පුද බුදුන් ඉදිරියටවත් සිටියහ. ආදි වශයෙන් කියනලද තෙරුන්ගේ ගුණකථාව අසා, මහණෙනි, දෑත් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මේ තෙරණුවෝ මා වෙනුවෙන් ජීවිතය පරිත්‍යාග කළෝයයි වදාරා හික්මුන්ගේ ඉල්ලීම අනුව චූළභංය, මහාභංය, කක්කටක යන ජාතකයන්ද වදළසේක.

රජුන් මැරවීම නිසා හෝ වධකයන් යැවීමෙන් හෝ ගල පෙරළීමෙන් හෝ නාලාගිරිඇතු මෙහෙයවීමෙන් හෝ දෙව්දත්තෙරුන්ගේ පාපික්‍රියා ප්‍රසිද්ධ නොවුණත් යම් කලක ඒ පාපික්‍රියා එනම්, රජුන් මැරවීම, වධකයන් යෙදවීම, ගල් පෙරළීම යන සියලු ක්‍රියා දෙව්දත්තෙරුන්ගේමයයි මහාජනයා විසින් දැනගන්නා ලද්දේ නාලාගිරිඇතු යෙදවීමේ පුවතිනි. ඉන්පසු මහාජනයා, අජායන්රජු මෙබඳු මේ පව්වා සමග හැසිරේයයි අරගළ කළෝය. රජු මහාජනයාගේ කථාව අසා බත්සැළි පන්සියය බැහැර කරවා දමා නැවත ඔහුට (දෙව්දත්ත) උපස්ථාන පිණිස නොගියේය. නගරවාසීහුද තම ගෙදරට පැමිණි ඔහුට ආහාර ටිකක් පවා නොදුන්හ. ලාභයත්කාරයෙන් පිරිහුණු ඔහු කුහකකමින් ජීවත්වීමට කැමතිව බුදුන් හමුවට ගොස් පංචවස්තුවක් ඉල්ලා සිටියේය.

ඉන්පසු භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ දේවදත්තය, අවශ්‍ය නැත. කැමති කෙනෙක් ආරණ්‍යයෙහි වෙසෙත්වායි (එය අනිවාර්ය කිරීම) ප්‍රතික්ෂේප කළහ. (දෙව්දත්ත මෙසේ කීවේය.) ඇවැත්නි, වඩා සුදුසු කාගේ වචනයද? බුදුන්ගේද? මගේද? මම උත්තෘෂ්ට වශයෙන් මෙසේ කියමි. ස්වාමීනි, හික්මුනු දිවිහිමියෙන් ආරණ්‍යයෙහි වසන්නෝ, පිඩුසිහිමෙන් යැපෙන්නෝ, පංශුකුල සිවුරු දරන්නෝ, රුක්මුල්වල වසන්නෝ, මත්ස්‍ය මාංශ

නොබුද්ධත්තෝ වන්තාහු නම් මැනවි. යමෙක් දුකින් මිදීමට කැමැත්තාහුනම් ඔවුහු මා සමග එක්වයි කියා පිටත්ව ගියේය.

දෙවිදන්ගේ කථාව අසා ඇතැම් මන්දබුද්ධික නවකපැවිද්දෝ ඔහු කියන්නේ යහපත් දෙකැයි කියා ඔහු සමග යන්නෙමුයයි පිටත්ව ගියහ. ඔහු හා එක්වූහ. මෙසේ ඒ දෙවිදන්තෙමේ පන්සියක් හික්ෂුන් සමග ඒ පංචවස්තුව ගැන කියමින් රුක්ෂප්‍රතිපදාවට පැහැදෙන ජනයා පහදවා ගනිමින් ගෙවල්වලට ගොස් එයම කියමින් වළඳමින් සංඝභේදයක් සඳහා උත්සාහ කෙළේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, දෙවිදන්තය, ඔබ හික්ෂුන්ගේ සමගිය නැතිකොට සංඝභේදයකට උත්සාහ කරන්නේය යන්න ඇත්තදැයි විචාරන ලදුව, එසේ යයි කීවේය. දෙවිදන්තය, මේ සංඝභේදය ඉතා බැරූරුමය, ආදී වශයෙන් අවවාද කරනලද නමුත් බුදුවදන් නොපිළිගෙන පලාගියේය. එහි ගොස් පිඩුපිණ්ස හැසිරෙන ආනන්ද තෙරුන්ට මෙසේ කීවේය.

ඇවැත් ආනන්දයෙනි, අද පටන් මම බුදුන්ගෙන් වෙන්ව හික්ෂුන්ගෙන් වෙන්ව පොහොය කරන්නෙමි. සංඝකර්ම කරන්නෙමි. ආනන්දතෙරණුවෝ එම කරුණ භාග්‍යවතුන් වෙත දන්වා සිටියහ. බුදුහු එය දැන ධර්මසංවේගය උපදවා, දෙවිදන්තෙමේ දෙවියන් සහිත ලෝකයට අනතුරුදයකවූත් තමාත් අවිච්ඡෙති පැසවන්නාවූත් ක්‍රියාවක් කරන්නේයයි සලකා,

තමහට අහිත අයහපත් දේ සුවසේ කළ හැකියි
යමක් හිතවත් යහපත් නම් එය අමාරුම කටයුත්තකි

මේ ගාථාව වදුරා නැවත මේ උදනයද පැවැත්වූහ.

කළහැකි යහපත සත්ඡනයාහට
පාපියාට එය දුස්කරවේ
පාපියාට පව ඉතා පහසුවේ
උතුමන්හට පව දුස්කර වේමැයි.

ඉක්බිති දෙවිදන්තෙමේ පොහෝ දිනයෙහි තම පිරිසත් සමග එකත්පසෙක හිඳගෙන යමෙකුට මේ පංචවස්තුව රිසිවේ නම් ඔහු සලාක ගනිවා'යි කියා ධර්මස්වභාව නොදත් පන්සියක් වජ්ජිකුන් විසින් සලාක ගන්නාලදකල්හි සංඝයා බිඳගෙන ඒ හික්ෂුන්ද රැගෙන ගයාශීර්ෂයට ගියේය. ඔහු එහි ගිය බව අසා ශාස්තෘඤ්ඤත්වහන්සේ ඒ හික්ෂුන් හැරගෙන ඒම පිණිස දූගසව්වත් ගයාශීර්ෂයට යැවූයේක.

උත්තිතන්සේලා එහි ගොස් කර්මාකර්ම දක්වා කරන දේශනා ප්‍රාතිහාර්යයෙන්ද, සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්යානුශාසනාවෙන්ද අනුශාසනා කරමින් ඔවුන්ට අමාත්‍ය පොවා අහසින් පැමිණියානුය. කෝකාලික මහණනෙමේ, ඇවුත් දේවදත්තයෙනි, නැගිටුව. සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා විසින් ඔබේ හික්ෂු පිරිස රැගෙන ගියානුය. ඇවුත්ති සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා කෙරෙහි විශ්වාස නොකරවයි මා ඔබට මින් පෙර කියාදෙනලද්දේ නොවේද? සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා ලාමක අදහස් ඇත්තෝය. පාපකාරී අදහස්වලට වසහවුවෝයයි කියා දණින් ළමැදට ගැසීය. දෙවිදතුන්ගේ මුඛින් උණුලේ පිටවිය.

හික්ෂුසංඝයා විසින් පිරිවරනලදුව අහසින් එන්නාවූ ආයුෂ්මත් සැරියුත්තෙරුන් දක හික්ෂුහු බුදුරදුන්ට මෙසේ දන්වා සිටියහ. ස්වාමීනි, ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවෝ මෙහි තමා දෙවෙනිකොට ගියෝය. දූන් මහ පිරිසක් සහිතව එන ආකාරය ඉතා හොඳනේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහණෙනි, දූන් මතු නොවෙයි. පෙර තිරිසන් යෝනියෙහි උපන්නලත් මගේ පුතා මා වෙත ආවේ ශෝභන ලෙසින්මයයි වදරා:

සීලයෙන් පිරිපුන් පිළිසඳර පැවතුම් ඇති
සෑම අයට දියුණුව තිතැතින්ම මෙන් සැලසේ
නෑයන් පිරිවරා එන ලක්ඛණ බලනු මැන
නෑයන් කෙරෙන් පිරිහි එන කාලද බලනු මැන

මේ ලක්ඛණමග ජාතකය දේශනා කළසේක. නැවත හික්ෂුන් විසින් ස්වාමීනි, දෙවිදන් දගසවුවන් දෙපස හිඳුවා බුද්ධ ලීලාවෙන් දහම් දෙසන්නෙමිදි. ඔබවහන්සේ අනුකරණය කෙළේයයි කියනලදකල්හි මහණෙනි, දූන් මතු නොවෙයි, පෙරත් මේ තෙමේ මට සමාන ක්‍රියාකරන්ට වෑයම් කළත් එය කරනු නොහැකි වූයේමයයි වදරා:

පින්වත් වීරකය බලව මිසුරුව හඬනා
මොනර ගෙළ පැහැඇති සවිට්ඨක නම් මගේ සැමියා

දිය ගොඩෙහි හැසිරෙන
අමුමස් බුදින විහඟෙකු
අනුකරණය කරන්නට
වෑයම් කළ සවිට්ඨක
ජලාසයෙ සෙවෙලෙහි
පැටලීමෙන් මිය ගියා

මෙසේ වීරක ජාතකාදියද වදාරා තවත් දිනවලදී එබඳුමවූ කථාවක් අරභයා:

මොහු ඉඹුල් එරබදු ඇ නියරු රුක් විදිමින්
ඇවිදිනත් කැරලු හරගසටම තබයි හොට

හිසමොළද තාගේ නික්මිණි හිසද පැළණේ
ඉලඇටත් බිඳුණා අද ඔබ හොඳින් දිස් වේ.

මේ කන්දගලක ආදි ජාතකයන්ද වදළසේක. යළිදු දෙව්දත් කළගුණ නොසලකන්නෙක යනාදි කථාවක් අරභයා:

අපි සියලු බලයන් ඔබේ වැඩටම යෙදුවෙමු
ඔබට තමදින්නෙමු අපට කිසිවක් ලදෙන් මැනවි

ලේමස් බුදින නිති කුරිරුවූ වැඩ කරනා
මා දත් අතර වැද ජීවත්වීම අරුමෙකි

යනාදි ජවනසකුණ ආදි ජාතකයන්ද වදළසේක. නැවත මේ දෙව්දතුන් වඩය පිණිස ගන්නා ලද උත්සාහය අරභයා:

දෙමටරුක ඔබ මා
ඉදිරියට ගෙඩි විසුරුවන්නෙහි
කුරුහම්ග නම් ලත් මා
එකරුණ හොඳින් දත්තෙමි
ඔබේ ගෙඩි මට රුවි නැත
වෙන ගසක් වෙත ඉතින් යන්නෙමි

යන මේ කුරුහම්ග ජාතකාදියද වදළහ. මෙසේ රජගහනුවර වාසය කරන කාලයෙහි දෙව්දත් ලාභසත්කාරවලිනුත් ශ්‍රමණ ගුණදහම්වලිනුත් යන දෙපැත්තෙන්ම පිරිනුණේය, යන කථා පවතිද්දී, මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි, පෙරත් මේ තෙමේ පිරිනුණේම යයි වදාරා:

දෙඇස් බිඳුණා රෙදින් නැති විය
ගෙදර බිරිඳගෙ අඩදබර ඇත
ගොඩත් කුඹුරෙන් කරපු ගොවිතැන්
සහමුලින් වැනසිලා ගොස් ඇත

යන මේ උභතොභවිධ ජාතකාදියද වදළහ. මෙසේ බුදුරදුන් රජගහ නුවර වාසය කරන කාලයෙහි දෙව්දතුන් අරභයා බොහෝ ජාතකකථා වදාරා රජගහ නුවරින් සැවැත් නුවරට ගොස් දෙව් රම් වෙහෙර වස් විසුසේක. දෙව්දත් තෙමේත් නවමසක් ගිලන්ව සිට පසුකලක බුදුන් දකිනු කැමතිව තම ශ්‍රාවකයන්ට ඒ බව කීවේය. මම බුදුන් දකිනු කැමැත්තෙමි. මට උන්වහන්සේ දක්වවියයි කීකල්හි ඔබ පුළුවන් කාලයෙහි බුදුන් හා වෛරියෙක්ව සිටියෙහිය. අපි ඔබ එහි ගෙනනොයන්නෙමුයි කීකල්හි, මා නොනසවි. මම බුදුන් කෙරෙහි වෛර කෙළෙමි. ශාස්තෘෂ්‍යන්වහන්සේ මා කෙරෙහි කෙසහක් පමණුවත් වෛරයක් නැත. ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වනාහි:

වධක දෙව්දතුන් සොර අඟුල්මල් කෙරෙහින්
දනපල් රහල් සැමවෙත සමමෙනයි හැම තැනම පෑවේ

මෙසේ කියමින් මට ඒ බුදුන් දක්වවියයි නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටියේය. ඉන්පසු ඔවුහු දෙව්දත් ඇදක තබාගෙන පිටත්වූහ. දෙව්දතුන්ගේ පැමිණීම අයා හික්ෂුහු ඒ බව බුදුරදුන්ට දන්වූහ. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, ඔබවහන්සේ දකිනු පිණිස දෙව්දත් මෙහි එහියි කීහ. මහණෙනි, දෙව්දතුන්ට මේ ආත්මයේදී මා දකිනු නොහැකියයි බුදුහු වදළහ. හික්ෂුන්ට පංචවස්තුන් ඉල්ලූ කලපටත් බුදුන් දක්නට නොලැබීම ධර්මතාවකැයි වදළහ. හික්ෂුහු ස්වාමීනි, දන් අසවල් තැන දක්වා ආවේය ආදී වශයෙන් ගමන ගැන විස්තර දන්වා සිටියහ. කැමැත්තක් කෙරේවා, එහෙත් ඔහුට මා දකිනට නම් නොලැබේයයි වදළහ. ස්වාමීනි, දන් මෙහි සිට යොදුනක්, යොදුන් භාගයක් ගව්වක්, දෙව් රම පොකුණ දක්වා පැමිණියේයයි තොරතුරු දුන්වූහ. ඉදින් ඔහු ජේතවනය ඇතුළටම ආවත් මා දක්නට ලැබෙන්නේ නැතැයි වදළහ.

දෙව්දත් රැගෙන ආ පිරිස දෙව් රම පොකුණ ඉවුරට පැමිණ මැස්ස එහි තබා තෑම පිණිස පොකුණට බැස්සාහ. දෙව්දත් තෙමේද ඇඳෙන් නැගිට දෙපා බිම තබා හුන්නේය. හෙතෙම පිළිවෙළින් ගොප් ඇටය, දණහිස, උකුළු තනමඩල, ගෙළ දක්වා පොළොවේ ගිලී හකුඇටය භූමියෙහි පිහිටිකල:

දෙවියන්ට දෙව්වු පුරුෂ දමනෙහි පියැදුරන්වූ
සමතැසින් යුතුව සිය ගණන් පින් ලකුණු ඇතිවූ
උතුම් පුද්ගලවු බුදුන්ගේවලින් පිරිපුන්
මෙකියන ගුණවලින් හෙබි බුදුරදුන් මම සරණ යන්නෙමි

යන මේ ගාථාව කීවේය. මේ කරුණු (කවද හෝ බුදුන් සරණ යාම) දැක බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙව්දත් පැවිදිකළසේක. යම්හෙයකින් ඔහු පැවිදි නොකළාහුනම් ගිහියෙක්ව හෝ (පසේබුදු වීමට) උපනිශ්‍රය සම්පත් ලැබීමට නොහැකි වන්නේය. පැවිදිවී ආනන්තරය වැනි කර්ම කළත්, මතු භවයකදී කවද හෝ උපනිශ්‍රය සැපතක් ලැබීමට කිසියම් කර්මයක් කර ගැනීමට හැකි වන්නේය යන කරුණු සලකා භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔහු පැවිදි කළහ. දෙව්දත් මෙයින් කල්ප ලක්ෂයකින් පසු අට්ඨස්සර නම් පසේබුදුවරයෙක් වන්නේය.

දෙව්දත් මහාපාඨුවියට පිවිස අවිච්ඡාතරකයෙහි උපන්නේය. නිශ්චල බුදුන් කෙරෙහි අපරාධ කළ බැවින්, නිශ්චලව සිට පැයවොයි සියයක් යොදුන් දිගුපළලැති අවිච්ඡා තුළ යොදුන් සියයක් උසසිරුරක් ඔහුට ලැබුණේය. හිස කන්සිරුරු දක්වා යකබලක් (උඩින් ඇති යකඩ උලක්) පාද ගොජ්ඇටය (වළලුකර) දක්වා යටින් ඇණ යකඩ පොළොවෙහි පිහිටියේය. මහතල් කඳක් පමණ යකඩඋලක් පශ්චිම දිසා බිත්තියේ සිට අවුත් පිට මැද බිඳගෙන උරහිසින් නික්මී පෙරදිග බිත්තියේ ඇති එහි පිවිසියේය. තවත් එබඳු යකඩඋලක් දකුණු බිත්තියේ සිට අවුත් සිරුරේ දකුණු පසින් පිවිසී බිඳගෙන උතුරු පසින් මතු වී උතුරු බිත්තියෙහි කිඳු බැස්සේය. තවත් එකක් උඩ කබලින් නික්මී අවුත් හිස්කබල බිඳගෙනගොස් අධෝභාගයෙන් මතු වී යට යකඩ පොළොවට කිඳු බැස්සේය. මෙසේ ඔහු නොසෙල්වී සිට රැදවල් පැයෙයි. මෙපමණ තැන් ඇවිදිනුත් දෙව්දත් බුදුන් නොදැක පොළොවේ ගිළිහියේයයි හික්ෂුහු කථාකරන්ට පටන්ගත්හ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහණෙනි, දෙව්දත් මට අපරාධකොට දුන් පමණක් නොව පෙරත් පොළොවට කිඳු බැස්සේමයයි වදරා, එක් කලෙක මා ඇත් රජෙක්ව උපන් අවස්ථාවක මංමුළාවූ පුරුෂයකු සනසා තම පිටට නංවාගෙන නිර්භය තැනකට පමුණුවා ලීමෙන් පසු, ඒ පුරුෂයා නැවත තෙවරක් මා සොයා අවුත් දළෙහි අග මැද මුල කොටස් වශයෙන් කපාගෙන අවසාන වාරයෙහි මගේ ඇස්හමුව ඉක්මවනවාත් සමගම පොළොව පැළී එහි පිවිසී බව දැක්වීම සඳහා:

කළගුණ නොදන්නා නිතර වැරදිම දක්නා
මහ පොළොවම දුන්නත් ඔහු තුටු කළ හැකි නොවේ

මේ සිලවනාගරාජ ජාතකය වදරා, නැවත නැවතත් ඒ කථාවම පැනනැගුණු හෙයින් තමන් වහන්සේ ක්ෂාන්තිවාදීව සිටි කල්හි ඔහු

කලාවු රජව තමන්ට අපරාධ කොට මහපොළොවේ ගිළුණු බව දැක්වීමට ක්ෂාන්තිවාදී ජාතකයක් වුල්ලඬම්මපාලව උපන් තමන්ට මහාප්‍රතාප රජව උපන් ඔහු අපරාධ කොට පොළොවේ ගිළුණු බවත් දැක්වීමට වුල්ලඬම්මපාල ජාතකයක් වදළහ.

දෙවිදන් පොළොව පළාගෙන එහි පිවිසි කල්හි තුටුපහවු මහාජනයා ධජ පතාක ඔසවා, කෙහෙල්තොරන් බැඳ ඒකාන්තයෙන්ම අපට ලාභයක් වූයේයයි මහත් සැණකෙළි පැවැත්වූහ. හික්ෂුහු ඒකරුණ බුදුරදුන්ට දන්වූහ. බුදුහු දෙවිදන් මළකල මහාජනයා ප්‍රීතිවූයේ දන්මතු නොවෙයි. පෙරත් සතුටුවුවාහුයයි වදුරා, බරණැස සියලු දෙනාට අප්‍රිය වණ්ඩ එරුණු පිංගල නම් රජු මළ කල්හි මහාජනයා තුටුපහවු බව දැක්වීමට:

පිංගල රජ සියලුදෙනා පීඩාවෙන් තැළුවා
ඔහු මළ කල සියලුදෙනා තුටු කළලැලි හෙළුවා
පිඟු ඇස් ඇති ඔහු මැරුණා ඔබටත් සෙන සැදුණා
ද්වාරපාල ඇයි අඩන්නෙ ඔබට ප්‍රියයි සිතූණා
පිඟු ඇස් ඇති ඇස්කන්නැති ඔහු නම් මට ප්‍රිය නෑ
මරුවාටත් හිංසාකොට යළි ඒදූයි සිතූණා

යන මේ පිංගලජාතකය වදළයේක. හික්ෂුහු ස්වාමීනි, දන් දෙවිදන් කොහි උපන්නේදයි විචාළහ. මහණෙකි අවිච්ඡිකානරකයෙහිය. ස්වාමීනි, මෙලොව තැවෙමින්ම සිට මෙයින් වුතව තැවෙන තැනකම උපන්නේ වේදයි කීවාහුය. එසේය පැවිදි හෝ ගිහි හෝ ප්‍රමාද විහරණ ඇත්තෝ නම් දෙලොවම තැවෙහිසි වදුරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

මෙලොව තැවෙයි ඔහු එලොව තැවෙයි
පාපකාරියා දෙලොව තැවෙයි
මම පව් කෙළෙමිසි මෙලොව තැවෙයි
දුගතියෙ ගොස් වැඩියෙන්ම තැවෙයි.

එහි ඉධකප්පති යනු මෙලොව පව්කම් කිරීමේදී ඇතිවන කර්ම සන්තාපයෙන් දෙමිනස් මාත්‍රයෙන් තැවෙයි. පෙව්ව යනු පරලොව දී ඒ කර්ම විපාකයෙන් ඉතා දරුණු අපාදකින් තැවෙයි. පාපකාරී යනු නත්වැදුරුම් පව්කම්කරන තැනැත්තායි. උභයත්ථ යනු ඉහත කියතලද ආකාරයෙන් තැවීම් කරණකොටගෙන දෙලොවම තැවෙන්නේ වෙයි. පාපංචෙ යනු ඒ පුද්ගලයා කර්ම තැවීමෙන් තැවෙමින් මවිසින් පව්කරන ලද්දේයයි තැවෙයි. ඒ තැවීම අල්පමාත්‍රිකය. හියොයා තප්පති දුග්ගතිං

ගතො යනු විපාක විදිත විට ඇතිවෙන සත්තාපයෙන් තැවෙමින් ඉතා ඵරුෂවූ තැවීමෙන් බොහෝ සෙයින් තැවේයයිද වදනෙකි.

ගාථා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියහ. දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථකවිය.

දෙළොස්වන දෙවිදුන් තෙරුන්ගේ වස්තුවයි

1. 13

ඉබ තන්දති යනාදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම් වැඩවසන සමයෙහි සුමනාදේවිය අරහයා දෙසුසේක.

සැවැත්නුවර අනේපිඬුසිටුකුමාගේ ගෙදර දවස් පතා හික්ෂුහු දෙදහසක් දන් වළඳති. විශාඛා මහාඋපාසිකාවගේ ගෙදරත් එසේය. සැවැත්නුවර යමෙක් දන්දෙනු කැමැත්තේ නම් ඒ අය ඒ දෙදෙනාගේ අවසරය ලබාගෙනම දන් දෙති. කුමක් නිසාද? ඔබගේ අග්‍රදනයට අනේපිඬුසිටුකුමා හෝ විශාඛා මහාඋපාසිකාව හෝ ආවේහිදැයි විචාළවිට නොආවාහුයයි කීවොත් ලක්ෂයක් වියදම් කොට පිළියෙළකළ දනයක් වුවද ඒ දනය කුමක්දැයි මිනිස්සු අවමානයෙන් කලාකරති. අනේපිඬු විශාඛා දෙදෙනම හික්ෂුන්ගේ රූවියත්, සුදුසු වැඩකටයුතුත් හොඳින් දනිත්, ඔවුන් විවාරා දනය පිළියෙළ කළ විට හික්ෂුහු සිත්සේ වළඳත්, එහෙයින් දන්දෙනු කැමැත්තෝ ඔවුන් ගෙන්වාගෙනම දන්දෙති. මේ හේතුවෙන් තමතමන්ගේ ගෙවල්වලදී හික්ෂුන් වැළඳවීමට බොහෝ අයට අවකාශ නොලැබේ. ඉක්බිති විශාඛාවෝ මගේ ස්ථානයේ සිට (මා මෙන්) හික්ෂුසංඝයා වැළඳවීමට සුදුසුදැයි සොයා බලන්නාහු තම පුතාගේ ද්‍රවණිය ඊට සුදුසු බව දක ඇ තමන්ගේ තැන තැබුවෝය.

ඒ ද්‍රවණිකොමෝ ඒ විශාඛා උවුසියගේ නිවසෙහි හික්ෂුන් වළඳවයි. අනේපිඬුසිටුතෙමින් මහාසුභාද්‍රා නම් ද්‍රෝණ්‍යවණිය සිය තනතුරෙහි තැබීය. ඕනෙමෝ හික්ෂුන්ගේ වනාවත් කරන්නී, බණ අසන්නී සෝවාන්ව පතිකුලයකට ගියාය. අනතුරුව චූලසුභද්‍රාව එකී තනතුරෙහි තැබීය. ඕනෙමෝත් එසේ ම කටයුතු කොට සෝවාන්ව පතිකුලයකට ගියාය. ඉන්පසු සුමනාදේවී නම් කනිටු ද්‍රවණියෝ ඒ තනතුරෙහි තැබූහ. ඕනෙමෝ සකෘදගාමීව කුමරියක ලෙසම සිටියාය. නැවත ඕනෙමෝ ආහාර

අරුචියෙන් රෝගාතුරව පියා දකිනු කැමතිව පියා තමා ළඟට කැඳව්වාය. අනේපිඩුසිටුනෙමේ දන්ගෙදරකදීම ඇගේ පණිවුඩ ලියුම අයා වහාම එහි ගොස්, දුටු සුමනාවතී, මේ කීමෙක්දැයි ඇසීය.

ඕනෑමෝ ඒ සිටාණන්ගෙන් බාල සොහොයුර ඇයිදැයි ඇසුවාය. දුටුණියනි. තත්දොඩවන්නෙහිද? බාල සොහොයුර, මම තත්තොදඩමි. දුටුණිය ඔබ හයවුයෙහිද? බාල සොහොයුර, මම බය නොවුයෙමියි මෙපමණක්ම කියා මිය පරලොව ගියාය.

සිටුනෙමෙන් සෝවාන්වුයේ නමුදු සිටුදුටුගේ වියෝවෙන් උපත් ශෝකය ඉවසාගත නොහැකිව දුගේ සිරුර පිළිබඳ අවසන්කටයුතු කරවා අඩමින් බුදුන් සමීපයට ගියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, ගෘහපතිය, කුමක් නිසා දුක්වී, දෙමනසින්, කඳුළු පිරි ඇසින් යුක්තව හඩමින් ආවෙහිදැයි ඇසූහ.

ස්වාමීනි, මගේ දුටු සුමනාදේවී කළුරියකළායයි කීවේය. ඉතින් කුමක් නිසා ශෝක කරන්නෙහිද? මරණය ඒකාන්ත නොවේද? ස්වාමීනි. මම එය දනිමි. එහෙත් මගේ මේ විලිලජ්ජා දෙකෙන් පිරිසුන් දුටුණියෝ මරණාසන්න මොහොතෙහි සිතිය එළවාගන්නට නොහැකිව තත්දොඩවමින් මළාහ. එයින් මට බොහෝ දුක්දෙමිනස් උපදී. මහසිටාණනි, ඇ කුමක් කීවෙහිද? ස්වාමීනි, මම දුටු සුමනායයි ඇ ඇමතීම්. ඇ බාලමලණුවනියි මගෙන් ඇසුවාය. මම යළිත් දුටු සුමනායයි ඇට කථාකෙළෙමි. ඔබ තත්දොඩවන්නෙහිදැයි මම ඇසුවෙමි. බාලසහෝදරය, මම තත්දොඩවන්නේ නැතැයි ඇ කීවාය. දුටු ඔබ බියවුයෙහිදැයි ඇසීම්. කතිටු සොහොයුරාණනි, මම බිය නොවෙමියි මෙපමණක්ම කියා ඇ කළුරියකළාය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සිටාණනි, ඔබේ දුටු තත්දොඩවන්නේ නැතැයි වදාළහ. එසේ නම් කුමක් හෙයින් මට එසේ කීවාද? කතිටු බැවින්මය ගෘහපතිය. ඔබේ දුටු වනාහි මගඵලවලින් ඔබට වඩා මහලුය. ඔබ සෝතාපත්තයෙකි. ඔබේ දුටු සකෘදගාමීය. මී මාර්ගඵලවලින් මහලු බැවින් මෙසේ කීවායයි වදාළහ. ස්වාමීනි, එය එසේද? එසේය ගෘහපතිය. ස්වාමීනි, දන් ඇ කොහි උපන්නීද? කුසිත හවනෙහියයි වදාළකල්හි ස්වාමීනි, මගේ දුටු මෙහි නැදයන් අතර ප්‍රීතිවෙමින් සිට මෙයින් පිටත්වී ගොසිනුදු සතුටුවන තැනකම උපන්නී නේදැයි කීය. ඉක්බිති තථාගතයන් වහන්සේ ඔහුට එසේය ගෘහපතියයයි වදරා, ගෘහපතිය, පැවිදි හෝ ගිහි හෝ වේවා නොපමාවුවාහු නම් මෙලොවත් පරලොවත් සතුටුවෙන්මයයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

කළ පින් ඇත්තා මොලොව සතුටු වෙයි
 කළ පින් ඇත්තා එලොව සතුටු වෙයි
 මම පින් කෙළෙමි බොහෝ සතුටු වෙයි
 සුගතියෙ ගොස් තව තවත් සතුටු වෙයි

ඒ ගාථාවෙහි ඉඬ යනු මේ ලෝකයෙහි යන අරුත්ය. පින්කම් කිරීමෙන් වන සතුටින් සතුටුවෙයි. පෙව්ව යනු පරලොව විපාක නන්දනයෙන් (අනුභවයෙන්) සතුටු වෙයි. කතපුඤ්ඤා යනු නානාප්‍රකාර පින්කරන තැනැත්තායි. උභයත්ථ යනු මෙලොව මා විසින් කුසල් කරනලදි. පවු නොකරනලදයි සතුටු වෙයි. පරලොව එහි විපාක අනුභවකරන කල්හිත් සතුටු වෙයි. පුඤ්ඤං මෙඉති පුඤ්ඤං මෙ යනු මොලොව සතුටුවන තැනැත්තේ සොම්නස් මාත්‍රයෙන් පවා කර්ම ප්‍රීතිය නිසා සතුටුවෙයි. හියොඉති හියො යනු විපාක (වින්දන) නන්දනයෙන් සුගතියට ගියේ සත්පතස්කෙළක් හවුරුදුද, අවුරුදු හැටලක්මයක්ද දිව්‍යමයවූ සැප වළඳමින් කුසීපුරෙහි අභිශයින් සතුටුවන්නේයයි වදළුයේක.

ගාථා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන් ආදි මාර්ගඵලවලට පැමිණියාහුය. ධර්මදේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

දහගුත්ථන සුමනා දේවියගේ කථා වස්තුවයි

1. 14

බහුමිපි වෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙවරම් වැඩවසන සමයෙහි යහළු හික්මුන් දෙනමක් අරභයා දේශනා කළයේක.

සැවැත් නුවර වැසි යහළුකුලපුත්‍රයෝ දෙදෙනෙක් විහාරයට ගොස් බුදුන්ගේ ධර්මදේශනාව අසා වස්තුන් හැරදමා සසුනට ළයදී පැවිදිව පස්වසක් ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ සම්පයෙහි වැස බුදුන්වෙත පැමිණ සසුනේ ධුර කෙනෙක්දැයි විචාරා විපස්සානාධුර ග්‍රන්ථධුරයන් විස්තර වශයෙන් අසා දූත එයින් එක්තමක්, ස්වාමීනි, මම මහලුකුල පැවිදිවීමි. ග්‍රන්ථධුරය පුරන්තට අපොහොසත් වෙමි. විදර්ශනාධුරය පුරන්තෙමි අර්භත්වය දක්වා විදර්ශනා කියවාගෙන බොහෝ වැයම්කොට සිටිපිළිසිඹියා හා සමග රහත්බවට පැමිණියේය. අනිත් හික්මුව මම ග්‍රන්ථධුරය පුරන්තෙමි පිළිවෙළින් ත්‍රිපිටක බුද්ධධර්මය

උගෙන ගියහිය තැන්වල ධර්මදේශනා කෙරෙයි. මධුරස්ථරයෙන් කපා කරයි. පන්සියක් හික්ෂුන්ව ධර්මය කියාදෙයි. අටළොස් මහා සංඝගණයකට (පිරිසකට) ආචාර්යවරයා විය.

හික්ෂුහු බුදුන්වෙත පැමිණ කමටහන් ඉල්වාගෙන අනිත් විපස්සක තෙරුන් වසන තැනට ගොස් උන්වහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනා පරිදි භාවනාකොට රහත්බවට පත්ව තෙරුන් වැද බුදුන් දකිනු කැමැත්තමිහයි කියති. තෙරණුවෝ ඇවැත්ති, යව්. මගේ වචනයෙන් බුදුන් වැද අසුමහාසවුතෙරවරුනුත් වදිව්. මගේ යහළු තෙරුන්ද අපේ ආචාර්යයන්වහන්සේ ඔබ වදිතියි කියවියයි පිටත් කොළෝය.

ඒ හික්ෂුහු විහාරයට ගොස් බුදුරදුන්ද, අසුමහාතෙරවරුන්ද වැද ස්වාමීනි, අපේ ආචාර්යවරයන්වහන්සේ ඔබ වදිතියි කීකල්හි අනිත් හික්ෂුව (ගුත්ථ ධුරය පුරත) මේ කවුරුන්දයි විවාළ කල්හි, ස්වාමීනි, ඔබගේ යහළු හික්ෂුවියයි කියති. මෙසේ ඒ (විපස්සක) තෙරුන් නැවත නැවතත් පණිවුඩ එවන කල්හි මද කලක් ඉවසාසිට මැන භාගයෙහි එය ඉවසා සිටියනොහැකිව අප ඇදුරුකුමෝ ඔබ වදිතියි කීකල, ඔබේ යහළු හික්ෂුවියයි දැනවු පසු තෙපි ඔවුන් ළඟින් කුමක් ඉගෙන ගන්නාහුදයි අසා දීඝනිකාය ආදි සහිවලින් කුමක් උගත්තුද, තුන්පිටකයෙන් එක් පිටකයක් හෝ උගත්තුද, සතරපද ගාථාවක් පවා නොදනියි. ඔහු පංශුකුලසිවුරු පොරවා පැවිදිවූ ළහදීම කැලෑවට ගියේය. බොහෝ අතවැස්සන් තමී ලැබීය. ඔහු මෙහි ආවිට ප්‍රශ්න ඇසිය යුතුයයි සිතා ගත්තේය.

ඉන් පසු කාලයක අනික් (විපස්සක) තෙරණුවෝ බුදුන් දක්නට අවුත් යහළුතෙරුන් සමීපයෙහි පාසිවුරු තබා ගොස් බුදුන්ද අසුමහා ශ්‍රාවකයන්ද වැද යහළුතෙරුන්ගේ වාසස්ථානයට ආපසු පැමිණියෝය. ඒ ගුත්ථධුරිත තෙරණුවෝ උන්වහන්සේට අවශ්‍ය වනාවත් කරවා, සමප්‍රමාණ අසුතක් ගෙන ප්‍රශ්න විචාරන්නෙමියි හිඳගන්න. එකෙණෙහි ශාස්තෘන්වහන්සේ, මේ තෙමේ මගේ මෙබඳු පුතණුවන් වෙහෙසා අපාගතවන්නේයයි ඔහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් විහාර වාරිකාවේ හැසිරෙන්නාක් මෙන් ඔවුන් සිටි තැනට වැඩමවා පැනවූ බුද්ධාසනයෙහි වැඩහුත්සේක. ඒ ඒ තැන්වල වැඩහිඳින හික්ෂුහු බුද්ධාසනයක් පනවා හිඳිත්මය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ප්‍රකෘතියෙන්ම එසේ පනවා තිබූ අයුත්ති වැඩහුත්සේක. එසේ වැඩසිට ගුත්ථධුරිත හික්ෂුවගෙන් ප්‍රථමධ්‍යානය පිළිබඳවද, රූපාරූපසමාපත්ති පිළිබඳවද ප්‍රශ්න විවාළසේක. අනිත් තැනැත්තේ ඒ සියල්ලට පිළිතුරු දුන්නේය.

ඉන් අනතුරුව ඒ හික්ෂුවගෙන් යෝධාත් මාර්ගය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් විචාළේය. ග්‍රන්ථධරීත හික්ෂුවට එය කියනු නොහැකිවිය. ඉන්පසු ක්ෂීණාශ්‍රව (විදර්ශක) තෙරණුවන්ගෙන් ඒ ප්‍රශ්නයම අසන ලදහ. තෙරණුවෝ ඊට පිළිතුරු දුන්හ. ශාස්තෘත්වහන්සේ සාධුකාරයෙන් එය යහපතැයි පිළිගත්තේය. එසේ සතුව පළකොට සෙසු මාර්ගයන් පිළිබඳවද පිළිවෙළින් ප්‍රශ්න විචාළහ. ග්‍රන්ථක හික්ෂුව ඒ එකකට හෝ පිළිතුරුදීමට අපොහොසත්වූ අතර ක්ෂීණාශ්‍රව රහතත්වහන්සේ විචාළ විචාළ ප්‍රශ්න විසඳුනු. ශාස්තෘත්වහන්සේ මෙසේ සතර තැනක සාධුකාර දුන්නේය.

ඒ අසා සිටි භූමාස්ථ (පොළොව ඇසුරෙහි සිටින) දෙවියන් ආදිකොට ඇති බම්බලොව දක්වා සියලු දෙවියෝද, නාග සුපර්ණයෝද සාධුකාර දුන්හ. ඒ සාධුකාරය අසා ඒ ග්‍රන්ථක හික්ෂුවගේ අනවුසියෝත්, සද්ධිවිහාරිකයෝත්, බුදුරදුන් විසින් මේ කරන ලද්දේ කුමක්ද? කිසිවක්ම නොදන්නා මහලු තෙරුන්ට සිවුතැනකදී සාධුකාර දුන්හ. සකල පර්යාප්තිධර, (ත්‍රිපිටකධාරී) හික්ෂුන් පන්සියකට ප්‍රධාන අපේ ආචාර්යයන්වහන්සේට ප්‍රශංසාමාත්‍රයකුදු තැන යනුවෙන් දෙස් කියන්නටවූහ.

ඉක්බිති තථාගතයන්වහන්සේ මේ කියන්නේ මොනවාදැයි විචාරා ඒ කරුණ දන්වා සිටිපසු, මහණෙනි, නොපගේ ගුරුවරයා මගේ සසුනෙහි, කුලියට හරකුත් රකින ගොපල්ලෙකු මෙනි. මගේ පුත් විදර්ශක හික්ෂුව මනාප පරිද්දෙන් පස්ගෝරයයන් පරිභෝජනය කරන ගව් ස්වාමියෙකු වැනියයි වදාරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

බණ්ඩනම් දනගෙන කියන නමුත් එහි නොයෙදෙන
ගොපල්ලෙකි ඔහු නම් අනුත් හරකුත් බලාගන්නා
ඔහුට පස්ගෝරය බිඳක් හෝ නොලැබී යයි

විකක් බණ දනගෙන කියන දහමෙහි හැසිරෙන
රා දෙස් මෝහ හැරද මිදුණු සිතකින් යුතුවන
ඔහු සමණ පලයට පැමිණ එහි උරුමයට හිමිවේ

ඒ ගාථාවෙහි සහිත යනු ත්‍රිපිටකයට නමකි. ඇදුරන් වෙත පැමිණ ඒ ධර්මය ඉගෙන අනුන්ට බෙහෙවින් කියන්නේ කියවන්නේ නමුත් ඒ ධර්මය අසා පුද්ගලයා ඒ අනුව කළයුතු කටයුතු නොකරන්නේ නම්, ධර්මයට අනුව නොහැසිරෙන්නේ නම්, කුකුළෙකු පියාපත් සලන වේලාවක් පමණකුදු අනිත්‍යාදි වශයෙන් යෝනියෝ මනසිකාරය (යමක මූල පටන් සිතීම) පවත්වානොගන්නේ නම් ඒ පුද්ගලයා, යම්සේ දවස් කුලියට ගවයන් බලන, උදයන ගණන් කර භාරගත්, සවස නැවත

ගණන්කර භාර දෙන ගොපල්ලා දවස් කුලියට පමණක් හිමිකාරයෙකු වෙයිද, මනාප ලෙස පස්ගෝරය නොලබයිද, ඒ ආකාරයෙන් හුදෙක් අතවැස්සන් ඉදිරියෙහි වත්පිළිවෙන් කිරීමට පමණක් හිමියෙක් වෙයි. මගඵල ලැබීමේ හිමියෙක් නොවෙයි. ගොපොල්ලා සචය භාරදෙන ගවයන්ගේ පංචගෝරයය අයිතිකරුවන් විසින් ම පරිභෝග කරනුලබන්නද, ඒ ආකාරයෙන් ඔහු විසින් කියනලද ධර්මය අසා ඒ අනුව පිළිපදින පුද්ගලයෝ අනුශාසනා පරිදි පිළිපදි කිසිවෙක් ප්‍රථමධ්‍යානාදියට පැමිණෙත්, සමහරු විදසුන් වඩා මාර්ග ඵලයන්ටද පැමිණෙත්. හරක් අයිතිකරුවෝ ගෝරයයට මෙන් ප්‍රතිපත්ති පුරත්තෝ ශ්‍රමණ ශුණයන්ට හිමිකරුවෝ වෙති.

මෙසේ ශාස්තෘන්වහන්සේ, බහුශූතව සියල්ල අනිත්‍යාදි වශයෙන් යෝනියෝමනසිකාරයෙන් මෙනෙහි කිරීමෙහි ප්‍රමාදවූ එනිසාම ප්‍රමාද විහරණ ඇති සිල්වත් හික්ෂුටකගේ ස්වරූප වශයෙන් ප්‍රථම ගාථාව වදළුසේක. දෙවෙනි ගාථාව දුශ්ශීලවූද, අල්පශූතවූද, යෝනියෝ මනසිකාරයෙන් තොරවූද පුද්ගලයන්ගේ ස්වරූප වශයෙන් වදරන ලදි.

ඒ ගාථාවෙහි අප්පමිපි වෙ යනු ස්වල්පයක් හෙවත් එක් වර්ගයක්, දෙවර්ගයක් පමණකි යන අර්ථයි. ධම්මස්ස හොති අනුධම්මචාරී යනු අර්ථ වශයෙන් හා පාළි වශයෙන් ධර්මය දැන, නවලොවුතුරා දහමම, චතුපාරිශුද්ධි ශීල, ධූතාංග දහතුන, අශූභ කම්මට්ඨාන යනාදි හේද ඇති, පූර්වභාග ප්‍රතිපද සංඛ්‍යාතවූ ගැළපෙන ධර්මයෙහි හැසිරෙන හෙයින් අනුධම්මචාරී නම්වෙයි. අද අදමයයි ප්‍රතිවේධය බලාපොරොත්තු වෙමින් හැසිරෙයි. එබදු පුද්ගලයා මේ මනා ප්‍රතිපත්තියෙන් රාග ද්වේෂ මෝහයන් ප්‍රභාණය කොට, මනා හේතුක්‍රමයෙන් පිරිසිදු දන්තාවූ, තදංග විෂ්කම්භන සමුච්ඡේද ප්‍රතිප්‍රශුබ්ධි නිස්සරණ විමුක්ති යන මේ ක්‍රමයෙන් මනාව මිදුණාවූ සිත් ඇති අනුපාදියානෝ ඉධ වා හුරං වා යනු මෙලොව පරලොව යන දෙකට අයත්වූ හෝ ආධ්‍යාත්මික බාහිර හෝ ස්කන්ධ ධාතු ආයතනයන් සතර උපාදනයන් කරණකොට ගෙන නොපිළිගන්නාවූ, මහාක්ෂිණාශ්‍රව පුද්ගලයා මාර්ග සංඛ්‍යාත ශ්‍රමණ ඵල ලැබූ පුද්ගලයකු හැටියට පැමිණියාවූ ඵලශ්‍රාමණ්‍ය (ශ්‍රමණ ජීවිතයක ඵලය) ශුණයටද, පංචවිධවූ අශෙක්ෂ්‍ය ධර්මස්කන්ධයන්ටද කොටස් කාරයෙක් වන්නේ යයි ගෙයක වැඩ රුවන් කැණීමටලකින් සම්පූර්ණ කරන්නාක් මෙන් දේශනා නමැති ගෙය රහත්බව නමැති මුද්‍රනින් කෙළවර කළුසේක.

ගාථා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් ආදී මාර්ගඵලාදියට පැමිණියහ. ධර්මදේශනාව මහාජනයාට අතිශයින් සාර්ථක විය.

දහගතරචන යහළු හික්මු දෙනමගේ වස්තුවයි

යමක වර්ග වර්ණනාව නිමයි

ප්‍රථම වර්ගයයි

2. 1

අප්පමාදෙ අමකපදං යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ කොසඹානුවර සමීපයෙහි සෝමිතාරාමයේ වාසයකරන සමයෙහි මාගන්දිය ප්‍රමුඛ ස්ත්‍රීන් පන්සියක්ද, ඇගේ පන්සියක් පමණ ඤාතින්ද මරණයට පැමිණීම අරභයා දේශනාකළසේක.

අතීතයේ අල්ලකප්ප නම් රටේ අල්ලකප්ප නම්නුත් වේදිපක නම් රටේ වේදිපක නම්නුත් සිටි දෙදෙනෙක් ළදරු කලපටන් යහළුවන්ව එකම ආචාර්යපරපුරක සිප්සතර ඉගෙන තමතමන්ගේ පියවරුන්ගේ ඇවෑමෙන් සේසත් නගා දිගුප්‍රථලින් දසයොදුන් පමණකු රථවල රජවරුහු. ඔවුහු කලින් කල එක්වී එකට සිටිමින් එකට හිඳිමින් එකට නිදමින් උපදින ජීවත්වන මියෙන මිනිසුන් දක, පරලොව යන අය සමග යන්නෙක් නැත. යටත්පිරිසෙන් සියසිරුරු පවා ගෙන යානොහැකි. සියල්ල මෙහි තබා යායුතුය. අපේ මේ ගිහිගෙයි විසුමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? පැවිදි වන්නෙමුයි කතිකාකරගෙන රජය දුපුකුන්ට පවරා සෘෂිප්‍රවුණාවෙන් පැවිදිව හිමවත් පෙදෙසෙහි වසන අතර මෙසේ සාකච්ඡා කළහ.

අප රාජ්‍යයනුත් හැරදමා පැවිදිවූයේ ජීවත්වීමට බැරි නිසා නොවෙයි. ඒ අපි එක්තැනකටවී සිටීම පැවිදි නොවූවාක් වැනිය. ඒ නිසා අපි වෙන්ව වසමු. ඔබ අර පර්වතයෙහි වසන්න. මම මේ පර්වතයෙහි සිටින්නෙමි. අඩමසකින් පැමිණෙන පෙහෙවස් දිනයෙහි එකතුවෙමුයි කතිකා කළහ. ඔවුහු මෙසේද සිතූහ. මේ ක්‍රමයෙන් අපේ ගණසංගණිකාවද (පිරිස් සමග එක්වීම) සිදුවෙයි. ඔබ ඔබේ කදුමුදුනේ ගිනිගොඩක් දල්වන්න. මම මගේ කදුමුදුනේ ගිනිගොඩක් ගසමි. මේ ක්‍රමයෙන් අප ඇතිනැති බව දැනගන්නෙමුයිද කියා එසේ කළාහුය.

පසු කාලයක වේදිපත තාපසයෙකුට කළුරියකොට මහෙශාකාර දේවතාවෙක්ව උපන්නේය. එයින් අඩමයකට පසු එම කළුමුදුනේ ගිනි තොදල්වීමෙන්ම මගේ යහළුවා කළුරිය කෙළේයයි අල්ලකප්පක තවුසා දනගත්තේය. මියගිය තැනැත්තාත් දෙවියෙක්ව උපන් කෙණෙහිම තම දෙවියරි දක කිනම් කර්මයකින් මෙසේ උපන්නේදැයි විමසා බලා ගිහිගෙයින් නික්මුණු ද පටන් තමාගේ තපස්වරියාවන් දක දුන් ගොස් මගේ යාළුවා දකගන්නෙමිදී ඒ අත්බව හැරදමා සාමාන්‍ය මිනිසකු මෙන් යහළුවනුසා ළඟට ගොස් වැඳ එකත්පසෙක හුන්නේය.

ඉන්පසු අල්ලකප්පක මෙසේ විමසීය, ඔබ කොහි සිට ආවෙහිද? ස්වාමීනි, මම දුර සිට එන මගියෙක්මි, ස්වාමීනි, ආර්යයන්වහන්සේ මෙහි වසන්නේ තතියමද? නැත්නම් තවත් කවුරුත් හෝ ඇද්ද? මගේ එක් යහළුවෙක් ඇත. ස්වාමීනි, ඔහු කොහිද? ඔහු අර පෙනෙන පර්වතයේ වසයි. පෙහෙවස් දිනයේ නම් ගිනි දල්වූයේ නැත. ඒකාන්තයෙන් ඔහු මිය යන්නට ඇත. ස්වාමීනි, එසේද? ඇවැත්නි එසේය. ස්වාමීනි, ඒ යහළුවා නම් මමයි. ඔබ උපන්නේ කොහිද? දෙවිලොව මහෙශාකාර දෙවියෙක්ව උපනිමි ස්වාමීනි. ඔබ දකිනු පිණිස යළි මෙහි ආවෙමි. මේ ස්ථානයේ වසන ඔබවහන්සේට කිසියම් අපහසුවක් ඇද්ද? එසේය. ඇවැත්නි, ඇතුන් නිසා මම වෙහෙසට පත්වෙමි. ස්වාමීනි, ඒ ඇත්තු කුමක් කරන්නහුද? අතුගැ තැන්වල ඇත්තු බෙට් දමති. පාපහර දී පස් විසුරුවති. මම ඒ ඇත්බෙට් අදිමින් පස් සමකරමින් වෙහෙසට පත්වෙමි. එසේ නම් ඔවුන්ගේ පැමිණීම වළක්වන්නෙමිදී කියා ඒ තවුසාට හස්තික්‍රාන්ත විණාවක්ද (ඇතුන් ප්‍රියකරන හඬ ඇති) හස්තික්‍රාන්ත මන්ත්‍රයක්ද දුන්නේය.

විණාවත් මන්ත්‍රයත් දෙන ගමන්ම මේ විණාවේ තත් තුනකි. ඒවා හඳුන්වාදී මන්ත්‍ර තුනක් උගන්වා, මේ තන පහරා මේ මන්ත්‍රය කී කල ඇත්තු නැවතී නැවතී පසුපස බැලීමටවත් නොසිට දුවති. මේ තන ගසා මේ මන්ත්‍රය ජපකල විට ඇත්තු නැවතී නැවතී පසුපස බලමින් දුවති. මේ තන පහරවා මේ මන්ත්‍රය කීවිට ඇත්රජා පිට නමාගෙන තමා සම්පයට එයි. මෙසේ කියා ඔබට මනාපයක් කළ මැනවැයි වැඳ යන්ටගියේය. තවුස්තෙම පලායන මන්ත්‍රය ම කියා පලායන තන ශබ්දකොට ඇතුන් පලවා හැර සුවසේ වාසය කෙළේය.

එකල කොසඹූ නුවර පරන්තප නම් රජෙක් විය. දිනක් හෙතෙම ගැබිණිදේවියත් සමග උදේ හිරුරැස් තපිමින් උඩුමහල්තලයේ සිටියේය. රජුගේ ලක්ෂයක් විටිනා රක්තකම්බලය පොරවාගෙන සිටි දේවිය

රජුත් සමග සල්ලාපයෙහි යෙදී සිටි ගමන්ම රජු ඇහිල්ලෙහි පැළඳගෙනසිටි ලක්ෂයක් වටිනා රාජමුද්ද ගළවා තම ඇහිල්ලෙහි ලාගත්තාය. එවෙලෙහි අහසේ පියාඹා යන ඇත්කඳලිහිණියෙක් රතුකම්බිලිය පෙරවාගෙන සිටි දේවිය දක මස්පිඬෙකිසි සිතා පියාපත් විහිදුවාගෙන එතැනට බැස්සේය. රජු උෟෂ්ණතට බසින හඬ අසා බියවී තැහිට ඇතුළු නිවසට පිවිසියේය. දේවියට දරු ගැබ්බර නිසාත් බියවනසුලු (ස්ත්‍රීජාතිය) ජාතිය නිසාත් වේගයෙන් ඉවතට යානොහැකි විය.

ඉක්බිති ඒ ලිහිණියා හුදෙකලාව බලවත්වී දේවිය නියපලුරෙන් ඩැහැගෙන අහසට පැත්තේය. ඒ ලිහිණියෝ වනාහි ඇතුන් පස්දෙනෙකුගේ ශක්තිය දරති. එහෙයින් තමන් කෑමති තැනකට ගොදුර අහසින්ම ගෙනගොස් හිඳගෙන මස් කනි. එසේ ගෙනයන්නාවූ දේවිය මරණභයින් බියපත්ව, යම්හෙයකින් මා කෑ ගැසුවොත්, මිනිස්හඬ තිරිසනුන්ට බිය ගෙනදෙන නිසා මගේ හඬ අසා මා ඉවත දමයි. එසේ වුවහොත් දරුගැබ්බත් සමග මරණයට පත්වෙයි. යම් තැනක මා තබා කෑමට පටන්ගන්නවාත් සමග එතනදී ශබ්ද කොට පලවා හරින්නෙමිසි තමා නුවණැති හෙයින් සිතා ගත්තාය. එකල හිමවත් පෙදෙසේ මඳක් වැඩුණු මණ්ඩපාකාර එක් මහනුගහසක් විය. ඒ රාජාලියා මුවත් ආදි සතුන් එහි ගෙනවුත් තබාගෙන කයි. එහෙයින් ඇද එහි ගෙනවුත් අතු දෙබල් අතර තබා ආ මග නැවත ආපසු හැරී බැලුවේය. ආමග නැවත හැරී බැලීම මවුන්ගේ සිරිතකි. එකෙණෙහිම දේවිය දත් මුළු පලවා හරිත් පුදුසු කාලයයයි සිතා දත් ඔසවා අත්පුඩ්ශබ්දයත් කෑගැසීමත් එකවරම කොට උෟෂ්ණතට පලවා හැරියාය.

හිරු අවරට යන වෙලෙහි ඇගේ කර්මජවාතයෝ (දරුවන් බිහිකිරීමේ වාත වේගය) ක්‍රියාත්මක වුවාහුය. හැම දිසාවක පැතිරී ගිය මහ වැස්සක් පටන් ගත්තේය. අතිශය දුක්බද්දක, බේදනීය තත්වයට පත්වුවද ආර්යාවනි, බිය නොවන්න වැනි වචන මාත්‍රයකුදු නොලබා දුක්ම වැළඳගත් ඕනෑමෝ නිදි නොලබාම මුළු රැයම ගතකළාය. රාත්‍රි අලුයම් වෙලෙහි අහස වළාකුළු පහවී ගොස් හිරු උදාවීමත් ඇට දරුවන් ලැබීමත් යන ක්‍රියා දෙක එකම වේලාවේ සිදුවිය. ඕනෑමෝ වැසි උදවත් පර්වත උදවත් අරුණ උදවත් එක්කොට අලුත ලැබූ පුතාට උදේන යන තම තැබුවාය.

අලලකප්ප නවුසාටද ඒ ළඟම අසපුවක් තිබුණේය. හෙතෙම සිරිතක් හැටියට වැසිදිනවල ශීතබියෙන් පලවැල සෙවීමට වනයට නොයයි. ඒ නුගරුක මුලට ගොස් කුරුල්ලන් කාදමු ඇටකටු ගෙනවුත්

ඒවා කොටා රස සාදගෙන පානය කරයි. එහෙයින් එදිනද අටකටු ගෙනෙන්නෙමිසි එහි ගොස් ගසමුල ඇටකටු සොයා බලනවිට උඩින් දරුවෙකුගේ හඬක් ඇසී උඩ බලනවිට දේවිය දැක තී කවරියකදැයි විචාළේය. මා මිනිස් ගැහැණියක්මිසි කීකල, කෙසේ මෙහි ආවෙහිද? ඇත්කදලිහිණියකු විසින් මා මෙහි ගෙන එන ලද්දෙමිසි කීවාය. එසේ නම් බිමට බසින්නැයි තවුසා කීවේය. ආර්යයෙනි, ජාතියට කැළලක් වේදෝයි බිය වෙමිසි කීවිට තී කවර ජාතියකට අයත්ද? ක්ෂත්‍රිය ජාතියටය. මමත් ක්ෂත්‍රියයෙක්මිසි හේ කීවේය. එසේනම් ක්ෂත්‍රියමායමි කියව. ඔහු ක්ෂත්‍රියමායමි කීවේය.

එසේනම් ගස උඩට ගොඩවී මගේ පුතා ගයින් ගනුව. හෙතෙම එක් පැත්තකින් හිණිමගක් තනා එයින් ගසට නැග දරුවා ගත්තේය. ඔබ මා අතින් නොඅල්වවයි කී නිසා ඔහු ඇ අත නොඅල්ලාම දරුවා රැගෙන ගයින් බැස්සාය. දේවියද බැස්සාය.

මෙසේ ඔවුන් අසපුවට රැගෙන ගොස් ශීලභේදකයකට නොපැමිණ අනුකම්පාවෙන් පෝෂණය කෙළේය. මැස්සන් නොමැති මීවද ගෙනවුත් ස්වයංජාත ඇල්හාලෙන් කැද පිය දුන්නේය. මේ ආකාරයෙන් ඔවුන් පෝෂණය කරන කල්හි අපරභාගයෙහි දේවී මෙසේ සිතුවාය. මම මෙහි පැමිණි මග නොදන්නෙමි. ආපසු යන මගද නොදන්නෙමි. මොහුගේත් මා සමග විශ්වාස මාත්‍රයකුදු නැත. යම්හෙයකින් මොහු අප හැරද කොහේ හෝ ගියහොත් අප දෙදෙනාට මෙහිම මෙතනම මැරෙන්නට සිදුවේ. යම්කිසි උපායක් යොදා මොහුගේ සිල්බිඳ මා අත්තොහරින සේ කටයුතු කළයුතුය. එසේ සිතා නොහොබිතා ලෙස හැද පෙරවාගෙන ඒ දකුම්වලින් ඔහු පොළොඹවාගෙන සීලවිපක්තියට පැමිණවුවාය. එතැන් පටන් දෙදෙනා සහවාසයෙන් විසුහ.

පසු දිනෙක තවුසා නැකැත්යෝග පිරික්සා බලන්නේ පරන්තපගේ නැකැත්තරුව සැළෙනු දැක සොළුර, කොසඹැනුවර පරන්තප රජු මළේයයි කීය. ආර්යයාණනි, ඔබ එසේ කියන්නේ ඇයි? ඔහු ඔබ හා නොමනාපදැයි ඇසුවාය. නැත සොළුර, ඔහුගේ නැකත් පෙළෙනු දැක මෙසේ කීවෙමි. දේවිය හඬන්ට වූවාය. හඬන්නේ ඇයිදැයි ඇසූ විට පරන්තප තමන්ගේ සැමියා බව කීවාය. සොළුර අමුත්තක් නොසිතන්න. උපන්නහුට මරණය නියත බව නොදන්නෙහිද? දනිමි ස්වාමීනිසි කීකල එසේ නම් හඬන්නේ ඇයිද? ස්වාමීනි, මගේ පුතා කුලසන්නක රාජ්‍යයට සුදුස්සාය. යම් හෙයකින් එහි සිටියේ නම් ඔහු සේසත් නංවා රජ වන්නේය. එහෙත් දන් ඒකාන්තයෙන් මහත් හානියකට පැමිණියේය. ඒ ශෝකයෙන්

හඬන්නෙමි ස්වාමීනියි කීවාය. සොළුර, එසේ නොසිතන්න, ඔහුට රාජ්‍ය ලබාදීමට ඔබ සිතන්නේ නම් මම ඔහුට රාජ්‍යය ලැබෙන ආකාරයක් කරන්නෙමි.

මෙසේ කියා ඇ අමතා, සොළුර ඔබේ පුතාට හසුනක් ලියා දෙන්න. ඔහු තනිවම ගොස් රජවන්නේයයි කීවේය. ඇ කුමරා අමතා, කොසඹුනුවර පරන්නප රජුගේ පුත්‍රයායිද මා ඇත්කඳලිහිණියෙකු ගෙනා බව කියා පෙනෙව්වරුන්ගේ නම් ආදිය කීවිට නොපිළිගතහොත් මේ ඔබේ පියා පෙරවූ කම්බිලියත් ඇඟිල්ලේ දැමූ මුද්දත් පෙන්වන්නැයි ඒවා දී කුමරා පිටත් කළාය. මෙසේ කියා දුන් කළයුතු කුමක්දැයි තවුසාගෙන් ඇසීය. තවුසා කුමරා අමතා, ඔබ ගසේ යටම අත්තේ සිට මේ මන්ත්‍රය මතුරා මේ තන පහරා විණාව වාදනය කරන්න. එවිට නායක ඇතා පිට නමාගෙන ඔබ වෙත එනුඇත. උගේ පිට උඩ නැගී පරන්නප රජුගේ රටට ගොස් රාජ්‍යය ලබා ගනුව. කුමරා මවුපියන් වැද මන්ත්‍රය මතුරා ළඟට පැමිණි ඇතුපිට නැගී කනට කොළුරා අතින් මන්ත්‍රය මතුළේය. මට කොසඹුවේ රාජ්‍යය ලබා දෙවයිද කීවේය.

පැමිණි ඇතා එපුවත අසා දහස් ගණන් ඇත්තු පැමිණෙන්නාවායි එක් ඇත්තාදයක් කෙළේය. දහස් ගණන් ඇත්තු එහි රැස්වූහ. යළි දිරාගිය ඇත්තු ආපසු යෙන්නාවායි හඬක් නැගීය. දිරා ගිය ඇත්තු ආපසු කැලයට ගියහ. තරුණ ඇත්තු නවතින්නාවායි හඬක් නැගීය. නායක ඇතා නොයෙක් දහස් ගණන් යෝධ ඇතුන් පිරිවරා ප්‍රත්‍යන්ත ග්‍රාමයට ගොස්, මම රාජපුත්‍රයාට රජ සම්පත රැගෙන දෙන්නට යන්නෙමි. තෙපි මා සමග එන්නාවායි එතැන්පටත් මිනිසුන්ට සංග්‍රහ කෙරෙමින් ගොස් නුවර වටලා යුද්ධ හෝ කෙරෙන්නවා, රාජ්‍යය හෝ දෙන්නාවායි පණිවුඩයක් යැවීය.

නාගරිකයෝ අපි ඒ දෙකම නොදෙමිහයි කීවෝය. අපේ රාජදේවිය ගැබ්බරව සිටියදී ඇත්කඳලිහිණියෙකු විසින් ඩැහැගෙන යනලදී. ඇ ජීවතුන් අතර ඇතිනැතිබව නොදන්නෙමු. ඒ පිළෙඳ සත්‍ය පුවත යම් දවසක දැනගන්නා තුරු අපි යුද්ධත් නොකරමු. රජයත් නොදෙන්නෙමුයි කිහ. එකල එය ප්‍රවේණිගත රාජ්‍යයකි. ඉන්පසු කුමරා මම ඒ දේවියගේ පුතායයි කීවේය. එය නොපිළිගත් පසු රක්තකම්බලයත් මුද්දත් පෙන්වීය. සේනාපතිහු ඒ කම්බිලි හා මුද්ද හඳුනාගෙන නිසැකවී රජදෙරුව වැටී ඒ කුමරා රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළහ.

මේ උදේතෙගේ උත්පත්ති කථාවයි

අපිත නම් රට දුර්ගික්ෂයක් ඇතිවූ කල්හි ජීවත්වීමට අපහසුවූ කෝතුහලික නම් එක් මිනිසෙක් කාපි නම් ලාබාල පුතාත් කාළි නම් බිරියත් කැටුව කොසඹුනුවරට ගොස් ජීවත්වන්නෙමි යි මාර්ගෝපකරණ දැගෙන පිටත් විය. අභිවාතක නම් රෝගයෙන් මිනිසුන් මැරෙනු දැක (බිත්ති බිඳගෙන) නික්මුණාහුයයිද කියති. (ඒ රෝගය හටගත් විට බිත්ති බිඳගෙන යෑම සිරිතකි) මෙසේ යන ඔවුන්ගේ මාර්ගෝපකරණ අවසන්විය. බඩසා දුකින් පීඩිතවූ නිසා දරුවා ඔසවාගෙන යෑමද අපහසු විය. කෝතුහලික බිරිඳට කපා කොට, සොදුර අප ජීවත්වුවහොත් පසුව පුතකු ලදහැකිය. ඒ නිසා මේ පුතා මග දමා යමුයයි යෝජනා කෙළේය. ඇ පුතපුතා ප්‍රතික්ෂේප කරමින් පිළිතුරක් නොදී සිටියාය. දරුවා වරින් වර මාරු කිරීමෙන් වෙහෙසට පත්ව එක් ගසක් යට කොළරොඩු අතරෙහි ඔහු හොවා ගියේය. මව නැවතී බලන විට පුතා නොදක ස්වාමීනි. මගේ පුතා කොහිදැයි ඇසුවාය. මම ඔහු එක් ගසක් යට නිදි කෙරෙව්වෙමි යි ඔහු කීවේය. සැමියාණනි, මා නොනසව, පුතා නැතිව මට ජීවත්විය නොහැකියි. මගේ පුතා මට ගෙනත් දෙවයි පසුවේ අත් ගසා හඬන්ට පටන්ගත්තාය. ඔහු ගොස් පුතා ගෙනාවේය. ඒ ගෙන එන අතරමග පුතා මළේය. මේ කුමරා මෙනෙක් තැන්වල පුතු හැරදමු අකුශලයෙන් හවාන්තරයේදී හත්වරක්ම හැරදමන ලද්දෙකු විය. පාපකර්මය වනාහි කුඩායයි අවමන් නොකළ යුතුය.

මවුපිය දෙමහල්ලෝ මෙසේ යන අතර එක් ගොපලු ගෙදරකට පැමිණියාහුය. ඒ දවසද ගොපල්ලාගේ දෙනුත් පිළිබඳ මහල් දිනයකි. මේ ගොපලුගෙදර එක් පසේබුදුවරනමක් දිනපතා දත් වළඳති. ගොපල්ලා උන්වහන්සේ වළඳවා ධේනුමංගලයද කෙළේය.

ඒ සඳහා බොහෝ පායාසද පිළියෙළ කරනලද්දේ විය. ගොපල්ලා එන්නාවූ මගියන් දැක කොහි සිට එන්නේදැයි විචාරා සියලු පුවත් දන මෘදු මොළොක් කුලපුතෙකු නිසා ඔවුන්ට අනුකම්පාකොට ගිනෙල් සමග පායාස දුන්නේය. බිරිඳ, හිමියාණනි, මා ජීවත්වන්නේ ඔබ ජීවත්වුණොත් පමණි. බොහෝ කලකින් බඩ පිරුණේ නැත. ඇති තරම් බුදිනු මැනවැයි මිදුණුකිරි හා ගිනෙල් ඔහු ලඟටම කොට තමන් කිරිටිකක් පමණක් කෑවාය. අනිකා බොහෝ කොට කෑ නමුත් හත්අටදිනක් බඩසා පවසින් පෙළී සිටි නිසා ආහාර තෘප්තිය අවසන් කර ගත නොහැකිවිය. ගොපල්ලාද ඔවුන්ට පායාස දෙවා තමනුත් කන්ට පටන්ගත්තේය.

කෝතුලිකයා ඔහු දෙස බලා සිටින විට යට මැස්සෙහි හුන් බැල්ලියට ගොපල්ලා දෙන කිරිබත් දෙස බලා, මෙබඳු හෝජනයක් ලබන මේ බැල්ලිය හරිම වාසනාවන්තියකිසි සිතිය. හෙතෙම රාත්‍රියෙහි තමා ගත්ආහාර දිරවාගත නොහී මිය පරලොව ගොස් ඒ බැල්ලියගේ කුස පිළිසිඳ ගත්තේය. ඉන්පසු ඔහුගේ බිරිඳ සැමියාගේ සිරුර පිළිබඳ කටයුතු අවසන් කර ඒ ගෙදරම බැලමෙහෙවර කර සහල් නැළියක් ලැබ එය උයා පසේබුදුන්ගේ පාත්‍රයෙහි බෙද, මේ පිත මිය ගිය දසයාට ලැබේවායි පතා මා මෙහිම සිටිය යුතුයි, ආර්යයන්වහන්සේ නිබඳවම මෙහි වඩිති. දීමට යමක් ඇතත් නැතත් දිනපතා වැදීමිදීමි ආදි වතාවත් කිරීමෙන් සිත පහදවා බොහෝ පින් රැස්කර ගතහැකියයි සිතුවාය.

මෙසේ සිතු මිනොමෝ ඒ ගෙදරම බැල මෙහෙවර කරමින් විසුවාය. ඒ ගෙදර බැල්ලීන් හයහත් මසකින් එකම පැටවෙකු වැදුවාය. ගොපල්ලා ඒ බුදුපැටවාට එක් දෙනකගේ කිරි වෙන්කර දුන්නේය. පැටවා ටික කලකින්ම ලොකුමහත් විය. පසේබුදුරජාණන්වහන්සේත් වළඳන කල නිබඳවම එක් බත්පිඩක් පැටවාට දෙනසේක. උෟ බත්පිඩ නිසා පසේබුදුන්ට ආදරය දක්වීය. ගොපල්ලාත් දිනකට දෙවරක්වත් පසේබුදුන්ට උවැරන් සඳහා යයි. ඒ යන ගමන් අතරමග වන සිවුපාවුන් ඇති තැන්වලදී ලියකින් ගස්වලට හෝ බිමට හෝ ගසමින් සු සු සු යයි තුන්වරක් බෙදකර වනයතුන් පලවා හරී. බල්ලාද ඔහු සමග යයි. දිනක් හෙතෙම පසේබුදුන්ට, ස්වාමීනි, යම් දිනක මෙහි ඒම සඳහා මට ඉඩක් නොවුණොත් එදා මම මේ සුනඛයා මෙහි එවන්නෙමි. මොහුගේ පැමිණීම අනුව ඔබවහන්සේ වඩිනු මැනවිසි කීවේය.

එතැන් පටන් ඉඩ නැති දිනවල දරුව යන්න, ආර්යයන්වහන්සේ කැඳවාගෙන එන්නැයි සුනඛයා පිටත්කර යැවීය. සුනඛයාත් කී හැටියෙන්ම ස්වාමියා ගස්වලට බිමට ගසන තැන්වලදී තෙවරක් බුරා ඒ හඬින් වන සතුන් පලාගිය බව දැන, උදසනම සිරුරු පිළිඳගුම් කොට පන්සල තුළටවී සිටින පසේබුදුන් වෙත පැමිණ, පන්සල් දෙරටුවේදී තෙවරක් බුරා තමන් ආබව හඟවා එක්පැත්තකටවී නිදගනියි. පසේබුදුරජාණන්වහන්සේ වේලාව බලා පිටත් වනවිට බුරුබුරා ඉදිරියෙන් යයි.

පසේබුදුරදුනුත් උෟ පරීක්ෂා කරනු පිණිස ඉඳහිට වෙතත් මාර්ගවලටද පිවිසෙති. එවිට සුනඛයා ඉදිරියෙන් මාර්ගය අවහිරකොට බුරා සැබෑ මගට හරවාගනී. ඉන්පසු දිනක වෙතත් මාර්ගයකට පිවිස

ඔහු හරස්ව සිට වැළැක්වූ නමුත් නොතැවතී උභය පසින් මැත්කොට වැඩියහ. සුනඛයා උන්වහන්සේ නොතවතින බව දක සිවුරුකොණ සපා අල්වාගෙන අදිමින් සැබෑ මගටම ගත්තේය. මෙසේ උභය උන්වහන්සේ කෙරෙහි බලවත් ස්තූතියක් උපදවාගෙන සිටියේය. පසු කලෙක පසේබුදුන්වහන්සේගේ සිවුරු දිරා ගියේය. ගෝපාලයා උන්වහන්සේට සිවුරු පිණිස වස්ත්‍ර ගෙනත් දුන්නේය. වස්ත්‍ර පිළිගත් පසේබුදුන්වහන්සේ ඔහුට, ඇවැත්නි, සිවුරක් කිරීම එක්කෙනෙකුට අපහසුය. එනිසා පහසු තැනකට ගොස් එය මසාගන්නෙමිසි කීහ. ස්වාමීනි, එය මෙහිදීම කරනු මැනවි. ඇවැත්නි, එසේ කිරීම අපහසුය. එසේ නම් ස්වාමීනි, පිටත ගොස් බොහෝ කල් නොගෙවන්න. සුනඛයා මේ දෙදෙනාගේ කථාව අසා සිටියේය. පසේබුදුන්වහන්සේ එසේ නම් තවකුවයි ඔහු තවතා අහසට පැන නැගී ගත්ධමාදන පර්වතය බලා තික්මුණුසේක.

අහසට නැගී වඩින උන්වහන්සේ දෙස බලමින් බුරුමින් සිටි සුනඛයා උන්වහන්සේ තමන්ගේ ඇසින් නොපෙනී යනවාත් සමගම හදවත පැළිගියේය. තිරියන්තු වනාහි සෘජු ජාතිකයෝය. අකුට්ටියෝය. මිනිස්සු නම් එකක් සිතින් සිතා වෙනත් එකක් කටින් කියති. එහෙයින් මෙසේ කියා ඇත්තේ. ස්වාමීනි, මිනිස්සු කපටි සිත් ඇත්තෝය. සත්කු විවෘත හදවත් ඇත්තෝය. ඒ සුනඛ තෙමේ ඒ සෘජුසිතින්, ඒ අකුට්ටි භාවයෙන් කළුරියකොට තවුනිසා දෙව්ලොව උපන්නේය. දිව්‍ය අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරා මහාසම්පත් අනුභව කෙළේය. ඔහු තව කෙනෙකුගේ කනළගට කර කරන කථාවේ සෝභාව යොළොස් යොදුනක් පැතිරගියේය. ප්‍රකෘතියෙන් කරන කථාවේ ශබ්දය යොදුන් දසදහසක්වූ සකල දේවතගරයේම පැතිරියයි. එනිසාම ඔහු සෝභකදිව්‍යපුත්‍ර යන නම ලැබීය.

මේ කිනම් පිනක ආනිසංසයක්ද? පසේබුදුන් කෙරෙහි ප්‍රේමයෙන් බිරිමේ ප්‍රතිඵලයයි. හෙතෙම එහි ටික කලක් සිට ඒ දෙව්ලොවින් වූතවූයේය. දෙව්ලොව දිව්‍ය පුත්‍රයෝ ආයුක්ෂය, පුණ්‍යක්ෂය, ආහාරක්ෂය හා කෝපය යන කරුණු හතර හේතුකොටගෙන දෙව්ලොවින් වූතවෙත්. එහිදී යමෙක් බොහෝ පින්කම්කොට ඇත් නම් හෙතෙම දෙව්ලොව උපදී. ආයු ඇතිතාක් සිට වෙනත් තැන්වල උපදී. එයයි, ආයුක්ෂය වූතවීම නම් වේ. යමෙක් කුඩා පින්කම්කොට උපන්නේ නම් ඔහුට රාජ්‍යකෝෂටාගාරයක දමු නැළි දෙක තුනක ධාන්‍යටිකක් මෙන් ඉක්මනින්ම ඒ පින් අවසන්වී කළුරියකරන්ට පිදුවේ. ඒය පුණ්‍යක්ෂය වූතවීම නම් වේ. අනිත් තැනැත්තේ කාමගුණයන් අනුභව කරමින්

සිහිය විකල් කරගෙන ආහාර නොගෙන ක්ලාන්තවූ ශරීර ඇතිව කාලක්‍රියා කරයි. එය ආහාරක්ෂය වූතවීම නම් වේ. තවත් කෙනෙක් අතිකාගේ සම්පත් ඉවසාගත නොහැකිව කෝප වී කථරියකරයි. එය කෝපයෙන් වූතවීම නම්.

මේ දිව්‍ය සුත්‍රයා කාමයන් අනුභව කරමින් සිහිවිකලව ආහාරක්ෂය වී දෙව්ලොවින් වූතවිය. එයින් වූතව කෞෂාමිඛී නගරයෙහි නගරශෝභිතියගේ (වෙසන) කුසපිළිසිඳ ගත්තේය. ඕනොමෝ ඔහු ලැබූ දින දසියගෙන් විමසා ආර්යාවනි, ඔබට පුතකු ලැබුණේයයි කීපසු එසේවීමේ මේ දරුවා ගෙන ගොස් කසලගොඩක දමවයි එසේ කරවාලිය. නගරශෝභනියෝ දුවරුන් පමණක් හදවඩා ගනිති. පුතුන් නොහදති. ඔවුන්ගේ වෘත්තිය ගෙන යන්නේ දුවරුන් විසින් හෙයිනි.

බල්ලෝත් කපුටෝත් ළදරුවා වටකොටගෙන සිටියාහ. පසේ බුදුන්වහන්සේට ස්තේහ කිරීමේ හා බිරීමේ පින් මහිමයෙන් ඒ එකකුටවත් දරුවා ළගට ඒමට නොහැකි විය. ඒ වෙලාවේ එක් මිනිසෙක් බැහැර ඇවිදගෙන යන අතර ඒ බලුකපුටුවන්ගේ එක්වීම දක මේ කීමෙක්දැයි එතුනට ගොස් දරුවා දක පුත්‍රස්තේහය උපදවා, මට පුතෙක් ලැබුණේයයි දරුවා ගෙදර ගෙන ගියේය. එකල කොසඹූ සිටුකෙම රජගෙදරට යන්නේ රජගෙදර සිට එන පුරෝහිතයා දක ආචාර්යයනි කෙසේද, ඔබ අද දිනයේ තිථිකරණ තැකැත්යෝග විමසා බැලුවෙහිදැයි ඇසීය. එසේය, මහසිටාණෙනි, අපට බාරව ඇත්තේ එය මීස වෙන මොනවාදැයි කීය. ඉතින් මේ ජනපදයෙහි අද කුමක් සිදුවෙයිද, වෙනත් දෙයක් නම් නැත. මේ නගරයෙහි අද උපන් දරුවෙක් ඇත්නම් ඔහු දෙව්සිටුවරයා වන්නේයයි කීවේය.

එකල සිටුවරයාගේ බිරිය ගැබ්බරව සිටියාය. එහෙයින් හෙතෙම එම්බල, ගෙදර ගොස් ඇ වැදුවාද තැද්ද කියා බලා එවයි වහාම එක් පුරුෂයෙකු ගෙදර යැවීය. සිටු භාර්යාව නොවැදූ බව දැන රජුන් දක වහා ගෙට ගොස් කාලීනම් දසිය කැඳවා, දහසක් දී ති ගොස් මේ නගරය පුරා ඇවිද අද උපන් දරුවකු ඇත්නම් ඔහු රැගෙන එවයි පිටත්කර හැරියේය. දසිය ගොස් සොයා බලා දරුවා ගැන දැනගෙන එම ගෙදරට ගොස් දරුවාදක මේ දරුවා උපන්නේ කවදැයි ගැහැටියාගෙන් අසා දැනගෙන අදයයි කීකල්හි මේ දරුවා මටදෙවයි කහවනුවක සිට මිල වැඩි කොට කහවනු දහසක් දී දරුවා රැගෙන ගොස් සිටුවරයාට දුන්නේය.

සිටුනෙමේ යම්හෙයකින් මට දුවක් ලැබුණොත් ඇ යමග මොහුන් එකට හද සිටුනනතුරේ හිමිකාරයකු කරමි. පුනෙක් ලැබුණොත් මොහු මරාදමා ඔහු හිමිකාරයකු කරමියි සිතා දෙරුවා තම ගෙදරම නවතාගත්තේය. ඉන්පසු කිහිප දිනකින් ඔහුගේ බිරිඳ පුතකු වැදුවාය. සිටුනෙමේ, මොහු නැතිවිට මගේ පුතාම සිටුනැත් ලබයි. දැන්ම ම මොහු මැරීම වටීයයි සිතා කාළිය අමතා, එම්බල යව, ගවගාලෙන් නවයන් නික්මෙන වෙලාවෙහි ගාල දෙරටුව මැද මේ දරුවා හරස්කොට තබව. දෙන්නු මොහු පාගායනු ඇති. පැගුණු නොපැගුණු බව දැනගෙන එවයි දරුවා දී ඇ පිටත් කෙළේය. ඇ ගොස් ගොපල්ලා ගාල් දෙර විවෘත කරනවිටම දරුවා යටකී පරිදි හොවාලිය.

ගවඳලේ නායක වෘෂභයා වෙනත් දිනවල සියල්ලන්ට පසුව යන නමුත් එදින සියල්ලන්ට පළමුව නික්මී දරුවා පා සතර මැද සිටින සේ සිටගත්තේය. දහස් ගණනක් දෙන්නු මේ වෘෂභයාගේ දෙපසින් ඔහුගේ ඇගේ හැපෙමින් නික්මුණාහුය. ගොපල්ලාත් මේ වෘෂභයා පෙර දිනවල සියල්ලන්ට පසුව යයි. අද සියල්ලන්ට පළමු ගොස් ගාල් දෙරටුව මැද නියලව සිටින්නේ ඇයි දැයි සිතා එහි ගොස් උගේ සිවුපා යට හුන් දරුවා දක දරුසෙනෙහස උපදවා මට පුනෙක් ලැබීණැයි ගෙට ගෙනගියේය.

කාළිය ගොස් සිටුවරයා විසින් විවාරන ලදුව ඒ පුවත දන්වු කල්හි යව නැවතත් මේ කහවණු දහස දී ඔහු ධගෙන එවයි කී පසු ඇ නැවතත් ගෙනවුත් දුන්නාය. සිටුවරයා ඇට, දුව කාළිය මේ තගරයේ ගැල් පන්සියක් ගෙන වෙළෙන්දෝ උදසනම නැගිට වෙළඳමට පිටත්ව යන්නාහ. ඔබ මොහු ගෙන ගොස් රථරෝදමගෙහි හොවාළන්න. ගොන්නු හෝ මොහු පාගාගෙන යති. රිය රෝද හෝ මොහු කැබලි කර දමනු ඇති. ඒ පුවත දැනගෙන එන්නැයි කියා පිටත්කර හැරියේය. ඇ දරුවා ගෙනගොස් රෝදපාරෙහි හොවාලුවාය. එදින ගැල්කරු නායකයා ඉදිරියෙන්ම ආවේය. ඔහුගේ ගොන්නු එනනට පැමිණ නැවතුණාහ. නැවත නැවතත් ගැල සකසා තල්ලු කළ නමුදු. ගැල පෙරට නොගියේය. මෙසේ ඒ සඳහාම ගොනුන්ද යමග උත්සාහ ගන්නා අතර හිරුද පායා ආවේය. ගොන් මෙසේ කරන්නේ ඇයිදැයි පාර ගැන සොයා බලන විට රිය පාරේ හුන් බිළිඳ දක, මව්සින් වැඳද්දක් කරන ලද්දෙමියි සිතා, මට පුතකු ලැබුණේයයි තුටුපහවු සිතින් දරුවාත් ධගෙන ගෙදර ගියේය.

කාළි එය බලාසිට සිටුවරයා ළගට ගොස් එපුවත දන්වා සිටියාය. තී යව, නැවතත් කහවණු දහසක් දී දරුවා ගෙනවයි කී කල්හි ඇ

එසේ කළාය. දන් මොහු ගෙන ගොස් අමු සොහොනේ ගස් අතර රඳවාපියව. එහිදී සුනඛාදීන් විසින් හෝ කාදමනු ලබයි, අමනුෂ්‍යයන් විසින් හෝ පහරදෙනු ලැබ මැරෙයි. මොහු මළ බව දනගෙනම එවයි. පිටත්කර හැරියේය. ඇ දරුවා අමුසොහොනට ගෙන ගොස් ගස් අතර හොවා එක් පැත්තකට වී බලා සිටියාය. සුනඛයෙකුට කපුටෙකුට හෝ අමනුෂ්‍යයෙකුට හෝ දරුවාට ළංවිය නොහැකි විය. එහෙත් එහිදී ඔහුගේ මව පියා හෝ සොහොයුරා හෝ වෙනත් කවරකු හෝ ඔහු රක්ෂාකෙළේ නැත. එසේනම් ඔහු රැක්කේ කවුරුන්ද?

සුනඛ ආත්මයේ සිටි කාලයේ පසේබුදුන් කෙරෙහි ආදරයෙන් පැවැත්වූ භූකාර මාත්‍රය (බිරීම) ඔහු රකියි.

ඉන් පසු එක් එරිගොපල්ලෙන් නොයෙක් දහස් ගණන් එළුවන් තණකැවීම පිණිස ගෙන යන ගමන් සොහොන ළගින් ගියේය. එක් එළුවනක් කොළ ආදිය කමින් යන්නී, ගස් අතර සිටි දරුවා දක දණ නමා සිට දරුවාගේ කටට තනපුඩුව දුන්නාය. අප්පාලකයා හේ, හේ කියා ශබ්ද කළ නමුදු එළුවන එතනින් නොගියාය. අප්පාලයා, කෙට්ටෙන් ගසා ඇ ගෙයයන්නෙමිසි සිතා ගස් අතරට පැමිණ, ඇ දණින් සිට දරුවාට කිරි පොවනු දක, දරුවා කෙරෙහි පුත්‍රස්තේහය උපදවා මට පුතෙක් ලැබීමිසි රැගෙන ගියේය.

කාළියගෙන් සිටුවරයා තොරතුරු ඇසුවිට ඒ සුවත දන්වා සිටියාය. සිටුවතෙමේ එම්බල නැවතත් මේ කහවණු දහස රැගෙනයව. ගොස් ඔහු රැගෙන එවයි කීකල ඇ එසේ කළාය. ඉන්පසු සිටුවරයා මැණියනි, මොහු ගෙන ගොස් වොරපපාන (සොරු මිනිසුන් මැරීමට හෙළනු ලබන පර්වතයකි) පර්වතයට නැග ප්‍රපාතයට දමව, පර්වත කුහරයේ වැදී මොහු කැබලි වී බිමට වැටෙන්නේය. එහිදී මළ නොමළ බව දනගෙනම එවයි පිටත් කෙළේය. ඇ ඔහු එහි ගෙන ගොස් එසේ කළාය. පර්වතය මුදුනේ වැඩි පැතිර ගිය මලිඳ වැල් ලැහැබක්ද විය. දරුවා පලසක් මත තැබුවාක් මෙන් ඒ මත වැටුණේය. එගම තළකාර ප්‍රධානියාගේ වේණුබලිය (උණලිවලට බදු ගෙවීම) පවත්වන දිනයද එදය. හෙතෙම තම පුතාත් සමග එහි ගොස් උණ ලැහැබ කපන්ට පටන් ගත්තේය. ලැහැබ සෙලවෙනවිට දරුවා ශබ්ද කෙළේය. හෙතෙම ළදරු හඬක්යයි එක්පැත්තකින් නැගී දරුවා දක මට පුතෙක් ලැබුණේයයි සතුටුව වඩාගෙන ගියේය.

කාළිය සිටුවරයා වෙත ගොස් තොරතුරු දන්වා සිටියාය. සිටුවරයා නැවතත්, යව, ගොස් මේ කහවණු දහස දී ඔහු රැගෙන එවයි කීපසු ඇ

එසේ කළාය. සිටුවරයා, මෙසේ කරව, මෙසේ කරවයි ඒ කියනකියන දේ කරන අතරම දරුවාද, වැඩි ගියේය. ඔහුට සෝෂක යන නමද ලැබිණි. ඔහු සිටුහුගේ ඇසේ ඇතුණු කටුවක් මෙන් පීඩාකාරකයක් විය. කෙලින් ඔහුදෙස බැලීමට පවා සිටුවරයා අසමත් විය.

දිනක් දරුවා මරා දමන උපායක් සිතමින් තම යහළු කුමිහසෝෂක සම්පයට ගොස් ඔබේ වළං පෝරණුව ගිනි තබන්නේ කවදදයි ඇසීය. එය හෙට ගිනිතබන්නෙමිසි කීකල්හි එසේනම් මේ කහවණු දහස රැගෙන මට එක් උදව්වක් කර දෙන්නැයි කීය. ස්වාමීනි ඒ කුමක්ද? මට එක් අවජාතක පුතෙක් සිටී. ඔහු ඔබ ළඟට එවන්නෙමි. ඔබ ඔහු පෝරණුවේ ගැබ තුළට දමා තියුණු වැයකින් කැබලිවලට කපා සැළියක බහාලා පෝරණුවේ ලා පුළුස්සන්න. දැන් මේ දෙන දහස අත්තිකාරමකි, තවත් කළයුතු දේ පසුව කරන්නෙමිසි කීය. කුඹලා මැනවැයි පිළිගත්තේය. සිටුතෙමේ දෙවනි දින සෝෂක කැඳවා දරුව, මම ඊයේ කුඹලාට වැඩක් භාරකෙළෙමි. දැන් ඔබගොස් මෙසේ කියන්න. මගේ පියා ඊයේ ඔබට එක් වැඩක් භාර දී ඇත. එය අවසානද? කියන්නැයි දරුවා එහි යැවීය. ඔහු මැනවින් එහි ගියේය.

දරුවා එහි යන අතර සිටුවරයාගේ අතින් පුතා සෙසු දරුවන් සමග ගුඩුකෙළි සෙල්ලම් කරමින් සිට ඔහු දක සොහොයුර කොහි යන්නෙහිදයි අසා පියාගේ පණිවුඩයක් රැගෙන කුඹලා වෙත යන්නෙමිසි කීකල්හි, මේ ළමයි මගෙන් බොහෝ ඔට්ටු දිනාගන්න, මට ඒවා ආපසු දිනාදෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියේය. මා පියාට බිය නිසා එය දැන් කල නොහැකියයි දෙවැන්නා කීවේය. සොහොයුර බිය නොවව. මම පියාගේ පණිවුඩය ගෙන යන්නෙමි. බොහෝ ඔට්ටු මගෙන් දිනාගෙන ඇති නිසා මා එතතුරු ඒ සියල්ල තෑවන දිනාගෙන තබන්නැයි සිටුපුතා කීවේය.

සෝෂක ගුඩුක්කිඩාවෙහි දක්ෂයෙකි. එහෙයින් ඔහු මෙහි යොදවන ලද්දේ. හෙතෙම, ඔබ කුඹලා වෙත යන්න. මගේ පියා ඊයේ භාරදුන් වැඩය අවසන් කරන්නැයි කියා ඔහු පිටත් කර හැරියේය. සිටුපුතා කුඹලා ළඟට ගොස් සිටුවරයාගේ පණිවුඩය ඒ හැටියෙන්ම කීවේය. කුඹලාද සිටුවරයා කිලෙසින්ම ඔහු මරා පෝරණුවෙහි ලැවේය. සෝෂක දවස පුරා ක්‍රීඩා කොට පවස් යාමයෙහි ගෙදර ආවේය. ඇයි දරුව ඔබ නොගියෙහිදයි ඇසූ විට තමන් ආ කරුණක් බාල සොහොයුරා එහි ගිය සැටින් දන්වා සිටියේය. සිටුතෙම ඒ අසා මට නින්ද වේවායි මහහඩන් හඬා සියලු සිරුරෙහි උණුකෙල් වැටුණාක් මෙන් දැවිල්ල හැඳී,

ලේ උණුවී ගොස් එම්බල කුම්භකාරය, මා නොනසව, මා නොනසවයි දෙඅත් හිස තබාගෙන හඬමින් කුඹලා ළහට දිව ගියේය. කුඹලා දුටු එන සිටුවරයා දක, ස්වාමීනි, ශබ්ද නොකරන්න. ඔබ කියූ සියල්ල නිමාකෙළෙමිසි කිය. හෙතෙම මහා පර්වතයකින් පහතට වැටුණු කෙනෙකු මෙන් මහත් සේ ශෝකයට පත්විය. අතල්ප දොම්නස් වින්දේය. දුෂ්ඨ නොවන අයට දුෂ්ඨකම් කිරීමේ විපාකය ඒ ලෙසමය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එනිසාම මෙසේ වදළන.

දඩුවම් නොකළයුතු අයට දඩුවම් දේ නම්
මෙහි එන කරුණු දහයෙන් එකකට නමුත් පැමිණේ

මහවේදනා පීඩා ධනතානියද
ආබාධයට හා ඔල්මාදයට වැටේ
රජ උදහසට දෝෂාරෝපණයකට
තෑයන්ගෙනුත් පිරිහී සැප විනාසට

ඔහු සතුටු ගෙවල් ගින්නෙන් දැවී වැනසෙයි
මරණින් පසුව ගොස් නිරා දුකකට පැමිණෙයි

එසේ සිදුවීමෙන් පසු සිටුවරයාට ඔහු මුහුණ දෙස කෙළින් බැලීමට පවා අපහසු විය. කෙසේ මොහු මරා දමන්නෙමිදැයි සිතන සිටුවරයාට, මගේ ගම් සීයේ අයවැය එකතු කරන්නා වෙත යවා, මොහු මරන්නෙමිසි එක් උපායක් දක, මේ මගේ අවජාතක පුතෙකි. මොහු මරා වැසිකිළියක දමව. එය ඉටුකළ කල මම මාමා වෙනුවෙන් කළයුතු දේ දන්නෙමිසි ඔහුට ලිපියක් ලියවා, දරුව, සෝඡක, අපේ ගම්සීයේ ආයුත්තකයෙක් සිටී, මේ ලිපිය ගෙනගොස් ඔහුට දෙවයි ලිපිය ඔහු අත තැබිය. දරුවා අකුරුසමය හෙවත් ලිවීම කියවීම නොදනිසි. බාල කල පටන් කුමරා මරවනට වෑයම්කළ නමුදු එය නොහැකි විය. අකුරුශිල්පයක් කෙසේ නම් දැනගත්ටද? මෙසේ හෙතෙම තමාගේ මරණලිපිය. රෙදිවාටියෙහි බැඳගෙන පිටත්වෙමින් පියාණනි, මට මගඋපකරණ තැනැයි කීවේය. මාර්ගෝපකරණවලින් කොපට වැඩක් නැත. අතර මග අසවල් ගමේ මගේ යාළු සිටුවරයෙක් සිටී. ඔහුගේ ගෙදරදී උදේ ආහාරය ගෙන යවයි පිටත් කෙළේය.

ඔහු යහපතැයි පියා වැඳ පිටත්වී ගියේය. ඒ කියන ලද ගමට ගොස් සිටුවරයාගේ ගේ ගැන අසා දැන එහි ගොස් සිටුහාරයා හමුවිය. ඔබ කොහි සිට ආවෙහිද? මාතාවනි, ඇතුළුනුවර සිටයි. කාගේ පුතෙක්ද? මෑණියනි ඔබේ යහළු සිටුතුමාගේයි. ඔබ සෝඡකද? මෑණියනි, එසේය. සිටුහාරයාට දරුවා දුටු ගමන්ම ඔහු කෙරෙහි පුත්‍රස්තේනය ඇතිවිය.

ඒ සිටුවරයාට සිටියේ එකම ද්‍රවණියකි. පසළොස් සොළොස් වියෙහිවූ ප්‍රසාදජනක අභිරුපිතියක වූවාය. ඇ රකිනු පිණිසත්, ඇගේ මෙහෙවර හා එහෙමෙනෙ ගෙන යෑමටත් එකම දසියක් දී සත්මහල් පහසක උඩම මහලේ සිරියහන් ගබඩාවක තවතා සිටියාය.

මේ අවස්ථාවේ සිටුද්‍රවණිය තම දසිය ඇතුළුවෙළඳ පොළට යැවූවාය. සිටුබිරිඳ ඒ දෑක කොහි යන්තිදැයි විචාරා, ආර්යාවනි, ද්‍රව විසින් මා එහි යවන ලද්දේමි කිකල දෑත් මෙහි එව. ගමන නවතා ලවයි කියා මේ මගේ පුතාට පුටුවක් ගෙනව. පා දෙවා තෙල් ගා සයනයක් සුදනම්කොට දෙව. ඉන්පසු යන ගමන යවයි කීවාය. දසිය එසේ කළාය. පසුව කාලය ගතකර පමා වී පැමිණි දසියට සිටුද්‍රව දඩ්ලෙස තර්ජනය කළාය. දසිය සිටුද්‍රවට මෙසේ කීවාය. මට නොකිපෙන්න සෝෂක සිටුපුතා පැමිණ සිටී. මම ඔහුවෙනුවෙන් මේ මේ කටයුතු කොට පැමිණියෙමි.

සෝෂක සිටුපුත් යනනම ඇසීමෙන්ම සිටුද්‍රවණිය තුළ ඇතිවූ ප්‍රේමයේ වේගය සම සිදුරු කරගෙන ගොස් ඇට මිදුළු දක්වා විනිවිද ගියේය. කෝතුහලික කාලයේ පටන් ඇ ඔහුගේ ප්‍රජාපතිනිය, බිරිඳ වී කැඳ බත් ආදියෙන් පසේබුදුන් පිදුවාය. ඒ පින් බලයෙන් මේ සිටුකුලයෙහි උපන්නාය. මෙසේ ඒ පෙරවූ ප්‍රේමය මෙහිදී ඉස්මතු විය. එහෙයින් බුදුරදුන් විසිනුදු මෙසේ වදන.

පෙර එක්වී පුරුදු
හිතවත් කමින් වත්මන
ප්‍රේමය යළි යළි තැගේ
දියවරක පැරණි අලයකින්
හැදී පිපෙන තෙළුමක් සේ

පසුව, සිටුද්‍රවණිය, මැණියනි, දෑත් ඔහු කොනේදැයි ඇසුවාය. ඇඳ මත නිදගෙනය. ඔහුගේ අතේ කුමක් හෝ ඇද්ද? ඔහුගේ ඉණේ (දසරුව) ලිපියක් ඇත. මා පියන් වෙනත් සිතකින් සිටින අතර, සිටුද්‍රව ඔහු නිද සිටියදීම රහසිගතව බැස ලිපිය රැගෙන තමන් වසන තැනට ගොස් දෙර වසා ජනේලය හැර අකුරු කීමෙහි දක්ෂ හෙයින් නිහඬව කියවා බැලුවාය. අතේ මේ බාලයා තමන්ගේ මරණලිපිය තමන්ගේ ඉණේ බැඳගෙන ඇවිදි. යම්හෙයකින් මෙය මා, නොදුටුවේනම් ඔහුගේ ජීවිතයද අවසානයයි. ඒ ලිපිය පලා ඉරා සිටුවරයා ලියන හැටියට ඔහුගේ වචනයෙන් වෙනත් ලිපියක් ලිවාය. මේ මගේ පුත් සෝෂකයි. ගම් සියයෙන් අයබදු රැගෙන මොහු ජනපද සිටුවරයාගේ ද්‍රව හා

සමග විවාහ මංගල්යට ඇතුළු කොට තමන් වසන ගම මැද දෙමහල් මැදුරක් තනා එය ප්‍රාකාරවලින් වටකොට ආරක්ෂක පුරුෂයන් යොදවා මැනවින් ආරක්ෂාව සැපයිය යුතුය. ඉන් පසු මා විසින් මේ මේ දේ කරන ලද්දි මට ද ලිපියක් එවිය යුතුය. එසේ කළ පසු මම මාමා වෙනුවෙන් කළයුතු සියල්ල බලා ගත්තෙමි ලියා ලිපිය හඬවා සෝෂකගේ ඉණේ බැන්දය.

සෝෂක වරුවක් පමණ නිද අවදිවී නැගිට ආහාර අනුභව කොට පිටත්ව ගියේය. දෙවෙනි දින උදසනම ඒ ගමට ගොස් ආයුක්තකයන් ගමේ වැඩකරන තැනදීම හමුවිය. හෙතෙම සෝෂකයන් දක පුතා කුමක් නිසා පැමිණියේදැයි ඇසීය. මගේපියා ඔබට ලිපියක් එවීය. මොන ලිපියක්ද? පුත, එය දෙන්නැයි ලිපියගෙන කියවා සතුටු සිතින් හිතවතුනි, මේ බලවි. මගේ ස්වාමියාගේ හිතවත් කම බලවි. මගේ දෙටු පුතාගේ විවාහ මංගල්ය කරන්නැයි ඒ පුතා මා වෙත එවීය. හනික දර ආදී දේ ගෙනවුත් ගෘහපතියන්ටද කියා ගම මැද කියා එවා ඇති පරිදි ගෙයක් කරවා ගම් සියයෙන් අයබදු ගෙන්වා ගෙන ජනපද සිටුවරයාගේ දුටු කැඳවාගෙන ගෙනවුත් විවාහමංගල්‍ය සිදුකොට මව්විසින් මේ මේ දේ ඉටුකරන ලද්දි සිටුවරයා වෙත ලිපියක් ලියා යැවීය. ඒ පුවත ඇසූ සිටුවරයා කරන්ට හිතන දේ නොකෙරෙයි. නොකරන්ට සිතන දේ කෙරෙයි. කියා මහත් දෛනිකයට පත්විය. පුත්‍ර ශෝකය සමග මේ ශෝකයත් එක්වී බඩේ පපුවේ දැවිල්ලක් හටගෙන අතීසාරයද වැළදිණි. සිටුදුවන් යම් විටක සිටුවරයා ළඟ සිට කවුරුන් හෝ ආවොත් මට නොකියා පළමුව සිටුපුත්‍රයාට නොදන්වයි නියෝගයක් කළාය.

සිටුවරයා, දන් ඉතින් ඒ දුෂ්ට පුත්‍රයා මගේ ධනයට ස්වාමියකු නොකරන්නෙමි, එක් අයකැමියෙකුට කතා කොට මෙසේ කීවේය. මාමාණනි, පුතා දකිනු කැමැත්තෙමි. එක් පුරුෂයකු අත වියපැහැදුම් දී මගේ පුතා මෙහි ගෙන්වව. හෙතෙම යහපතැයි හසුනක් දී එක් පුරුෂයෙකු එහි යැවීය. සිටුදුව ඔහු අවුත් දෙරටුව ළඟ සිටින බව අයා කැඳවා, දරුව, ඇයිදැයි ඇසුවාය. ආර්යාවනි, සිටුවරයා ගිලන්විය. පුතා දකිනු කැමතිවෙයි. දරුව, රෝගියා බලවන්ද, දුබලද? ආර්යාවනි, බලවත්ය. තවම ආහාරය වළඳිනිසි කීය. ඇ ඔහු ආ බව සිටුපුතාට නොදන්වා ආ පුරුෂයාට නිවසකුත් අවශ්‍ය බඩුබාහිරාදියත් වැටුප් වියදම් ආදියත් දී මා කීපසු එහි යවයි නවතාගන්නාය. සිටුතෙමේ නැවතත් අයකැමියා අමතා, මාමාණනි, ඇයි මපුකුත් වෙත පණිවුඩයක් නොයැව්වේද? යැව්වේ ස්වාමිනි, ගිය මිනිසා මෙතෙක්ම ආවේ නැතැයිද කීය.

එසේ නම් තව කෙනෙක් එහි යව්ව. ඔහු තව එකෙක් යැවීය. සිටුදුටු ඔහු කෙරෙහිද පළමුසේම කටයුතු කළාය. මේ අතර සිටුහුගේ රෝගය බලවත් විය. එක් බඳුනක් තබා එය ඉවත් කරන විට තවත් බඳුනක් තබන්නට විය. සිටුතෙමේ නැවතත් විවාළේය. මාමාණිකි, ඇයි කිසිවකු මුහුණ වෙත නොයැව්වේද? යැව්වෙමි ස්වාමීනි, ගිය පුරුෂයා මෙනෙක්ම ආපසු පැමිණියේ නැත. එසේ නම් තවත් පුරුෂයකු යව්ව. හෙතෙම තවත් පුරුෂයකු යැවීය. සිටුදුටු තෙවෙනි වරට ආ පුරුෂයාගෙන් තොරතුරු විවාළාය. ආර්යාවනි, ඔහු දැඩි ලෙස ගිලන්ය. ආහාරද තවනා මංචපරායණව (ඇඳේවැතිරිසිටීම) සිටියි. එක් බඳුනක් ඉවත් කරන විට තවත් බඳුනක් තැබියයුතුය (අනිසාරය නිසා).

සිටුදුටු, දැන් යැමට වේලාව යයි දැන ඔබේ පියා ගිලන්ව ඇතැයි සෝෂකට දන්වීය. යොදුර කුමක් කියන්නෙහිදැයි ඇසූ විට ඔහු බෙහෙවින්ම අරෝබලත් තත්ත්වයට පත්වී ඇතැයි කීවාය. දැන් ඉනිත් කුමක් කරමුද? ගම් සියයෙන් උපන් අයබදු හා බඩුමුට්ටුත් රැගෙන ගොස් සිටුවරයා හමුවෙමුයි කීවාය. හෙතෙම යහපතැයි අයබදු හා බඩුමුට්ටු ගෙන්වා ගෙන කරත්තයකින් ඔහුත් සමග පිටත්ව ගියේය. ඉක්බිති ඇ ඔබේ පියා දුබලය. මේ අයබදු හා භාණ්ඩ ගෙනයන විට පමා වෙයි. මොහු තවත්වත්තැයි කියා ඒ සියල්ල තමන්ගේ ගෙට යවා සිටුපුත්‍රයාට, ස්වාමීනි, ඔබ එහි ගොස් ඔබේ පියාගේ දෙපා ඇති පැත්තෙන් (පාමුලින්) සිටින්න. මම ඉහාතෙන් (හිසඇති) සිටින්නෙමි කියා ගෙට පිවිසෙන විට ගෙය ඉදිරිපසින් පසුපසින් රැකවල්ලාගන්නා ලෙස ආරක්ෂකයන්ට නියෝග කළාය. ගෙට පිවිසි සිටුපුත්‍රා පියාගේ පා ඇති පැත්තේ සිටගත්තේය. ආයුක්තකයා සිටුහුගේ පාපිරිමදිමින් ස්වාමීනි, ඔබේ පුත්‍රා ආවේයයි කීවේය. පුත්‍රා දැන් කොහිද? මේ ඔබේ දෙපා සමීපයෙහි. පසුව, මගේ ගෙදර කොපමණ ධනය ඇද්දැයි ඇසීය. ස්වාමීනි කහවණු වලින් පමණක් සතළිස් කෝටියකි. ගම්කෙන් ද්වීපාද වතුෂ්පාදයන්තු යාන වාහනාදිය මේ මේ පමණයයි කිකල මගේ මෙපමණ වූ ධනය මුළුත් සෝෂකට නොදෙන්නෙමි කියනු කැමැත්තේ දෙමි කිය. ඒ අයා සිටුදුටු මොහු නැවත කපා කළොත් මීට වඩා වෙනත් දෙයක් කීමට පුළුවනි කියා ශෝකාකූරවූවාක්, මෙන් කෙස් කළඹ කඩාහෙළා, හඬමින් පියාණනි මේ කුමක් කියන්නෙහිද, ඔබ මේ කියන්නේ මොන කතාද, අනේ, නොඇසිය යුතු කතා ඇසුවෙමි කියමින් යළි කතා කළ නොහැකි අයුරින් හිසෙන් ඔහුගේ පසුව මැදට ගයමින් බලවත් ශෝකය ප්‍රකට කළාය. සිටුතෙම එකෙණෙහිම කළුරිය කෙළේය.

සිටුවරයා මියගිය බව උදේන රජුට දන්වා යැවුන. රජු මහුගෙ සිරුර පිළිබඳ අවසන් කටයුතු කරවා මොහුට දුටක හෝ පුතකු ඇද්දැයි ඇසීය. මොහුට සෝෂක නම් පුතෙක් ඇත. සියලු සම්පත් මහුට පවරා දීමෙන් පසුවම සිටුවරයා මියගියේයයි කීවාහුය. රජු ඉන්පසු සිටුපුත්‍රයා කැඳවීය. ඒ වැසි දිනයකි. රජමිදුලේ තැනින් තැන ජලය රැස්වී තිබිණි. සිටුපුතා රජුන් දැකීමට පිටත් විය. රජු වාකවුලුව විවර කොට රාජාංගනයෙහි දියෙන් පැන පැන දිය පාගමින් එන මහු දක, අවුත් වැඳ සිටි කල්හි දරුව, ඔබ සෝෂකදැයි අසා දේවයිනි එසේයයි කීකල්හි තමාගේ පියා මළේයයි ශෝක නොකරව. ඔබේ පියාසතු සිටුතනතුර ඔබටම දෙමියි මහු සනසා පුතා දුන් ඔබ යන්නැයි පිටත්කර හැරියේය. රජු, යන මහු දෙසද බලා සිටියේය. සෝෂක මාලිගයට එන ගමන් පැහැ දියට ම බැස සෙමින් ගියේය. පසුව රජු මහු තැවත කැඳවීය. දරුව ඔබ මා ළඟට එන විට ජලය පැන පැන පාගාගෙන අවුත් ආපසු යන විට ජලයට බැස සෙමින් ගියේන් ඇයිදැයි ඇසීය. දේවයන්වහන්ස, එසේය. මා මෙහි එන විට ක්‍රිඩාශීලී කුමරෙක්මි. දුන් දේවයන් වහන්සේ විසින් මා ධානාන්තරයක පිහිටුවනු ලබන බවට පිළිණ ලදිමි. එහෙයින් පෙර මෙන් නොව තමන් තැන්පත්වුවේකු ලෙස හැසිරීම මැනවැයි සිතූණු නිසායයි හේ පිළිතුරු දුන්නේය. රජු ඒ අසා නුවණැති පුරුෂයෙකිසි මේ දුන්ම මොහුට සිටු තනතුර දෙන්නෙමියි පියා පරිභෝග කළ හෝග සම්පත්ද, හැම දෙයකින්ම සියයේ කොටස්වලින් වස්තුවද සමග මහුට සිටුතනතුර පවරා දුන්නේය.

සෝෂක සිටු රියට නැගී නුවර ප්‍රදක්ෂිණා කෙළේය. මහු බැලූ බැලූ හැම තැනම කම්පාවිය. සිටුදුවන් කාළි දියියද සමග කථාකරමින් සිටින අතර, කාළි මැණියනි, ඔබේ පුතාට මෙපමණ සම්පත් මා නිසා ලැබුණේයයි කීවාය. මැණියනි, ඒ කෙසේදැයි ඇසූ විට, මොහු තමාගේ මරණලිපිය ඉණේ තබාගෙන අපේ ගෙට ආවේය. මම ඒ ලිපිය ඉරා දමා මා සමග විවාහ මංගල්‍ය කරන හැටියට වෙනත් ලිපියක් ලියා මෙපමණ කලක් එය ආරක්ෂා කෙළෙමි. මැණියනි, මේ සිද්ධිය ඔබට පෙනෙන්නේ කෙසේද? ළමා කාලයේ පටන් මේ කුමරා මරාදමීමට සිටුවරයා වෙනස ගත් නමුත් එය කළනොහැකිවිය. හුදෙක් මොහු නිසා බොහෝ ධනය නොයෙක් දෙනා විසින් දිනා ගන්නා ලදහ. මැණියනි, මේ සිටුවරයා විසින් කරන ලද්දේ බැරෑරුම් ක්‍රියාවකිසි කියන අතර නගර ප්‍රදක්ෂිණා කළ සෝෂක සිටු ගෙට පිවිසෙනු දක මොහු මෙපමණ සම්පත් ලැබුවේ මා නිසායයි සිතා පහළ කළාය. අනතුරුව සිටුතෙමේ සිතාසෙන්නේ ඇයිදැයි ඇසීය. ඇ කිසිවක් නොකීවාය. ඉදින්

නොකියන්නී නම් තී දෙකඩකෙරුට ලත්තෙමියි කවුට අමෝරා ගත්තේය. ඕතොමෝ මේ සිටුපුත් මෙපමණ සම්පත් මානියා ලැබුවේයයි සිතා සිතාපුණු බව කීවාය. මගේ පියා විසින් තමා සත්තක ධනය මට පවරා දෙන ලදි. ඉතින් ඔබ නියා ලැබුණේයයි කියන දේ සිදුවන්නේ කෙසේද?

සිටුපුත්‍රයා මෙපමණ කලක් මේ කිසිවක්ම දැන නොසිටියේය. එහෙයින් ඇගේ කියමන් විශ්වාස නොකෙළේය. ඉන්පසු ඇ, ඔබේ පියා ඔබේ මරණ ලිපිය දී ඔබ එවුවට මවිසින් මේ මේ දේවල් කරමින් රැකගන්නා ලදී ආදී සියලු විස්තර පැවසුවාය. බොරුවක් කියන්නෙහිදැයි කාළී මාතාවගෙන් අයා බලන්නෙමියි සිතා, අම්මේ මැ කියන්නේ ඇත්තදැයි ඇසූ විට, එසේය දරුව, ළාබාල කාලයේ සිට ඔබ මරාදමන්ට කැමති වුවත් ඔබ මරාගන්ට නොහැකිවිය. ඔබ නියා බොහෝ අය බොහෝ වස්තුවද ලබාගත්තේය. සත්වරක්ම ඔබ මරණයෙන් බේරුණෙහිය. දැන් වස්තුවද ඇති සැටින් සියලු දෙයින් සියය බැගින් ලබා සිටුතනතුරට පත්වූ හැටින් ඇ පහද දුන්නාය. සෝෂක ඒ අයා මා විසින් කරනලද්දේ බරපතල අකටයුත්තකිසි සිතා, දිනපතා දහස බැගින් වියදම් කොට දුගීමගියාවකාදීන්ට දන් පැවැත්වීය. මිත්‍ර නම් කෙළෙඹියෙක් ඒ දන්දීමෙහි සහායව ව්‍යාවෘතවිය.

මේ සෝෂක සිටුහුගේ උත්පත්ති කථාවයි

එකල හදුවකි නගරයෙහි හදුවකිය නමින් සෝෂක සිටුහුගේ නොදුටු යහළුවෙක් සිටියේය. සෝෂක හදුවකි නුවරින් පැමිණි වෙළෙඳුන්ගෙන් හදුවකිය සිටුහුගේ ධනයම්පත් හා වියස් ප්‍රමාණයද අසාගෙන ඔහු සමග යහළුවීමේ කැමැත්තෙන් තුටුපඩුරු යැවීය. හදුවකිය සිටුවරයාත් කොසඹූ නුවරින් ආ වෙළෙඳුන්ගෙන් සෝෂකගේ ධනයම්පත් හා වියසද අසා දනගෙන ඔහු හා යහළුවීමේ අභිප්‍රායයෙන් තුටුපඩුරු යැවීය. මෙසේ ඔවුහු ඔවුනොවුන් නොදැක ඔවුනොවුන් යහළුවන්ව විසුහ. පසු කලෙක හදුවකිය සිටුහුගේ ගෙහි අභිවාතක නම් රෝගයක් හටගත්තේය. ඒ අභිවාතක රෝගය වසංගතයකි. සර්පවිෂ වාතයට මුහුණවීමෙන් හැදෙන බිහිසුණු වසංගතයකි. එය හටගත් විට පළමුව ඒ ගෙදර මැස්සෝ මැරෙති. ඊළඟට අනුක්‍රමයෙන් පණුවෝ, මීයෝ, කුකුල්ලු,

බළල්ල, බල්ලෝ, ගව මී ආදිහුද, දූපිදස්ථෝද මැරෙති. සියල්ලන්ට පසුව ගෙහිමී මිනිස්සු මැරෙති. ඔවුනතුරෙන් යමෙක් ගෙදර බිත්ති බිඳගෙන පලා ගියොත් එසේ යන අය පමණක් නොමැරී බේරෙති. එහිදී සිටුවරයාත් බිරිදත් දුවත් එසේ බිත්ති පලාගෙන ගොස් සෝඝක සිටුම්තුරා ගැන බලාපොරොත්තුවෙන් කොසඹුවට යන මාර්ගයට පැමිණියාහුය.

අතර මගදී ආහාර අවසන්වීමත්, අව්වැසි සුළං ආදියෙනුත්, සාපිපාසාවෙනුත්, ක්ලාන්ත භාවයට පත් ඔවුහු කොසඹුවට ගොස් ජලය ඇති තැනකදී නහා නුවර දෙරටුව වූ එක් ශාලාවකට පැමිණියාහ. ඉන්පසු සිටුවරයා බිරිඳ අමතා, 'මෙසේ නිරාහාරව යන කල වැදූ මව වුවද අමතාප අප්‍රිය වෙයි. මගේ යාථවා අද ගොඵ බිහිරි යාවකාදීන්ට දිනපතා දහසක් වියදම් කොට දන්දෙයි. එතැනට දුව යවා ආහාර ගෙන්වා ගෙන තවත් දෙකුත් දිනක් ආහාර ගැනීමෙන් ශරීර සන්තර්පණය කොටගෙන යහළුවා බලන්ට යමුනේදැයි ඇසුවේය. ස්වාමීනි එසේයයි කියා ඒ ශාලාවෙහිම ව්‍යුචාහුය. දෙවෙනි දින වේලාව දැන්වූ පසු දුග්ගිහියාවකයින් ආහාර පිණිස යනවිට, දුව ඔබත් එහි ගොස් ආහාර ගෙනඑවයි පිටත්කර හැරියාහ.

මහසම්පත් ඇති සිටුකුලයක උපන් දුවණියකවූ සිටුදුව විපතට පැමිණ ලජ්ජාව සිදිගොස් තිබුණත්, ලජ්ජාවෙන්ම භාජනයක් රැගෙන දුග්ගිහියාවකාදීන් සමගම ගියාය. ආහාර කීදෙනෙකුත් සඳහාදැයි ඇසූ විට තිදෙනෙකුටයයි කීවාය. තිදෙනෙකුන්ට ප්‍රමාණවත් ආහාර ලැබිණි. ආහාර ගෙන ආ පසු තිදෙනාම එකතුව ආහාර ගැනීමට හිඳගත්හ. අනතුරුව දුව හා මව සිටුවරයා අමතා මෙසේ කීහ. ස්වාමීනි, විපත්ති නම් මහා කුලටකුන්ටත් එළඹේමය. අප ගැන නොබලා ඔබ ඇති තරම් ආහාර ගන්න. අපගැන නොබලන්න. මෙසේ ඔවුහු තන්අයුරින් පෙරැන්න කොට කැව්වාහුය. හෙතෙම ආහාර අධිකව ගෙන දිරවාගතනොහී පසුද හිරු නැගෙන වේලෙහි කළුරිය කෙළේය. මවුදුවණියෝ දුක් දොම්නසින් හඬා වැළඳුණාහ. කුමරිය පසු දින අඩඅඩා ගොස් ආහාර කීදෙනෙකුටදැයි ඇසූ විට දෙදෙනෙකුටයයි කියා ආහාර රැගෙනවුත්, මව වැළඳුවවාය. ඇද දුවගේ ඇවිටිලි නිසා වැඩිපුර ආහාර ගෙන දිරවාගතනොහී එදිනම කළුරිය කළාය. කුමරිය හුදෙකලාවී හඬාවැලප ඒ කරුණ නිසා අතිශය දුකින් තුන්වෙනි දිනයේ යාවකයන් සමග ආහාර පිණිස හඬමින්ම ගියාය. දරුව කීදෙනෙකුටදැයි ඇසූ විට එක්කෙනෙකුටයයි කීවාය. දන් බෙදන කෙළෙඹියා තෙදිනක් බත් හැරගෙන

ගිය ඇ හඳුනාගෙන පහව යව. වසළිය, තමන්ගේ කුසේ පමණ දෑතගත්තේ අදදැයි ඇ හෙළාතළා කථා කෙළේය.

විලිබිය දෙකෙන්යුත් මේ ළාබාල කුලකුමරියට ඒ රුදුරුවවන මර්මස්ථානයකට වැදුණු ආයුධ පහරක් මෙන්ද, තුවාලයකට දමූ ක්ෂාරොදකයක් (ලුණු ඇඹුල්වතුරක්) මෙන්ද වූ නමුත්, ස්වාමීනි, එසේ කියන්නේ ඇයිදැයි විමසුවාය. තී පළමුව ආහාර කොටස් තුනක් ගත්තාය. ඊයේ කොටස් දෙකකි. අද එකකි. තිගේ කුසයේ ප්‍රමාණය දෑතගත්තේ අදදැයි ඔහු ඇසීය. ස්වාමීනි, මා මේ ආහාර ගෙනයන්නේ මට පමණක් බව ඔබ තේරුම් නොගත්තෙහිය. එසේ නම් මුලින් එපමණක් ගෙනගියේ ඇයිද? මුලින්ම අපි තිදෙනෙක් වූමිහ. ඊයේ දෙදෙනෙකි. අද මා පමණකි ස්වාමීනිදී කීවාය. හෙතෙම එසේ වීමට හේතු කවරේදැයි විචාරා, ඇ මුලපටත් විස්තර සියල්ල කීපසු, ඇයින් වූහෙත කදුළු නවතා ගනු නොහැකිව බලවත් ශෝක උපදවා, දරුව, එසේනම් දුක් නොවන්න. ඔබ හදවතිය සිටුහුගේ දුටුණියයි. අද පටන් මගේම දුටුණියයයි හිස සිඹ ගෙදර ගෙනගොස් තමන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨදුතියා ස්ථානයෙහි තබාගත්තේය.

මිනොමෝ දනශාලාවෙහි උස්හඬින් ඇසෙන මහා සෝෂාව අසා පියාණනි, මේ මිනිස්සු නිහඬ කරවා දන්දිය නොහැකිදැයි ඇසුවාය. දුව එය කළ නොහැකියි. ඔහු පිළිතුරු දුනි. පියාණනි, එය කළ හැකියි. දුව ඒ කෙසේද? පියාණනි, දන්සැල වටකොට එක්කෙනෙකුට පමණක් ඇතුල්විය හැකි සේ දොරවල් දෙකක් යොදා එක් දෙරකින් ඇතුල් වී අතින් දෙරින් පිටවෙන්නැයි කියන්න. එවිට නිහඬව අවුත් දනය ගනුඇතිකි කීවාය. දුව ඒ උපාය යහපතැයි එසේ කෙළේය.

ඇ ඊට පෙර සාමා නම් වූවාය. අරගළ නැති වන සේ වැටක් කොට උපාය යෙදූ හෙයින් එවක්පටත් සාමාවතී නම ලැබුවාය. එතැන්පටත් දන්සල කෝලහල නැතිවිය. සෝෂකසිටු පෙර ඒ කෝලාහල හඬ අසා ඒ මගේ දන්සැලේ හඬයයි සතුටුවිය. දෙතුන් දිනක පටන් ශබ්දයක් නොඇසුණු හෙයින් මින්ත කෙළෙඹියා තමන්ට උවදුරන් පිණිස ආ විට දුගීම්මියාවකාදිත්ට දන් දෙන්නෙහිදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, එසේයයි හේ කීය. දෙතුන් දිනක පටන් ශබ්දයක්වත් නොඇසෙන්නේ ඇයිද? නිහඬව දන් ලබාගත හැකි උපායක් යෙදුවෙමි. ඉතින් මින්පෙර එසේ නොකෙළේ ඇයි? ස්වාමීනි, නොදන්නා නිසාය. දෑන් එය දෑතගත්තේ කෙසේද? ස්වාමීනි, ඒ උපාය මගේ දුටුණිය කියා දුන්නාහයි අභිවාතක රෝගයේ පටන් හදවතිය සිටුහුගේ ප්‍රවෘත්තිය කියා ඇ තම දෙටුදුටුණි තැන තබාගත්බවද කීවේය.

ඉන්පසු සිටුවරයා ඔහු අමතා, කරුණු මෙසේ තිබියදී ඔබ මට ඒබව නොකීවේ ඇයි? මේ මගේ යහඵවාගේ දුටු මගේත් දුටමයි, කියා ඇ කැඳවා, දුටු ඔබ හදවතිය සිටුකුමාගේ දුටදයි ඇසීය. පියාණනි. එසේය. එසේනම් දුක් නොවන්න. ඔබ මගේම දුටයයි හිස සිඹ පිරිවර වශයෙන් පන්සියක් ස්ත්රීන්ද දෙවා ඇ තම ජොෂ්ඨදුහිතෘස්ථානයෙහි තබා ගත්තේය. පසු දිනක නැකත්කෙළි නම් සැණකෙළියක් විය. ඒ නැකත්කෙළි දිනයෙහි කිසි විටක ප්‍රාසාදයත්ගෙන් පිටතට නොඑන කුලදුවරුන් පවා සිය පිරිවර සමග පයින්ම නදියට ගොස් තාති. එහෙයින් එදින සාමාවතීද පිරිවර ස්ත්රීන් පන්සිය සමග රාජාංගනය මැදින්ම නානට ගියාය. උදේන රජු සීමදුරුකවුළුව ළග සිට ඇ දූක මැ කවුරුන්ගේ නාටක ස්ත්‍රියක්දැයි විචාරා, දේවයත්වහන්ස මොවුහු කාගේවත් නාටකස්ත්‍රීන් නොවෙතියි අසා එසේනම් කාගේ දුවරුන්දැයි විමසීය. දේවයිනි, සාමාවතී නමැති මැය සෝෂක සිටුවරයාගේ දුවණියයි කීවාහුය.

හෙතෙම ඇ දුටුමනකින්ම ස්තේහ උපදවා නොපගේ දුටු මා වෙත එවවයි සෝෂකට ලිපියක් යැවීය. දේවයිනි, දුටු නොඑවත්තෙමි, එසේ නොකරව, එවිය යුතුමයයි දන්වූපසු, ගොවියන් ගෘහපතියත්වු අපි අපේ ගැණු දරුවන්ට හෙළාතළා අවමානයෙන් කියවෙන නින්දිත කථා ඇසීමට නොකැමති නිසා දරුවන් දීමට නොහැකි බව කියා යැවීය. රජු කිසි සිටු ගෙදර හස්ඔබා (පිල්තබා) සිටාණන් හා ඇඹණින් අතින් ඇද ගෙයින් බැහැර කරවීය. සාමාවතී නහා පැමිණ ගෙට ඇතුල්වනු නොහැකිව, පියාණනි, මේ කීමෙක්දැයි ඇසුවාය. දුටු, රජකුමා ඔබ එහි එවන ලෙස ලිපියක් එවීය. අපි ඔබ නොඑවන බව කියා යැවීමු. ඉන්පසු ගෙට හස්තබා අප බැහැරට ඇද දමන ලද්දෙමුයි කීය. පියාණනි, ඔබ කර ඇත්තේ බරපතළ ක්‍රියාවකි. රජු මා එවන්නැයි කීවෙහි නම් කියයුතුව තිබුණේ ඉදින් පිරිවර සහිතව භාරගන්නේ නම් එවියහැකි බවයි. දුටු ඔබේ රුවිය එය නම් එසේ කරන්නෙමි ප්‍ර අයුරින් ලිපියක් ලියා රජුන් වෙත යැවීය. රජු මැනවැයි පපිරිවරින් ඇ ගෙන්වගෙන අභිෂේක කොට අග්‍රමහේෂිකා තනතුරෙහි තබාගත්තේය. පෙසු පිරිවර ස්ත්‍රීහුද එහිම නැවතුණහ.

මේ සාමාවතීගේ උත්පත්ති කථාවයි.

උදේනි රජුට වාසුලදත්තා ගමන් තවත් මෙහෙසියක් වුවාය. මී වණ්ඩපඡ්ඡේතයේ දුටුණියකි. උදේනියෙහි වණ්ඩපඡ්ඡේත නම් රජේක්විය. හෙතෙම දිනක් උයනෙහි සිට එන ගමන් තමන්ගේ ධනසමීපත් ගැන සිතා මට මෙන් මෙවන් සමීපත් වෙනත් කිසිවෙකුට හෝ ඇද්දැයි විචාරා, මිනිසුන් අතර මේ සමීපත කුමක්ද, උදේනි රජුන්ගේ සමීපත් මීට වඩා ඉතා මහත්යයි කීවිට රජු මෙසේ කීවේය. එය එසේ නම් ඔහු පරද ඒ සමීපත් අත්පත් කර ගනිමු. ස්වාමිනි, එය කළ නොහැකියි. කවර කරුණක් නිසාද? හෙතෙම හස්තිත්‍රාන්ත වීණාව වයා ඇතුන් පලවාද හරියි. ගෙන්වා ගැනීමද කරයි. ඇත්වාහනවලින් පිරිසුන් ඔහු හා සමවන්නෙක් නැතැයි දැනුවහ. එසේ නම් මට ඔහු පැරදවිය නොහැකිද? දේවයිනි, ඒකාන්තයෙන්ම මෙන්න මේ ක්‍රමවලින් නම් නිශ්චය වශයෙන්ම ඔහු පැරදවිය හැකිය. ඒ කෙසේද යත්? ඔබ පළමුකොට ලියෙන් ඇතෙක් තනවා, ඒ රජුට කිට්ටුම තැනකට යවන්න. ඔහු ඇත්වාහනයක් හෝ අශ්වවාහනයක් හෝ ඇතැයි දැනගත් හැටියේම කෙතරම් දුර වුවත් එහි යන්නේය. එසේ ඔහු ආ කල අල්වාගත හැකිය.

රජු ඒ අයා මේ නම් හොඳ උපායකිසි දරුමය යාන්ත්‍රිකව ක්‍රියා කරන ඇතකු නිර්මාණය කරවා පිටත රෙදි ආදියෙන් වයා චිත්‍රකර්ම කොට ඒ උදේනි රජුගේ විජිතයෙහි ලඟ තැනක එක් විල්තෙරක තැබ්බවිය. ඇතාගේ කුසතුළ සැටක් පමණ මිනිස්සු එහාමෙහා සක්මන් කරති. ඇත්බේට්ද ගෙන්වා ඒ ඒ තැන දමුවාහුය. එක් වනවාරි මිනියෙක් ඇතා දක මු අපේ රජුන්ට සුදුසු යයි සිතා ගොස් දේවයන්වහන්ස, මුළුමනින්ම සුදු කෙලාස පර්වතය මෙන් විශාල, ඔබ වහන්සේටම ගැළපෙන එක් ඇතකු මවිසින් දක්නාලදැයි දන්වා සිටියේය.

උදේනි රජු ඒ පුරුෂයාම මග පෙන්වන්නා හැටියට යොදාගෙන තම ඇතුපිට නැගී සපිරිවරින් එහි තික්මුණේය. ඔහුගේ පැමිණීම දැනගත් වරපුරුෂයෝ වහා ගොස් ඒබව වණ්ඩපඡ්ඡේතට කීහ. හෙතෙම පැමිණ පාර මැද හිස්කොට දෙපස බළකාය පෙළ ගැස්වීය. උදේනි ඔහුගේ පැමිණීම නොදැන දූව ඇතා ලුහුබැඳ ගියේය. ඇතා තුළ සිටි මිනිස්සු යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවා ඇතා පලවා වේගයෙන් යන්නාහුය. රජු මන්ත්‍ර ජපකර වීණාව වාදනය කළත්, තත්හඬ නොඇසුණාක් මෙන් පලාගියේය. රජු ඇතුචෙන ළංචිත්‍ර නොහැකිව අසකු පිටට පැන ලුහුබැන්දේය. ඔහු වේගයෙන් ලුහුබැඳ යනවිට බළකාය රජු වටකරගත්හ. රජු තනිවිය. ඉන්පසු මග දෙපස සිටි වණ්ඩපඡ්ඡේතගේ පිරිස රජු අල්වා තම රජුන්ට භාර දුන්හ. ඉන්පසු ඔහුගේ බළකාය රජු හතුරා අතට පත්වූබව දැන පිටත කදවුරු බැඳ සිටියෝය. වණ්ඩපඡ්ඡේතද

උදේනී රජු ජීවග්‍රාහයෙන්ම (පණ්ඩිටත්) ගෙන එක් සොරගෙයක දමා දෙරවල් වසා තෙදිනක් ජයපැන් බිවිය.

උදේනී රජු තෙවෙනි දින ආරක්ෂකයන්ගෙන් මෙසේ ඇසීය. දරුවනි, තොපගේ රජු කොතේද? ඔහු මගේ හතුරා අල්වාගනිමිසි ජයපැන් බොයි. උදේනී ඒ අසා තොපගේ රජු ගැහැණියක මෙන් මේ කරන ක්‍රියාව කුමක්ද? සතුරු රජකු අල්වාගත් විට මුදුහැරීම හෝ මරාදැමීම කළයුතු නොවේද? අප දුකින් තබා ජයපැන් බීම සුදුසුද? ආරක්ෂකයෝ ගොස් වණ්ඩපජ්ජෝතට මේ බව දන්වා සිටියහ. රජු එහි අවුත් ඔබ මෙසේ කියන්නේ සත්‍යදැයි ඇසීය. එසේය මහරජ, මම එසේ කිවෙමි. හොඳයි, මම තොප මුදු හරින්නෙමි. තොප ළඟ මෙබඳු මන්ත්‍රයක් තිබේද. එය මට දෙන්නෙහිදැයි ඇසීය. යහපත දෙන්නෙමි. එහෙත් ඔබ එය උබාගතයුතු ක්‍රමයට ගතයුතුය. ඔබ ඒ සඳහා මට වදින්නෙහි ද? මම නොවදින්නෙමි. මමත් එය නොදෙන්නෙමි. එසේනම් තොපට රාජදඬුවම් පමුණුවන්නෙමි. එසේ කරව. එහෙත් එය මගේ සිරුරට පමණි. සිතට දඬුවමක් නොවෙයි කීය.

වණ්ඩපජ්ජෝත උදේනීගේ නිර්භීත ගර්ජනාව අසා කෙසේනම් මොහුගෙන් මන්ත්‍රය ගන්නෙමිදැයි සිතා, මේ මන්ත්‍රය ගැන වෙනත් කෙනෙකුට දැන්වීම නොමැතවි. මගේ දුටු මොහු ළඟ තබා උගන්වා මම ඇගෙන් මෙය ඉගෙන ගන්නෙමිසි සිතා, ඔබට වදින වෙනත් කෙනෙකුටත් උගන්වන්නෙහිදැයි ඇසීය. එසේය මහරජ උගන්වන්නෙමි. එසේ නම් අපේ ගෙදර එක් කුදියක් සිටී. ඇ රෙදිකඩතුරාවකින් එහා සිටිනවිට ඔබත් තව කඩතුරාවකට මුවහවී මන්ත්‍රය උගන්වවයි කීවේය. එසේය මහරජ කුදියක් හෝ කුරෙක් හෝ වේවා, වදින්නෙකුට දෙන්නෙමිසි කීය. ඉන්පසු වණ්ඩපජ්ජෝත ගොස් වාසුලදත්තා දුටුණිය අමතා මෙසේ කීවේය. එක් සුදු පුළුලි ඇති කුෂ්ඨමිනිසෙක් ඉතා චටිනා මන්ත්‍රයක් දතී. එය වෙනත් කෙනෙකුට දැන්විය නොහැකිය. ඔබ කඩතුරාවකට මැදින් හිඳ මන්ත්‍රය ඉගෙන ගන්න. හෙතෙම පිටත කඩතුරාවක් මැද පිට කියවනවා ඇත. ඉන්පසු මම එය ඔබෙන් ඉගෙන ගන්නෙමි.

මෙසේ ඔවුනොවුන් සහවාසයට පැමිණෙතිසි බියෙන් හා සැකයෙන් දුටු කුදියක් ලෙසිනුත්. අනිකා සුදුපුළුලි ඇති කුෂ්ඨරෝගියෙක් ලෙසත් හඳුන්වා දුන්නේය. උදේනී ඇ කඩතුරාව තුළ සිටිද්දී බැහැර කඩතුරාවකට මුවහවී මන්ත්‍රය කියවීය. පසුව එක් දිනක නැවත නැවතත් කියාදුන් තමුත් මන්ත්‍රය නොවරදවා කියනට නොහැකිවූ ඇට, බොල කුදිය, තිගේ කටේ තොල් හා කපාල ගල්ගැසී ඇති නිසා මෙසේ කියන්නීදැයි

ඇසිය. ඇ කිසි, බොල දුෂ්ඨ කුෂ්ඨය, මෙසේ කියන්නේ ඇයිද? මා වැනි කුදියෝ ඇද්දයි බලාගනුවයි කඩකුරාට ඇද්දමා තමා ප්‍රදර්ශනය කළාය. කී කවරියකදී ඇසූ විට, මම රාජදුහිතය වාසුලදත්තා නමැයි කීවාය. ඔබේ පියා මට කීවේ ඔබ කුදියක බවයි රජු කීවේය. මට හඳුන්වන විටත් ඔබ සුදුකුෂ්ඨරෝගියෙකුයයි කීවත් ඇ කීවාය. ඒ දෙදෙනා එසේනම් අප සන්ථවය කරනුඇතැයි බියෙන් මෙසේ කියන්නට ඇතියි කියමින් කඩකුරාට ඇතුළතදීම කායසංසර්ගයෙහි යෙදුණාහ. එතැන් පටන් මන්ත්‍ර ඉගෙනීමක් හෝ ශිල්ප ඉගෙනීමක් හෝ නොවීය. වණ්ඩපථපෝත රජ, දුටු ශිල්ප උගත්තෙහිදී නිතර අසයි. පියාණනි. උගනිමිදි ඇ කියයි.

පසුව දිනක් උදේන මෙසේ කීවේය. යොදුර, භාර්යාවක් වෙනුවෙන් සැමියකු විසින් කළයුතු දේවල් මවුපියන් විසින් හෝ සහෝදර සහෝදරියන් විසින් හෝ කළ නොහැකියි. ඉදින් මට ජීවත්වීමට ලැබුණොත් ඔබට පරිවාර ජිවිත් පත්සියක් දී ඔබ අග්‍රමහේමිකා තනතුරෙහිද තබන්නෙමි. ඉදින් ඔබ මේ වචනයේ ස්ථිරව සිටින්නෙහි නම් මම ඔබ වෙනුවෙන් ජීවිතදනය කරන්නෙමිදි ඇ කීවාය. යොදුර, මට එය කළහැකියයි රජු පිළිතුරු දුන්නේය. ඇ යහපත ස්වාමීනියි කියා පියා ළඟට ගොස් වැද එකත්පසෙක හුන්නාය. පියාණනි, මෙතෙක්ම ශිල්ප හදරා අවසන්වී තැන. දුටු එසේනම් තව කළයුතුදේ මොනවාද? පියාණනි, ඒ මන්ත්‍රයට උපවාරවිධි සඳහා රාත්‍රියෙහි තරු ලකුණු අනුව එක් ඖෂධයක් සොයාගතයුතුව ඇත. එහෙයින් වේලාවේ හෝ අවේලාවේ හෝ නික්මීමට එක් දෙරක්ද වාහනයක්ද ලැබිය යුතුය. රජු මැනවැයි පිළිගත්තේය. ඔවුහු කැමති පරිදි එක් දෙරක් තමන්ගේ භාරයට ගත්හ.

ඒ රජුට වාහන පහක් තිබිණි. එක් දිනකදී යොදුන් පණසක් යන කරේණුක නම් ඇතින්න එකකි. දිනකදී සැටයොදුනක් යන කාකනම් දසයා දෙවැන්නයි. දිනකට යොදුන් සියක් යන වේලකණ්ඩි මුළුතේසිය යන අසුන් දෙදෙනා තුන්වැන්නයි. දිනකට විසියොදුනක් යන නාලාගිරි නම් ඇතා සිව්වැන්නයි.

එරජ අප බුදුරදුන් නුපන් කාලයක එක් ඉසුරුමතකුගේ උපස්ථායකයා විය. දිනක් ඉසුරුමතා නුවරින් බැහැර තැනක තහා එන අතරතුර එක් පසේබුදුවරයන් වහන්සේනමක් නුවර පිළි පිණිය හැසිර සියලු නගරවාසීන්ට මාරාවෙහෙව සිටි හෙයින් එක්බන් පිඩකුදු නොලැබ පාත්‍රය සේදු හැටියටම රැගෙන ආපසු වැඩියහ. ඉන්පසු උත්වහන්සේ නගර දෙරටුවට පැමිණි කල, මාරයා වෙනත් මිනිසකුගේ

වෙස්ගෙන එහි පැමිණ ස්වාමීනි, කිසිවක් ලදසේක්දැයි විචාළේය. කිම
 ඔබ මට කිසිවක් ලැබෙන්නට සැලසුවෙහිද? එසේ නම් නැවතත් තුවරට
 වැටිය මැනවි. එවිට යමක් ලැබෙන සේ කරන්නෙමි. මම නැවත
 නොනවතින්නෙමි. ඉදින් නැවතුණොත් මාරයා සියලු නගරවාසීන්ටම
 ආවේශවී අත්පොළසන්දී සිතා පහළ කරන්නේයයි නොනැවතුණුසේක.

ඉන්පසු ඒ ඉසුරුමතා සේදු හැටියටම තිබුණු හිස් පාත්‍රය
 රැගෙන එන්නාවූ පසේබුදුරුන් දැක වැද, ස්වාමීනි, කිසිවක් ලැබුණේදැයි
 ඇසීය. ඇවැත්නි, නගරයෙහි ඇවිද තික්ත්‍රිණමිහයි වදළහ. හෙතෙම
 මෙසේ සිතීය. ආර්යයන්වහන්සේ මා ඇසූ පැනයට පිළිතුරු නොදී
 අනිකක් වදළහ. කිසිවක් නොලැබෙන්නට ඇතියි පාත්‍රය බලා එය
 හිස්බව දැක, ගෞරව බත් පිසූ නොපිසූ බවත් නොදැන අතරමග පාත්‍රය
 ගත නොහී ස්වාමීනි මදක් ඉවසුව මැනවැයි කියා, වේගයෙන් ගෞරව
 ගොස් අපට බත පිසුවේදැයි අසා, එසේයයි කීපසු ඒ උපස්ථායකයාට
 මෙසේ කීවේය. දරුව, ඔබ තරම් වේගයෙන් යාහැකි කෙනෙක් නැත.
 ශීඝ්‍රයෙන් ස්වාමීන් වෙත දුවගොස් ස්වාමීනි, මට පාත්‍රය දෙන්නැයි
 ඉල්ලාගෙන එන්නැයි පිටත් කෙළේය.

උපස්ථායකයාත්, එක් වචනයෙන්ම පැන දුවගොස් පාත්‍රය
 රැගෙන ආවේය. අනිත් නැතැත්තා තමන්ගේ හෝර්ජනයෙන් පාත්‍රය පුරවා,
 මෙය වහා ගොස් ආර්යයන්වහන්සේට පිළිගන්වව. මම ඔබට එයින්
 ලැබෙන පින් දෙන්නෙමියි කීය. ඔහුද ශීඝ්‍රයෙන් ගොස් පසේබුදුන්ට
 පාත්‍රය දී පසහ පිහිටුවා වැද, ස්වාමීනි, වේලාව ඉක්මේයයි මම ඉතා
 වේගයෙන් දුවගොස් නැවත ආවෙමි. මට මේ වේගයෙන් දිවූ පින්බලයෙන්
 යොදුන් පණතක් - හැටක් - සියක් - එකසිය විස්සක් යොදුන් දවසට
 යාහැකි වාහන ලැබේවා, ඒ ගමන යනඑන මා දැඩි හිරුරැසින් දැවීයනත්,
 එයද පින් උදෙසාම දිවූ නිසා එහි එලයෙන් උපතූපත් වාරයන්හි මගේ
 අණසක සූර්ය තේජස්මෙන් වේවායිද පැතීය. ඔබවහන්සේට මේ
 පිණිසපාතය දීමේ අනුසස් අනුමෝදන් වීමේ පුණ්‍ය බලයෙන් ඔබවහන්සේ
 විසින් අවබෝධ කොටඇති නිවන ලැබීමටත් හේතුවාසනා වේවායි
 පැතීය. පසේබුදුරුන්වහන්සේ එසේම වේවායි වදරා,

ඔබ කැමතිව පතන සියලු දේ ඉටුවේවා
 පසළොස්වක පිරෙන සඳක් මෙන් සපිරේවා
 ඔබ කැමතිව පතන දේන් එලෙසම ඉටුවේවා
 දෝරැය මැණිකක් මෙන් මේ පැතුමත් ඉටුවේවා.

යනුවෙන් අනුමෝදනා කළහ.

මේ ගාථා දෙක පසේබුදුවරයන්වහන්සේලාගේ අනුමෝදනා ගාථා නම්වේ. එහි ජොතිරයෝ (දෝරය) යනු සියලු කැමති දේ ලබා දෙන මාණික්‍ය රත්නයකි. මේ ඔහුගේ පූර්වවර්තයයි. හෙතෙම මෙකල වණ්ඩපථ -ජෝත නම්විය. ඔහුගේ ඒ පූර්වකෘත පුණ්‍ය හේතුවෙන් වාහන පහක් ඔහුට ලැබිණි.

ඉන්පසු දිනක් රජු උයන්කෙළියට පිටත්විය. උදේන අද පැන යායුතුයයි ලොකුලොකු සම්පසුම්බිවලට රන්රුවන් පුරවා කරේණුකාගේ පිට පටවා වාසුලදත්තාවන් රැගෙන පලාගියේය. අන්තෘපුර පාලකයෝ මේබව දැක ගොස් රජුට දන්වූහ. රජු ශීඝ්‍රයෙන් ගොස් අල්වා ගනුවයි බළඇණියක් යැවීය. උදේන බළඇණිය පැනඑනබව දන කහවණු පසිම්බුව ලිභා මාර්ගයෙහි දැමීය. මිනිස්සු කහවණු අහුලා නැවත දුටු ආහ. අනිකා රත්රන් පසිම්බුව ලිභා මාර්ගයෙහි දමා රත්රන් ලොහයෙන් මිනිස්සු පමා වනු බලා නුවරින් බැහැර තිබූ ස්වකීය කඳවුරට පැමිණියේය. ඔහු එනබව දුටු ස්වකීය බළකායේ අය ඔහු පිරිවරාගෙන නගරයට ප්‍රවේශ කරවූහ. හෙතෙම ගොස් වාසුලදත්තා අභිෂේකකොට අග්‍රමහේමිකා තනතුරෙහි තැබීය.

මේ වාසුලදත්තාවගේ උත්පත්ති කථාවයි

මාගන්දියා නම් අතින් තැනැත්තියක්ද රජුගේ අගමෙහෙසි තනතුරු ලබා සිටියාය. ඕනෑමෝ වනාහි කුරුරට මාගන්දිය බමුණාගේ දුවයි. ඇගේ මවද මාගන්දිය යන නමම ලැබුවාය. ඇගේ සුඵපියාද ඒ නමින්ම හැඳින්විණි. ඇ දිව්‍යඅප්සරාවක මෙන් අභිරූප වූවාය. ඇගේ පියා ඇට සුදුසු සැමියෙකු නොලද හෙයින්, ලොකුලොකු කුලවතුන් විසින් ඉල්ලා සිටි අවස්ථාවල තෙපි මගේ දුටුට නුසුදුසුයි කියා තර්ජනය කොට පලවාහැරියේය. දිනක් බුදුරදුහු උදයන ලොව බලනයේක් (තමා එහි යෑමෙන්) මාගන්දිය බමුණා බැමිණියන් සමග අනාගාමී ඵලයට පැමිණීමට හේතු සම්පත් ඇතිබව දැක තම පාසිවුරු හැරගෙන ඒ බමුණුගමේ ගිනිපුදන තැනට වැඩිසේක. බමුණා රූපයෙන් අගතැන්පත් තථාගතයන්වහන්සේ දැක, මේ ලොව මෙබඳු රුවින් අගතැන්පත් පුරුෂයෙක් නම් තවත් නැත. මේ පුරුෂයා මගේ දුවණියට සුදුසුයයි සිතා ඔබ විසින් පෝෂණය කරනු පිණිස මගේ දුවණියක් ඇත. මම මෙකුවක්කල් ඇට ගැළපෙන සැමියෙකු නොදුටිමි. ඔබ ඇයටත් ඇ

ඔබටත් හොඳින්ම ගැළපෙන සැමියෙකු හා ආදර්ශවත්තාවක වෙයි. ඇටත් සැමියකු ලැබිය යුතුය. මම ඇ ඔබට දෙන්නෙමි. මා එතතුරු මෙහිම සිටින්නැයි කීවේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ කිසිවක් නොවදරා නිහඬවූහ.

බ්‍රාහ්මණයාත් වේගයෙන් ගෙදර දුටුගොස් බැමිණිය අමතා සොදුර, මගේ දුවණියට ඔබින පුරුෂයකු දිවිමි. වහවහා ඇය සරසවාලවයි දුව සරසවා බැමිණියත් සමග දුවණිය රැගෙන බුදුරදුන් හමුවට පැමිණියේය. සියලු නගරය කැළඹී ගියේය. මොහු මෙනෙක්කල් මගේ දුවණියට සුදුස්සකු නැතැයි කිසිවකුටත් නොදී අද මගේ දුවට සුදුස්සකු දක්කෙමියි කියයි. ඔහු කවුරුන්දැයි බලමුයයි කියමින් බමුණා සමගම පිටත්වූහ. දුවත් රැගෙන එහි එනවිට බුදුරදුන්ද ඒ කියනලද ස්ථානයෙහි නොසිට එහි පියවර සටහන් තබා වෙනත් තැනකට ගොස් වැඩසිටියහ. බුදුවරුන්ගේ පියවර සටහන් අධිෂ්ඨානකොට තැබුවිට ඒ තැබුනත්හිම නොමැකී පෙනෙයි. අනිත් කිසිතැනක නොපෙනෙයි. යම් අය කෙරෙහි අරමුණුකොට තැබුවේ නම් ඔවුන්ට පමණක් පෙනෙයි. ඒවා නොපෙනීම සඳහා ඇතුත් ලවා පැහෙව්වත්, මහවැසි වැස්සත්, වේරම්බ නම් වාතය (අහසෙහි යොදුනක් පමණ උසින් හමායන වාතය) හමා ගියත් ඒ කිසිවකින් මකාලිය නොහැක්කේය.

පසුව බැමිණිය, ඒ පුරුෂයා කොයිදැයි අසුවාය. මෙහි සිටින්නැයි මම කීවෙමි. ඔහු කොහේ ගියේදැයි විමසා බලන විට, පා සටහන් දක මේ ඔහුගේ පියවර සටහන්යයි කීවේය. බැමිණිය සිරුරු සටහන් දන්නා මන්ත්‍රත්, ත්‍රිවේදයත් හොඳින් ප්‍රගුණකොට ඇතිහෙයින් ලක්ෂණ මන්ත්‍රානුසාරයෙන් පාලකුණු විමසා බලා, බමුණාණනි මේවා පස්කම්ගුණ සේවනය කරන්නකුගේ පියවර නම් නොවේ යයි කියා මේ ගාථාවද කීවාය.

රාගියාගෙ පාසටහන් උඩට නැගී සිටියි
ද්වේෂයාගේ සමතලවු පාසටහන් දියෙයි
මෝඩයාගෙ මැදින් කැවුණ පාසටහන් පෙනෙයි
කෙලෙස් පහව ගිය අයගේ මෙබදු ලකුණු තිබෙයි

බමුණා බැමිණියට මෙසේ කීවේය. සොදුර, තී දියසැළියෙහි කිඹුලන්ද, ගෙමැද සොරුන්ද නපුරුලෙස දක්නාසුලුය. නිශ්ශබ්ද වෙව. බමුණ, ඔබ කැමති දෙයක් කියන්න. මෙය නම් පස්කම්ගුණ සේවනය කරන්නකුගේ පියවර සටහන් නම් නොවේයයි කියමින් එහෙමෙහෙ සොයා බලන විට බුදුරදුන් දක මෙන්න:

ඒ පුරුෂයායයි කියා බමුණා එතැනට ගොස් ශ්‍රමණයන්වහන්ස, මගේ දුටු ඔබට පාදපරිවාරිකා කොට දෙන්නට මම කැමැත්තෙමි කිය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔබේ දුටුගෙන් මට ප්‍රයෝජනයක් ඇතැයි හෝ නැතැයි හෝ නොකියාම, බ්‍රාහ්මණය, ඔබට එක් කරුණක් කියන්නෙමි කීකල ශ්‍රමණයන්වහන්ස කියනුමැනවැයි හේ කීය. ඉන්පසු මහාහිනිෂ්ක්‍රමණයේ පටන් අප්පල්නුගරුක මුල දක්වා මාරයා තමන් ලුහුබැඳ ආ බවත්. අප්පල් නුගරුක මුලදී දත් ඔහු මගේ විෂය ඉක්මවා ගියේයයි ශෝකයෙන් සිටිනවිට ශෝක දුරලනු පිණිස ආ මාරදුතිතෘත් විසින් කුමරිවෙස් ගෙන තමන් පොළොඹවා ගන්නා අවියෙන් යෙදු ප්‍රලෝභලපායයන්ද ප්‍රකාශකොට ඒ කාලයේත් තමන් තුළ කාමාදි ඡන්දරාගයන් නොවූ බවද වදාරා:

තණ්හා රති රගා ආදි මාර කුමරියන් ඇවිදිත්
නැටුවත් ලීලා දක්වා කාම හැඟුම් ඇති නොවීය
දූත් මේ මළ මූ කීථටින් පිරුණු කතක් දක්ක නමුත්
පයින් ගසා ලත්තටවත් මට රූපියක් ඇති නොවේය

ගාථා කෙළවර බමුණාත් බැමිණියත් යෝව්‍යාන් ඵලයෙහි පිහිටියානුය. මාගන්දිය, යම්භෙයකින් මොහුට මගෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත්තම් ඒ බව කිය යුතුය. එහෙත් මා මළමුත් ගොඩක් බවට පත් කරයි. කමක් නැත. මගේ ජාතිකුල ප්‍රදේශ සම්පත් හා වයසටද ගැළපෙන සුදුසු සැමියකු ලැබ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන්ට කළයුතුදේ දැනීමයි බුදුරදුන් කෙරෙහි ආසාන බැඳගත්තේය. ඇයි? ඇ බුදුන් කෙරෙහි ආසාන බැඳගන්නා බව නොදන්නේද, දන්නේද? දනිති. එසේ දනදනත් මෙබඳු ගාථාවක් දේශනා කෙළේත් ඇයිද? අනිත් දෙදෙනා නිසාය. බුදුවරයෝ ආසාන ගණන් නොගෙන මාර්ගඵලාවබෝධය ලබන්නන් ගැනම සිතා දහම් දෙසන්නාහුම වෙති. මවුපියෝ ඇ රැගෙන ගොස් චුල්ලමාගන්දියාට භාරදී තමන් පැවිදිව රහත්බවට පැමිණියානුය.

චුල්ලමාගන්දියාද මෙසේ සිතුවේය. මගේ දුටු සුඵපටු කෙනෙකුන්ට නුසුදුසුය. එක්තරා රජෙකුටම සුදුසුයයි ඇත් රැගෙන කොසඹැවට ගොස් සියලු අලංකරණයන්ගෙන් සරසා මේ ස්ත්‍රීරත්නය දේවයන්වහන්සේටම සුදුසුයයි උදේනී රජුන්ට දුන්නේය. හෙතෙම ඇ දුටු පමණින් ම බලවත් ස්තේන උපදවා අභිෂේක කොට පත්සියක් මාගමුත් පිරිවරකොට දී අගමෙහෙසි තනතුරෙහි තැබීය.

මේ මාගන්දියාගේ උත්පත්ති කථාවයි.

මෙසේ ඒ රජුට එක්දහස් පන්සියක් තාටක ස්ත්‍රීන් පිරිවරකොට ඇති අගමෙහෙසියෝ තිදෙනෙක් වූහ. ඒ කාලයෙහි සෞම්‍යසෙව්ධී, කුක්කුටසෙව්ධී, පාචාරිය සෙව්ධී යන තම්බලින් ප්‍රකට සිටුවරු තිදෙනෙක් කොසඹූ කුචර සිටියහ. ඔවුහු වස් වසනා දිනයෙහි පන්සියක් තාපසවරු හිමවතින් අවුත් කුචර පිළි සිඟා වඩිනු දුටුවහ. ඒ දැක පැහැදී වඩාහිඳවා වළඳවා වස් විසීමට ප්‍රතිඥා ලබාගෙන සිවුමසක් තමන් සමීපයෙහි වස්වසවා නැවත වස්කාලය පැමිණිවිට පැමිණෙන ලෙස කැමති කරවාගෙන පිටත්කළහ. තවුසෝත් එතැන් පටන් අටමසක් හිමවතෙහි වැස ඉතිරි සිවුමස ඔවුන් සමීපයෙහි වස් විසූහ. ඔවුහු පසුකලක හිමවතේ සිට එන අතරමග වනපියසෙහි එක් කුගරුකක් මුල හිඳගත්තාහුය.

ඔවුනතුරෙන් වැඩමහඵ තවුසා මේ රුකෙහි අටිගෘහිත දේවතාවා සුඵපටුකෙනකුත් නොවිය යුතුය. එක් මහානුභාව සමීපන්න දිව්‍යාරාජයකු වියයුතුයයි සිතීය. ඔහු විසින් මේ සෘෂිසමුහයාට පැන් දෙතොත් මැනවැයි සිතීය. දේවතාවා පැන් ගෙනවුත් දුන්නේය. නැමටත් පැන් ගෙනවුත් දෙතොත් මැනවැයි සිතීය. නැමටත් පැන් දුන්නේය. යළි තවුසා මෙසේ සිතීය, මේ දේවාරාජයා අප සිතුවන ද සියල්ලක්ම සපයා දෙයි. ඔහු දැකගන්නට ඇත්තම් කොපමණ හොඳද? දේවතාවා රුක්කඳ පලාගෙන අවුත් තමන් දැක ගැනීමට සැලසීය. ඉන්පසු ඔහුට, දිව්‍යාරාජයාණනි, ඔබගේ සමීපත් ඉතා මහත්ය. කිනම් පිතක් කොට මේ සමීපත් ලැබුවෙහිදැයි ඇසීය. ආර්යයන්වහන්ස, එය නොවිවාළ මැනවියයි දිව්‍යාරාජයා කීය. හෙතෙම තමන් කළ පින්කම කුඩා බැවින් ලජ්ජාවෙන් එය කියන්නට මැලිවිය. ඔවුන් විසින් නැවත නැවතත් කරදර කරනහෙයින් එසේනම් අයා ගන්නැයි මෙසේ කීවේය.

ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා වනාහි එක් දුප්පත් මිනිසෙක්ව බැලීමෙහෙවරක් යොයමින් අනෙපිළිසිටාණන් ළඟ එක් බැලීමෙහෙවරක් ලැබ එයින් ජීවිකාව කරගත්තේය. එක් පෙහෙවස් දිනක සිටුවරයා විහාරයේ සිට අවුත් ඒ බැලයාගෙන්, අද පෙහෙවස් දිනය බව කවුරුන් විසින් හෝ කියනලදදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, එය කවුරුවත් කියා නැත. එසේ නම් ඔහුට සවස් ආහාරය පිසවයි කීහ. ඉන්පසු ඔහුට තැළියක පමණ අහරක් පිසීය. හෙතෙම දවස පුරා කැළැවෙහි වැඩකොට සවස අවුත් බත් බෙද දුන්නැණි බඩහිනියයි වහා අනුභව නොකොටම අනිත් දවස්වල මේ ගෙදර බත් දෙව, කැවිලි දෙව, ව්‍යංජන දෙවයි මහා කෝලහාලයක් විය. අද සියල්ලෝ වැදහෙව සිටිති. හුදෙකලා මට

පමණක් බත් බෙද දුන්න. මේ කීමෙන්දැයි සිතා, අනික් අය ආහාර අනුභව කළාහුද නැද්දැයි ඇසීය. දරුව, අනිත් අය ආහාර අනුභව නොකළාහුය. කාරණය කුමක්ද? මේ ගෙදර පෙහෙවස් දිනයෙහි සවස් ආහාරවේල නොබුදිනි. සියල්ලෝ උපෝසථකයන්ව සිටිති. අවම වශයෙන් සිටුකුමා, මවුකිරි බොන දරුවන්ගේ පවා මුව යෝද පිරිසිදු කොට මුවෙහි වතුමුරු දමා ඔවුහු පවා පෙහෙවස් සමාදන්වුවත් බවට පත්කෙරෙති. සුවඳ තෙල් දමා පහන් දල්වූ කල්හි ලොකු කුඩා සියල්ලෝ සයන ගතව දවත්ති-සාකාරය සජ්ඣායනා කරති.

ඔබට අද උපෝසථ දවසයයි කීම සිහි නොකෙළෙමු. එහෙයින් ඔබට බත් පිසුවමු. එය අනුභව කරව. එසේ නම් දැන් මාද පෙහෙවස් සමාදන් විය යුතුය. එහෙයින් මමත් එසේ කරන්නෙමි යි කිය. මෙය සිටුකුමා දන්නේ ද? එසේනම් එකුමාගෙන් අසව. ඔවුහු ගොස් සිටුකුමාගෙන් එය විමසූහ. සිටුකුමා මෙසේ කීවේය, දැන් ආහාර නොගෙන මුව යෝද පිරිසිදු කරගෙන උපෝසථඅංගයන් අධිෂ්ඨාන කරන්නේනම් උපෝසථයෙන් භාගයක් ලබන්නේය. අනිත් තැනැත්තා ඒ අසා එසේ කෙළේය.

දවස පුරා වැඩකොට බඩගින්නේ සිටිතිසා සිරුරේ වාතවේගය කිපීගියේය. හෙතෙම යොතක් බැඳ යොත් කෙළවර අල්වාගෙන කැරකෙයි. සිටුකුමා ඒ පුවත දැන ගිනිහුලු රැගෙන වතුමුරු ගෙන්වාගෙන ඔහු ළඟට ගොස් දරුව කීමෙන්දැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, මගේ වාතයෝ කිපීගොස් ඇතැයි කිය. එසේනම් නැගිට මේ බෙහෙත් කන්නැයි කීවිට, ස්වාමීනි. ඔබත් කෑවෙහි ද? අපට අපහසුවක් නැත. ඔබ කන්න. ස්වාමීනි, පෙහෙවස්කම් කරන විට සම්පූර්ණව කළ නොහැකි වීමි. බාගයකින් පමණ කරද්දීත් එයත් නොකඩකොට කළයුතු නිසා ආහාර ගැනීමට නොකැමති වෙමි. දරුව එසේ නොකරවයි කියද්දීත් ඊට එකඟ නොවී හිරු නැගෙත්ම මලානිකවයන මලක්මෙන් මියගොස් ඒ නුගරුකෙහි දේවතාවෙක්ව උපන්නේය. මෙසේ කථාව කියා ඒ සිටුකුමා බුද්ධමාමකය, ධර්මමාමකය, සංඝමාමකය. ඔහු නිසා කළ පෙහෙවස් භාගයක්පිරීමේ පුණ්‍යඵලයෙන් ම මේ සම්පත් ලදිමි යි කීවේය.

බුද්ධ යන වචනය ඇසූ පමණකින් පන්සියක් තාපසවරු නැගී සිට දේවතාවාට ඇදිලිබැඳ, බුද්ධයයි කියව, බුද්ධයයි කියමින් තෙවරක් හඳුන්වාදී බුද්ධ යන හඬ පවා ලෝකයෙහි දුර්ලභයයි ප්‍රීතිවාක්‍ය කියවා, දේවතාවාණනි, නොයෙක් කල්ප ලක්ෂගණනකිනුත් නොඇසූවිරු ශබ්දයක් ඔබ විසින් අස්වනලදැයි කීවාහුය. අතවැස්සෝ ආචාර්යවරයාට මෙසේ

කීවාහුය. ආචාර්යතුමනි, එසේනම් අපි බුදුන් හමුවට යමු. දරුවනි, සිටුවරු තිදෙනා අපට බොහෝ උපකාරකයෝය. හෙට ඔවුන්ගේ ගෙදර හික්මා රැගෙන ඔවුන්ටත් මේ බව දන්වා යමු. එතෙක් ඉවසන්නැයි කිය. ඔවුහු එය ඉවසූහ.

දෙවෙනි දින සිටුවරු කැඳබත් පිළියෙළකොට අසුන් පනවා අද අපේ ආර්යයන්වහන්සේලා පැමිණෙන දවසයයි දැන පෙරගමන්කොට නිවසට කැඳවාගෙන ගොස් වඩාහිඳුවා හික්මවා දුන්හ. තාපසයෝ බත්කිය නිමවා, මහසිටුහට, දන් අපි යන්නෙමුයයි කීහ. ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේලා සිටුමසක් නැවතෙන බවට අපට ප්‍රතිඥා දුන්නාහු නොවෙත්ද? දන් කොහි යන්නාහුද? ලොව බුද්ධරත්නය ධර්මරත්නය සංඝරත්නය පහළවිය. එහෙයින් බුදුරදුන් හමුවට යන්නෙමුයි කීහ. කෙසේද? ඒ බුදුරදුන් හමුවට ඔබවහන්සේලා පමණක් යෑම සුදුසුද? ඇවුත්ති එහි යෑම අත්‍යයන්ට තහනමක් නැත. එසේ නම් ස්වාමීනි, තවතිනු මැනවි. අපිත් සුදුනම්ව එන්නෙමු. ඔබලාගේ පිරිවර සුදුනම් කරගෙන එනවිට අපට ප්‍රමාද වෙයි. එනිසා අපි පෙරවුව යන්නෙමු. තෙපි පසුව එවියයි කියා ඔවුහු පළමුව ගොස් සම්මායම්බුදුන් දෑක අතිශයින් ස්තුතිකොට වැඳ එක්පැත්තක වාඩිවූහ.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔවුන්ට පිළිවෙළ කථාව වදාරා දහම් දෙසූහ. දේශනා. කෙළවර ඒ සියලු තාපසවරු සිව්පිළිසිඹියාපත් රහතන්බවට පත්ව පැවිද්ද ඉල්ලූහ. බුදුහු එව මහණයයි වදරන්ම සෘද්ධිමය පාසිටුරු දරා ඒහිහික්ෂුපැවිද්දන් බවටද පත්වූහ. ඒ සිටුවරු තිදෙනාත් ගැල් පත්සියක සහල් හිතෙල් මීපැණි ආදියද, සෙසු දන්තෝපකරණද රැගෙන සැවැත්තුවරට පැමිණ බුදුන් වැඳ දහැම්කථා අසා කථා කෙළවර සියල්ලෝම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටා අඩමසක් පමණ දන් දෙමින් බුදුන් ළඟ සිට කොසඹැවට යනු කැමැත්තෙන් බුදුන් අයැද සිටිකල්හි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, අවසර දෙමින් තථාගතවරු ශුන්‍යාගාරය වඩා කැමති වෙකියිද වදළ කල්හි. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, අප විසින් ප්‍රතිඥා දීඇති හෙයින් හසුනක් එවුවිට එහියෑම උචිතයයි කියා කොසඹැ තුවරට ගොස් සෝමිත සිටු සොසිතාරාමයද, කුක්කුටසිටු කුක්කුටාරාමයද, පාචාරිත සිටු පාචාරිකාරාමයද වශයෙන් මහාවිහාර තුනක් කරවා ශාස්තෘන්වහන්සේ වැඩමවාගෙන එනු පිණිස හසුනක් යැවූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔවුන්ගේ හසුන ගැන අසා එහි වැඩමවූහ. ඔවුහු පෙරගමන්කොට ශාස්තෘන්වහන්සේ විහාරයට වැඩමවා වාරානුකූලව පිළිදැගුම් කළහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ දිනපතා එක් එක් විහාරයෙහි වාසය කරන සේක. යම් විහාරයක වැඩවසන සේක් නම් ඒ විහාරය කළ අයගේ ගෙටම පිටුසිඟා වඩිති. ඒ සිටුවරුන් කිදෙනාට සුමනමාලාකාර නම් උපස්ථායකයෙක් සිටියේය. ඔහු ඒ සිටුවරුන් අමතා, මම දිගු කලකපටත් ඔබලාට උපකාරකයෙක් වෙමි. බුදුන්ට දනක්දී වළඳවනු කැමැත්තෙමි. මටත් බුදුන් වළඳවනු පිණිස එක් දිනක් දෙන්න. එසේනම් හෙට දිනයේ වළඳව. ඔහු ස්වාමීනී යහපතැයි බුදුරදුන්ට ආරාධනා කොට දනසත්කාර පිළියෙළ කෙළේය.

එකල රජු සාමාවතියට දිනපතා මල්සඳහා මිල වශයෙන් කහවණු අටක් දෙයි. ඇගේ බුද්ධත්තරා නම් දසිය සුමන මාලාකාරයා ළඟට ගොස් නිරතුරුව මල් ගනී. එදින එහි ආ දසියට කථා කොට, අද මා විසින් බුදුරදුන්ට ආරාධනා කරනලදි. අද මලින් බුදුන් පුදමි. ඔබද සිටින්න. වළඳනා තැන සහායකාව වී ධර්මය අසා සේයවු මල්ද රැගෙන යන්නැයි මල්කරු කීවේය. ඇ මැනවැයි පිළිගන්නාය. සුමන බුදුරදුන් ප්‍රමුඛ භික්ෂුසංඝයා වළඳවා අනුමෝදන් කරනු පිණිස පාත්‍රය ගත්තේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ අනුමෝදනාව පටන්ගත්තේය. බුද්ධත්තරාව ධර්මය අසා සිටි ගමන්ම යෝව්‍යාත් ඵලයෙහි පිහිටියාය. ඇ වෙනත් දිනවල කහවණු සතරක් තමන් තබාගෙන සතරකින් මල් ගෙනයයි. එදින කහවණු අටටම මල් ගෙන ගියාය. පසුව, සාමාවතී මැණියනි, කිම අද අපේ රජු දෙගුණයක්කොට මල්මිල දුන්නේදැයි ඇසුවාය. ආර්යාවනි, නැත. එසේනම් අද කුමක් හෙයින් බොහෝමල් වීද? අනිත් දිනවල මම කහවණු සතරක් මාළඟ තබාගෙන සතරකින් මල්ගෙන ආවෙමි. අද නොගත්තේ ඇයි? සම්මාසම්බුදුන්ගේ ධර්මකථා අසා ධර්මාවබෝධයට පැමිණි හෙයිනි.

ඉන්පසු ඇයට, එම්බල දුෂ්ඨ දසිය, මෙතෙක්කල් තී ගත් කහවණු මට දෙවියි තර්ජනය නොකොට, මැණියනි, ඔබ පාතයකළ අමෘතය අපටත් දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියාය. එසේනම් මා නහාපියවියි කීකල සුවද ජලයෙන් පිරි කළසොළසකින් තහවා, මටසිලිවි සඵ දෙකක්ද දුන්නාය. ඇ එයින් එකක් ඇඳ අනික ඒකාංශකොට පෙරවා අසුනක් පතවා විජනිපතක් ගෙනවාගෙන ආසනයෙහි හිඳ විචිත්‍ර විජිනිපත ගෙන පන්ඨියක් මාගමුත් අමතා බුදුරදුන් දෙසා වදළ අයුරින්ම ධර්මය දේශනා කළාය. ඇගේ ධර්මකථාව අසා සියල්ලෝම යෝව්‍යාත්පෙලෙහි පිහිටියාහුය. ඒ හැමෝම බුද්ධත්තරාවට වැඳ, මැණියනි, ඔබ අද පටන් කසළ ඉවත් කිරීමාදි වැඩ නොකරන්න. අපගේ මවු තනතුරේත්, ගුරු තනතුරේත් සිට බුදුන් හමුවට ගොස් දෙසන දහම් අසා අපටත් කියාදෙනු

මැනවැයි වැන්දහ. ඇ එසේ කරමින් මැන භාගයෙහි ත්‍රිපිටකධර වුවාය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ මහණෙහි, ශ්‍රාවකා උපාසිකාවන්ගෙන් බහුශ්‍රැත ධර්මකපිකාවන් අතර, බුද්ධත්තරාව අග්‍රවන්තියයි අග්‍රතන්හි තැබූහ. ඒ පන්සියක් ස්ත්‍රීහුද ඇට කලාකොට, මැණියනි, අපි බුදුන් දකිනු කැමැත්තමිහ. අපට උන්වහන්සේ පෙන්වන්න. අපිත් සුවඳමල් ආදියෙන් උන්වහන්සේ පුදමිහයි දන්වා සිටියහ. ආර්යාවරියනි, රාජකුලය බරපතළ තැනකි. ඔබලා රැගෙන බැහැර යානොහැකිය. මැණියනි, අප නොනසන්න. අපට ශාස්තෘන්වහන්සේ පෙන්විය යුතුමයි. එසේනම් තොප සිටිනා ගර්භයන්හි බිත්තිවල බලාගැනීමට සුදුසු තරමේ සිදුරුකරවාගෙන සුවඳමල් ආදිය ගෙනවාගෙන ශාස්තෘන්වහන්සේ සිටුවරුන් තිදෙනාගේ ගෙදරට වඩිනකල ඒ ඒ තැන්වල සිට බලාගන්න. අත් දිගහැර වදින්න. පුදපූජා පවත්වන්නැයි කීවාය. ඒ ස්ත්‍රීහු එසේකොට බුදුරදුන් යනඑතරිට බලා වැඳ පිදූහ.

පසු දිනක මාගන්දිය තම ප්‍රාසාදතලයෙන් නික්මී සක්මන් කරනගමන් ඔවුන්ගේ වාසස්ථානයට ගොස් ඒ ගර්භවල බිත්තිසිදුරු දක මේ කිමෙක්දැයි අසා, ඔවුන් ඇ ශාස්තෘන්වහන්සේ සමග බද්ධවෙරයෙන් පසුවන බව නොදන්නා හෙයින් ශාස්තෘන්වහන්සේ ආ කල අපි මෙහි සිට මේ සිදුරුවලින් බුදුන් බලන්නෙමු. එසේම පුදපූජාද කරන්නෙමුයි කීකල්හි ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් මේ නගරයට ආකල ඔහුට කළයුත්ත දැනීමයි මෙවුනුත් උන්ගේ උපස්ථාසිකාවෝයි ඔවුන්ටද කළයුත්ත දන්නෙමිසි සිතා රජුට මෙසේ දන්වා සිටියාය. මහරජතුමනි, සාමාවතී ප්‍රධාන පිරිස ඔබ හැර වෙනත් අය පිළිබඳව බලාපොරොත්තු ඇත්තෝය. කිහිප දිනකින්ම ඔබේ ජීවිතය විනාශ කර දමනු ඇත. ඔවුහු එසේ නොකෙරෙත්යයි රජු එය නොපිළිගත්තේය. යළියළිත් කී නමුදු භාරගත්තේ නැත. ඇ තෙවෙනි වර දක්වාත් කීනමුදු නොඇඳහුවේමය. ඉන්පසු ඇ මහරජතුමනි, ඉදින් මා කියන දේ නොඅදහන්නේ නම් ඔබතුමා එහි ගොස් බලනු මැනවයි කීවාය.

රජු ඔවුන්ගේ වාසස්ථානවලට ගොස්, ගබ්ඩාවල බිත්තිසිදුරු දක මේ කිමෙක්දැයි ඇසීය. එහි අදහස කියාදුන් පසු ඔවුන් හා නොකිපී කෝප නොකොට කිසිවක් නොකියා සිදුරු වසා දම්මවා හැම ගබ්ඩාවක් පාසා උඩින් දල් ගැසූ වාකවුළු කරවීය. මේ උඩින් ජාලකවුළු ඇති වුණේ එවක් පටන්ය.

මාගන්දිය ඔවුන්ට කිසිවක් කරකියාගත නොහැකිව ශ්‍රමණහවත් ගෞතමයන්ටම කළයුත්ත කරන්නෙමිසි නගරවාසීන්ට අල්ලස් දී,

ශ්‍රමණභවත් ගෞතමයන් ඇතුළු නුවරට පිවිසී හැසිරෙන විට දසකම්කරු පුරුෂයන් සමග බැණවැදී නින්දකොට පලවා හරිවියයි නියෝග කළාය. තෙරුවන් කෙරෙහි නොපැහැදුණු මිසදිටුවෝ, ඇතුළු නුවරට වැඩමවූ බුදුරදුන් ලුහුබදිමින් හොරා, අඥනයා, මෝඩයා, ඔවුවා, ගොනා, බුරුවා, තිරිසනා, කොට සුගතියක් නැත, කොපට හිමි දුගතියයි, ආදී දශ ආක්‍රෝෂවස්තුවෙන් ආක්‍රෝෂ පරිභවකොට බැන්නාහුය. ඒ ඇසූ ආනන්ද හිමියෝ බුදුරදුන්ට මෙසේ පැවසූහ:

භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මේ නගරවාසීහු අපට ආක්‍රෝෂ කරති. නින්දකරමින් පරිභව කරති. අපි මේ නුවර හැර වෙනත් තැනකට යමු. ආනන්ද අපි යන්නේ කොහාටද? ස්වාමීනි, වෙනත් නගරයකට. ආනන්ද එහි මිනිස්සුන් බැන්නොත් ? ස්වාමීනි, ඒ නගරයක් හැර වෙනත් නගරයකට. එහි මිනිස්සුන් බැන්නොත් ? එතනින් කොහාටද ? එතනිනුත් එතනිනුත් වශයෙන් නගරයෙන් නගරයටයි ස්වාමීනි.

ආනන්ද මෙහිදී එසේ කිරීම වටින්නේ නැත. යම් තැනකදී ප්‍රශ්නයක් ඇති වුණොත් එතනදීම එය සංසිදුණු විට වෙන තැනකට යෑම වටි. ආනන්ද ඒ බණින්නේ කවුද?

ස්වාමීනි. දසකම්කරු ආදීන්ගේ පටන් සියල්ලෝම බණිති. ආනන්ද මම රණබිමට පැමිණි ඇතෙකු හා සමානයි. රණබිමට පත් ඇතාට හතර පැත්තෙන්ම එන නිසැර ඉවසීම භාරය, එසේම බොහෝ දුසිලුන් කියන කපා ඉවසීමත් මට භාරයයි ප්‍රකාශකොට තමන්වහන්සේ අරභයා දහම් දෙසනසේක් නාගවර්ගයෙහි එන මේ ගාථා දේශනා කළහ:

රණබිමට සපැමිණි ඇතකු හා මම සමවෙමි
 සිව්දිගින් මා වෙත විදින නිසැර දරා සිටිනෙමි
 දමනයවූ ඇතා මහ ජනයා මැදට එයි
 එවන් ඇතකු පිටටම රජවරු නැගී ඇවිදිති
 මිනිසුන් අතරවුව දමුණෝම උතුමෝ වෙති
 ඔවුහු අනුන් කියනා බැණුම් පරිභව ඉවසති

තරුණ අසු දමනයවූ ආජාතිය සිත්ධව හෝ
 මහත්වූ ඇතකු හෝ විනිත නම් යහපත් වේ
 මේ හැමටම වඩා තමා දමුණේ උතුම් වේමය

මෙම ධර්මකථාව පැමිණි බොහෝ දෙනාට ප්‍රයෝජනවත් විය. මෙසේ දහම් දෙසා ආනන්ද අමුත්තක් නොසිතන්න. මොවුහු වැඩිම

වුණොත් සතියක් පමණ බණිනු ඇති. අටවෙනි දිනයේ නිහඩ වනු ඇති. බුදුවරයන් පිළිබඳ ප්‍රශ්න සතියකට වඩා පවතින්නේ නැත. මාගන්දිය බුදුන්ට ආක්‍රෝෂ කරවා බුදුන් එලවා දමන්ට නොහැකිව කුමක් කරන්නෙමිදැයි සිතා මොවුහු මේ බුදුන්ට උපස්ථම්භකයහ. මොවුන්ට විනාශයක් කරන්නෙමිසි සිතා දිනක් රජුගේ මත්පැන් බොන තැන උවැරන් කරමින් සිටින අතර සුඵපියාට හස්තක් යැව්වාය. මැරුණු කුකුළන් අටක් සහ ජීවී කුකුළන් අටක්ද රැගෙන එන්න. එසේ අවුත් සෝපාන මුදුනෙහි සිට ආ බව දන්වා ඇතුළට එන්නැයි කී පසුත් එසේ ඇතුළට නැවිත් පළමුව සජීවී කුකුළන් අට එවා, පසුව අනිත් අටදෙනා එවන්න යනු ඒ ලිපියයි. සුඵඋපස්ථායකයාටද ඔබ මගේ වචනය ඉටුකරන්නැයි අල්ලස් දුන්නාය.

සුඵපියා අවුත් ඇතුළට එන්නැයි කීකල්හි රජුගේ මත්පැන්හලට ඇතුළු නොවෙන්නෙමිසි කීවේය. අනික් තැනැත්තිය වුල්ලඋපස්ථායක එහි යැව්වාය. දරුව මගේ සුඵපියා ළඟට යවයි කියාය. හෙතෙම ගොස් ඔහු විසින් දෙනලද ජීවී කුකුළන් අටදෙනා රැගෙනවුත්, දේවයත්චහත්ස, පුරෝහිතයන් විසින් පණිවුඩකරුවන් යවනලදැයි කීය. රජු අද ඉතාමත් හොඳ අහරක් ලැබිණි. මෙය උයන්නේ කවුරුන්දැයි ඇසීය. මාගන්දියා, මහරජ සාමාවතී ප්‍රමුඛ ස්ත්‍රීහු නිකම්ම හැසිරෙති. කුකුළන් ඔවුන් වෙත යවන්න. ඔවුහු කුකුළන් පියගෙන එන්නාහයි කීවාය. රජු යව, කුකුළන් ඔවුන් වෙත යවන්න. වෙන කෙනෙකුට නොදී තමන් තමන්ම, මරා පියගෙන එන්නැයිද උයන්නැයිද කියවයි පණිවුඩ යැවීය. සුඵඋපස්ථායක, දේවයත්චහත්ස මැනවයි ගොස් කිලෙසම කියා සිටිවිට, අපි ප්‍රාණාතිපාතය නොකරමිහයි ප්‍රතික්ෂේප කළ හෙයින් ආපසුවත් ඒබව රජුන්ට දන්වීය.

මාගන්දිය රජකුමනි, ඔවුන්ගේ හැටි දුටුවා නොවේදැයි පැවසුවාය. දැන් ඔවුන්ගේ ප්‍රාණාතිපාතයේ හැසිරීමක් ඇතිනැති බව දැනගත්ව නම්, ශ්‍රමණභවත් ගෞතමයන්ට පිය යවන්ටයයි කියා මේ කුකුල්ලු පිටත්කර යවනු මැනවිසිද කීවාය. රජු එසේ කියා යැවීය. අනිත් තැනැත්තා කුකුළන් පුරෝහිතයාට දී මළ කුකුළන් සාමාවතී ප්‍රමුඛ පිරිස වෙත යවා මේ කුකුළන් උයා බුදුන් සම්පයට යවවියයි එහි යැවීය. ස්වාමීනි, ගෙනෙන්න. එය අපට අයත් වැඩකිසි අවුත් එය භාරගන්න. හෙතෙම රජුන් හමුවට ගිය කල, දරුවනි කෙසේදැයි රජු විචාළේය. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ට උයා යවවයි කීසැණෙකින්ම පෙරමගටම අවුත් භාරගන්නාහයි දන්වා සිටියේය. මාගන්දිය බලනු මැනවි රජකුමනි,

ඔවුහු ඔබේ වැඩ නොකරති. බැහැර බලාපොරොත්තු ඔවුන් තුළ ඇතිබව දැන්වත් නොපිළිගන්නෙහිදැයි ඇසුවාය. රජු ඒ අසාත් නිහඬව සිටියේය.

මාගන්දිය, දන් ඉතින් කුමක් කරමිදැයි සිතුවාය. රජු එකල සාමාවතී, වාසුලදත්තා, මාගන්දිය යන තිදෙනාගේ ප්‍රාසාදයන්හි වාරයෙන්වාරයට සතිය බැගින් කාලය ගතකෙළේය. ඉන්පසු මාගන්දිය, රජු හෙට හෝ අනිත්ද සාමාවතියගේ ප්‍රාසාදයට යනබව දැන සුඵපියාට, බෙහෙතකින් දළ සෝද එක් සර්පයෙක් සාමාවතීගේ ප්‍රාසාදයට එවන්නැයි ලිපියක් යැවුවාය. හෙතෙම එය එසේම කළේය. රජු යනවිට තම හස්තික්‍රාන්ත විණාවද රැගෙනම යාම සිරිතකි. ඒ විණාද්‍රෝණියෙහි එක් සිදුරක් ඇත. මාගන්දිය ඒ සිදුරෙන් සර්පයා ඇතුළට දමා එහි සිටියාය. මාගන්දිය, රජු එහි යන දවසෙහි ස්වාමීනී, අද කාගේ ප්‍රාසාදයට යන්නෙහිදැයි අසා, සාමාවතියගේයයි කීකල්හි අද මා අග්‍රහ සිහිනයක් දක්නා ලදිමි. දේවයිනි, ඔබ එහි නොයායුතුයයි කීකල, රජු, මා එහි යායුතුමයයි කීවේය. ඇ තෙවෙනි වරටත් වළක්වා, එසේනම් මමත් ඔබ සමග එන්නෙමිසි කියමින් රජු සමගම එහි ගියාය. සාමාවතී ප්‍රධාන පිරිස දෙනලද වස්ත්‍ර හා මල් වර්ගද දරා සුභෝජනය අනුභවකොට විණාව ඉහඉද්දරින් තබා ඇදෙහි නිදගත්තේය.

මාගන්දිය එහෙමෙහෙ බලන්නියක මෙන් ඒ විණා සිදුරෙන් මල්ගුළිය ඉවත් කළාය. සර්පයා දෙකුත් දිනක් නිරාහාරව සිටි බැවින් සිදුරෙන් එලියටවත් සුසුම් හරිමින් පිහිමින් පෙණය දිගහැර සයනය මත වැටුණේය. මාගන්දිය ඒ දක අපොයි අපොයි දේවයිනි, සර්පයෙකිසි මහඟු නගා පළමුව රජුට බණිමින් මේ මෝඩ රජු අවාසනාවන්තයෙකි, මගේ වචන ගණන් නොගනී, මේ තැහැදුණු තැනැත්තියෝ රජුගෙන් මොනවා නම් නොලබන්ද? තෙපි මොහු මළදට සැපසේ නිද ගනිවි. ජීවත් වව්. මොහු ජීවත්වීම තොපට කරදරයකි. අද මා පාපී සිහිනයක් දක්නාලදි. සාමාවතියගේ පහයට යෑම නුසුදුසුයයි කැගසද්දීත් ඒ වචන ඇසුවේ තැහැනේද දේවයිනියි පැවසුවාය.

රජු සර්පයා දක මරණභයෙන් බියපත්ව. අහෝ මොවුහු මෙබඳු දේ කරති. මම, මොවුන්ගේ පවිකාරකම් කියා දෙන විටත් මාගන්දියාගේ වචන නොපිළිගනිමි. පළමුව තම ප්‍රාසාදයන්හි සිදුරු තනාගෙන සිටියාහ. නැවත මා එවූ කුකුළන් නොපිය ආපසු එවූහ. ඇඳ උඩ සර්පයකු මුදුනැරියහයි ක්‍රෝධයෙන් දිලිසෙන්නකු මෙන්විය.

සාමාවතී අනිත් ස්ත්‍රීන් පන්සියට අවවාද දෙමින්, මෑණවරුනි, දන් ඉතින් අපට වෙනත් පිළිසරණක් නැත. නරනිඳුන්, දේවවරුන් හා

තමතමන්ටත් සමසමව මෙහිදී වඩන්න. කිසිවකුට ක්‍රෝධ නොකරන්න. රජු දහසක් දෙනා උසුලන සිංහධනුව (අංවලින් තැනූ දුන්න) රැගෙන දුනුදිය පොලා විෂකෑවූ ඊයක් යොදා සාමාවතිය එක් තැනක සිටුවා අතික් ස්ත්‍රින්ද පිළිවෙළින් සිටුවා සාමාවතීගේ පසුවට ඊය විද්දේය. ඒ ඊය ඇගේ මෙහි ආනුභාවයෙන් නැවතී ආපසු හැරී ආ මගින්ම අවුත් රජුගේ හෘදයට පිවිසියාක් මෙන් සිටියේය. රජු, මා විදි ඊය ගලක්වුවත් විදගෙන යන්නකි. අහසෙහි නවතින තැනක් නැත. එහෙත් මෙය අද නැවතී මා අඛියසටම ආවේය. මේ ඊයට සිතක් නැත. ජීවයකුදු නැත. එබඳු ඊයත් මැගේ ගුණය දැනී. මා මිනිසකු වුවත් ඒ ගුණය නොදන්නෙමි සිතිය. හෙතෙම දුන්න විසිකර දෙඅත් ඇදීලි බැඳගෙන සාමාවතී පාමුල උත්කුටුකයෙන් හිඳ මේ ගාථාව කීවේය:

මුළාවිම් අතිශයින්ම බියවෙමි සියලු දිශාවෝ බිය එලවත්
සාමාවතී මා රැකගනු මැනවී මට ඇති සරණය ඔබ පමණයි

සාමාවතී ඔහුගේ වචන අසා යහපත දේවයිනි, මා සරණ යමිසි නොකියා, මා යමෙක් සරණ ගියා නම් ඒ උතුමාම සරණ යන්නැයි කියා:

සම්බුදු ශ්‍රාවකා සාමාවතී මෙය කියා
මා සරණ නොම යා බුදුසරණ යනු මා ගිය
මහරජ ඒ බුදුහු අනුත්තර නම් වන්නේ
එතුන් සරණ යනු මැන ඔබ මට සරණ වනු මැන
දැන් මම වැඩියෙනුත් බියවෙමි යළිත් බියවෙමි
සාමාවතිය මා රැකගන්න මට සරණ වී

ඉන්පසු ඇ මා සරණ නොයන්නැයි නැවතත් ප්‍රතික්ෂේප කළ නමුත්, එසේ නම් ඔබත් ශාස්තෘන්වහනසේත් සරණ යන්නෙමි. ඔබට වරයකුත් දෙන්නෙමියයි කීකල, වරය පසුව ගිනිමි, මහරජතුමනියයි කීවාය. රජතෙම බුදුන් කරා පැමිණ සරණයෙහි පිහිටා ආරාධනාකොට බුදුන් ප්‍රමුඛකොට මහා සංඝයා වෙත සතියක් මහදත් පවත්වා, කෙළවර සාමාවතී අමතා, තැගී සිටින්න. වරය ලබා ගන්නැයි කීවේය. මහරජාණනි, මට රන් රුවණින් ප්‍රයෝජනයක් නැත. මට වරයක් දෙන්නෙහි නම් මෙසේ කරන්න. බුදුරජාණන්වහන්සේ පන්සියක් හික්මුත් සමග මෙහි වැඩමවා ගන්නට අවසර දීමයි ඒ වරය. එවිට මට නිතර බණ ඇසිය හැකි වේයයි කීවාය.

රජු බුදුන් වැද, ස්වාමීනි, හික්මුන් පන්සියක් සමග නිබ්බව මෙහි වඩනු මැනවි. සාමාවතී ප්‍රධාන පිරිස බණ ඇසීමට කැමැත්තෙන් සිටිති කීවේය. මහරජ තවත් මහාජනයා බලාපොරොත්තුවෙන් සිටින නිසා බුදුවරුන් එකම ස්ථානයකට යෑම නොවී. එසේනම් ස්වාමීනි, එක් හික්මුන්වහන්සේ තමකට නියෝග කළ මැනවියයි ඉල්ලා සිටියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ආනන්ද හිමියන්ට එය පැවරූහ. ආනන්ද හිමියෝ පන්සියක් හික්මුන් සමග නිබ්බවම රජ ගෙදරටම වැඩමවති. ඒ දේව්වරුන් නිබ්බවම උන්වහන්සේලා වළඳවති. බණද අසත්, ඔවුහු දිනක් තෙරුන්ගේ ධර්මකථා අසා පැහැදී උත්තරසාටක පන්සියක් පූජා කළහ. එක් එක් උත්තරාසංගයක් කහවණු පන්සියක් අගනේ විය.

ඔවුන් තනි වස්ත්‍රයෙන් සිටිනු දුටු රජු තොපගේ උත්තරාසංග කොයිදැයි ඇසීය. අපි ඒවා ආර්යයන්වහන්සේලාට පූජා කෙළෙමු. උන්වහන්සේ ඒ සියලු සහල් පිළිගත්තෝද? එසේය. පිළිගත්තේය. රජ තෙරුන් වෙත පැමිණ වැඳ දේව්වරු සිය උතුරුසඵ දුන්බවත්. තෙරුන් ඒවා පිළිගත්බවත් විචාරා දැනගෙන ස්වාමීනි, වස්ත්‍ර බොහෝ රාශියක් නොවේද? මෙපමණ වස්ත්‍රවලින් කුමක් කරන සේක්දැයි ඇසීය. මහරජ. අපට පොහෝනා තරම් අරගෙන යෙස්ස දිරු සිවුරු ඇත්තන්ට දෙන්නෙමු. ඒ අය තමන්ගේ පුරාණ සිවුරුවලට කුමක් කරන්නාහුද? ඊටත් වඩා දිරු සිවුරු ඇත්තන්ට දෙති. ඔවුහු තමන්ගේ දිරු සිවුරුවලට කුමක් කෙරෙන්නද? ඇතිරිලි කෙරෙති. පුරාණ ඇතිරිලිවලට කුමක් කෙරෙන්නද? බුමුතුරුණු කෙරෙත්. ජීර්ණතරපසතුරුණුවලට කුමක් කෙරෙන්නද? මහරජ පාපිසි කෙරෙති. පුරාණ පාපිසිවලට කුමක් කෙරෙන්නද? මහරජ කුඩා කැබලිවලට කඩා මැටි සමග අනා බිත්තිවල අල්ප කරති.

ස්වාමීනි, මෙපමණ ප්‍රයෝජන ලබන හෙයින් ආර්යයන්වහන්සේලාට දෙන දෙය නොනස්නේ වේද? එසේය මහරජයා සි පිළිතුරු දුන්කල්හි රජු වඩාත් පැහැදී තවත් වස්ත්‍ර පන්සියක් ගෙන්වා තෙරවරුන්ගේ පාමුල තැබීය. ආනන්ද තෙරණුවෝ මෙසේ පන්සියක් අගනා වස්ත්‍ර දහසක්වර පාමුලතබා ලැබූහ. ලක්ෂයක් වටිනා වස්ත්‍ර දහස බැගින් සියක්වර ලැබූහ.

එක දෙක තුන හතර පහ දහස ආදී වශයෙන් වස්ත්‍ර ලැබූ චාර ගණනක් නැත. බුදුන් පිරිනිවි කල්හි තෙරණුවෝ සියලු දඹදිව හැසිරෙමින් සියලු විහාරවල හික්මුන්ට තමන් සන්නක පාසිවුරු බෙද දුන්හ.

එකල මාගන්දිය ද මා විසින් කරන ලද හැම දෙයක්ම මා සිතන පරිදි නොවී වෙනත් අයුරකින්ම සිදුවේ යයි සිතා, දැන් ඉතින් කිනම් උපායක් කරන්නෙමිදැයි කල්පනා කොට එක් උපායක් ගැන

කල්පනා වී රජුන් සමග උයන්කෙළියට යන ගමන් සුළුපියාට, සාමාවතීගේ පහයට ගොස් රෙදි ඇති ගබඩා හා තෙල් ඇති ගබඩා විවෘත කොට රෙදි තෙල්සැළිවල බහා තෙමා කණුවල මතා ඒ සියලු ස්ත්‍රීන් එක්තැන් කොට දොරවල් වසා පිටතින් යතුරු දමා පන්දම් දල්වා එයින් ගෙට ගිනිකියා දරුමය දිවියන් දූවෙද්දී පහයෙන් බැස යන්නැයි හසුනක් යැවුවාය.

හෙතෙම පහයට නැගී කොටුගුළු විවර කොට රෙදි එළියට ගෙන තෙල්සැළිවල දමා තෙමා කණු වෙලන්ට පටන් ගත්තේය. සුළුපියාණනි, කුමක් කරන්නෙහිදැයි අසමින් සාමාවතී ප්‍රධාන ස්ත්‍රීහු එතැනට ආවාහුය. මැණියනි, රජු මේ කණු ශක්තිමත් කරනු පිණිස තෙල් කඩමලුවලින් වෙලවයි. රජගෙදර කටයුතු කෙසේදැයි හරිහැටි වටහා ගැනීම අපහසුයි. ඒ නිසා මා සමීපයේ නොසිටින්නැයි කිය. මෙසේ කියා එහි ආ සියලු කාන්තාවන් ඇතුළු ගැබට යවා දොරවල් වසා පිටතින් යතුරු දමා කොණක සිට ගිනි තබමින් පහතට බැස්සේය. සාමාවතී ඒ ස්ත්‍රීන්ට මෙසේ අවවාද කළාය. අගක් මුලක් නැති මේ සසර තැයිරෙන අප මෙවැනි ගිනිවලින් දුටුණු වාර ගණන බුදුනුවණකිනුත් බලා ප්‍රමාණ කළ නොහැකිය. එනිසා පමා නොවවි.

ඒ ස්ත්‍රීහු රජගෙය දූවෙද්දී වේදනාපරිශ්‍රහකර්මස්ථානය කරන්නාහු කිසි තැනැත්තියක් දෙවෙනි ඵලයටද, තවත් සමහරු තෙවෙනි ඵලයටද, පැමිණියාහුය. එහෙයින් මෙසේ කියා ඇත.

ඉන්පසු බොහෝ හික්ෂුහු පසුබත් වෙලෙහි පිටු පිණිස හැසිරෙමින් ගොස්, බුදුරදුන් හමුවට පැමිණියාහුය. එසේ පැමිණ බුදුන් වැද එකත්පසෙක හිඳගත්හ. එකත්පසෙක හුන් ඒ හික්ෂුහු බුදුරදුන්ට මෙසේ දන්වා සිටියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, උදේන රජු උයනට ගිය අවස්ථාවක සාමාවතී සමග ස්ත්‍රීන් පන්සියක්ද අන්ත: පුරයද දැවී ගියේය. ස්වාමීනි, ඒ උපාසිකාවෝ කොහි උපන්නාහුද? ඔවුන්ගේ පරලොව තත්ත්වය කුමක්ද? මහණෙනි, ඒ උපාසිකා පිරිස අතර සෝවාන්, සකෘදගාමී, අනාගාමී ඵලයන්ට පැමිණි අය වෙති. ඒ උපාසිකාවෝ නිකරුණේම කළුරිය නොකළහ. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ දැන ඒ වේලාවෙහි මේ චූතිවාක්‍ය ප්‍රකාශ කළ සේක.

ලොව මෝහ අඳුරෙන් බැඳී ඇත හැම විටකම
හිංසාකරනු රුවි බව තීරතුරුවම පළට වෙයි
කෙලෙසින් ගහන ලෝකය තමයින් අඳුරටම යයි
නොනැසෙන ලෙසක් පෙනුණත් හැම දෙයම වැනසී යයි

මෙසේත් වදරා, මහණෙනි, සත්වයෝ සංසාර වෘත්තයෙහි හැසිරෙන විට නිතරම නොපමා වී පින්කම්ම නොකෙරෙහි. ප්‍රමාද වී පව්කම්ම කරති. එනිසා සසර හැසිරෙන විට සැපයුක් දෙකම අනුභව කෙරෙත් යයි දහම් දෙසූහ.

රජු, සාමාවතී ප්‍රමුඛ පිරිස ගේ තුළ දූවෙනියි අසා වේගයෙන් එහි ආ තමුත් දැවී අවසන් වන තුරුත් පැමිණිය නොහැකි විය. එහි පැමිණ ගිනිනිවා එය දෑක උපන් බලවත් දෙමිනසින් යුක්තව ඇමතියත් පිරිවරා ගෙන සාමාවතියගේ ගුණ සිහිකරමින් මෙය කාගේ වැඩක්දැයි සිතා මාගන්දියගේ බව දැන, ඇගෙන් ඇසුවත් මෙය නොකියන්නීය. සෙමින් උපායෙන් අසාගන්නෙමිසි සිතා ඇමතියත් සමග මෙසේ කීවේය. සගයෙනි, මම මීට පෙර පටන් උනන්දුවෙමින් සැකයට පැමිණෙමින් කල්ගෙවීමි. ඈ නිතරම මගේ වැටීමක් ම සෙවුවාය. දැන් මගේ සිතට නිවීමක් ඇති විය. දන් ඉතින් සුවසේ නිදගත හැකිය. කවුරුත් විසින් මෙය කරනලද්දේදැයි මම නොදනිමි. මට හිතවත් කවුරුත් හෝ කරන ලදැයි සිතමි. ඒ ළඟම නොපෙනී සිටී මාගන්දිය ඒ කථාව අසා මෙය කරන්ට වෙත කවුරු සමත්ද? මවිසින් ම සුඵපියාට නියම කොට මෙය කරවුයෙමිසි කීවාය. ඔබ හැර මට සෙනෙහැති වෙනත් කෙනෙක් නැත. මම ඉතාමත් පැහැදීමට පත්වීමි. ඔබට වරයක් දෙනු කැමැත්තෙමි. ඔබේ සියලු නැයන් කැඳවන්නැයි කීවේය.

මාගන්දිය රජු මා කෙරෙහි පැහැදී සිටී. මගේ සියලු නැයෝ වහා මෙහි පැමිණෙත්වායි හසුනක් යැවුවාය. රජු පැමිණි සියලු නැයන්ට මහත් සැලකිලි සත්කාර කෙළේය. ඒ සුවත අසා මාගන්දියගේ නොනැයෝත් අල්ලස් දී අපිත් මාගන්දියගේ නැයන් වෙමුයි ආවාහ. රජු ඒ සියලු දෙනම රැගෙන රාජාංගනයෙහි, නැබ පමණ මහවළක් සාරවා ඔවුන් එහි ගිල්ලවා - බස්සවා මත්තෙහි පිදුරු විසුරුවා ගිනිතැබීය. සම දැවී ගිය කල යකඩ තගුලින් සාවා කඩකඩ කොට කැබලිවලට ඉරා වධ කොට දමීය. මාගන්දියගේ සිරුරේ ලොකු තද තැන් තියුණු සැතකින් මස්පිටු කපා තෙල් පිරවූ කබළක් ලිප තබා මස්පිටු කැවුම් මෙන් බැද ඇටම කැවීය. සාමාවතී වැනි ශ්‍රද්ධාව ඇති උපාසිකාවක් මෙසේ මරණයට පත්කිරීම ත්‍රස්සයු යයි එදින දමිසබා මණ්ඩපයට රැස් වූ හික්ෂුකු කථා කළහ. බුදුරදුන් එහි වැඩමවා මහණෙනි, කිතම් කථාවකින් යුක්තව පිටියාහුදැයි විචාරා මෙබඳු කථාවකිනිසි කී කල්හි මහණෙනි සමාවතී ප්‍රමුඛ ස්ත්‍රීන්ට මේ ආත්මයේදී තම මෙය අමුත්තකි. එහෙත් පෙර අත්බවෙක කළ කර්මය අනුව තමී යුතුයයිද එය ඔවුන් විසින් ලදමනා දෙයකැයිද වදළ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්ස,

මොවුන් විසින් පෙර කළ කර්මය වදරනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටිකල්හි අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා වදළහ.

අතීතයේ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජු රාජ්‍යය කරන කාලයෙහි ඒ රජගෙදර නිබඳව පසේබුදුවරු අටනමක් දන් වළඳති. පන්සියක් වනිතාවෝ උන්වහන්සේලාට උවටුන් කරති. එයින් හත්නමක් හිමවතට වඩිති. එක් නමක් නදීතිරයෙහි තෘණ ලැහැබක ධ්‍යානයට සමවැදී සිටිති. දිනක් රජු පසේබුදුවරුන් හිමවතට වැඩිය පසු ඒ ස්ත්‍රීන්ද කැවූව ජලක්‍රීඩා පිණිස ගියේය. ඒ ස්ත්‍රීහු වරුවක්ම ජලක්‍රීඩා කොට නදියෙන් ගොඩ අවුත් සිතලෙන් පෙළෙමින් ගිනිතපිනු කැමතිව අපට ගිනි දල්වීමට සුදුසු තැනක් බලවයි එහා මෙහා ඇවිදින විට ඒ තණලැහැබ දක තණගොඩෙකිසි යන හැඟීමෙන් ඒ වටා සිට ගිනි තැබූහ. තණ දැවී වැටෙන විට ඒ මැද සිටි පසේබුදුන් දක නැහුණා, නැහුණා, රජුන්ගේ පසේබුදුන් පිළිස්සෙනවා, රජු දැනගත්තොත් අපත් වනසා දමනු ඇතියිද දන් ඉතින් මොහු හොඳටම පුළුස්සා දමමුයයි සියලුදෙනා ඔබමොබ ඇවිද දර ගෙනවුත් උන්වහන්සේ මත හෙළා ඒකරාශී කොට මහදරසැයක් කළහ. දන් ඉතින් මුළුමනින්ම දූවෙනු ඇතියි එතනින් ඉවත්ව ගියහ. ඔවුහු පළමුව අවේනනිකව සිට පසුව සවේනනිකව - දනදෑනම එම පාපකර්මයෙහි බැඳුණාහ. පසේබුදුවරුන්ට වනාහි සමාපත්තියකට සමවැදී සිටින අතරතුර ගැල් දහසකින් දර දමා ගිනි තබා වුවද උණුසුමක් පවා දැන්වීමට නොහැක. එහෙයින් උන්වහන්සේ සත්වෙහි දිනයෙහි සමවතින් තැගිට සැපයේ වැඩියහ. ඒ ස්ත්‍රීහු ඒ පාපකර්මයෙන් අවුරුදු දහස් ගණනක් තිරා දුක්විඳ එහි විපාක වශයෙන්ම අත්බැවී සියයක් මේ ලෙසින්ම ගෙවල් ගිනිගෙන දූවුණාහ. මේ ඔවුන්ගේ පූර්වකෘත කර්මයයි.

මෙසේ වදළ කල්හි හික්මුනු තැවතත් බුදුරදුන්ගෙන් මෙසේ විවාළහ. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කිනම් කර්මයකින් බුද්ධත්වරාව කුදුවුවාද? කිනම් කර්මයකින් මහාප්‍රාඥ වුවාද? කිනම් කර්මයකින් සෝවාන්ඵලයට පැමිණියාද? කුමක් නිසා අනුන් විසින් පෝෂණය කළයුතු වුවාද? මහණෙනි, ඒ බරණැසම බ්‍රහ්මදත්ත රජුන් විසින් රජකම් කරනු ලබද්දී ඒ පසේබුදුවරයන් අතර එක්තමක් මඳක් කුදුගැහුණු ස්වරූපයෙන් සිටියහ. අර උපාසිකාවන්ගෙන් එක්කෙනෙක් කම්බිලියක් පෙරවා රන්තැටියක් අතින් ගෙන අපේ පසේබුදුන් වහන්සේ මෙන්ම මෙහෙමයි වඩින්නේ කියමින් මඳක් කුදු ගැසී උන්වහන්සේගේ ගමන අනුකරණය කොට දක්වුවාය. ඒ පවුකමින් කුදුවුවාය. ඔවුහු ප්‍රථම දිනයෙහි

පසේබුදුවරුන් රජගෙදර වඩා හිඳුවා පායාස පිළිගැන්වූහ. උණුසුම් පායාසයෙන් පිරුණු පාත්‍ර ඒ අතින් මේ අතට මේ අතින් ඒ අතට මාරුකරමින් අල්ලාගෙන සිටියහ. ඒ ස්ත්‍රීහු පසේබුදුවරු එසේ කරනු දැක, තමතමන් සන්තක වූ දළකඩ වළඵ (ඇත් දළින් කළ වළඵ) අටක් දී මේ වළඵ මත තබා ගනු මැනවැයි කීවාහුය. ඔවුන් එසේ කර ඒ දෙස බලා සිටි විට, ස්වාමීනි, අපට මේවාගෙන් වැඩක් නැත. ඔබවහන්සේලාටම මේවා පරිත්‍යාග කරන ලදී, රැගෙන වඩින්නැයිද කීවාහුය. උන්වහන්සේලා තන්දමුලක තම් පර්වතයට වැඩියාහ. අද දක්වාත් ඒ වළඵ යහතින් පවතී. මී තොමෝ මේ පින්කමේ හේතුවෙන් මෙකල ත්‍රිපිටකධාරී වූවාය. පසේබුදුවරුන්ට කළ උපස්ථාන පින්කමේ බලයෙන් යෝවාන්ඵලයට පැමිණියාය. මේ ඇ මෙම බුද්ධාන්තරයෙහි කළ කුශලාකුශල කර්මයන්ය.

කාශ්‍යප සම්මාසම්බුදුන් කල බරණැස්සිවුහුගේ එක් දුවණියක් හිර අවරට යන වේලාවේ කැඩපතක් ගෙන තමන් සැරසෙමින් සිටියාය. ඒ වේලාවේ ඇගේ හිතවත් එක් රහත් හික්ෂුණියක් ඇ දකින්නට එහි පැමිණියාය. හික්ෂුණිහු රහත් වූවත් තමන්ගේ උපස්ථායක ගෙවල්වලට සවස් මානසේ යෙහි. එවේලෙහි සිටුවු වළඵ කිසියම් දිසියක් නොවූවාය. සිටුවු අාර්යාවතී, වදිමි. මගේ අර පළඳනා පෙට්ටිය අරගෙන දෙන්නැයි කීවාය. රහත් මෙහෙණියෝ යම්හෙයකින් මේ පෙට්ටිය රැගෙන නොදුන්නොත් මා කෙරෙහි ආඝාත ඇති කරගෙන නිරයෙහි උපදින්නිය, මෙය රැගෙන දුන්නොත් අනුන්ට වැඩ කරන දිසියක වන්නිය. නිරාදූකට වඩා අනුන්ට මෙහෙ කිරීම සුදුසු යයි සිතා ඇ කෙරෙහි අනුකම්පා උපදවා ආහරණ පෙට්ටිය රැගෙන දුන්නාහුය. එම කර්ම විපාකයෙන් අනුන්ට මෙහෙ කරන්නියක වූවාය.

නැවත දිනක දම්පබ්බාසාමණිකපයෙහි මෙබඳු කථාවක් ඇති විය. සාමාවතී ප්‍රමුඛ ස්ත්‍රීන් පන්සියක් ගෙදරම ගින්නෙන් දැවුණාහ. මාගන්දියගේ තෑයෝ පිදුරු දමා ගිනිකියා යකඩ තගුලෙන් සාතලද සිරුරු ඇතිව මළහ. මාගන්දිය පැසුණු තෙළෙහි බැඳී මැරුණාය. මෙයින් ජීවත්වන්නෝ තම් කවුරුන්ද? මළාහු තම් කවුරුන්ද? බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි පැමිණ මහණෙනි, කිනම් කථාවක් කරමින් හුන්නාහුදැයි විචාරා ස්වාමීනි මෙබඳු කථාවකිනිසි දන්වූ කල, මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් ප්‍රමාද නම් ඔවුහු සියවසක් ජීවත් වූ නමුත් මළවුන් හා සමානය. යමෙක් අප්‍රමාද නම් ඔවුහු මළත් නැතත් සැමද ජීවත් වන්නාහුම වෙති. එනිසා මාගන්දිය ජීවත්වූවත් මළාක් මෙනි. සාමාවතී ප්‍රමුඛ පිරිස

මළක් ජීවත්වන්නාහුම වෙති. මහණෙනි, අප්‍රමාද වුවාහු නොමැරෙතියි වදරා මේ ගාථා ද වදළහ.

නොපමා බව නිවන් මගයි පමාව මරුමුවට ළඟයි
නොපමා වූවෝ නොමියෙති ප්‍රමාදියෝ මළවුන් මෙති
මෙකරුණ වෙසෙසින් දනගෙන නොපමා වන ක්‍රවණුත්තෝ
තම නොපමාවෙහි කුටුවෙහි ආරියයන් නිති කුටුවන
භාවනාව පුරුදු කරන ඒ උතුමෝ විරිය වඩන
යෝග නොමැති අනුත්තරවු නිවනේ ඇති රය වළදිති

එහි අප්පමාද යන පදය මහත්වූ යන අරුත ගෙන දෙයි. මහත්වූ අර්ථයක් ගෙන සිටියි. සියලු ත්‍රිපිටක බුද්ධවචනය ගෙන හැර පා කියන විට අප්පමාද යන පදයම යොදනු ලැබේ.

එහෙයින් මෙසේ කියා ඇත. මහණෙනි, යම්පේ ජංගම වූ සියලු ප්‍රාණීන්ගේ පියවරවල් ඇද්ද? ඒ සියල්ල ඇත්පා සටහන කළ ඇතුළත් කළහැකි වේද, එහෙයින්ම එය සියලු සතුන්ගේ පියවර සටහන්වලට වඩා විශාල යයි කියනු ලැබේ. ඒ එය මහත් වූ එකක් හෙයින්. එසේම මහණෙනි, සියලු කුසල් දහම් අප්‍රමාදය මුල්කොටම පවතී. අප්පමාද යන්නෙහි අන්තර්ගත වෙයි. අප්පමාදය ඒ දහම්වලට අග්‍ර යයි කියනු ලැබෙයි. ඒ වනාහි සිහියෙන් තොර නොවී සිටීම යන තේරුමයි. මේ වනාහි සිහියෙන් තොර නොවී සිටීමයි. අප්පමාදය යන මෙහි අමෘතය නම් නිර්වාණයයි. එය නූපත්තක් හෙයින් නොදිරිසි, නොමැරෙයි, එහෙයින් අමෘත යයි කියනු ලැබේ. මෙයින් පැමිණේ යන අරුතින් පද නම් වේ. අමෘතයට පැමිණෙත් යනු අර්ථයි. අමෘතයට අධිගම උපාය යයි කියූ ආකාරයයි.

පමාදෙ යනු ප්‍රමාද වීමේ ස්වාභාවයයි. මුට්ඨස්සති නම් වූ සිහිය හැර දැමීමට මෙය නමකි. මව්වුනො යනු මරණයට නමකි. පදය යනු උපායයි, මාර්ගයයි. පමාවන්නා ඉපදීම නොඉක්මවයි. උපත් තැනැත්තා දිරිමටත් මරණයටත් පත්වන හෙයින් පමාදෙ මව්වුනෝපදය, ප්‍රමාදයෙන් මරණයට පත්වෙයි, හෙවත් මැරෙයි. අප්පමත්තා න මියන්නිය යනු සිහියෙන් යුතු අප්‍රමාදී පුද්ගලයා නොමැරෙයි. අපරාමර වෙන් යයි නොසැලකිය යුතුයි. අපරාමර තත්ත්වයට පැමිණෙන කිසිම සතකු නැත. පමා වූවහුගේ සසර පැවැත්මේ අවසානයක් නැත. අප්‍රමාදියාගේ අවසානයක් ඇත. එහෙයින් ප්‍රමාද වන්නෝ ඉපදීමේ ආදියෙන් නොමිදුණු හෙයින් ජීවත් වුවත් මළාහුම වෙති. අප්‍රමාදීහු වනාහි අප්‍රමාද ලක්ෂණ

දියුණු කර ගනිමින් වහා මගපල සාක්ෂාත් කොට දෙවෙනි තෙවෙනි ආත්මභාවවලින් පසු නුපදිත්. එහෙයින් ඔවුහු ජීවත් වුවත් මළත් නොමැරෙත්මය.

යෙ පමත්තා යථා මතා යනු යම් සත්ව කෙනෙක් ප්‍රමාද නම් ඔවුහු ප්‍රමාද මරණයෙන් මළ හෙයින්, යම්පේ ජීවිතේන්ද්‍රිය ආයුප්‍රමාණයත් අවසන් ව මැරෙන්නහු දරකඳක් මෙන් පහවූ විඤ්ඤාණය ඇතිව මැරෙත්. ඒ ඒ ආකාරවලින් මැරුණාක් වැනි ගිහියන්ට, දත් දෙන්නෙමු, සිල් රකින්නෙමු, පෙහෙවස් වසන්නෙමු ආදී එක් සිතකුදු නුපදී යයි යන මතයෙහි පිහිටියා වූ ඔවුහු නොයෙක් අදහස් ඇති කර ගන්නාහු වෙති. **යෙ පමත්තා යථා මතා යයි කියේ එහෙයිනි.**

එත. විසෙසනො ඤත්තවා යනු පමා වන්නාහට වට්ට නම් වූ සංසාර දුකෙන් මිදීමක් නැත. අප්‍රමාදී පුද්ගලයාට පමණක් එය ඇත යන අදහසයි. මේ විශේෂත්වය විශේෂයෙන් ම දැනගෙන යනු ද මෙහි අදහසකි. කවරෙක් නම් මේ විශේෂය දැනගනිත්ද? **අප්පමාදමිහි පණ්ඩිතා** යනු (ඒ දැනගන්නා පුද්ගලයන්ය.) යමෙක් පණ්ඩිත නම්, දැන ගැනීමේ නුවණින් යුක්ත නම්, ප්‍රඥවන්ත නම් යථාකීය අප්‍රමාදී පිළිවෙතෙහි සිට එය වර්ධනය කර ගනිත්. ඔවුහු මෙසේ ඒ විශේෂ කාරණය දැන ගනිත්.

අප්පමාදෙ පමොදන්ති යනු, මෙසේ දැනගෙන ඒ දැනගත් යථාකීය අප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳව විශේෂයෙන් ප්‍රීතියට පත් වෙති. ප්‍රබෝධමත් සිතාමුසු මුහුණින් කුටුපහවූ වෙත්. **අරියානං ගොචරෙ රතා** යනු මෙසේ ඒ ආකාරයෙන් අප්‍රමාදයෙන් ප්‍රමෝදයට පත් ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයෝ අප්‍රමාදී ප්‍රතිපදාව තවදුරටත් වඩා ආර්ය වූ බුදුපසේබුදුමහරහත්වහන්සේලාගේ ගෝචර සංඛ්‍යාත සතරසතිපට්ඨානාදී හේදගත සත්තිස්බෝධි-පාක්ෂිකධර්මයන් හා නවවිධලෝකෝත්තරධර්මයන්හි ඇළෙමින් ඒවාහි නිරත වෙමින් වාසය කෙරෙත් යනු අර්ථයයි.

තෙ ක්කායිනො යනු ඒ අප්‍රමාදී පණ්ඩිත පුද්ගලයෝ අෂ්ටසමාපත්ති සංඛ්‍යාත වූ ආරම්භණ උපනිජ්ඣාන ලක්ෂණ කොට ඇති (අරමුණු නිරික්ෂණය කිරීම) විදර්ශනාමාර්ගඵල සංඛ්‍යාත වූ ලක්ෂණ නිරික්ෂණය කිරීම යන ද්විවිධ වූ ධ්‍යාන මගින් ධ්‍යානලාභී වූවාහු. **සාත්තිකාති** යනු අභිනිෂ්ක්‍රමණයේ පටන් අරභන්මාර්ගය දක්වා නිරන්තරව පවත්වනලද කායික චෛතසික චීරයයෝයි. **නිව්චං දළ්හපරක්කමාති** යනු යම් ඒ පුරුෂබලයෙන්, පුරුෂ චීරයයෙන්, පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් පැමිණිය යුතු

තැනට නොපැමිණි විරියයාගේ එකතු කිරීම (ගෙතීම) වන්නේ යයි මෙබඳු විරියයෙන් අතරතුර පසු නොබැස දැඩි උත්සාහයෙන් නිති පවත්වා ගන්නා විරියයෙන් යුක්ත වීමයි.

ඵසන්නි යනු මෙහි ඵසනා හෙවත් ස්පර්ශ කිරීම් දෙකකි. ඤාණඵසනා - විපාකඵසනා වශයෙනි. එහි සතර මාභීයෝ (සෝවාන් ආදී) ඤාණඵසනා නම් වෙති. සතරඵලයෝ විපාකඵසනා නම් වෙති. ඔවුනතුරෙන් මෙහි විපාකඵසනා අදහස් කරන ලදී. ආර්යඵලයෙන් නිවන් අවබෝධ කරන ධෛර්යමත් පණ්ඩිතයෝ ඒ විපාකඵසනාවන්ගෙන් නිවන් ස්පර්ශ කරති. නිවන් පසක් කරති. යොගක්ඛෙමං අනුත්තරං යනු මේ සතර මහා යෝගයෝ (කාම, බව, දිට්ඨි, අවිජ්ජා) නිරතුරුවම සත්වයා සංසාර වෘත්තයෙහි - බැම්මෙහි ගිල්වා ලති. ඒ සතර මහා යෝගයන්ගෙන් ආරක්ෂාස්ථානය, නිර්භයස්ථානය වූ නිවන සියලු ලෞකික ලෝකෝත්තර ධර්මයන්ගෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ යයි අනුත්තරයයි කියනු ැරුබේ.

මේ දේශනා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් ආදී මාර්ගයන්ට පැමිණියහ. දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

පළමුවන සාමාවති මාගඤ්ඤාදීන්ගේ මරණය දැක්වෙන

උදේහ වස්තුවයි.

2. 2

උට්ඨානවතො ආදී මේ ධර්ම දේශනාව බුදුරදුන් වේළුවන විහාරයෙහි වසන සමයෙහි කුම්භසෝමක අරහයා දේශනා කරනලදී. රාජගහයෙහි රජගහ සිටුහුගේ ගෙදර අභිවාතක නම් රෝගය ඇති විය. ඒ රෝගය හටගත් කල මැස්සන් ආදිකොට ගවයන් දක්වා සියලු නිරිසන්සන්තු මිය යති. ඉන්පසු දැසිදස්සෝද සියල්ලන්ට පසුව ගෙහිමියෝද මියයති. එහෙයින් ඒ සියල්ලන්ට පසුව සිටුවරයාත් ඔහුගේ බිරිඳත් රෝගාතුර වූහ. රෝගයෙන් පෙළුණු ඔවුහු, ළඟ සිටි පුතා දෙස කදුළු පිරි දෙනෙතින් බලා ඔහු අමතා මෙසේ කීහ. පුතණුවනි, මේ රෝගය වැළඳුණු විට බිත්ති බිඳගෙන පලායන්නෝ ජීවත්වෙති. ඔබ අප ගැන

නොසලකා පලාගොස් ජීවත් වී නැවත අවුත් අසවල් තැන නිධන් කොට ඇති සතළිස්කෙළක් ධනය උපුටා (උඩට රැගෙන) ජීවත් වන්න.

හෙතෙම ඔවුන්ගේ බස් අසා හඬමින් ඔවුපියන් වැඳ මරණභයින් බියපත්ව බිත්ති බිඳගෙන පර්වතගහනයකට පලාගොස් දෙළොස්වසක් එහි වාසය කොට ආපසු ආවේය. ඉක්බිති ළමාකාලයේ ගොස් දළි රැවුල් ඇතිව පැමිණි ඔහු කිසිවකුටත් හැදින නොගත්තේය. හෙතෙම ඔවුපියන් දුන් සලකුණු අනුව ධනය ඇති තැනට ගොස් ධනය සුරක්ෂිත බව දැනගෙන මෙසේ සිතීය.

මෙහි කිසිවෙක් මා නොහඳුනති, ඉතින් මම මේ ධනය උපුටා එය පරිහරණය කරතොත්, මෙහි එක් නිර්ධන එකෙක් නිධානයක් භාරා ගත්තේ යයි මා අල්වා මට හිංසා පීඩා කළ හැකිය. බැළමෙහෙ කොට ජීවත් වීම ඊට වඩා අගනේය. මෙසේ සිතා එක කඩමාල්ලක් ඇඳගෙන බැළමෙහෙ කරන්නෙක් කාටවත් අවශ්‍යදැයි අසමින් හතකවිටියට පැමිණියේය.

ඉන්පසු හතකයෝ ඔහු දැක, අපට එක් වැඩක් ඇත. ඔබ එය කර දෙන්නෙහි නම් ඔබට බත්බැළ දෙන්නෙමුයයි කීවාහුය. කුමක්ද ඒ කටයුත්ත? පබෝදනවෝදන කර්මයයි හෙවත් මිනිසුන් අවදි කරවීමයි. අලුයමින්ම නැගිට දරුවනි, නැගිටිවි. කරන්න ඔසවා ගනිවි. හරක් එළියට ගනිවි. ඔවුන් රියවල බදිවි. ඇතුන් හා අසුන් තෘණාදි ආහාර සඳහා යොදන වේලාවයි. මැණිවරුනි, මබලාත් අවදි වන්න. කැඳ උයන්න. බත් පිසන්න යයි හැම තැන ඇවිදීමත් දන්වන්නැයි කීහ.

හෙතෙම යහපතැයි පිළිගත්තේය. ඉන්පසු ඔහුගේ වාසය පිණිස ගෙයක්ද දුන්න. ඔහු දිනපතා ඒ කටයුත්ත කෙළේය. එක් දිනක් බිම්බියාර රජු ඔහුගේ ශබ්දය අසා සිටියේය. රජු වනාහි සියලු ශබ්දයන්ගේ තත්ත්වය මැනවින් දන්නෙකි. එහෙයින් මේ ඇසෙන්නේ මහාධනවතකුගේ ශබ්දයකිසි ප්‍රකාශ කෙළේය.

ඉන්පසු රජු සම්පයේ සිටි එක් පරිවාරිකාස්ත්‍රියක්, මේ රජු නිකම් ඒ මේ දේ නොකියන්නේයයි මෙය මා විසින් දැන ගැනීම වටනේයයි සිතා, එක් පුරුෂයකු අමතා, යව, ගොස් මෙහි තොරතුරු දැනගනුවයි එහි යැවිය. හෙතෙම වේගයෙන් ගොස් ඒ බැළයා දැක අවුත්, මෙහි බැළයන්ගේ බැළයෙක් - දුග්ධ මිනිසෙක් ඇතැයි දන්වා සිටියේය.

රජු ඔහුගේ කීම අසා නිහඩ වී ගෙවෙති තෙවෙනි දිනවලත් ඔහුගේ ඒ හඬ අසා එය විමසවයි ඇ පිටත්කර හැරියේය. ඒ පරිවාරිකාවත් එසේම සිතා නැවත නැවතත් පුරුෂයකු යවා ඒ දිළිඳු මිනිසෙකිසි කී කල්හි මෙසේ සිතීය. රජු මොහු දිළිඳු මිනිසෙකිසි කී කලද එය විශ්වාස නොකරයි. මෙය මහධනවත් පුද්ගලයකුගේ ශබ්දයක් බව නැවත නැවතත් කියයි. මෙහි කුමක් හෝ කරුණක් වියයුතුයයිද එහි ඇත්ත දැනගත යුතුයයිද ඇ සිතුවාය. එසේ සිතූ ඇ රජුට මෙසේ දන්වා සිටියාය.

දෙවියන් වහන්ස, මට දහසක් මිල ලදහොත් දුටත් සමග ගොස් මේ ධනය රාජකුලයටම ගෙනවුත් දෙන්නෙමි. රජු ඇට දහසක් මිල දෙවීය. ඇ ඒ මිලත් රැගෙන දුටට එක් කිළිටිරෙද්දක් අත්දවා ඇත් සමග රජගෙදරින් නික්මී පාරේ ඇවිදින්නාක් මෙන් හතකවීටියට ගොස් එක් ගෙයකට ඇතුළු වී, මැණියනි, අපි පාරේ ඇවිදගෙන යන අය වෙමු. දෙතුන් දිනක් මෙහි විශ්‍රාම ගෙන යෑමට අවසරදයි ඇසුවාය. මැණියනි, මේ ළගම ඇති කුම්භසෝෂකගේ ගෙය හිස්ය. එහි යනු මැනවි. ඇ එහි ගොස් ස්වාමීනි, අපි මගියෝ වෙමු. දෙතුන්දිනක් මෙහි නවතින්නෙමුයි කී කල ඔහු නැවත නැවතත් ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළ නමුත්, ස්වාමීනි, අද එක දවසක් පමණක් නැවතී උදයනම පිටත් වී යන්නෙමුයයි යෑමට නොකැමති වූහ.

මී නොමෝ එහිම නැවතී දෙවෙනි දින කුම්භසෝෂක කුලයට යන වෙලෙහි, ස්වාමීනි සහල් ටිකක් දී යන්න. ඔබට ආහාර පිස තබන්නෙමිසි කීවිට, නැහැ අවශ්‍ය නැහැ. මමම පිසගෙන කන්නෙමිසි ඔහු කී කල නැවත නැවතත් ඉල්ලා ඔහු සහල් ටිකක් දුන් කල ඒවා අතටවත් නොගෙන පසෙක තබා ඇතුළු වෙළඳපොලෙන් පිසින අයුරින් සුපිරිසිදු බන්ද මනා රසැති ව්‍යඤ්ජන දෙකතුනක්ද පිස කුලයේ සිට ආ ඔහුට දුන්නාය.

ඒවා අනුභව කොට මෘදු සිත් ඇතිවූ ඔහුට, ස්වාමීනි, මඳක් වෙහෙසට පත්වීමු. දෙතුන් දිනක් මෙහි නවතින්නමෝදයි ඇසීය. ඔහු එය පිළිගත්තේය. ඉන්පසු ඇ එදින සවසද දෙවෙනි දිනයේද මිහිරිබත් පිස දුන්නාය. දැන් ඔහුගේ සිත මෘදු බවට පත් වී ඇති බව දැන ස්වාමීනි, තවත් කීප දිනක් මෙහි වසන්නෙමුයයි එහි වසමින් තියුණු ආයුධයකින් ඔහු නිදගන්නා ඇඳේ තැනින් තැන යටින් වැල් කපා දමීය. ඔහු අවුත් ඇඳේ වාඩිගත් කෙණෙහි ම යට වැල් කැඩී යටට එබී ගියේය. හෙතෙම කුමක් නිසා මේ ඇඳ සිඳි ගියේදයි ඇසීය.

ස්වාමීනි, මෙහි එන බාලදරුවන් වළක්වන්ට බැරිය. ඒ එනවුන් මේ ඇඳටම පනිත්යයි කීවාය. මැණියනි, මට මේ කරදර ඔබ නිසාම වෙයි. පෙර මම පිට යන කල දෙර වසා යන්නෙමි. එනිසා කරදරයක් නොවී යයි කීය. දරුව මම කුමක් කරන්නට ද, ඒ බාලදරුවන් වළක්වාගනු නොහැකියි මි කීවාය. මි තොමෝ මේ ආකාරයෙන් දෙකුත් දිනක්ම ඇඳවැල් කපන විට, ඔහු නොසතුටු බස් කියනත්, දෙස් කියනත් මුලින් කී ලෙසම කියා නැවත එක් ලණුපොටවල් දෙකක් පමණක් ඉතිරි කර සෙස්ස සිඳලුවාය. එදින ඔහු ඇඳේ ඉඳගන්නවාත් සමගම සියලු වැල් කැඩී බිමට වැටුණේය. හිසත් දෙදණත් එකට එකතු විය.

හෙතෙම නැගිට, කුමක් කරමිද, දන් කොහි යන්නෙමිද, තොප, මා හිදිනා ඇඳටත් අහිමියකු කරනු ලැබුවෙමියි කීය. දරුව, කුමක් කරමිද, අසල්වැසි දරුවන් වළක්වාලිය නොහෙමි. එසේ වේවා, කමක් නැහැ. ඒ ගැන අහිතක් නොසිතනු මැනවි. මේ වේලාවේ කොහි යන්නෙමුදයි දුටු අමතා, දුටු ඔබේ සොහොයුරාට හිදිනා අයුරක් කරවයි කීවාය. මි තොමෝ සිය අයුරෙහි එක් පැත්තකට වී ස්වාමීනි, මෙහි එන්නයයි කීවාය. අතික් තැනැත්තිය ද දරුව එහි යන්න. සොහොයුරිය සමග නිදන්නැයි කීවාය. හෙතෙම ඇ සමග එකම ඇඳෙහි නිද එදිනම ඇ සමග කායසංසර්ගයෙහි යෙදුණේය. කුමාරිකාව හඬන්ට වුවාය. ඉන්පසු ඇගේ මව හඬන්නේ ඇයිදයි විචාළාය. මැණියනි, මෙබන්දක් වියයි කුමරිය කීවාය. දුටු කමක් නැහැ. ඔබටත් එක් සැමියකුත්, ඔහුට එක් භාර්යාවකුත් ලැබිය යුතු යයි ඔහු බැණා බවට පත්කර ගත්තාය. ඔවුහු සමගිව විසූහ. ඇ කීප දිනකින් රජුන් වෙත ලිපියක් යැවුවාය.

හතකව්ටියෙහි උත්සව පැවැත්විය යුතුයි. යම්කිසිවකුගේ ගෙදර උත්සව නොකරන්නේ නම් ඔහුට මෙනෙක් දඩ යයි ප්‍රසිද්ධ කරන්නැයි ලිපියක් යැවුවාය. රජු එසේ කෙළේය. අනතුරුව කුම්භසෝෂක අමතා නැන්දම්මා, පුත්‍රය, හතකව්ටියෙහි රජ අභිෂේක උත්සව පැවැත්විය යුතුව ඇත. අපි කුමක් කරමුදයි කීවාය. මැණියනි, මම බැලමෙහෙ කොටත් ජීවත් වීමට නොහැකිව සිටිමි. දන් ඉතින් කුමක් කරමිද, දරුව ගිහිගෙයි වසන්නාහු අවශ්‍ය වූ විට ණයට ද මුදල් ගනිත්. රජුන්ගේ ආඥාව නොකර සිටිය නොහැකියි. ණය නම් යම් කිසි උපායකින් මිඳෙන්ට පුළුවන. යන්න, ගොස් කොතනකින් හෝ කහවණු එකක් දෙකක් සොයා ගෙන එන්නැයි කීවාය. හෙතෙම දෙස් කියමින් ගොස් සතළිස්කෙළක් ධනය ඇති තැනින් එකම කහවණුවක් රැගෙන ආවේය.

මේ තොමෝ ඒ කහවණුව රජුන් වෙත යවා තමන්ගේ කහවණු වලින් උත්සව කොට තැවත කීප දිනකින් එබඳුම තවත් ලිපියක් යැවුවාය. රජු ද තැවතත් උත්සව පැවැත්විය යුතු බවත් එසේ නොකරන්නන්ට මෙතෙක් දඩ යයි කියා අණබෙර ලැවීය. තැවතද ඔහු ඇට ඒ බව කියා මිරිකෙමින් ගොස් කහවණු තුනක් ගෙනවුත් ඇට දුන්නේය. ඇ ඒ කහවණුත් රජුන් වෙත යවා කීප දිනකින්, දැන් මිනිසුන් එවා මොහු ගෙන්වා ගන්නැයි ලිපියක් යැවුවාය. රජු එසේ කෙළේය.

රාජපුරුෂයෝ ගොස් කුමිහසෝෂක නම් කවුරුන්දැයි අයා සොයමින් යන්නේ ඔහු දැක, එම්බල මෙහි එව්. රජු නුඹ කැඳවන්නේයයි කියා සිටියහ. කුමිහසෝෂක බියෙන් තැතිගෙන මම රජු හඳුනන්නේ නැත ආදිය කියමින් යන්ට නොකැමති විය. ඉන්පසු ඔහු බලහත්කාරයෙන් අත් ආදියෙන් අල්ලා ඇද්දහ. ඒ ස්ත්‍රිය ඔවුන් දැක එම්බල දුෂ්ට අවිනිතයෙනි, තෙපි මගේ බැණා අත්ආදියෙන් ඇදගෙන යන්ට සුදුස්සන් වූයේ කෙසේදැයි තර්ජනය කොට, පුතා මෙහි එන්න. බිය නොවන්න, රජුන් දැක නුමේ අත් ආදියෙන් ඇද්දවුන්ගේ අත් සිදුවාලන්නෙමයි දුටුණිය සමග ඉදිරියෙන් යමින් රජවාසලට පැමිණ වෙස් මාරුකරගෙන, සර්වාභරණයෙන් සැරසී එක් පසෙක හුන්නාය. අතිකා (කුමිහ සෝෂක) ද ඇදගෙන ම ආහ. ඉන්පසු වැඳ සිටි ඔහු ඇමතු රජු මෙසේ කීය, ඔබ කුමිහසෝෂක ද, එසේය මහරජතුමනි. කුමක් නිසා මහධනයක් වංචාවෙන් තබා ගන්නෙහිද? දේවයන් වහන්ස, මම ඔබ වංචා නොකරමි. මට ධනයක් නැත.

ඉන්පසු රජු ඔහුගෙන් ගත් කහවණු ඔහු අතට දී මේ කහවණු කාගේදැයි ඇසීය. හෙතෙම ඒවා හැඳිනගෙන, අනේ නැසුණේ වෙමි. කෙසේ නම් මේ කහවණු රජු අතට පත්වීදැයි එහෙ මෙහෙ බලන විට, මැනවින් සැරසී ගර්භද්වාරමූලයෙහි සිටි මවුදුවරුන් දැක, දැන් නම් කළ දෙය හයානකය. මොවුන් විසින් මගේ කහවණු රජුන් වෙත එවනලදහයි සිතිය.

ඉන්පසු රජ, පින්වත, කියන්න මෙසේ කරන්නේ කුමක් නිසාද, දේවයන් වහන්ස මා ඇසුරු කරන හිතවතෙක් මට නැත. ඔබට මා වැනි ඇසුරු කරන්නෙක් සුදුසු ද, දේවයන් වහන්ස ඉතා මැනවි. ඔබ මගේ ඇසුරු කරන්නා වන්නෙහි නම් ඉතා මැනවැයි හේ කියා සිටියේය. පින්වතාණනි, මම එසේ වන්නෙමි. ඔබේ ධනය කෙතෙක්ද? දේවයනි, සතළිස් කෙළක ධනයකි. අවශ්‍ය කුමක්ද? දේවයන් වහන්ස අවශ්‍ය වන්නේ ගැල්ය. රජු නොයෙක් සිය ගණන් ගැල් යොදවා ඒ ධනය

ගෙන්වා ගෙන රජමිදුලෙහි ගොඩගසා රජගහනුවර වැස්සන් රැස් කරවා, මෙනුවර මෙපමණ ධනයක් ඇති කෙනෙක් ඇද්දැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස නැතැයි කීවාහුය. මොහුට කුමක් කළ යුතුදැයි රජු විචාළ කල්හි, දේවයන් වහන්ස, සත්කාර කළ යුතු යයි කී කල්හි. ඔහුට මහත් වූ සත්කාර සම්මාන පවත්වා සිටුනුකතූරෙහි තබා දුටද පාවාදී ඔවුනුත් සමග බුදුන් සම්පයට ගොස් වැඳ මෙසේ පැවසීය.

ස්වාමීනි, මේ පුරුෂයා බලනු මැනවි. මොහු වැනි බුද්ධිමත්හු නැත. සහළස්කෙළක් ධනයට හිමිකාරයකු වුවද අධිකප්‍රීතියක් මමත්ත්වයක් හෝ නැත. දුගියකු මෙන් රෙදිකඩමාල්ලක් හඳගෙන බැලයන්ගේ වීථියෙහි බැලමෙහෙවර කොට ජීවත් වෙයි. මම මොහු හඳුනාගත්තේ මෙබඳු උපායමාර්ගවලිනි. එසේ දැන ඔහු කැඳවා ධනවතකු බව පිළිගත්වා ඒ ධනයද ගෙන්වා ගෙන සිටුපදවි පිරිනමා මගේ දුටුණියද විවාහකර දුනිමි. ස්වාමීනි, මා නම් මෙබඳු භූතවත්තකයකු මින්පෙර දක නැතැයි කීවෙය.

එපවත් ඇසූ බුදුපියාණන් වහන්සේ, මෙසේ ජීවත්වන්නහුගේ ජීවිතය ධාර්මිකජීවිතය නම් වන්නේය. මහරජ, සොරකම් ආදිය කෙරෙමින් ජීවත් වන පුද්ගලයා මෙලොව පරලොව දෙකේදීම තැවෙයි, පෙළෙයි.

ඒ නිමිති කර ගෙන ඇති වන සැපයක් නම් නැත. පුරුෂයා ණයෙන් පිරිහුණු කාලයේ වුවද බැලමෙහෙ කොට ජීවත් වන්නේ නමුදු එය ධාර්මික ජීවිකා නම් වෙයි. මෙබඳු චීර්යසම්පන්න, ස්මෘතිසම්පන්න වූ කයින් වචනයෙන් පිරිසිදු කරම කරන ප්‍රඥවෙන් සොයා බලා විමසීමෙන් කටයුතු කරන කායාදි ද්වාරයන් සංයත භාවයට පත්කරගත් දහමි දිවියෙන් ජීවත් වන්නාගේ සති අවිප්‍රවාසය හෙවත් නුමුළාසිතියෙන් සිටින පුද්ගලයාගේ ධනධාන්‍යාදි ඉසුරු සම්පත් වැඩෙයි යනාදියෙන් දහමි දෙසා මේ ගාථාවද වදලහ.

නොපසුබට විරියද
සිතියෙන් දිවිය ගෙවුමද
පිරිසිදු කම්හි යෙදෙමින්
විමසුම්නුවණ මෙහෙයන
සත්සුන් දහමි දිවියක්
ඇතුව නොපමා වඩන්නහුගේ
යසස තව තව වැඩි වෙවී යයි

එහි උට්ඨානවතො යනු උට්ඨාන වීරය ඇති පුද්ගලයාගේයි. සතිමනො යනු සිතියෙන් යුක්ත බවයි. සුවිකම්මස්ස යනු නිදේස් නිරපරාධ කාය කර්මාදියෙන් යුක්ත බවයි. නිසම්ම කාරිනො යනු මෙසේ වුවහොත් මෙසේ කරන්නෙමි හෝ මේ කටයුත්තේ දී මෙසේ කළ විට මෙබඳු ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය යනාදි වශයෙන් යමක නිදන්‍ය සලකාගෙන රෝග පරික්ෂා කරන වෙදුන් මෙන් හැම වැඩක්ම සොයා විමසා බලා කරන්නාහට යන අර්ථයි. සන්ද්‍රතස්ස යනු කායාදි ක්‍රියාවන්හි සංයමයයි. සිදුරු හෙවත් වැරදි නැති බවයි. ධම්මජීවිනො යනු ගිහියාට නම් වැරදි තරාදි ආදිය හැර දමා ගොවිතැන හරකුන් රැකගැනීම ආදියද, අනගාරික (පැවිද්දට) යාට වෙදකම් දූතමෙහෙවර ආදිය හැර දමා, දැනුමින් සෙමෙන් පිටුසිඟා වැළඳීමෙන් ජීවිතය ගෙවීමාදියයි. අප්පමත්තස්ස යනු සිතිය මුළුකර නොගැනීමයි. යසොභිවච්ඡිති යනු ඵෙශ්වරයය, ඉසුරුමත් බව හවහෝග හා වර්ණනා ආදියද ලැබීමයි.

ගාථා කෙළවර කුම්භසොෂක සෝවාත් ඵලයෙහි පිහිටියේය. තවත් නොයෙක් අය සෝවාත් ඵලාදියට පැමිණියාහුය. එසේම මේ දේශනාව මහාජනයාටද සාර්ථක දේශනයක් විය.

දෙවන කුම්භසෝෂක වස්තුවයි.

2. 3

‘උට්ඨානෙනප්පමාදෙන’ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වැඩ සිටි කාලයේ චුල්ලපත්ථක තෙරුන් අරභයා දේශනා කළ සේක. රජගහනුවර මහාධන සම්පත් ඇති සිටුකුලයක දුවක් සුදුසු වියට පත්කළහි මවුපියෝ සත්මහල් පහයක උඩුමහලේ බොහෝ රැකවල් තබා රැක සිටියාහුය. යොවුන්මදයෙන් මත්වූ ඇ පුරුෂයන් පිළිබඳ ලොල්බැවින් මුසපත්ව ස්වකීය දසයා සමග සංසර්ග කොට, සෙස්සෝ තමාගේ මේ තොරතුරු දැන ගනින්නදෝ බියපත්ව සොරසැමියාට මෙසේ කීවාය. දන් අපට මෙහි විසීම කළ නොහැක. යම් විදියකින් මගේ මවුපියන් මේ වැරද්ද දැනගතහොත් මා කැපිකැපිවලට සිඳ දමනු ඇත. ඒ නිසා වෙනත් පෙදෙසකට ගොස් වසමු. මෙසේ කියා ඔවුහු අතින් රැගෙන ගිය හැකි දේ රැගෙන ප්‍රධාන දෙරටුවෙන් නික්මී අන්‍යයන්ට හසු නොවන තැනකට ගොස් ජීවත්වූහ.

එක්තැන වසන ඔවුහු සංවාසයට පත්වූ හෙයින් ඇගේ කුස ගැබක් පිහිටියේය. ගැබ මෝරා ගිය පසු ඇ ඔහුට කපා කොට මෙසේ කීවාය. 'මගේ දරුගැබ මෝරා ගියේය. නෑදෑන් රහිත ස්ථානයක දරුවන් ලැබීම අප දෙදෙනාටම පීඩාදායක හෙයින් අපි අපේ ගෙදරටම යමු.'

ඒ තරුණයා, ඉදින් මා එහි ගියොත් මගේ ජීවිතයත් මට අහිමිවෙයි යන බියෙන් අද යමු, හෙට යමුයයි කියමින් දවස් ගෙවූයේය. ඇ මෙසේ සිතුවාය. මේ බාලයා තමන්ගේ දෝෂමහත්වය (වරදේ බරපතලකම) නිසා යාමට උත්සාහයක් නොගනී. මවුපියෝ වනාහි දුදරුවන් කෙරෙහි ඒකාන්තයෙන්ම හිතවත්කුය. මොහු ගියත් නොගියත් මම යන්නෙමි යි හෙයින් නික්මීමට පෙර ගෙදර ආරක්ෂක කටයුතු යොදා තමන් සිය ගෙදරට යන බව ළඟපාත ගෙවල්වල අයට දන්වා මහමගට පිවිසියාය.

ඒ පුරුෂයාත් ගෙදර අවුත් ඇ නොදක අසල්වැසියන්ගෙන් අසා ඇ සියගෙදර ගිය බව දන වේගයෙන් ඉහුබැඳ ගොස් අතරමගදී දෙදෙනා හමුවූහ. ඒ ස්ථානයේදීම ඇට ප්‍රසව වේදනා ඇතිවී පුතකු ප්‍රසූත කළාය. ඔහු සොදුර මේ කිමෙන්දැයි ඇසීය. හිමියනි, එක් පුතෙක් ලැබුණේයයි ඇ කීවාය. දත් කුමක් කරන්නෙමුද, අප කුලගෙය බලා නික්මුණු කරුණ දත් සිදුවී අවසාන නිසා දත් ගෙදර යෑමෙන් පලක් නැතැයි එක්සිත්ව නැවතුණාහුය. ඒ දරුවා මගදී (පන්ථයෙහි) උපන් හෙයින් ඔහුට පන්ථක යයි නම් තැබුවාහුය.

නොබෝ කලකින්ම ඇ නැවතත් ගැබ්බර වූවාය. ඉතිරි විස්තර පෙර සේම සිදුවිය. ඒ දරුවාත් මහමග උපන් හෙයින් පළමු වැන්නා මහාපන්ථක නම්නුත් දෙවැන්නා වුල්ලපන්ථක වශයෙනුත් නම් කළහ. ඔවුහු ඒ දරුවන් දෙදෙනාම රැගෙන සිය වාසස්ථානයටම ගියාහුය. ඔවුන් මෙසේ වසන අතර, සෙසු අයගේ දරුවන් සුඵපියා, මහපියා, මුත්තණුවෝ, මිත්තනිය ආදී කියන කපා අසා සිටි මහාපන්ථක දිනක් සිය අම්මාගෙන්, මැණියනි, අනිත් ළමයි ආතා මිත්තණිය ආදී නෑයන් ගැන කියති. අපට එබඳු නෑයන් නැද්දැයි ඇසීය. පුත, එසේය. තුඹලාට එබඳු නෑයන් මෙහි නැත. රජගහනුවර ධනසිවුවරයා තුඹලාගේ ආත්‍යාය. එහි අපේ බොහෝ නෑයෝ සිටිති. මැණියනි, එහි නොයන්නේ ඇයි? ඇ තමන් මෙහි ආ කරුණ පුතාට නොකියා නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටින හෙයින් පුතාගේ පියාට මෙසේ කීවාය. මේ මගේ දරුවෝ නිතර මට කරදර කරති. ඇයි අප දක අපේ මවුපියෝ අපේ මස් කන්නහුද? යමු

දරුවන්ට ඔවුන්ගේ මුත්තණුවන්ගේ ගෙදර පෙන්වමුයයි කීවිට, මට ඔවුන් හමුවීමට බැරිය. එසේ වුවත් කිසියම් උපායකින් හෝ දරුවන්ට ඔවුන්ගේ මුත්තණුවන් පෙන්වීම මැනවැයි දෙදෙනාම දරුවනුත් රැගෙන පිළිවෙළින් රජගහනුවරට පැමිණ නගරදොර අසල එක් ශාලාවක නැවතී, දරුවන්ගේ මව දරුවන්ද රැගෙන අවුත් සිටින බව මවුපියන්ට දන්වා යැවුවාහ.

ඒ සිටුවෙවුපියෝ ඔවුන්ගේ පුවත අසා, සසර ඇවිදගෙන යන අතර පුතුන් දුන් නොවූ කෙනෙකුත් නොමැත. අපට මහ අපරාධයක් කළ ඔවුන් අපේ ඇස් ඉදිරිපිට සිටිනු දැකීම කළ නොහැකිය. මෙපමණක් ධනය රැගෙන අඹුසැමිදෙදෙනා පහසු තැනකට ගොස් ජීවත් විය යුතුය. දරුවන් පමණක් මෙහි එවන්නැයි දුනයකු අත ධනය දී යැවූහ.

ඔවුහු එවූ ධනය රැගෙන පැමිණි දුනයාට දරුවන් භාර කොට යැවූහ. දරුවෝ එතැන් පටන් මුත්තණුවන්ගේ ගෙදර වැඩුණාහ. ඔවුනතර වුල්ලපත්ථක ඉතා ළදරුය. මහාපත්ථක මුත්තණුවන් සමග දශබලයත්වහන්සේගේ ධර්මකථා ඇසීමට යයි. නිතර බුදුන් හමුවට ගිය ඔහුගේ සිත පැවිද්දට ඇදී ගියේය. මහාපත්ථක මුත්තණුවන්ට මෙසේ කීවේය. මුත්තණුවනි, ඉදින් ඔබ අනුමත කරන්නේ නම් මම පැවිදි වෙමි. දරුව කුමක් කියන්නෙහිද, මුළු ලොවම පැවිදි වනවාටත් වඩා මට ඔබේ පැවිදිවීම උතුම්ය. ඔබට හැකිනම් පැවිදි වන්නැයි මුත්තවණුවෝ ප්‍රකාශ කළහ.

සිටුවරයා, මහාපත්ථකත් සමග බුදුන් සමීපයට ගිය කල ගෘහපතිය, කිම ඔබ දරුවකු ලද්දේදැයි පිළිවිසි කල්හි, එසේය ස්වාමීනි, මේ මගේ මුණුබුරාය. ඔබ ළග පැවිදි වීමට කැමතියයි දන්වා සිටියේය.

බුදුපියාණෝ එක් පිණ්ඩවාරික හික්ෂුවක් අමතා මේ දරුවා පැවිදි කරන්නැයි අණ කළහ. ඒ තෙරණුවෝ කුමරාට තවපංචක කමටහන් දී ඔහු පැවිදි කළහ. ඒ සාමණේරයෝ බොහෝ වූ බුද්ධචරිත ඉගෙනගෙන විසිවස්සම්පූර්ණ වූ පසු උපසම්පද වී යෝනිසොමනසිකාරයෙන් පුක්තව කටයුතු කොට රහත් බවට පත්වූහ. උත්වහන්සේ ධ්‍යාන සැපයෙන් හා එල සැපයෙන් කල් ගෙවන්නාහු මේ සැපත වුල්ලපත්ථකටත් දියහැකිදැයි කල්පනා කළහ. ඉන්පසු මුත්තණු සිටුවරයා ළඟට ගොස්, මහසිටුකුමනි, ඔබ අනුමැතිය දෙන්නෙහි නම් මම වුල්ලපත්තක පැවිදි කරන්නෙමි. ස්වාමීනි ඔහු පැවිදි කළ මැනවි.

සිටුවරයා වනාහි සපුනෙන් පැහැදුණු කෙනෙකි. ඒ අතරම මේ පුත්‍රයෝ කවර නම් ද්‍රවකගේ පුතුන්දැයි ඇසූ විට පැනගිය ද්‍රවගේ පුතුන්යයි කීමටද ලජ්ජා වෙයි. එහෙයින් කිසි අසිරුවක් නොව ඔවුන්ගේ පැවිදිවීම අනුමත කෙළේය. මහාපත්ථක තෙරණුවෝ වුල්ලපත්ථක පැවිදි කර සීලයෙහි පිහිටුවාලූහ. එහෙත් ඔහු පැවිදි වනවාත් සමගම බුද්ධියෙන් අඩු වුවෙක්-දන්ධයෙක් විය.

කොකනද නම් ලද පියුම් සුවඳ ඇති
 උදේ පිපී සුවඳත් විහිදනු වැනි
 තවත හිරක් මෙන් අභස්කුසේ
 බලනුව අංගිරස මහමුනි දෙස

යන මේ ගාථාව සිවුමසකිනුත් ඉගෙනීමට නොහැකි විය.

ඔහු වනාහි කස්සප සම්මාසම්බුදුන් කාලයෙහි පැවිදි ප්‍රඥවත්තයෙක්ව එක්තරා නුවණ මද හික්ෂුවක් පාළු ඉගෙන ගන්නා වේලාවෙහි වැරදුණු තැන්වලදී විහිළු කොට අවමන් කෙළේය. ඒ හික්ෂුව ඒ අවමානයෙන් ලජ්ජා වී උදෙසීම නොගත්තේය, සජ්ඣායනා නොකෙළේය. (ඉගෙන නොගත්තේය) ඒ කර්ම විපාකයෙන් වුල්ලපත්ථක පැවිදිවීමත් සමගම අනුවණයෙක් විය. පළමුව පාඩම් කළ පදය දෙවෙනි තුන්වෙනි පද ඉගෙන ගන්නා විට අමතක විය. ඔහු මේ ගාථාව ඉගෙනීමට වෑයම් කළත් ඒ සඳහා භාරමාසයක් ගතවිය. එහෙත් පාඩම් නොසිටියේය.

ඉන්පසු මහාපත්ථකතෙරණුවෝ ඔහු අමතා, පත්ථක, ඔබ මේ සපුනෙහි අභව්‍යයෙකි. (ප්‍රතිඵලයක් ලැබිය නොහැක්කෙකි) සාරමසකිනුත් එක් සතරපදගාථාවක් පාඩම් කරගත නොහැකි විය. ඉතින් ඔබ පැවිදිකම මුදුන් පමුණුවා ගන්නේ කෙසේද? එහෙයින් මේ විහාරයෙන් පිටවී යන්නැයි කීවේය. වුල්ලපත්ථක බුදුසපුනෙහි ඇල්ම ඇති හෙයින් ගිහිබව නොපතයි. එකල මහාපත්ථක හිමියෝ හත්තුද්දෙශක තනතුර දරූහ.

ජීවකකෝමාරහව්ව නම් වෛද්‍යවරයා බොහෝ මල්ගෙවිලවුන් රැගෙන තම අඹවනයට ගොස් බුදුන් පුද බණ අසා අසුනින් නැගිට දශබලයන් වහන්සේ නැවත වැද මහාපත්ථකයන්වහන්සේ වෙත එළඹ, ස්වාමීනි දැන් බුදුරදුන් වෙත කොපමණ හික්ෂුන් සිටිත්දැයි විචාළේය. සිටාණනි, පන්සියක් පමණ වෙතියි පිළිතුරු දුන්හ. ස්වාමීනි, හෙට දිනයේ බුදුන් ප්‍රමුඛ පන්සියක් හික්ෂුන් රැගෙන මගේ නිවසේ හික්ෂාව (ආහාර) ගනු මැනවයි ආරාධනා කෙළේය. උපාසකය, වුල්ලපත්තක

නමින් අනුවණ දහම් නොදන්නා එක් හික්ෂුවක් ද සිටියි. ඒ හික්ෂුව හැර සෙසු අය සඳහා ආරාධනය පිළිගනිමිසි තෙරුණුවෝ පැවසූහ.

මේ කථාව අසා සිටි චුල්ලපත්ථක තෙරුන්වහන්සේ මෙසේ සිතූහ. 'මහාපත්ථක හිමියෝ මෙතරම් හික්ෂුන් උදෙසා ආරාධනය පිළිගත්තේ මා අතහැර දමාය. නිසැකයෙන්ම මගේ සහෝදර හිමියන්ගේ සිත කලකිරී ඇත. දැන් ඉතින් මම මේ සසුනින් පිටව ගොස් ගිහිබවට පත්වී දනාදි පින්කම් කරමින් ජීවත්වන්නෙමි. මෙසේ සිතූ උන්වහන්සේ දෙවෙනි දින උදෑසනින්ම උපැවිදිවීම සඳහා පිටත්වූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ අලුයම් වේලෙහි ලොව දෙස බලනයේක් මේ කරුණ දැක ප්‍රථමයෙන්ම ගොස් චුල්ලපත්ථක යන මාර්ගයෙහිවූ දෙරකොටුවෙහි සක්මන් කරමින් වැඩ සිටියේක. ගමන් කරමින් සිටි චුල්ලපත්ථකගෙන් ඔබ මේ වේලාවේ කොහි යන්නෙහිදැයි බුදුහු විචාළහ. ස්වාමීනි, මාගේ සොහොයුරා මා එළවා දමුවේය. එහෙයින් මම ගිහිවීම සඳහා යන්නෙමිසි පැවසූහ. චුල්ලපත්ථක ඔබේ පැවිද්ද මා සතුය. සොහොයුරා එළවා ගත් කළ මා ළඟට නාවේ ඇයි? ඔබට ගිහි වීමෙන් කිනම් එලයක්ද? මා සමග යන්නට එන්නැයි මොලකැටි අතින් උන්වහන්සේගේ හිස පිරිමැද කැඳවාගෙන ගොස් ගත්ධකූටිය ඉදිරිපස හිඳුවා, චුල්ලපත්ථක, පෙරදිග පැත්ත බලා හිඳගෙන මේ රෙදිකැබැල්ල "රජෝ හරණං රජෝහරණං" (කෙලෙස් හැර දමීම) යයි කියමින් මෙය පිරිමදිමින් මෙතන ම සිටින්නැයි සෘද්ධියෙන් ලබාගත් පිරිසිදු රෙදි කැබැල්ලක් දුන්හ.

බුදුහු කාලය එළඹී කල්හි හික්ෂුසංඝයා පිරිවරා ජීවකයන්ගේ ගෙට වැඩමවා පැන වූ ආසනයෙහි වැඩහුන්සේක. චුල්ලපත්ථකද හිරු දෙස බලාගෙන ඒ රෙදිකැබැල්ල රජෝ හරණං රජෝ හරණං කියමින් පිරිමදිමින් හුන්නේය. ඒ රෙදිකැබැල්ල එසේ පිරිමදිමින් සිටින අතර එය කිලිටි වී ගියේය. චුල්ලපත්ථක මේ රෙදිකැබැල්ල අතිශයින් පිරිසිදුයි. මේ ආත්මභාවය නිසා මුලින් පැවති තත්ත්වය හැර මෙසේ කිලිටි විය. අනිච්චා වන සංඛාරා යි සියලු සංස්කාරයන්ගේ ක්ෂයවීම හා වැනසීම මිහි කරමින් විදර්ශනා වැඩුවේය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ, චුල්ලපත්ථකගේ සිත විපස්සනාවට වැටී ඇති බව දන, චුල්ලපත්ථක, ඔබද රෙදිකැබැල්ල මෙන් කිළිටිය. රජං රජං යනුවෙන් සංඥ වශයෙන් නොගනුව. ඔබේ අභ්‍යන්තරයේ රාගාදි රජස් බොහෝය. ඒවා අතහරින්න යයි වදාරා ආලෝකයක් විහිදුවා පෙරටුව සිටියාක් මෙන් පෙනෙන රුවක්සේ සලස්වා මේ ගාථා වදළහ.

රජය නම් රාගයයි ඒ දුහුවිලි නම් නොවේ
 රාගයට ම කියන තවත් නමකි රජය යයි
 මහණෙනි මේ රජස් දුරුර
 බුදුසසුනෙහි ඔබ විසිය යුතුය

රජය නම් ද්වේෂයයි ඒ දුහුවිලි නම් නොවේ
 ද්වේෂයට ම කියන තවත් නමකි රජය යයි
 මහණෙනි මේ රජස් දුරුර
 බුදුසසුනෙහි ඔබ විසිය යුතුය

රජය නම් මෝහයයි ඒ දුහුවිලි නම් නොවේ
 මෝහයටම කියන තවත් නමකි රජය යනුවෙන්
 මහණෙනි මේ රජය දුරුර
 බුදුසසුනෙහි ඔබ විසිය යුතුය

ගාථා කෙළවර වුල්ලපත්ථක හිමියෝ සිවුපිළිසිඹියා සමග රහත්
 බවට පත්වූහ. සිවුපිළිසිඹියා ලබනවාත් සමගම උත්වහන්සේට ත්‍රිපිටකය
 ප්‍රශ්න විය. (සිවුපිළිසිඹියාම ත්‍රිපිටකය විය.) උත්වහන්සේ පෙර රජෙක්ව
 නුවර ඇවිදින විට තළලින් ඩාබ්දු වැගුරුණේය. පිරිසිදු සඵවෙන්
 තළල පිය දැමීය. සඵව කිලිටි විය. උත්වහන්සේ, මේ ශරීරය නිසා
 මෙවන් පිරිසිදු සඵවක් එහි ප්‍රකෘතිය හැර කිලිටි වියයි අනිච්චා වන
 සංඛාරා ආදී වශයෙන් අනිත්‍යා සංඤ්ච ලැබූහ. ඒ කරුණින් රජෝහරණයම
 ප්‍රත්‍යය විය. උදව් විය.

ජීවක කෝමාරහව්වනෙමේන් දශබලයත්වහන්සේට දක්ෂිණෝදකය
 පිළිගැන්වීය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, ජීවකයනි, විහාරයෙහි තවත් හික්ෂුන්
 ඇත්තේ නොවේදැයි අතින් පාත්‍රය වැසූයේක. මහාපත්ථක තෙරණුවෝ
 විහාරයෙහි හික්ෂුන් නැතැයි කීහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ජීවක, තවත්
 හික්ෂුන් ඇතැයි වදළහ. ජීවක, එසේනම් විහාරයෙහි හික්ෂුන් ඇති නැති
 බව දැනගෙන එත්තැයි පුරුෂයකු යැවීය. ඒ වේලාවෙහි වුල්ලපත්ථක
 හිමියෝ, මගේ සොහොයුරා විහාරයෙහි හික්ෂුන් නැති බව කියයි.
 හික්ෂුන් ඇති බව එකුමන්ට ප්‍රකාශ කරන්නෙමිසි සියලු අඹවනය
 හික්ෂුන්ගෙන් පුරවාලූහ. එයින් ඇතැම් හික්ෂුහු සිවුරු පිළියෙළ කරති.
 ඇතැමෙක් සිවුරු පඬු පොවති. ඇතැමෙක් සජ්ඣායනා කරති. මෙසේ
 ඔවුනොවුන් එකභා සමාන හික්ෂුන් දහසක් මවාලූහ. ඒ පුරුෂයා
 විහාරයෙහි බොහෝ හික්ෂුන් දක ආපසු ගොස්, ආර්යයෙහි, සියලු
 අඹවනය හික්ෂුන්ගෙන් පිරී පවතී යයි ජීවකට දැන්වීය. වුල්ලපත්ථක
 තෙරුන් වහන්සේත් එහිම:

දහස් වරක් තම රුවමවමින්
 වැඩ සිටියහ පත්ථක හිමියෝ
 ඒ රමණිය වූ අඹවනයේ
 සුදුසු කාලයයි දන්වා එන තුරු

ඉන්පසු ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ පුරුෂයා අමතා ඔබ විහාරයට ගොස් බුදුහු චුල්ලපත්ථක හිමියන්ට කථා කරන්නේ යයි කියව. ඔහු ගොස් එසේ කළ කල මමයි චුල්ලපත්ථක, මමයි චුල්ලපත්ථක යයි මුඛ දහසකින් හඬ තැගිණි. ඒ පුරුෂයා ගොස් ස්වාමීනි, ඒ දහසක් හිමිවරු මමයි චුල්ලපත්ථක යයි කියන බව දන්වා සිටියේය. එසේනම් ඔබ ගොසින් පළමුවෙන්ම චුල්ලපත්ථක යයි කියන අයගේ අත අල්ලා ගනුව, සෙස්සෝ අතුරුදහන් වනු ඇතැයි වදළන. ඔහු එසේ කළේය. එකෙණෙහිම දහසක් පමණ වූ හික්ෂුහු අතුරුදහන් වූහ. චුල්ලපත්ථක තෙරණුවෝ එහි පැමිණි පුද්ගලයා සමග වැඩියහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ වළඳ අවසානයෙහි ජීවක ඇමතූහ. ජීවක චුල්ලපත්ථකගේ පාත්‍රය ගනුව. ඒ තෙරණුවෝ ඔබට අනුමෝදනා බණ දෙසනු ඇතියි වදළන. ජීවක එසේ කළේය. තෙරණුවෝ සිංහනාද කරන තරුණ සිංහයකු මෙන් ත්‍රිපිටකය අළලා අනුමෝදනා දේශනාව කළහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ හික්ෂුසංඝයා පිරිවරා විහාරයට වැඩමවා හික්ෂුන් වත් දක්වූ කල්හි ගඳකිළිය අඛියෙස සිට සංඝයාට සුගතෝවාදය දී, කමටහන් කියා හික්ෂුසංඝයා එම කාර්යයන්හි යොදවා නොයෙක් සුවඳින් සුවඳවත් වූ ගඳකිළියට පිවිස දකුණුලයෙන් සිංහසෙය්‍යාවට පැමිණියහ. (සැතපී වදළන)

ඉන්පසු සවස් වේලාවෙහි නොයෙක් දෙසින් පැමිණි හික්ෂුහු රතුකම්බිලිතිරයකින් වසන්තාක් මෙන් දම්සභා මණ්ඩපයට රැස්ව බුදුන්ගේ ගුණකථාව පටන්ගත්හ. ඇවැත්නි, මහාපත්ථක, චුල්ලපත්ථකගේ අදහස් තේරුම් නොගෙන සිවුමසකිනුත් එක් ගාථාවක් උගන්වන්ට නොහැකි විය මොහු අනුවණයෙකිනි විහාරෙන් තෙරපා හැරියේය. සම්මාසම්බුදුරජුන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ අනුත්තර වූ ධර්මරාජයන් බැවින් එක් බන්වේලක් අතරතුර සිවුපිළිසිඹියා හා සමග රහත්බව ලබා දුන්නේය. සිවුපිළිසිඹියාහාත් සමගම ත්‍රිපිටකය පිළිබඳ දැනීමද ලැබිණි. බුදුවරයන්ගේ බලමහත්ත්වය විස්මය ජනකයයි කීවෝය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ධර්මසභාවෙහි උපන් මේ කථා පුවත දැන, මා දැන් එහි යායුතුයයි බුද්ධසෙය්‍යාවෙන් තැගිට හොඳින් රත්පැහැ ගැන්වුණු හඳුනා සිවුර හැඳ විදුලිය ලතාවක් බඳු කායබන්ධනය (පටිය) බැඳ

රතුකම්බිලියක් වැනි සුගතමභාවීවරයා පෙරවා විවිධ යුවදින් යුතු ගඳකිළියෙන් නික්මී මත්වූ උතුම් ඇතකුගේ-සිංහරාජයකුගේ නික්මීමකට බදුව අනන්ත වූ බුද්ධලිලාවෙන් ධම්මසභාමණ්ඩපයට වැඩමවා අලංකාර කරනලද මණ්ඩලමාලා මැද පණවනුලැබූ බුද්ධාසනයට නැග සවණක් බුදුරැස් විහිදුවමින් මුහුදුකය කළඹන්තාක් වැනිව, යුගලුරු මුදුනෙහි බාලසූර්යයකු මෙන් අසුන් මැද වැඩහුන් සේක.

බුදුරදුන් එහි පැමිණි විගයම හික්මුන් වහන්සේලා කථාව තවත්වා නිහඬ වූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ මෘදු වූ මෛත්‍රීයහගතසිතින් පිරිය දෙස බලා මේ පිරිය අභිශයින් ශෝභනයහ. එකකුගේ හෝ අනවැනීමක් පය වැනීමක් උගුර පැදීමක් කිබිසීමක් හෝ නැත. මේ සියල්ලෝ බුද්ධගෞරවයෙන් ගෞරව සහිතව, බුද්ධතේජසින් තෙදගැන්වී සිටින හෙයින් ආයුෂ් කාලයක් මා කථා නොකර සිටියත් පළමුව කථාවක් ඇදගෙන කථා නොකෙරෙහි. කථාව පටන් ගැනීම මා විසින්ම දතයුතුය. මම පළමුව කථා කෙරෙන්නෙමිසි මධුර වූ බ්‍රහ්මස්වරයෙන් හික්මුන් අමතා මහණෙනි, මෙතැන්හි කවර නම් කථාවකින් යුක්තව හුන්නාහුද, කවර නම් අතුරුකථාවක් අඩාල වූයේ දැයි අපා ස්වාමීනි, මෙනම් කථාවකිසි දන්වූ කල්හි, මහණෙනි, චුල්ලපත්ථක නුනුවණ වූයේ දැන් පමණක් නොවේ, පෙරත් එසේම වියයි වදන. මා ඔහුට උපකාර කළේ අද පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මා විසින් උපකාර කරනලදැයි වදනා, පෙර මම මොහු ලෝකික ධනයට හිමිකරුවකු කෙළෙමි. දැන් ලෝකෝත්තර ධනයට හිමිකාරයකු කෙළෙමිසි කියා එය සවිස්තරව දනගනු කැමති වූ හික්මුන් විසින් ආරාධිතව අතීතය ගෙනහැර දක්වා වදන.

අතීතයෙහි බරණැස්තුවර වැසි එක් මානවකයෙක් තක්ෂශිලාවට ගොස් ශිල්ප ඉගෙනීම පිණිස දිසාපාමොක් ආචාර්යවරයාගේ ධර්මාන්තේවාසිකයකුව පත්සියක් මානවකයන් අතර සියල්ලන්ටම වඩා ආචාර්යවරයාට උපකාරකයෙක් බවට පත්විය. පාමුඩ්ථි ආදි සියලු වැඩ ඔහුම කරයි. දන්ධ (අනුවණ) හෙයින් කිසිවක් ඉගෙනගත නොහැකි විය. ආචාර්යවරයා, මොහු මට බොහෝ උපකාර කරන්නෙකි, ඔහුට උගන්වමිසි වූයම් කළ නමුදු කිසිවක් උගැන්විය නොහැකි විය. ඔහු බොහෝකල් එහි විසූ නමුත් එක් ගාථාපදයක්වත් ඉගෙනගත නොහැකිව කලකිරී, සිවුරුහැර යන්නෙමිසි ගුරුවරයාගෙන් ඇසීය.

ආචාර්යවරයා මෙසේ සිතිය - මොහු මට බොහෝ උපකාරකය. මොහු පණ්ඩිතයකු කිරීමට බලාපොරොත්තු වූයෙමි. එහෙත් එය කළ නොහැකි විය. අවශ්‍යයෙන්ම මා මොහුට ප්‍රත්‍යුපකාර කළ මනාය. මොහුට එක් මන්ත්‍රයක් හද දෙන්නෙමියි සිතා ඔහු වනයට ගෙන ගොස්, සව්ටෙයි සව්ටෙයි කිං කාරණා සව්ටෙයි අභමිපි තං ජානාමි ජානාමි (හැප්පිණි හැප්පිණි කුමක් නිසා හැප්පෙයිද මම ද එය දනිමි, දනිමි) මේ මන්ත්‍රය බැඳ උගන්වන්නේ නොයෙක්වර පෙරළවා ඔහුට එය අවබෝධ වූයේදැයි අසා, එසේය එය වටහා ගනිමියයි කී කල්හි, අනුවණයාට වැයමි කොට ප්‍රගුණ කළ ශිල්පය ඔහුවෙතින් පලා නොයන්නේයයි (ඔහුට අමතක නොවන්නේ යයි) සිතා මගවියදමිද දී, යව, මේ මන්ත්‍රය නිසා ජීවත් වනු. මෙය අමතක නොවීමට නිරන්තරයන් සජ්ඣායනා කරවයි කියා පිටත්කර හැරියේය.

ඉන්පසු ඔහුගේ මව, බරණැසට පැමිණි කල්හි මගේ පුතා ශිල්ප හදරා ආවේයයි මහත් වූ සත්කාර සම්මාන කළාය. එකල බරණැස් රජු, තමන්ගේ කටයුතුවල යම්කිසි දෝෂයක් අඩුපාඩුවක් ඇද්දැයි සිතා බලනුයේ එබඳු තමන්ට රුචිනොවන කිසි අඩුපාඩුවක් නොදක, තමන්ගේ වරද තමන්ට නොපෙනෙයි, අනුන්ගේ වැරදි නම් පෙනෙයි යනුවෙන් සිතා, තගරයට ගොස් පරීක්ෂාකර බලන්නෙමියයි කල්පනා කොට වෙස්වලාගෙන නික්මී, සවස බත් කා රැස්වෙන මිනිසුන්ගේ කථා සල්ලාප නානාප්‍රකාර වෙයි. ඉදින් මම අධර්මයෙන් රාජ්‍යය කෙරෙමි නම් මේ පවුකාර අදමිටු රජු දඩුවමින් හා අයබදුවලින් අප වනයා දමා ඇත ආදිය කියති. යම් විදියකින් මා දැනුමෙන් නිවැරදිව රාජ්‍යය කෙරෙමි නම්, අපේ රජතුමාට දීර්ඝායුෂ ලැබේවා ආදී මගේ ගුණ කියනු ඇතියි සිතා ඔවුනොවුන්ගේ ගෙවල් පිළිවෙලින් ඇවිදියි.

එකල උමංසොරු ගෙවල් දෙකක් මැදින් උමගක් බිදිනි. එක උමගකින් ගෙවල් දෙකකටම යනු සඳහාය. රජු ඔවුන් දක ගේ සෙවනැල්ලට වී සිටියේය. ඔවුන් උමග බිඳ ගෙට පිවිසී බඩුමුට්ටු සොයන විට මානවකයා පිබිදී යට කී මන්ත්‍රය හැප්පෙන්නෙහි, හැප්පෙන්නෙහි, කුමක් නිසා හැප්පෙන්නහුද මම තොප හොඳින් දනිමි, දනිමි'යි කීවේය. සොරු ඒ අසා දූන් මොහු විසින් අප දක්නා ලද්දේය. දූන් අප නසා දමනිසි හැඳසිටි වස්ත්‍රන් දමා මහත්වූ බියෙන් අසුඩු අසුඩු තැන්වලින් පලා ගියහ.

එසේ පලායන සොරුන් දුටු රජු අනිකා මන්ත්‍ර ජපකරන ශබ්දයද අසා නුවර පරීක්ෂා කරමින් රජමැදුරට පැමිණියේය. ඊ පහන්වූ පසු උදයනම එක් පුරුෂයකු කැඳවූ රජු, ඔහු අමතා යව, අයවල් විටියේ උමගක් බිඳපු තැනක් ඇත. එතැන ගෙදර තක්ෂශිලාවෙන් ශිල්ප හදාරා පැමිණි මානවකයෙක් සිටී. ඔහු කැඳවාගෙන එවයි පිටත් කෙළේය. ඔහු එහි ගොස් රජු ඔබ කැඳවන්නෙහියයි කියා කැඳවාගෙන ආවේය. ඔහු ඇමතු රජු මෙසේ කීවේය. දරුව, ඔබ තක්ෂශිලාවෙන් ශිල්ප හදාරා ආ මානවකයාද? ස්වාමීනි, එසේය. අපටත් ඒ ශිල්පය දෙන්න. එසේය ස්වාමීනි, සමඅසුනක හිඳ එය ඉගෙන ගත යුතුය. රජු එසේ කොට මන්ත්‍රය ලබාගෙන, මේ ඔබේ ආචාර්යභාගයයයි දහසක් මිල දුන්නේය.

එකල රජුගේ සෙන්පතියා හිසදැවුල්බාණ කපුවාගෙන් මෙසේ ඇසීය, එම්බල කපුව, රජුගේ දැවුල් කපන්නේ කවද ද? හෙට හෝ අනිද්ද යයි හේ පිළිතුරු දිණි. සෙන්පතියා කපුවාට දහසක් දී ඔබ විසින් එක් දෙයක් කළ යුතුයයි කීවිට ඒ කුමක්දයි හේ ඇසුවේය. ඔබ රජුගේ දැවුල්කපන්ට මෙන් ගොස් කරය (දළිපිහිය) හොඳින් අතේ මුවහත් තබා එක්වරම ගළනාළය (බොටුව) කපා දමව. ඉන්පසු ඔබ සේනාපති වෙයි. මම රජවන්නෙමියි කීය. ඔහු එසේයයි පිළිගත්තේය. රජු දැවුල්බාණ දවසෙහි සුවඳ දියෙන් දැවුල තෙමා හුත්කල කපුවා කරය (දළිපිහිය) අතේ පාස්සා නළල් කෙළවර අත නියා, දැවුල මඳක් කපා කරය මුවහත් මද බව දන එක් පහරින්ම ගළනාළය කැපිය යුතු යයි පසෙකට වී නැවතත් කරය අතේ මුවහත් තියන්ට විය. එකෙණෙහි රජු තමන්ගේ මන්ත්‍රය සිහිකොට සථ්ඤායනා කරමින්, හැප්පෙන්නේ ඇයි හැප්පෙන්නේ ඇයි? මම එය දනිමි, දනිමි, යි කීය. කරනවැටියාගේ නළලින් දඩය මතු විය. රජු මා කරන්ට යන දේ දනගත්තේයයි බිය වී කරකැත්ත බිම දමා පාමුල පසුව තබා වැටුණේය. රජවරු දක්ෂයෝය. එහෙයින් රජු ඔහුට මෙසේ කීවේය.

එම්බල දුෂ්ඨ නනාපිතය, මා රජ නියාව තෝ නොදන්නෙහිදැයි බිය ගැන්වීය. දේවයන් වහන්ස, මට අභය දෙනු මැනවි. එසේය කමක් නැහැ. කියන්ට ඇති දෙයක් කියවයි රජ අණ කෙළේය. දේවයන් වහන්ස, සේනාපතිකුමා මට දහසක් මුදල් දී රජුගේ දැවුල කපන්නාක්-මෙන් හඟවා ගළනාළය සිදුව. මම රජ වී තා සේනාපති කරන්නෙමියි මට කීය. රජතෙම මගේ ගුරුකුමා නියා ජීවිතය බේරා ගනිමියි සිතා සෙන්පතියා කැඳවා, එම්බල සේනාපතිය, තෝ මා වෙතින් කුමක් නම්

නොලැබුවෙහිද? දැන් තා දෙස බලන්නවත් මම නොකැමැත්තෙමි. මගේ රටින් වහා යවයි ඔහු රටින් පිටුවහහල් කොට ආචාර්යවරයා කැඳවා, ඇදුරුකුමනි, ඔබ නිසා මම ජීවිතය ලද්දෙමි කියා මහත් වූ සත්කාර කොට ඔහුට සේනාපති තනතුර දෙවිය. ඒ තැනැත්තා එද වුල්ලපත්ථක විය. දිසාපාමොක් ආචාර්යවරයා තම ශාස්තෘෂත්වහත්සේයි. එහෙයින් මේ අතීත කථාව ගෙන හැරපා, මහණෙනි, පෙරත් වුල්ලපත්ථක තුනුවණය. එදත් මම ඔහුට අවශ්‍ය කෙනකු වී ඔහු ලෝකික සම්පතෙහි පිහිටුවාලූයෙමි යි වදාරා, නැවත දිනක අහෝ ශාස්තෘෂත්වහත්සේ වුල්ලපත්ථකට අවශ්‍ය කෙනෙක් වූහයි කථාවක් ඇති වූ කල්හි වුල්ලසෙට්ඨිජාතකයෙහි අතීත කථාවස්තුව වදාරා,

ත්‍රුවණැතිසා අතට පත් සුඵ පඬුරකින් වූව
මහධනයක්ම සපයයි තමනුත් එයින් තැගිටියි
මහ ගිහි පුපුරකින් තගන ගිහිමැලයක් සේ

මහණෙනි, මම මොහුට අවශ්‍ය කෙනකු වූයේ අද පමණක් නොවේ. පෙරත් එසේම වූයෙමි. වෙමි. පෙර මම මොහු ලෝකික ධනයට හිමිකාරයකු කෙළෙමි. අද ලෝකෝත්තර ධනයටයි. එකල වුල්ලන්තේවාසික වූයේ වුල්ලපත්ථකයි. වුල්ලසෙට්ඨි වූයෙමි මම ම යයි ජාතක කථාව කෙළවර කළයේක. නැවතත් දිනක ධර්මසභාවෙහි මෙබඳු කථාවක් පැන නැගිණි. ඇවැත්නි, වුල්ලපත්ථක සාරමාසයකින් සතරපද ගාථාවක් පාඩම්කරගන්ට නොහැකි වූ නමුත් වීර්යය අත් නොහැර රහත් බවෙහි පිහිටියේය. දැන් ලෝකෝත්තරධර්ම සම්පතට හිමිකාරයකු විය ආදි වශයෙනි. ශාස්තෘෂත්වහත්සේ එහි වැඩමවා, මහණෙනි, දැන් කිනම් කථාවකින් යුක්තව හුන්නාහුදැයි විචාරා, මෙබඳු කතාවකිනුයි කී කල්හි මහණෙනි, මගේ ශාසනයෙහි පටන්ගත් වීර්යයෙන් යුක්ත හික්මුව ලෝකෝත්තර ධර්මාවබෝධයට හිමිකාරයෙක් වන්නේම යයි වදාරා මේ ගාථාවද වදළහ:

නොපසුබට වීරියෙන් හා
නොපමා බැවින්ද
ඉන්ද්‍රිය සංයමයෙන් හා
දමනය කිරීමෙන්ද
සිවු මිඝයන් විසින්
අභිභවනය නොකළ හැකි වන දූපතක්
ත්‍රුවණැත්තා විසින් තැනිය යුතු වේ

එහි - දීපං කයිරාථ යනු විරිය සංඛ්‍යාත උත්සාහයෙන් ද, සිහියෙන් වෙනස්නොවී විසිම්භාකාර ඇති අප්‍රමාදයෙන්ද, චතුපාරිශුද්ධිසිලය නම් වූ සංයමයෙන්ද, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් ද යන මේ කරුණු සතරෙන් යුත් දහම්වලින්ද පිරිපුන් ධර්මෝපප්‍රඥාවෙන් සංසාරසාගරයෙහි තමන්ට පිහිට වූ රහත්ඵලය දූපතක් කරගත යුතුය. කර ගැනීම හැකි වන්නේය යන අර්ථයි. කෙබඳු දූපතක්ද? යං ඔසො නාහිකීරතී යනු යම් මේ චතුර්විධ කෙලෙස් සෑදි පහරවල් විසුරුවා හැරීමට විනාශකරදමීමට හැකි වෙයි. අරහත්ත්වය කෙලෙස් සෑදි පහරින් විසුරුවා හරින්නොහැකිය යන අර්ථයි.

ගාථා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් මාර්ගාදියට පැමිණියහ. මෙසේ ඒ දේශනාව සපැමිණි පිරිසට අර්ථවත් විය.

තුන්වන චුල්ලපත්ථක තෙරුන්ගේ වස්තුවයි

2. 4

පමාදමනුසුස්ථන්ති ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘඝනවහන්සේ ජේතවනයෙහි වාසය කරන කාලයෙහි බාලනක්ඛත්තය අරහයා දේශනා කළ සේක. එක් සමයක සැවැත්තුවර බාලනක්ඛත්ත නම් උත්සවයක් විය. ඒ තැකත්කෙළියෙහි දී බාලමෝඩ මිනිස්සු අළු සහ ගොම ශරීරයෙහි ගාගෙන සන්දිනක් අසභ්‍ය කුණුකළා කියමින් හැසිරෙත්. එහිදී තැමිතුරන් හෝ පැවිද්දන් හෝ දක ලජ්ජාවන්නෙක් නෑත. දෙරක් පාසා සිට අසභ්‍ය වචන කියති. මිනිස්සු ඔවුන්ගේ නොසැබී තෙපුල් අසනු නොහැකිව ශක්ති පමණින් කහවණුවකින් අඩක් හෝ පාදයක් (කහවණුවකින් හතරෙන් තුනක්) හෝ කහවණුවක් හෝ ඔවුන් වෙත යවති.

ඔවුහු තැකත්කෙළි අවසන අටවෙනි දිනයෙහි බුද්ධප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයාට ආරාධනා කොට නුවරට වැඩමවා මහදන් දී එකත්පසෙක හිඳ, ස්වාමීනි, අපි මහත් දුකෙන් මේ සන්දිනය ගෙවූයෙමු. බාලයන්ගේ නොසැබී වචන අසන අයගේ කන් පැලී යන්නාක් මෙන් වෙයි. කිසිවෙක් කවුරුත් ගැන හෝ ලජ්ජා නොවෙති. එහෙයින් අපි තුඹ්බහන්සේලාට ඇතුළු නගරයට පිවිසීමට නුදුෂිත. අපිත් ගෙවල්වලින් පිටතට නොපැමිණියෙමුයි කීවාහුය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔවුන්ගේ කථාව අසා බාලඅඟුණයන්ගේ ක්‍රියා මෙසේමයි, නුවණැත්තෝ වටිනා ධනසාරයක් මෙන් අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව රැක අමාමහානිවත්සැපතට පැමිණෙකිසි වදරා මේ ගාථා ප්‍රකාශ කළසේක.

අනුවණ බාල ජනයෝ පමාවෙහි ම නියැළෙති
නුවණැත්තා ධනය මෙන් නොපමා බවම සුරකී
පමාවෙහි නොඇළෙනු කම්සැපතෙහි ද නොයෙදෙනු
නොපමාව දහන් වඩනා අය මහත් සැපතට පත්වෙති

එහි බාලා යනු බාල බැවින් යුක්ත වූ මෙලෝ පරලෝ අර්ථය නොදන්නෝයි. දුම්මෙධිනො යනු ප්‍රඥව නැත්තෝයි. ප්‍රමාදයෙහි ආදීනව නොදන්නා ඔවුහු ප්‍රමාදයෙහිම යෙදෙත්. ප්‍රමාද වෙමින්ම කාලය ගෙවත්. මෙධාවී යනු ධර්මය හරය කොටගත් ප්‍රඥවෙන් යුක්තවූ නුවණැත්තා ස්වකීය කුලපරපුරෙන් උරුමවූ ශ්‍රේෂ්ඨවූ උතුම්වූ සප්තරත්න ධනනිධානයක් මෙන් අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව රකිති. කෙසේද යත්? මේ උතුම් ධනයෙන් කාම ගුණ සැපතට පැමිණෙන්නෙමු, දුදරුවන් පෝෂණය කරමින. පරලොව ගමන්මගද පිරිසිදු කරගන්නෙමු. ආදී විසින් දැක එය රැකගන්නාහුය. මේ අයුරින් අප්‍රමාදී නුවණැත්තා ප්‍රථමාදිධ්‍යාන ලබගන්නෙමි, මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙමි, ත්‍රිවිද්‍යා-ෂට්අභිඤ්ඤ සම්පාදනය කරගන්නෙමිසි අප්‍රමාදයෙහි ආනිසංස දක්මින් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ධනයක් මෙන් අප්‍රමාදය රැක ගනී යනු අර්ථයයි.

මා පමාදං යනු ඉහත කී කරුණු නිසා තෙපි ප්‍රමාදයෙහි නොයෙදෙව්. ප්‍රමාදයෙහි ඇළී ගැළී කාලය ගත නොකරව් යනු අර්ථය. කාමරතිසත්ථවං යනු වස්තුකාමක්ලෙශකාමයන්හි ඇළීම් සංඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව හා එක්වීමෙහි නොයෙදෙව්, ඒ ගැන නොසිතව්, ඒ ලබාගැනීමට උත්සාහ නොදරව් යනු අර්ථය. අප්පමත්තා හි යනු එළඹ සිටි සිහියෙන් යුක්තවූ හෙයින් අප්‍රමාදව සිටින පුද්ගලයා විපුලවූ උදරවූ නිවන් සැපතට පැමිණෙන්නේය.

ගාථා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් ආදි ඵලයන්ට පැමිණියහ. මහාජනයාටද ධර්මදේශනාව සාර්ථක විය.

සතරවන බාලනක්ඛත්තඝෝෂා වස්තුවයි.

පමාදං අප්පමාදෙන ආදි මේ දේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වැඩ වාසය කරන සමයෙහි මහාකාශ්‍යප තෙරුන් අරභයා දෙසුයේක. පිප්පලිගුහාවෙහි වැඩවිසූ මේ තෙරණුවෝ රාජගෘහයෙහි පිටුසිඟා වැඩ පිණිසපාතය නවතා, සවස් වේලෙහි ආලෝකයක් උපදවාගෙන ප්‍රමාද වන, අප්‍රමාදීව වසන දිය ගොඩ පර්වතාදියෙන් චුතවන උපදින සතුන් දිවැසින් බලමින් සිටියෝය. ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවිරම වැඩ සිටිමින්ම මා පුත් කාශ්‍යප අද කිනම් විහරණයකින් වසන්නේදැයි දිවැසින් සොයා බලනයේක්, තෙරණුවෝ සතුන්ගේ චුති උත්පත්ති පිළිබඳව දිවැසින් බලමින් සිටින බව දැක, සත්වයන්ගේ චුති උත්පත්ති නම් බුදුකෙනකුන්ගේ ඥානයෙනුත් පිරිසිඳ දැකීම අසීරුය. මවුකුස පිළිසිඳගෙන මවුපියන්ට නොදන්වාම චුතවී යන්නාවූ සත්වයන්ගේ පමණක් වුවද සංඛ්‍යාවක් කිරීම අපහසුය. ඔවුන් ගැන පමණක් දැන ගැනීම වුවද ඔබට අවිෂය වෙයි. ඔබගේ ඒ විෂය ගැන දැනීමද අල්පමාත්‍රය. ඉතින් සියල්ලන්ගේ එනම් චුතවන උපදින සියල්ලන්ගේ සංඛ්‍යාව දැන ගැනීම බුදුවරුන්ට පමණක් විෂය වන්නේයයි ආලෝක ධාරාවකින් තමන්වහන්සේ තෙරුන් හමුවෙහි සිටින්නාක් මෙන් වී මේ ගාථාව වදාළහ.

නොපමාවෙන් පමාබව දුරු කරන නුවණැත්තා
 දිවැස් නම් පහයට නැගී අශෝක වූ ධීර පුද්ගලයා
 ශෝකී ජනයන් දෙස බලයි කළමුදුනක සිට
 බීම සිටිනවුන් බලන ලෙස

එහි නුදකී යනු යම්සේ පොකුණකට පිවිසෙන අලුත් වතුර, එහි තිබුණු පැරණි වතුර කළඹා එයට නැවතීමට ඉඩක් නොදී තමන් උඩින් පලායන ජලය පිටත්කර හරිද, ඒ ලෙසින් නුවණැත්තා අප්‍රමාද ලක්ෂණය වර්ධනය කරගනිමින් ප්‍රමාදයට ඉඩක් නොතබා යම් කලක අප්‍රමාද වේගයෙන් ඒ ප්‍රමාදය හරිසිද, පිටතට ඇද දමයිද, එසේ ඒ අතිශයින් දුරුකළ ප්‍රමාදය ඇතිව ඉහළම තලයට දියුණු කොටගත් දිව්‍යාවක්ෂු සංඛ්‍යාත ප්‍රඥමහාප්‍රාසාදයට ඔහුටම උචිත අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව පුරමින් ඒ ප්‍රතිපදාව තුළින්-හිණිමගකින් පහයකට තහින්නාක් මෙන් නැගී වනයා දමූ ශෝක නැමති හුල් ඇතිව වාසය කරයි.

අසොකො ප්‍රභිණ ශොක සල්ලතා (හුල්) ඇති, ශොකිනිං පජං ශෝකී ජනතාවයි. චුත වන්නාවූත් උපදින්නාවූත් සත්ත්ව සමූහයයි. අවේක්ඛති යනු බලයි යන අරුත්ය. කුමක් මෙන්ද? පබ්බතථිඨොව

භූමිමටියේ පරවත මුදුනකට නැගගත් පුද්ගලයා, බිම හෝ ප්‍රාසාදයක් උඩ හෝ ප්‍රාසාද මුදුනක හෝ සිටි අය දුෂ්කරත්වයකින් තොරව බලයි. එසේ ඒ ධෛර්ය සම්පන්න නැණවත් මහරහතන්වහන්සේ සසර ඉපදීමේ හෙවත් පැවැත්මේ බීජ නොනැසූ චුතවත්තාවූත්, උපදින්නාවූත් බාලයන් දකිත් යනු අර්ථයි.

පස්වන මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ගේ වස්තුවයි

2. 6

අප්පමත්තො පමත්තෙසු යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘඝ්‍රන්ථහන්සේ දෙවිරම වැඩ වාසය කරන සමයෙහි යහළු හික්ෂු දෙනමක් අරභයා දේශනා කළසේක.

ඒ හික්ෂුහු බුදුන්ගෙන් කමටහන් ගෙන ආරණ්‍යවාසයට ගියහ. එයින් එක් හික්ෂුනමක් කල් ඇතුළුවම දර ගෙනවුත් අතුරුකබල සාද ලදරු සාමණේරයන් සමග කථා කරමින් ප්‍රථම යාමය ගිනි තප්පියි. එක් හික්ෂුනමක් නොපමාව මහණදම් පුරමින් අනිත් හික්ෂුවට, ඇවැත්නි, ඔය ලෙස නොකරන්න. පමාවන අයට සතරඅපාය තමන් වසන ගෙය මෙන් ළඟය. බුදුවරුනම් කපටිකමින් සතුටු කරවත්ට නුපුළුවනැයි අවවාද දෙයි. ඒ හික්ෂුව අනිත් හික්ෂුවගේ අවවාද නොඅසයි. අනිත් හික්ෂුව මොහු වචනයෙන් හික්මවිය හැක්කේ නොවියයි ඔහුට කිසිවක් නොකියා අප්‍රමාදීව මහණදම් පිරිය.

අලස හික්ෂුව ප්‍රථමයාමයෙහි ගිනි තැපීමෙන් කල්ගෙවා අනිත් හික්ෂුව සක්මන් කොට නිදන ගැබට ආ කල්හි මහාකුසීතය, වැටී නිදගැනීමට අරණ්‍යයට ආවෙහිද, බුදුන් හමුවේ කමටහන් ගෙන ආ නිසා නැගිට මහණදම් පිරීම නොවිටිද? ආදිය කියා තමා වසනතුනට ගොස් වැද හොච්. අනිත් හික්ෂුව විශ්‍රාම ගෙන පශ්චිම යාමයෙහි නැගිට මහණදම් කෙරෙයි. ඒ හික්ෂුනම මෙසේ අප්‍රමාදීව විසීමෙන් නොබොහෝ කලකින්ම රහත්බවට පැමිණියේය. අනිත් හික්ෂුව ප්‍රමාදයෙන්ම කල් ගෙවීය.

ඔවුහු වස්වැස බුදුරදුන් හමුවට ගොස් වැද එකත්පසෙක හුන්න. බුදුරදුහු ඔවුන් සමග පිළිසඳර කථා කොට, කෙසේ ද අප්‍රමාදීව මහණදම් කළාහුද? කෙසේ ද ඔබලාගේ පැවිදි කාර්යය මුදුන්පැමිණියේදැයි ඇසූහ.

අලස හික්ෂුව කථා කරමින්, අනේ ස්වාමීනි. මේ හික්ෂුවට කුමන අප්‍රමාදයක්ද? ගියද පටන් පෙරළී නිදහනිමින් කාලය ගෙවී යයි කීවේය. මහණ, ඔබ කෙසේද? ස්වාමීනි, මම කල්කියාම දර ගෙනැවිත් අඟුරුකබල හද ප්‍රථම යාමය ගිනි තපිමින් සිට තොනිදම ගත කෙළෙමි. ඉන්පසු ඒ හික්ෂුව ඇමතු බුදුරදහු, මහණ ඔබ ප්‍රමාදීව සිට අප්‍රමාදයෙන් සිටිමිසි කියන්නෙහිය. අප්‍රමාදීව සිටි අය ප්‍රමාදී කරන්නෙහිය. ඔබ මේ මගේ පුතු ඉදිරියේ ජවබල සිදුණු දුබල අශ්වයකු හා සමානය. මේ හික්ෂුව ඔබ ඉදිරියේ ශිෂ්‍රගාමී ජවබලසම්පන්න අශ්වයකු හා සමානයයි වදරා මේ ගාථාව ප්‍රකාශ කළහ.

අලසව පමාවී
කෙලෙස් නින්දෙහි ගැලී සිටිනා
අය පරදවන රහත්තෙම
දුබල අසු පරද යන
පබල ජව ඇති අසකු මෙන් වේ

මෙහි අප්පමත්තො යනු සිහිය විපුලත්ත්වයට පත්වී අප්‍රමාද ප්‍රතිපදවෙන් යුත් රහතන්වහන්සේයි. පමත්තෙසු යනු සිහියෙන් තොරව සිටින සත්වයන් අතර සුත්තෙසු සිහියෙන් නිදිවරා සිටීම නැති, හැම වරියාවකම නිදියන බහුජාගරො යනු මහත් වූ ස්මෘතිවිපුලභාවයෙන් නිදි වරා සිටින. අබලස්සං ව යනු මොට වූ පා හා සිඳි ගිය ජවබල ඇති අශ්වයා හා ශිෂ්‍රගාමී ජවබල ආජාතීයසිත්ධවඅශ්වයා මෙන්. සුමේධසො යනු උතුම් ප්‍රඥවයි, එබඳු පුද්ගලයා ආගමන අධිගමන යන දෙයාකාරයෙන්ම හික්වායාති යනු මද නුවණක් ඇත්තා එක් සූත්‍රයක් පාඩම් කිරීමට වෑයම් කරන විටම, මනා නුවණක් ඇති තැනැත්තා එක් වර්ගයක් පාඩම් කරයි. මෙසේ පළමුකොට ආගම (දීඝනිකාය ආදී ආගම) වශයෙන් ඉක්මවායයි. මන්ද ප්‍රාඥයා රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානාදිය කිරීමට සූදුනම් වන විටම කමටහන් උගෙන සජ්ඣායනා කරන ගමන්ම නුවණැත්තා පූර්වභාගයෙහිදීම අනුත් කළ රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානවලට පැමිණ කමටහන් මෙනෙහි කොට සියලු කෙලෙස් ගෙවා දමා නවලොව්තුරු දහම් අත්පත් කර ගනී. මෙසේ අධිගමයෙනුදු අනෙකා පරද ඉදිරියට යයි. වට්ටපද හෙවත් සසර පැවැත්ම හැරදමා සසරින් එතර වී යන්නේමය යනු අර්ථයි.

ගාථා කෙළවර බොහෝ අය යෝව්‍යාත් ඵලාදියට පැමිණියහ.

සවන පමා නොපමා යහළු හික්ෂුන්දෙනමගේ වස්තුවයි

අප්පමාදෙන මසවා යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේසාලිය සමීපයෙහි කුටාභාරශාලාවේ වැඩවාසය කරන සමයෙහි සක්දෙවිරජුන් අරභයා වදළුසේක. වේසාලියේ මහාලි නම් ලිච්ඡවියෙක් විය. හෙතෙම තථාගතයන්වහන්සේගේ සක්කපඤ්ඤසූත්‍රාන්තදේශනාව අසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ශක්‍රයාගේ සමීපත් මහත්කොට දේශනාකරනසේක. මෙය උන්වහන්සේ ඇසින් දක කියනසේක්ද, නැතහොත් නොදකද? මෙය ශක්‍රයා දන්නේද, නැතහොත් නොදන්නේද? ඔහුගෙන් මෙය අසන්නෙමි යි සිතුවේය.

ඉන්පසු මහාලි ලිච්ඡවිනෙමේ බුදුරජුන් සිටි තැනට ගොස් වැඳ එකත්පයෙක හිඳගත්තේය. එසේ සිටි මහාලි ලිච්ඡවි බුදුරජුන්ට මෙසේ කීවේය. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, ඔබවහන්සේ සක්දෙවිරජු දුටුසේක්ද?

මහාලි මම සක්දෙවිරජු දක්කෙමි. ස්වාමීනි, ඒකාන්තයෙන්ම ඒ ශක්‍රපුතිරූපකයක් විය හැකිය. ස්වාමීනි, ශක්‍රයා දකීම අතිශයින් දුෂ්කරය. මහාලි මම ශක්‍රයාත් දනිමි, ශක්‍රබවට පත්වීමට අවශ්‍ය කරුණුත් හොඳින් දනිමි. යම්කිසි ධර්ම සමූහයක් සමාදන්වීම නිසා ශක්‍රයා ශක්‍ර බවට පැමිණියේ ද, ඒ ධර්මත් මම දනිමි. මහාලිය, ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රතෙම පෙර මසමානව නමින් මිනිසෙක්ව සිටියේය. එහෙයින්ම ඔහුට මස යයි ද කියයි. මහාලිය, සක්දෙවිරජුතෙම පෙර මිනිසෙක්ව නගරයක් පාසා දන් දුන්නේය. එහෙයින් ඔහුට 'පුරින්දද' යයිද කියයි. මහාලිය, සක්දෙවිරජු පෙර මිනිසෙක්ව සකසා දන් දුන්නේය. එහෙයින් ඔහුට 'ශක්‍ර' යයිද කියයි. මහාලිය, සක්දෙවිරජු පෙර මිනිසෙක්ව ආවාස සාද දුන්නේය. එහෙයින් ඔහුට 'වාසව' යයිද කියයි. මහාලිය, සක්දෙවිරජු පෙර දහසක් අර්ථ එක්මොහොතකින් සිතුවේය. එහෙයින් ඔහුට 'සහස්සක්ඛ' යයිද කියයි. මහාලිය, ශක්‍රදිව්‍යරාජයාට සුඡාතා නම් අසුරකන්‍යාවක් භාර්යාව විය. එනිසා ඔහුට 'සුජම්පති' යයිද කියයි. මහාලිය, සක්දෙවිරජු තාවතිංස දෙවියන්ට වඩා ඉසුරුබර ආධිපත්‍යයක් ඇති රාජ්‍යය පාලනය කෙළේය. එහෙයින් ඔහුට 'දේවානම්භත්' යයිද කියයි. මහාලිය, පෙර මිනිසෙක්ව සිටි සක්දෙවිරජු සජ්ජව්‍යුත්පදයක් (ව්‍යුත්පන්න) පුරා සමාදන්වී සිටියේය. ඒ සජ්ජව්‍යුත්පද සමාදන්ව පිරුහෙයින් ඔහු ශක්‍රබවට පැමිණියේය. ඒ සජ්ජව්‍යුත්පදයෝ නම් කවරහුද? දිවිඇතිතාක් මවුපියන් පෝෂණය කරමි. දිවි ඇති තාක් කුලදෙවුවන් පුදමි. දිවි ඇති තාක් මෘදු තෙපුල' ඇත්තෙක් වෙමි. දිවිනිමියෙන් කේලාමි නොකියමි.

දිවිහිමියෙන් පහකර දමූ මසුරුමල ඇති සිතින් ත්‍යාගවත්තව,
 දිමෙන් පිරිසිදු අත්ඇතිව, පරිත්‍යාගශීලීව, ඉල්ලීමට සුදුස්සෙක්ව,
 දන්දීම් සංවිධානයෙහි යෙදෙමින් ගිහිගෙයි වසන්නෙමි. දිවි
 ඇතිනාක් ක්‍රෝධ නොකරන්නෙමි. යම් ලෙසකින් 'මගේ සිතේ ක්‍රෝධයක්
 ඉපදුණොත් වහාම එය දුරුකර හරින්නෙමි. මහාලිය, පෙර මිනිසෙක්ව
 සිටි ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රයා විසින් මේ සප්තව්‍රතපද සමාදන්ව සම්පූර්ණ
 කරන ලද්දේය. මේ ව්‍රත සමාදන් වූ හෙයින් ඔහු ශක්‍රභාවයට
 පත්වූයේය.

මවුපියන් සුරකින කුලදෙවුවන්ට සලකන
 පිය තෙපුල් උසුරුවන කේලමක් කිසිවිටක නොකියන
 මසුරුමල දුරු කර සැබෑබස් නීති බණන
 ක්‍රෝධ සිත් බැහැරලා දෑහුමී ගුණයන් පුරන
 පිතූනියන් තව්නියා දෙවියෝද හොඳ සිතින්
 සත්පුරුෂයෙකිසි මොහු බ්‍රහ්මචින් ගුණ කියති

මහාලිය, මසමානවක කාලයෙහි මේ ශක්‍රයා විසින් කරන ලද
 කටයුතු යයි වදන කල්හි නැවත ඔහු විසින් ඔහුගේ ප්‍රතිපත්තිවල
 කෙසේ පිහිටියේදැයි විස්තර වශයෙන් දැනගනු කැමතිව අයා සිටි මහාලිට,
 එසේ නම් අයාගනුවයි අතීත කතාව ගෙන හැර දක්වූහ.

අතීතයෙහි මගධරට මවුල නම් ගම මස නම් මානවකයෙක්
 ගමේ වැඩ කරන තැනකට ගොස් තමන් සිටි තැන පයින් පස් විසුරුවා
 එතැන රමණීය කොට සිටියේය. තව එකෙක් ඔහුට අතින් පහර දී
 එතැනින් එළවා ඔහු එතැන සිටගත්තේය. මසමානවක ඔහු කෙරෙහි
 ක්‍රෝධ නොකොට වෙනත් තැනක් රමණීය කොට ගෙන සිටියේය.
 එතැනදීද වෙනත් එකෙක් ඔහුට අතින් පහරදී එළවා දමා එතැන සිට
 ගත්තේය. මසමානවක ඔහු සමහන් නොකිපී වෙනත් තැනක් රමණීය
 කොටගෙන සිටියේය. මෙසේ ගෙවල්වලින් පිටත්ව ආ මිනිස්සු අතින්
 පහර දී ඔහු පිරිසිදු කළ තැනවලින් එළවා දමූහ.

එවිට මේ සියලු දෙනා සැපවත් වූවාහ. මේ කර්මාන්තයෙන් මා
 විසින් පින්කමක් කරන ලද්දෙමි යයි සිතූ මසමානවක දෙවෙනි දිනයේ
 උදල්ලක්ද රැගෙන ගොස් කලව්ටක් (කමනක්) පමණ තැනක් පිරිසිදු
 කොට රමණීය බවට පත් කෙළේය. සෙසු සියල්ලෝ ගොස් එහි සිටියෝය.

පසුව ශීතසෘතුවේදී ගිනිදල්වා දුන්නේය. එය කාටත් ප්‍රියමනාප
 තැනක් විය. මෙතැන් පටන් මා මංමාවත් පාදමින් යායුතු යයි සිතූ ඔහු

උදසනම ගෙයින් තික්මී පාර සමතලා කරන විට කපා ඉවත් කළයුතු ගස් අතු ඉවත් කරයි. තවත් එකෙක් මෙයදක යහළුව මේ කුමක් කරන්නෙහිදැයි ඇසිය- මේ මගේ ස්වර්ගගාමී මාර්ගය යයි කීය. එසේනම් මමත් ඔබට සහාය වන්නෙමිද, යහළුව සහාය වන්න. ස්වර්ගය සියල්ලන්ටම ප්‍රියමනාප යයි කියා එතැන් පටන් දෙදෙනාම එකතුවූහ.

ඒ දෙදෙනා දක තොරතුරු අසා දන තවත් එකෙක් ඔවුන්ට එකතු විය. මෙසේ එකිනෙකා එක්වී සියල්ලෝ තිස්තුන්දෙනෙක් වූහ. ඒ සියලුදෙනා උදලු ආදිය රැගෙන මාර්ගය සමකරමින් යොදුනක් දෙකක් ඉදිරියට යති. මේ දුටු ගම්මුලාදනියා, මේ මිනිස්සු අකටයුත්තක යෙදුණාහු වෙති. මොවුහු කැලයෙන් මත්සාමාංශාදිය ගෙන එත් නම් පුරා සාදාබොන්නාහු නම් වෙනත් එබඳු දේ කෙරෙත් නම් මටත් මොනමොනවා හෝ ලැබෙන්නේ යයි සිතීය. ඉන්පසු ඔවුන් කැඳවා තෙපි කුමක් කරමින් ඇවිදුණාහුදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, අපි ස්වර්ගමාර්ගය සාදන්නෙමු. ගිහිගෙයි වසන අය මෙසේ කටයුතු නොකළ යුතුයි. කැලයෙන් මත්සාමාංශ ගෙනඒම පුරාවගී සාද පානය කිරීම ආදී නානාප්‍රකාර කර්මාන්ත කළ යුතුයි. ඔවුහු ඔහුගේ වදන් ප්‍රතික්ෂේප කළහ. යළියළින් කී නමුදු ප්‍රතික්ෂේපම කළාහුය.

ගම්මුලාදනියා කිසි මොවුන් විනාශකර දමන්නෙමිසි සිතා, රජුන් ළඟට ගොස් දේවයන් වහන්ස, සොරකල්ලියක් ඇවිදිනවා දුටිමිසි කී විට එසේ නම් ඔවුන් අල්වාගෙන එවයි රජු අණ කළ කල්හි ඔහු එසේ කෙළේය. රජු විමසීමක් නොකරම ඇතුන් ලවා පාගවා විනාශ කරනුයි අණ දුන්නේය.

මසමානවක සෙස්සන් අමතා, හොඳින් තබාගන්නා මෙත්‍රිය හැර වෙන අපට සහායකයෙක් නැත. තෙපි කිසි විටෙකත් කෝප නොකර රජුන් ගම්මුලාදනියාත්, පාගන ඇතුනුත් තමනුත් ගැන සමයින් ඇතිකරගෙන මෙන් සිතම ඇති කර ගනිවියයි අවවාද දුන්නේය. සෙස්සෝ එසේ කළහ. මෙත්‍රියේ ආනුභාවයෙන් ඇතුන්ට ඔවුන් ළඟටවත් ඒමට නොහැකි විය. රජු ඒ පුවත අසා, බොහෝ දෙනෙක් ඇති නිසා ඇත්තු ඔවුන් පාගා දමන්ට ශක්තිමත් නොවෙතිසි පැදුරකින් මුවහ කරවා (වසා) පාගවවිසි කීවේය. ඔවුහු පැදුරකින් වසා පැගවීම පිණිස යැවූ ඇතා දුර සිටම තික්මී ආපසු ආවේය. රජු එපුවත අසා මෙහි කිසියම් කරුණක් විය යුතුයයි ඔවුන් කැඳවා මෙසේ විවාළේය. දරුවනි, මා නිසා ඔබලාට නොලැබෙන්නේ මොනවාද? දේවයන් වහන්ස, එසේ අසන්නේ ඇයි? නුඹලා කල්ලියක්වී, සොරුන් බවට පත්වී වනයේ

හැසිරෙන්නේ ඇයිද? දේවයන් වහන්ස, එසේ කීවේ කවුද? දරුවනි, ගම්මුලාදනියායි. දේවයන්වහන්ස, අපි හොරු නොවෙමු. අපි තමන්ගේ ස්වර්ගමාර්ගය පිරිසිදු කරමින් මේ මේ දේ කරන්නෙමු. ගම්මුලාදනියා අප පව්කම්වල යොදවා, ඔහු කියන දේ නොකරන නිසා, අප වනසා දැමීමට මෙසේ කියනට ඇතියි කීවාහුය.

දරුවනි, මේ තිරිසනා නුඹලාගේ ගුණය දනියි. මම මිනිසකුවත් එය දැනගත නොහැකිවීමි. මට සමාකරව්. මෙසේ කියා දුදරුවන් සහිත ග්‍රාමභොජකයා දසයන් හැටියටත් නැග යනු පිණිස ඇතාත් දී ඒ ගම ඔවුන් කැමති පරිදි ප්‍රයෝජනයට ගතහැකි කොට පවරා දුන්නේය.

ඔවුහු මෙලොවදීම අප විසින් කරන ලද පිනෙහි ආනිසංස දක්කෙමු යයි බොහෝ සෙයින්ම ප්‍රසාදයට පත් සිත්ඇත්තන්ව ඒඇතා පිට මාරුවෙන් මාරුවට නැගෙමින් යන ගමන් මෙසේ කථා කළහ. දන් අප විසින් කිසියම් විශේෂ පින්කමක් කළ යුතුය. කුමක් කරමුද? සිවුමංසන්ධියේ ස්ථිරව පවත්නා ලෙස මහාජනයා උදෙසා විශ්‍රාමශාලාවක් කරමු. ඔවුහු වඩුවකු ගෙන්වාගෙන ශාලාව ගොඩ නැගූහ. වනිතාවන්ගේ විවිධ කල්පනා ඇති හෙයින් ඒ ශාලාවෙහි වැඩ කිරීම සඳහා වනිතාවන්ට හවුල් වීමට ඉඩ නොදුන්න.

මසමානවකයාගේ ගෙදර නන්ද-චිත්‍රා-සුධර්මා යන නම් ඇති අඹුවෝ තිදෙනෙක් වෙති. එයින් සුධර්මා වඩුවා සමග එකතු වී සහෝදරය, මේ ශාලාවෙහි මා ප්‍රධාන බවට පත් කරන්නැයි කියා අල්ලස් දුන්නාය. හෙතෙම මැනවැයි පිළිගෙන ප්‍රථමයෙන්ම කැණිමඩල සඳහා ගසක් කපා වියළුවා සැස විද කැණිමඩල නිමවා එහි සුධර්මශාලාව යයි අකුරු කොටා රෙද්දකින් ඔතා තැබීය. ඉන්පසු ශාලාවේ වැඩ නිමවා කැණිමඩල නංවන දිනයේ, අනේ, අනේ, එක් දෙයක් අමතක කෙළෙමුයයි කීය. පින්වත, ඒ කුමක්ද? කැණිමඩලයි, මම එය ගෙනෙන්නෙමි. දන් කැපු ගසකින් එය කරනට බැරිය. කලින් කැපු ගසකින් තනා ඇති කැණිමඩලක් ලබා ගත යුතුය. දන් කුමක් කරමුද? ඉදින් කාගේ හෝ ගෙයක නිමවා තැබූ විකිණීමට ඇති කණ්ණිකාවක් ඇද්දැයි සෙවිය යුතුයි. ඔවුහු එකතුව සොයන්නාහු සුධර්මාගේ ගෙදර ඇති බව දැන මිල දහසක් ගෙවාත් ලබාගත නොහැකි විය. ඉදින් මාත් ශාලාවේ හවුල් කාරියක කරන්නහු නම් දෙමියි කිකල අපි මීට මාගමුන්ට හවුලක් නොදෙන්නෙමුයි කීහ.

ඉන්පසු වඩුවා මෙසේ කීවේය. ආර්යයෙනි, නුඹලා කුමක් කරන්නහුද? බඹලොව හැර මාගමුන් රහිත අත්තැනක් නම් නැත. මේ

කණ්ණිකාව ගනිමු. එවිට අපේ කර්මාන්තයන් නිමාවට යයි. මවුහු යහපතැයි කණ්ණිකාව ගෙන ශාලාව නිමවා එය තුනකට බෙදූහ. එක් කොටසක් ඉසුරුමතුන්ගේ වාසස්ථානය වශයෙන්ද, එකක් දුප්පතුන්ටද, එකක් ගිලනුන්ටද වශයෙනි. තිස්තුන්දෙනා පුවරු තෙතිසක් තබා ඇතාට ඒ පිළිබඳ දැනීමක්ද ලබා දුන්හ. ආගන්තුකයෙක් අවුත් යමකු විසින් තබන ලද පුවරුයෙහි හිඳගත්තොත් ඒ පුවරුව රැගෙන පුවරුව හිමියාගේම ගෙදර පිහිටුවයි කියාය.

ඉන්පසු ඒ ආගන්තුකයාගේ ඇපළපකාර පුවරු හිමියාටම භාර වන්නේය. ඇතාද ආගිය අයගේ පුවරු එය හිමියාගේ ගෙදරට ගෙන යයි. පුවරු හිමියා ඒ ආගන්තුකයාට ඒ දවසේ කළයුතු සියලු ඇපළපකාර කරයි. මසමානවක ශාලාව සමීපයෙහි එක් කොබෝලිල ගසක් රෝපණය කොට ඒ ගසමුල ගල්පුවරුවක් තැබීය. ශාලාවට ආ අය කැණිමඩල දෙස බලා එහි ඇති අකුරු කියවා මේ ශාලාව සුධර්මා නම් වෙයි යනුවෙන් කියති. තෙතිස් දෙනාගේ නම් නොකියවෙයි. ප්‍රකට නොවෙයි.

තන්ද නම් භාර්යාව මෙසේ සිතුවාය. මොවුහු ශාලාව කරන අතර අප එහි ඊට හවුල් කර නොගත්හ. සුධර්මා තම බුද්ධිය නියා කැණිමඩලක් ලබා දී හවුල් වුවාය. මාත් යමක් කළ යුතු යයිද කුමක් කරන්නෙමිදැයිද සිතුවාය. ඇට මෙබඳු අදහසක් ඇති විය. මේ ශාලාවට ආවුන්ට බීමට ජලයත් නෑමට ජලයත් අවශ්‍ය වේ. පොකුණක් කරවන්නෙමි නම් ඉතා මැනවි. මේ ඒ අදහසයි. ඇ පොකුණක් කැණවුවාය.

විත්‍රානම් බිරිය මෙසේ සිතුවාය. සුධර්මා මේ ශාලාවට කැණිමඩලක් දුන්නාය. තන්ද පොකුණක් කරවුවාය. මාත් යමක් කළ යුතුය. කුමක් කරන්නෙමිදැයි සිතන්නී ඇට මෙබඳු අදහසක් ඇති විය. ශාලාවට පැමිණි අය වතුර බී නා යන කල මල් පැළඳ යායුතුය. මම ඒ සඳහා මල්උයනක් කරවන්නෙමිදි ඉතාමත් රමණීය මල්උයනක් කරවුවාය. ඒ උයන තුළ බොහෝසෙයින් අසවල් නම් මල් නොපිපෙන අසවල් නම් ගෙඩි නොපලගන්නා ගසක් තැන්නේයයි කීමට බැරි විය. සුඡාතා මෙසේ සිතුවාය. මම මස මානවකගේ මාමාගේ දුවය. එසේම භාර්යාවද වෙමි. මොහු කළ දේ මටත් සමය, මා කරන දේ මොහුටත් සමයයි සිතා කිසිම අමුතු දෙයක් නොකොට තම පිරුරුම අලංකාර කරමින් කාලය ගත කළාය. මස තෙමේත්, මවුපිය උපස්ථාන, කුලදෙවුවන් පිදීම, සත්‍යාවචන, මෘදුගෙපුල් බිණීම කේලාමී නොකීම, මසුරුමල හැර දැමීම, ක්‍රෝධ නොකිරීම යන සත්තවතපද සපුරා,

මවුපියන් සුරකින කුලදෙවුන්ට සලකන
 පිය තෙපුල් උසුරුවන කේලමක් නොම කියන
 මසුරුමල දුරුකරන සැබෑබස් නිති බණන
 ක්‍රෝධ සිත් බැහැර ලා දහුම් ගුණයන් පුරන
 පිතුනියන් තවිනියා දෙවියෝද හොඳ සිතින
 සත්පුරුෂයෙකිසි මොහු බුදුමනින් ගුණ කියති

මෙසේ ප්‍රශංසනීය බවට පැමිණ දිවි කෙළවර තවිනියා හවනයෙහි
 සක්දේවරජව උපන්නේය. ඔහුගේ සභායකයෝද එහිම උපන්න. වඩුවා
 විශ්වකර්ම දිව්‍යපුත්‍රව උපන්නේය. එකල තවිනියා හවනයෙහි අසුරයෝ
 වාසය කළහ. ඔවුහු අභිතව දිව්‍යපුත්‍රයෙක් උපන්නේයයි අසා දිව්‍යමය
 පාතවර්ග පිළියෙළ කළහ. ශක්‍රයා, තම පිරිසේ කිසිවකුටත් නොබොන
 ලෙස සංඥ කෙළේය. අසුරයෝ බී මත්වූහ. ශක්‍රයා මොවුන් සමග
 එකතුව රජාය කරන්නේ ඇයිදැයි පිරිසට සංඥ කොට අසුරයන් පයින්
 අල්වා මහ මුහුදට වීසිකරවූයේය. ඔවුහු හිස් පහතට හැරී මුහුදෙහි
 වැටුණාහ.

ඉන්පසු ඔවුන්ගේ පින්බලයෙන් මහමෙර පාමුල අසුර නම්
 විමානයක් පහළ විය. සිත්පළොල් ගසක්ද පහළ විය. දේව අසුරයන්
 අතර වූ යුද්ධයෙන් අසුරයන් පරාජිතවූ පසු දේවතගර නම් වූ තවිනියාව
 යොදුන් ලක්ෂයක් පමණ විශාල විය. එහි පෙරදිග හා අපරදිග අතර
 ප්‍රමාණය යොදුන් ලක්ෂයකි. දකුණු උතුරු දෙරටු අතරද එපමණ ම
 විය. ඒ නගරයෙහි දෙරටු දහසකි. මල්වතු හා පොකුණුවලින් සමන්විතය.
 එහි මැදශාලාවෙහි ඔවුන්ගේ අනුහසින් තුන්යොදුනක් පමණ උස ඇති
 ධජවලින් යුතු විය. සන්යොදුනක් පමණ උස වෛජයන්ත නම් ප්‍රාසාදයකි.
 රත්ලීආග මැණික් ධජද, මැණික්ලීආග රත්ධජද, පබළුධජද, මුතුලීආග
 පබළුධජද, සත්රුවන්ලීආග සත්රුවන්ධජද වශයෙන් ශාලාව අවට ඔවුන්ගේ
 අනුහසින් යොදුන් සියයක් උස ප්‍රාසාදය සත්රුවනින්ම තිබිණ.

කොබෝලීල රුකක් රෝපණය කළ පිනේ මහිමයෙන් භාත්පස
 යොදුන් සියයකින් වටවූ පරසතුමදරාගසක් ඇතිවිය. ගල්පුවරුවක්
 පිහිටුවීමේ අනුහසින් පරසතුමදරා රුක්මුල දිගින් සැට යොදුනක්ද,
 පළලින් පනස් යොදුනක්ද, ඝනත්වයෙන් පසළොස් යොදුනක්ද බළුවදමල්
 පැහැඟුනි පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනයද පහළ විය. එහි හිඳගත් කල
 කයින් භාගයක් පමණ යටට එරි යයි. නැගිටි විට එය උඩට අවුත්
 සම්පූර්ණ වෙයි.

ඇතා ඵෙරාවණ නම් දිව්‍යසුත්‍රයෙක්ව උපන්නේය. දෙව්ලොව නිරිසන්ත නොවන හෙයින්, හෙතෙම උයන් කෙළියට යන කල සිය අත්බව හැර යොදුන් එක්සියපණසක් පමණවූ ඵෙරාවණ නම් ඇතෙක් වෙයි. ඔහු තෙතිස්දෙනාට තෙතිසක්කුණු මවාගනී. ඒවා දිගින් ගවුසියයක් පමණ වෙයි. සියලු කුණු මැද ශක්‍රයා සඳහා සුදර්ශන නම් තිස්සොදුන් පමණ කුඹක් මැවෙයි. ඒ මකුපිට දෙළොස් යොදුනක් පමණවූ සත්ථුවන්මය යොදුනක් උස ධජ එසවයි. ධජ කෙළවර කිංකිණිදල් එල්බෙයි. ඒවා මදසුළඟ වැදී පංචාංගිකතුරිය ශබ්ද හා මිශ්‍රව දිව්‍යමය සංගීත ශබ්ද මෙන් හඬ නිකුත් කෙරෙයි. මණ්ඩපය මැද ශක්‍රයා සඳහා යොදුනක් පමණ වූ මාණික්‍යමය පළඟක් පණවා තිබේ. ශක්‍රයා එහි හිඳගනී. තෙතිස් කුණුවලින් එක් කුඹක දළ සතක් බැගින් මැවෙයි. එයින් එකක් පතස් යොදුන බැගින් දිගය. ඒ එක් එක් දළයක පොකුණු සහ බැගින් වෙයි. හැම පොකුණකම නෙළුම්ගස් සහ බැගින් වෙයි. ඒ ගසක් පාසා මල් සහ බැගිනි. එක් එක් මලකට පත්‍ර සහ බැගින් වේ. ඒ එක් එක් පත්‍රයක දෙවිදුන් සත්දෙනෙක් නටති. මෙසේ භාත්පස පණස්යොදුනක් පමණ තැන ඇත්දළ උඩම නෘත්‍ය සමර්ජ් පැවැත්වේ. ශක්‍රයා මෙසේ මහත්වූ සැපසම්පත් අනුභව කෙළේය.

සුධර්මාද කඵරිය කොට ගොස් එහිම උපන්නීය. ඇට සුධර්මා නමින් නවයොදුන් පමණවූ දිව්‍ය සභාවක් විය. ඊට වඩා රමණීයකර වෙනත් තැනක් නම් නැත. මාසයේ අට දිනක් දහම් ඇසීම එහිම සිදුවිය. අද පවා රමණීය තැනක් දුටු විට හරියට සුධර්මා නම් දිව්‍ය සභාව මෙනැයි කියති. නන්ද කඵරිය කොට ඒ දෙව්ලොවම උපන්නීය. ඇට පස්යොදුන් පමණ වූ නන්ද නම් පොකුණක් විය. චිත්‍රාද කඵරිය කොට ගොස් ඒ දෙව්ලොවම උපන්නීය. ඇට ද යොදුන් පන්සියක් පමණවූ චිත්‍රලතාවන නමින් තැනක් පහළ විය. ඉපදීමට පූර්වනිමිති සොයන දෙව්වරු එහි පමුණුවා මෝහයෙන් හැසිරෙත්. සුජාතාව කඵරිය කොට එක්කළුරියක කෙකිණියකට උපන්නීය.

ශක්‍රයා තමන්ගේ අශ්‍රීවත් ගැන සලකා බලන විට, සුධර්මා මෙහිම උපන්නාය. නන්ද චිත්‍රා යන අයද එසේමය. සුජාතා කොහි උපන්නිදැයි බලන්නේ ඇ උපන් තැන දක මේ බාලතැනැත්තිය කිසි පින්කමක් නොකර නිරිසන් යෝනියක උපන්නීය. දන් හෝ පින්ක් කරවා මෙහි ගෙන ඒම සුදුසු යයි සිතා සිය අත්බැව හැර දමා වෙනත් වෙසකින් ඇ සම්පයට ගොස්, කුමක් කරන්ට මෙහි ඇවිදින්නේදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, ඔබ කවරෙක්ද? මම ඔබේ සැමියාවූ මස යයි

කිවේය. ස්වාමීනි, ඔබ උපන්නේ කොහිද? මම තව්නියාවේ උපනිමි. නිශේ සහායකාවත් උපන් තැන දන්නෙහිදැයි විවාළ කළ නොදනිමියි කීවාය. ඔවුහුද මා සමීපයෙහිම උපන්නාහුය. ඔවුන් දකිනු කැමතිද, ස්වාමීනි, මම කෙසේ එහි යන්නෙමිද, ශක්‍රයා මම ඔබ එහි ගෙන යන්නෙමියි කියා කෙකිණිය අනිත් ගෙන දෙව්ලොවට ගොස් තන්දගේ පොකුණු ළඟ අතහැර දමා අනිත් තිදෙනාට දන්වා යැවීය. ඔබලාගේ සහායකා පූජාතා දකිනු කැමැත්තහුද? දේවයන් වහන්ස, ඇ කොහිද? තන්ද පොකුණු තීරයෙහිය. ඒ තිදෙනාම ගොස් අහෝ, ආර්යාව, මෙයද ආත්මභාවය සැරසීමේ ඵලය? දැන් මැගේ හොට බලව. පා බලව. කෙණ්ඩා බලව. මැගේ ආත්මභාවය හොබ්ද යනුවෙන් කෙළිකවටකම් කොට ගියාහුය. ඉන්පසු ශක්‍රයා ඇ ළඟට විත් ඔබේ සහායකාවත් දුටුවේදැයි ඇසූ විට දුටිමි ස්වාමීනි, ඔවුහු මට අවමන් කොට ගියාහයි කීවාය. ස්වාමීනි, මා සිටි තැනටම ගෙන යන්නැයි කී කල්හි ඇ එහිම ගෙන ගොස් දියටදමා තී ඔවුන්ගේ සැප සම්පත් දක්කාදැයි විවාළේය.

ස්වාමීනි, දිටිමි, ඔබත් එහි ඉපදීම පිණිස කිසියම් උපායක් කළ යුතු යයි කීවේය. ස්වාමීනි, මා කුමක් කරමිද? මා දෙන අවවාද පිළිපදින්නෙහිද? එසේය පිළිපදින්නෙමි දේවයන් වහන්ස. ඉන්පසු ඇට පත්සිල් දී නොපමාව සිල් රකින්නැයි කියා ගියේය.

ඕනොමෝ එතැන් පටන් මියගිය මාළුවන්ම සොයා කයි. ශක්‍රයා කීපදිනකින් ඇ විමසනු පිණිස එහිගොස් වැල්ල මතුපිට මළ මසකු මෙන් වී සිටියේය. ඇ ඒ දක මළමසෙකි යන හැගීමෙන් ධූහුගත්තාය. මාළුවා ගිලින වේලාවෙහි තගුටු සෙලවීය. ඇ මේ ජීවී මසෙකිසි සිතා වතුරෙහි දමුවාය. හෙතෙම ටිකක් දුර ගොස් නැවතත් ඇගේ ඉදිරියෙහි අඩුකුරුව පෙරළී සිටියේය. නැවත ඇ මළ මසකු යයි සිතා ඌ රැගෙන ගිලින කල්හි තගුටු අඟ සෙලවීය. ඒ දක මේ ජීවී මසෙකිසි සිතා මුදු හැරියාය. මෙසේ තෙවරක්ම විමසා මැනවින් සිල් රකින්නියයි තමන් හඳුන්වා මම තී විමසනු පිණිස ආවෙමි. තී මැනවින් සිල් රකින්නෙහිය. මෙසේ සිල් රැකීමෙන් නොබොහෝ කලකින්ම මා සමීපයෙහි උපදින්නෙහිය, නොපමා වනු යයි කියා ගියේය.

ඇ එතැන් පටන් ඇතුම් විට තමාම මළමසුන් ලබයි. ඇතුම් විට නොලබයි. මෙසේ කීපදිනකින්ම වියළිගොස් කළුරිය කොට ඒ ධීලයේ පල වශයෙන් බරණැය කුඹලාගේ දුටුණියකට උපන්නිය. ඇගේ දෙළොස් වැනි පසළොස් වැනි වයස් කාලයෙහි, ශක්‍රතෙමේ ඇ කොහි උපන්නිදැයි විමසා බලා ඇ සිටි තැන දක දැන් මා එහි යායුතුයයි සිතා

කැකිරිගෙඩි මෙන් පෙනෙන සේ සජ්ඣන්තයන්ගෙන් ගුළි තනා රථ පුරවාගෙන දක්කාගෙන අවුත් බරණැසට පිවිස කැකිරි ගනුවයි කැගයමින් විවියට පැමිණියේය. මුං මෑ ආදිය ධගෙන ආ අය ඇසු විට මිලට නොදෙමයි කීවිට දෙන්තේ කෙසේදැයි ඇසූ කල සිල් රකින ස්ත්‍රියකට දෙමයි කිය.

ස්වාමීනි, සීලය කෙබඳුද? කථපාටද තැනහොත් නිල්පාටදැයි ඇසූහ. තෙපි සීලය කෙබඳුද යන්නවත් නොදන්නහුය. ඉතින් සිල් රකින්නේ කෙසේද, කෙසේ වුවත් සිල් රකින්නියකට දෙමයි කිය. හිමියනි මේ කුඹලාගේ දුව සිල් රකිමිනි කියමින් ඇවිදියි. ඇට දෙවයි කී විට, ඇ ද එසේ නම් හිමියනි මට දෙවයි ඉල්ලුවාය. තී කවර තැනැත්තියකදැයි ඇසීය. මම පත්සිල් අත්තොහළ එකියක්මියයි පැවසූ කල, මේ සියල්ල මම ඔබටම ගෙනාවෙමිනි ගැල් පදවා ඇගේ ගෙට ගොස්, අන්‍යයෙකුට ගත නොහැකි කොට කැකිරි මෙන් පෙනෙන දෙවියන් විසින් දුන් ධනය දී තමන් හඳුන්වා දී මේ ඔබේ ජීවිකාවෘත්තිය ධනයයි, පත්සිල් නොකඩ කොට රකුවයි කියා ගියේය.

ඇ ද එයින් වුනව ගොස් අසුරභවනයෙහි ප්‍රධාන අසුරයාගේ දුව වී ශක්‍රයාගේ හතුරාගේ ගෙදර උපන්නාය. ආත්මභාව දෙකක් සිල් රකිනි නිසා රත්වත් වූ අසාධාරණ රූපපුවකින් හෙබි අහිරුපිකාවක් වූවාය.

වේපවිත්ති අසුරිඳු ආ ආ අසුරයන්ට තෙපි මගේ දුවණියට සුදුස්සෝ නොවෙත් යයි කියයි. ඇ කිසිවකුටත් පාවා නොදී මගේ දුව තමාම තමන්ට සුදුසු ස්වාමියකු තෝරා ගන්නියයි අසුරහමුදව ධස් කරවා ඔබට සුදුසු සැමියකු තෝරා ගන්නැයි ඇගේ අතට මාලාදාමයක් දුන්නේය. එකෙණෙහි සක්දෙවරස් ඇ උපන් තැන යොයා බලන්නේ එහි සිදුවන දේ දැන දැන් මා ගොස් ඇ ගෙනආයුතුයයි මහලු අසුරවෙසක් මවාගෙන ගොස් පිරිස් කෙළවර සිටියේය. ඇ ඔබ මොබ බලා පෙර සහවාසය නිසා උපන් ප්‍රේමයෙන් මහාමේඝයක් එක් අතකට වැටුණායේ වී මේ මාගේ සැමියායයි ඔහු මත මාලාදාමය දැමීය.

අසුරයෝ අපේ රජතුමා මෙනෙක් කල් දුවට සුදුස්සකු නොලැබ සිට දන් ලැබුණේය. මොහු නම් දුවණියගේ මුත්තාටත් වඩා මහල්ලෙක. එනිසා සුදුසුයයි ලජ්ජාවෙන් ඉවත ගියහ. ශක්‍රයාත් ඇ අතින් ගෙන මම ශක්‍රයායි කැගසා අභසට පැනනැංගේය. අසුරයෝ, මේ මහලු ශක්‍රයා චිසින් අප රවටනලදැයි ඔහු ලුහුබැන්දහ. මාතලී දිවාපුත්‍රභතායකයා වෛජයන්ත රථය ගෙනවුත් අතරමග සිටියේය.

ශ්‍රත්‍රයා ඇ ඒ මත තංවාගෙන දිව්‍යතගරාහිමුවට ගියේය. සිම්බලී වනයට ඔහු සැපත් කළේහි රියහඬ ඇසු ගුරුඵපැටව් කෑගසන්නට වූහ. ඔවුන්ගේ හඬ ඇසු ශ්‍රත්‍රයා, මේ හඬන්නේ කවුරුන්දැයි මාතලීගෙන් ඇසීය. දෙවියනි, ඒ ගුරුඵපෝතකයෝයයි හේ කීය. කුමක් නිසා හඬන් ද? රථශබ්දයෙන් මරණ හයින් හීතව් හඬනියි ඔහු කීය. එක් අයකු නිසා මෙපමණ පිරිසක් රියවේගයෙන් මිරිකී නොනැසේවා. රථය තවත්වන්නැයි කීය. ඔහු සෙත්තධවයන් දහසට කෙටිව් සංඥව දී රථය නැවැත්වීය.

ඒ දුටු අසුරයෝ මහලු ශ්‍රත්‍රයා අසුරපුරයෙන් පලා යන්නේ දැන් රථය නැවැත්වීය. ඒකාන්තයෙන් මොහු පුරයන්ගේ උදව් ලැබීයයි නැවතී ආමගින්න අසුර පුරයට පිවිසී නැවත හිස ඔසවා නොබැලූහ. ශ්‍රත්‍රයාද පුරාඅසුර කන්‍යාව දේවතගරයට ගෙන ගොස් අඩුකුන්කෙළක් දෙවහනන්ට නායක ස්ථානයෙහි තැබීය. ඇ ශ්‍රත්‍රයාගෙන් වරයක් ඉල්ලුවාය. මහරජකුමනි, මට මේ දිව්‍යලෝකයෙහි මවුපියන් හෝ සොහොයුරු සොහොයුරියන් හෝ නැත. යම් තැනක ඔබ යන්නේ නම් ඒ හැම තැනටම මාද රැගෙන ගිය මැනව් යනු ඒ වරයයි. ඔහු ද මැනවැයි ඇට ප්‍රතිඥ දුන්නේය.

ඉන්පසු අසුරහවනයෙහි විත්‍රපාටලීමල් පිපෙන්නට වූ නිසා, අපගේ දිව්‍යමය මදරාගස මල් පිපෙන කලැ අසුරයෝ සටනට නික්මෙහි. ශ්‍රත්‍රයාද මුහුද යටින් නාගයන් ආරක්ෂාව සඳහා යෙදුවේය. ඉන් උඩ ගුරුලන් කුම්භාණ්ඩයන් යක්ෂයන් හා එයින් උඩ සතරවරම් දෙවියන්ද දේවතගරයෙහි සියලු දොරටුවල වජ්‍රායුධය අතින්ගත් ශක්‍රප්‍රතිමාද කරවීය. අසුරයෝ නාගාදීන් සිඳ දමා පැමිණි නමුත් ශක්‍රප්‍රතිමා දක ශ්‍රත්‍රයා එන්නේයයි පලායත්.

මහාලිය, මසමානවක මේ අයුරින් අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාවට පැමිණියේය. මෙසේ අප්‍රමාදයෙන් මොහු මෙවන් ඉසුරුමත් බවට පැමිණ දෙවිලොව රාජ්‍යය කෙළේය. මේ අප්‍රමාදය වූකලී බුද්ධාදීන් විසින් ප්‍රශස්තය. අප්‍රමාදය නිසා සියලු ලෝකික ලෝකෝත්තර විශේෂ අධිගමය (පැමිණීම) වන්නේයයි මේ ගාථාවද වදළුහ.

මස නම් මානවක නොපමාව වැඩ කරමින්
 දෙවියන් අතර දෙටු වී මහත් සැපතක් ලද්දේ
 නොපමාව පැයසුමකි පමාබව ගැරහුමට ලක් වේ

එහි අප්පමාදෙන යනු මවලග්‍රාමයෙහි බිම්පෙදෙස් පවිත්‍රකිරීම් ආදී වශයෙන් කරන ලද අප්‍රමාදයයි. මඝවා යනු දැන් මඝවා යනුවෙන් හැඳින්වෙන මඝමානවක තෙමේ දෙදෙව්ලොවට රජු බැවින් දෙවියන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පැමිණියේය. පසංසන්ති යනු බුද්ධාදී නුවණැත්තෝ අප්‍රමාදයම ස්තුති මුඛයෙන් කථා කෙරෙත්, වර්ණනය කෙරෙත්, කිනම් කරුණක් නිසාද? සියලු ලෝකික ලෝකෝත්තර විශේෂ අවබෝධයන්ට එය කරුණු වන හෙයිනි. පමාදෙ ගර්හිතො සද යනු ප්‍රමාදය වනාහි ඒ ආර්යයන් විසින් නිරන්තරයෙන් ම ගර්හාවට නින්දවට භාජනය කරන ලදහ. කුමක් නිසාද? එය සියලු විපත්වලට මුල්වන හෙයිනි. පහත් මිනිසත්කමක් හෝ අපායක ඉපදීමක් වැනි සියල්ල ප්‍රමාදය මුල්කොටම සිදුවේ.

ගාථා කෙළවර මහාලි ලිච්ඡවි සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. පැමිණි පිරිසද සෝවාන්ආදී තත්ත්වවලට පැමිණියාහ.

සත්වන මහාලිපුග්ග වස්තුවයි.

2. 8

අප්පමාදරතො හික්ඛු ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන කාලයෙහි එක්තරා හික්ඛුවක් අරභයා දේශනා කරන ලදී. ඒ හික්ඛුව බුදුරදුන් හමුවෙහි රහත්බව දක්වා කමටහන් අසාගෙන වනයට ගොස් යත්තදරා වෑයම් කළ නමුත් රහත් වීමට නොහැකි විය. හෙතෙම විශේෂයෙන් අවුල් හැරගෙන කමටහන් කියවා ගනිමිසි වනයෙන් නික්මී බුදුරදුන් හමුවට එන අතරමග මහත්සේ නැගුණු ලැවිහිත්තක් දැක වේගයෙන් දුවගොස් ගස්කොළන් නැති මුඩු පර්වතයකට නැග දෑවෙන කැලය දෙස බලා එහි අරමුණ සිතට නගා ගත්තේය.

ඒ මෙසේය. මේ ගින්න මහත්වූත් කුඩාවූත් ගස්කොළන් ආදී සියල්ල දවමින් යයි. මෙසේ ආර්යමාර්ගඥාතගින්නෙකුත් සත්තානගත, ලොකු කුඩා සංයෝජනයන් දවමින් යායුතු වන්නේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ගඳකිළියෙහි වැඩ හිඳිමින්ම ඒ හික්ඛුවගේ සිත්හසර දැනගෙන මහණ එහෙමමයි, එහෙමමයි. කැලයේ ලොකුකුඩා ගස්කොළන් මෙන් මේ

සත්වයන්ගේ අභ්‍යන්තරයෙහි උපදින්නා වූ ලොකුකුඩා සංයෝජන (කාමාදිය) ඒ අර්භන්මාර්ගඥානගින්නෙන් දවා නැවත ඉපදීමට ඉඩ නොදියයුතුයයි වදාරා ආලෝකයක් විහිදුවා තමන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුව ඉදිරිපිට සිටින්නාක්සේ පෙන්වා මේ ගාථාව වදළසේක.

නොපමා බවෙහි ඇළී
පමාවෙහි බිය දකින මහණ තෙම
ලොකු කුඩා සංයෝජනයන්
ගින්නෙන් මෙන් දවා ඉදිරියට යයි

එහි අප්පමාදරක්‍ෂො යනු අප්‍රමාදයෙහි ඇළුණු, අනිශ්චිත් ඇළී සිටින, අප්‍රමාදයෙන්ම කාලය ගත කරන යන අර්ථයයි. පමාදෙ හයදස්සි වා යනු අපායෙහි ඉපදීම් ආදියෙහිදී ප්‍රමාදයෙහි බිය දකින්නේ, ඒ සියල්ලෙහිම මුලවූ ප්‍රමාදය බියක් හැටියට දකිමින්. සංයෝජනං යනු සංසාර පැවැත්මට හේතුවන කාමාදි සංයෝජන හෙවත් බන්ධන සත්වයන් සසරෙහි ගිල්වා තැබීමට සමත් දශවිධ සංයෝජනයෝය. අණුං ධූලං යනු කුඩාවූද මහත්වූද යන අරුත්ය. ඩහං අශ්ඨවි ගව්ඡනි යනු යම් මේ ලැව්ගින්න මහත්වූද කුඩාවූද සියලු ගස්වැල් දවමින් ඉදිරියට යයිද, එපරිද්දෙන් මේ අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාවෙහි නියැළුණු හික්ෂුව අප්‍රමාදයෙන්ම පැමිණි අර්භන්මාර්ගඥාන නමැති ගින්නෙන් සන්නාතගත සියලු කාමාදි සංයෝජන දවමින් නැවත ඉපදීමට නොහැකි වනයේ කරමින් ඉදිරියටයයි යන අදහසයි.

ගාථා කෙළවර ඒ හික්ෂුව හිටිහැටියේම සියලු සංයෝජනයන් දවා සිවුපිළිසිඹියාපත් රහත්බවට පැමිණ අහසින් අවුත් බුදුරදුන්ගේ රත්වත් සිරුරට ස්තුති කොට, වර්ණනා කොට වදිමින්ම ගියේය.

අටවන එක්තරා හික්ෂුවකගේ වස්තුවයි

2. 9

අප්පමාදරක්‍ෂො ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘඝ්නවනන්සේ දෙවරම වැඩවසන සමයෙහි නිගමනිස්ස නම් තෙරුන් අරභයා දේශනා කළසේක.

සැවැත්නුවර සමීපයෙහි එක් නියමිගමක ඉපදී වැඩුණු එක් කුලපුත්‍රයෙක් බුදුසසුනෙහි පැවිදිවී උපසම්පදාවද ලබා, අල්පේච්ඡව ලද

දෙයින් සතුටු වී සිටින, විවේකී, පටන්ගත් වීර්යයෙන් යුක්තව නිගමනය කරනු ලබන යම් හඳුන්වනු ලබන්නා සිටියේය. ඒ හික්මුව නිබඳවම සියතැපිරිය වෙතම පිටුසිඟා ගියේය. අනෙපිටුසිටු ආදීහු මහාදත් පවත්වද්දීත්, පසේනදිකෝසල ආදීන් අසදාශ මහාදත් දෙද්දීත් උන්වහන්සේ සැවතට නොවඩිත් යයි සෙසු හික්මුණු කථාවක් උපදවා බුදුරදුන්ට ඒ බව දන්වූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ හික්මුව කැඳවා, සැබෑද මහණ ඔබ මේ කියන ලෙස කරන්නෙහිදැයි අසා, නැත ස්වාමීනි, මගේ ඤාතිසංසරගයක් නැත. මම මේ මිනිසුන් නිසා, මට වැළඳීමට ප්‍රමාණවත් ආහාර ලබමි. එය කටුක වුවත් ප්‍රණීත වුවත් යැපීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස ලැබුණු පසු නැවත ආහාර සෙවීමක් අනවශ්‍ය හෙයින් නොයමි. ඤාතීන් සමග මගේ අමුතු සංසරගයක් නැතැයි කී කල ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ හික්මුවගේ අදහස දන්නාසේක් මහණ, ඉතා මැනවි, මහණ ඉතා මැනවි යයි ඔහුට සාධුකාර දී, මහණ, මා වැනි ආචාර්යවරයකු ලැබූ ඔබගේ මේ ක්‍රියාව (අල්පේච්ඡ බව) පුද්ගමයක් නොවේ. මේ අල්පේච්ඡ බව මගේ බුද්ධ වචනයයි, මගේ ප්‍රවේණියයි වදරා හික්මුණ් විසින් ඉල්ලා සිටි පසු අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වූ සේක.

පෙර හිමවත ගංතෙරකවු එක් දිඹුල්වනයක නොයෙක් දහස් ගණන් ගිරව් වාසය කළහ. ඔවුනතර එක් ගිරාරජෙක් තමන් වාසය කළ ගසේ ගෙඩි අවසන් වූ පසු යමක් ඉතිරිවී නම්, අත්තක් හෝ කොළයක් හෝ පොත්තක් හෝ වේවා එය කා ගහෙන් වතුර බී අතිශයින්ම අල්පේච්ඡ සන්තුෂ්ටියට පත්ව වෙනත් ගසකට නොයයි. ඔහුගේ අල්පේච්ඡ සන්තුෂ්ට ගුණය නිසා ශක්‍රභවනය කම්පා විය. ශක්‍රයා එය සොයා බලන්නේ ඒ ගිරාරජුගේ ක්‍රියාව දැක ඔහු විමසා බලනු පිණිස තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඒ ගස වියළවා දමුවේය. ගස කණුවක් බවට පත් වී තැනින් තැන ලොකු කුඩා සිදුරු ඇති වී වාතය හමන විට ගසට තට්ටු කරන්නාක් වැනි ශබ්දයක් නිකුත් විය. ඒ සිදුරුවලින් කුඩු වැගුරුණේය. ගිරාරජු ඒ කුඩු කා ගහෙන් වතුර බී වෙන ගසකට නොගොස් අවිච්ඡි නොතකා දිඹුල්කණුව උඩම සිටියේය. ශක්‍රයා ඔහුගේ පරම අල්පේච්ඡභාවය දැන මිත්‍රධර්මගුණය කියා දී මොහුට වරයක් දී දිඹුල් අමාඵල බවට පත්කොට එන්නෙමියි එක් භංසරාජ වෙසක් ගෙන පූජා නම් අපූරු කන්‍යාව පෙරටු කොට ගෙන දිඹුල්වනයට ගොස් ලගම වූ එක් ගසක අත්තක හිඳගෙන ඔහු සමග කථා කරමින් මේ ගාථාව කීවේය.

නිල්වත් කොළ හා ගෙඩි ඇති
 නත්වත් ගස් ඇති නමුත්
 දිරාපු කොටුලකට වෙලා
 ගිරාරජුනි ඇයි ඉන්නේ.

සම්පූර්ණ ජාතකකථාව දසකතිපාතහි ආ ක්‍රමයෙන් විස්තර කළ
 යුතුය. නිදනකථාව එහිත් මෙහිත් වෙනස්ය. සෙස්ස සමානය. ශාස්තෘන්
 වහන්සේ මේ දේශනාව ගෙනහැර දක්වා එකල ශක්‍රයා නම් ආනන්දය,
 ගිරාරජ වූයේ මම ම යයි වදාරා, මහණෙනි මේ අල්පේච්ඡතාව මගේ
 දහමයි, මගේ ප්‍රවේණියයි. මාගේ පුත්‍ර නිගමනිය්ස මා වැනි ගුරුවරයකු
 ලබා අල්පේච්ඡ වීම පුද්ගමයක් නොවෙයි. හික්ෂුන් විසින් නිගමනිය්ස
 මෙන් අල්පේච්ඡ විය යුතු යි. මහණෙනි, මෙබඳු හික්ෂුව
 සමථවිපස්සනාභාවනා ධර්මයන්හිත් මාර්ගඵලවලත් පිරිහීමට
 පත්නොවන්නේය. අනිත්අතට ඔහු නිවන ළඟම යයි වදාරා මේ ගාථාවද
 දෙසුයේක.

නොපමාවෙහි ඇඵණු පමාවෙහි බිය දක්නා
 මහණ ඉන් නොපිරිහේ ඔහු නිවන ළඟම වේ.

එහි අභබ්බො පරිභාණය යනු මෙබඳු හික්ෂුව සමථ විදර්ශනා
 දහමිහි හෝ මගඵලදහමිහි හෝ පිරිහීමට සුදුස්සෙක් නොවේ. පැමිණියයුතු
 දහම්වලින් නොපිරිහී නොපැමිණ නොයිටියි යනු අර්ථයි. නිබ්බාණස්සෙව
 සත්තිකෙ යනු ඒ හික්ෂුව ක්ලෙශ පරිනිර්වාණය (කෙලෙස් නැසීම)
 මෙන්ම අනුපාදපරිනිර්වාණය (කයින් නොඉපෙදෙන සේ පිරිනිවීම)
 යන නිවන සම්පයටම පැමිණියෙකි.

ගාථා කෙළවර නිගමනිය්ස තෙරණුවෝ පටිසම්භිද්‍ය සහිත රහත්ඛට්ට
 පැමිණියහ. තවත් බොහෝ අය සෝවාන් ආදී මගඵලවලට පැමිණියහ.
 මහාජනයාට එම දේශනාව මහත්ඵලදයි විය.

නවවන නිගමවාසී තිස්ස තෙරණුවන්ගේ වස්තුවයි

අප්‍රමාදවර්ග වර්ණනාව නිමයි.

දෙවන වර්ගයයි

එන්දනං වපලං වික්කං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ වාලිකාපර්වතයෙහි වාසය කරන සමයෙහි ආයුෂ්මත් මෙඝියතෙරුන් අරභයා දෙසුයේක. ඒ හික්ෂුච පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම සඳහා සියලු මෙඝියසූත්‍රාන්තය විස්තර කළයුතුය. කාමාදි ත්‍රිවිධ විතර්කයන්හි මතයින් බැඳී ඒ අභිවතයෙහි ප්‍රධන් වීර්ය කිරීමට අපොහොසත්වී ආ මෙඝියතෙරුන් අමතා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළන. මෙඝිය, ඔබ බරපතළ වරදක් කෙළෙහිය. එන්න මෙඝිය, බලන්න මම එකලාව හිදිමි. මගෙන් උපදෙස් බලා එන වෙන කිසිදු හික්ෂුචක් පෙනෙන්නට සිටීද. එක් එක්කෙනා පසු කරමින් යන හික්ෂුච මෙසේ සිතට වහල් වී සිටීම නොවි. මේ සිත වූකලි ඉක්මන්ය. එය තම වසභයෙහි පවත්වා ගතයුතුයයි වදරා මේ ගාථාද වදළන.

සැලෙන වපල සිත
 රැකුම වැළකුම දුස්කරයි
 නුවණැත්තා එම සිතෙහි
 ඇඳ හරියි රිජු කෙරෙයි
 හි තනන වඩුවා මෙන්

ජලයෙන් ගොඩට ගත්
 මාළුවකු දහලන්නා සේ
 අරමුණු සොයා දුවන හිත
 නිසල කැරුමට රිසිතමි
 මාරවසභෙට නොගොස්
 උපත නවතාලිය යුතු

එහි එන්දනං යනු රූපාදි අරමුණුවල ගැලී සෙලවීමයි. දෛශිකය. වපලං යනු එක් ඉරියව්වක නොසිටින ගම් දරුවකු මෙන් එක් අරමුණක නොසිටීමයි. දුව යෑමයි. වික්කං යනු විඤ්ඤාණයයි. භූමිවස්තු අරමුණු ක්‍රියා ආදිය සිතන හෙයින් මෙයට සිත යයි කියනු ලැබෙයි. දුරක්ඛං යනු ගොයම් මඩින වීට එම ගොයම්ම කන ගොනුන් මෙන් එක් සප්පාය අරමුණක නවතා ගත නොහැකි රැකිය නොහැකි වීමය. දුන්නිවාරයං යනු විරුද්ධ අරමුණකට යෑම වැළැක්වීමට නොහැකි දුකයි, නවතාගත නොහැකි නිසා ඇතිවන දුකයි. උසුකාරොව තෙජනං යනු යම් ආකාරයකින් හි වඩුවෝ එක් ලීකවක් කැලෑවෙන් ගෙනවුත් පොතු ගලවා අඟුරු කබලක බහා තවා රුක්දෙබලක ලා තළා වක්කුති

කොට ඇද හැර දුනුවායක විසින් විද සිදුරු කරන්ට තරම් සිතිලු කරන්ද, එසේ කොට රාජරාජමහාමාත්‍යයන් ඉදිරියේ ශිල්ප දක්වා මහත්වූ සත්කාර සම්මාන ලබන්.

ඒ ආකාරයෙන් නුවණැති පණ්ඩිත විඥපුරුෂයා දහලන සැලෙන ස්වභාවය ඇති සිත ධුතංග නමැති ආරණ්‍යවාසයෙන් පොතු පුඬුළු ගලවා පහවූ ඕලාරික කෙලෙස් ඇත්තක් බවට පමුණුවා ශ්‍රද්ධා නමැති ජලයෙන් තෙමා කායික වෛතසික චීර්යයෙන් රත්කොට සමථවිපස්සනා නමැති දෙබලෙහි දමා තළා ඇද නැති වක්නොවූ සිතිලු එකක් කෙරෙයිද, එසේ කොට සංස්කාරයන් මෙනෙහි කොට මහත්වූ අවිද්‍යා කඳ පලා දමා, ත්‍රිවිද්‍යා ඡට්ඨානික නවලොචිතුරුදහම් යන මේ දහම් අත්පත් කරගෙන අග්‍රදක්ෂිණාර්ථ බව ලබයි.

වාරිජොව යනු මසක මෙන්. ඵලෙ ඛිත්තො යනු අතින් හෝ පයින් හෝ දෑල් ආදියකින් හෝ වෙනත් අයුරකින් ගොඩට දමනලද ඔකමොකක උබ්භතො යනු ඔක පුණ්ණෙහි චිවරෙහි යනාදී තැන්වල මෙන් උදකයෙහි ජලයෙහි ඔක පභාය අනිකේතසාරී යන මෙහි ඔක යනු වාසස්ථානයයි, මෙහි ඔකමොකතො යනු උදක සංඛ්‍යාත වාසස්ථානයයි යන අර්ථයි, උබ්භතො යනු යම් සේ ඒ ජලස්ථානයෙන් උඩට ගන්නා ලද, ගොඩ තැබූ මත්ස්‍යයා ජලය නොලබන නිසා අතිශයින්ම දහලයිද, එසේ මෙහිද පස්කම් සැප නමැති ස්ථානයේ ඇලී සිටින්නා එයින් උඩට ගෙන මාරයාට යටත්වූ සංසාර පැවැත්ම හැර දමන්ට විදර්ශනා කර්මස්ථානයෙහි යෙදූ සිත කායික වෛතසික චීර්යයෙන් තවනු ලබන්නේ අතිශයින්ම ගැහෙයි. දහලයි. එක් ලෙසක නැවතී සිටින්නට අපොහොසත් වෙයි. මෙසේ වෙනත් ධුරනික්ෂේප (බලාපොරොත්තු හැර නොදමන) නොකර නුවණැති පුද්ගලයා ඒ කියු ආකාරයෙන්ම සිත සෘජු වැඩට ගතහැක්කක් බවට පත්කර ගනී යන අර්ථයි.

වෙනත් ක්‍රමයකට අනුව මේ මාරයාට යටත් කෙලෙස් පැවැත්ම අත් නොහැර සිටි සිත ඒ මාළුවා මෙන් ගැහෙයි. ඒ නිසා මාරයාට යටත්වීමෙන් ම සෙලවෙයි. එය අත්හළ යුතුය යනු අර්ථයි.

ගාථා කෙළවර මෙඛියතෙරණුවෝ සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියාහුය. අනික් බොහෝ අයත් සෝවාන් ආදී තත්ත්වයන්ට පැමිණියහ.

පළමුවන මේඛිය තෙරුන්ගේ වස්තුවයි

දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො යනාදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් සැවැත්තුවර වාසය කරන සමයෙහි එක්තරා හික්ෂුවක් අරභයා දේශනා කරන ලදි. කොසොල් රජුගේ එක්තරා යටත් විජිතයක පර්වතපාදයක වූ මානිගාම නම් ජනගහනයෙන් පිරී ගමක් විය. දිනක් සැටක් පමණ හික්ෂුහු බුදුන් ළඟ රහත්බව දක්වා කමටහන් කියවාගෙන එකී ගමට ගොස් පිඩු පිණිස හැසුරුණාහ.

ඉන්පසු එගම මුලිකයා වූ මානික නමැත්තාගේ මව ඒ හික්ෂුන් දෑක ස්වකීය ගෙහි වඩා හිඳවා නානාප්‍රකාර අග්‍රරසයෙන් යුත් කුඳබන් වළඳවා. ස්වාමීනි, කොහි වඩින්නාහුදැයි ඇසුවාය. මහෝපාසිකාවනි, පහසුකම් ඇති තැනකටයි. ඕකොමෝ මේ ආර්යයන්වහන්සේලා වස්ථසන තැනක් සොයන්නාහුයයි දන පාමුල වැටී, ඉදින් ආර්යයන්වහන්සේලා මේ තුන්මාසය මෙහි වසන්නාහු නම් මම තිසරණ සහිත පන්සිල් සමාදන්ව පෙනෙවස්ද වසන්නෙමියි කීවාය. ඒ හික්ෂුහු මැය නිසා ආහාරයෙන් ක්ලාන්ත නොවී සසරින් එතර විය හැකියයි ඇගේ ආරාධනය පිළිගන්නාහුය.

ඇ ඒ හික්ෂුන්ට විසීම සඳහා විහාර පිළියෙළ කොට දුන්නාය. එහි විසූ ඒ හික්ෂුහු එක් දිනක් රැස්වී ඔවුනොවුන්ට අවවාද කරගත්හ. ඇවැත්නි, අපි ප්‍රමාදවාරීව හැසිරීම නොවටී. අටමහානිරය අපේම ගෙවල් මෙන් දොරවල් විවෘත කරගෙන ඇත. දිවමත් බුදුන්ගෙන් කමටහන් ගෙන අපි මෙහි ආවෙමු. බුදුවරු නම් යන පිටුපසින් පයින් ගියත් කපටිකමින් රැවටිය හැක්කේ නොවෙති. නියම ආකාරයෙන්ම, සැබෑ අදහසින්ම සතුටු කළ හැක්කේම වෙති. එනිසා නොපමා වටී. දෙදෙනෙක් එක්තැන නොසිටිය යුතුය. හිඳනොගත යුතුය. සවස මහතෙරවරුන්ට උපස්ථාන කරන වේලේත්, උදයන පිණිඬපානයෙහි යන වේලේත් එක්වෙමු. එතෙකුදු වුවත් රෝගාතුර වී අපහසු තත්වයට පත් හික්ෂුවක් විසින් විහාරය මැද ගෙඩිය ගැසූ විට ඒ ගෙඩියේ ශබ්දයෙන් අවුත් බෙහෙත් කරන්නෙමු.

මෙසේ කතිකා කොට වාසය කරන කල්හි ඒ උපාසිකා නොමෝ ගිතෙල් තෙල් පැණි ආදිය ගෙන්වා ගෙන දැසිදස්කම්කරුවන්ද පිරිවරා සවස් වේලෙහි එම විහාරයට ගොස් විහාරය මැද හික්ෂුන් නොදක ආර්යයන්වහන්සේලා කොහි වැඩියාහුදැයි මිනිසුන්ගෙන් අයා තමතමන්ගේ රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානවල වැඩ සිටිනු ඇති ආර්යාවනියි කී කල

කුමක් කොට උත්වහන්සේලා දැකිය හැකිදැයි ඇසුවාය. ඉන්පසු හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ කතිකාවත දන්නා මිනිස්සු මෙසේ කීවාහුය. ආර්යාවනි, ගෙඩිය ගැසූ පසු රැස් වන්නාහුය. ඇ ගෙඩිය ගස්වාපිය. හික්ෂුහු ගෙඩියේ ශබ්දය අසා, කාට හෝ අපහසුවක් වී ඇතැයි සිතා ස්වකීය ස්ථානවලින් නික්මී අවුත් විහාර මධ්‍යයෙහි රැස්වූවාහුය. දෙනමක් එක් මගකින් නොආහ. උපාසිකාව එක් එක් තැනකින් එකම තමක් බැගින් එනු දක මුසුකුන් ඔවුනොවුන් කෝලාහලයක් කරගන්නට ඇතිදී සිතා හික්ෂුසංඝයා වැද මෙසේ විවාදාය.

ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා කෝලහල කරගන්නාහු ද? මහෝපාසිකාවනි, අපි එසේ නොකරන්නෙමු. ඉතින් ඔබවහන්සේලා අතර කලහයක් නැත්නම්, අපේ ගෙට එතවට සියලුදෙනාවහන්සේම එකතුවී වැඩියාහුය. එසේ තැවින් එක් එක් තැනින් එක්තම බැගින් ආවේ ඇයි? මහාඋපාසිකාවනි, එක් එක් තැන වෙනවෙනම හිඳිමින් මහණදම් පුරන්නෙමු.

දරුවනි, එය කවර නම් ශ්‍රමණධර්මයක් ද? මහෝපාසිකාවනි, අපි ද්විත්තිංසාකාරය සථිකයනා කරමු. ආත්මභාවයේ ක්ෂයවීම වැයවීම යදුරන්නෙමු. ස්වාමීනි, ද්විත්තිංසාකාර සථිකයනාය, ආත්ම භාවයෙහි ක්ෂයවීම හා වැයවීම හැදෑරීම ඔබවහන්සේලාට පමණක් සුදුසුද, අපට නුසුදුසුද? උපාසිකාවනි, මෙය කිසිවකුටත් වළක්වා නැත. ස්වාමීනි, එසේනම් ඒ ද්විත්තිංසාකාරය අපටත් දෙන්න. ආත්මභාවයෙහි ක්ෂය වැය පිහිටුවීම කියා දෙනු මැනවි. උපාසිකාවනි. එසේනම් ගත්තැයි සියල්ල උගැන්වූහ.

මිත්තොමෝ එතැන් පටන් ද්විත්තිංසාකාරය සථිකයනා කොට ආත්මය ක්ෂයවීම හා වැයවීම පිළිබඳ සිත පිහිටුවා ඒ හික්ෂුන්ට පෙරාතුවම ත්‍රිවිධ මාර්ග හා ඵලයන්ට පැමිණියාය. මාර්ගයන්ට පැමිණෙන්නාහාත් සමගම ඇ සිවුපිළිසිඹියාවන්ටද, ලෝකික අභිඥවන්ටද පැමිණියාය. ඇ මාර්ගඵලස්ථයෙන් තැගිට දිවැසින් බලා, මගේ පුතුන් කවද නම් මේ ධර්මාවබෝධය ලබන්දැයි සොයා බලන්නී, මේ සියලුදෙනාම රාග සහිතයෝය, ද්වේශ සහිතයෝය, මෝහ සහිතයෝය. ධ්‍යානවිපස්සනා මාත්‍රයකුදු මොවුන්ට නැත. මගේ පුතුන්ට රහත්වීම සඳහා උපනිශ්‍රය (හේතුවාසනා) ඇද්ද නැද්දැයි ආවර්ජනා කොට තැනි බව දක සේනාසන පහසුව නැද්දැයි බලා එය තැනි බව දන, පුද්ගල සප්පාය (සුදුසු පුද්ගලයන්) බලා එයද තැනි බව දන, ආහාරසප්පාය නැද්දැයි බලා, එයද තැනි බව දන එතැන් පටන් අනේකප්‍රකාර කූප්‍රකුදද, නානාප්‍රකාර

හෝජනද සම්පාදනය කොට, ගෙදර හික්ෂුන් වඩා හිඳුවා දක්ෂිණෝදකය (පැත් පිළිගැන්වීම) දී, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා කැමති කැමති දෙයක් වළඳන්නැයි පවරා දුන්නාය. උන්වහන්සේලා කැමති කැමති කැඳබන් ආදිය ගෙන වළඳන්. හිතකර ආහාර ලැබූ උන්වහන්සේලාගේ සිත එකඟ බවට පත්විය. උන්වහන්සේලා එකඟ වූ සිතින් විදර්ශනාභාවනා වඩා සිව්පිළිසිඹියාපත් රහතන් බවට පත්ව, අහෝ, අපට මේ මහාඋපාසිකාව පිහිට වූවාය. ඉදින් අප සප්පාය ආහාර නොලැබුවාහු නම් කිසි විටෙකත් මගපල ලැබීමක් සිදු නොවන්නේයයි සිතා, දෑත් වස්තූප පවරා බුදුන් හමුවට යමුයි, උපාසිකාවනි, අපි බුදුන් දකිනු කැමැත්තමිහයි විවෘත. උපාසිකාව, ආර්යයන්වහන්ස, ඉතා මැනවැයි උන්වහන්සේලාට පසුගමන් කොට, ස්වාමීන් වහන්ස, නැවතත් අප ගැනත් සලකා බලන්න ආදී බොහෝ ප්‍රියවචනයෙන් කථා කොට නැවතුණාය.

ඒ හික්ෂුහුත් සැවනට ගොස් බුදුන් හමුවී වැඳ එකත්පසෙක හුන්නාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, කෙසේ ද මහණෙනි, කැමැත්තෙන් වාසය කළාහුද, යැපීම් ලැබුවාහුද, පිණ්ඩපාත ලැබුවාහුද, එයින් අපහසුවක් නොවී සිටියාහුදැයි විවෘත කල්හි, එසේය ස්වාමීනි, පූවසේ සිටියෙමු. යැපීම් පිණ්ඩපාත ලැබුවෙමු. අපහසුවකින් තොරව ප්‍රීතියෙන් සිටියෙමු. මානිකමානා නම් උපාසිකාව අපේ අදහස් දනගෙන, අපට මෙබඳු ආහාර ලැබුණොත් මැනවැයි සිතූ විට අප සිතූ හැටියටම ඒ ආහාර පිළියෙළ කර දුන්නායයි ඇගේ ගුණ ප්‍රකාශ කළහ. එක්තරා හික්ෂුවක් ඇගේ මේ ගුණකථාව අසාසිට එහි යනු කැමතිව බුදුන් හමුවෙහි කමටහන් ඉගෙන ස්වාමීනි, මමත් ඒ ගමට යනු කැමැත්තෙමිසි බුදුන් විමසා දෙවර්ෂිත් පිටත්ව අනුපිළිවෙළින් එගමට පැමිණ විහාරයට පැමිණි දිනයේම මෙසේ සිතුවේය.

මේ උපාසිකාව සිතන සිතන දේ දැන ගන්නිය. මමත් ගමන් වෙහෙස නියා විහාරය අතුපතුගාත්ට නොහැකි වෙමි. අහෝ, මට විහාරය පිරිසිදු කරවා ගැනීමට මිනිසකු එවන්නේ නම් කොතරම් හොඳදැයි සිතුවේය. ගෙදරසිටි උපාසිකාව එහි සිටිමින්ම මේ කරුණ දනගෙන ඔබ එහි ගොස් විහාරය පිරිසිදුකර දෙන්නැයි මිනිසකු එවුවාය. ඒ හික්ෂුවද අනේ, මට සකුරුවලින් බීමක් තනා එවන්නේනම් කෙතරම් යහපත්දැයි සිතුවේය. උපාසිකාව එයද එවුවාය. දෙවෙනි දින උදසනම කටදවිල්ලකුත් සමග සිතිදු කැඳක් එවන්නේ නම් යෙහෙකිසි සිතුවේය. උපාසිකාව එසේ කළාය. ඔහු කැඳ බී, අනේ මට දෑත් මෙබඳු කැවිල්ලක් එවන්නේ නම් මැනවැයි සිතුවේ ය. උපාසිකාව එයද එවුවාය.

ඔහු මේ උපාසිකාව මා සිතු සිතු සියල්ල එලෙසින්ම එවුවාය. මම ඇ දකිනු කැමැත්තෙන්. අනේ, තානාගුරුපයෙන්පුත් හෝජනයක් රැගෙන ඇම මෙහි පැමිණෙන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකිසි සිතුවේය. උපාසිකාව මුහුණ අද මා දකිනු කැමැත්තෙන්, මගේ පැමිණීම බලා සිටිනිසි හෝජනයක් සුදුනම් කරගෙන විහාරයට ගොස් දුන්නාය. ඒ හික්ෂුව දත් වළඳ අවසානයෙහි, උපාසිකාවනි, මානිකමානා නම් ඔබදැයි විචාළේය. දරුව එසේය. ඔබ අනුන්ගේ සිත් දත්තෙහිද? දරුව මා විචාරන්නේ ඇයි? මා සිතු සියල්ල ඔබ විසින් කරන ලද්දෙහිය, එනිසා විචාරමි. දරුව පරසින්දන්නා හික්ෂුහු බොහෝ වෙතිසි කීවාය. මම අනිත් අය ගැන නොඅසමි. උපාසිකාව ඔබ ගැන අසමි. එසේ වුවත් උපාසිකාව තමන් අනුන්ගේ දත්තෙමිසි නොකියා, පරසින්දනගැනීමට නොහැකි අය එසේ කරත් යයි කීවාය. මෙය ඉතා භයානකය. පුහුදුන් අය (ආර්ය භාවයට නොපත්) හොඳදේත් තරකදේත් සිතති. ඉදිත් මම කිසියම් අයුත්තක් සිතන්නෙමි නම් බඩුත් සමග සොරා කෙස්වහල්ලෙන් අල්ලා ගන්නාක් මෙන් මා විපිළිසරට පත් කරන්නි යයි සිතිය. දත් මා මෙකැනින් පලා යායුතුයි. කොහාටද? උපාසිකාවනි, බුදුන් හමුවටයි. ස්වාමීනි මෙහිම වසනු මැනවි. උපාසිකාවනි, මෙහි නොඉන්නෙමි. යන්නෙමි යයි කියා පිටත්ව බුදුන් හමුවට ගියේය.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, හික්ෂුව, ඇයි ඔබ එහි නොනැවතුණෙදැයි ඇසූහ. එසේය ස්වාමීනි, එහි විසීම අපහසු යයි කීවේය. මහණ, ඒ කුමක් නිසා ද? ස්වාමීනි, ඒ උපාසිකාව සිතන සිතන සියල්ලම දැන ගනි. පුහුදුන් මිනිස්සු හොඳදේ මෙන්ම තරක දේවල්ද සිතති. ඉදිත් මම අයුතු යමක් සිතුවොත් සොරා සහිතව බඩු අල්ලා ගෙන කෙස්වලින් අල්ලා ගන්නාක් මෙන් මා අල්ලා විපිළිසරට පත්කෙරෙහිසි සිතා ආවෙමිසි කීවේය. මහණ ඔබ එහිම සිටියා නම් වඩා හොඳයයි වදළහ. බැහැ ස්වාමීනි, මට එහි විසීම අපහසුයි. එසේ නම් මහණ එක් දෙයක් පමණක් රැකිය හැකිද? ස්වාමීනි, ඒ කුමක් ද? ඔබේ සිත පමණක් රකුව. සිත රැකීම අපහසුයි. ඔබ තමන්ගේ සිතටම නිග්‍රහ කරව. වෙන කිසිවක් නොසිතව. සිතට එසේ නිග්‍රහ කිරීමත් අමාරුයයි මේ ගාථාව වදළහ.

නිගරු කැරුමට නොමහැකි කැමති තැනකම ලගිනා
සිත දමනය උතුම් දමුණ සිත සුව එලවයි

එහි මේ සිත දුකසේ නිග්‍රහ කළ යුතුය යන අරුතින් දුන්නිග්ග. නම් වේ. ඉක්මනින් ඉපදීමත්, නැතිවීමත් යනු ලඟු නම් වේ. දුන්නිග්ගහස්ස ලඟුනො යත්ථ කාමනිපාතිනො යනු කිසියම් ඕනෑම තැනක වැටෙන ස්වරූපය ඇති බවයි. මේ සිත පැවතිය යුතු තැන හෝ නොදනියි. ජාතිය ගෝත්‍රය, වයස ආදී කිසිවක්ම නොබලයි. යම් තැනක කැමති නම් එතැනට වැටෙයි. යත්ථ කාමනිපාති යනු ඒ අර්ථයයි කියනු ලැබේ. මෙබඳු මේ සිතට විත්තස්ස දමරො සාධු යනු වතුරාර්යසත්‍ය මාර්ගයෙන් දමනයවූ ස්වභාවය ඇති කර සේවනය කළ නොහැකි ශාන්ත තත්වයට පත් වෙයි ද? එබඳු ස්වරූපයට පත් කිරීම යහපත්ය. කුමක් නිසා ද? විත්තං දත්තං සුඛාවහං දමනයෙන් සේවනයකළ නොහැකි ශාන්ත භාවයට පත් මේ සිත මාර්ගඵල සැපයත්, පරමාර්ථවූ නිවන් සුවයත් ගෙනෙයි යන අර්ථයයි.

දේශනා කෙළවර පැමිණි පිරිසෙන් බොහෝ අය සෝවාන් ආදීන් බවට පත්වූහ. ධර්මදේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුට්ට මේ අවවාදය දී, ඒ හික්ෂුට් අමතා, මහණ ඔබ වෙත කොහේවත් නොගොස් එහිම ගොස් වාසය කරවයි යැවූහ. ඒ හික්ෂුට් බුදුන් වෙතින් අවවාද ලබාගෙන එහි ගියේය. කිසිම බැහැර සිතක් නොසිතීය. මහාඋපාසිකාව දිවැසින් තෙරුන් දක දන් සුදුසු අවවාද දෙන ගුරුවරයකු ලැබී, මගේපුතා නැවත ආවේයයි සිතා සිය නැණින්ම හොඳින් දැනගෙන ඒ හික්ෂුට්ට සුදුසු ආහාර පිළියෙළ කොට දුන්නාය. ඒ හික්ෂුට් සුදුසු බොජුන් වළඳ කීප දිනකින්ම රහත්බවට පැමිණ මාර්ගඵල සැපයෙන් කල් යවන්නේ, අහෝ, මහෝපාසිකාව මට පිහිට වූවාය. මම මෑ නිසා හවනිස්සරණයට (නිවනට) පැමිණියෙමි සිතා, මේ උපාසිකාව මේ ආත්මයේ දී මට පිහිටවූවාය. මේ සසර සැරිසරණ විට වෙනත් ආත්මභාවවලදීත් මෝ තොමෝම පිහිට වූවාදැයි සොයා බලන්නේ ආත්මභාව අනුතවයක් සිහි කළේය. ඇ ද අනුතවයක් ආත්මභාවවලදී ඔහුගේ පාදපරිවාරිකාව වී වෙනත් කෙනෙකුට ඇලුම් ඇති කරගෙන ඔහු ජීවිතයෙන් තොර කළාය.

තෙරුන්වහන්සේ ඇගේ මේ අගුණරාශිය දක අතේ මේ උපාසිකාව බැරැරුම් පව්කමක් කළායයි සිතුවේය. මහාඋපාසිකාවද ගෙදර හිඳගෙනම කිම, මගේ පුතාගේ පැවිදි කටයුතු ඉටුවීදැයි විමසා බලන්නී, ඔහුගේ රහත්බවට පැමිණීම දක තවත් ඇතට විමසා බලන විට, මගේ පුතා රහත් වී අහෝ මේ උපාසිකාව මට මහත්සේ පිහිට වූවායයි සිතන බවද දක, අතීතයෙන් මෑ මෙසේ මට පිහිට වූවායි සොයන්නේ

අනුනවයක් ආත්මභාව සිහි කළාය. මම ආත්ම අනුනවයක් සිට රිළුභ ආත්මභාවයේදී වෙනත් එකතු සමග එක්වී මොහු දිවියෙන් තුරන් කෙළෙමිසි මොහු මගේ මෙනෙක් වූ අගුණ රාශිය දැක, අනේ බැරෑරුම් පවිත්‍රමත් උපාසිකාව විසින් කරන ලද්දි සිතිය. මා මගේ පුතාට සසර සැරිසරණ අවධියෙහි උපකාර කරන ලද්දේදැයි සොයා බලන විට ඊට පෙර සියවෙනි ආත්මභාවය දක්වා සිහි කොට ඒ සියවෙනි ආත්මභාවයෙහිදී මම මොහුට පාදපරිවාරිකාව වී එක් ජීවිතනැතිකරන (වධකස්ථානය) තැනකදී ජීවිත දනය දුන්නෙමි. අනේ මම මගේ පුතාට බොහෝ උපකාර කර ඇත්තෙමිසි ගෙදර හිඳගෙනම ඊට එහා කාලය විශේෂයෙන් සොයා බලවයි කීවාය.

උන්වහන්සේ දිවකනින් ඒ ශබ්දය අසා විශේෂයෙන් සියවෙනි ආත්මභාවය සිහි කොට එහිදී ඇ තමන්ට ජීවිතදනය කළ බව දැක, අනේ මට මේ උපාසිකාව එහි දී උපකාර කළා යයි සතුටුව එහිදීම සිව්මගපල පිළිබඳ ප්‍රශ්න විසඳ අනුපටිශේෂපරිනිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවිසේක.

දෙවන එක්තරා හික්ෂුවකගේ වස්තුවයි.

3. 3

සුද්දදසං යනාදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි එක්තරා කලකිරුණු හික්ෂුවක අරභයා දේශනා කළපේක. ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි එක් සිවුපුත්‍රයෙක් තමන් හා කුලපග තෙරනමක් වෙත ගොස්, ස්වාමීනි, මම දුකින් මිදෙනු කැමැත්තෙමි. මට දුකින් මිදෙන මගක් කියා දෙනු මැනවැයි කීවේය. ඇවැත්නි, යහපති, ඉදින් දුකෙන් මිදෙනු කැමැත්තෙහි නම් වාරය අනුව දෙන දන් දෙව. දෙසතියකට වරක් දෙන දන් දෙව. වස්විසුවන්ට දන් දෙව. වීවරාදි ප්‍රත්‍ය දෙව. තමන්ගේ වස්තුව තුනට බෙදා එකක් කර්මාන්ත සඳහා යොදව. එකකින් අඹුරුවන් පෝෂණය කරව. එකක් බුදුසසුනට දෙවයි ඒ තෙරණුවෝ කීහ.

ඔහුද යහපති ස්වාමීනිය කියා, කියාදෙනලද පිළිවෙළටම ඒවා ඉටු කොට නැවත තෙරුන්ගෙන් මෙසේ ඇසීය. ස්වාමීනී දැන් ඊළඟට කුමක් කරන්නෙමි ද? ඇවැත්නි, තිසරණය සමාදන් වෙනු. පන්සිල් ගනුව. ඒවාද සමාදන්ව ඊළඟට කළයුතු දේ විචාළේය. එසේ නම් දශසිල් සමාදන් වෙනු. හෙතෙම යහපතැයි දශසිල් සමාදන් විය. මෙසේ ඔහු පිළිවෙළින් (අනුපූර්ව) පින්කම් කළ හෙයින් අනුපුබ්බසෙට්ඨිපුත්ත යන නම ලැබීය. දැන් ඉතින් ස්වාමීනී, මින් ඉදිරියට කළයුතු දේන් ඇද්දැයි විමසා, එසේ නම් පැවිදි වන්නැයි කී පසු ගෙදරින් නික්මී අවුත් පැවිදි විය.

ඒ තෙරුන්ට එක් ආභිධම්මික හික්ෂුවක් ගුරුවරයා විය. එක් විනයධරතමක් උපාධ්‍යාය විය. උපසම්පදව ලත් උන්වහන්සේ ආචාර්යවරයා ළඟට පැමිණි විට අභිධර්මය පිළිබඳ ප්‍රශ්න කීවේය. මේ බුදුසසුනෙහි මේ මේ දේ කිරීම අවශ්‍යයි. මේ මේ දේ කිරීම නොවටී ආදී වශයෙනි. උන්වහන්සේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ ළඟට ආ කල විනය පිළිබඳ කරුණු කීහ. මේ බුදුසසුනෙහි මේ දේ කිරීම වටී. මේ දේ කිරීම නොවටී. මෙය කැපයි. මෙය අකැපයි ආදී වශයෙනි.

තෙරණුවෝ, අනේ මා කෙළේ බැරැරුම් ක්‍රියාවකි. මම දුකින් මිදෙනු කැමැතතෙන් පැවිදිවීමි. මේ සසුනෙහි අතදිගඅරින්නටවත් ඉඩක් නොපෙනෙයි. ගෙදර සිටම දුකින් මිදෙන්නට පුළුවනි. මා ගිහි විය යුතු යයි සිතූහ. හෙතෙම එතැන් පටන් කළකිරී නොඇල්මෙන් පිළිකුල්භාවනා නොකරයි. ප්‍රාතිමෝක්ෂාදිය උදෙසීම නොකරයි. ක්‍රමයෙන් කෙටිවූවී, දිරාගොස් කුෂ්ටරෝගයෙන්ද පෙළුණේය.

ඉන්පසු ළපැටි සාමණේරවරු, ඇවැත්නි ඔබ සිටි තැනම සිටියි. ඉඳගත් තැන ඉඳගෙනමය. පාණ්ඩුරෝගියෙක් මෙනි. කෙටිවූ වී දිරාපත් ව කුෂ්ටරෝගයෙන්ද පෙළෙයි. ඔබ කුමක් කෙළෙහිදැයි ඇසූහ. ඇවැත්නි මම කළකිරුණෙමි. කිනම් කරුණක් නිසා ද? ඒ හික්ෂුව එම ප්‍රවෘත්තිය කිවේය. සාමණේරවරු මේ පුවත ඒ හික්ෂුවගේ ආචාර්ය උපාධ්‍යායවරුන්ට දන්වූහ. ආචාර්ය උපාධ්‍යායවරු ඔහු කැඳවාගෙන බුදුන් හමුවට ගියාහුය. මහණෙනි කුමක් සඳහා ආවහුදැයි විචාළහ. ස්වාමීනී මේ හික්ෂුව ඔබේ සසුනේ කළකිරී සිටී. මහණ ඒ බව සැබෑද? සැබවි ස්වාමීනී. කවර කරුණක් නිසාද, ස්වාමීනී, මම දුකින් නිදහස් වීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් පැවිදිවීමි. ඒ මට ආචාර්යයන්වහන්සේ අභිධර්මකථා කියති. උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ විනය කථා කියති. ඒ මම මේ ශාසනයෙහි අතදිගහරින්නටවත් ඉඩක් නැත, ගිහිවී දුකෙන් නිදහස්වෙන්නට පුළුවනියි

තීරණය කළේ. හොඳයි මහණ, එසේ නම් ඔබට එකම දෙයක් රකින්නට පුළුවන්ද, වෙන කිසිවක් රකින්නට නැත. ස්වාමීනි, ඒ කුමක් ද? ඔබේ සිත පමණක් රකින්නට පුළුවන් ද? ස්වාමීනි, පුළුවනි. එසේ නම් තමාගේ සිත පමණක් රැකගනුවයි මේ අවවාදයදී මෙම ගාථාවද වදන.

දකිනු බැරි සිසුම් වූ
කෑමති හැමතැන ලගිනා සිත
නුවණැත්තා නිති රකියි
එරැකි කල සුවදයකයි

මෙහි සුද්දසං යනු හොඳටම සිසුම්. අතිශයින්ම මොළොක් යන අර්ථයි. යක්ථකාමනිපාතිතං යනු ජාති ආදී කිසිම හේදයක් නොසලකා ලැබිය යුතු නොලැබිය යුතු, යුතුඅයුතු තැන්වල යම් කෑමති කෑමති කැනකට වැටෙන බවයි. වැටෙන ස්වරූපයයි. විත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවී යනු අන්ධ බාල පෘථග්ජනයාට, නුවණක් නැති පුද්ගලයාට තමන්ගේ සිත රැක ගැනීමට සමර්ථ කමක් නැත. සිතට වසඟ වී අභාවයට හා විනාශයට පැමිණෙයි. නුවණැත්තා වනාහි පණ්ඩිතකමින් සිත රැක ගැනීමට සමර්ථ වෙයි. එහෙයින් ඔබත් සිත පාලනය කරව. මෙය වනාහි විත්තං ගුත්තං සුඛාවහං යෝවාන් ආදී මාර්ග සෑප, ඵලසෑප නිවන් සෑප ගෙන දෙන්නේය යන අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි ඒ හික්ෂුචි යෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියේය. අනිත් බොහෝ අයත් යෝවාන් ආදී තත්ත්වවලට පැමිණියාහුය. දේශනාව මහාජනයාට ප්‍රයෝජනවත් විය.

ගුත්ථන කළකිරුණු එක්තරා හික්ෂුචකගේ වස්තුවයි.

3. 4

දුරංගමං ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘෂාන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයේ සංඝරක්ඛිත නම් හික්ෂුචික් අරභයා දෙසුයේක.

සැවැත්නුවර එක් කුලපුත්‍රයෙක් බුදුරදුන්ගේ බණ අසා ගිහිගෙන් නික්මී පැවිදිව උපසම්පදාවද ලබා සංඝරක්ඛිත නමින් ප්‍රකටවිය. කිහිප

දිනකින්ම රහත්බවට ද පැමිණියේය. ඔහුගේ බාලයොහොසුරා පුතකු ලැබ ඔහුට තෙරුන්ගේ නමම තැබීය. ඔහු භාගිනොසසංඝරක්ඛිත නමින් සුදුසු වියට පැමිණ තෙරුන් සමීපයේම පැවිදිව උපසම්පදවද ලබා එක් ගැමි අරමක වස්තූපය සත්වයන් රෙදිකඩක් හා අටරියන් රෙදිකඩක් වස්සාවාසික සාටක වශයෙන් ලැබීය.

මෙයින් අටරියන්සාටකය මගේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේට දෙන්නෙමි. හත්වියන්සාටකය මම ගන්නෙමි යි සිතා වස්සවාරණයෙන් පසු පිඬුසිහමින් උපාධ්‍යායයන් වහන්සේ පිඬුසිහා විහාරයට පැමිණීමට පෙර විහාරයට ගොස් උපාධ්‍යායතෙරුන් දවල් වසන තැන් හැමදිපියා පාදොවන පැත්ත බා අසුන් පිළියෙළ කොට තෙරුන් එන මග බලබලා සිටියේය. උන්වහන්සේ වඩින බව දැක පෙරගමන් කොට පාසිවුරු පිළිගෙන ස්වාමීනි, වැඩ හිඳින්නැයි තෙරුන් වඩා හිඳුවා විජිතිපත (තල් අත්ත) ගෙන පවත් සලා පැන් දී පා දෙවා තමන් ගෙනා සාටකය රැගෙන පාමුල තබා ස්වාමීනි, මෙය ඔබවහන්සේගේ ප්‍රයෝජනයට ගනු මැනවැයි පවත් සලමින් සිටියේය.

ඉන්පසු උපාධ්‍යාය තෙරණුවෝ, සංඝරක්ඛිත, මට සිවුරු සම්පූර්ණයි. ඔබම මේ සාටකය ප්‍රයෝජනයට ගන්නැයි කීහ. ස්වාමීනි, මෙය ලැබුණු කාලයේ පටන් ඔබ වහන්සේටම දෙන්නෙමි යි මම සිතුවෙමි. එහෙයින් මෙය ප්‍රයෝජනයට ගනුමැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය. සංඝරක්ඛිත එසේ සිතුවාට කමක් නැත. මගේ සිවුරු සම්පූර්ණ නිසා ඔබම මෙය ප්‍රයෝජනයට ගන්නැයි කීහ. ස්වාමීනි, එසේ නොකරන්න. ඔබ වහන්සේ මෙය පරිහරණය කරන විට මට මහත්ඵලයක් වන්නේය. මෙසේ නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටි නමුත් තෙරණුවෝ එය භාර නොගත්හ. සංඝරක්ඛිත හිමියෝ පවත් සලන ගමන්ම මෙසේ සිතූහ.

මම ගිහි කාලයෙහි මුත්වහන්සේගේ බෑණාය. පැවිදිවූ පසු සද්ධිවිහාරිකය. මෙසේ තිබියදීත් මා දෙන දෙය ප්‍රයෝජනයට නොගනිති. මට මේ පැවිද්දෙන් කමක් නැත, ගිහි වන්නෙමි. ඒ සමගම උන්වහන්සේට මෙසේද සිතීමි.

ගිහිගෙයි සිටීම දුෂ්කරය. කුමක් කොට මම ගිහියකුව ජීවත් වන්නෙමි ද? තවත් දුරට මෙසේත් සිතූහ. අටරියන්සාටකය විකුණා එළඳෙනක් ගන්නෙමි. එළඳෙනතු ඉක්මනින් පැටව් වදකි. මම ඒ වැදූ පැටව් විකුණා මුදල් සොයමි. එසේ කොට එක් බිරියක්ද ගෙනෙන්නෙමි. ඇ එක් පුතකු වදයි. ඉන්පසු මම පුතාට මාමාගේ නම තබා කුඩා

යානාවක තබාගෙන මගේ පුතාත් බිරියත් සමග මාමා වදින්නට එන්නෙමි. එන ගමන් මගදී මම බිරියට පුතා මා අතට දෙන්නැයි කියමි. මම පුතා වඩාගනිමි. ඔබට පුතා වඩාගන්නට බැහැ. යානය පදවන්නැයි ඇ කියයි. එසේ කියා පුතා වඩාගෙන සිටින ඇයට එය බරක් වී පුතා රෝදපාරේ දමයි. ඉන්පසු පුතාගේ සිරුර උඩින් යානය යයි. ඉන්පසු මම, තී මට පුතා වඩාගන්නටත් නොදී දරාගන්නටත් බැරිව රියපාරේ දමීය. තී මා නැසුවා යයි කියා පිටට කෙට්ටෙන් පහර දෙන්නෙමියි කියා සිතමින් පවත් සලමින් සිටි තල්පතේ මීටෙන් උපාධ්‍යායනෙරුන්ගේ හිසට පහරක් ගැසූහ. තෙරුන්වහන්සේ, මේ සංසරක්බිත මගේ ඔලුවට ගසන්නේ ඇයිදැයි සිතා ඔහු සිතු සියල්ල දැන, ගැහැණියට පහරදෙනු නොහැකිව මේ මහලු තෙරුන්ට ගසන්නේ කවර වරදකටදැයි ඇසූහ. හෙතෙම, අතේ මා නැසුණා, මා සිතු සියල්ල මගේ උපාධ්‍යායනවහන්සේ විසින් දැන ගන්නා ලදී. මට මේ මහණකමෙන් වැඩක් නැතැයි පලායන්නට විය.

ඉන්පසු ලමයිනුත් සාමණේරවරුන් ඔහු පිටුපස එළවා අල්වාගෙන බුදුරදුන් හමුවට ගෙන ගියහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්මුන් දක, මේ එක හික්මුවක් රැගෙන ආවේ ඇයිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මේ තරුණ හික්මුව කළකිරි පලා යනු දක ඔහු රැගෙන ඔබවහන්සේ සමීපයට ගෙන ආමිහයි කීහ. මහණ එසේදැයි ඇසූ විට එසේ යයි පිළිතුරු ලැබීණි. මහණ, ඔබ මෙබඳු බරපතළ දෙයක් කරන්නේ ඇයි? ඔබ ආරද්ධවිරිය ඇති එක් බුදුවරයෙකුගේ පුතෙක් නේද? මා වැනි බුදුකෙනකුන්ගේ සසුනෙහි මහණවී තමන් දමනය කරගෙන, යෝව්‍යාන් හෝ සකෘදගාමී හෝ අනාගාමී හෝ රහත් හෝ වියයි කියවා ගත්තට නොහැකි වූයෙහිද? මෙබඳු බරපතළ දෙයක් කෙළේත් ඇයිද? ස්වාමීනි, මම කලකිරුණෙමි. කුමක් නිසා කලකිරුණෙහිද? හෙතෙම වස්සාවාසිකසාටක ලැබූ දිනයේ පටන් තල්අකුම්ටෙන් තෙරුන්ගේ හිසට ගැසූ තැන දක්වා ඒ සියලු පුවත් දන්වා මෙකරුණ නිසා පැනගියෙමි ස්වාමීනියි කීවේය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහණ මෙහි එන්න. අමුත්තක් නොසිතන්න. මේ සිත කෙතරම් දුරක තිබෙන අරමුණක් වුවද ගන්නාසුලුය. රාග දෝෂ මෝහ බන්ධනවලින් මිදීම සඳහා වෑයම් කිරීම වටී යයි වදාරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ.

දුර දුරව තනිව යන සිරුරකුත් නොම දරන
ගුණාවක හිඳ නිදන සිතක හැටි බලනු මැන
කවුරු හෝ සිත දමන කොළෝනම් වෙර රැගෙන
මාර බන්ධනවලින් මිදී නිවනට ම යයි

එහි දුර්ගමය යනු සිතෙන් මතුපිළිලක දෙයක් හෝ පෙරදිග ආදි දිසාභාගවලට යෑමක් නැත. කෙතෙක් දුරක වුවද තිබෙන අරමුණු දැනගනී යන අරුතින් දුර්ගම නම් වෙයි. සිත් හත අටක් කැණීමටලක පරාල මෙන් පොකුරට එක් ක්ෂණයක උපදින්නට සමාර්ථ නැත. උපදින විට එකම සිතක් උපදී. එය නිරුද්ධ වූ පසු නැවත එකක් නැවත එකක් ලෙස උපදී. එහෙයින් **එකවර** නම් විය. සිතට ශරීර සටහනක් හෝ නිලාදි වශයෙන් වර්ණ හේදයක් හෝ නැතැයි අසරීර නම් විය. භූතානම් වාතුර්මහාභූත භූතාවෝයි. මේ සිතද හෘදයරූපය ඇසුරු කොට පවත්නා හෙයින් **භූතාසය** යන නම ලැබීය. **යෙ විත්තං** යනු යම් කිසි පුරුෂයෝ හෝ ස්ත්‍රීහු හෝ ගිහියෝ හෝ පැවිද්දෝ හෝ නූපත් කෙලෙස්වලට උපදින්නට නොදෙමින් සිහියෙන් උපන් කෙලෙස් හැරදමන්නාහු වෙත් නම් **විත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති සංයතං අවික්ඛිත්තං කරිස්සන්ති මොක්ඛන්ති මාරබන්ධනාති**, යනු ඒ සියලු ක්ලෙශයන්ගේ අභාවයෙන් මාරබන්ධන සංඛ්‍යාත ක්‍රිහුමක සංසාර පැවැත්මෙන් මිදෙන්නෝ වෙත්.

දේශනා කෙළවර භාගිනෙය්‍යසංසරක්ඛිත ස්ථවිරයන් වහන්සේ යෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියහ. තවත් බොහෝ අය යෝවාන් ආදි මගඵලවලට පැමිණියහ. මහාජනයාට එම දේශනාව සාරථක විය.

සිව්වන භාගිනෙය්‍ය සංසරක්ඛිත තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

3. 5

අනවට්ඨිත විත්තස්ස ආදි මේ දේශනාව බුදුන් සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි විත්තහත්ථ නම් තෙරනමක් අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි. සැවැත්වාසී එක් කුලපුත්‍රයෙක් නැති වූ ගොතෙක් සොයමින් වනයට ගොස් මද්දහන්වේලාවේ ගොනා දෑක ගවධළ නිසි තැනට පමුණුවා ආර්යයන් වහන්සේලා ළහින් ආහාර ටිකක් ලබාගනිමිසි සිතා බඩසයින් පිඬින හෙයින් විහාරයට ගොස් හික්ෂුන් ළඟ සිට වැද එක්පසෙක සිටියේය.

එකල වනාහි හික්ෂුන්ගේ (අවක්කාරපාති) වළද ඉතිරිවන කොටස් දමන භාජනවල බත් ඇත. හික්ෂුහු ඒ ආහාර බඩසයින් පෙළෙනවුන්

දැක මෙයින් බත් ගෙන කවයි කීහ. බුද්ධකාලයෙහි නොයෙක් සුපච්ඡාදන සහිතව බත් ලැබුණේය. හෙතෙම එයින් තමන් යැපෙන පමණක් රැගෙන අනුභව කොට වතුර බී අත් යෝදගෙන හික්ෂුන් වැඳ ස්වාමීනී, අද අරියයන්වහන්සේලා ආරාධනා කළ දනයකට වැඩියානුදයි ඇසීය. උපාසකය තැන. හික්ෂුහු මේ ආකාරයෙන් හැමදාම දනය ලබන්නෙයි ප්‍රකාශ කළහ.

හෙතෙම, අපි නැගිට උත්සාහයෙන් රැදවල් නිතර වැඩ කළත් මෙවැනි මිහිරි ව්‍යාප්ත සමග බත් නොලබමු. මේ හික්ෂුහු මෙබඳු බත්ක් වළඳති. මට මේ ගිහිකමෙන් පලක් නැත. හික්ෂුවක් වන්නෙමිසි සිතා, හික්ෂුන් වෙත පැමිණ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේය. පසුව හික්ෂුහු යහපත උපාසකයාට පැවිදි කළාහුය. හෙතෙම බුදුන්ට උපන් ලාභසත්කාරයෙන් කිහිප දිනකින්ම ස්වල්ප සිරුරක් ඇත්තකු බවට පත්විය. ඉන්පසු ඔහු, මෙසේ පිටුසිඟා වළඳන ජීවිතයෙන් පලක් නැත. ගිහියකු වන්නෙමිසි සිතීය. ඔහු ගෙදර ගියේය. ගෙදර කටයුතු කරන ඔහුගේ ශරීරය කීප දිනකින්ම මළාතික විය. හෙතෙම මට මේ දුක්බර ජීවිතයෙන් කුමන ඵලයක්දැයි සිතා නැවත ගොස් පැවිදි විය. හෙතෙම කීප දිනක් ගතකොට නැවත කලකිරී උපැවිදි වූයේය. උපැවිදි ව සිටින කාලයේ ඔහු හික්ෂුන්ගේ උපස්ථායකු විය. හෙතෙම නැවතද කීප දිනකින්ම කලකිරී මට මේ ගිහි ජීවිතයෙන් වැඩක් නැතැයි හික්ෂුන් වෙත ගොස් වැඳ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේය. හික්ෂුහු ඔහුට උපකාර වශයෙන් පැවිදි කළහ. මෙසේ ඔහු හයවරක් පැවිදිවී ගිහි වූයේය.

හික්ෂුන්වහන්සේලා, මොහු සිතට වසීවී වයන්තෙකිසි චිත්තහත්ථයයි තමා කළහ. පැවිදි වෙමින් ගිහි වෙමින් මෙසේ කාලය ගත කරන ඔහුගේ බිරිය මේ අතර ගැබ්ණියක් වූවාය. ඔහු යත්වෙති වාරයෙහි ගිහි බවට පැමිණ වනයට ගොස් ගොවි උපකරණක් රැගෙන ගෙට ගොස් උපකරණ තබා තමන්ගේ කහවත් ගන්නෙමිසි ඇතුළතට ගියේය. ඒ වේලාවෙහි භාර්යාව වැදහෙව නිද සිටියාය. ඇ හැඳියළු සිරුරින් ඉවතට ගොස් කටෙන් කුණුකෙළඳ පිටවෙයි. නාසයෙන් ගුරුගුරු හඬ පිටවෙයි. කට විවෘතය. ඇ දෙස බැලූ ඔහුට ඉදිමිගිය සිරුරක් මෙන් වැටහිණ. හෙතෙම, අනේ, අතිවිචං දුක්ඛං යි කියා, මම මෙතෙක් කල් මෑ නිසා පැවිදිවී සිටිනු නොහැකිව ගිහිවීමි. කහවන රැගෙන එහි කෙළවර උදරයේ බඳිමින්ම නික්මී ගියේය.

ඉන්පසු අල්ලුගෙදර සිටි ඔහුගේ නැන්දණිය ගෙයින් පිටත්ව යන ඔහු දැක, මේ පිටත්ව යන්නා දැන් මොහොතකට කපිත් කැලයේ

සිට ආවේය. එසේ ආ හැටියේම කඩාවත බඩේ බැඳගෙන ගෙට ගොස් නිදන දුවණිය දක, ඔහු මැය දක කලකිරී යන්ට ඇතුයි, දුවට පරහක් ගසා, කාලකණණිය, තැගිටුව, තිගේ සැමියා තී නිද සිටින හැටි දක කලකිරී ගියේය. මින්පසු නම් තිට ඔහු ලැබෙන්නේ නැතැයි කීවාය.

අම්මා, නිකම් ඉන්න, ඔහුගේ යාමක් කොයින්ද? දවස් කීපයකින් නැවත ඔහු ආපසු එනවා ඇතියි කීවාය. හෙතෙමේ අනිවිට දුක්බං යයි කියමින් යන ගමනේදීම යෝවාත්ඵලයට පැමිණියේය. ඔහු ගොස් හික්ෂුන් වැඳ පැවිද්ද ඉල්ලීය. ඔබ පැවිදි කරන්ට අපට බැරිය. ඔබට පැවිදි බවක් කොයින්ද? ඔබේ මළුව අපේ කරකැනි මුවහත් තබන ගලක් වැනිය. ස්වාමීනි, මා තව එක වරක් පැවිදි කරන්න. හික්ෂුහු ඔහුට උපකාර වශයෙන් පැවිදි කළහ. හෙතෙම කීප දිනකින්ම සිව්පිළිසිඹියා සමග රහත් බවට පැමිණියේය.

හික්ෂුහු ඔහුට මෙසේ කීවේය. ඇවැත් චිත්තභත්ථයෙනි, ඇයි ඔබේ ආපසු යන ගමන් කාලය ඔබම දන්නෙහි නොවේ ද, මේ වර නම් ඔබේ ගමන් කාලය කල්ගියා වගෙයි. ස්වාමීනි, බැඳීම් සංසරග ඇති කාලයේ ගියෙමි. ඒ සංසරග බැඳීම් සිඳිබිඳී ගොස්ය. දන් ධර්මයට පැමිණ ඇති හෙයින් නොයමි. හික්ෂුහු බුදුන් හමුවට ගොස් ස්වාමීනි, මේ හික්ෂුවට අපි මෙසේ කී විට ඔහු මෙසේ කියයි. එකක් කීකල අනිකක් කියයි. අඟුන කපා කරයි කියා දන්වා සිටියහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ, ඔව් මහණෙනි, මා පුත්‍රයා තමනමන්ගේ තිර නොවූ සිත් ඇති කාලයේ, දහම නොදන්නා කාලයේ යාම ඊම කෙළේය. දන් ඔහුගේ පවිසින් සියල්ල ප්‍රතීණ යයි වදාරා මේ ගාථාද ප්‍රකාශ කළහ:

නොතිර වූ සිත් ඇති
සදහම කිසිත් නොමදත්
සැලෙන සැදැහැනියාගේ
නුවණ කිසි විට නොවැඩෙයි
රා දොයින් නොතෙත් වන
කෝපයෙන් දැඩි නොවන සිත්
ඇතිව පින්පවි දුරුකළ
රහතුනට බිය නොම වේ

එහි අනවට්ඨිත වික්කස්ස යනු මේ සිත නිතර බැඳී හෝ ස්ථාවර ලෙසින් හෝ නොපවතී. යම්කිසි පුද්ගලයෙක් අසුපිට තැබූ කොමඩු ගෙඩියක් මෙන් ද, දහයියා ගොඩක සිට වූ කණුවක් මෙන්ද, තට්ටහිසක

තැබූ අම් මලක් මෙන්ද කිසිවිටක නොවැටී නොසිටීද, එසේ කිසිකලක බුද්ධශ්‍රාවකයකු වෙයි. ආජීවකයෙක් වෙයි. නිගණ්ඨයෙක් වෙයි. තාපසයෙක් වෙයි. මෙබඳු පුද්ගලයා අනවට්ඨිත චිත්ත නම් වේ. ඒ අනවට්ඨිත චිත්තය ඇත්තාට යන අර්ථයි. **සද්ධම්මං අවිජානතො** යනු සත්තිස්ප්‍රකාර බෝධිපාක්ෂිකධර්මය යන මේ සදහම් නොදන්නා පුද්ගලයායි. අල්ප වූ ශ්‍රද්ධාව නිසා හෝ සැලෙන ශ්‍රද්ධාව නිසා **පරිජලව පසාදස්ස** යනු වෙයි. කාමාවචර රූපාවචරාදී හේදයෝද ඇති **පඤ්ඤ න පරිපූරති**. කාමාවචර සිත්වලද පරිපූරණත්වයට පත් නොවෙයි. ඉදින් කෙසේ නම් රූපාවචර අරූපාවචර ලෝකුත්තර ප්‍රඥ පරිපූරණ කෙරේදැයි දක්වයි. **අනවස්සුත චිත්තස්ස** යනු රාගයෙන් නොඉක්මුණු සිත් ඇත්තාටය. **අනත්වාහතවෙනසො, ආහතචිත්තො ඛිලජානොති** පැමිණි අවස්ථාවෙහි ද්වේෂයෙන් චිත්තයට පහර දෙන ලද බව කියන ලදී. මෙහි වනාහි ද්වේෂයෙන් නොනසනලද සිතට යන අර්ථයි. **පුඤ්ඤපාපහතීණස්ස** යනු චතුර්විධ මාර්ගඥනයෙන් ප්‍රභීණ කළ පුණ්‍යය මෙන්ම ප්‍රභීණ කළ පාපයද ඇති ක්ෂිණාශ්‍රවයන් වහන්සේගේ යන අර්ථයි. **තත්ථිජාගරතො භයං** යනු ක්ලේශ නිද්‍රාවෙන් නොනිදන ක්ෂිණාශ්‍රවයන්වහන්සේට බියක් නැති බව කියන ලද්දක් මෙන්ම, ඒ පුරුෂතෙම ශ්‍රද්ධාදී පංචවිධ ජාගර ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වන බැවින් ජාගර නම්. එහෙයින් ඔහුට නිදි වැරැවක් නොවැරැවක් කෙලෙස් බිය නම් නැත. ක්ලේශයන්ගේ නැවත පැවැත්මක් නැති හෙයිනි. ඔහු පිටුපස කෙලෙස් ඒමක් නැත. ඒ ඒ මාර්ගවලින් ප්‍රභීණ කළ කෙලෙස් නැවත නැවත පිටුපස නොඑන හෙයිනි. එහෙයින්ම මෙසේ කියා ඇත. යෝවාන්මගින් ප්‍රභීණ වූ යම් කෙලෙස් කොටසක් නැවත නුපදියි. පසුපසින් නොඑයි.

දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක සඵල වුවක් විය. ඉන්පසු දිනක හික්ෂුහු කථාවක් ඇති කළහ. ඇවැත්නි, මේ කෙලෙස් නම් හරිම බරපතළයි. රහත් වීමට පවා උපනිශ්‍රය හේතුයම්පත් ඇති කුලපුත්‍රයා කෙලෙස්වලින් කැළඹී ගොස් සත්වරක් ගිහිව සත්වරක් පැවිදි විය යනු ඒ කථාවයි. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔවුන්ගේ ඒ කථා පුවත අසා ඒ වේලාවට සුදුසු ගමනින් දම්සභාවට වැඩමවා බුද්ධාසනයෙහි වැඩහිඳ, මහණෙනි මා එන්නට පළමුව කවර නම් කතාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා, මෙබඳු කථාවකිනිසි කී කල්හි, එසේය මහණෙනි මේ කෙලෙස් නම් බරපතළයි. යම් විදියකින් මේ කෙලෙස් රූපී බවට පත්වී යමිකිසි තැනක ගොඩගැසිය හැකි නම් ඊට මේ සක්වළත් ඉඩ මදිය. බඹලොව අතිශයින්ම කුඩා වෙයි. කෙලෙස්වලට අවශ්‍ය ඉඩ කොහේවත් නැත.

මාවැනි ප්‍රඥප්තිපත්ත පුරුෂෝත්තමයන් පවා කෙලෙසින් කළකා දමු කළහි අවශේෂ අය ගැන කවර කථාද?

මම අධිතැළියක් පමණ වරා (ධාන්‍ය වර්ගයක්) විකක්ද, උදලු කෙටියක්ද නිසා සයවරක් පැවිදිව එබලු වාර ගණනක් උපැවිදිද වූවෙමි. ස්වාමීනි, කවදද? මහණෙනි එසේනම් අසව් යයි අතීතය ගෙනහැර දක්වුහ.

අතීතයේ බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජෙක් රාජ්‍යය කරන කාලයෙහි කුද්දලපණ්ඩිත නමැත්තා බාහිර සසුනක පැවිදිවී අටමසක් හිමවනේ වැස වැසි කාලයේ බිම තෙත්වූ කළුහි මගේ ගෙදර අධිතැළියක් වරාද, උදලු කෙටියක්ද ඇත. වරා නැලිබාගය නොනැසේවායි සිවුරු හැර එක්තැනක් උදල්ලෙන් කොටා, ඒ බිත්‍ර වසුරා අවශ්‍ය පොහොර ආදිය යොදා පැසුණු පසු කපා පාගා තැළියක් පමණ බිත්‍ර වෙන්කොට තබා සෙස්ස කාදමා, දැන් ඉතින් මට ගෙදර විසීමෙන් පලක් නැතැයි ඉදිරි අටමස පැවිදි වන්නෙමි යි සිතා ගොස් පැවිදි විය.

මේ ආකාරයෙන්ම තැළියක් පමණ වරාද, උදලු කෙටියක්ද නිසා සත්වරක් ගිහිවී සත්වරක් පැවිදිවී හත්වෙනිවර, මම සත්වරක් මේ උදලුකෙටියක් නිසා ගිහිවී පැවිදිවීමි. මෙය කොහේ හෝ දමන්නෙමි යි ගංතෙරට ගෙනගොස් වැවුණුතැන දැක්කොත් ගහට බැස ගන්නෙමි යන සිත ඇති වන නිසා එය වැටෙන තැන නොබලන්නෙමි යි ඒ ලෙස දමන්නෙමි යි සිතමින් තැළියක් පමණ වරාබිජු රෙදිකඩමාල්ලක බැඳ කඩමාල්ල උදලුතලයෙහි බැඳ උදලුමිටෙන් ගෙන ගංතෙර සිට ඇස්පියා හිසට උඩින් තෙවරක් කරකවා ගංගාවට වීයි කෙළේය. පසුව නැවතී බලා වැවුණු තැන නොදැක මම දිනුවායි තෙවරක් ශබ්ද කෙළේය. එවේලෙහි බරණැස් රජු පිටියර කලහයක් සංසිදුවා අවුත් නදිතීරයෙහි කලුපුරු බැඳගෙන සිටි අතර නෑම සඳහා නදියට බැස සිටියේය. ඒ අතර මේ ශබ්දයද ඇසුණේය. රජවරුන්ට මම දිනුවා යන ශබ්දය අමනාපය. රජු ඔහු ළඟට ගොස් මම දැන් සතුරන් වනසා දමා මම දිනුවා යයි මෙහි ආවෙමි. ඔබ, මම දිනුවා, මම දිනුවායි කැගසයි. මේ මොකද යි ඇසීය. කුද්දලපඨිකුමා, ඔබ බාහිර සොරුන් දිනුවෙහිය. ඔබ විසින් දිනන ලද්ද නැවත නොදිනුවක් විය හැකියි. මා විසින් ආධ්‍යාත්මික ලෝභ සොරුන් දිනන ලදි. ඔවුහු නැවත මා නොදිනනු ඇති. ඒ ජයම යහපතැයි කියා මේ ගාථාවද කීවේය.

යම් දිනුමක් පැරදේ නම්
 හොඳ දිනුමක් නොවේ
 යම් දිනුමක් නොපරදි නම්
 එයයි දිනුම ලොවේ

එකෙණෙහිම ගහ දෙස බලමින් ආපෝකයියා උපදවා විශේෂ අධිගමයකට පැමිණ අහසෙහි පලක් බැඳ හුන්නේය. රජු මහාපුරුෂයාගේ දහම්කථා අසා වැඳ පැවිද්ද ඉල්වා හට හමුදාවක් සමග පැවිදි විය. යොදුනක් පමණ පැතිරී පිරිසක් විය. තවත් සාමන්ත රජෙක් මොහු පැවිදිවූ බව අසා ඔහුගේ රජය අත්පත්කර ගනිමිසි අවුත් එසේ සමෘද්ධව පැවති නගරය හිස්ව ඇති බව දක මෙබඳු නගරයක් හැරදමා පැවිදිවූ රජු අඩුපාඩු ඇති තැනක පැවිදි නොවන්නේය. මාත් පැවිදි විය යුතුයයි සිතා එහි ගොස් මහාපුරුෂයා වෙත පැමිණ පැවිද්ද ඉල්ලා පිරිස සහිතව පැවිදි විය. මේ නියායෙන් රජවරු සත්දෙනෙක් පැවිදි වූවාහුය. අසපුව සත්යොදුනක් පමණ විශාල විය. රාජ්‍ය සම්පත් හතක් හැරදමා පැවිදිවූ මේසා විශාල පිරිසක් සමග මහාපුරුෂ තෙම බඹසරවාසය කොට බඹලොව උපන්නේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා, මහණෙනි, එද කුද්දල පණ්ඩිත වූයේ මමය. ක්ලේශයෝ නම් අතිශයින්ම බරපතළය.

පස්වන චිත්තගත්ථ තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

3. 6

කුම්භපමං ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්තුවර වාසය කරන කාලයෙහි පටන්ගත් විපස්සනාභාවනානුයෝගී හික්ෂුන් උදෙසා දේශනා කළසේක. සැවැත්තුවර පන්සියක් පමණ හික්ෂුහු බුදුන් හමුවෙහි රහත්වීම දක්වා කමටහන් ඉගෙන මහණදම් පුරමිහයි යොදුන් සියයක මග ගෙවා එක් බොහෝ මිනිසුන් වෙසෙන ගමකට පැමිණියාහුය. මිනිස්සු උන්වහන්සේලා දක පැනවූ ආසනවල වඩාහිඳුවා, ප්‍රණීත කැඳබත් ආදිය වළඳවා ස්වාමීන්වහන්සේලා කොහි වඩිනාසේක්දැයි ඇසූහ. පහසු තැනකටයයි කීකල්හි, ස්වාමීනි මේ තෙමස මෙහිම වැඩසිටිනු මැනවි. අපින් ඔබවහන්සේලා ළඟ තිසරණයෙහි පිහිටා සිල්ලකින්නෙමුයයි ඉල්ලා සිටියහ.

මිනිස්සු උන්වහන්සේලා ආරාධනය ඉවසූ බව දැන ස්වාමීනි මේ ලෙම එක් කැලෑවක් ඇත. එහි වසනුමැනවැයි කියා පිටත්කළහ. හික්ෂුහු ඒ කැලෑවට ගියහ. ඒ කැලෑවට අධිගෘහිත දේවතාවෝ, සිල්වත් ආර්යයෝ මේ කැලෑවට ආහ. ආර්යයන් මෙහි වසන කල දුදරුවන් සමග අපි මේ ගස්වලට නැගී සිටීම අයුතුයයි බිමට බැස මෙසේ සිතුහ.

මේ ආර්යයෝ මෙනත අද එක්රැස්සක් සිට ඒකාන්තයෙන් හෙටම ආපසු යන්නාහුය. හික්ෂුහුද දෙවෙනි දිනයේ ඇතුළුගමට පිටුසිඟා ගොස් නැවත ඒ වනයටම ආවාහුය. දේවතාවෝ, හෙට දිනයට කවුරුත් හෝ නිමන්ත්‍රණය කරන්ට ඇත, එහෙයින් නැවත ආවාහුය, අද යෑමක් නැත. හෙට යනු ඇතැයි සිතූහ. මේ ආකාරයෙන් අඩමසක් පමණ බිමට බැස සිටියාහුය. ඉන්පසු දේවතාවෝ - පින්වතුන්වහන්සේලා මේ තුන්මාසය මෙහිම වසනිසි සිතන්නෙමු. උන්වහන්සේලා මෙහි වසන කල අපි ගස්වලට නැග සිටීමද ක්‍රියාසුදුසුය. දුදරුවන් සමග තෙමසක් බිම සිටීමද දුක්බදයකය. කුමක් හෝ කොට මේ හික්ෂුන් මෙනතින් පලවා හැරිය යුතුයයි සිතූහ.

පසුව ඒ රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානවල මෙන්ම සක්මන් කරන මළකෙළවරන් සිඳි වෙන්වී ගිය හිස් ඇති කබන්ධරූප දැක්වීමටත් අමනුෂ්‍ය ශබ්ද ඇස්වීමටත් පටන්ගත්හ. හික්ෂුන්ට බිපිතක (කිබුහුන් යෑම) කාස (කැස්ස) ආදී රෝග ඇති විය. ඔවුහු ඔවුනොවුන්ට ඇවැත්නි ඔබට මොන රෝගයදැයි අසා මට කිබුහුන් යෑමේ රෝගය, මට කැස්ස ආදියයි කියා, මම අද සක්මන් කෙළවර හිසසුන් කබන්ධරූපයක් දිටිමි, මම දවල් ගතකරන තැන අමනුෂ්‍ය ශබ්දයක් ඇසීමි, මෙතැන අත්හැරිය යුතු තැනකි. අපට මෙතැන විසීම අපහසුයි. බුදුන් හමුවට යමුයි ඒ හික්ෂුහු එතැනින් නික්ම ක්‍රමයෙන් ගොස් බුදුන් හමුවට පැමිණ වැද එකත්පසෙක හිඳගත්හ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුන්ගෙන් මහණෙනි. ඇයි ඒ ස්ථානයෙහි විසීම අපහසු ද? එසේය ස්වාමීනි, එහි වසන අපට මෙබඳු භයානක අරමුණු හමුවෙයි, එබඳු අපහසුතා නිසා ඒ ස්ථානය හැරදමියයුතුතැනක් යයි එය හැරදමා ඔබවහන්සේ හමුවට ආවෙමු යයි කීහ. මහණෙනි, තුඹලා ඒ ස්ථානයට ම යාම වටී. ස්වාමීනි එහියන්ට අපට නොහැකියි. මහණෙනි, ඔබ එහි ගියේ ආයුධ රැගෙන නොවේ. දැන් ආයුධක් රැගෙන යන්න. ස්වාමීනි, මොන ආයුධද? ශාස්තෘන්වහන්සේ මමම තුඹලාට ආයුධ දෙන්නෙමි. මා දෙන ආයුධ රැගෙන යන්නැයි වදාරා, 'කරණිය මත්ථකුසලෙන යන්නං සන්නංපදං'

අභිසමෙව්ව, සක්කො උජ්ඣ ව සුජ්ඣ ව සුවචොවස්ස මුදු අනතිමානි' ආදී සියලු මෙන්තසුත්‍රය කියා, මහණෙනි, මෙය නුඹලා විහාරයෙන් පිටත ඇති වන ලැහැබේ සිට සජ්ඣායනා කරමින් ඇතුල්විහාරයට පිවිසෙව් යයි පිටත් කළහ. ඔවුහු බුදුන් වැඳ තික්මී පිළිවෙළින් එතැනට පැමිණ විහාරයෙන් පිටත සිට එකතුව සජ්ඣායනා කරමින්ම වනසංඝ්ඨයට පිවිසියාහුය. මුළු වනසංඝ්ඨයෙහි සිටි දේවතාවෝ මෙක්‍රීසින් ඇතිව හික්ෂුන්ට පෙර ගමන් කොට පාසිවුරු පිළිගැනීම විවාළහ. සිරුරු මිරිකීමට ඇසුහ. ඒ හික්ෂුන්ගේ ආරක්ෂාසංවිධාන සැලසුහ. තෙල්හි දමා බැඳ්දවුන් මෙන් ඒ ඒ තැන නොසැලී සිටියාහුය. කිසි තැනක අමනුෂ්‍යභවක් නොවීය. ඒ හික්ෂුන්ගේ සිත් එකභවිය. ඔවුහු රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානවල සිට විපස්සනාවට සිත යොමුකොට ශරීරයේ ක්ෂයවීම වැනසීම ගැන භාවනා වඩා මේ ආත්මභාවය නම් බිඳෙනසුලු අර්ථයෙන්, අස්ථාවර අර්ථයෙන් කුඹල්භාජනයක් හා සමාන යයි විදර්ශනා වැඩුවාහුය. සම්මාසම්බුදුරජාණන්වහන්සේ ගඳකිළියෙහි වැඩසිටගෙනම ඔවුන් විදර්ශනාවට වැඩුණු බව දනවදරා ඒ හික්ෂුන් අමනා, මහණෙනි, එසේමයි, මේ ආත්මභාවය නම් බිඳෙන අරුතින් - ස්ථාවර නොවන තේරුමෙන් කුඹල්බඳුනක් හා සමාන යයි ආලෝකයක් විහිදුවා යොදුන් සියයක් දුර සිටියත් අභිමුඛයෙහි සිටින්නාක් මෙන් සවණක්ඛස් විහිදුවා තමන්ගේ රූපය පෙනෙන සේ සලස්වා මේ ගාථාව වදළ සේක.

කළයකට සිරුරත් සිත නුවරකට සම කොට
මෙ උපමා සිහිකොට පඤ්ඤායුධය අරගෙන
මරසෙන් පරදවා යුදෙන් අත්පත් කළ ජය
රැකිය යුතු තිරකොට එයයි විදසුන් වඩන අරමුණ

එහි **කුම්භපමං** යනු අඛලදුබල යන අරුතින් දිගුකල් නොපවතින කාවකාලිකාර්ථයෙන් මේ කෙස්සමුහ සංඛ්‍යාත කය කුම්භපමං කුළේ බඳුනකට සමානයයි දන. **නගරුපමං** යනු නගරයක් නම් පිටතින් ස්ථිර වේ. ගැඹුරු ඇළවල්වලින්ද, ප්‍රාකාරවලින් වටකිරීමෙන්ද, දෙරටු හා මුරගෙවලින්ද ඇතුළත මැනවින් තැනු සතරමංසන්ධි, සිය ගණනින් යුක්ත ඇතුළත වෙළඳසැල් ආදියෙන්ද යුක්තය. එය පැහැර ගන්නෙමු යයි පිටතින් සොරු අවුත් පිවිසිය නොහැකිව පර්වතයක හැපුණාක් මෙන් ආපසු යයි. එසේ නුවණැති කුලපුත්‍රයා තමන්ගේ විදර්ශනාසිත ස්ථිර නගරයක් සේ තබාගෙන නගරයෙහි එකතුව සිට මුළුතත්තල ආදි නානාප්‍රකාර ආයුධවලින් සොරමුළ පලවා හරින්නාක් මෙන් විදර්ශනාමය ආර්යමාර්ග නැමති ප්‍රඥ ආයුධයෙන් ඒ ඒ මාර්ගවලින් නැසිය යුතු

ක්ලේශමාරයන් විනාශ කොට ඒ ඒ කෙළෙස්මරුන් සමග යුද්ධ කරවි, පහරදෙවි යන අර්ථයි. ඊතං ච රක්ඛෙ යනු දිනන ලද උපදවා ගන්නා ලද කරුණ විදර්ශනාව ආවාසසප්පාය, උතුසප්පාය, හොජනසප්පාය, පුග්ගලසප්පාය, ධම්මසවණසප්පාය ආදිය සේවනය නොකර, අතරින්පතර සමාපත්තියට සමවැදී එයින් නැගිට පිරිසිදු සිතින් සංස්කාරයන් ගැන මෙනෙහි කරමින් රැකගත යුතුයි. අනිවේශනො සියා යනු ආලය නොකිරීමයි. යම් විදියකින් යෝධයෝ යුද්ධපියෙහි බලකොටු බැඳගෙන හතුරන් සමග යුද්ධ කරමින් බඩගිනි හෝ පිපාසය ඇතිවී යුදඇඳුම් බුරුල්වූ හෝ ආයුධ තමන් අතින් ගිළිහී වැටුණු විට බලකොටුවට පැමිණ විශ්‍රාම ගෙන කාබී යුදඇඳුම් ලාගෙන ආයුධ අතට ගෙන නැවත ගොස් යුද්ධ කොට විරුද්ධයෝ මැඩලෙයිද, නොදිනු දේ දිනා දිනු කොටස රැක ගනීද එමෙනි. ඔහුම බලකොටුවෙහි විශ්‍රාමගෙන ඒ ගැන ප්‍රීතියෙන් නැවතී සිටියහොත්, ස්වකීය රාජ්‍යය පරහස්තගත කරන්නේය. එලෙසින්ම අලුතෙන් විදර්ශනාඵලය ලැබූ හික්ෂුච නැවත නැවතත් සමාපත්තියට සමවැද එයින් නැගිට ශුද්ධසිතින් සංස්කාරයන් ගැන මෙනෙහි කරමින් සිටියොත් ඔහුට එය රැක ගැනීමට පුළුවන් වේ. ඉන් ඉදිරියටත් ආර්යමාර්ග ලබා ගැනීමෙන් කෙළෙස් මරුන් දිනයි. යම් ශුද්ධසිතින් සංස්කාරයන් සිහිකිරීමට උත්සුක නොවුණොත් ඉන් ඉදිරියෙහි ඇති මාර්ගඵල ලබා ගැනීමට අපොහොසත් වෙයි. එනිසා රැකියයුතු දේ රැකගනිමින් නොනැවතිය යුතුය, සමාපත්තිය නිවේසනයක් කර නොගෙන, එහි නැවතීම නොකළ යුතුය. ආලය නොකළ යුතුය යන අර්ථයි. ඒ නිසා ඔබ හැම එසේ කළයුතුයයි දේශනා කළසේක.

දේශනාවසානයෙහි පන්සියක් පමණ හික්ෂුහු ඒ හුන් තැන්වලදීම ප්‍රතිසම්භිද්ධහිත රහත්බවට පැමිණ බුදුරජුන්ගේ රත්වන්සිරුර වර්ණනා කරමින්, ස්තූති කරමින් වන්දනා කරමින් ඉවත්ව ගියහ.

සංවත පන්සියක් විදර්ශක හික්ෂුන්ගේ වස්තුවයි.

3. 7

අචිරං වතයං කායො ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි පුනිගත්තතිස්සතෙරුන් අරභයා දේශනා කරන

ලදි. සැවැත්තුවරවාසී එක්කලපුත්‍රයෙක් බුදුන් හමුවෙහි බණ අසා පසුතට කැමතිව පැවිදි විය. උපසම්පදාව ලත් උන්වහන්සේ නිස්සස්ථවිර නමින් ප්‍රකට වූහ. කල් යෑමෙන් උන්වහන්සේගේ සිරුරෙහි එක් රෝගයක් හටගත්තේය. අබඟුට පමණ ගෙඩි හටගත්තේය. ඒවා පිළිවෙළින් මුං ඇට, කඩල ඇට, මසන්ගෙඩි, නෙල්ලි, බෙලිගැට, ලොකුබෙලිගෙඩි පමණ විශාල වී පුපුරා ගියේය. සියලු සිරුර ලොකු කුඩා සිදුරු වලින් ගහන විය. ඉන්පසු උන්වහන්සේ පූතිගත්තනිස්සස්ථවිර (ගෙඩි හැදුණු) නමින් ප්‍රකට වූහ.

පසු කලක උන්වහන්සේගේ සිරුරේ ඇට කැඩී බිඳී ගියේය. පිළියම් නොකළහැකි තත්ත්වයක් උදවිය. ආදිපෙරෙව් වස්ත්‍ර ලේ සැරව තැවරී සිදුරු සහිත කැවුමක් මෙන් විය. සමග හැසිරෙන අය උපස්ථාන කළ නොහැකිව හැරදමූහ. උන්වහන්සේ අනාථ වී වැද හොත්තෝ වූහ.

දිනකට දෙවරක් මහාකරුණාවෙන් ලොව දෙස බැලීම බුදුන්ගේ අවිජ්‍යත සිරිතකි. උදයනම ලොව බලන උන්වහන්සේ සක්වළමුවට පටන් ගදකිළි දෙරටුව දක්වා වූ ඥායෙන් ලොව දකිති. සවස් කාලයේදී බලන විට ගදකිළියෙන් පටන්ගෙන බාහිරලෝකය අභිමුඛ කොට ඥාය විහිදුවා ලොව බලති. එදින බුදුන්ගේ ඥාදූලට පූතිගත්තතෙරුන් හසු විය. ශාස්තෘන්වහන්සේ, නිස්ස තෙරුන්ගේ රහත් වීමට ඇති උපනිශ්‍රයසම්පත් දක මොහු සද්ධිවිහාරිකාදීන් විසිනුත් හැරදමා ඇත. දන් ඔහුට මා ඇර වෙනත් පිළිසරණක් නැතැයි ගදකිළියෙන් නික්ම විහාර වාරිකාවේ හැසිරෙන ගමන් ගිනිහල් ගෙට වැඩමවා, මහ සැළියක් සෝද ලීප උඩ තබා වතුර රත්වන තුරු ගිනිහල්ගෙය තුළම වැඩ සිටියහ. වතුර රත්වූ පසු වැඩමවා ඒ හික්ෂුව සිටි ඇදේ එක් පැත්තක් ඔසවා ගත්හ.

එකල හික්ෂුහු එහි පැමිණ ස්වාමීනි, ඉවත්වුව මැනවි. අපි ඇඳ එළියට ගත්තෙමු යයි ඔසවා ගෙන ගිනිහල්ගෙට රැගෙන ගියහ. ඔරුව (පටු ඔරුව) ගෙන්වා එහි සතපවා උණුදිය ඉස්වා ඒ හික්ෂුන් ලවා නිස්සතෙරුන්ගේ පෙරවූ රෙදි ඉවත් කරවා උණුවතුරින් සෝදවා මද අවිවෙහි තැබිබවූහ. ඉන්පසු ඔහුගේ සිරුර උණුදියෙන් යළිත් තෙමවා අතුල්ලා නැහැවූහ. එහි දී උන්වහන්සේ නැහැවීම අවසන් වන විට පාරුපණ්‍යද වියළිණි. ඉන්පසු උන්වහන්සේට ඒ වස්ත්‍ර පෙරවා, හැඳසිටි කසාවත් දියෙහි දමා පොඩිකරවා අවිවේ වනවාලූහ. උන්වහන්සේගේ සිරුරෙහි තිබූ ජලයද වියළිණි. නිස්සතෙරණුවෝ එක් කහවතක් හැඳ තවත් එකක් පෙරවා සැහැල්ලු ශරීර ඇතිව සිත එකඟ කරගෙන

ඇඳමන නිදගන්න. බුදුරජාණන්වහන්සේ තිස්සතෙරුන්ගේ ඇඳ ඉහානයේ සිට මහණ ඔබේ මේ කය විඤනය පහව ගිය කල උපකාරයක් නොමැතිව දරකඩක් මෙන් පොළොවෙහි වැටී යන්නේයයි වදාරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ.

සිත නැතිව ගිය කය
දිරා ගිය දර කඩක් මෙන්
පොළොව මත වැතිරී යයි
නොබොහෝ කලක් මෙහි සිට

එහි අවිරං වත යනු මහණ නොබෝ කලකින්ම අයංකායො පඨවිං අධිසෙස්සති මේ ප්‍රකෘති සයනයෙන් නිද සිටින පොළොව මත නිදන්නේය. සුද්ධො යනු පහවගියේ, පහ වූ විඤනය ඇති හෙයින් හිස් බවට පත් වී නිදන්නේ යයි පෙනෙයි. කුමක් වගේ ද? නිරන්තරං කලිංගරං රූපාකාරයක් අර්ථයක් නැති දරකැබැල්ලක් මෙනි. දවයෙන් වැඩක් ඇති මිනිස්සු කැලෑවට ගොස් ඇඳ නැති දඩු ඇඳ නැති හැටියෙන්මත්, වක් වී ඇති දඩු ඒ හැටියෙන්මත් කපා එක්තැන් කර ගනිති. සෙසු ලිවල සිදුරු වූ තැන් දිරාගිය තැන් ගැට ඇති තැන් කපා එහිම හැර දමති. පසුව වෙනත් දව අපේක්ෂා කරන අය අවුත් ඒ හැර දමූ ඒවා නොගෙන තවදුරටත් සොයා තමන්ට උපකාර වන දෑ පමණක් ගිනිති. සෙස්ස පොළව මතුපිටම වැටී තිබෙයි. ඒවා පාපුවරු ඇඳකකුල් එලක පුවරු ආදිය සැදීමට හැකි වූවත් හැර දමන්නාහ.

මේ ආත්මයෙහි (ශරීරයෙහි) දෙතිස් කුණප කොට්ඨාශවලින් ඇඳකකුල්වලට හෝ ගතහැක්කක් නම් නැත. හුදෙක් නිරන්තරං කලිංගරං නිරර්ථක දවුචක්ම වේ. මෙය විඤනය පහව ගිය කල කිහිප දිනකින්ම පොළොව මත වැතිරී යන්නේය.

දේශනා කෙළවර පුනිගත්තතිස්ස ස්ථවිරයන්වහන්සේ පටිසම්භිද සහිත රහත් බවට පැමිණියහ. තවත් බොහෝ අය සෝතාපත්ති ආදී ඵලවලට පැමිණියාහුය. ස්ථවිරයන් වහන්සේ රහත්බවට පත්වනවාත් සමගම පිරිනිවන්පෑහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ තිස්සතෙරුන්වහන්සේගේ සිරුර පිළිබඳ කටයුතු කරවා, ධාතුන් ගෙන වෛත්‍යයක්ද කරවූහ. හික්ෂුහු, ස්වාමීනි, පුනිගත්තතිස්සතෙරණුවෝ කොහි උපන්නාහුදැයි ඇසූහ. මහණෙනි, උන්වහන්සේ පිරිනිවන් පෑහ. ස්වාමීනි, මෙවැනි රහත්වීමට පවා උපනිශ්‍රය සම්පත් ඇති උන්වහන්සේ තුවාලවලින් ගහන වූයේ කුමක් නිසාද?

උත්වහන්සේගේ ශරීර ඇට බිඳී ගියේත් ඇයිද? කුමන කරුණක් රහත්වීමට උපනිශ්‍රයවීද? මහණෙනි, මේ සියල්ල ඔහු තමන්ම කළකම් නිසා සිදුවිය. ස්වාමීනි, උත්වහන්සේ විසින් කරන ලද ඒ කළකම් මොනවාද? එසේනම් මහණෙනි අසවි.

මෙතෙම කාශ්‍යප බුදුන් කල පක්ෂීන් මරා ජීවත් වන්නකු විය. බොහෝ කුරුල්ලන් බැඳ ඉසුරුමකුන්ට දුන්නේය. ඔවුන්ට දී ඉතිරි පක්ෂීන් වික්කේය. විකුණා ඉතිරි වූ කුරුල්ලන් මරා තැබූ පසු කුණු වී යන හෙයින් ඔවුන්ට ඉගිළී යා නොහැකි සේ ඔවුන්ගේ කකුල්වල ඇට සහ පියාපත් බිඳ එකතු කොට තැබීය. එවුන් දෙවෙනි දිනයේ වික්කේය. විශාල සංඛ්‍යාවක් වූ විට තමන්ගේ කෑමටද උයවන්නේය. දිනක් ඔහු රසබොජුනක් උයාගෙන සිටින විට එක් රහතත්වහන්සේනමක් පිඬුසිඟා වැඩමවා ඔහුගේ ගෙය ඉදිරිපිට සිටියෝය. හෙතෙම තෙරුන් දැක සිත පහදවාගෙන මා විසින් බොහෝ ප්‍රාණීන් මරා කනලදි. ආර්යයන්වහන්සේත් මගේ ගේ දෙරටුවට වැඩමවූහ. ඇතුල්ගේ රසබොජුනක්ද සුදුනම්ය. උත්වහන්සේට පිණ්ඩපාතය පූජාකරන්නෙමියි උත්වහන්සේගේ පාත්‍රය රැගෙන එය පුරවා රසපිණ්ඩපාතය පූජා කොට පසහ පිහිටුවා තෙරුන් වැඳ, ස්වාමීනි, ඔබ මෙලොව ජීවිතය - අද සාර්ථක කර ගත්තාක් මෙන් මටත් එසේම වේවායි කීවේය. උත්වහන්සේ එසේම වේවායි අනුමෝදනා කළහ. මහණෙනි එද කළකම් වශයෙන් නිස්සට මෙසේ විය. පක්ෂීන්ගේ ඇට බිඳීමේ හේතුවෙන් නිස්සගේ සිරුර ද ගෙඩිවචණුවලින් ගහන විය. ඇටද බිඳී ගියේය. කම්ණාශ්‍රවයන්වහන්සේට රස පිණ්ඩපාතයක් දීමේ ආනිසංශයෙන් රහත්බවට පැමිණියෝ යයි වදළහ.

සත්වන පුතිගත්තතිස්ස තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

3. 8

දියො දිසං ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ කොසොල් දනව්වෙහි නන්දගෝපාලකයන් අරභයා දේශනා කළහ. සැවැත්තුවර අනාථ පිණ්ඩික ගෘහපතියාගේ නන්ද නම් ගොපල්ලා ගවරැළ රකියි. ඔහු ආඨාස මහත්ධන, මහත්හෝගසම්පත් ඇත්තෙකි. කේණිය නම් ඡට්ටයා පැවිදි වෙසින් තම සම්පත් රැකීමට ඇවිදින්නාක් මෙන්, නන්ද ගොපල්ලාද

ගොපල වේශයෙන් රාජබලි පරිහරණය කෙරෙමින් ස්වකීය සම්පත් රකියි. ඔහු කලින් කල පස්ගෝරසය අතෙපිඩුගෘහපතියා ළඟට ගෙන අවුත් දී, බුදුන්ද දක්නට යයි. දහම්ද අසයි. තමන් වසන තැනට වඩින්නැයිද ඉල්ලා සිටියි.

බුදුහු ඔහුගේ නුවණ මුහුකුරා යෑම අපේක්ෂාවෙන් නොගොස් සිට දිනක් මුහුකුරා ගිය බව දන මහාභික්ෂුසංඝයා පිරිවරා වාරිකාවේ වඩිනා සේක් මගින් ඉවත්ව ඔහු වසන තැන ළඟම වූ එක්තරා ගසක් මුල වැටුනුත් සේක. තන්ද බුදුන් වෙත එළඹ වැද පිළියඳර කථා කොට බුදුන්ට ආරාධනා කොට සත්දිනක් භික්ෂුසංඝයාට ප්‍රණීත පංචගෝරසදනය දුන්නේය. සත්වෙනි දින බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමෙවෙනි බණ කියා දනකථාදී පිළිවෙළ කථාව දෙසුසේක. කථා කෙළවර තන්දගෝපාලක සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියේය. පසුව ඔහු බුදුන්ගේ පාත්‍රය ගෙන බුදුන් අනුව යන විට, සෑහෙන දුරක් ගොස් උපාසකය දූත් ඉතින් තවතුටියි කී කල්හි වැඳ තැවතුණේය. ඒ හාත් සමගම එක් වැද්දෙක් භීතයකින් විඳ තන්ද මරා දමීමේය. පසුව ආ භික්ෂුහු මෙය දැක, බුදුරජුන්ට මෙසේ දන්වා සිටියහ. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ මෙහි ආ නිසා තන්දගෝපාලක මහදන් දී පසුපස අවුත් තැවතුණු හැටියේම මරා දමන ලදී. ඉදින් ඔබවහන්සේ නොවැඩියාහු නම් ඔහුට මරණය නොවන්නේ නොවේද? මහණෙනි, මා ආවත් නොආවත් ඔහු සිව්දිසාවල සිව්අනුදිසාවල ගියත් මරණයෙන් මිදීමේ උපායක් නම් නැත. යමෙකුට සොරුන් විසින් හෝ වෙර ඇත්තකු විසින් හෝ යම් අවැඩක් අතතුරක් නොකෙරෙත් නම් ඒ අතරතුර මේ සත්වයන්ගේ ඇතුළත දුෂණය වූ වැරදි ලෙස පිහිටුවා ගත් සිත විසින්ම කරන්නේයයි කියා මේ ගාථාව වදළහ.

සොරෙක් යම් සොරකු දැක

ඊටත් වඩා වැඩියෙන්

අතතුරු සිදු කෙරේ නම්

එපව් සිත මහ විපතකි

එහි දිසො දිසං යනු වොරො වොරංදිස්වා යනුද පාඨාන්තරයි. සොරෙක් සොරකු දැක යනු අර්ථයි. යං තං කසිරා යනු යමෙක් ඔහුට නානාප්‍රකාර ව්‍යසන කරන්නේ නම්, (දෙවෙනි පදයෙහිද මෙසේ ම අර්ථ ගත යුතුය.) එයින් කියන ලද්දේ මෙයයි. එකෙක් එකකුට මිත්‍රදෝහි හොරෙක්ව, දුදරුවන් කෙත්වතු ගව මී සරක් ආදීන් කෙරෙහි විපත් පමුණුවමින් අපරාධ කෙරෙයිද, ඔහු ද එසේම තමන්ට විපත්ගෙන දෙන

සෞරතු දූක වේරිවාපන යම්කිසි කරුණක් නිසා වේර බැදගත් වේරියකු දූක තමන්ගේ කර්කශ බැවින් දරුණු බැවින් යම් ආකාරයකින් ඔහුට අනවසරයෙන් කෙරෙයිද, දුපුතුන් හෝ පෙළෙයිද, කෙත්වත් වනයා දමයිද, ජීවිතය හෝ නැති කර දමයිද, දශ අකුශල කර්මපට්ඨයන්හි වැරදි ලෙස තබාගත් සිත් ඇතිව, මිච්ඡා පණ්ණාසකං වික්කං පාපියො නං තතො කරෙ යනු ඒ පුරුෂයා ඊට වඩා පාපතර ක්‍රියාවක් කරන්නේය. කියන ලද ආකාර ඇති සෞරෙක් හෝ වේරියෙක් හෝ සෞරෙකුට හෝ වේරියෙකුට හෝ මේ ආත්මභාවයෙහි දුකක් උපදවයිද ජීවිතක්ෂයට හෝ පත් කෙරෙයිද මේ අකුශලකර්මපට්ඨයන්හි වැරදි ලෙස තබාගත් සිත මෙලොවදීම විවිධාකාර විපත්වලට පමුණුවයි. ආත්මභාව සියදහස් ගණන් සිව්අපාවල දමා හිස ඔසවන්නට නොදෙයි.

දේශනා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් ආදි ඵලවලට පැමිණියහ. මහාජනයාට ඒ දේශනාව සාර්ථක විය. උපාසකයා විසින් කරන ලද කර්මය හික්මුත් විසින් නොඇසූ හෙයින් ශාස්තෘන්වහන්සේ විසිනුදු ප්‍රකාශ නොකරන ලදී.

අටවන නන්දගෝපාලක වස්තුවයි.

3. 9

න තං මාතා පිතා කයිරා ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සෝරෙයානගරයෙහි දී උපදවා සැවැත්නුවරදී නිමවන ලදහ. සම්මාසම්බුදුන් සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි සෞරෙයානුවරෙහි සෞරෙයාසිටුපුත්තෙමේ එක් යහළුවකු සමග සුවපහසු යහනාවක හිඳගෙන මහත් පිරිවර සහිතව නෑම පිණිස නුවරින් නික්මුණේය. ඒ වේලාවෙහි මහාකච්චායන තෙරණුවෝ සෞරෙයානගරයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙනු කැමැත්තෙන් නුවරින් පිටත සිට සංඝාටිය පෙරවන සේක. තෙරුන්ගේ සිරුර රත්වන්නේය. සෞරෙයාසිටුපුත්‍රයා ඒ සිරුර දක, අනේ මේ තෙරණුවෝ මගේ භාර්යාව වන්නේ නම්, මගේම භාර්යාවගේ හෝ ශරීරවර්ණය මොහුගේ ශරීරවර්ණය මෙන් වන්නේ නම් කෙතරම් අගේ දැයි සිතීය. ඔහු එසේ සිතනවාත් සමගම ඔහුගේ පුරුෂලිංගය අතුරුදහන් වී ස්ත්‍රීලිංගය පහළ විය. හෙතෙම ලජ්ජාවට පත්ව යානයෙන් බැස පලාගියේය. පිරිවර ජනයෝ

ඒ කීමක්දැයි නොදන මේ කීමක් දැයි ඇසූහ. ඇ ගොස් තක්ෂශිලාවට වැටුණාය. ඇගේ යාථවාද ඔබ මොබ සොයා බැලුවත් නොදක්කේය. සියලුදෙනාම වහා ගෙවල්වලට ගියහ. සිටුපුතා කොයිදැයි ඇසූ විට නාගෙන ආවේයයි අපි සිතුවෙමුයි පිළිතුරු දුන්හ.

ඉන්පසු ඔහුගේ ඔවුපියෝ එහි සොයා බලා නොදක හඬා වැළඹී මැරෙන්නට ඇතියි සිතා මතක දන් දුන්හ. ඇ තක්ෂශිලාවට යන එක් ගැල් රංචුවක් දක ඒ ගැල් පසුපසින් ගියාය. ඉන්පසු මිනිස්සු තම ගැල් පිටුපසින් ඇ එනු දක, මෑ කාගේ දරියක්දැයි කථා කළහ. නුඹලා තමන්ගේ ගැල් දක්කාගෙන යන්න. මම පසින් එන්නෙමියි කියා ඇහිලිමුදුව ගළවා දී එක් ගැළක අවකාශ ලබා ගන්නාය. මිනිස්සු මෙසේ සිතූහ. තක්ෂශිලාවේ අපේ සිටුපුත්‍රයාට බිරියක් නැත. මෑ ගැන ඔහුට කියමු. අපට එය මහාලාභයක් වන්නේය. ඔවුහු සිටුගෙදරට ගොස් ස්වාමීනි, ඔබට එක් ස්ත්‍රීරත්නයක් ගෙනාවෙමුයි කීවාහුය. සිටුපුත්‍රයා ඒ අයා ඇත් ඔවුනුත් කැඳවා තමන්ගේ වයසට ගැළපෙන අහිරුපී ඇ දක උපන් ස්තේහ ඇතිව සිය ගෙදර තවතා ගත්තේය.

සසරෙහි මිනිස්සු ගැහැණුන් බවටත්, ගැහැණු මිනිසුන් බවටත් පත්වීම නොවූ දෙයක් නොවේ. මිනිස්සු පරදර සේවනය කොට මැරී ගොස් බොහෝ වර්ෂ සියදහස් ගණන් නිරයේ පැයී මිනිස්ථානියෙහි ඉපදෙන විට ආත්මභාව සිය ගණන් ස්ත්‍රීභාවයට පත් වෙති. ආනන්ද තෙරණුවෝත් කල්ප ලක්ෂයක් පිරු පාරමිතා ඇති ආර්යශ්‍රාවකයකු වූ නමුත් සසර සැරි සරා එන අතර එක් ආත්මභාවයකදී කඹුරු කුලයක ඉපදී පරදර කර්මය කොට නිරයේ පැයී අවසානයෙහි තුදුස් ආත්මභාවයක් අනුන්ගේ පාදපරිවාරිකාවක්-ස්ත්‍රියක් වූවාය. ආත්මභාව සතක් බිජේද්ධරණයට (ආණ්ඩකෝෂ ඉවත්කර දැමීමට) පත්විය.

ස්ත්‍රීහු වනාහි දනාදි පිත්තම් කොට ස්ත්‍රීභාවයෙහි කැමැත්ත හැරදමා තමා කළ මේ පිත පුරුෂාත්මභාවයක් ලබා ගැනීමට හේතුවේවායි ප්‍රාර්ථනා කොට මිය ගොස් පුරුෂාත්මභාව ලබා ගනිත්. සෑමයා දෙවියකු හැටියට ගෙන සැමියා කෙරෙහි මනා ඇවතුම් පැවතුම් කිරීම් වශයෙනුදු පුරුෂාත්මභාව ලබන්නියෝද වෙති. මේ සිටුපුත්‍රයා තෙරුන්වූහනසේ කෙරෙහි විකෘති සිතියක් උපදවා ගෙන මේ ආත්මභාවයේදීම ස්ත්‍රී භාවය ලැබීය. තක්ෂශිලාවේ සිටුපුත්‍රයා සමග සංවාසයට පැමිණි ඇගේ කුසෙහි ගැබක් පිහිටියේය. ඇ දසමසක් ගෙවා පුතකු ලැබුවාය. ඒ දරුවා ඇවිදින වයසට පත්කාලයෙහි තවත් පුතකු ලැබුවාය. මෙසේ ඇගේ කුසෙන් දරුවන් දෙදෙනකු ලැබුවාය.

සොරෙයා නගරයෙහිදී, ඔහු පිරිමියකුට සිටි කාලයේ ඔහුට දව ලැබූ දරුවන් දෙදෙනාත් සමග සිටිදෙනෙක් වූවාහුය.

එකල ඇගේ යහළුවුපුත්‍රයා සොරෙයානගරයේ සිට ගල්පත්පියකින් තක්ෂශිලාවට ගොස් සැප යහනාවක හිඳ නුවරට ඇතුළු විය. ප්‍රාසාදයේ ඉහළමහලේ සිටි ඇ කවුළු හැර දමා ඇතුළුවීය බලන විට ඒ යහළු සිටු පුත්‍රයා දක හැඳින දිසියක් යවා ඔහු කැඳවා මහල්තලයෙහි වාඩි කරවා සත්කාර සම්මාන කළාය. සිටුපුත්‍රයා ඇ අමතා, සොළුර, ඔබ මින්පෙර අප දක නැත. එසේ වුවත් ඔබ අපට මහත් සත්කාර කරන්නෙහිය. ඔබ අප ගැන දන්නෙහිදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි එසේය. මම ඔබ හඳුනමි. ඔබ සොරෙයානුවර වැසියෙක් නේද? සොළුර, එසේය. ඇ තම මවුපියන්, බිරිය, සහ පුතුන්ගේ සුවදක් විවාළාය. අනිත් තැනැත්තා. එසේය සොළුර, ඒ සියල්ලෝ සුවසේය, ඔබ ඒ අය දන්නෙහිදැයි ඇසුවේය. එසේය ස්වාමීනි මම ඔවුන් ගැන දනිමි. ඒ මවුපියන්ට එක් පුතෙක් ඇති. ඔහු දන් කොහේදැයි ඇසුවාය. සොළුර, ඔහු ගැන කථා නොකරව්. මම දිනක් සැප යහනක හිඳ තාන්ට යන අතර, ඔහු ගිය තැනක් නොදනිමි. හැම තැනම බලා ඔහු නොදක ඒ බව මවුපියන්ට දන්වුවෙමි. ඔවුහුද ඔහු ගැන හඬා වැළපී මළේ. යයි සිතා මළුවන් වෙනුවෙන් කළයුතු දේ කළහ.

ස්වාමීනි, ඒ සිටුපුතා නම් මම යයි ඇ කී විට, සොළුර නිකම් සිටුව. නුඹ කුමක් කියන්නිද? මගේ යහළුවා දෙවකුමරකු වැනි එක් පිරිමියෙකි, එය විය හැකියි හිමියනි, නමුත් ඒ කුමරා නම් මම යයි කීවාය. ඉතින් එය එසේ නම් දන් මේ කුමක් සිදුවී තිබෙයිද?

එදින ඔබ මහාකව්චාන ආර්යයන්වහන්සේ දක්කෙහිද, මම මහාකව්චානතෙරුන්ගේ රන්වන් සිරුර බලා අනේ මේ තෙරුන් මගේ භාර්යාව වන්නේ නම් හෝ මුත්වහන්සේගේ ශරීරවර්ණය මගේ භාර්යාවට ලැබෙන්නේ නම් හෝ ඉතා යෙහෙකැයි සිතීමි. එසේ සිතූ කෙණෙහිම මගේ පුරුෂලිංගය අකුරුදහන් විය. ස්ත්‍රීලිංගය පහළ විය. ඉන්පසු මම ලජ්ජාවෙන් කිසිවකුට ඒ බව දැන්වීමට නොහැකිව පලාගොස් මෙහි පැමිණියෙමි කීවාය. අහෝ ඔබ බැරෑරුම් ක්‍රියාවක් කෙළෙහිය. මට නොදන්නුවේ ඇයි? ඉතින් ඔබ තෙරුන්ගෙන් සමාව ගත්තෙහිද, ස්වාමීනි ක්ෂමා කරගන්නේ නැත. ඔබ ඒ තෙරුන් සිටින තැන දන්නෙහිද, උත්වහන්සේ මේ නගරය සම්පයෙහිම සිටිති. ඉදින් පිණ්ඩවරයාවෙහි වඩින ගමන් මෙහි වැඩියොත් මම ආර්යයන් වහන්සේට හික්ෂාභාරය දෙන්නෙමි ස්වාමීනියි ඇ කීවාය. එසේනම් චිහා සත්කාර කරව්. අපේ ආර්යයන් ක්ෂමා කරවන්නෙමි.

තෙරුන් වෙසෙන තැනට ගොස් වැඳ එකත්පසෙක හිඳ ස්වාමීනි, හෙට මගේ හික්මා පිළිගනු මැනවැයි කීය. සිටුවුන, ඔබ මෙහි ආගන්තුකයෙක් නොවේ ද, ස්වාමීනි, අපේ ආගන්තුක බව නොවිචාරනු මැනවි. හෙට මගේ හික්මාව පිළිගනු මැනවි. තෙරණුවෝ ආරාධනය භාරගත්හ. සිටු ගෙදරද තෙරුන් උදෙසා මහා සත්කාරයක් පිළියෙළ විය. තෙරණුවෝ දෙවෙනි දිනයේ ඒ ගෙදරට වැඩියහ. ඉන්පසු උන්වහන්සේ වඩා හිඳවා ප්‍රණීත ආහාර වලදවා සිටුවුනුයා ඒ ස්ත්‍රිය ගෙන තෙරුන් පාමුල හිඳවා ස්වාමීනි, මගේ යෙහෙළිණියට සමාව දෙනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය. මේ මොකද? තෙරණුවෝ ඇසූහ. ස්වාමීනි, මෝනොමෝ පෙර මගේ ප්‍රිය යහළුවෙකි. ඔබවහන්සේගේ රිද්ම දෙස බලා මෙබඳු සිතක් ඇතිකර ගත්තේය. ඉන්පසු ඔහුගේ පුරුෂ ලිංගය අතුරුදහන් වී ස්ත්‍රීලිංගය පහළ විය, අනේ ස්වාමීනි ඇට ක්ෂමාව දුන මැනවි. එසේනම් නැගිටින්න. මම නොපට සමාව දෙන්නෙමි.

තෙරුන්වහන්සේ, (බමාමි) සමාව දෙමිසි කී හැටියේම ස්ත්‍රීලිංගය අතුරුදහන් විය. පුරුෂලිංගය පහළ විය. පුරුෂලිංගය පහළවූ හැටියේම ඔහුට තක්ෂශිලාවේ සිටුවුනුයා, යහළු සහායකය, මේ දරුවෝ දෙදෙන ඔබේ කුසෙන් පිළිසඳගත් හෙයින් මා නිසා උපන් හෙයින් ඒ පුතුන් දෙදෙනා සමග මෙහිම වසමු. කලතොකිරෙනු මැනවිසි කීවේය. යහළුව, මම එක් අත්බවකදීම පළමුව පුරුෂයෙක්ව යළි ස්ත්‍රියක වී නැවත පුරුෂයකු බවට පත් වී කලකිරුණෙමි. පළමුව මට දව මේ පුතුන් දෙදෙනා උපන්න. ඒ මම එකම ආත්මභාවයක ඇති විප්‍රකාරයට පැමිණියෙමි. නැවත ගෙදර වසන්නැයි සංඥා නොකරව, මම ආර්යයන්වහන්සේ ළඟ මහණ වෙමි. මේ දරුවෝ ඔබට භාරයි. මොවුන් රැකබලා ගන්නැයි පුතුන් සිපවැළඳ ඇඟ පිරිමැද පියාට භාර කොට තික්ම ගොස් තෙරුන් ළඟ පැවිදි විය.

තෙරණුවෝත් ඔහු පැවිදි කරවා උපසම්පදාවද ලබාදී ඒ හික්මුව සමග වාරිකාවේ හැසිරෙමින් සැවැත්තුවරට වැඩියාහ. ඔහු සොරෙයාස්ථවිර නමින් ප්‍රකට විය. ජනපදවාසීහු එපුවත අසා කැළඹී කුතුහලයට පැමිණ අවුත් මෙසේ ඇසූහ.

ස්වාමීනි, මෙබඳු දෙයක් සිදුවිණිද, ඇවැත්නි එසේය. ස්වාමීනි, මෙබඳු කාරණාත් වෙයිද, ඔබේ කුසේ පුතුන් දෙදෙනෙක් උපන්නාහ. ඔබ නිසාත් පුතුන් දෙදෙනෙක් උපන්න. ඉතින් දැන් ඔබේ බලවත් ස්තේන්ද්‍රය මේ පුතුන්ගෙන් කාටද, ඇවැත්නි. මගේ කුසේ උපන් අයටයි. එන එන අය නිකර එයම ඇසූහ. තෙරණුවෝ තමන් කුස උපන් අයටම ස්තේන්ද්‍රය බලවත්යයි කීහ. පසුව මගේ ඒ කිසිවෙකුටත් ස්තේන්ද්‍රයක්

නැතැයි කීහ. හික්ෂුහු, මොහු බොරු කියන්නෙකි. පළමු දවසේ තම කුසෙහි උපන්නවුන්ටයයි කියා, දන් ඒ කිසිවෙකුටත් ස්තේහයක් නැතැයි අනිකක්ම කියතියි ශාස්තෘන්වහන්සේට දන්වූහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ හික්ෂුන් අමතා මහණෙනි, මගේ පුතා අනිකක් නොකියයි. මැනවින් සිත පිහිටුවාගෙන මාර්ගදර්ශනය දුටුවේලේ පටන් කිසිවෙකු කෙරෙහි ස්තේහයක් නොවීය. යමෙකුට යම් යම් සම්පත් ලබාදීම මවුපියන් විසින් කළ හැක්කක් නොවෙයි. එය මේ සත්වයන්ගේ අභ්‍යන්තරයෙහි පවත්නා සිත මනාලෙස පිහිටුවා ගැනීම මත පවතී, ඒ මනා සිතින්ම ලබා දෙන්නේයයි වදරා මේ ගාථාවද වදළහ:

මනා ලෙස වැඩූ සිත
සගමොක් සුව ලබා දෙයි
ඒ සැපත ගෙන දීමට
මව පියා හෝ අනික් නැයෝ
කිසිවිට සමත් නොවෙති
මනා සිතමයි එය කරන්නේ

එහි න තං යනු එම කරුණ මව කර නොදෙයි, පියා හෝ අන් නැයෝද කර නොදෙති. **සම්මාපණිහිතං** යනු දශකුශලකර්මපථයන්හි මනාකොට තබාගත් සිතයි. **සෙය්‍යාසො තං තතො කරෙ** යනු ඒ කාරණයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨතම වරතර උත්තරීතර ලෙස කරන්නේය. කරයි යන අර්ථයි. පුතුන්ට වස්තු සම්පත් දෙන මවුපියෝ එකම ආත්මභාවයක් වැඩ නොකර සැපසේ ජීවිතය පවත්වාගෙන යෑමට සෑහෙන ධනයක් දීමට සමත් වෙති. විශාඛාවගේ මවුපියෝත් එතරම් මහත්ධන මහා සම්පතක් වුවද එකම ආත්මභාවයක් සැපසේ ජීවත්වීමට තරම් ධනයක් දුන්න. වාතුර්මභාද්විපවල සක්විති සැප ලබාදීමට සමත් මවුපියෝ දුපුතුන්ට හමු නොවෙති. පළමුකොටම දිව්‍ය සම්පත් හෝ ප්‍රථමධ්‍යානාදි සම්පත් හෝ ලෝකෝත්තර සම්පත් දීමේ කථාවක්ම නැත. මැනවින් පිහිටුවාගත් සිත මේ සියලු සම්පත් ලබාදීමට සමත් වෙයි. එහෙයින් සෙය්‍යාසො තං තතො කරෙ යයි කියා තිබේ.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන් ආදී ඵලවලට පැමිණියහ. දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථකවිය.

නවවන සොරෙය්‍ය තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

විත්ත වර්ණනාව නිමි.

තෙවන වර්ගයයි.

කො ඉමං පට්ඨිං විජේස්සති යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වැඩවාසය කරන කාලයෙහි පොළොව පිළිබඳ කථාවෙහි නියැළී සිටි පන්සියක් හික්මුන් අරභයා දේශනා කළසේක. ඒ හික්මුහු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සමග ජනපද වාරිකාවේ හැසිර දෙවිරමට අවුත් සවස්වේලෙහි උපස්ථාන ශාලාවෙහි එකතුව තමන් ගියගිය තැන්වල, තොරතුරු එනම් අසවල් ගමේ සිට අසවල්ගමට යන පාර සමවිසමයි. මඩ බහුලයි. කැටගල් බහුලයි. කළුමැටි සහිතයි. මැටි තඹපාටයි ආදී වශයෙන් පට්ඨිකථා කළාහුය.

බුදුරදහු පැමිණ මහණෙකි, කිනම් කථාවක් කරමින් සිටියාහුදැයි විචාරා ස්වාමීනි අපි ඇවිද්ද තැන්වල පොළොව ගැන කථා කෙළෙමුයි කීකල මහණෙකි, මේ බාහිර පොළොවයි. තොප විසින් ආධ්‍යාත්මික පොළොව පිළිබඳ ප්‍රතිකර්මකිරීම වටනේයයි වදාරා මේ ගාථා දෙකද දෙසුයේක:

අත්බැටි නමැති මෙපොළොව කවුරුද	දන්නේ
යමලොව සඳෙවිලොව ගැන කවුරුද	දන්නේ
මල් කරුවෙකු ලෙසින් හොඳමල්	තෝරන්නේ
කවුරුද සනිස් බෝපැකි දම්පද	දන්නේ

හික්මීමෙන් කෙළවරවුණු උතුමයි මෙපොළොව	දන්නේ
යමලොව සහ සඳෙවිලොවත් ඒ උතුමාමයි	දන්නේ
දස්කම් ඇති මල්කරුමෙන් හොඳ මල්ටික	තෝරන්නේ
සේබ නමැති උතුමයි සඳහම්පද නිසිලෙස	දන්නේ

එහි කොඉමං යනු මේ ආත්මභාව නමැති පොළොව කවරෙක් දනිතිද? විජේස්සති යනු තමන්ගේ සැණයෙන් විශේෂයෙන් දනී, ප්‍රතිචේධ කරයි. සාක්ෂාත් කරයියනු අර්ථයි. යමලොකස්ථ යනු සතරාකාර අපාය ලෝකයයි. ඉමං සඳෙවිකං යනු දෙවිලෝ සහිතමේ මිනිස්ලොව ගැන කවුරු නම් දනිත්ද, දිනත්ද, විශේෂයෙන් දැන ගනිත්ද, ප්‍රතිචේධ කෙරෙත්ද, සාක්ෂාත් කෙරෙත්දැයි විචාරයි. ධම්මපදං සුද්දෙසිතං යථාස්ථභාවයෙන් කියනලද හෙයින් සත්තිස් බෝධිපාකම්මධර්ම සංඛ්‍යාත ධම්මපදය දක්ෂ මල්කරු පූජ්ථං මල් රැස්කරන්නාක්මෙන් කො පචේස්සති රැස්කරයි, විශේෂයෙන් දැනගනියි, පරීක්ෂා කෙරෙයි, ප්‍රතිචේධ කෙරෙයි. (අවබෝධ) සාක්ෂාත් කෙරෙයි යනු අර්ථයි. සෙබො යනු අධිශීල,

අධිවිත්ත අධිපක්ෂය යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන්ගෙන් හික්මුණේ යෝධාත් මාර්ගස්ථයා (මහට පැමිණි) ආදිකොට ඇති අර්හත්මාර්ගයෙන් දූත එසේම ඡන්දරාගය කඩා දමන්නේ, විශේෂයකි යනු විශේෂයෙන් දිනය. විශේෂයෙන් දූතගනී. ප්‍රතිවේධ කරයි. සාක්ෂාත් කරයි. යමලොකං ව යනු ඒ කියනලද ආකාර ඇති යමලෝකයද, ඉමං මිනිස්ලොව හා දේවලෝකයෙහි සදේවකං තමන්ම විශේෂයෙන් දූතගනී, ප්‍රතිවේධ කරයි. සාක්ෂාත් කරයි යන අර්ථයි.

සෙබො යනු තමන්ම සප්තවිධවූ ශෛක්ෂ්‍යයන් මේ ආත්මභාවපොළොව යම්පේ කුසලො දක්ෂ මාලාකාරනෙම මල්උයනකට පිවිසී මුහුකළ කැකුළුද, පණුවිදිමල්ද, මැලවීගියමල්ද, කොරඩැවුණුමල්ද හැරදමා ශෝභනවූ යහපත් ලෙස පිපිගිය මල්ම එකතු කෙරෙයිද, එසේම මොවුන් විසින් කියනලද අතිශයින්ම සම්පූර්ණවූ බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන්ද ප්‍රඥවෙන් පවේශයකි රැස්කරයි. පරීක්ෂාකරයි. ප්‍රතිවේධ කරයි. සාක්ෂාත් කරයි යනුවෙන් ශාස්තෘන්වහන්සේ තමන්ම ප්‍රශ්න විසඳලූසේක.

දේශනාවසානයෙහි පන්සියක් හික්ෂුහු පටිසම්භිද සහිතව රහත්බවට පැමිණියහ. ධර්මදේශනාව සාර්ථක විය.

පළමුවන පෘථ්වි කථාවෙහි නියුතු පන්සියක් හික්ෂුන්ගේ වස්තුවයි.

4. 2

පේණුපමං යනාදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසයකරන කාලයෙහි මිරිඟුව කමටහනක් කරගත් එක්තරා හික්ෂුවක් අරභයා දේශනා කළසේක. ඒ හික්ෂුව බුදුන් වෙතින් කමටහන් ගෙන මහණදම් පුරන්තෙමිසි ආරණ්‍යයට ගොස් බොහෝ උත්සාහ කොටත් රහත්විය නොහැකිව විශේෂයෙන් කමටහන් කියවා ගනිමිසි බුදුන් හමුවට එන අතරමග මිරිඟුවක් දක, මේ මිරිඟුව ග්‍රීෂ්මකාලයේ නැගී ළඟ ඇති රූපයක් මෙන් පෙනෙයි. ළඟට ආවවුන්ට නොපෙනෙයි. මේ ආත්මභාවයද ඉපදීම් වැයවීම් වශයෙන් එසේම වන්නේයයි මරිචිකර්මස්ථානය වධමින් අවුත් මාර්ගක්ලාන්තය ඇතිවී අවිරවතී ගහෙන් නා එක් සැඩපහර පෙනෙන ගංඉවුරේ ගසක් යට හිඳගත්තේය. ජලවේගය ගැටීමෙන් උඩට නැගී කැඩිකැඩී යන මහත්වූ පෙණපිටු දක

මේ ආත්මභාවයත් ඉපදී බිඳී යන්නේ ඒ ආකාරයෙනි. අරමුණු කරගත්තේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ගෙකිළියෙහි වැඩසිටිමින්ම ඒ තෙරුන් දැක, මහණ, ඒ එසේමයි, මේ ආත්මභාවයත් පෙණපිඩක් මෙන්, මිරිඟුවක්මෙන් උපදින බිඳෙන ස්වභාවය ඇත්තේයයි වදාරා මේ ගාථාවද වදාළේය.

පෙණ පිඩුවක් වැනි මේ කය
මිරිඟුවකැයි හඳුනාගෙන
මාරයාගෙ පස්කම් බැමි
බිඳ දු ජය ගන්නේ.

එහි ඉමං යනු මේ කෙස් සමූහ සංඛ්‍යාත කායං අබල දුබල අස්ථිරකාය තාවකාලික වශයෙන් පෙණපිඩුවකට සමානයයි විදිත්වා දූත මරීචි ධම්මං යනු යම්සේ මිරිඟුව දුර සිටින විට රූපගතවීමක් මෙන් අතින් ගතහැක්කක් සේ වැටහෙයි. ළඟට එන්නට එය රික්තයක් හිස් එකක් නැති එකක්සේ අතින් ගත නොහැක්කක් සේ වැටහෙයි. එසේම ක්ෂණිකව එකක් නැති එකක් ඇතිවන අර්ථ වශයෙන් මේ කයද මිරිඟුවකට සමාන පැවතුම් ඇත්තේය. අභිසම්බුද්ධානෝ යනු අවබෝධ කරන්නේ, දනගන්නේ යන අර්ථයි. පසුප්ඵකානි යනු මාරයාගේ පසුප්ඵක නම්ලද ත්‍රෛභූමිකවෘත්ත ආර්යමාර්ගඥායෙන් සිද්ධමා කම්මාශ්‍රව හික්මුව මාරුරාජයාගේ දර්ශනයට හෙවත් මාරදලට අසුනොවී, විෂය නොවී අමාමන නිවණට පැමිණෙන්නේය.

ගාථා කෙළවර තෙරණුවෝ ප්‍රතිසම්භිද සහිතව රහත්බවට පැමිණ බුදුන්ගේ රත්වත් සිරුරට ස්තුති කරමින් වන්දනා කරමින් පැමිණියේය.

දෙවන මිරිඟුවක් කර්මස්ථාන කරගත් හික්මුවකගේ වස්තුවයි.

4. 3

පුප්ථානිහෙව පචින්නං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් සැවැත්නුවර වසන සමයෙහි පිරිසත් සමග මහා චතුරපාරක වැටී මැරුණු විඩුඩහ අරහයා දේශනා කරනලදි. මේ එහි පිළිවෙළ කතාවයි. සැවැත්නුවර මහකොසොල් රජුහුත් පසේනදි නම් කුමරා විශාලානුවර මහාලි නම් ලිච්ඡවී කුමරා කුසිණාරාවේ මල්ලරජුහුත් බත්ධුල යන

කුමරවරු තිදෙනා දිසාපාමොක් ඇදුරන් ලෙස ශිල්පශාස්ත්‍ර හැදරීම සඳහා ගොස් නුවරින් බැහැර ශාලාවකදී එකට එකතුවී ඔවුනොවුන් එහි පැමිණි කාරණය කුලය නම්ගොත් විවාරා දැනගෙන යහළුවන්වී එක්වීම ආචාර්යයන් සම්පයට ගොස් මද කලකින්ම ශිල්ප ඉගෙන ආචාර්යයන්ගෙන් අවසර ලබාගෙන එකටම පිටත්වී ස්වකීය තැන්වලට ගියාහුය.

ඔවුන් අතර පසේනදි කුමරා සිය පියාට ශිල්ප දක්වා පැහැදුණු පියා ඔහු රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කෙළේය. මහාලී කුමරා ලිච්ඡවීන්ට මහත්වූ උත්සාහයෙන් ශිල්ප දැක්වීය. එහිදී ගන්නාලද වැයම නිසා ඔහුගේ ඇස් දෙකම විනාශවීය. ලිච්ඡවි රජදරුවෝ අනේ අපේ ආචාර්යවරයාගේ ඇස් විනාශවීයයි අපි ඔහු හැර නොදමමු, ඔහුට සලකන්නෙමුයි ලක්ෂයක් අයබදු උපදින එක් ගම්දෙරක් දුන්හ. හෙතෙම එය ලබා පත්සියක් ලිච්ඡවි රාජපුත්‍රයන්ට ශිල්ප උගන්වමින් සිටියේය.

බත්ධුලකුමරා උණගස් හැට බැගින් ගෙන මිටි බැඳ ඒවා මැදට යකඩකුරු ගසා මිටි හැට උඩට ඔසවා කෙළින්කරනබා මල්ලරාජ කුලයේ අය විසින් මේවා කැපියයුතු යයි කීකල අසු රියනක් අභයට පැන කඩුවෙන් ඒ උණගස්මිටි හැට කපා හෙළාගෙන යන අතර, අවසාන මිටිය කපද්දී කිණි යන හඬක් ඇසිණි. ඒ හඬ කුමක්දැයි අසා, ඒ සියලු උණගස් මැද යකඩකුරු ගසා ඇති බව දන කඩුව පැත්තකට දමා අඬමින්, මගේ මෙතරම් නැයන් සිටිද්දී එයින් එක් කෙනෙකු හෝ මට හිතවත්ව මේ කාරණය නොකීවාහුය. යම් ලෙසකින් යකඩකුරු දමා ඇති බව කල්තියා මා දනගන්නා නම්, මේ යකඩ හඬක් නොඇසෙන සේ සිඳින්නෙමි යි කියා මුත් සියලුදෙනා මරා රාජ්‍යය කරන්නෙමිදැයි මවුපියන්ට කීවේය.

දරුව මෙය ඔවුන්ගේ ප්‍රවේණි රාජ්‍යයයි. මෙය ලැබිය නොහැක්කකි. එසේ නොකරවයි නොයෙක් අයුරින් වැළැක්වූ හෙයින්, එසේනම් මගේ යහළුවා ලෙහට යන්නෙමි යි සැවැත්නුවරට ගියේය. පසේනදි කොසොල්ලු ඔහුගේ පැමිණීම ගැන අසා පෙරගමන්කොට මහත් හරසරින් නුවරට කැඳවාගෙන අවුත් සේනාපති තනතුරෙහි තැබීය. හෙතෙම මවුපියන්ද ගෙන්වාගෙන එහි වාසය කෙළේය.

දිනක් රජු ප්‍රාසාදකලයෙහි සිට ඇතුළුවීථිය දෙස බලාසිටින විට අනේපිඩුසිටුවරයාගේ, සුළුඅනාථපිණ්ඩිකගේ, විශාබාවගේ, සහ සුප්පවායාවගේත් යන මොවුන්ගේ ගෙවල්වල බත්කිස පිණිස වඩින

දහස් ගණන් හික්ෂුන් දෑක මේ ආර්යයන්වහන්සේලා කොහි වැඩමවන සේක්දැයි අසා, දේවයිනි, අනේපිටුසිටුවරයාගේ ගෙදර නිත්‍යබත් හා ගිලානබත් ආදිය සඳහා දිනපතා හික්ෂුන් දෙදහසක් වැඩමවති. සුඵ්අනේපිටුසිටුහුගේ ගෙදරට පන්සියකි. විශාඛාවගේත් සුප්පාවාසාවගේත් ගෙවල්වලද එසේය. ඒ අසා තමාත් හික්ෂුසංඝයාට උවැරුන් කරනු කැමැත්තෙන් විහාරයට ගොස් හික්ෂුන් දහසක් සමග ශාස්තෘභක්තවහන්සේට දනයට ආරාධනාකොට සන්දිනක් දන්දී සත්වෙති දිනයෙහි වැද බුදුන්ප්‍රමුඛ පන්සියක් හික්ෂුන්ට තිබෙව තමනිවසේ හික්ෂාව ගන්නැයි ආරාධනා කෙළේය.

මහරජ, බුදුවරු එකම ස්ථානයක නිරතුරුව දන් නොවළඳති. බොහෝ අය බුදුන්ගේ පැමිණීම අපේක්ෂා කරන හෙයිනි. ස්වාමීනි, එසේනම් එක හික්ෂුනමක් තිබෙව එවනුමැනවි. බුදුරජාණන්වහන්සේ එය ආනන්ද හිමියන්ට භාර කළහ. රජු හික්ෂුසංඝයා වැඩමවූකල්හි පාත්‍රය ගෙන මුත්තවහන්සේලා වැළඳවූව මැනවැයි කිසිවකුට භාරතොදී සන්දිනක් සියතින්ම වළඳවා අටවෙති දිනයේ කළයුතු රාජකාරි ඇති හෙයින් ප්‍රමාදවිය. රජගෙදරත් කිසිවකුට අණකර නොතිබූ නිසා අසුන් පනවා හික්ෂුන් වඩාහිඳුවා වළඳවන්ට නොලැබිණි. බොහෝ හික්ෂුහු අපට මෙහි සිටීම අපහසුයයි ආපසු වැඩියාහුය. රජු දෙවෙති දිනයේද පමාවිය. එදිනත් බොහෝ හික්ෂුහු ආපසු වැඩියහ. තෙවෙති දිනයේත් රජු පමාවිය, එදින ආනන්දතෙරුන් පමණක් තනිවම තවතා අවශේෂ හික්ෂුහු වැඩියාහුය.

පිත්වත්තයෝ කාරණා සිතියනැති අයවෙති. කුලයන්ගේ උපාසකවරුන්ගේ ප්‍රසාදයත් රකිති. බුදුරජාණන්වහන්සේට සැරියුත් මහමුගලන් දෙඅගසව්වත්තවහන්සේ හා බේමා උප්පලවණ්ණා අගුශ්‍රාවකා දෙනමක් හා චිත්තගෘහපති හත්ථාලවක යන උපාසකවරු හා වේච්ඡණ්ඩකීනන්දමාතා බුද්ධ්‍යත්තරා යන උපාසිකාවරු යන මේ අටදෙනා ආදිකොට ධාතාන්තරවලට පත් සියලුම ශ්‍රාවකයෝ දසපාරමිතාවලින් කොටසක් හෝ පුරා ඇතිහෙයින් මහ පිතූනියෝය. උතුම් ප්‍රාර්ථනා ඇත්තෝය.

ආනන්දතෙරණුවෝත් කප්පකම්මයක පටන් පිරු පාරමිතා ඇති උතුම් ප්‍රාර්ථනා ඇති මහපිත්වත්තයෙකි. උත්තවහන්සේ කාරණා සිතා ගැනීමේ දක්ෂතා ඇතිහෙයින් කුලයන්ගේ, උපාසකවරුන්ගේ ප්‍රසාදය රකිමින් තනියම සිටියහ. උත්තවහන්සේ පමණක් වඩා හිඳුවා වැළඳවූහ. රජු හික්ෂුන් ගිය පසු අවුත් ඒ ඒ තැන්වල තිබූ කෘයුතු බුදියයුතුදේ

එලෙසින්ම තිබෙනු දක, ඇයි ආර්යයන්වහන්සේලා නොවැඩිසේක්දැයි අසා ආනන්දතෙරුණුවෝ තනියම වැඩිසේක දේවයන්වහන්සැයි අසා, මගේ මෙපමණ ද්‍රව්‍ය සම්භාරයක් විනාශ කොළෝයයි හික්මුත් කෙරෙහි කිසි බුදුන් ළඟට ගොස්, ස්වාමීනි, මම පන්සියක් හික්මුත් උදෙසා දනය පිළියෙළ කෙළෙමි. ආනන්ද හිමියෝ පමණක් වැඩිසේක. පිළියෙළ කළ දනය එහෙම පිටින්ම ඉතිරිව ඇත. පන්සියක් හික්මුනු මගේ ගෙදරට දැන්වීමක් නොකළහ. ඊට හේතුව කුමක්දැයි විමසිය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ හික්මුන්ගේ දෝෂයක් නොවදරා මහරජ, මගේ ශ්‍රාවකයන් ඔබ හා සම කුච්ඡග කමක් නැත. එනිසා හික්මුන් නොආවා වියහැකියයි පවසා, කුලයන් වෙත යායුතු කරුණුත් නොයායුතු කරුණුත් ප්‍රකට කෙරෙමින් හික්මුන් අමතා මේ සූත්‍රය දේශනා කළසේක. මහණෙනි, අංග නවයකින් යුක්ත කුලයන් වෙත පළමුව නොපැමිණියත් පසුව යාම හෝ නොවී. දෙවනුව ගියත් එහි වාඩිවී නැවතීමත් වටනේ නොවෙයි. කෙබඳු අංග නවයකින්ද? ගෙට යනකල කැමැත්තෙන් නැගී නොයිටින්ද, කැමැත්තෙන් නොවදින්ද, කැමැත්තෙන් අසුන් පනවා නොදෙත්ද, දෙන්ට දෙයක් ඇතත් නැතිබැරිකම් කියා නොදෙත්ද, බොහෝ ඇතත් ටිකක් දෙත්ද, ප්‍රණීත දේ ඇතත් කටුක දේ දෙත්ද, සකසා නොදෙත්ද, දෙනදෙය වුවත් අපිළිවෙළින් නොසැලකිලිමත් ලෙස දෙත්ද, අනුමෙවෙනි බණ නාසත්ද, මහණෙනි, මේ අංග නවයෙන් යුත් කුලයන් වෙත මුලින් නොපැමිණියත් පසුව හෝ නොපැමිණියයුතුය. පැමිණියත් නැවතී හිඳ නොගත යුතුය. මහණෙනි, අංග නවයකින් යුත් කුලයන් වෙත පළමුවෙන් නොපැමිණියත් පැමිණිය යුතුවේ. පැමිණ නැවතී හිඳගැනීම යුතුය. කෙබඳු අංග නවයකින්ද? යම් කුලයක්, පවුලක් කරා යනවිට මනාපෙන් හිඳිඅසුන්වලින් නැගිටින්ද, කැමැත්තෙන් වැළඹී පිදුම් කෙරෙත්ද, මනාපෙන් අසුන් පනවා දෙත්ද, ඇතිදේ නොසහවා දෙත්ද, බොහෝදේ ඇතිවිට බොහෝ දෙත්ද, ප්‍රණීතදේ ඇතිවිට ප්‍රණීත දේ දෙත්ද, සකස් කොටම දෙත්ද නොසකස්ව නොදෙත්ද, අනුමෝදනා බණ කැමැත්තෙන් රැඳී අසත්ද මහණෙනි, මේ අංග නවයෙන් යුත් කුලයන් වෙත පළමුවනොගියත් යායුතුය. දෙවනුව හෝ යායුතුය. පැමිණ නැවතී හිඳගතයුතුය.

මහරජ මේ කරුණු අනුව මගේ ශ්‍රාවකයෝ ඔබ වෙතින් විශ්වාසයක් නොලබා නොගියා වියහැකියයි වදළහ. එසේ වදරා පුරාණ නුවණැත්තෝත් විශ්වාසයක් නොමැති නැත සකස්ව උපස්ථාන කළත්, මරණාසන්න

වේදනාවට පැමිණ විශ්වාසික ස්ථානයටම ගියහයි වදනෙකුත්, ස්වාමීනි, ඒ කවදදයි ඇසුවට අනිත් කථාවක් ගෙනහැරපෑහ.

අනිත්ගේ බරණැස් බුන්මදත්ත නම් රජු රාජ්‍යය හැරදමා ගොස් සාමිපැවිද්දෙන් පැවිදිවිය. ඔහු අනුව ගොස් තවත් පුරුෂයෝ පන්සියක්ද පැවිදිවූහ. ඔහු කේසවනාපය නමින් ප්‍රකටවිය. ඇදුම් පැළඳුම් පළඳවන කපුවාද ගොස් පැවිදිව කප්පක නමින් අතවැසි වූයේය. කේසව තවුසා පිරිසත් සමග අටමසක් හිමවන වෑය වර්ෂාකාලයෙහි ලුණුඇඟුල් සේවනය සඳහා බරණැස්ට අවුත් පිටුසිඟා ගියේය.

ඉන්පසු බරණැස් රජු ඔවුන් දක පැහැදි ඉදිරි සිවුමස තමන් සමීපයෙහි වාසයකිරීම පිණිස ප්‍රතිඥා ඇතිකර ගෙන උයනෙහි වාසය කරවා තෙමේ උදේ සවස උපස්ථානයට යයි. අවශේෂ තවුසෝ කීප දිනක් සිට ඇතුන්ගේ ශබ්දදිය ඉවසනු නොහැකිව කළකිරී ආචාර්යයෙහි, අපි කළකිරුණෙමු පිටත්වී යමිහයි කීහ. දරුවෙහි අපි කොහි යන්නෙමුද, ආචාර්යතුමනි, හිමවතට යමු. රජතුමා අප පැමිණි දිනයෙහිම සාරමසක් මෙහි විසීම පිණිස ප්‍රතිඥාවක් ගත්තේය. ඉතින් දරුවනි, කෙසේ යන්නෙමුද, ඔබ අපට නොදන්වාම ප්‍රතිඥා දුන්නෙහිය. අපට මෙහි විසිය නොහැකියි මේ කිට්ටුව ඔබේ පුවත් දැනගත හැකි තැනක වසන්නෙමුයි වැද පිටත්ව ගියහ. කපුඅත්තේවාසිකයා සමග ආචාර්යවරයා නැවතුණේය.

උපස්ථානයට ආ රජු ආර්යයන් කොහේදයි ඇසීය. මහරජ, කළකිරුණෙමුයි කියා හිමවතට ගියෝය. කපුඅතවැසියාද නොබෙර කලකිත්ම කළකිරී ගුරුතුමා යළියළිත් තවතද්දීම සිටිය නොහැකියයි කියා යන්ටගියේය. අනිත් තවුසන් ළඟට පැමිණ ආචාර්යයන්ගේ තොරතුරු අසාගෙන ළඟම තැනක විසීය. අතවැස්සන් ගැනම සිතමින් හුන් ආචාර්යයන්ට පසුකලෙක උදරරෝගයක් හටගත්තේය. රජු වෙදුන් ලවා පිළියම් කරවන නමුත් රෝගය නොසංසිදිණ. මගේ රෝගය සංසිදුවීමට ඔබ කැමැත්තෙහිදැයි කේසවතවුසා ඇසීය. ස්වාමීනි, එය මට කළහැකි නම් මේ දැන්මම ඔබට පහසු කරවන්නෙමියි රජු කීවේය. මහරජ මා සනීප කරවනු කැමැත්තෙහි නම් මා මගේ අතවැස්සන් ළඟට යවන්නැයි කීය. රජු ස්වාමීනි, යහපතැයි කියා ඇඳක වැදහොවා නාරද නම් ඇමති ප්‍රමුඛ තවත් ඇමතින් සිව්දෙනෙකුත් සමග මගේ ආර්යයන්වහන්සේගේ තොරතුරු නිතර දන්වා එවන්නැයි කියා පිටත්කෙළේය.

කපුආතවැස්සා ගුරුතුමා එන බව අසා පෙරගමන් කොට අනිත් අය කොතෙදැයි ඇසූ කල අසවල් තැන වසතියි කීවේය. ඒ තවුසෝත් ගුරුතුමා ආ බව අසා එතැනට එකතු වී ඇදුරුතුමාට උණුවතුර සපයාදී වනඵලාඵලද ගෙනදුන්හ. එකෙණෙහිම රෝගය සංසිදුණේය. කීප දිනකින්ම තවුස්තෙමේ රන්වන් සිරුරු ඇත්තෙකු විය. පසුව තාරද ඇමති මෙසේ ඇසීය:

හැම සම්පත් ඇති රජසැප හැරද
කේසී කොහොමද ඔබ තුටු වන්නේ
කපුවා සමගින් දිවිය ගෙවන්නේ
වනඅසපුව කෙලෙසද සිත් ගන්නේ

සිත් අලවන ගස් වැල් මෙහි බොහොමයි
එයින් ගතත් සිත පිබිදී යයි
කපුවාගේ සුමිහිරිවූ වචනය මනෝරමයි සිත් සනායාලයි
මේ ඇ කරුණින් තාරද මැතිසඳ මගේ සිතේ රමණය වැඩිවෙයි

සුවදින් මුසු ඇල්භාලේ බත් කා
පිරිසිදු මස් ඇ අහරින් ගත කළ
උරුහැලින් හා ලුණු තැති අහරින්
කෙසේද ඔබ දිවි ගතවෙන්නේ.

මිහිරිම හෝ අමිහිරි හෝ වේවා ටිකක්ම වූ හෝ බොහෝවුණත්
විස්වාසෙන් යම්දෙයක් බුදිනු නම් ඒ විස්වාසය පරම රසයි

ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැරපා ජාතකය සසඳමින් එකල රජු මොග්ගල්ලානය. තාරද සාරිපුත්‍රය. කපුආතවැස්සා ආනන්දය. කේසවනාපස නම් මමමයයි වදරා, මහරජ මේ ආකාරයෙන් අතීතයේද, පණ්ඩිතයෝ මාරණාන්තික වේදනාවට පත්ව විශ්වාසික ස්ථානවලටම ගියාහුය. මගේ ශ්‍රාවකයෝ ඔබ හමුවෙහි විශ්වාසය නොලබතියි සිතමි වදළහ. රජු හික්මුපංසයා සමග මා විශ්වාස වියයුතුයි. එය කරන්නේ කෙසේදැයි සම්මාසම්බුදුන්ගේ ඤාතිද්‍රවණියක් මගේ ගෙදර තවත්වා ගතයුතුයි. එසේකල ලදරු සාමණේරවරුද මා සම්මාසම්බුදුන්ගේ නැරඹෙකිසි මා සමග විශ්වාසවත්තව නිරන්තරයෙන්ම එන්නාහුයයි සිතා මට එක් ද්‍රවණියක් දෙවියයි ශාක්‍යයන් වෙත පණිවුඩ යැවිය. කිනම් ශාක්‍යයාගේ ද්‍රවණියද යන්න දැනගෙන එවියයි දූතයන්ට අණ කෙළේය. දූතයෝ ගොස් ශාක්‍යද්‍රවණියක ඉල්ලූහ.

ඔවුහු එකට රැස්වී, මේ රජු පක්ෂබල ඇති කෙනෙකි. ඉදින් නොදී සිටියොත් අප විනාශකර දමනු ඇති, අපේ කුලය හා සමාන නොවුවත් මෙය කෙසේ හෝ කළ යුත්තකි යි සිතූහ. මහානාම නම් ශාක්‍යාරජු, මගේ දිසියගේ කුස උපන් වාසභක්තිකියා නම් දුටු රූපයෙන් අගතැන්පත්ව සිටී. ඇ දෙමුයයි කියා දූතයන්ට මෙසේ කීය. හොඳයි රජුට දරියක් දෙන්නෙමු. ඇ කාගේ දුවක්ද? සම්මාසම්බුදුන්ගේ සුඵපියාගේ පුත් මහානාම ශාක්‍යයාගේ දුටු වාසභක්තිකියා තැමැත්තියයි. දූතයෝ ගොස් රජුට එපවත් දන්වූහ. රජු ඉතින් එය මැනවි. වහා කැඳවාගෙන් එවු. ක්ෂත්‍රියයෝ නම් බොහෝ මායා ඇත්තෝය. දැඩි දුටුක් වුවද එව්වොත්? යි පියා සමග එකම භාජනවල ආහාර අනුභවකරන්නියක ගෙන එවුයයි දූතයන් යැවීය.

ඔවුහු ගොස් දේවයන්වහන්ස, ඔබ සමග එකට ආහාර ගන්නා දුටුණියක් රජු කැමති වන්නේය යි දන්වූහ. මහානාම, දරුවනි යහපතැයි ඇ සරසවා තමන් ආහාර ගන්නා වේලාවෙහි කැඳවා ඇ සමග එකට ආහාර ගන්නාබව පෙන්වා දූතයන්ට භාරදුන්නේය. ඔවුහු ඇ කැටුව සැටවනට ගොස් ඒ පුවත රජුට දන්වූහ.

කුටුපහවුටු රජු ඇ ස්ත්‍රීන් පන්සියකට නායිකා කොට අග්‍රමහේමිකා තනතුරෙහි අභිෂේක කෙළේය. ඇ නොබෝ දිනකින් රන්වන් පුතකු වැදුවාය. ඔහුට නම්තබ්බ දිනයෙහි රජු තමන්ගේ මවගේ මව ළඟට පුතා යැවීය. ශාක්‍යාරාජ්‍ය දුහිතෘ වාසභක්තිකියා පුතකු වැදුවාය. ඔහුට නමක් තැබියයුතුය එය දන්වා එවන්නැයි හසුනක්ද යැවීය. ඒ හසුන ගෙන ගිය ඇමතියා මදක් බිහිරි තැනැත්තෙකි. ඔහු ගොස් මිත්තනියට දන්වීය. ඇ ඒ අසා වාසභක්තිකියා පුතුන් නොවදත් සියලු ජනයන් අභිභවා සිටී. දන් ඇ රජුන්ට අභිශයින්ම වල්ලභ වන්නේය යි කීවාය. බිහිරි ඇමතියා වල්ලභ යන වචනය බාගෙට අසා, එය විච්චිතයයි සලකාගෙන රජුන් වෙත ගොස් දේවයන්වහන්ස, කුමරාට විච්චිත කියා නම් කරන්නැයි දන්වා සිටියේය.

රජු එය තම කුලසත්තක පුරාණ නමක් වියයුතුය යි සිතා පුතාට විච්චිත යන නම තැබීය. ඉන්පසු ළමාකාලයේදීම ඔහු බුදුරදුන්ට ප්‍රියයෙකු කරනු කැමැත්තෙන් සෙන්පති තනතුරෙහි පිහිටුවීය. ඔහු කුමාරපෙරහරින් වැඩි සත්වයස් සපිරිකල, අතින් දරුවන්ට මවුකුලයෙන් ඇත් රූප අශ්වරූපාදිය තැගි වශයෙන් ගෙනඑනු බලා මෑණියන්ගෙන් මෑණියනි, අතින් කුමාරවරුන්ට ඇත් අස් ආදී රූප පණ්ඩුකරුවෝ ගෙන එති. මට කවුරුවත් එවැනි කිසිවක් නොඑවති. ඇයි ඔබට

මවුපියන් නැද්දැයි ඇසීය. ඉන්පසු ඇ, දරුව. ඔබේ ශාක්‍යරජදරුවෝ, මීළඹන්නේ බොහෝ දුර සිටිත්. ඔවුන් යම් යම් දේ එවනවා ඇතැයි කුමරා වංචාවෙන් රඳවා ගත්තාය. සොළොස් වයස්වූ පසු, මැණියනි, ඔබේ මිලුතු කුලිකයන් දකිනු කැමැත්තෙමිසි කිය. පුත, වැඩක් නැහැ. එහි ගොස් කුමක් කරන්ටදැයි වළක්වන නමුදු නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටියේය. ඉන්පසු ඇ එසේනම් යන්නැයි පිළිගත්තාය. ඔහු පියාටද දන්වා මහත්පිරිවර සහිතව පිටත්විය.

වාසභබන්තිසා කුමරා එහි යෑමට පෙරාතුව, මම මෙහි සුවසේ රැකෙමින් වසමි. මේ එන කුමරාට ස්වාමීදරුවන් විසින්, කිසිම තොරතුරක් නොදන්වන්නැයි ලිපියක් යැව්වාය. ශාක්‍යයෝ විඩුඩහගේ පැමිණීම ගැන අසා අපට වැදිය නොහැකියයි කුමරාට වයසින් බාල කුමාරවරු ජනපදයට යවා විඩුඩහ කපිලපුරයට පැමිණිකල සන්ථාගාරයෙහි රැස්වූහ. කුමරා එහිගොස් සිටියේය. ඉන්පසු ඔහුට, දරුව මේ ඔබගේ මවගේ මවය, මේ මාමායයි කීපසු ඒ සියල්ලන්ට වඳිමින් ගොස් තමන්ට වඳින එක් කෙනෙක් හෝ නොදක, ඇයි මට වඳින්නෙක් නැද්දැයි ඇසුවේය. බාල ශාක්‍යකුමාරවරු ජනපදවලට ගොස් ඇතැයි කියා ඔහුට මහත්වූ සන්කාර කළාහුය. කුමරා කීපදිනක් එහි සිට සපිරිවරින් නික්මුණේය. ඉන්පසු එක් දිසියක් සන්ථාගාරයෙහි කුමරා සිටි එලකය ගෙන මෙය වාසභබන්තිසා දිසියගේ පුතා හිඳගත් පුවරුවයයි බැණබැණ කිරිදියෙන් සෝදයි.

ඉක්බිති එක් ආරක්ෂක පුරුෂයෙක් බැරිවිගිය තමන්ගේ ආයුධ සොයා යන අතර එහි නැවතී එය ගන්නා අතර ඒ විඩුඩහ කුමරාට බණින ශබ්දය අසා ඒ ගැන දිසියගෙන් අසා, කුමරා මහානාම ශාක්‍යයාට දව වාසභබන්තිසා දිසියගේ කුස උපන් බව දැන බලනමුදුවට ඒ බව දන්වීය. වාසභබන්තිසා දිසි දුවණියකැයි දැනගත්විට මහා කෝලාහලයක් ඇතිවිය. කුමරා ඒ අසා මොවුහු මා හිඳගත් පුවරුව කිරිදියෙන් සෝදති. මම රාජ්‍යයෙහි පිහිටිකල මොවුන්ගේ ගලලෝහිතයෙන් මගේ හිඳිනා පුවරුව සෝදවන්නෙමිසි සිතාගත්තේය. ඔහු සැවැත්නුවරට ගියකල්හි ඇමතිගේ ඒ පුවත රජුට දන්වා සිටියහ. රජු මට දිසියකගේ දුවක් දුන්නාහුයයි ශාක්‍යයන් කෙරෙහි කිසි වාසභබන්තිසාවටත් පුතාටත් දුන් සැලකිලි කඩාදමා දසදිසියන්ට ලැබියුතු දේ පමණක් දෙවීය.

ඉන් කීපදිනකට පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ රජමාලිගයට ගොස් වැඩහුන්නේය. රජු අවුත් වැඳ, ස්වාමීනි, කුඹවහන්සේගේ නෑදෙයෝ මට දිසිදුවණියක් දුන්නාහුය. එනිසා මම ඔවුන්ට දුන් සැලකිලි කඩකොට

දසදසියන්ට ලැබියයුතු දේ පමණක් දෙවීමයි කීවේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ, මහරජ, ශාක්‍යයන් විසින් කරනලද්දේ අයුක්තියකි. දෙන්නාහුනම් සමජාතිකයන් දියයුතුය. ඒ ගැන මම මෙසේ කියමි. වාසභක්තියා ක්ෂත්‍රීය රජකුගේ ගෙහි අභිෂේක ලැබුවාය. විඩුවහන් ක්ෂත්‍රීය රජකුටම දව උපන්නේය. මවු පක්ෂයේ ගෝත්‍රය කුමක් කරන්නද? පියපක්ෂයේ ගෝත්‍රයම ප්‍රමාණවත්ය. පැරණි නුවණැත්තෝ දර විකුණා ජීවත්වන දිළිඳුස්ත්‍රියකට අගමෙහෙසුන් තනතුරු දුන්නාහුය. ඇගේ කුස උපන් කුමරා දෙළොස්සොදුනක්වූ බරණැස රාජ්‍යයට පැමිණ කට්ඨවාහන නම් වියයි කට්ඨභාරිජාතකය වදළහ. ඒ දහම් කථාව අසා පිතෘගෝත්‍රයම වුවත් ප්‍රමාණවත්යයි සතුටුව මවුපියන්ට උචිත සැලකිලිම දෙවීය.

කුසිනාරාවේ බන්ධුලසේනාපතිගේ මල්ලිකාදේවියගේ දුවණියවූ මල්ලිකා නම් භාර්යාවද බොහෝ කල් ගතවීත් නොවැදුවාය. ඉන්පසු බන්ධුල තමන්ගේ කුලගෙයටම යන්නැයි පිටත්කෙළේය. ඇ බුදුන් දක යන්නෙමියි දෙව්රමට ගොස් බුදුන් වැඳ සිටිකල්හි. බුදුහු කොයි යන්නිදැයි ඇසුවිට ස්වාමීනි, මගේ සැමියා මා කුලගෙදරට යවන්නියයි කීවාය. කුමක් නිසාද? මම පුතුන් නොලබන වඳ එකියක්ම ඒ නිසාය. කාරණය එය නම් යාමට වුවමනාවක් නැත, නැවතුවයි වදළහ. ඇ කුටුසිතින් බුදුන් වැඳ ආපසු රජමාලිගාවට ගියවිට නැවතුණේ ඇයිදැයි ඇසූකල දසබලයන්වහන්සේ මා නැවැත්වූහයි කීවාය. බන්ධුල තෙම, දුරදිග දක්නා බුදුන් විසින් යම්කිසි කරුණක් දකින්නට ඇතැයි සිතා භාරගත්තේය.

මීතොමෝ නොබෝ කලකින්ම ගැබක් පිහිටා උපන් දොළඳුකක් නිසා මට දෙළඳුකක් ඇතිවියයි දන්වුවාය. ඒ දෙළඳුක කුමක්ද? වේසාලි නගරයේ ගණරාජකුලයේ අයගේ අභිෂේකයේදී පැන් ගන්නා පොකුණට බැස නඟා එයින් පැන් ටිකක් බීම ඒ දෙළඳුකයයි කීවාය.

බන්ධුල යහපතැයි පිළිගෙන දහසක්දෙනා මසවන දුන්න ගෙන එය රථයකට නංවා සැවිත්තුවරින් පිටත්ව රථය පදවාගෙන ගොස් මහාලි නම් ලිච්ඡවි විසින් දෙනලද දෙරටුවෙන් වේසාලියට පිවිසියේය. මහාලි ලිච්ඡවිගෙන් නිවස ඒ දෙරටුව සමීපයෙහිම විය. හෙතෙම රථය එළිපත්තේ වැදුණු ශබ්දය අසා බන්ධුලගේ රියහඬ අද ලිච්ඡවීන් හය උපදවන්නේයයි කීය. පොකුණ ඇතුළතිනුත් පිටතිනුත් ආරක්ෂාව බලවත්ය. උඩින් වසා ඇති ලෝහමය දූල නිසා පක්ෂියෙකුටවත් යාමට ඉඩක් නැත. බන්ධුල සේනාපති රථයෙන් බැස ආරක්ෂකයන්ට වේවැලින් පහර දෙමින් ඔවුන් පලවාහැර ලෝහමය දූල සිඳදමා පොකුණ ඇතුළත

භාර්යාව තනවා තමාත් නාගෙන නැවත රථයට නංවා තගරයෙන් නික්මී ආමගින්ම ආපසු ගියේය.

ආරක්ෂකයෝ ගොස් එය ලිවිජවීන්ට දන්වූහ. කිසිගිය ලිවිජවි රජවරු පත්සියක් රථවලට නැගී බන්ධුලමල්ලයා අල්වා ගනිමුයි නික්මුණාහුය. ඒ පුවත මහලී ලිවිජවීටද දන්වූහ. හෙතෙම, නොයව්, ඔහු ඒකාන්තයෙන් තොප සියල්ලන් මරාදමනු ඇතැයි කීවේය. ඔවුහු යන්නෙමුයිම කීවාහුය. එසේ නම් ඔහුගේ රථයේ රථනාගිය පොළොවේ ගිළිගියතැන් දක එහිදී නැවතියව්. එතනදීත් නොනවතිව්නම් ඉදිරියේදී හෙණ ගසන්නාක් වැනි ශබ්දයක් ඇසුණුවිට එතැනදී නවතීව්. එතනදීත් නොනවතිව් නම් තොපගේ රථ පත්සියේ වියසිදුරු එකඑල්ලේ සිටිනු දුටුවහොත් එතනදී නවතුව. එතැන නම් පසුකර නොයායුතුමයයි කීවේය.

ලිවිජවීහු ඔහුගේ වචනයෙන් නොනැවතී බන්ධුල ලුහුබැන්දහ. මල්ලිකා ඒ දක රථ සමූහයක් පෙනෙන්නේයයි කීවාය. එසේනම් එකරථයක් සේ පෙනෙනකලට දන්වවයි කීවේය. ඕනොමෝ සියලුරථ එකක්සේ පෙනෙනවිට එය දන්වුවාය. එසේනම් මේ (තෝන්) ලණු අල්ලාගනුවයි ඒ ලණු ඇට භාරකොට රථයේ සිටම දුන්න නගාගන්නේය. ඒ රථයේ රෝද නාගිය දක්වා පොළොවේ ගිලිගියේය. ලිවිජවීහු එතැන දකදකත් නොනැවතුණාහ. බන්ධුල මද දුරක් ගොස් දුනුදිය (දුන්නේ ලණුව) ඇද පොලාපිය. හෙණ ගසන්නාක් වැනි හඬක් නිකුත්විය. ලිවිජවීහු එයින්ද නොනැවතුණහ. ලුහුබේද්දීම බන්ධුල රථයේ සිටගෙනම එක් ඊයක් විද්දේය. ඒ ඊය පත්සියක් රථවල රියහිස් සිදුරුකරගෙන ගොස් සන්නාහලාගෙන සිටි පත්සියයක් රජදරුවන්ද විද පොළොවට පිවිසියේය. ඔවුහු තමන්ට විද්ද බව නොදන එම්බල නැවතුව, එම්බල නැවතුවයි කියමින් ලුහුබැන්දහුමය. බන්ධුල, තෙපි මියගොස්ය, මැරුණුවත් සමග මම යුද්ධ නොකරමි කීය. මැරුණුවත් අපවගේ සිටිත්ද? එසේ නම් සියල්ලන්ට පෙරටුව සිටින්නාගේ සන්නාහය මුදවයි කීය. ඔවුහු සන්නාහය ගැළවූහ. එය මුදනවාත් සමගම ඔහු මැරී වැටුණේය.

ඉන්පසු බන්දුල ඔවුන් අමතා, තොප සියලුදෙනාත් මේ වගේමය. එනිසා තමතමන්ගේ ගෙවල්වලට ගොස් සංවිධානය කටයුතු දේ සංවිධාන කොට අමුදරුවන්ට අවවාදදී සන්නාහ මුදහරිවියයි කීවේය. ඔවුහු එසේ කොට සියලුදෙනාම ජීවිතක්ෂයට පත්වූහ. බන්ධුල, මල්ලිකාවත් සැවැත් තුවරට රැගෙන ගියේය. ඕනොමෝ යොළොස්වරකදී පුතුන් දෙතිසක් බිහිකළාය. ඒ සියල්ලෝම ශූර ශක්තිමත් අය වූහ. සියලු ශිල්පයන්හි

පරතෙරට පත්වූහ. එක්කෙනාට පිරිවර දහස බැගින් විය. පියා සමග රජමාලිගයට යන ඔවුන්ගෙන්ම රාජාංගනය පිරිහියේය.

දිනක් විනිශ්චයශාලාවේ වංචාවෙන් පරාජය ලැබූ මිනිස්සු බන්ධුල එනු දක මහ හඬින් කැගයමින් විනිශ්චය ඇමතියන්ගේ වංචා සහිත විනිශ්චයකිරීම දන්වා සිටියහ. බන්ධුල විනිශ්චයට ගොස් ඒ වංචාව නිරාකරණය කොට දඬුවම් ලැබිය යුත්තාටම දඬුවම් හිමි කෙළේය. එය දුටු මහාජනයා මහහඬින් සාධුකාර පැවැත්වූහ. රජු ඒ කීමෙක්දැයි අසා එකරුණ දැන ප්‍රීතී වී ඒ සියලු ඇමතියන් පහකොට බන්ධුලටම විනිශ්චයකිරීම භාරකෙළේය. ඔහු එතැන් පටන් මැනවින් තඩු විභාගකෙළේය. ඒ පැරණි විනිශ්චයකරුවෝ අල්ලස් නොලැබ ලාභ අඩුවීගොස් බන්ධුල රාජ්‍යය බලපොරොත්තු වෙතියි බොරු කියා රාජකුලය හා තිබුණු සම්බන්ධතා බිඳ දමූහ. රජු ඔවුන්ගේ කපා අසා සිත පාලනය කරගතනොහි මොහු මෙහිදීම මරා දමුවහොත් ගර්භා ඇතිවිය හැකියයි නැවත සිතා තමන්ම යෙදු පුරුෂයන් මගින් ප්‍රත්‍යන්තයට පහරදී, ප්‍රත්‍යන්තය කිපීඇත. ඔබේ පුතුන් සමග ගොස් ඒ සොරුන් අල්වාගෙන එවයි එහි යවා, එහිදීම මොහුගෙන් දෙතිසක් පුතුන්ගෙන් හිස් සිඳගෙන එවයි ඔහුත් සමගම තවත් සමර්ථ මහායෝධයන්ත් යැවීය.

ඔවුහු ප්‍රත්‍යන්තයට යනවාත් සමගම බන්ධුල සේනාපති එන්නේයයි යොදසිරි සොරු පලාගියහ. හෙතෙම එපෙදෙස සොර බියෙන් පලාගියවුත් ගෙන්වා තවත්වා නගරයට එන්ට පටන්ගත්ත. නුවරට නුදුරු තැනක රැඳීසිටි යෝධයෝ පුතුන් දෙතිසක් සමග බන්ධුලගෙන් හිස් සිඳ දමූහ. එදින මල්ලිකා දෙඅගසවුවන් ප්‍රමුඛ පන්සියක් හික්ෂුන්ට ආරාධනා කොට සිටියාය. එදින උදය වරුවේම, ඔබේ සැමියාත් සමග පුතුන්ගේ හිස් සිඳදමනලදැයි, හසුනක් ගෙනවුත් දුන්න. ඇ එපුවන අසා දැන කාටවත් කිසිවක් නොකියා හසුන ඉණ තබා හික්ෂුසංඝයා වැළඳවූවාය. ඉන්පසු ඇගේ පිරිවර ස්ත්‍රීහු හික්ෂුන්ට ආහාරදී ගිතෙල්සැළි ගෙන එනවිට තෙරුන් ඉදිරියේ වැටී බිඳිණි. ධම්මසේනාපති අතද හිමියෝ බිඳෙනසුලු දේ බිඳිණි. ඒ ගැන නොසිතන්නැයි කීහ.

මිත්තොමෝ ඉණෙන් හසුනක් ගෙන දෙතිසක් පුතුන් සමග පියාගේ හිස සිඳිනලදැයි මොවුහු මේ හසුන ගෙනආහ. මම ඒ අසාත් ඒ ගැන නොසිතුවෙමි. ගිතෙල් හැළියක් බිඳුණෙයයි මොනවා සිතන්ටද ස්වාමීනියි කීවාය. ධම්මසේනාපති හිමියෝ, අනිමිත්තමනඤ්ඤාං ආදියෙන් දහම්

දෙසා අසුනින් නැගිට විහාරයට වැඩියහ. ඇද දෙතිසක් යෙහෙළියන් කැඳවා ත්‍රිශිලාගේ සැමියෝ නිරපරාධයහ. තමන් පෙරකළ කථීවල විපාක ලැබුවාහ. ඔබ ඒ ගැන සිතා දුක් නොවන්න. ඒ රජුන් කෙරෙහි සිත් දූෂ්‍ය කරනොගන්නැයි අවවාද කළාය.

රජුගේ වරපුරුෂයෝ ඒ කථාව අසා ගොස් ඔවුන්ගේ නිදෙස්බව රජුට කීවාහුය. රජු සංවේගයට පැමිණ ඇගේ නිවෙසට ගොස් මල්ලිකා හා යෙහෙළියන්ගෙන් සමාව ඉල්ලා, මල්ලිකාට වරයක් දුන්නේය. ඇ එය පසුව ගතයුත්තක් කොට තබා, ඔහු ගිය පසු මතකබන්දී නාගෙන රජුන්වෙත පැමිණ, දෙවයිනි, ඔබ මට වරයක් දුන්නෙහිය. මට වෙනත් දෙයකින් ප්‍රයෝජනයක් නැත. මගේ දෙතිසක් යෙහෙළියන්ට ඔවුන්ගේ ගෞරවයට යන්ට අනුමතය දෙනුමැනවි. රජු එය භාරගත්තේය. ඒ දෙතිසක් පමණ යෙළුණියෝ තමතමන්ගේ ගෙවල්වලට යෑහු. මල්ලිකා කුසිතාරාවේ තමන්ගේ ගෞරව ගියාය.

රජු බන්ධුල සේනාපතිගේ බෑණ්ණු දීඝකාරායණට සේනාපති තනතුර දුන්නේය. හෙතෙම මොහු මගේ මාමා මරා දමුවේ යයි රජුගේ ප්‍රමාද අවස්ථාවක් සොයමින් සිටියේය. රජුද නිරපරාධ බන්ධුල මියගියද පටන් විසිළිසරට පැමිණ, සිතේ ප්‍රීතියක් නැතිව රජසැප නොවිත්දේය. එකල ශාස්තෘන්වහන්සේ ශාක්‍යයන්ගේම උලුම්ප නම් නියමිගම ඈසුරුකොට වාසයකරනසේක. රජු එහි ගොස් ආරාමය සමීපයෙහි කඳවුරු බැඳ මද පිරිවරකින් යුක්තව බුදුන් වැඩින්නෙමිසි විහාරයට ගොස් පංචරාජකතුධහාණ්ඩ දීඝකාරායණටදී තනිවම ගඳකිළියට පිවිසියේය. සෙසු විස්තර ධම්මවේනිය සූත්‍රය අනුසාරයෙන් දැනගත යුතුය. රජු ගඳකිළියට පිවිසිකල්හි කාරායණ ඒ රාජකතුධහාණ්ඩ රැගෙන විඩුඩහ රාජායෙහි පිහිටුවා, මේ රජුට එක් අශ්වයෙක්ද, එක් උපස්ථායිකා ගැහැණියකද නවතා සැවැත්නුවර බලා ගියේය.

රජු ශාස්තෘන්වහන්සේ සමග සතුටුසාමීවී කථාකොට එලියට අවුත් සේනාව නොදැක ඒගැන මාගමගෙන් අසා එසුවන දෑ, මගේ බෑණ්ණුවන්වූ (අජායන්) කැඳවාගෙන විඩුඩහ අල්වා ගන්නෙමිසි රජගහනුවරට යන්නේ විකාලයෙහි දොරවල් වසාඇති බැවින් නුවරට පැමිණ එක්තරා ශාලාවක නිද සිට අවිච්ඡිවලින් ක්ලාන්තවී රාත්‍රියේම මියගියේය. රාත්‍රිය පහව ගිය පසු, කොසොල්තරනිඳු අනාථවියයි, විලාපනගත ඒ ස්ත්‍රියගේ ශබ්දය අසා රජුට දැනුවුහ. හෙතෙම මාමාවූ රජුගේ මෘතශරීරය මහත්වූ සත්කාරයෙන් දවාපීය.

විදුඩහඳ රාජ්‍යය ලබා ඒ වෛරය සිහිකොට සියලු ශාක්‍යයන් මරන්නෙමි යි මහත්වූ සේනා සහිතව තික්වුණේය. එදින බුදුහු උදයන ලෝකය බලන්නාහු නැසවුනයාගේ විනාශය දක නැයන්ට සංග්‍රහ කිරීම උචිතය යි සිතා උදේ වරුවේ පිටු පිණිස වැඩමවා පිණිසපාතයෙන් පසු ගඳකිළියෙහි සිංහශය්‍යාවෙන් මදක් සැතපී සවස්වරුවේ අහසින් වැඩමවා කිඹුල්වත්පුර එක් තුනියෙවන ඇති රුකක්වූලක වැඩහුන්නේක.

එයින් මදදුරක් ගියතැන විදුඩහගේ රාජ්‍ය සීමාවෙහි සතව වැඩුණු මහනුගයක් විය. විදුඩහ බුදුන් දක ළඟට අවුත් වැඳ ස්වාමීනි, කුමක් නිසා මෙබඳු මේ උණුසුම් වේලාවේ මේ තුනියෙවන ඇති ගසමුල වැඩසිටින සේකද? මේ සතයෙවන ඇති නුගරුකමුල වැඩසිටිනු මැනවැයි කීවේය. මහරජ, එසේවේවා, එහෙත් නැයන්ගේ යෙවන ඊටවඩා සිසිල්යයි වදළකල්හි. නැයන් රැකගැනීමට බුදුන්වහන්සේ වැඩියා වියහැකිය යි සිතා, බුදුන් වැඳ නැවතී ආපසු සැවැත් කුට්ටියට ගියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් නැගිට ජේතවනාරාමයටම වැඩිසේක.

විදුඩහ රජ දෙස සිහිකොට දෙවෙනි වරටත් පිටත්ව ගොස් බුදුන්වැඳ නැවතද නැවතුණේය. තෙවෙනි වරත් පිටත්ව ගොස් බුදුන් දක නැවතුණේය. සතරවෙනිවර මහු පිටත්වූ කල ශාස්තෘන්වහන්සේ ශාක්‍යයන්ගේ පූර්වකර්මයන් දක ඔවුන් ගංගාවකට විෂ මිශ්‍ර කිරීමේ පාපකර්මය නැවැත්විය නොහැකි බව දනගෙන සතරවෙනි වර එහි නොවැඩියහ. විදුඩහ ශාක්‍යයන් වනයා දමන්නෙමි යි මහත් බලසේනා රැගෙන පිටත්විය.

සම්මාසම්බුදුන්ගේ නෑයෝ ආයුධවලින් යෙස්සන් සාතනය කරන්නෝ නොවෙත්, තමන් මරාදමුවත් අනුන් දිවි තොරකරන්නෝ නොවෙත්, එහෙයින් ඔවුහු, අපි දුනුශිල්පයෙහි පුරුදු, නිපුණ මහා ධනුර්ධරයෝ වෙමු. එහෙත් අප විසින් අනුන් මරාදමීම කළනොහැකිය. අපේ දස්කම් පෙන්වා පලවා හරිමුයයි සිතූහ. ඔවුහු සත්තාහ සත්තද්ධව පිටත්ව අවුත් යුද්ධය ආරම්භ කළහ. ඔවුන් විසින් විද හරිතලද ඊතල විදුඩහයන්ගේ මිනිසුන් අතරින් යයි. පුවරු මැදින් කන්සිදුරු ආදිය මැදින්යයි. ඒ දුටු විදුඩහ එමිබා සගයෙනි, ශාක්‍යයෝ අපි අසත්ප්‍රසාදකයෙමිහයි කියති. එය එහෙම වුණත් ඔවුහු මගේ මිනිස්සු මරති.

ඉන්පසු එක් මිනිසෙක් විදුඩහට මෙසේ කිය, කිම ස්වාමීනි, ඔබ නැවතී එය බැලුවෙහිද? ශාක්‍යයෝ මගේ මිනිසුන් නසති යි කියන්නේ

ඇයි? ඔබගෙන් කිසිම පුරුෂයෙක් මැරුණේ නම් නැත. එය බාර නොගන්නෙහි නම් ගණනය කරවන්න. ගණන් කර බලන විට එකෙක් හෝ අඩුනොවීය. විද්වහ නැවතී, සගයෙහි, යමෙක් අපි ශාක්‍යයම්භයි කියත්ද, ඒ සියල්ලෝ ඉතිරි නොකර මරා දමවි. මගේ මුත්තණුවන්වූ මහානාම ශාක්‍යයන් ළඟ හුන් අයට ජීවිත දනය කරවූ. ශාක්‍යයෝ අල්වාගැනීමට යමක් නොලැබ සමහරු තණපඳුරුද, තවත් සමහරු හුණුදඬුද අල්ලාගෙන සිටියහ. තෙපි ශාක්‍යයන් නොවේදැයි ඇසූවිට, දිවිගියන් මුසාවාද නොකියන හෙයින් සත්‍යය කියති. තෙපි ශාක්‍යයෝද නැද්දැයි ඇසූ විට මරතත් බොරු නොකියන හෙයින් මේ ශාක්‍යයෝ නොවෙත්. තණයයි කියති. උණුදඬු අල්ලා සිටියවුන් මේ ශාක්‍යයෝ නොවෙත්, උණුදඬුයයි කියති. ඔවුනතර මහානාම ළඟ සිටි අය ජීවිතය ලැබූහ. ඔවුන්ගෙන් තෘණ ඩැහැගෙන සිටියවුන් ශාක්‍යයෝ නොවෙතියි කීනිසා ඔවුහුද, උණුදඬු අල්ලා සිටිය අයද ජීවිත ලැබූහ. තණ ඩැහැගත්තවුන් තෘණශාක්‍ය යයිද උණුදඬු (තළ) අල්ලාගෙන සිටියවුන් තළශාක්‍යයන්ද නම් ලැබූහ.

සෙසු කිරිබෝන ළදරුවන්ගේ පටන් අත් නොහැර ඝාතනය කරමින් ලේගහක් කොට ඔවුන්ගේ ගළලෝහිතයෙන් ඉඳගන්නා පුවරුව සෝදවාලූහ. මෙසේ ශාක්‍යවංශය විද්වහ විසින් සමුලඝාතනය කරන ලදි. හෙතෙම මහානාම ශාක්‍යයන් කැඳවාගෙන යනගමන් උදේ ආහාර ගන්නා වේලාවෙහි ආහාර ගන්නෙමිසි එක් තැනක නැවතී බත්ගෙන ආ විට එක්ව කන්නෙමුයයි මුත්තාද එහි කැඳවීය. ක්ෂත්‍රියයෝ ජීවිතය ගියත් දඬුපුකුන් සමග එකට ආහාර නොබුදිත්, එහෙයින් මහානාම එක් විලක් දෑක ඇඟ කිලිටිව ගොස් ඇත. පළමුකොට නාගන්නෙමිසි කීය. ආයීයෙහි. මැනවි නහනු මැනවි. හෙතෙම මොහු මා සමග එක්ව ආහාර නොගනිතියි සිතා, මා මරා දමන්නේය, තමන්ම සියදිවි තසා ගැනීම යහපතැයි කෙස් මුද එහි අග එක් ගැටයක් ගසා කෙස් පා ඇඟිලිවල රඳවා දියෙහි ගිළුණේය. ඔහුගේ ගුණනෙදින් නාගලෝකය උණුසුම් ආකාරයක් ගත්තේය. නාරජු මේ කීමෙක්දැයි විමසා බලා ඔහු සම්පයට අවුත් ඔහු පෙණය මත තබාගෙන නාගභවනයට ප්‍රවිෂ්ඨ කරවීය.

හෙතෙම දෙළොස් වසරක් එහිම විසීය. විද්වහ මගේ මුත්තා දන් එකිනි දන්එකිනි හිඳ ඔහු පමාවන හෙයින් ගෙදර සොයාබලවා පහන් එලියෙන් අත් අයගේ රෙදි අතර පවා බලවා නොදැක ඔහු යන්ට ඇතැයි ගියේය. හෙතෙම රාත්‍රි භාගයෙහි අවිරවති ගහ ළඟට පැමිණ එහි කඳවුරු බැඳ නැවතුණේය. සමහරු ගහකුළ වැලිතලා මත්තෙහි

වැදහෙන්න. සමහරු ගොඩ නිදගන්න. ගහකුළ නිදගන්නවුන් අතර පෙරපව් නොකළ අයදවුහ. පිටත සිටියවුන් අතර පෙර පව් කළවුන්දවුහ. ඔවුන් නිදගත් තැන්වල කඩයෝ තැගුණහ. ඔවුහු මා නිදගත් තැන කඩයෝය, මා නිදගත් තැන කඩයෝයයි තැහිට පව් නොකළ හෙයින් තැහිට ගොඩට ගොස් නිදගන්න. පව්කළ අය ගහට බැස වැලිතලාවල නිදගන්න.

එකෙණෙහිම මහා වැස්සක් තදබල ලෙස වැස්සේය. ගහේ දියපහර අවුත් විඩුඩහත් සමග පිරිසද මුහුදට ගසාගියේය. සියල්ලෝ එහිදී මත්භ්‍ය කැසුබු ආදීන්ගේ ආහාර බවට පත්වුහ. මේ අතර - මහාජනයා අතර ශාක්‍යයන් මෙසේ කඩුවලින් කොටකොටා මැරීම තුසුදුසුයයි කථාවක් හටගත්තේය. මහණෙකි, මේ ආත්මභාවය අනුව නම් ශාක්‍යයන් මැරුණුහැටි එතරම් සුදුසු නැත, එහෙත් ඔවුන් පෙර කළකම් අනුව නම් එය යුතුම ආකාරයෙන් ඔවුන් විසින් ලබාගන්නා ලදී වදළහ. ස්වාමීනි, මොවුන් පෙරකුමක් කරන ලද්දේ විවාළෝය. මොවුහු එක්වී ගහකට විෂ දමනලද්දහ.

තැවත දිනක දම්සභාමණ්ඩපයේ කථාවක් ඇතිවිය. විඩුඩහ මෙතරම් ශාක්‍යයන් මරා ආවත් තමන්ගේ බලාපොරොත්තු ඉටු නොවී තිබේදදීම මෙතරම් පිරිසකුත් සමග මහමුහුදේ මසුන්ටත් කැසුබුවත්ටත් ආහාරයකටදී ඇයිද යනු ඒ කථාවයි. බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි වැඩමවා කිනම් කථාවක් කරමින් උන්නාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවකිනුයි දන්වූ කල්හි, මහණෙකි, මෙලොව සත්වයන්ගේ මනෝරථයන් මුදුන්පත් නොවීම, මරුවා අවුත්, නිදයිවින ගමක් යටකරගෙන ගසායන මහගංවතුරක් මෙන් ජීවිතින්දිය නැසී ගොස් සතර අපාය නමැති මුහුදේ ගිල්වාදමනි යි වදාරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශකළහ:

කම්සැපට ගිජුවී එයම සොයමින් ඇවිදින
ඒ ඇලුම් උදෙසා දිවිය කැපකළ මිනිසා
නොතිත් ආශා ඇතිකර එහිම වැනසීයයි
උයනකට ගිය මල්කරු එහෙමෙහෙ දුවන්නා සේ
නිදනා ගමක් යටකර වතුරෙන් ගසායනසේ
මාරදිය පාරෙන් ගසාගොස් වැනසීයයි

එහි බ්‍යාසත්තමනසං තරං යනු ලැබුණු දෙයෙහි හෝ නොලැබුණු දේවල ලැගී ඇලී සිටින මනසයි. යම්සේ මාලාකාරයෙන් මල්උයනකට පැමිණ මල් රැස්කරන්නෙමි යි එයින් මල්තෙලාගෙන තවත් නොයෙක් මල්ගස් දක සියලු මල් උයන කෙරෙහිම සිත යවයිද, මේ ගසිනුත් මල්

ගනිමිසි, මේ ගසිනුත් මල් ගනිමිසි ඇවිදිසිද, හමුවෙන මලගස් හැර වෙනත් ගස් කරා සිත යොදවයිද, මෙසේ ඒ ඒ ගස් කෙරෙහි සිත යොදවමින් ප්‍රමාද වෙයිද, මෙපරිද්දෙන් පුද්ගලයා මල්උයනක් වැනි පංචකාමගුණ මැදට බැස මනරම් රූපයක් ලැබී තවත් මනෝරමය ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශයනුත් දැක විඳ එයින් නොයෙක් දේ ප්‍රාර්ථනා කෙරෙයිද, එයින් කුමක් හෝ ලබාගෙන තවත් එකක් ප්‍රාර්ථනා කරයිද, රූපයක්ම ලැබී අතිකක් ප්‍රාර්ථනා නොකර එයම ආස්වාදය කරයිද, ශබ්දය කෙරෙහින් එසේම පවතියිද, ගවමහිය දියිය කෙතච්ඡුගමිනියමිගමි ආදියෙහිත් මේ නයින්ම හැසිරෙයිද අනගාරික පැවිදි කෙනෙක්වූ විට පිරිවෙන් විහාර පාසිවුරු ආදියෙහි යථෝක්ත ක්‍රමයෙන්ම පවතීද, එසේ කාමගුණ සංඛ්‍යාත වූ මල්ම රැස්කරමින් ලැබූ නොලැබූ දේ ගැන බැලුණු විසුරුණු සිත් ඇති මිනිසායි.

සුත්තංගාමං යනු ගමක ගෙවල් බිත්ති ආදියේ නිදහැනිමී වශයෙන් නිදීමක් නැත. සත්වයන්ගේ නිදීමාමාත්‍රය සුජ්‍ය නම් වෙයි. මෙසේ නිද සිටින ගමක්, යොදුන් දෙකකුනක් පුළුල් ගැඹුරු මහගංවතුරක් වැනි මාරයා අවුත් ගසාගෙනයයි. ඒ මහ මාරගංවතුර ගැණුමිනිසුන් ගවමහියයන් කුකුළන් ආදි කිසිවෙකුත් ඉතිරි නොකර මුළු ගමම ගසාගෙන මුහුදට දමා ඒ සියලු අය මත්භෞ කැසුබුවන්ගේ ආහාර බවට පත්කරයි. එමෙන් බ්‍යාත්සන්න මනසක් (පස්කම්මල ඇළුණු බැදුණු සිත) ඇති මිනිසා මරණය නමැති මරුවා අවුත් ඔහුගේ ජීවිතෙන්දිය සිද්ධමා සතරඅපා මුහුදුවල ගිල්වා දමන්නේය.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියහ. මහාජනයාට දේශනාව සාර්ථක විය.

තුන්වන විච්ඡිධග වස්තුවයි.

4. 4

පුප්ථානිහෙව ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වසන සමයෙහි පතිපුජිකාව අරභයා දෙසුයේක. කථාවස්තුව තවතිසා දෙව්ලොව උපන්නකි. එහි මාලාහාරී නම් දිව්‍යපුත්‍රයා දිව්‍ය අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරා උයනට පිවිසියේය. පත්සියක් දෙවිද්‍රවණියෝ ගස්වලට නැගී මල් කඩා දමත්, පත්සියක් කැබූ මල් රැගෙන දිව්‍යපුත්‍රයා

සරසනි. එයින් එක් දෙවිද්වක් ගස්අත්තකදීම මළාය. සිරුර පහත්සිඵවක් මෙන් නිව්ගියේය. සැවැත්නුවර එක් කුලගෙයක උපන් ඇ උපන් හැටියේම පසුගිය ජාතිසිහිකිරීමේ ශක්තිය ලබා පෙර මාලාහාරී දිව්‍යපුත්‍රයාගේ භාර්යාවවූ බව දක වැඩිවියට පැමිණ සුවදමල් පූජාකොට යළිත් සිය සැමියා ළඟම ඉපදීමට ප්‍රාර්ථනා කළාය.

ඇ සොළොස්සැවිරිදි කල්හි පතිකුලයට ගොසිනුත්, සලාකබත්, පාක්ෂිකබත්, වස්සාවාසික යන දන්දී මේ කළ පින් මගේ සැමියා ළඟ ඉපදීමට හේතුවායනා වේවායි පැතුවාය. ඉන්පසු හික්ෂුහු මොතොමෝ මහත් උනන්දුවෙන් ස්වාමියාම පතයි කියා ඇ පතිපූජකා තමින් හැදින්වූහ. ඇද නිරතුරුව ආයතනශාලා සුදුනම් කරයි, පැන් ගෙන එයි. අසුන් පතවයි. වෙනත් මිනිස්සු සලාකබත් ආදිය දෙනු කැමැත්තෙන් මැණියනි, මේ දනුත් හික්ෂු සංඝයාට පිළියෙළ කර දෙන්නැයි කියා ගෙනවුත් දෙති. ඇ මේ අයුරින් යාමිරිමි කිරීමෙන් එක් පියවරකට සපණයක් පමණ කුසල්දහම් ලබා ගන්නාය. මේ අතර ඇගේ කුසෙහි ගැබක් පිහිටියේය. ඇ දසමස් ඇවෑමෙන් පුතෙකු වැද්වාය. ඔහු පියවර ඔසවන කාලයේ තවත් පුතෙකුද, තවත් පුතෙකුද වශයෙන් පුතුන් සතර දෙනෙකුම ලැබුවාය.

දිනක් ඇ දන්පූජා කොට බණ අසා සිල්ඥක සවස්භාගයේ එකෙණෙහි උපන් රෝගයකින් කළුරිය කොට තම පැරණි ස්වාමියා ළඟ උපන්නිය. සෙසු දෙවගනෝ එතෙක් කල්ම දිව්‍යපුත්‍රයා සරසමින්ම සිටියාහුය. දිව්‍යපුත්‍රයා ඇ දක, ඔබ උදේ පටන්ම නොදැක්කෙහිය, කොහි ගියාදැයි ඇසීය. ස්වාමිනි, මම චුතවීමි. කුමක් කියන්නිද? එසේය ස්වාමිනි, චුතවී සිටියෙමි. කොහි උපන්නිද?

ස්වාමිනි, සැවැත් නුවර කුලගෙයකය. කෙතෙක් කල් එහි සිටියාද? ඇ දසමසක් ඇවෑමෙන් මවුකුසින් බිහිවී සොළොස්සැවිරිදි කල වෙනත් කුලයකට ගොස් දරුවන් සිවුදෙනෙකුද වද දනාදි පින්කොට නුඹ පතා අවුත් ඔබ සම්පයෙහිම ඉපදුණෙමියි කීවාය. එහි මිනිසුන්ට ආයුෂ ප්‍රමාණය කෙතෙක්ද? අවුරුදු සියයක් පමණය. එපමණක්මද? එසේය හිමියනි. මෙපමණ ආයුෂත් ගෙන උපන් මිනිස්සු පමාව පවිකම් කරමින් සිටිත්ද, නැතහොත් දනාදි පින්කම් කරත්ද?

හිමියනි, කුමක් කියන්නෙහිද? අසංඛ්‍යයක් ආයු ඇතිව උපන්නාක්හු මෙන්ද අපරාමරවූවන් මෙන්ද මිනිස්සු නිතර ප්‍රමාද වන්නෝයයි කීවාය. මාලාහාරී දේවතාවාට බලවත් සංවේගයක් හටගත්තේය. අවුරුදු සියයක් ආයු රැගෙන ආ මිනිස්සුන් ප්‍රමාදව වැදහෙවී නිදන්. කවද නම් දුකෙන් මිදෙන්නද?

අපේ තව්තිසාවේ දෙවියන්ට මිනිස් ලොව අවුරුදු දියයක් රැදවලකි. එබඳු රාත්‍රි තිහක් මාසයකි. එබඳු මාස දෙහෙක් වර්ෂයකි. එබඳු අවුරුදුවලින් දිව්‍යවර්ෂ ලක්ෂයක් අපේ ආයුෂ්‍ය ප්‍රමාණය වෙයි. එය මිනිස් ආයුෂ්‍යයෙන් තුන්කෝටි සැටලක්ෂයකි. එහෙයින් ඒ දිව්‍යපුත්‍රයාට (පතිපුරුෂා නැතුව සිටිකාලය) එක්දවසක්වත් නොවීය. මොහොතක කාලයක් විය. මෙබඳු අල්පායුෂ්ක මිනිස්සු ප්‍රමාදවීම අයුත්තකි.

දෙවෙනි දින හික්ෂුහු ගමට පිවිස ආසනභාලාව සුදුනම් කර නැතිබවත්, අසුන් පතවා නැතිබවත්, පැන්පෙරා තබා නැතිබවත් දක පතිපුරුෂාව කොහේදැයි විමසූහ. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා කෙසේ නම් ඇ දකින්ටද? ඊයේ ඇ හික්ෂුන් වළඳවා ආර්යයන්වහන්සේලා ගියපසු සවස්වේලේ මිය ගියාය. මේ ගැන ඇසූ පුහුදුන් හික්ෂුහු ඇගේ උපකාර සිහිකර කළු එ නොවගුරුවා සිටින්නේ නොහැකිවූහ. රහතුන්ට ධර්මසංවේගය ඇතිවිය. ඔවුහු දන් වළඳ විහාරයට ගොස් බුදුරදුන්ගෙන් මෙසේ ඇසූහ. ස්වාමීනි, පතිපුරුෂාව මහත් උද්‍යෝගයෙන් නානාප්‍රකාර පින්කම් කර සිය පුරාණ සැමියාම ප්‍රාරථනා කළාය. ඇ දෑත් මිය ගොස් කොහි ඉපදුනිද? මහණෙනි, තමන්ගේ සැමියා ළඟමය.

ස්වාමීනි, සැමියා සම්පයෙහි නූපන්නොත් කුමක් වෙයිද? මහණෙනි, ඇ සැමියා පැතුවා පමණක් නොවේ. තව්තිසාවේ ඇගේ මාලාභාරී නම් දිව්‍යපුත්‍රයා සැමියා වෙයි. ඇ ඔහුට මල් පළඳවමින් සිට එතැනින් වූතවී අවුත් නැවත ගොස් ඔහු සම්පයෙහිම උපන්නාය. ස්වාමීනි, එසේද? එසේය මහණෙනි. අනේ ස්වාමීනි, සතුන්ගේ ජීවිතය කෙතරම් ස්වල්ප ආයුප්‍රමාණයක් ඇත්තක්ද? උදසනම අප වළඳවා සවස උපන් රෝගයකින් මළාය. බුදුරජාණන්වහන්සේ. එසේය මහණෙනි, සත්වයන්ගේ ජීවිතය අල්පායුෂ්කය. එහෙයින්ම මේ සත්වයෝ වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන්ගෙන් අතෘප්තිකර හෙයින් මරුවා ඔවුන් තමා වසඟයට ගෙන හඬද්දී වැළපෙද්දී ගෙනයන්නේයයි වදරා මේ ගාථාවද වදළහ:

කම්සැපට ගිජුවී එයම සොයමින් ඇවිදින
ඒ ඇලුම් උදෙසා දිවිය කැප කළ මිනිසා
නොතිත් ආශාවෙන් එහිම වැනසීයයි
උයනකට ගිය මල්කරු එහෙමෙහෙ දුවන්නා සේ
නිදනා ගමක් ගං වතුරෙන් ගසා යනසේ
මාරදිය පාරෙන් ගසාගොස් වැනසීයයි

එහි පුළුචානිභෙව පවිත්තං යනු මල් උයනකට ගිය මල්කරුවා නොයෙක් මල් සොයා එහෙමෙහෙ ඇවිදින්නාක් මෙන් තමන් පිළිබඳවුත්,

නොයෙක් උපකරණ පිළිබඳවත් කාම ආශා නමැති මල් සොයමින්ම සිටියි. බ්‍යාසත්කම්‍යාසං නරං යනු නොලැබුණු දේ පතමින් ලැබුණු දේ ගැන ගිපු වෙමින් නොයෙක් අයුරින් ඇළුණු සිත් ඇතිකර ගැනීමයි, අතිත්තං-යෙවකාමෙසු යනු වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන් සෙවීමෙන් ලබා ගැනීමෙන් පරිහෝග කිරීමෙන් තැත්පත් කිරීමෙන් තෘප්තිමත් නොවීමයි. අත්තකො කුරුතෙ වසං යනු මරණය-බ්‍යාන මරුවා එම පුද්ගලයා අඬද්දී වැළපෙද්දී අල්ලාගෙන තම වසභයට පමුණුවා ගනී යන අර්ථයයි.

දේශනාවාසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියහ. දේශනාව මහා ජනයාට සාර්ථක විය.

සිව්වන පඬිපුරිකා වස්තුවයි.

4. 5

යථාපි හමරො පුප්ථං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයේ මච්ඡරියකෝසියසිටුවරයා අරභයා දේශනා කරන ලදි. කථා වස්තුව රජගහනුවර උපන්නකි.

රජගහනුවර සමීපයෙහි සක්ඛර නම් නියමිගමක් විය. එහි අසුකෙළක් පමණ ධනය ඇති මච්ඡරියකෝසිය නම් සිටුවරයෙක් විසිය. හෙතෙම තණකොළ අගකින් ගතහැකි තෙල්බිඳුවක් පමණ දෙයක්වත් කිසිවෙකුටත් නොදෙයි. තමනුත් පරිහෝජනය නොකරයි. මෙසේ ඔහුගේ ධනම්පතින් අඹුදරුවන්ට හෝ මහණ බමුණන්ට හෝ කිසි ප්‍රයෝජනයක් නොවීය. රකුසන් අරක්ගත් පොකුණක් මෙන් ප්‍රයෝජනයට නොගෙන තිබිණි.

දිනක් ශාස්තෘන්වහන්සේ මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් නැගිට මුළුලොව තුළ දහම අවබෝධ කළහැකි නැයන් ගැන සිත යොදා බලනවිට හතළිස්පස් යොදුනක් දුරින් සිටි බිරිඳ සහ සිටුවරයා සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටීමට හේතුසම්පත් ඇතිබව දුටුසේක. එයින් පෙරදින සිටුවරයා රාජකාරිය සඳහා රජගෙට ගොස් රාජකාරිකොට නිමවා ආපසු එනවිට කුම්මාසයෙන් පිරුණු කෝමිපිට්ටුවක් (මැස්සන් පිරුණ) කමින් සිටි බඩසයින් පෙළුණ මිනිසෙකු දෑක එහි ආශාව ඇතිකරගෙන තමන්ගේ ගෙට ගොස්, ඉතින් මම කෝමිපිට්ටුවක් කනු කැමැත්තෙමියි

කිවොත් හුඟදෙනෙක් මා සමග එය කෑමට කැමතිවනු ඇත. එවිට බොහෝවූ තල සහල් ගිතෙල් පැණි ආදිය වැය කිරීමට සිදුවෙයි. කිසිවෙකුටත් නොකියමයි ආශාව මැඩගෙන වාසය කරයි.

කල් ගතවෙව් යඳ්දී ඔහුගේ ඇඟ පඩිපැහැගැන්වී නහර ඉපිළි ගියේය. ඉන්පසු තෘෂ්ණාව ඉවසාගත නොහී ඇතුළු ගැබට වැදී ඇඳේ වැතිරී සිටියේය. මෙබඳු තත්වයකට පත්වී තමුත් වස්තුභානි බියෙන් කිසිවෙකුටත් ඒ බව නොකීවේය.

ඉන්පසු ඔහුගේ බිරිඳ ළඟට අවුත් පිට අතගතා හිමියනි, ඔබට ඇති අපහසුව කුමක්දැයි ඇසුවාය. නෑ මට කිසි අපහසුවක් නැත. එසේනම් රජු ඔබ හා නොමනාපවීද? නැහැ. රජුත් මා සමග අමනාපයක් නැත. එසේනම් ඔබේ දුරුවන් හෝ දසකම්කරුවන් සමග හෝ කිසි අමනාපයක් වෙලාවන්ද? එබන්දකුත් නැත. එසේනම් කිසිවක් ගැන ඔබතුළු ආශාවක් හෝ ඇද්ද? එසේ කියද්දී ධනභානි බියෙන් කිසිවක්ම නොකියා නිහඩවම වැදහොත්තේය. ඉන්පසු ඔහුට භාර්යාව, හිමියනි කියන්න, ඔබේ ආශාව කුමක් ගැනදැයි ඇසුවාය. හෙතෙම වචන ගිලින්නාක් මෙන් මට එක ආශාවක් ඇතැයි කීවේය. ස්වාමීනි, ඒ ආශාව කුමක්ද? කෝමිපිටිවුවක් කනු කැමැත්තෙමි යි කීය. ඉතින් එය නොකීවේ ඇයිදැයි ඇ ඇසුවාය. ඔබ දිළින්නෙක් නොවෙයි. දැන් සියලු නිගමවාසීන්ටම ඇතිවන සේ කබලුකැවුම් පිසින්නෙමි යි කීවාය. ඔවුන්ගෙන් අපට වැඩක් නැත. ඔවුන් වැඩකර කනවා ඇති යි කීය. එසේනම් එක් ප්‍රදේශයක වැසියනට පොහෝනා තරම් පිසන්ටද? මම ඔබේ පෝසත්කම දන්නෙමි. මේ ගෙදර සීමාවේ සිටින්නන්ට තරම් වන සේ පිසන්ටද? ඔබේ ලොකු අදහස් මම දනිමි. එසේනම් ඔබේ අඹුදරුවන්ට ප්‍රමාණවත් පරිදි පිසින්ටද? එවුන්ගෙනුත් ඇති එලය කුමක්ද? එසේනම් ඔබටත් මටත් ඇති තරම් පිසන්ටද? ඔබට මොකටද, ඔබ මොනවද කරන්නේ? එහෙත්ම ඔබට පමණක් ඇති තරමට පිසන්නෙමි යි කීවාය.

මෙතැන සිට පිසුවොත් බොහෝ දෙනා බලාසිටිති. සියලු සහල් පැසෙක දමා සුණුසහල්ද උයන තැවිද රැගෙන කිරි ගිතෙල් මීපැණි ටිකක්ද සත්මහල්පහයේ උඩම තලයට ගෙනගොස් පිසව, මම එහිදී තනිවම සිට කන්නෙමි යි කීවේය. ඇ යහපතැයි පිළිගෙන ගතයුතුදේ ගෙන්වාගෙන ප්‍රාසාදයට නැගී දසින් පිටත්කර යවා සිටුවරයා කැඳවුවාය.

හෙතෙම මුලින්ම යටිමහලේ පටන් දෙරවල් වසාගෙන සියලු දොරවල්වල යතුරු අගුල් ලා සත්වෙනි මහලට නැගී එහිත් දෙර

වසාගෙන සිටියේය. ඔහුගේ භාර්යාව උදුනෙහි ගිනි දල්වා කබල ලිප තබා කැවුම් පිසිනට පටන්ගත්තාය.

ඉක්බිති ශාස්තෘන්වහන්සේ උදසනම මහමුගලන් හිමියන් අමතා, මොග්ගල්ලාන, මේ රජගහනුවර සම්පයෙහි සක්කර නම් නියමිතම මසුරුසිටුනෙමේ කබලකැවුම් කන්තෙමිසි එය අනුන් දකී යන බියෙන් සත්මහල් පහයේ සත්වෙහි මහලේ කබල කැවුම් පිසවයි. ඔබ එහි ගොස් සිටාණන් දමනයකොට ඔහු සුසීල බවට පමුනුවා අඹුසැමියන් දෙදෙනාත්, කැවුනුත් කිරි ගිනෙල් මීපැණි ආදියත් ගෙන්වාගෙන තමන්ගේ බලයෙන් දෙවිරමට ගෙන එන්න. අද මම පන්සියක් හික්මුන් සමග විහාරයෙහිම ඉන්නෙමි. කැවුම්වලින්ම බත්කියද කරන්නෙමිසි වදලන.

තෙරණුවෝ ස්වාමීනි යහපතැයි බුදුන්ගේ වචනය පිළිගෙන එකෙණෙහිම සෘද්ධි බලයෙන් ඒ නිගමයට ගොස් ඒ ප්‍රාසාදයේ සීමැදුරු කවුළුදෙරදී හොඳින් හැඳ පෙරවාගෙන මැණික්රුවක් මෙන් අහසෙහිම සිටියහ. තෙරණුවන් දුටු හැටියේම මහසිටුහුගේ හදවත කම්පනය විය. හෙතෙම, මම මෙවැන්නන් නියාම බියෙන් මේ උඩුමහලට ආවෙමි. මොහුන් ඇවිත් වාකවුළුදෙරටුවේම සිටියේයයි ගතයුතු ද පවා ගැනීමට අසමත්ව ගින්නට දමු දුණුකැට මෙන් කෝපයෙන් ගිනිගෙන පිපිරිපිපිරි තතනමින් මෙසේ කීවේය:

ශ්‍රමණය, අහසෙහි සිට කුමක් ලබන්ටද? අහසෙහි සිටීම නොව පියවර දක්වා ඇවිද්දත් ලැබෙන දෙයක් නැතැයි කීවේය. තෙරණුවෝ එතැනම එහා මෙහා සක්මන් කළෝය. සිටුනෙම, ඇවිද කුමක් ලබන්ටද, පර්යංකයක් බැඳ හිඳගත්තත් යමක් ලැබෙන්නේ නැතැයි කීවේය. තෙරණුවෝ පළක් බැඳ වැඩහුන්න. ඉන්පසු පළක්බැඳ හුන්නත් වැඩක් නැත. කවුළුවේ උළුවස්සේ සිටියත් නොලැබෙන්නේමයයි කීවේය. තෙරණුවෝ උළුවස්ස උඩ සිටියහ. උළුවස්සේ සිටියත් කිසිවක් නොලැබෙයි. ඒ නියා දුම් දමදමා සිටියත් කිසිවක් නොලැබෙන්නේයයි කීවේය. තෙරණුවෝ දුම් දමමින් සිටියහ. මුළු ප්‍රාසාදය එකම දුම්කඳක් විය.

සිටුහුගේ ඇස් ඉඳිකටුවෙන් විදිනකලක් මෙන් විය. ගෙය දූවෙන බියෙන් ඔබ ගිනි ඇවිළුණත් කිසිවක් නොලැබෙන්නේයයි නොකියා මේ ශ්‍රමණයා මටත් වඩා කැවුමට රුවී ඇත්තෙක. නොලැබ නම් නොයයි සිතා මොහුට එක් කැවුමක් දෙන්නෙමිසි, බිරිඳ අමතා, 'සොළුර එක් කුඩා කැවුමක් පිස ශ්‍රමණයාට දී පිටත්කර යවවයි කිය. ඇ එක් කුඩා පිටිපිඩක් තැටියට දමමාය. එය මහකැවුමක් වී මුළු තැටියම පිරී උඩට

පිපි පිටියේය. සිටුවරයා එය දක, ඇ පිටිගොඩක් දම්මායයි සිතා තමන්ම හැඳි කෙළවරින් පිටිවිකක් රැගෙන තැටියට දම්මේය. ඒ කැවුම පළමු කැවුමටත් වඩා විශාල විය. මෙසේ පිසන පිසන කැවුම් එකින් එකට මහත්විය. ඔහු කළකිරි භාර්යාවට කපා කොට, සොළුර මොහුට එක් කැවුමක් දෙවයිකිය. ඇගේ කැවුම් පැසෙන් එකක් ගන්නාවිට සියලු කැවුම් එකට බැඳී එල්ලී ආවේය. ඇ සිටුවරයාට, 'සැම්යාණනි, සියලු කැවුම් එකට ඇලී වෙන්කළ නොහැකිය.' මම එය කරන්නෙමිසි ඔහුද උත්සාහ ගත් නමුදු ඔහුටද නොහැකිවිය. දෙදෙනාම දෙකෙළවරින් ගෙන ඇද්ද නමුත් ඒත් ගැළවිය නොහැකිවිය. මෙසේ ඔවුන් කැවුම් සමග දැහිලීමෙන් සිරුවලින් දඩය වැහිරෙන්නට විය. චතුර පිපාසයද හැදුණි.

ඉන්පසු සිටුවරයා බිරිඳට කපාකොට, 'සොළුර අපට මේ කැවුම්වලින් වැඩක් නැත. කැවුම් පැස සමගම මොහුට දෙවයි කීවේය. ඇ පැස රැගෙන තෙරුන් වෙත ගියාය. තෙරුණුවෝ දෙදෙනාටම දහම් දෙසූහ. ත්‍රිවිධරත්නයේ ගුණ ප්‍රකාශ කළහ. දෙනලද, පුදනලද දෙයෙහි ඵලය ගුවන්තලයේ සඳමෙන් පෙන්වා දුන්හ. ඒ අසා පැහැදුණු සිත් ඇති සිටුතෙම, ස්වාමීනි, ඇවිත් මේ පළභෙහි වැඩසිට වැළඳුව මැනවැයි කීවේය.

තෙරණුවෝ, මහසිටුතුමනි, සම්මායම්බුදුන්වහන්සේ කැවුම් වළඳන්නෙමිසි පත්සියක් හික්මුන් සමග විහාරයෙහි වැඩසිටිති. ඔබේ රූපය පරිදි සිටුබිරිඳත් කැවුනුත් කිරි ආදියත් රැගෙන බුදුන් ළඟට යමුයයි පැවසූහ. හිමියනි, ශාස්තෘන්වහන්සේ දැන් කොහිද? මෙයින් යොදුන් සනළිස්පන්දහසකට එහා ජේතවන විහාරයෙහිය. ස්වාමීනි, කාලය නොයික්මවා මෙනෙක් දුරක් කෙසේ යන්නෙමුද?

මහාසිටාණනි, ඔබේ කැමැත්ත ඇත්නම් මම ඔබහැම මගේ සෘද්ධිබලයෙන් ගෙනයන්නෙමි. සිටාණන්ගේ ඉණිමංහිය මේ මාලිගයේම වේවා, හිණිපාමුල දෙවරමෙහි වේවායි කීවිට එසේය ස්වාමීනිසි පිළිගත්තේය. තෙරණුවෝ හිණිමංහිය එහිම සිටිනසේ හිණි පාමුල දෙවරම දෙරකොටුවෙහි වේවායි ඉටුහ. එය එසේමවිය. භාර්යාව උඩ ප්‍රාසාදයෙන් යටතලයට බසින වේලාවටත් අඩු කලකින් වහාම ජේතවනාරාමයට පැමිණවුන.

ඒ දෙදෙනාම බුදුන් වෙත පැමිණ වැළඳීමට කාලයයයි දන්වා සිටියහ. බුදුහු හික්මුපංසයා සමග දනශාලාවට වැඩමවා පැනවූ

බුද්ධාශනයෙහි වැඩහුන්න. මහාසිටුවරයා බුද්ධප්‍රමුඛ සංඝයාට දක්ෂිණෝදකය පිළිගැන්වීය. භාර්යාව බුදුන්ගේ පාත්‍රයට කැවුමක් පිළිගැන්වුවාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ තමන් යැපෙන ප්‍රමාණයක් පිළිගත්ත. පත්තියක් හික්ෂුන්‍රද තමන් යැපෙන පමණක් පිළිගත්ත. සිටුවරයා කිරි ගිතෙල් මීපැණි හතුරු ආදිය පිළිගන්වමින් ගියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්ෂුන් පත්තියක් සමග ආහාර වළඳ අවසන් කළහ. මහාසිටුවරයාත් බිරිඳද සමග ඇති තරම් කෑහ. කැවුම් ඉවරවීමක් නොවීය. මුළු විහාරයේම හික්ෂුන්ට කෑස පිරෙන තරම් දුන්නත් කැවුම් ඉවරවීමක් නොවීය. ස්වාමීනි, කැවුම් අවසන් නොවන්නේයයි භාගාවතුන්වහන්සේට දැන්වූහ. එසේ නම් ජේතවන දෙරකොටුවෙහි තබවියයි වදළහ. ඉන්පසු ඔවුහු කැවුම් ගෙන ගොස් දෙරකොටුව සම්පයෙහිවූ ගල්තලාවක දම්මාහ. අදත් ඒ ස්ථානය 'කපල්ලකසුවපබ්භාර' (කැවුම් ගල) යන නමින් ප්‍රකටය.

මහසිටු හා බිරිඳ බුදුන් වෙත එළඹ එකත්පසෙක සිටියෝය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමෝදනාබණ දෙසූහ. අනුමෝදනා අවසානයෙහි ඒ දෙදෙනාම සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටා බුදුන් වැඳ දෙරකොටුවෙහි හිණිමං කෙළවර හිඳ තමන්ගේ ප්‍රාසාදයෙහි පිහිටියාහුය. එතැන් පටන් සිටුවරයා අසුකෙළක් ධනය බුදුසසුන උදෙසා වියදම් කෙළේය.

දෙවෙනි දින ධම්මභාමණ්ඩපයෙහි රැස්වූ හික්ෂුහු ඇවැත්නි, මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ ආනුභාවය බලනු මැනවි, මසුරු සිටාණන්ගේ සැදහැයත් නොනසා හෝගසම්පතුත් නොනසා ඒ සිටුවරයා මොහොතකින් දමනය කොට පහදවාගෙන කැවුම්ද ගෙනවාගෙන දෙවිරමට කැඳවාගෙන අවුත් බුදුන්ට මුණගස්වා සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටුවාදූහ. අපොයි මේ තෙරණුවන්ගේ මහානුභාවයක හැටියයි තෙරුන්ගේ ගුණකථා කියමින් සිටියාහුය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි වැඩමවා, මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙබඳු කථාවකිනි කීකල්හි 'මහණෙනි, කුල දමනය කරන හික්ෂුව, ඔවුන්ගේ ශ්‍රද්ධාවත් නොනසා, හෝගයනුත් නොනසා ඒ කුල ක්ලාන්ත භාවයට හෝ වෙහෙසට පත්තොකොට මලෙන් රොන් ගන්නා බඹරා මෙන් ඔවුන් වෙත පැමිණ බුදුගුණ හඳුන්වා දියයුතුය. මාගේ පුත්‍ර මොග්ගල්ලාන එබඳුයයි පසසා මේ ගාථාව දෙසූහ:

මලට එන බඹරා එහි පැහැ සුවද නොනසා
රසය ගෙන යන මෙන් මුනිහු ගම්වල හැසිරෙති

එහි හමරෝ යනු යම්කිසි මධුකර ජාතියකි. පුජ්ජා යනු බඹරා මල්ලයනකට ගොස් මලද එහි පාටද සුවදද නොතළා විනාශ නොකොට හැසිරෙයි යනු අර්ථයයි. පලෙඬි යනු එසේ ඇති නැති පැණි බී තවත් මී බැඳීම පිණිසද රොන් රැගෙනයයි. හෙතෙම මෙසේ වනගහනය සිසාරා ගොස් එක් ගස් සිදුරක ඒ රොන්රස තැන්පත් කොට ක්‍රමයෙන් ඒ මීරස මීපැණි බවට පත් කරයි, ඔහුට ඒ මල්ලයනෙහි හැසිරීමෙන් මල් හෝ වේවා වර්ණගන්ධ වේවා නොලැබී නොයයි. එහෙත් සියල්ල ස්වභාවයෙන්ම සිදුවේ. එවං ශාමේ මුනී වරෙ යනු මෙසේ ශේඛ අශේඛ හේද ඇති අනගාරික මුනිවරයා කුල පිළිවෙළින් ගමෙහි හික්ෂාව ගනිමින් හැසිරෙයි යනු අර්ථයයි. ඔහු ඒ ගමෙහි හැසිරීම නිසා කුලවල ශ්‍රද්ධා භාතියක් හෝග භාතියක් හෝ නොවෙයි. ශ්‍රද්ධාවත් හෝග සම්පතත් ඒ තිබුණු සැටියෙන්ම තිබෙයි.

මෙසේ හැසිරෙන ශේඛමුනිවරයා ගමෙන් බැහැර ජලපහසුව ඇති තැනක සංඝාටිය අසුනක් ලෙස පනවාගෙන හිඳ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරමින් පිණ්ඩපාතය වළඳ එබදු වනලැහැබකට පිවිසී ආධ්‍යාත්මික කමටහත් මෙනෙහි කරමින් සතරමාර්ග සතරඵලයන් අත්පත්කරගන්නාක් මෙන් කරයි. අශේඛ මුනිවරයා මෙලොවදීම ඒ සැප විහරණය ලබයි. මේ හැසිරීම බඹරා මල්රොන් උරා මී බැඳීමකට සමාන ලෙස දැනගත යුතුය. මෙහි අදහස් වන්නේ රහතත්වහන්සේ බව දැනගත යුතුය. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව වදරා තවදුරටත් තෙරුන්ගුණ ප්‍රකාශකිරීම සදහා මහණෙහි, මුගලන් තෙරණුවන් විසින් මච්ඡරිය සිටුවරයා දමනය කරනලද්දේ දන් පමණක් නොවෙයි, පෙරද ඔහු දමනයකොට කර්මඵලයන්ගේ සම්බන්ධය අවබෝධ කරවනලදී ඒ අර්ථය ප්‍රකට කරවනු සදහා අතීත කථාවකුදු ගෙනහැරපා:

දෙන්තම කොරුය දෙන්තම පිඵ බවද	පෙනේ
දෙදෙනාගෙම ඇසුන් වපරැස් බවද	පෙනේ
දෙදෙනාගෙ හිසේ පිළිකා ඇති බවද	පෙනේ
ඉල්ලියයන් හැදිනිය නොහැකි බව	පෙනේ

යන ඉල්ලිය ජාතක කථා පුවතද ප්‍රකාශකළසේක.

රත්තවත මහරාජෝසිය සිටාණන්ගේ වස්තුචයි.

‘න පරෙසං විලෝමානි’ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් සැවැත්නුවර වාසය කරන කාලයෙහි පාඨක නම් ආර්ථිකයා අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි. සැවැත්නුවර එක් ගෘහපතිනියක් පාඨක නම් ආර්ථිකයෙක් පුත්‍රස්ථානයේ තබා පෝෂණය කරන්නීය. ඇගේ අසල්වාසී ගෙවල්වල මිනිස්සු බුදුන්ගෙන් බණ අසා අවුත් ‘අනෙක් පුදුමයි බුදුරදුන්ගේ ධර්මදේශනා’ යයි නානාප්‍රකාරයෙන් බුද්ධගුණ වර්ණනා කෙරෙත්, ඇ බුදුන්ගේ ගුණකතා අසා විහාරයට ගොස් බණ අසනු කැමතිව ඒ බව ආර්ථිකයාට කියා ආර්ථයෙහි, මම එහි යන්නෙමි යි කීවාය. හෙතෙම නොයවයි ගමන වළකයි, ඔහුගෙන් නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටිමුත් වැළැක්වුයේමය.

ඇ මොහු මට විහාරයට ගොස් බණ අසන්නට නොදෙයි. බුදුන්ට ආරාධනා කොට මෙහිදීම බණ අසන්නෙමි යි සවස්වේලෙහි පුත්‍රයා කැඳවා, යව, ගොස් හෙට දනය පිණිස බුදුන්ට ආරාධනා කරවයි යැවුවාය. ඔහු යන ගමන් ප්‍රථමයෙන් ආර්ථිකයන් වයනතුනට ගොස් ඔවුන් වැඳ සිටියේය. ඉන්පසු ඔහුගෙන් ඒ ආර්ථිකයා, කොහේ යන්නෙහිදී ඇසීය. ‘මවගේ වචනයෙන් බුදුන්ට ආරාධනා කරන්නට යන්නෙමි. ‘බුදුන් ළඟට නොයව. නෑ ආර්ථයෙහි, මම මවට බිය වන්නෙමි. එනිසා යන්නෙමි. තමන්ට කරන සත්කාර අප දෙදෙනාට බෙදාගෙන කැමට හැකි වේය යි සිතා නොයවයි කීය. නැහැ ආර්ථයෙහි, අම්මා මට තර්ජනය කරනු ඇති, එහෙයින් යන්නෙමි යි කීවේය. එසේනම් යව, ගොස් ආරාධනා කොට, අපේ ගෙය අසවල්තුනය, අසවල් වීථියේය, අසවල් පාරෙන් යායුතුය කියා කිසිවක් නොකියව, ළඟමයයි දූනෙන්ට හැර වෙනත් පාරකින් යන්නාක් මෙන් මෙහි පලාඑවයි කීය.

ඔහු ආර්ථිකයාගේ කථාව අසා බුදුන් හමුවට ගොස් ආරාධනා කොට ආර්ථිකයා කී හැටියටම සියල්ලකොට ඔහු සමීපයට ගොස් ඔබ මොකද කෙළේය යි ඇසූකල ‘ආර්ථයෙහි, ඔබ කී සියල්ල ඉටු කෙළෙමි’ යි කීය. ඔබ කෙළේ හොඳම දෙයකි ‘දන් බුදුන් උදෙසා සූදනම් කරන සත්කාර අප දෙදෙනා කන්නෙමු’ යයි කියා දෙවෙනි දිනයේ ආර්ථික තෙම උදසනම් ඒ ගෙට ගියේය. ඔහු කැඳවා පිටුපස ගෙයක නැවැත්වීය. අසල්වැසි මිනිස්සු ඒ ගෙය ගොමපිරිබඩගා විලදපස්වැනිකොට ඇති මල් විසුරුවා බුදුන් වැඩ හිඳවනු සඳහා මාහැගි අසුනක්ද පැනවූහ.

බුදුවරුන් සමග පුරුද්දක් නැති මිනිස්සු අසුන් පැනවීම නොදනිති. බුදුවරුන්ට මග කියා දෙන්නෙක්ද නැත. බෝධිමූලයෙහිදී දසසහස්‍රි

ලෝකධාතුව කම්පාකොට බුද්ධත්වයට පත්වූ දිනයෙහිම උන්වහන්සේලාට, මේ මගින් නිරයට යයි. මෙය තිරියන් යෝනියෙහි උපදින මගය, මෙය ප්‍රේත විෂයට යන මගය. මෙය මිනිස්ලොවට යන මගය, මෙය දෙවිලොවටය, මෙය අමෘතමහා නිර්වාණයට මගයයි සියලු මාර්ග ප්‍රකටවෙයි. ගම් නියම්ගම්වලට යන මාර්ග ගැන කියන්නට දෙයක් නැත.

එහෙයින් ශාස්තෘන්වහන්සේ උදයනම පාසිවුරු ගෙන මහා උපාසිකාවගේ ගෙදරට වැඩියාහ. ඇ ගෙයින් නික්ම අවුත් පසහ පිහිටුවා බුදුන්ට වැඳ ඇතුල්ගෙට වැඩමවා අසුන්හි වඩාහිඳවා පැන් පිළිගන්වා ප්‍රණීතවූ බාදනීය හෝජනීයවලින් වැළඳවූවාය. බත්කිය නිමවූ පසු උපාසිකාව බුදුන් ලවා අනුමෝදනා කරවාගනු කැමතිව පාත්‍රය ගත්තාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ මිහිරි හඬින් අනුමෙවෙනි බණ පටන්ගත්තේක. උපාසිකාව සාධු, සාධුයයි සාධුකාර දෙමින් බණ අයයි. ගෙහි පිටිපස්සේ ගැබක හුන් ආරීචකයාට එහි සිට ඇගේ සාධුකාර නාදය අසා ඉවසා සිටිය නොහැකි විය. දන් මෙය මට ඉවසාගත නොහැකියයි ගෙයින් පිටතට අවුත්, කාලකණ්ණිය, නැහුණා නොවෙද, මොහුට මෙබඳු සත්කාර කරන්නේ ඇයිද' යි නානාප්‍රකාරයෙන් උපාසිකාවටත්, බුදුන්ටත් බණිමින් පලාගියේය. ඔහුගේ කථාවෙන් ලජ්ජාවටපත් උපාසිකාවගේ සිත වෙනත් අතකට යොමුවූ හෙයින් දේශනාවට අනුව නුවණ මෙහෙයවීමට නොහැකි විය.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, ඇයි උපාසිකාව, සිත දේශනාගත කළ නොහැකිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මොහුගේ මේ කථාවෙන් මගේ සිත වෙනත් අතකට ගියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මෙබඳු විසඟාන පුද්ගලයන් කියන කතා ගැන සිතීම අවශ්‍ය නැත. එබඳු කථා ගැන විමසීම් නොකොට තමන් කළ නොකළ දේ ගැන බලාගැනීම ඉතා වැදගත්යයි ප්‍රකාශකොට මේ ගාථාව වදළහ:

අනුන් රථ කියමන් කළ නොකළදේ නොසොයා
සියතින් කෙරුණු නොකෙරුණු දේගැන සොයනු යහපති

එහි න පරෙසං විලෝමානි යනු ඵරුෂ මරබ්ඳෙන වචන මෙනෙහි නොකළ යුතුය. න පරෙසං කතාකතං යනු මේ ගෙදර හැන්දක් පමණකින් දන් නොදෙයි. සලාකබත් විවරාදි ප්‍රත්‍යදන එකක්වත් නැත. එසේම අසවල් හික්ෂුව සැදහැ නැත්තෙක. අප්‍රසන්නය. ඔහු උපාධ්‍යායවත් නොකරයි. ආචාර්යවත් ආගන්තුකවත් ගම්කවත් චෛත්‍යාංගනවත් උපොසථාගාරවත් භෝජනශාලා ජන්තාසරවත් නොපුරයි. ඔහුට කිසි

ධුතාංගයකුදු ඇත්තේ නැත. භාවනාවේ යෙදීම ගැන ඔහුට කිසි උත්සාහමාත්‍රයකුදු නැත. මෙසේ ඔවුනොවුන් විසින් කළ නොකළ දේ ගැන නොබැලිය යුතුයි. **අත්තනොව අවෙක්ෂෙයා** යනු මගේ රැදවල් ගෙවියත්තේ කෙසේදැයි පැවිද්දා විසින් නිතර ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කළයුතුයි යන මේ අවවාදය සිහිකරමින් සැදහැයෙන් පැවිදිවූ කුලපුත්‍රයා, කිම? මම අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම යන ආකාරයෙන් සියල්ල ත්‍රිලක්ෂණයට නගා භාවනා කිරීමට ශක්තිමත් වන්නෙමිද නොවන්නෙමිදැයි මෙසේ තමන් විසින් කළනොකළ දේ බැලිය යුතුය යනු අර්ථයි.

දේශනාවසානයේ උපාසිකාව යෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය. දේශනාව මහාජනයාට සාරථක විය.

ශශවත පාඨිකාපිවක වස්තුවයි.

4. 7

යථාසි රූචිර. පුප්ථ. ආදිමේ ධර්මදේශනාව ශාස්ත්‍රාන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසයකරන කාලයෙහි ඡත්තපාණී නම් උපාසකවරයා අරභයා දේශනාකළයේක. සැවැත්නුවර, ඡත්තපාණී නමින් ත්‍රිපිටකධාරී අනාගාමී උපාසකවරයෙක් විය. ඔහු උදසැනම සිල්සමාදන් වී බුද්ධොපස්ථාන සඳහා ගියේය. අනාගාමී ආර්යශ්‍රාවකයන්ට සමාදන්වීම් වශයෙන් උපොසථ කර්මයක් නැත. ආර්යමාර්ගයෙන්ම ඔවුහු බ්‍රහ්මචර්යාවද එක් වේලක් වැළඳීමද යන අංගවලට පැමිණෙති. එහෙයින්ම මෙසේ වදාරා තිබේ “මහරජ, සට්ඨාකාර කුම්භකාර තෙම එකභක්තිකය, බ්‍රහ්මචාරිය, සිල්වත්ය, යහපත් දහම්හි පිහිටියේය.” මෙසේ අනාගාමීහු ප්‍රකෘතියෙන්ම ඒකභක්තික බ්‍රහ්මචාරීහු වෙත්, ඔහුද එසේ පෙහෙවස් සමාදන්ව බුදුන් වෙත පැමිණ වැද දහම්කථා අසමින් හුන්නේය.

ඒ වේලාවේ පසේනදි කොයොල් රජතුමාද බුද්ධඋපස්ථාන පිණිස එහි පැමිණියේය. උපාසකතෙම එහි එන්නාවූ රජුන් දක නැගිටිය යුතුද නැද්දැයි සිතා මම අශ්‍රාරජයන්වූ බුදුන් ළඟ හිඳගෙන සිටිමි. එබඳු මා ප්‍රාදේශීය රජතුමා දක හිටගැනීම අයුතුය. රජු නැගී නොසිටින මා දක කිපෙන්නේය. ඔහු කිපුණත් නොනැගිටිමි. රජුන් දක නැගී සිටීම ඔහුට ගරු කිරීමකි, එය බුදුන්ට ගෞරවයක් නොවන හෙයින් නොනැගිටිමිදි නොනැගිටි හුන්නේය. නුවණැත්තෝ ගරුකළයුත්තන් ළඟ ඉඳගෙන සිට

නොනැගිටීම ගැන නොකිපෙත්. කොසොල් රජු මෙසේ නොනැගිට සිටින උපායකවරයා දක කිපුණු සිත් ඇතිව බුදුන්ට වැද එක්පයෙක හිඳගත්තේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහු කිපුණු බව දන, මහරජ මේ ඡත්තපාණී උපායකතෙම නුවණැත්තෙක. දහම දුටුකෙනෙක, ත්‍රිපිටකධාරීය, අර්ථඅතර්ථයන් දැනීමේ දක්ෂයෙකිසි උපායකවරයාගේ ගුණ ප්‍රකාශ කළහ. ඔහුගේ ගුණකථා ඇසීමෙන් රජුගේ සිත් මෘදුබවට පත්විය. දිනක් රජු ප්‍රාසාදය මුදුනෙහි සිටින විට අහර ගෙන අවසන්වූ ඡත්තපාණී උපායක තෙම පාවහන් යුවළ දමාගෙන කුඩය ඉසලාගෙන රාජාංගනයෙහි යනු දක කැඳවීය. හෙතෙම කුඩය හකුළා පාවහන් ඉවත්කොට රජුන් වෙත පැමිණ වැද එක්පැත්තක සිටියේය. ඉන්පසු රජු, පිත්වත් උපායකය ඔබ කුඩය හකුළා පාවහන් ඉවත් කර දැමීමේ ඇයි? රජු කැඳවන බව දන ඒවා ඉවත්කර ආවෙමි. මා රජ බව ඔබ දනගත්තේ අදද? රජතුමනි, ඔබ රජ බව මම හැමදම දන සිටිමි. එසේ නම් පෙර දිනයකදී බුදුන් සම්පයෙහි හිඳගෙන සිට මා දක නොනැගිටිවෙමි ඇයිද? මහරජතුමනි, මම එද අග්‍රරාජයන්වහන්සේ ළඟ හිඳගෙන සිටියෙමි. ප්‍රාදේශීය රජතු දක නැගී සිටියේනම් එය ශාස්තෘන්වහන්සේට අගෞරවයක් ප්‍රකාශ කිරීමකි. එහෙයින් නොනැගිටිවෙමි. කමක් නැහැ, එය එසේ වේවා, ඔබ මෙලොව පරලොව අර්ථයන් දැනීමෙහි දක්ෂයෙකි. ත්‍රිපිටක ධාරියෙකි. අපේ අන්තඃපුරයෙහි අයට ධර්මය උගන්වන්නැයි රජු කීවේය.

දේවයන්වහන්ස, එය කළ නොහැකියි. හේතුව කුමක්ද? මහරජතුමනි, රජගෙදර කටයුතු මහා භාරධුරය. පෙර නුපුරුදු හෙයින් මෙය බරපතලය. එසේ නොකියව. පෙර දවස මා දක නොනැගිටිවෙමිසි කුකුසක් නොකරව. දේවයනි, හිතියන් හැසිරෙන තැන්වල වැරදි සිදුවිය හැකිය. එනිසා එක් පැවිද්දෙකු කැඳවා ධර්මය උගන්වනු මැනවි' යි කීය. රජු එසේනම් යහපති ඔබ යන්නැයි ඔහු පිටත් කර බුදුන් හමුවට ගොස්, 'ස්වාමීනි, මල්ලිකාත් වාසභත්තිකාත් ධර්මය ඉගෙන ගන්නෙමුයි කියති. පත්ඨියක් හික්ෂුන්ද කැටුව නිබ්බව එහි වැඩමවා ධර්මය උගන්වනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය.

මහරජ බුදුවරු නිබ්බව එක් තැනකටම නොයති. එසේනම් ස්වාමීනි, එක් තෙරනමක් දෙනු මැනවි. ශාස්තෘන්වහන්සේ එය ආනන්ද හිමියන්ට භාර කළහ. උන්වහන්සේ නිබ්බව එහි ගොස් ඔවුන්ට පාඩම් උගැන්වූහ. ඔවුන් අතර මල්ලිකා සකස්ව ඉගෙන සජ්ඣායනාකොට ආචාර්යවරයාට පාඩම් දෙයි. වාසභත්තිකා සකසා

ඉගෙන නොගනී. සථිකයනා නොකරයි. ගුරුවරයාට කටපාඩම් නොදෙයි. දිනක් බුදුරජාණන්වහන්සේ ආනන්දහිමියන්ගෙන්, ආනන්ද, උපාසිකාවරු ධර්මය ප්‍රගුණ කෙරෙත්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මල්ලිකා හොඳින් ඉගෙන ගනී. මැනවින් සථිකයනා කරයි. උගත්දෙය මැනවින් කටපාඩම්දීමට දක්ෂයි. ඔබ වහන්සේගේ ශ්‍රේෂ්ඨවර්ණය හොඳින් ඉගෙනීම නොකරයි. හොඳින් සථිකයනා නොකරයි, හොඳින් පාඩම්දීමට අපොහොසත්යයි කීහ. බුදුහු කෙරුන්ගේ වචනය අසා ආනන්ද, මා කී දහම් සකසා නොඅසන්නාට, ඉගෙන නොගන්නාට, සථිකයනා නොකරන්නාට, දේශනා නොකරන්නාට වර්ණයෙන් යුත් සුවඳ නැති මලක් මෙන් ඵලයක් නොලැබෙයි. සකසා අසාගැනීමේ ආදියකරන පුද්ගලයාට මහත්ඵල මහානිසංස වේයයි පවසා මේ ගාථා වදළහ:

මැනවින් දෙසු දහම් පිළිනොපැද වැඩ කළහොත්
ඵය නොලැබී යයි පාට මලමෙන් සුවඳ නැතිවූත්

මැනවින් දෙසු දහම් පිළිපදින එහි නියැලෙන
ඵලය ඔහු සතුටේ සුවඳෙහි පාට මලමෙන්

එහි රූවිරංගය ශෝභනය. වර්ණවත්තං යනු වර්ණ සටහන්වලින් සම්පූර්ණවීමයි. අගන්ධකං යනු සුවඳ රහිතය.

එවං සුභාසිකාවාචා නම් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය සකසා නොහැදරීමෙන් ලබන ඵලය වර්ණසටහන් සහිත සුවඳනැති මලක් සමාන වේ. යම් ලෙසකින් සුවඳ රහිත මලක් යමෙක් පළඳියිද, එයින් ඔහුගේ සිරුර සුවඳින් නොවන්නාසේය. එසේම යමෙක් ත්‍රිපිටක ධර්මය සකසා ශ්‍රවණය කිරීමේ ආදී වශයෙන් නොහැසිරෙයිද, එසේ සකස් කොට නොහැසිරෙන්නාට, එහි යෙදීම් වශයෙන් කළයුතු දේ නොකරන්නාට ඇසීමිසුවඳ, ත්‍යාගසුවඳ, ප්‍රතිපත්තිසුවඳ වහනය නොවෙයි. අසඵලවෙයි. එහෙයින් කියනලද්දේ එවං සුභාසිකා වාචා අඵලාහොති අකුබ්බතො කියා. සගන්ධකං යනු සපුනිලුපුල් ආදී ආකාර ඇති මල්ය. එවං යනු යම්සේ එබඳු මල් දරන්නාගේ සිරුරෙන් සුවඳ පැතිරෙයිද, ත්‍රිපිටක වචන සංඛ්‍යාත සුභාමිත වචනයද එබඳුය. පකුබ්බතො යනු යමෙක් සකසා අසාගැනීමේ ආදී එහිලා කළයුතු දේ කරයිද, ඒ ක්‍රියාව ඒ පුද්ගලයාට සාර්ථක ප්‍රතිඵල ගෙන දෙයි. සුතගන්ධ, වාගගන්ධ, පටිපත්තිගන්ධ යන සුවඳ ඔහු කෙරෙන් නික්මෙන හෙයින් මහත්ඵල මහානිසංස වේ යනු අර්ථයි.

දේශනාවසානයේ බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. මහාජනයාට එය සාර්ථක දේශනාවක් විය.

සත්වන ජත්තපාඨී උපාසක වස්තුවයි.

4. 8

'යථාපි පුජ්ජරාසිමිහා' ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර සමීපයෙහි පූර්වාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයෙහි විශාඛා උපාසිකාව අරභයා දේශනාකළසේක. මිනොමෝ අංගරටෙහි හද්දිය නම් නගරයෙහි විසූ මෙණ්ඩක සිටාණන්ගේ පුත් ධනංජය සිටුහුගේ අගමෙහෙසියවූ සුමනා දේවියගේ කුසෙහි උපන්නීය. ඇගේ සත්වයස් වියෙහි ශාස්තෘන්වහන්සේ සේලබ්‍රාහ්මණාදීන්ගේ ධර්මාවබෝධය පිළිබඳ හේතුසම්පත් දැක මහා හික්ෂුසංඝයා පිරිවරා වාරිකාවේ හැසිරෙමින් ඒ නගරයට පැමිණියේක.

ඒ කාලයෙහි මෙණ්ඩක ගෘහපතියා ඒ නගරයෙහි මහ පින්වතුන් පස්දෙනා අතර ජ්‍යෙෂ්ඨත්වයද සිටු තනතුරද ලබා වාසය කරයි. ඒ මහපින්වතුන් නම්, මෙණ්ඩක සිටු, චන්ද්‍රපද්මා නම් ඔහුගේම ජ්‍යෙෂ්ඨ භාර්යාව, ඔහුගේම ජ්‍යෙෂ්ඨ පුත්‍ර ධනංජය, ඔහුගේ භාර්යාව වූ සුමනාදේවී, මෙණ්ඩක සිටුහුගේ දස පුණ්ණ යන අයයි. මෙණ්ඩක සිටුවරයාට පමණක් නොව, බිම්බිසාර රජුගේ විජිතයෙහි අමිතභෝගී තවත් ධනවතුන් පස්දෙනෙකුද වාසය කළහ. ඒ පස්දෙනා නම්, ජෝතිය, ජට්ල, මෙණ්ඩක, පුණ්ණක, කාකවලිය යන අයයි. ඔවුන් අතර මේ මෙණ්ඩක සිටුතෙම බුදුරදුන් තමන්ගේ නුවරට පැමිණි බව දැන සියපුත් ධනංජය සිටුහුගේ දු වූ විශාඛා දරිය කැඳවා, ඔබටත් මෙය වැඩදයකය, අපටත් වැඩ දයකය, ඔබේ පිරිවර පන්සියක් දැරියන්ද පන්සියක් රටවලින් පන්සියක් දැරියන්ද කැවූව දසබලයන්වහන්සේට පෙරගමන් කරවයි කියා යැවීය. ඇ මැනවැයි පිළිගෙන එසේ කළාය. කාරණාකාරණ දන්නා හෙයින් යානයෙන් යායුතු තැන් ගොස් ඉන්පසු යානයෙන් බැස පයින්ම බුදුන් කරා එළඹ වැද එක්පැත්තක හුන්නාය.

ඉන්පසු ඇගේ චරිතයට අනුකූලවනසේ බුදුරදුන් විසින් දෙසතලද දහම්කථා අයා දේශනාවසානයෙහි පන්සියක් දැරියන් සමග සෝනාපත්තිඵලයෙහි පිහිටියාය. එසේ සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටා හෙට

දිනය සඳහා ආරාධනාකොට දෙවෙනි දවස තම නිවසෙහි කැපුතු බුදියසුතු ප්‍රණීතාභාරයෙන් බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයා වළඳවා මේ ආකාරයෙන් අටමසක් මහදන් දුන්නාය. බුදුරජාණන්වහන්සේ හදදිය නගරයෙහි කැමති පරිදි සිට වැඩියාහුය.

එකල්හි බිම්බිසාර, පසේනදිකෝසල දෙදෙනා ඔවුනොවුන්ට දෙසුරුබඩු හෙවත් දෙමස්සිනාවරු වූහ. දිනක් කොසොල් රජු, බිම්බිසාරගේ විජිතයෙහි අමිතභොගී ධනවත්තු වෙසෙහි, මගේ විජිතයෙහි එබදු එකෙකුද තැන. මම බිම්බිසාර වෙත ගොස් එක් මහ පින්වතකු ඉල්ලා ගත්තෙමි නම් මැනව යි සිතිය. ඔහු එහි ගොස් රජුන් සමග පිළියඳර කථාකොට කුමක් නිසා ආවෙහිදැයි ඇසූ පසු ඔබේ විජිතයෙහි අමිතභොගී මහාපින්වත්තයෝ පස්දෙනෙක් සිටිති. එයින් එක් කෙනෙකු රැගෙන යාමට පැමිණියෙමි, එයින් එක් කෙනෙකු මට දෙනු මැනවයි කීය. ඒ මහාකුලවතුන් සෙලවීම අපට කළ නොහැකියයි බිම්බිසාර කීවේය. එයින් කෙනෙක් නොලබා මම නොයන්නෙමියි කොසොල් රජු කීය.

රජු ඇමතියන් සමග සාකච්ඡා කොට ජෝති ආදී මහාකුල සෙලවීම පොළොව සෙලවීමකට සමානයි. මෙණ්ඩකසිටුපුන් ධනංජය සිටුවරයා සමග සාකච්ඡාකොට ඔබට පිළිතුරක් දෙන්නෙමුයයි කියා ඔහු කැඳවා, පුත්‍රය, කොසොල් රජු එක් ධනවත් සිටුවරයකු රැගෙනම යෑමට ආබව කීයයි. ඔබ ඔහු සමග යන්නැයි කීය, ඔබ කියන හෙයින් යන්නෙමුයි ධනංජය කීවේය. එසේ නම් අවශ්‍ය දේ සූදුනම් කරගෙන යන්න. හෙතෙම යෑමට ප්‍රථම තමන් විසින් කළයුතු සියල්ල කෙළේය. රජුද ඔහුට මහත් සත්කාර පිළියෙළකොට, මොහු රැගෙන යන්නැයි පසේනදි රජුන් වෙත යැවීය.

කොසොල් රජු ධනංජයන් සමග එක් තැනක දෙරැයක් නොවසා වහා යන්නේ එක් පහසු තැනකට පැමිණ තවාතැන් ගත්තේය. එතනදී ධනංජය, මේ කාගේ විජිතයක්දැයි ඇසීය. සිටුවරය, මෙය මගේ විජිතයයි. සැවැත් නුවරට මෙහි සිට කෙනෙක් දුරද? සත් යොදුනක් පමණි. ඇතුළු නගරය කරදර සහිතයි. අපේ පිරිවර ජනයාද මහත්ය. රජතුමනි, ඔබ කැමති නම් අපි මෙහිම වසන්නෙමුයයි ධනංජය ඇසීය. රජු මැනවයි පිළිගෙන එතැන නගරයක් නිර්මාණය කරවා ඔහුට භාරදී ගියේය. ඒ පෙදෙස සවස විසීමට ගත්හෙයින් නගරය සාකේත නම් විය.

සැවැත්නුවරද මිහාර සිටුහුගේ පුත් පුණ්ණවඩ්ඪන නම් වියපත් කුමරෙක් විසීය. ඔහුගේ මවුපියෝ, දරුව ඔබ කැමති තැනකින් එක්

දරියක් සොයා ගන්නැයි කීහ. මට එබඳු ගැටලයා ගැනීමකින් බැඳීමකින් වැඩක් නැතැයි ඔහු කීවේය. පුතා එසේ නොකියන්න. අපුත්‍රකවූ කුලය නැයි වැනසී යන්නේය. හෙතෙම නැවත නැවතත් එයම කියන හෙයින් එසේනම් පංචකලාණං ගුණයන්ගෙන් පිරිපුන් දරියක ලැබුණොත් ක්‍රමලාගේ වචනය ඉටුකරමිනි කිය.

ඒ පංචකලාණං ලක්ෂණනම් කවරහුද? කේශකලාණංය, මාංශකලාණංය, අට්ඨි (ඇට) කලාණංය, ඡවි හෙවත් (සම) කලාණංය, වයස් කලාණංය වශයෙනි. මහපිතූහි ස්ත්‍රියගේ කෙස් මොනරපිලක් සමානව පවතී. එය මුද හළ විට විලුඹ දක්වා ගොස් නැවතී අක්බඹුරුව උඩට නැමී සිටියි. මේය කේශ කලාණංය නම්. තොල් බිඹුරළ සිදියි. වර්ණ සම්පන්නවූ මුළුඇඟ මගින් පිරී පවතී. මේය මාංශකලාණංය නම්. සුදුදත් විවර රහිතව සමව පෙළට තැබූ විදුරුකැටපෙළක් පබළු දලුවක හිඳවුවාක් මෙන් ශෝභමාන වේ. අට්ඨකලාණංය නම් මේය. ඡවි වර්ණය සිතියුය. නිලුපුල්දමයක් සේ වෙයි. ඡවිකලාණංය නම් මෙබඳුය. දහවරක් දරුවන් වැදුවත් වරක් වැදූ එකියක මෙන් යොවුන් බව පහ නොවීම පවතී. මේය වයස්කලාණංයයි.

ඉන්පසු ඔහුගේ මවුපියෝ බමුණන් එක්සියඅට දෙනෙකුත් කැඳවා කවාපොවා පංචකලාණංයෙන්යුත් ස්ත්‍රීන් ඇද්දැයි විමසූහ. එසේය ඇත. එසේනම් එබඳු දරියක් සෙවීමට අටදෙනෙක් යවයි බොහෝ මිලමුදල් දී මේය ඉටුකර ආපසු ඔබ වෙනුවෙන් කළයුතු දෙය දනිමු. යන්න ගොස් මෙබඳු දරියක් සොයන්න. හමුවූ පසු මේය පළඳවන්නැයි ලක්ෂයක් අගනා ස්වර්ණමය මාලයක් දී පිටත්කර හැරියාහ. ඔවුහු විශාල තගරවලට ගොස් සොයන්නාහු පංචකලාණංයෙන් සමන්විත දරියක් නොදක නැවතී ආපසු එනවිට සියල්ලන් එළියට අවුත් විනෝදවන නැකැත් ඇති දිනයක සාකේතයට පැමිණ අද අපසතු කටයුත්ත සම්පූර්ණවිය හැකියයි සිතූහ.

ඒ තගරයෙහි වසරක් පාසා විවටනක්බත්ත (සියල්ලන් එළියට අවුත් ප්‍රීතිවන නැකතක්) නම් නැකත්කෙළිදිනයක් වෙයි. එදින එළියට නොබසින පවුල්වල අයද පිරිවර සහිතව ගෙයින් නික්මී සිරුරු නොවසා පයින්ම තදිතෙරට යති. ක්ෂත්‍රිය මහාසාලාදීන්ගේ පුතුන්ද තමන්ට සමානජාතික එමෙන් කුලදරියන් දක මල්මාලා දමා (නියම කරගැනීම) එන්නෙමුයයි ඒ ඒ මාර්ග අයිත්වල රැඳී සිටිති. ඒ බමුණෝත් ගංඉවුරේ එක් ශාලාවක සිටියාහුය.

ඒ වේලාවෙහි පසළොස් හැවිරිදි විශාඛාවත් සවිබරණින් සැරසී පත්සියක් කුමාරිකාවත් සමග ගහට ගොස් නහන්නෙමුයයි ඒ පෙදෙසට පැමිණියාහුය. එවිට මහ වර්ෂාවක් වැස්සේය. පත්සියක් කුමරියෝ වේගයෙන් දුටු අවුත් ශාලාවට පිවිසුණාහ. ඔවුන් දෙස බැඳූ බමුණන්ට පංචකලාණයෙන් යුතු දරියක් හමුනොවීය. විශාඛාවෝ ප්‍රකෘති ගමනින්ම ශාලාවට පිවිසියාය. වස්ත්‍රාභරණ තෙමී තිබිණි. බමුණෝ ඇයගේ කලාණ ලකුණු හතරක් දක දත්ත කලාණය දකගනු පිණිස, අලසගති ඇති මේ අපේ දුටුණිය ලබන සැමියා නම් කැඳ විකක්වත් නොලබන්නෙකු වියහැකිය ආදී වශයෙන් ඔවුනොවුන් කථාබහ කළහ. ඉන්පසු විශාඛාව ඔවුන් අමතා, ඔබලා කුමක් කියන්නහුදැයි ඇසුවාය. ඔවුහු කළ කථාව කිහි.

ඇගේ හඬ මිහිරිය. කංසතාලයකින් මෙන් හඬ නිකුත්වී යයි. නැවත ඇය මිහිරි හඬින්ම ඔබ කියන්නේ කුමක්දැයි නැවතත් විචාළාය. එය ඔවුහු කියා සිටිකල කුමක් නිසා එසේ කියවුදැයි ඇසුවාය. ඔබේ පිරිවර ස්ත්‍රීහු වස්ත්‍රාලංකාර තෙමා නොගෙන වේගයෙන් ශාලාවට පැමිණියාහුය. ඔබට මේ කෙටිදුරවත් වේගයෙන් එන්ට නොහැකිවී වස්ත්‍රාභරණ තෙමාගෙන ආවෙහිය. එහෙයින් අපි ඒ ගැන කථා කෙළෙමු. දරුවනි, එසේ නොකියව්. මා මොවුන්ගේ භාරකරුය. මේ කරුණු ගැන සලකා ජවයෙන් නාවෙමිසි කීවාය. මැණියනි ඒ කුමක් නිසාද? දරුවනි, සතර දෙනෙකුගේ දුටමන නොහොබන්නේය. තවද කරුණක් ඇත. මැණියනි, කවර නම් සතරදෙනාගේ දුටියැම නොහොබිද? දරුවනි, අභිෂේක ලැබූ රජවරු සවිබරණින් සැරසී අමුඩයක් ගසාගෙන රාජාංගනයෙහි දිවීම නොහොබී. මේ මහරජ ගොවියෙකු මෙන් දුටයි කියා දුටුදුටුවන්ගේ නින්ද අපහාස ලබයි. එනිසා රජු සෙමින් යන විට හොබණේය. රජුගේ මගුල්ඇතාද අලංකාර ලෙස සැරසුණේ දුටමින් යන ගමන නොහොබී. ඇත් ගමනින් යන විටම හොබී. පැවිද්දගේද දුටමින් වේගයෙන් යන ගමන නොහොබී. මේ ශ්‍රමණයා ගිහියකු වගේ දුටන්නේ ඇයිදැයි ගර්භා ලබයි. සාමාන්‍ය ගමනම පැවිද්දට හොබණේය. දුටන ස්ත්‍රියද ශෝභමාන නොවෙයි. ඇයි, මේ ස්ත්‍රිය පිරිමියෙකු මෙන් දුටන්නියයි ගර්භා කටයුතු වේ. මේ සිවුදෙනා දුටනවිට නොහොබී.

මැණියනි, එය අපි පිළිගනිමු. තවත් කාරණා ඇද්දැයි බමුණෝ ඇසූහ. එසේය දරුවනි, මවුපියෝ දුටගේ අගපසග සකස්කොට පෝෂණය කරත්. අප වනාහි විකිණීමට ඇති භාණ්ඩ මෙති. අප පෝෂණයකරන්නේ වෙනත් පවුල්වලට යැවීම සඳහාය. ඉතින් දුටනවිට රෙදිකෙළවර හෝ

පැහි බිම වැටුණොත් අත්පා කැඩීබිඳී යාහැකිය. එසේ වුවහොත් සිය ගෙදරම නැවතීමට සිදුවේ. අදිනපළඳින දේ කෙමුණත් වියළියයි. දරුවනි, මේ ආදී කරුණු සලකා නොදිව්වෙමියි කීවාය. බමුණෝ ඇ කපා කරන අතරතුර දත්ත සම්පත්තිය දක මෙබඳු දත්තකලාණයක් අපි මිට පෙර දක නැතැයි ඇට සාධුකාර දී මැණියනි, ඔබටම මෙය සුදුසුවන්නේයයි කියා ගෙනගිය රත්මාලය පැළඳවුවාහුය.

ඉන්පසු ඇ, ඔබ කවර නුවරක සිට ආවාහුදැයි ඇසුවාය. මැණියනි, සැවැත්නුවර සිටයි. කවර සිටුවපුලෙන්ද. මැණියනි, මිගාරසිටු කුලයෙනි. එහි ප්‍රධාන ආර්යපුත්‍රයා කවරෙක්ද? මැණියනි, පුණ්ණවඩ්ඪන කුමරායි. ඇ තමාට සමාන කුලයකිසි පිළිගෙන පියාට, අපට රථයක් එවන්නැයි හසුනක් යැව්වාය. ඇ එනවිට පයින් ආ නමුත් මාලය පැළඳ වේලාවේ පටන් එසේ යාමට නුපුළුවන. ඉසුරුමත් කාන්තාවෝ රථාදියෙන්ම යෙති. සෙස්සෝ ප්‍රකෘති යානයකට හෝ නැගී යෙති. කුඩයක් හෝ තල්අත්තක් හෝ ඉසලා ගනිති. එසේ නැතිවිට ඇඳි රෙද්දෙන් වාටියක් හෝ ඉරා දසරුවෙහි ලා ගනිති. ඇගේ පියා රිය පත්සියක් එවීය. ඇ පිරිවරින් රියට නැගී ගියාය. බමුණෝද එක්ව ගියාහුය.

ඉන්පසු සිටුවරයා ඔවුන්ගෙන් කොහි සිට ආවාහුදැයි ඇසීය. මහාසිටුකුමනි, සැවැත්නුවර සිටයි. නුඹලාගේ සිටුවරයා කිනමිද? මිගාර නම් සිටුහුයි. ඔහුගේ පුතාගේ නම කුමක්ද, පුණ්ණවඩ්ඪන නම් කුමරායි. කෙනෙක් ධනවත්ද? මහාසිටුකුමනි, සතළිස් කෝටියකි. ධනය නම් අපේ ධනය හා සසඳන විට කාකණ්ඩයක් (පහෙන් දෙකක්) පමණය. රත්මාලයකුත් දී ඇති හෙයින් එයින් දූරියට ආරක්ෂාවක් ලැබෙන නිසා වෙනත් ධනයක් නැතත් ප්‍රමාණවත් වේයයි ඉවසා සිටියේය. හෙතෙම ඔවුන්ට සත්කාර කොට දවසක් දෙකක් නවත්වාගෙන සිට පිටත්කර හැරියේය.

ඔවුහු සැවැත්නුවරට ගොස් අප විසින් දූරියක් සොයා ගත්තෙමුයයි මිගාර සිටුවරයාට දන්වා සිටියහ. සිටුවරයා ඔවුන්ගෙන්, ඒ කාගේ දුවකැයි ඇසුවේය. ධනංජය සිටුවරයාගේය, ඔහු මහාකුලයකින් මට දූරියක් ලැබිණි. වහාම ඇ ගෙන්වා ගතයුතුයයි එහි යෑම සඳහා රජුට දන්වා සිටියේය. රජු මෙය මහකුලයකි. මාවිසින් බිම්බිසාර ළඟට ගෙනවුත් සාකේතයෙහි නවත්වන ලදී. ඔහුට සම්මාන කළයුතුයයි මමත් ඒ ගමනට එන්නෙමියි කීවේය. හෙතෙම යහපති දෙවයිනියි කියා ධනංජය සිටුවරයා වෙත, මා එන විට මහත් බලකායක් සමග රජතුමාත් එන්නේය. මෙකරම් පිරිසකට අවශ්‍ය කටයුතු සංවිධාන කිරීමට හැකිද

නොහැකිදැයි අසා හසුනක් යැවීය. ධනංජය, ඉදින් රජවරු දසදෙනෙක් ආවත් කමක් නැතැයි ප්‍රතිහසුනක් එවීය. මිහාර සිටුහුත් ගෙවල්දෙවල් බලාගන්නා අය හැර පෙසු සියල්ලන් කැඳවාගෙන සාකේන නුවරට අඬයොදුනක් පමණ තැන් තබා අපි ආවෙමුයි හසුනක් යැවීය.

ධනංජය සිටු බොහෝ පණිවුඩ කරුවන් හා පුද පවුරු යවා දුටු සමග - දුටු, නොපගේ මයිලණුවෝ කොසොල් රජුත් සමග ආවෝය. ඔහුට කිනම් ගෙයක් පිළියෙළ කරමුද, රජුත්ව කිනම් ගෙයද, යුවරාජාදිත්ව කිනම් ගෙවල්දැයි ඇසුවේය. සිටුදුටු නුවණැතිය. චුරාග්‍රයක් වැනි තියුණු බුද්ධියෙන් යුතුය. කප්පලක්ෂයක පටන් කළ ප්‍රාර්ථනා ඇත්තිය. පෙරුම් පුරාඇති මිනොමෝ මගේ මාමාට අසවල් ගෙයද, රජුත්ව අසවල් ගෙයද, උපරාජාදිත්ව අසවල් ගෙවල්යයිද නියමකොට සංවිධානය කරවා දැයිදත්කම්කරුවන් කැඳවා රජුත් වෙනුවෙන් මේදේ කරව්, උපරාජාදිත්ව මේ දෙයයි වැඩෙහි යොදවා, ඇත්අස් ආදීහු නෙපිම පෝෂණය කරව්, එවිට අසුන් ඇතුන් බඳිනා අයද අවුත් මගල්පැණකෙළියට සහභාගිවනු ඇතියි ඒ ලෙස සියල්ල සංවිධාන කළාය. එලෙසින් කරනලද්දේ කුමක් නිසාදයත්, අපි විශාඛාවගේ මංගල්‍යස්ථානයට ගොස් කිසිවක් නොලැබීමු, ඇතුන් අසුන් බලාගනිමින් සිටියෙමුයි කිසිවකුටත් කපාකිරීමට ඉඩ නොලබාදීම සඳහාය.

විශාඛාවගේ පියා එදිනම පත්සියක් රත්කරුවන් කැඳවා මගේ දුටුණයට මහලියපළඳනාවක් කරවියයි, ශුද්ධ රත්රන් කලං දහසක්ද, ඊට අදාළ රිදී මුතු පබළු වත්‍ර ආදියද දෙවීය. රජු කීපදිනක් ගත කොට ධනංජය සිටුවරයාට මෙබඳු හසුනක් යැවීය. සිටාණනි, ඔබට අප පෝෂණය කිරීමත් අපහසුවකි. දරිය කැඳවාගෙන යන දිනය දන්වා එවන්න.

සිටුවරයාත් රජුත්ව ලිපියක් යැවීය: මේ වැසිකාලයයි. සිවුමසක් ඇතුළත එහෙමෙහෙ ඇවිදීම අපහසුය. ඔබතුමාගේ බලකායට අවශ්‍ය ද සැපයීම මට භාරය. දේවයන්වහන්ස, එනිසා මා කියා එවන වේලාවෙහි යමු'ය කියායි. එතැන්පටන් මුළු සාකේන නගරය නිරන්තර නැකැත්කෙළියක් විය. රජුත් ඇතුළු සියල්ලන්ට මල්ගඳවිලවුන් හා වස්ත්‍රාදිය පිළියෙළවී තිබිණි. ඒ සියල්ලෝ මේ සිටුවරයා අපටම සැලකිළි කරයි. මේ අයුරින් දැන් තෙමසක් ඉක්ම ගියේය. මහලියපළඳනාව මෙනෙක්ම නිමවා අවසන් නොවීය. කර්මාන්තය භාරකරුවෝ අවුත් සිටුවරයාට; අපට වෙනත් අවශ්‍ය දෙයක් නම් නැත. බලකායට ආහාර පිසීමට අවශ්‍ය දර ප්‍රමාණවත් නැතැයි කීහ.

සිවුවරයා, ඔවුන් අමතා, යථා මේ නගරයේ දිරාගිය ඇත්ආලා, දිරු ගෙවල් කඩා ඒ දර ගෙන ආහාර පිසවිය යුතුය. එසේ කළත් තවත් අඩමසකින් පැමිණ දර නැතැයි දැන්වූහ. මේ කාලයේ දර සෙවීම අපහසුය. රෙදි ගබඩා හැර ගොරෝසු සඵල ගෙන වැටි වශයෙන් හද තෙල්සැළවල දමා තෙමා ආහාර පිසවිය යුතු නියෝග කෙළේය. ඔවුහු අඩමසක් එසේ කළහ. මෙසේ සිවුමසක් ගතවෙන විටත් පළඳනාවේ වැඩ අවසන් නොවීය.

පළඳනාවේ තුල්වලින් කළයුතු තැන් රත්තලෙන් කරනලදි. එය පැළඳිකල ඉස්මුදුනේ සිට පිටිපතුලදක්වා වැටෙයි. තැන්තැන්වල මුදුන් යොදා තිබිණි. රත්රන් ගැටද විය. ඒ කොකු ගත්වනපාස හෙවත් මළ රිදිය. මස්තක මුදුනේ එක් මුදුවකි. කන්සිඵ දෙකෙළවර මුදු දෙකකි. ගෙවඵව ළග එක් මුද්දකි. දෙදසරුවේ මුදු දෙකකි. දෙවැලමිට්ටි දෙකකි. උතුරු දෙකෙළවර මුදු දෙකකි. ඒ ප්‍රසාධනයේ මුදුනෙහි තවන මොනරෙකි. උගේ දකුණු පියාපත් ස්වර්ණමය පියාපත් පන්සියකි. වම් පියාපතේද පියාපත් පන්සියකි. තුඩ පබළුවාය. ඇස් නිලමාණිකාමයය. ශ්‍රීවයන් පිළත් නිල්මණිමුවාය. තඹවත්තටු රත්මුවාය. පාසහළත් එසේමය. විශාඛාව ඒ ආහරණය පැළඳි කල පර්වතමුදුනක සිට තවන මොනරකුමෙන් දිස්විය. පියාපත් දහසක හඬ දිව්‍යසංගීතයක් මෙන් හෝ පංචාංගිකතුරුය නාදයක් මෙන් හෝ පැවතිණි. සම්පයට පැමිණි කෙනෙක් පමණක් උභය ජීවමාන මොනරකු නොවන බව දැනගත්හ. ඒ පළඳනාව කෝටි නවයක් අගනේය. සැදීමේ කුලිය පමණක් ලක්ෂයකි.

කිනම් කුශල හේතුවකින් ඇ මේ පළඳනාව ලැබුවාද? ඇ කාශ්‍යප බුදුන්කල විසිදහසක් හික්ෂුන්ට වීවර සඳහා රෙදි පුජාකොට තුල්ද ඉදිකටුද පඩුද තමන්ම දුන්නාය. ඒ වීවරදනයේ පිනෙන් මේ ප්‍රසාධනය ලැබුවාය. ස්ත්‍රීන්ට වීවරදනනියා මහලියපළඳනාවක් ලැබීමෙන් පිත මස්තකප්‍රාප්තවෙයි. පුරුෂයන්ට සෘද්ධිමය පාත්‍ර හා සිවුරු ලැබීමෙනි. මෙසේ ඒ මහසිවු සිවුමසක් දුටු මගුල් පෙරහැර පවත්වා ඇට කහවණු පිරවූ ගැල් පන්සියක් දයාද වශයෙන් දුන්නේය. ඒ හැරුණුකොට රත්රන් පිරවූ ගැල්පන්සියක්, රිදි පිරවූ ගැල් පහක්, තඹ බඳුන් ගැල් පහක්, පටරෙදි හා කෝපෙය්‍ය වස්ත්‍ර පිරවූ ගැල් පන්සියක්, හිතෙල්, ඇල්හාල් පිරවූ ගැල් පහක්, නගුල් වියගස් ආදිය පිරවූ ගැල් පන්සියක් ආදි වශයෙන් දුන්නේය. එසේ කරන ලද්දේ මගේ දුටු ගිය තැනකදී අසවල් දෙය මට අවශ්‍යයයි අනුන්ගේ ගෙවල්වලට කිසිවකු නොයැවිය යුතුයයි සිතමින්ය. එක් එක් රියක සර්වාලංකාරයෙන් සැරසුණු වර්ණදසීන් (වෙශ්‍යාවන්) තිදෙනාබැගින් ඇති රට පන්සියක්ද දුන්නේය. කුමරිය

නැවීම, ආහාර කැවීම, සැරසීම ආදිය කරවියයි එක්දහස් පන්සියක් පරිවාරිකාවන්ද දුන්නේය. ඉන්පසු මගේ දුටු සරකුන්ද අවශ්‍යයයි සිතා, මිනිසුන්ට කපාකොට සහයෙහි යවී. කුඩා ගවගාල හැර දිගින් තුන්ගව්වක් තුළ බෙරතුනක් ගෙන සිටිවී. පළලින් රියන් එක්සිය සතළිසක් තැන බෙර රැගෙන සිටිවී. දෙනුන්ට ඉන් එතා යැමට ඉඩ නොදෙවී. එසේ සිට බෙරහඬ නංවාලවයි කීවේය. ඔවුහු එසේ කළහ. ඔවුහු දෙනුන් ගාලෙන් නික්මී ගව්වක් ගිය තැන බෙර නාදකළහ.

නැවත අඩ යොදුනක් ගියකල බෙර ගැසූහ. නැවතත් තුන් ගව්වක් ගියකලද බෙර නාදකළහ. හරස් අතට දෙනුන්ගේ ගමනද නැවැත්වූහ. මෙසේ දිගින් ගව්තුක්ද පළලින් රියන් එක්සිය හතළිහක්ද යන බිම් පෙදෙසක දෙන්නු ඔවුනොවුන් එකට ගැටෙමින් පිරි සිටියහ. සිටුතෙම, මගේ දුටු මෙපමණක් දෙනුන් සැහෙයි. දොරවල් වසවියයි ගාල්දෙර වැස්සවිය. එසේ වැසූකල විශාඛාවගේ පින්බලයෙන් සැට දහසක් ගොනුන්ද දෙනුන්ද පැනපැන අවුත් නික්මුණාහ. මිනිස්සු වළක්වද්දීන් එපමණක් ගොන්නද දෙන්නු නික්මුණාහුය. එහි වසුපැටියෝ ඒ දෙනුන්ගේ වෘක්කයන් බවට පත්වූහ.

කිනම් පිනකින් මේ හරක් මෙසේ ගියාහුද? අනුන් නවත්වද්දීන් දන් දුන් හෙයිනි. ඇ කාශ්‍යප බුදුන්ගේ කාලයෙහි කිකි නම් රජුගේ දුවරුන් සන්දෙනාගෙන් සංසද්ධි නමින් බාලම දුවණිය වී විසිදහසක් හික්ෂුන්ට පස්ගෝරස දන් දෙන අවස්ථාවේ ළදරු සාමණේරවරු පාත්‍රය අතින් වසා එපා එපායයි කියද්දීන් මෙය මිනිරිදි, මෙය මනාපයි කියමින් දන් දුන්නාය. මෙසේ මේ පිනෙන් වළක්වන්දීන් හරක් නික්මුණාහ.

සිටුවරයා විසින් මෙතෙක් ධනය දුන්කල සිටුබිරිද, හිමියනි, ඔබ මගේ දුටු සියල්ල සංවිධානය කෙළෙහිය. එහෙත් ඇගේ වනාවන් සඳහා දසදසින් සංවිධානය නොකෙළෙහිදැයි ඇසුවාය. මම ඇ සමග නොයන්නන් බෙල්ලෙන් අල්වා නොයවන්නෙමි. රථයට නැගී යන වේලාවෙහි දුටු සමග යනු කැමැත්තෝ යෙත්වා, නොයනු කැමැත්තෝ නොයත්වායි කියමි.

ඉන්පසු හෙට මගේ දුටු පිටවී යන්නියයි ගර්භයෙහි සිට දුටු සම්පයෙහි හිඳුවාගෙන, දුටු, පතිකුලයට ගියපසු මේ ආචාරධර්මයන් රැකියුතුයයි අවවාද දුන්නේය. මිඟාර සිටාණෝත් ළඟම ගර්භාගාරයක සිට ධනාඡයට අවවාද දුන්නේය. හෙතෙම සිටු දුටු අමතා, දුටු පතිකුලයෙහි වසනවිට ඇතුළත ගිනි පිටතට නොදිය යුතුය, පිටත ගිනි ඇතුළට

නොගතයුතුය, දෙන්නාටම දියයුතුය, නොදෙන්නාට නොදියයුතුය, දෙන්නාටත් නොදන්නාටත් දියයුතුය, සුවසේ හිඳ ගතයුතුය, සුවසේ කැයුතුය, සුවසේ නිදගතයුතුය, ගිනි පිරිමැසියයුතුය. ඇතුළත දෙවියන් වැදියයුතුය. මේ දසවිධ අවවාදදී දෙවෙනි දවස සියලු ශ්‍රේණීන් කැඳවා රාජපෙනහ මැද කෙළෙඹියන් අට දෙනෙකු ඇපකාරයන් හැටියට තබා ඉදින් එහි ගියපසු මගේ දුටු අතින් දෝෂයක් ඇතිවුවහොත් ඔබ විසින් එය නිවැරදි කළයුතුයයි කියා, නවකෙළක් අගනා මහලියපළඳනාවෙන් දුටු සරසා නානවිට අවශ්‍ය කුඩුවර්ග සඳහා සිවුපණස්කෙළක් ධනය දී රියට තංවා, සාකේත නගරය වටා තමා සත්තක, අනුරාධපුරය පමණවූ බත්ගම් කුදුසක ප්‍රචාරයක් කරනුයේ, මගේ දුටු සමග යනුකැමති අය යෙන්වායි කියා යැවීය. ගම්වැසියෝ ඒ අසා අපේ ආර්යාව යන විට අපට මෙහි විසීම කුමකටදැයි කුදුසක් ගම්වල අය කිසිවෙක් නොනැවතී නික්මුණාහුය. ධනංජය සිටුවරයාත් රජුටත් මිගාර සිටුවරයාටත් සත්කාර කොට විකදුරක් පසුගමන්කොට ඔවුන් සමග දුටු පිටත් කෙළේය.

මිගාර සිටුනෙමේ සියලු දෙනාට පසුව යානයක හිඳ යන අතර බලකාය දැක මේ කවුරුන්දැයි ඇසීය. ඔබේ යෙහෙළියට මෙහෙකම් කරන දසදසියෝයයි කීකල, මෙතරම් පිරිසක් පෝෂණය කරන්නේ කවුරුන්ද, ඔවුන් තළා පලවා හරිවී, පලා නොයන්නෝ එක්වයි විධාන කළහ. විශාඛාවෝ, පහවයව්, නොවළක්වව්, ඔවුන්ගේ පෝෂණය සාදගැනීමට ඔවුන්ම වගබලා ගන්නවා ඇතියි කීවාය. මෙසේ කීනමුත් සිටුවරයා, දුටු, නැහැ. මොවුන්ගෙන් අපට වැඩක් නැත. මොවුන් පෝෂණය කරන්නේ කවුරුන්දැයි ගල්කැට ලීදඩු ආදියෙන් තළා පලාගියවුන් හැර ඉතිරිවූවන් හැරගෙන මෙපමණක් අපට ප්‍රමාණවත්යයි පිටත්ව ගියේය.

ඉන්පසු විශාඛාව සැවැත්තුවර දෙරටුවට පැමිණ, වැසුණු යානයකින් යම්ද නැතහොත් විවෘත රියකින් යන්නෙමිදැයි සිතුවාය. වැසුණු යානයකින් යනවිට මහලියපළඳනාවේ විශේෂත්වයක් නොපෙන්යයි සිතා සියලු නගරවාසීන්ට තමන් පෙනෙමින් විවෘතරථයක සිට තුවරට පිවිසියාය. විශාඛාව දුටු සැවැත්තුවර වැසියෝ මේ විශාඛාවටම මෙබඳු සම්පත් ලැබීම සුදුසුයයි කීවාහුය. ඇ මහසම්පත් සහිතව සිටුමැදුරට පැමිණියාය.

ඇ එහි ගිය දිනයේම සියලු තුවරවැස්සෝ අපේ ධනංජය සිටුකුමා, ඔබගේ නගරයට ගිය වෙලාවේ මහත් සත්කාර කෙළේයයි තමතමන්ගේ ශක්තිබල පමණින් පවුරු යැවූහ. විශාඛාවෝද එසේ ලැබුණු තුටුපවුරු ඒ නගරයෙහිම නොයෙක් පවුල් අතර සියල්ලම බෙද හැරියාය. මෙසේ

ඇ මෙය මගේ මැණියන්ට දෙව. මෙය පියාට, මෙය සොහොයුරාට, මෙය නැගණියන්ටයයි ඔවුනොවුන්ගේ වයස් අනුව ප්‍රිය වචනද සහිතව යැවූවිට සියලු තුරු වැස්සෝ නැයන් මෙන් වූහ. ඇ එහි ගිය දවසේම රාත්‍රිභාගයෙහි ආජාතීය වෙළඹක් පැටවකු වැදුවාය. ඇ දසීන් සමග දඬුවැටපහත් ගෙනවාගෙන එහි ගොස් වෙළඹ උණුදියෙන් තාවා තෙල්ගා තමන් වසන තැනටම ගියාය.

මිඟර සිටුකෙමින් පුතාගේ ආවාහමංගල්‍යය සූදනම් කොට ළඟම විහාරයේ වැඩ සිටින තථාගතයන්වහන්සේ සිහිනොකර දිගුකලක පටන් නිර්වස්ත්‍ර ශ්‍රමණයන් කෙරෙහි ලෙන්ගතුකම් දැක්වීමේ පුරුද්දට අනුව මගේ ආර්යයන්වහන්සේලාටත් සත්කාර කරන්නෙමිසි දිනක් සියගණන් අලුත් බඳුන්වල ජලය රහිතව පායාස උයවා පත්සියක් නිර්වස්ත්‍ර තවුසන්ට ආරාධනා කොට තමන්ගේ ගෙදරට කැඳවා, මගේ යෙහෙළියන් අවුත් රහතන්වහන්සේලා වදින්නැයි විශාඛාවට හසුනක් යැවීය. ඇ රහත් යන වචනය අසා සෝවාන් ආර්යශ්‍රාවිකාවක හෙයින් තුටුපහටුව ඔවුන්ගේ බොජුන්හලට පැමිණ ඔවුන් දක මෙවැනි ලැජ්ජාභය නැති එවුන් රහතන්වහන්සේලාද? මගේ මාමා මා මෙහි කැඳවුයේත් ඇයිදැයි වී වී යනුවෙන් සිටුවරයාට ගර්භාකොට තමන් වසන තැනටම ගියාය.

අවේලකයෝ ඇ දක සියල්ලෝ එකඟවත් සිටුවරයාට ගැරහුහ. ගෘහපතිය, ඔබට වෙනත් යෙහෙළියක් සොයාගත නොහැකිවිද? ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ ශ්‍රාවිකාවක්වූ මේ මහා කාලකණ්ණිය මෙහි ගෙනාවේ ඇයි? වහාම මැ මේ ගෙයින් එලවා දමවයි කීහ. හෙතෙම, මොවුන්ගේ වචන මාත්‍රයෙන් ඇ බැහැර කළ නොහැකිය. ඇ මහාකුලයක ද්‍රවණියකිසි සිතා, ආර්යයනි, ළාබාල අය දැනගෙනත් නොදැනත් නොයෙක්දේ කරත්, ඔබවහන්සේලා නිහඬවනු මැනවැයි ඔවුන් පිටින් කර මහාර්ඝ අසුනක හිඳගෙන රත්තලියකට දිය නුමුසු මීපැණි සහිත පායාසය ගෙන අනුභව කරයි.

ඒ වේලාවෙහිම එක් තෙරුන්වහන්සේ තමක් පිටුපිණිය හැසිරෙන ගමන් ඒ ගෙටද පැමිණියහ. මාමාට පවත් සලමින් සිටි විශාඛාව උන්වහන්සේ දක මාමාට ඒ බව කීම නුසුදුසුයයි ඔහුට තෙරණුවන් පෙනෙන සේ එතැනින් ඉවත්ව සිටියාය. ඒ බාලතෙම තෙරුන් දකත් නුදුටුවාක් මෙන් වී මුහුණ යටට හරවාගෙනම කැවේය. විශාඛාවෝ සිය මාමා තෙරණුවන් දකත් ඒ ගැන නොසලකන බව දැන, ස්වාමීනි වෙනත් ශේකට වඩිනු මැනවි. මගේ මාමා පුරාණය අනුභව කරන්නේයයි

කිහ. සිටුතෙම, නිගණ්ඨයන් දෙස්කි කල්හිත් ඉවසා සිටි නමුත් පුරාණය කයි යනුවෙන් කි ක්ෂණයකින්ම අත ඉවතට ගෙන මේ පායාස මෙනතින් ගෙන යව්. මෑ මේ ගෙයින් බැහැර කරව්. මෑ මගේ මේ මංගලා අවස්ථාවේ මා අශූචි කන්නෙකු බවට පත්කරනිසි කිවේය.

එම සිටු නිවසෙහි සියලු දසකම්කරුවෝ විශාබාව සන්නකයහ. කවුරු නම් අත්පාවලින් අල්ලා ගනිත්ද? කටෙන් වචනයක් කීමට සමර්ථයෙක් නැත. විශාබා, මාමාගේ කථාව අසා, පියාණනි, මෙපමණකින් අපි බැහැර නොයන්නෙමු. ඔබ මා මෙහි ගෙන ආවේ කීර්ථයෙන් දිය අදින කුම්භදසියක මෙන් නොවෙයි. මවුපියන් ඇති දුවරු මෙවැනි දේකින් තික්ම නොයන්නියෝය. මේ කරුණ නිසාම මගේ පියා මා මෙහි එනවිට කෙළෙඹියන් අටදෙනෙකු කැඳවා යම් යෙහෙකින් මගේ දුචණියගේ දෙසක් ඇතිවුවහොත් එය පිරිසිදු කරවියයි ඇපකොට මා ඔවුන් භාරයේ තැබිය. එහෙයින් ඔවුන් කැඳවා මගේ දෝෂඅදෝෂභාවය පිරිසිදු කරන්නැයි කීවාය.

සිටුතෙම මෑ යහපත් දෙයක් කියන්නියයි කෙළෙඹියන් අටදෙනා කැඳවා, මේ දූරිය, මේ මංගල මොහොතේ රත්තලියෙහි නිරුද්ධ පායාසය අනුභව කරන මා අශූචි කන්නෙකිසි කියයි. මැට දෙස් පවරා මෑ මෙනතින් ඉවත් කරවියයි කීවේය. මෑණියනි එසේදැයි ඔවුහු ඇසූහ. මම එසේ නොකියමි. එක් පිණ්ඩපාතික තෙරනමක් පිඩු පිණ්ඩ ගෙදර සිටියදී මගේ මාමා දියරහිත මධුපායාසය අනුභව කළේ තෙරුන් ගැන නොසිතාය. මම මගේ මාමා මේ ආත්මයේ පින් නොකරයි. පෙර කළ පින්වල ආනිසංස අනුභව කරයි යන කල්පනාවෙන් ස්වාමීනි, වෙනත් ගෙයකට වඩිනු මැනවි, මගේ මාමා පුරාණය අනුභව කරන්නේයයි කීවෙමි, මෙහි මගේ කිසි දෙයක් ඇද්ද? නැත. අපේ දුච යුක්තියක්ම කියයි. ඉතින් ඇයට කිපෙන්නේ ඇයි? ආර්යයනි, දෝෂය මෙපමණක්ද, එසේ වේවා, මෑ එක්දිනක් රෑ මැදුම්යම දසදසියන් පිරිවරා ගෙපිටිපස්සට ගියාය. මෑණියනි, එසේ කළාද? දරුවනි, මම වෙනත් කරුණකට නොගියෙමි. මේ ගෙදර ආජාතේය වෙළඹක් පැටවෙකු වැදුවාය. එය ගණනකට නොගෙන සිටීම අයුත්තකිසි දඩුවැටපහත් ගෙන්වාගෙන දසින් සමග ගොස් වෙළඹට දරුවන් ලැබීමේදී කළයුතු සත්කාර කරවීමයි කීවාය. ආර්යයනි, අපේ දුච ඔබගේ ගෙදර දසින්වත් නොකරන වැඩ පවා කරයි. ඔබ එහි කිසියම් වරදක් දකින්නෙහිද? ආර්යයනි, මෙයද දොසක් විය නොහැකිය.

මැගේ පියා මෑ මෙහි එන දවසේ සැහවුණු අරුත් ඇති අවවාද දහසක් දුන්නේය. ඒ අවවාදවල අර්ථය මම නොදනිමි. මට ඒ අවවාදවල අර්ථ කියා දෙනු මැනවි. මැගේ පියා ඇතුළත ගිනි පිටට නොදියයුතුයයි කීවේය. ළහම ඇති ගෙයකට ගින්නට ටිකක් නොදී අපට ජීවත්වීමට හැකිද? මැණියනි, මෙසේ කීවේ ඇයිද? දරුවනි, මගේ පියා මෙය කීවේ සාමාන්‍ය ගිනි ගැන නොවේ. එය කියන ලද්දේ, මේ අර්ථය සඳහාය, එනම් දුටු, ඔබේ තැදිමයිලන්ගේ අගුණ දක බැහැර ඒ ඒ ගෙවල්වලට ගොස් එහි සිට ඒ අගුණ නොකියව. එබඳු බිහිසුණු වෙනත් ගින්නක් නැත. ආර්යයනි, එය එසේමයි. මැගේ පියා බැහැර ගිනි ඇතුළට නොගතයුතුයයි යන්නෙන් කීවේත් එබඳු අදහසකි. ගෙයතුළ ඇතිවන ගිනි ඇතිකල පිටතිනුත් අපට ගෙන ඒම කළ හැකිද? මගේ පියා එය කියන ලද්දේ ඉහත අර්ථය දැක්වීමට නොවේ. එසේ කියනලද්දේ මෙන්න මේ අර්ථය සඳහාය.

එනම්, ළහපාත ගෙවල්වල ගැහැණු හෝ මිනිස්සු තැදිමයිලන්ගේ අගුණ කියති. ඔවුන් කියන ඒ අගුණකථා අසාගෙන අවුත් අසවල් අය ඔබේ මේ මේ අගුණ කියනිමි එය නැවත නොකියව යන අර්ථයයි. එබඳු ගින්නක් හා සමාන වෙනත් ගින්නක් නැති හෙයිනි. මෙසේ මේ කාරණයෙනුත් ඇ නිදෙස් කෙනෙක්ම වුවාය. සෙසු කරුණුවලදීත් අර්ථ ගතයුත්තේ මේ අයුරිනි.

ඒ සෙසු කරුණුවල අදහස මෙසේ දතයුතුයි, ඇගේ පියා දෙන්නාටම දියයුතුයයි කීවේ යමෙක් යමක් ඉල්ලාගෙන ආපසු දෙයිද ඔවුන්ටම දියයුතුයි යන අදහස සඳහා කියනලදි. යමෙක් ගත්දෙය ආපසු නොදෙයිද, ඔවුන්ට නොදියයුතුයි යන අදහස සඳහා කියනලදි. දෙන්නාටත් නොදෙන්නාටත් දියයුතුයි යනු දිළින්දන් නැමිතුරන් ආදී තමන් වෙත පැමිණෙන අය සඳහා ආපසු දීමට හැකිවුවත් තැනත් දියයුතුමය යන අර්ථය සඳහා කියනලදි. සැපසේ ඉඳගත යුතුය යනු මෙහි, නැන්ද මාමා ස්වාමියා යන අය දැක නැගී සිටිය යුතු තැන්වල ඉඳගෙන සිටීම නුසුදුසුය යන අදහස සඳහා කියනලදි. සැපසේ කැපුණුය යනු නැන්ද මාමා ස්වාමියා ආදීන්ට පෙර නොකා ඔවුන්ට කවා සියල්ලන්ට ආහාර ලැබුනොලැබුබව දැනගෙන පසුව තමන් ආහාර ගතයුතුය යන අදහස සඳහා කියනලදි. සැපසේ නිදියයුතුය යනු නැන්ද මාමා ස්වාමියා යන අය නිදීමට පෙර ඇඳටගොස් නොනිදියයුතුය. ඔවුන් සඳහා කළයුතු වත්පිළිවෙත්කොට පසුව තමන් නිදගතයුතුය යන අදහස සඳහා කියනලදි. ගිනි පිරිමැසිය යුතුය යනු නැන්ද මාමා ස්වාමියා යන අය ගිනිකදත්

මෙන්ද, නාගරාජයන් මෙන්ද සිතා ඔවුන් දෙස බැලියයුතුය යන අදහසයි. ඇතුළත දෙවියන් නැමදියයුතුය යනු නැන්ද මාමා සැමියා යන අය දෙවියන් ලෙස දක්කයුතුය යන අදහස සඳහා කියනලදි.

සිටුවරයා මෙසේ ඒ දසඅවවාදයේ අරථ අසා පිළිතුරක් දිගත නොහැකිව බිමබලා සිටියේය. අනතුරුව කෙළෙඹියෝ, සිටුතුමනි, අප ද්‍රවණියගේ තවත් දෙස් ඇද්දයි ඇසූහ. ආර්යවරුනි නැත. එසේනම් නිදෙස් මැය නිකරුණේ ගෙයින් පිටත්කර හරින්නෙහිදයි ඇසූහ. එය ඇසූ විශාඛාව, ආර්යවරුනි, කෙසේ වෙතත් මගේ මාමාගේ වචනයට අනුව පළමුව පිටත්ව නොගියෙමි. එසේ යෑම යුතුනැත. මගේ පියා මා මෙහි එවනවිට මගේ දෙස් නිදෙස්කරනු පිණිස මා ඔබට භාර කොට එවීය. නුඹලා විසිනුත් මගේ නිදෙස් බව දැනගන්නාලදහ. දැන් ඉතින් මා පිටත්ව යෑම සුදුසුයයි දසදසියන් හා යානවාහනාදිය සුදනම් කරවියයි අණ කළාය.

ඉන්පසු සිටුවරයා ඒ කෙළෙඹියනුත් සමග ගොස් ද්‍රව මා නොදැන කිදෙයට මට සමාවන්න. පියාණනි, ඔබට ක්ෂමා කළයුතුය. එහෙයින් ක්ෂමා කරමි. මම බුදුසසුනෙහි නොසැලෙන සැදහැනි කුලද්‍රවක වෙමි. හික්ෂුසංඝයාගෙන් තොරව විසීම මට කළනොහැකිය. ඉදින් මගේ රූපියට අනුව හික්ෂුසංඝයාට සැලකීමට ඉඩ ලබන්නෙමිනම් මෙහි වසමිසි කීවාය. දරුව ඔබට මනාප අයුරකින් ඔබේ ශ්‍රමණයන්ට පිළිදගුම් කරවයි ඔහු කීය.

විශාඛාවෝ බුදුන්ට ඇරැයුම් කොට දෙවෙනි දිනයේ නිවසට කැඳවුවාහුය. තත්ත ශ්‍රමණයෝත් බුදුන් මිඟාර සිටුගෙදරට එනබව අසා එහි ගොස් ගෙය පිරිවරා සිටියාහුය. විශාඛාව දක්ෂිණෝදකය පිළිගන්වා සියලු සත්කාර පිළියෙළ කොට මගේ මාමාත් අවුත් දසබලයන්වහන්සේ වළඳවාවයි හසුනක් යැව්වාය. එහි යනු කැමතිවූ සිටුවරයා, ගෘහපතිය, ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් වෙත නොයවයි ආරීච්ඡකයෝ වැලැක්වූහ. මගේ යෙහෙළිය ඔබම බුදුන් වළඳවාපිය මැනවැයි කියායැවීය. ඇ බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයා වළඳවා බත්කිය අවසන, නැවත, මගේ මාමා අවුත් ධර්මය අසන්නැයි ලිපියක් යැව්වාය. ඉන්පසු ඔහු දන් නොයාම නම් ඉතාම අකටයුත්තකිසි ධර්මය අසනු කැමැත්තෙන් යන ඔහුට නිගණ්ඨයෝ මෙසේ කීහ. එසේනම් බුදුන් සමීපයට නොගොස් තිරයකින් මෙනා සිට බණ අසවයි කියා ඔහු එහි යාමට පෙරාතුවම ගොස් තිරයක් ඇඳ තැබූහ. සිටුනෙම ගොස් තිරයෙන් පිටුපස හිඳගත්තේය.

තථාගතයන්වහන්සේ, ඔබ තිරයකින් එහා හෝ සිටින්න. බිත්තියෙන් හෝ පර්වතයෙකින් හෝ පරසක්වළ හෝ සිටින්න. මම බුද්ධ නම් වෙමි. මගේ ශබ්දය ඔබට ඇස්වීමට මට හැකියයි මහදඹ්ඤ්ඤක් යොලවන්නාක් මෙන්ද අමා වැස්සක් වස්වන්නාක් මෙන්ද දහම් දෙසීමට පිළිවෙළ කථාව පටන්ගන්න. බුදුවරුන් දහම් දෙසනකල ඉදිරිපිට සිටියත් පසුපස සිටියත් සක්වළ සියක් ලක්ෂයක් ඉක්මවා සිටියත් අකතිටාබඹලොව සිටියත්, බුදුරජාණන්වහන්සේ මා දෙසම බලනසේක. මටම දහම් දෙසනිසි සෙස්සෝ කියති. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔවුන් දෙසම බලන්නාක් මෙන්ද ඔවුනොවුන් සමග කථා කරන්නාක් මෙන්ද දැනෙයි. බුදුවරු සඳ වැනි උපමා ඇත්තෝය. සඳ අහස මැද සිටි කල්හි මගේ හිස උඩින් සඳය, සඳ මගේ හිස උඩින්ය වශයෙන් වැටහෙයි. ඒ නිසා බුදුන් කොහි වැඩ සිටියත් ඉදිරියෙහි සිටින්නාක් මෙන් වැටහෙයි. මේ වනාහි උත්වහන්සේගේ සැරසු හිස සිඳ, අඳුන්ගැ ඇස් ගළවා හදවත උසුටා අනුන්ට දයයන්කොට ජාලිය සදිසි පුතුන්, කෘෂිණාජිතා වැනි දුවරුන් මිදි වැනි භාර්යාවන් පරිත්‍යාග කොට දුන් දනයෙහි ප්‍රතිඵලයයි.

මිඟාරසිටුහුන් තථාගතදේශනාව අසමින්ම තිරයෙන් බැහැර සිටිමින්ම දහසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිත සෝවාන්පෙලෙහි පිහිටා අවල ශ්‍රද්ධාවෙන් සම්පූර්ණව තිසරණයෙහි නිසැකවී තිරකෙළවර ඔසවා ගොස් යෙහෙළියගේ තනය මුචින් ගෙන ඔබ අදපටන් මගේ අම්මායයි ඇය මවුතනතුරෙහි තබාගත්තේය. ඇ එවක් පටන් මිඟාරමාතෘ නමින් ප්‍රකටවුවාය. පසුකල පුතෙකු ලබා ඔහුට මිඟාර යන නම තැබීය. මහසිටු යෙහෙළියගේ තනය මුචෙන් මුදහැර ගොස් බුදුන්ගේ පාමුල වැඳවැටී අත්වලින් පා මඩිමින් මුහුණ තබා සිඹිමින් ස්වාමීනි, මම මිඟාර යයි තෙවරක් කියා ස්වාමීනි මම මෙනෙක්කල් යම් තැනකට දුන්නොත් එය මහත්ඵල වන්නේයයි නොදනිමි. දැන් මගේ යෙහෙළියන් නිසා එය දැන ගනිමි. සියලු අපා දුකින් මිදුණෙමි. මගේ යෙහෙළිය මේ ගෙට ඒමෙන් ඒ පැමිණීම මට හිතවැඩක් පිණිසම වියයි කියා මේ ගාථාවද කීවේය.

යම් තැනක දුන්නොත් එය මහත්ඵලවීමට නම්
එතැන අද දුටුවෙමි අදම එය දැනගත්තෙමි
යෙහෙළිය මෙගෙට ඒමෙන් මහඵලයක්ම සිදුවිණි

විශාඛාවෝ දෙවෙති දිනය සඳහාද බුදුන්ට නිමන්ත්‍රණය කළෝය. ඉන්පසු දෙවෙති දිනයේ, තැන්ද සෝවාන් ඵලයට පැමිණියාය. එතැන්පටන් එය සසුන සඳහා විවෘත දෙරවල් ඇති ගෙයක්විය.

දිනක් සිටුනෙම, මගේ යෙහෙළිය මට බෙහෙවින් උපකාරවත් වූවාය. එහෙයින් ඇ පහදින යමක් කරන්නෙමිසි, මැගේ පළඳනාව ඉතා බරය. එය නිතර පැළඳීම අසීරුය, මැට රැදවල් දෙකේම සැහැල්ලුව පැළඳ සිටියහැකි පළඳනාවක් කරදෙන්නෙමිසි සිතා ලක්ෂයක් වටිනා 'සතමට්ටක්' නම් පළඳනාවක් කරවා එය නිමිකල්හි බුදුන්ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයා වළඳවා අන්තයෙහි සුවඳපැන් යොළොස් කළයකින් විශාඛාවත් නහවා බුදුන් ඉදිරියෙහිදී පළඳනාව පළඳවා බුදුන් වැන්දවීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ අනුමෝදනා පවත්වා විහාරයට වැඩමවූසේක.

විශාඛාවෝද එතැන් පටන් දුතාදි පින්කම් කරමින් බුදුන් හමුවෙහි වර අටක්ද ලබා, ගගනතලයෙහි වන්දරේබාවක් මෙන් ප්‍රකටව දුපුතුන් සමග වෘද්ධියට පැමිණියාහුය. ඇට පුත්තු දසදෙනෙක්ද, දුවරු දසදෙනෙක්ද වූවාහුය. මවුනතර එක් එක් පුතෙකුට දුවකටද දහය දහය බැගින් දුපුතුන් වූහ. ඔවුන්ටද එකඑක්කෙනාට දහය දහය බැගින් දුපුත්තු වූහ. මෙසේ ඇයට (පුත්‍ර නප්තෘ පනත්ත) දරු මුණුබුරු මීමුණුබුරු සත්තාන වශයෙන් අටදහස් භාරසියවිස්සක පරපුරක් ඇතිවිය. ඇ එක්සියවිසි අවුරුද්දක් ජීවත්වූවාය. හිය එක් තරකෙසක් හෝ නොවීය. නිතර යොළොස් හැවිරිදි දරියක මෙන්විය. දරු මුණුබුරු මීමුණුබුරන් පිරිවරා විහාරයට යන ඇ දෑක මෙනත විශාඛා කවුරුන්දැයි විචාරන තරමට සමානව සිටියාය. යන්නාවූ විශාඛා දෑක ආර්යාව යනවිටම හොබනේය, ටිකක් හෝ යෑම මැනවයි සිතූහ. ඒ පිරිසෙහි යමෙක් සිටීම, හිඳීම, වැදහෙවීම දෑක, දත් ටිකක් වැද හොච්නම් යහපති, ආර්යාව වැදහොචන විට වඩාත් ශෝභනයයි සිතූහ. මෙසේ ඇගේ සතර ඉරියව්වලදීම යහපත් ලෙසම දුටුවහ. ඇ ඇතුන් පස්දෙනෙකුන්ගේ ධෛර්යය දරයි. රජු විශාඛා ඇතුන් පස්දෙනෙකුන්ගේ ශක්තිය දරන්නියයි අසා, ඇ විහාරයට ගොස් බණ අසා එන වේලාවෙහි ශක්තිය විමසනු පිණිස ඇතා ලිහා ඉදිරියට හැරියේය. ඇතා යොධ ඔසවාගෙන විශාඛාව ඉදිරියට ගියේය.

ඇගේ පිරිවර ස්ත්‍රීන්ගෙන් සමහරු පලාදිව ගියහ. සමහරු නැවතී සිටිනු දෑක ඇයිදැයි ඇසූකල ආර්යාවනි, රජු ඔබේ ශක්තිය විමසීමට ඇතු එවා ඇතැයි කීවාහුය. විශාඛා මේ දෑක පලායෑමෙන් වැඩක් නැත. මේ ඇතා කෙසේ ගන්නෙමිදැයි සිතා, මොහු දැඩිව අල්ලා ගන්නොත් නැසෙනු ඇතැයි ඇඟිලිවලින් යොධය අල්ලාගෙන මදක් නැමීය. ඇතුට එය දෑමටවත් හිටගෙන සිටීමටවත් නොහැකිවිය. රජමිදුලෙහි උක්කුටුකව වැටුණේය. මහාජනයා සාධුකාර දුන්හ. ඇ සපිරිවරින් සැපසේ ගෙට පැමිණියාය.

එකල්හි, සැවැත්නුවර, විශාඛම්භාරමාතාවට බොහෝ පුත්තු බොහෝ මුණුබුරෝ වූහ. ඔවුහු නිරෝගී වූහ. මංගල සම්මතයහ. එතරම් පුතුන් මුණුබුරන් දහස් ගණනක් සිටියද එයින් එකෙකු හෝ අතරතුර මරණයට පත්තොවිය. සැවැත්නුවර වැසියෝ මංගලා සැණකෙළි අවස්ථාවලදී ප්‍රථමයෙන්ම විශාඛාවට ආරාධනාකොට වළඳවිති. එක් උත්සව දිනයක සැදි පැහැදුණු මහාජනයා බණ අසනු පිණිස විහාරයට යනකල ආරාධනා කළ තැනක ආහාර ගත් විශාඛාවෝද මහලියපළඳනාව පැළඳ මහාජනයා සමග විහාරයට ගොස් ආහරණ ගළවා දැසියට දුන්නාය. මේ සඳහා මෙසේත් කියා ඇත. 'එකල සැවැත්නුවර උත්සවයක් විය. මහාජනයා හොඳින් සැරසී විහාරයට යනකල, විශාඛාවෝද හොඳින් සැරසී විහාරයට ගියහ. ඉක්බිති විශාඛම්භාරමාතා ආහරණ ගළවා උතුරුසඵවෙහි පොදියක් කොට බැඳ දැසියට දුන්නාය. කෙල්ල මේ ආහරණ පොදිය ගනුව කියාය.' ඕනෑමෝ හිස පටන් පාදන්තය දක්වා අලංකාර කරන මේ පළඳනා පැළඳ විහාරයට පිවිසීම අයොග්‍යයයි එය මුද පොදියක් කොට තමන්ගේ පිතටම උපන් ඇතුන් පස්දෙනෙකුන් උසුලන බර දරියතැකි දැසිය අත තැබීය. ඇයම එය ඉසිලීමට සමත් වෙයි. එහෙයින් ඇයට මෙසේ කීවාය. දරිය, මේ පසාධනා ගන්න. බුදුන් ළහින් ඉවත්ව එතකල එය පැළඳගන්නෙමි. එය ඇ අතට දී ඝනමට්ටක පළඳනාව පැළඳ බුදුන් වෙත පැමිණ බණ අසා අවසානයෙහි බුදුන් වැඳ ආපසු යෑමට පැමිණියාය. දායියට පළඳනා තැබූ තැන අමතක විය. බණ ඇසීමට පැමිණි අයගේ යමක් අමතකවූවිට එය රැගෙන තැබීම ආනන්ද හිමියන්ගේ සිරිතකි. එහෙයින් එදින උත්වහන්සේ මහලියපළඳනාව දක බුදුන්ට දන්වා සිටියහ.

ස්වාමීනි, විශාඛාව පළඳනාව අමතකකර ගියාය. ආනන්ද එසේනම් එය යම්කිසි තැනක තබන්න. තෙරණුවෝ එය ඔසවා ගෙනගොස් ඉණිම කෙළවරේ එල්ලා තැබූහ. විශාඛාව සුප්පියා සමග ආගන්තුකයන් ගිලනුත් ගමිකයන් ආදීන් වෙනුවෙන් කළයුතුදේ විමසමින් ඇතුළු විහාරයෙහි හැසුරුණාය. ඒ උපායිකාව ඇතුළු විහාරයෙහි ඇවිදිනු දකින, ගිනෙල් මීපැණි, තෙල් ආදිය අවශ්‍යවන අයත් විශේෂයෙන් ලදරු සාමණේරවරුනුත් තලි ආදිය රැගෙන ඇවෙත පැමිණෙත්. එදවසද ඔවුහු එසේ කළහ. එක් ගිලන් ගික්ෂුවක් දුටු සුප්පියා ස්වාමීනි කුමක් අවශ්‍යදයි අසා, දඩමසක් කැමැත්තෙමිසි කිකල ස්වාමීනි, එසේය එවන්නෙමිසි කියා ගොස් දෙවෙනි දිනයේදී කැපසරුප් මසක් නොලැබ තම කළවා මාංශයෙන් කොටසක් කපා පිස යවා කළයුතු කාර්යයකොට, යළි බුදුන් කෙරෙහි ප්‍රසාද බලයෙන් ප්‍රකෘතිමත් සිරුරු ඇත්තියක්ද වූවාය.

විශාබාවෝ, ගිලනුන් ද ළදරු සාමණේරවරුන්ද බලා වෙනත් දෙරටුවකින් නික්මී විහාරයට ආසන්න තැනක සිට, මැණියනි, පසාධනය ගෙනවි, එය පැළඳ ගන්නෙමිසි කීවාය. එකෙණෙහි ඒ දසිය අමතකව ආ බව දැන, ආර්යාවනි. එය අමතකව ආවෙමියයි කීවාය. එසේනම් ගොස් එය ගෙන එව්. ඉදින් මාගේ ආර්යයන්වහන්සේ වන ආනන්ද හිමියන් විසින් එය රැගෙන වෙනත් තැනක තබා ඇත්නම් එය නොගෙනව. මම එය ආර්යයන්වහන්සේටම පරිත්‍යාග කරමි. මිනිසුන්ගේ අමතකව යන බඩු ආනන්ද හිමියන් තැන්පත්කර තබනබව ඇ දන්නා නිසා මෙසේ කීවාය.

තෙරණුවෝද ඒ දසිය දක කුමක් නිසා ආවාදැයි අසා මගේ ආර්යාවගේ පළඳනාව අමතකව ගියෙමිසි කී විට එය මම ඉණිම. කෙළවර එල්ලා ඇත. රැගෙන යවයි කීහ. ආර්යයන්වහන්ස, ඔබවහන්සේගේ අතින් ඇල්ලූ ආහරණ අපේ ආර්යාවට ආහරණ නොවන හැටියට ප්‍රකාශ කරනලද්දී කියා හිස් අතින්ම ගොස් මැණියනි කිමෙක්දැයි විශාබාව ඇසූ විට එපුවත දන්වා සිටියාය. මැණියනි, ආර්යයන්වහන්සේ විසින් අතින් ඇල්ලූ මේ පළඳනා නැවත පැළඳීමට මම නොකැමැත්තෙමි. එය මම ආර්යයන්වහන්සේලා උදෙසා පරිත්‍යාග කරමි. එහෙත් මෙය ආර්යයන්වහන්සේ විසින් පරිහරණය කිරීම අපහසුය. එනිසා මෙය විකුණා කැපභාණ්ඩ ගෙනඑන්නෙමි. යව. ගොස් එය රැගෙන එවයි කීවාය. ඇ ගොස් එය ගෙන ආවාය. විශාබාව එය නොපැළඳම ලෝභකාරකයන් (ලෝකුරුවන්) කැඳවා එහි අගය විමසුවාය. මෙහි අගය නවකෝටියකි. කරවීමේ කුලිය ලක්ෂයකිසි කීකල පළඳනාව යානයක තබා එසේනම් මෙය විකුණුවියයි කීවාය.

එපමණ ධනයක්දී එය ගැනීමට කිසිවෙකුටත් නොහැකිවිය. ඒ පළඳනාව පැළඳීමට සුදුසු ස්ත්‍රීහුද දුර්ලභය. මේ පොළොවෙහි ස්ත්‍රීන් තිදෙනෙක් පමණක් මහලියපළඳනාව ලැබූහ. විශාබා මහාඋපාසිකාව, බන්ධුලමල්ල සේනාපතිගේ භාර්යාවවූ මල්ලිකාව සහ බරණැස් සිවුද්‍රවණිය යනු ඒ අයයි. ඒ නිසා විශාබාව තමන්ම එහි මිල ගෙවා නවකෝටි එක්ලක්ෂයක් ගැළක පටවාගෙන විහාරයට ගොස් බුදුන් වැඳ ස්වාමීනි, මගේ ආර්යවූ ආනන්ද හිමියන් විසින් මගේ පළඳනාව ඔසවා ගෙන ඒමෙන් උන්වහන්සේ අතින් අත ගැවුණු නිසා මට ඒ පළඳනාව පැළඳීමට නොහැකිවිමි. එය විකුණා කැප සරුප් පරිදි පරිහරණයට යෙදවීම සඳහා විකිණීමට යෙදුවෙමි. එය මිළදී ගැනීමට හැකි අයෙක් නොදක මාම එය මිලදීගෙන ඒ මුදල් රැගෙන ආවෙමි. ඒ මුදල සිවුපසයෙන් කුමක් සඳහා යොදවන්නෙමිද?

විශාඛාවනි, පෙරදිග දෙරටුවෙහි, හික්ෂුසංඝයා උදෙසා වාසස්ථානයක් කරවීම සුදුසුයි. ස්වාමීනි, එය සුදුසුයයි සතුටු සිහිත් පිළිගත් විශාඛාව තවකෝටියට බිම් කොටසක් ගත්තාය. තවත් තවකෝටියකින් විහාරය තැනීම ආරම්භ කළාය. ඉන්පසු දිනක බුදුරජාණන්වහන්සේ උදසන ලොවබලන සේක් දෙවිලොවින් වුතව හද්දිය තුවර සිටුපවුලේ උපන් හද්දිය නම් සිටුපුත්‍රයාගේ හේතුසම්පත් දක අනෙපිඬුසිටුහුගේ ගෙදර දත් වළඳ උතුරු දෙරටුවට අභිමුඛව වැඩසිටියේක. සිරිතක් වශයෙන් විශාඛාවගේ ගෙදර දත් වළඳ දකුණුදෙරින් නික්ම දෙව්රමෙහි වැඩ වසති. අනෙපිඬුසිටුගෙදරින් දත් වළඳ දකුණුදෙරින් නික්ම දෙව්රමෙහි වැඩ වසති. අනෙපිඬුසිටුගෙදරින් දත් වළඳා පෙරදිග දෙරටුවෙන් නික්මී පුරවාරාමයෙහි වැඩවසති. උතුරු දෙරින් නික්මුණු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දක වාරිකාවේ හැසිරෙන බව සෙසු අය දැනගනිත්.

විශාඛාවෝ එදින භාග්‍යවතුන්වහන්සේ උතුරු දෙරටුව පැත්තෙන් වඩින්නාහුයයි අසා වේගයෙන් ගොස් වැඳ ස්වාමීනි, වාරිකාවේ වඩිනසේක්දැයි ඇසුවාය. විශාඛාව එසේය. ස්වාමීනි, මෙතෙක් ධනය වියදම් කොට ඔබවහන්සේ උදෙසා විහාරයක් කරවමි. එහෙයින් තවතින්‍ර මැනවිසි ඉල්ලාසිටියාය. විශාඛාවනි, මෙය නොතැවැත්විය යුතු ගමනකි. ඇ මෙය ඒකාන්තයෙන් හේතුසම්පත් ඇති කිසිවෙකු දක යන බුදුන්ගේ ගමනකිසි සිතා, එසේනම් ස්වාමීනි, කළයුතුනොකළයුතු දේ දන්නා එක් හික්ෂුතමක් සමග වඩිනු මැනවයි කීවාය. විශාඛාවනි ඒ හික්ෂුවගේ පාත්‍රය ගනුවයි වදළකල්හි, ඇ ආනන්ද හිමියන් ප්‍රිය කරන නමුත්, මහමුගලන් හිමියෝ යෘද්ධිමත්හ. උන්වහන්සේ තවතා ගැනීමෙන් මාගේ විහාරකාර්යය සැහැල්ලු වියහැකියයි සිතා මුගලන් හිමියන්ගේ පාත්‍රය ගත්තාය. තෙරණුවෝ බුදුන් දෙස බැඳූහ. මොග්ගල්ලාන, ඔබගේ පිරිවර හික්ෂුන් පන්සියක් සමග තවතින්තුයි වදළහ. උන්වහන්සේ නැවතුණහ.

ලී දඬු සඳහාද ගල්ගඩොල් සඳහාද පනස්සැට යොදුන් දුර සිටවුවද විශාල ගස්ගල් පටවාගත් ගැල්වුවද උන්වහන්සේගේ ආනුභාවයෙන් එදිනම ආපසු පැමිණියේය. ගස්ගල් පැටවීමෙන් ගැල්වලටද කිසි හානියක් නොවීය. ගැල්වල රෝද ගරාදි නොබිඳිණි. නොබෝ කලකින් දෙමහල් ප්‍රාසාදය නිමවිය. යටිමහලේ කාමර පන්සියකි. උඩුමහලේ කාමර පන්සියකි. එය කාමර දහසකින් හෙබි ප්‍රාසාදයක්විය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ තවමසක් වාරිකාවේ හැසිර යළි සැවැත්තුවරට වැඩමවූහ. විශාඛාවගේ ප්‍රාසාදයේ වැඩද තවමසකින් අවසන් විය. රත්රනින් නිමවූ ප්‍රාසාදයේ කොත පැත්තළ හැටක් දරන

තරම් විශාලත්වයෙන් කරවනලදී. ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවිරමට වඩිනිසි අසා පෙරගමන් කොට බුදුන් තම විහාරයට පමුණුවා, ස්වාමීනි, මේ සාරමාසය හික්ෂුසංඝයා සමග මෙහිම වසනු මැනවි. ප්‍රාසාද පූජාව කරන්නෙමිසි ඉල්ලා සිටියාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ආරාධනය ඉවසුසේක.

විශාඛාවෝ එතැන් පටන් බුද්ධප්‍රමුඛ මහසභනට එම විහාරයෙහිම දන්දෙති. දිනක් ඇගේ යෙහෙළියක් දහසක් වටිනා එක් වස්ත්‍රයක් රැගෙන අවුත් යෙහෙළිය, මම මේ වස්ත්‍රය ඔබේ ප්‍රාසාදයේ බුමුතුරුණක් වශයෙන් අතුරනු කැමැත්තෙමි. එය එලන තැනක් කියන්නැයි පැවසුවාය. යෙහෙළිය, ඉදින් මම ඔබට ඒ සඳහා තැනක් තැනැයි කීවොත්, ඒ සඳහා අවකාශයක් නොදෙනු කැමැත්තේයයි ඔබ සිතන්නෙහිය. ඒ නිසා ඔබම මේ ප්‍රාසාදයේ මහල් දෙකේම බිමක් කාමර දහසක් බලා වස්ත්‍රය අතුරන තැනක් සොයාගන්නැයි කීවාය. දෙවැන්නි දහසක් අගනා වස්ත්‍රයක් රැගෙන ඇවිද බලන්නි ඊට වඩා වටිනාකමින් අඩු වස්ත්‍රයක් අතුරා ඇති තැනක් නොදක මට මේ ප්‍රාසාද පූජාවට හවුල්වීමට ඉඩක් ලබාගත නොහැකියයි දෙමිනසටපත්වී එක් තැනක හඬමින් සිටියාය.

ඉන්පසු එසේ සිටි ඇ දුටු ආනන්ද තෙරණුවෝ අඬන්නේ ඇයිදැයි ඇසූහ. ඇ ඒ කරුණ දන්වා සිටියාය. ඔබ නොහඬන්න. මම එය අතුරන තැනක් කියන්නෙමිසි කියා, ඉණිමංකෙළවර පා ධෝවනය කරන තැනත් පාපිස්නා තැනත් අතර මෙය අතුරන්න. එවිට හික්ෂුහු පාදෝවා ප්‍රථමයෙන් මෙහි පාපිස ඇතුළට පිවිසෙනු ඇත. එවිට ඒ පින ඔබට මහත්ඵලවන්නේයයි කීහ. එය විශාඛාව විසිනුදු නොසැලකූ තැනකි.

විශාඛාව සිවුමසක් ඇතුළුවිහාරයෙහි බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහසභනට දන් දුන්නාය. අවසාන දිනයෙහි හික්ෂුන්ට සිවුරුරෙදි දුන්නාය. නවක සංඝයාට ලැබුණු චීවරසාටක දහසක් මිලය. සියලු දෙනාගේම පාත්‍ර බෙහෙත්වලින් පුරවා දුන්නාය. ඒ දහපරිත්‍යාගයට කෝටි තවයක් වැයවිය. මෙසේ විහාරය සඳහා බිම මිලදී ගැනීමට නවකෝටියක, විහාර කර්මාන්තයට නවකෝටියක, විහාර පූජාවට නවකෝටියක වශයෙන් ඇ විසිහත් කෝටියක් ශාසනය වෙනුවෙන් පරිත්‍යාග කළාය. ස්ත්‍රියකව සිට මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයෙකුගේ ගෙදර වසමින් මෙබඳු පරිත්‍යාගයක් කළ අත් ස්ත්‍රියක් නැත. ඇ විහාරපූජාව අවසන්වූ දිනයෙහි හිරු බැස යන සවස් වේලෙහි පුතුන් මුණුබුරන් පිරිවරා මා විසින් පෙර පැතු සියල්ලක්ම මුදුන් පැමිණියේයයි සිතමින් විහාරය භාත්පය ඇවිදිමින් මිහිරි හඬින් ගාථාපහක් කියමින් ප්‍රීති උදයක් ප්‍රකාශකළාය.

සුදුගැටි අලෙවි දුන් දුටුවන් පහදවනසුදු
පහසක් නිමා කොට ගෙන කවද පුදන්තෙමිදයි
මා තුළ තිබූ පැතුමන් අද මුදුන්පත්විය එලෙසම

ඇඳපුටු බුමුතුරුණු එලා නිම කළ යෙනසුන්
කවද පුදන්තෙමිදයි මගේ සිත තිබූ පැතුමන්
කිසි අඩුවක් නැතුව එලෙසින් මුදුන්පත් විය

ලහබිතින් පිරිසිදු මස් හා උචිත ලෙස පිසූ
දන් සකසා පුදන්තට කවද ලැබේදයි යන
පැතුමන් පිරු පෙරසිට එලෙසින් මුදුන්පත් විය

කසිවත් කොමු කපුවලින් නිමවූ සුදුසු වීවර
අරියමහසහනට කවද පුදන්තෙමිදයි
පැතු පැතුමන් පෙර සිට එලෙසින් මුදුන්පත් විය

කිරි වෙඬරු මිපැණිවලින් සපිරුණු බෙහෙතූන්
අරිය මහසහනට කෙදිනක පුදන්තෙමිදයි
පැතු දහසක් පැතුමන් මුදුන්පත් විය එලෙසම

හික්ෂුරු ඇගේ ගායනාහඬ අසා බුදුරදුන් වෙත පැමිණ, ස්වාමීනි,
අපි මෙතෙක් දිගු කලක් යනතුරු විශාඛාවගේ ගායනයක් නම්
කිසිකලෙකත් නොඇසීමු, ඕනෑමෝ අද පුතුන් මුණුබුරන් පිරිවරා
ගෙන ගායනාකරමින් විහාරය වටායයි. කිම ඇගේ පිත කිසි ගොස්ද,
නැතහොත් උමතුරෝගය වැළඳීදයි ඇසූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහණෙනි,
එස් නොවෙයි, මගේ දුවගේ ප්‍රාර්ථනා අද සම්පූර්ණ විය. අදහස
ඉටුවිය. ඒ සොම්නසින් ගායනාකරමින් උදන් අනමින් විහාරය වටා
ඇවිදින්නියයි වදළහ. ස්වාමීනි, ඇගේ මේ ප්‍රාර්ථනා කවදා කළ පැතුමිද?
මහණෙනි එසේ නම් අසවිදයි වදළහ. එසේය ස්වාමීනි, අසන්නෙමුයයි
කිකල අතීත කථාව ගෙන හැර පෑහ.

මහණෙනි, මෙයින් කල්ප ලක්ෂයකට පෙර පදමුත්තර නමින්
බුදුකෙනෙක් ලොව පහළ වූහ. උන්වහන්සේට ආයුෂ්‍ය අවුරුදු ලක්ෂයකි.
පිරිවර කමිණාග්‍රවයන් ලක්ෂයකි. තගරය හංසවතී නම්. පියා සුනන්ද
නම් රජුය. මව සුජාතා නම් දේවිය. උන්වහන්සේගේ අග්‍රඋපස්ථායිකාවවූ
එක් උපායිකාවක් වර අටක් ඉල්ලාගෙන මාතෘස්ථානයෙහි සිට බුදුන්
සිවුපසයෙන් පෝෂණය කරයි. උදේ සවස උවටැතටයයි. ඇගේ එක්
සහායිකාවක්ද ඇ සමග විහාරයටයයි. ඒ සහායිකාව අනිත් උපායිකාව

බුදුන් සමග ඇති විශ්වාසභාවයද ස්වාමීන්වයද දක කුමක්කොට මෙසේ බුදුන්ට වල්ලභවත්තීදයි සිතා, බුදුන්වෙත පෑමණ, ස්වාමීනි, මේ සත්‍රිය ඔබවහන්සේගේ කවුරුන්දයි විචාළාය. ඇය උපස්ථායිකාවන්ගෙන් අග්‍රය. කුමක් කොට උපස්ථායිකාවන්ගෙන් අග්‍ර වුවාද? කල්ප ලක්ෂයක් ප්‍රාර්ථනා තැබීමෙනි. දැනුත් ප්‍රාර්ථනාකොට ලැබිය හැකිද ස්වාමීනි, එසේය ලැබිය හැකිය. ස්වාමීනි, එසේනම් හික්ෂුන් ලක්ෂයක්ද සමග සතියක් මාගේ දනය භාරගනු මැනවැයි ආරාධනා කළාය. ශාස්තෘක්ෂත්වහන්සේ ආරාධනය ඉටුසුයේක. ඇ සතියක් දන්දී අවසාන දිනයේ සිවුරු රෙදිද දී බුදුන් පාමුල ඉඳගෙන ස්වාමීනි, මම මේ දනයෙහි එල වශයෙන් දිවඉසුරු ආදී වෙනත් දෙයක් නොපතමි. ඔබවහන්සේ වැනි එක් බුදුවරයෙකු සම්පයෙහි වර අටක් ලැබ මාතෘස්ථානයෙහි සිට සිවුපසයෙන් පෝෂණය කිරීමට සමර්ථවුවන් අතර අග්‍රවේමිවායි ප්‍රාර්ථනා කළාය. ශාස්තෘක්ෂත්වහන්සේ මැගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධිවේද නැද්දැයි අනාගතය කල්ප ලක්ෂයක් බලා කල්පලක්ෂයකගේ කෙළවර ගෞතම නම් බුදුවරයන් වහන්සේ උපදින්නෝය. එකල ඔබ විශාඛා නම් උපාසිකාවක වී ඒ බුදුන් හමුවෙහි වර අටක් ලැබූ මාතෘස්ථානයෙහි සිට සිවුපසයෙන් බුදුන් පෝෂණය කරන උපාසිකාවන් අතර අග්‍ර වන්නෙහියයි ප්‍රකාශ කළහ. ඇගේ ඒ සම්පත්තිය හෙටම ලැබුවාක් මෙන් විය.

මිනොමෝ ආයු ඇතිතාක් පින්කොට එයින් චූතව දෙව්ලොව ඉපද දෙව්ලොව මිනිස්ලොව සැරිසරන්නී කාශ්‍යප සම්බුදුන් කල කසිරට කිකිනම් රජුන්ගේ සත්දුවරුන්ගේ බාලම වූ සංඝද්දී නමින් ප්‍රකටව වෙනත් පවුලකට ගොස් එහි නැගණිවරුන් සමග දිගුකලක් දනාදී පින්කම් කොට, කාශ්‍යප බුදුන් පාමුලද අනාගතයෙහි ඔබ වැනි බුදුකෙනකුත්හට මාතෘස්ථානයෙහි සිට සිවුපසයෙන් බුදුන් පෝෂණය කරන දයිකාවන්ගෙන් අග්‍රවේමිවායි ප්‍රාර්ථනා කළාය.

එතැන්පටන් දෙවිමිනිසුන් අතර සැරිසරමින් අවුත් මේ ආත්ම භාවයෙහි මෙණ්ඩක සිටුපුත් ධනංජය සිටුහුගේ දුවණියවී ඉපිද, මගේ සසුනෙහි බොහෝ පින් කළාය. මහණෙනි, මෙසේ මගේ දුවණිය ගායනා කරමින් පැතු පැකුම් මුදුන් පෑමණි බව දක උදන් ඇතියයි වදරා ශාස්තෘක්ෂත්වහන්සේ දහම් දෙසමින්, මහණෙනි, දක්ෂ මල්කරුවෙක් තානාප්‍රකාර මහත්වූ මල් රාශියක් ලැබ තන්වැදරුම් මල්මාලා කරයිද, ඒ අයුරින් විශාඛාවගේ සිත තානාප්‍රකාර කුසල් කිරීමට තැමියන්නේයයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

නොයෙක් මල් රැස්කර බුහුටිවූ මල්කරුවෙක්

එකින්එක මල් තබමින් නොයෙක් මල්දම් ගොතන්නා සේ

උපන් හැම මිනිසා නොයෙක් පින්කම් කළයුතුම වේ.

එහි පූජ්‍යචාර්යමහා යනු නානාප්‍රකාර මල්රාශියකින්ය. කසිරු යනු කරන්නේය. මාලාශ්‍රේණි බහු යනු නවු එකතු කරමින් ගොතන මල්දම් ආදී වෙනස් වෙනස් ලෙස ගොතන මල්දම් සමූහයයි (විවිධ මල්දම්ය). මව්වෙන යනු මරණයට පැමිණිය යුතුය යන අරුතින් මේ නම ලබා ඇති සත්වයා විසින්, විවරදනාදී හේද ඇති. බහු. කුසල. කත්තබ්බ. යනු පූජ්‍යචාර්යයන් ගැනීම බොහෝමල් ඇති බව දැක්වීම සඳහායි. යම් ලෙසකින් අඩුමල් ප්‍රමාණයක් ඇත්තේ නම් මල්කරු දක්ෂයෙක් වූයේ නමුත් බොහෝ මල්දම් කිරීමට නොහැකිවේ. අදක්ෂ මල් කරුවෙකුට අඩුමල් ප්‍රමාණයක් ලැබුණු විට බොහෝ මල්දම් ගෙතීම කළ නොහැකිම වෙයි. බොහෝ මල් ලැබුණොත් දක්ෂවූ මල්කරු බොහෝ මල්දම් ගොතයි.

ඒ ආකාරයෙන් යම්හෙයකින් එක් පුද්ගලයෙකුගේ ශ්‍රද්ධාව අඩු වෙයිද, සම්පත් බොහෝ ඇත්ත් ඔහුට බොහෝ කුසල් කිරීමට නොහැකිවෙයි. ශ්‍රද්ධාවත් අඩුනම් සම්පතත් අඩුනම් එබඳු පුද්ගලයාට බොහෝ කුසල් කළ නොහැකිමවෙයි. මහත්වූ ශ්‍රද්ධාව ඇති නමුත් අල්පවූ සම්පත් ඇත්තෙකුටද බොහෝ කුසල් කළ නොහැකිවේ. මහත්වූ ශ්‍රද්ධාවත්, මහත්වූ සම්පතත් ඇත්තාට මහත්වූ කුසල් කළ හැකිවෙයි. උපාසිකා විශාඛාවෝ එබඳුවූහ. ඒනිසා මෙසේ කියා ඇත. යථාපි-පෙ-කත්තබ්බ. කුසල. බහු. යනුවෙන්.

දේශනාවසානයේ බොහෝ අය සෝවාන් ආදී මග ඵලවලට පත්වූහ. මහාජනයාටද එය සාර්ථක දේශනාවක් විය.

අටවන විශාඛා වස්තුවයි.

4. 9

න පූජ්‍යචරණ්ඨො පටිවාතමෙති ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්ත්‍රානුකූලයේ සැවැත්තුවර වැඩවාසයකරන කාලයෙහි ආනන්ද තෙරණුවන්ගේ ප්‍රශ්නයක් විසඳමින් දේශනා කළසේක. දිනක් තෙරණුවෝ

එලයමවනින් සිටින අතර, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සාරගන්ධ, මූලගන්ධ, පූජ්‍යගන්ධයයි උතුම් සුවඳවර්ග තුනක් ගැන දෙසනලදී. ඒ සියලු සුවඳවර්ග වාතය හමන අතරමය. (යටිසුළඟට) උඩුසුළඟට නොයයි. මේ සුවඳවර්ග අතර පටිවාතයට හෙවත් උඩුසුළඟට යන සුවඳකුත් ඇද්දැයි සිතූහ. ඉන්පසු උන්වහන්සේට, මා මෙය තමන්ම විනිශ්චය කරන්නේ ඇයි? බුදුන්ගෙන්ම විචාරන්නෙමි යි සිතීමිණි. උන්වහන්සේ බුදුන් වෙත පැමිණ විවාළහ.

ඉන්පසු ආයුෂ්මත් ආනන්ද ස්ථවිරයන්වහන්සේ සවස්වේලෙහි එලයමවනින් තැගිට බුදුරජාණන්වහන්සේ සිටි තැනට අවුත් මෙසේ දන්වා සිටියහ. ස්වාමීනි, සුවඳවර්ග තුනක් ඇත. ඒ හැම සුවඳක්ම වාතය හමන අතරම යයි. පටිවාතයට හෙවත් උඩුසුළඟට නොයයි. ඒ කවර සුළඟද? මූලගන්ධ (මුල්වල සුවඳ) සාරගන්ධ (සදුන් ආදි අරවුවල සුවඳ) පූජ්‍යගන්ධ (මල්වල සුවඳ) යන තුනයි. ස්වාමීනි, මේ සුවඳවර්ගවල සුවඳ හුළඟ හමන අතරම යයි. උඩුසුළඟට නොයයි. ස්වාමීනි, උඩුසුළඟටත් යටිසුළඟටත් එකසේ ගලායන සුවඳකුත් ඇද්ද?

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒ ප්‍රශ්නය විසඳමින් ආනන්ද, අනුචාත-පටිචාත යන දෙපැත්තටම එකසේ ගලායන සුවඳක් ඇත. ස්වාමීනි, ඒ අනුචාතයටත් පටිචාතයටත් අනුචාත පටිචාත දෙකටමත් ගලායන සුවඳ කුමක්ද? ආනන්ද, යම් ගමක නියමිගමක සිටින ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් හෝ බුදුන් සරණ ගියේද, දහම් සරණගියේද, සභුන් සරණගියේද, ප්‍රාණවධයෙන්, සොරකමෙන්, වැරදිකාමසේවනයෙන් මුසාවාදයෙන් රහමෙර බීමෙන් වැළකී සිටින්නේද, සිල්වත් යහපත් පිළිවෙතින්, දුරුකළ මසුරුමල කෙලෙස් ඇති සිතින් ගිහිගෙයි වසන්නේද, ත්‍යාග සඳහා මුදුනළ වස්තූසම්පත් ඇති, දීමෙන් පිරිසිදු අත්ඇති, දන්දීමෙහි යෙදෙන, යාවකයන්ට දන්දෙන දුන සංවිධානයෙහි යෙදෙන පිළිවෙත්වලින් යුක්ත නම්, ඔහු හෝ ඇ පිළිබඳව දිසා අනුදිසාවල මහණ බමුණෝ වර්ණනා කරති. අසවල් නම් ගමේ හෝ නියමිගමේ ස්ත්‍රිය හෝ පුරුෂයා බුදුන් සරණ ගියේය-පෙ-දන්දීමේ ආදිය සංවිධානය කරයි. අසවල් ගමේ-නියමිගමේ සිටින අසවල් පුද්ගලයා හෝ ස්ත්‍රිය, බුදුන් සරණ ගියේය-පෙ-දන්දීමේ ආදිය සංවිධානය කරන්නේයයි දෙවියන් වැනි අමනුෂ්‍යයන් පවා ගුණවර්ණනා කෙරෙති. ආනන්ද මෙන්න මේ අයුරින් ගුණවැණුම් නමැති සුවඳජාතිය දිසාවිදිසා හැම තැනමත් අනුචාතයෙහිත් පටිචාතයෙහිත් අනුචාතපටිචාත දෙකේමත් හමායයි යනුවෙන් වදාරා මේභාෂා ප්‍රකාශකළහ:

සඳුන් කුචරලා හා දසමත් බෝලිද්ද මල්
සුවද හැම අත නොහමයි යටිසුළඟට හමායයි
සත්පුරුෂ සිල්වතුනගේ සිල්සුවද දස දිසාවෙහි
පැතිරී හමා දුවයයි සියලු සීමා බිඳගෙන

සඳුන් කුචරලා හෝ උසුල්මල් දසමත් හත්
සියලුම සුවද පරද සිල්සුවද පැතිරීයයි

එහි න පුප්ඵගන්ධො යනු තව්තිසාවේ පරසතුගස දිග පළලින්
යොදුන් සියයකි. එහි මල්වල ප්‍රභාවය පතස් යොදුනක පැතිරෙයි. සුවද
යොදුන් සියයක් පැතිරෙයි. එයවුවද යන්නේ සුළං හමන පැත්තටය.
උඩුසුළඟට අහල් භාගයක්වත් නොයයි. මේ අයුරින් මල් සුවද පටිචාතයට
නොයයි. වන්දනා යනු සඳුන් සුවදයි. තගරමල්ලිකා යනු මේ වර්ගවල
මල්සුවද අදහස් කරනලදි. සාරගන්ධවලින් අග්‍රවු රත්සඳුන්වලද කුචරලා
බෝලිද්ද යන මල්වල සුවදද වාතය හමායන පැත්ත අනුවමයයි.
ප්‍රතිචාතයෙහි හමානොයයි. සතංවගන්ධො යනු බුදුපසේබුදු මහරහතුන්ගේ
සිල්සුවද වාතය හමාඑන උඩුසුළඟෙහි පවා හමායයි. කුමක් නිසාද?
සබ්බාදිසා සප්පුරියො පවාහි යම් යෙහකින් සත්පුරුෂයා තම සිල්
සුවදින් සියලු දිසාවන් අභිභවනය කොටයයිද ඒනිසා ඔහුගේ සිල්සුවද
උඩුසුළඟටත් හමායන්නේයයි කිවයුතුය. පටිචාතමෙහි යයි කීවේ එහෙයිනි.
වස්සිකී යනු දසමත්ය. එතෙසං යනු මේ සඳුන් ආදි සුවද වර්ගවල
සුවදින් සිල්වත් සත්පුරුෂයන්ගේ සීලගන්ධොව අනුත්තරො සිල්සුවදම
අසමාන-ප්‍රතිභාග රහිතම වේ.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.
දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

තවචන ආනන්දතෙරුන්ගේ ප්‍රගන්ධිකදීමේ වස්තුවයි.

4. 10

අප්පමත්තො අයං ගන්ධො යන මේ ධර්මදේශනාව
ශාස්තෘන්වහන්සේ වේඵවනාරාමයෙහි වාසයකරන සමයෙහි
මහාකාශ්‍යපතෙරණුවන්ගේ පිණ්ඩපාත දනයක් අරභයා දේශනා කළසේක.

දිනක් තෙරණුවෝ සත්දිනකින් පසු නිරෝධයෙන් නැගිට රජගහනුවර සපදන පිටුසිභායන්නෙමිසි නික්මුණාහුය. එදින සක්දෙව් රජුහුගේ, පරෙව් පාවැනි පාඇති පත්සියක් දිව්‍යාප්සරාවෝ තෙරණුවන්ට පිණිසපාතය දෙමුයයි උත්සාහවී පිණිසපාත පත්සියක් සුදනම් කරගෙන ගොස් අතරමග සිට, ස්වාමීනි, අපට අනුග්‍රහකොට මේ පිණිසපාතය පිළිගනුමැනවයි ඉල්ලාසිටියහ. තෙපි යව්. මම දුප්පතුන්ට සංග්‍රහ කරනු කැමැත්තෙමිසි කීහ. ස්වාමීනි, අප නොනසා අපට අනුකම්පා කරනු මැනවයි කීවාහුය. තෙරණුවෝ ඔවුන් ගැන දනගෙන ප්‍රතික්ෂේප කළ නමුත් නැවතත් පහවී යනු නොකැමතිව ඉල්ලා සිටින ඔවුන්ට, තමන්ගේ ප්‍රමාණය නොදන්නහුද, පහව යවියයි අසුරු ගැසූහ.

ඔවුහු තෙරුන්ගේ අසුරු ගැසූ ශබ්දය අසා තැනිගෙන එහි සිටිනු නොහැකිව පලාගොස් දෙව්ලොවටම පැමිණ ශක්‍රයා විසින් කොහේ ගියාහුදයි ඇසූකල්හි, සමවතින් නැගී සිටි තෙරුන්ට පිණිසපාතය දෙන්නට ගියෙමුයි කීවාහුය. ඉතින් තොප පිණිසපාතය දුන්නාහුද, තැද්දයි විවාළ කල්හි, පිළිගනු කැමති නොවූහයි කීවාහුය. කුමක් කීවාහුදයි විවාළ වීට දෙවයිනි. දුප්පතුන්ට සංග්‍රහ කරන බව කීවාහුය. තෙපි එහි ගියේ කවර ආකාරයකින්ද? මේ හැටියෙන්මය දෙවයිනි. තෙපි කෙසේනම් තෙරුන්ට පිණිසපාතය දිය හැකිදයි කියා, තමන් පිණිසපාතය දෙනු කැමතිව, ජරාවෙන් දිරාගිය, දත් බිඳිගිය කෙස් පැසුණු නැමිගිය සිරුරක් ඇති මහලු තුල්කට්ටිනකුගේ ස්වරූපය ගෙන සුජා නම් දෙවිදුව එබඳුම මැහැල්ලක්කොට එක් පේසකාරක (රෙදිවියන්නන්ගේ) වීථියක් මවා තුල් දිගහරිමින් සිටියේය.

තෙරණුවෝත් දුප්පතුන්ට සංග්‍රහ කෙරෙමිසි නගරයට මුහුණලා වඩනාසේක් නගරයෙන් පිටත එම වීථියම දක එහි වඩනාසේක් ඒ දෙදෙනා දුටුවහ. ඒ වෙලාවේ ශක්‍රතෙමේ තුල් දිගහරියි. සුජා තුල් දණ්ඩෙහි මතයි. තෙරණුවෝ, මොවුහු මහලුව සිටියදීත් වැඩ කරති. මෙනුවර මොවුනට වඩා දුප්පතුන් නැතැයි සිතමි. මොවුන් දෙන බත්හැන්දක් වුවද පිළිගෙන මොවුන්ට සංග්‍රහ කෙරෙමිසි සිතා ඔවුන්ගේ ගෙදරට ගොස් අභිමුඛව සිටියහ. එසේ එන්නාවූ තෙරුන් දක ශක්‍රතෙමේ. සුජාවට කපාකොට, සොළුර, මගේ ආර්යයන්වහන්සේ අපේ ගෙදරට වඩිනාසේක. ඔබ ඒ නොදක්කාක් මෙන් නිහඩව හිඳුව. ක්ෂණයකින් රවටා පිණිසපාතය දෙමුයයි කීවේය. තෙරණුවෝ අවුත් ගෙදර සිටගත්හ. ඔවුහු නොදක්කාක් මෙන් තමන්ගේ වැඩ කරමින් ටිකවෙලාවක් සිටියාහුය.

ඉන්පසු ශක්‍රතෙමේ ගෙදර එක් තෙරකෙනෙකුත් මෙන් සිටින්නේ කවරෙක්දැයි සොයාබලන ලෙස කීවේය. හිමියනි, ඔබම ගොස් සොයාබලනු මැනවි යි ඇ කීවාය. හෙතෙම ගෙයින් නික්ම තෙරුන් පසහපිහිටුවා වැද දකිත් තමදණ හිස්වලට අත තබා වැයමින් (දණිපනිගා) නැගිට කිනම් තෙරකෙනෙකුන්දැයි මදක් පසුපසට ගොස් මගේ ඇස්වලින් දුම්දමන්නාක් වැනියයි කියා තළල උඩද අත තියා උඩබලා අනේ. හරිම දුකකි. අපේ ආර්යවු මහාකාශ්‍යපහිමියෝ බොහෝ කලකින් අප කුටි දෙරට වැඩියෝය. ගෙදර කිසිවක් ඇද්දැයි ඇසීය. සුථා ටිකක් කලබලවුවාක් වැනිවී ස්වාමීනි, ඇතැයි කීවාය.

ස්වාමීනි, මිහිරි අමිහිරි නොබලා අපට සංග්‍රහ කළ මැනවයි පාත්‍රය ගත්තේය. තෙරණුවෝ, මොවුන් දෙනුලබන්නේ පලා වුවත් ධාන්‍යකුඩු වුවත් ඔවුන්ට සංග්‍රහ පිණිස පාත්‍රය දුන්න. හෙතෙම ගෙකුළට ගොස් වළඳ බබ්දකර (නැතිවබ ඇගවීමට) එයින් එකතුකරගත් බතින් පාත්‍රය පුරවා තෙරුන් අත තැබීය. නොඑක්සුප්‍රව්‍යාජනයෙන් යුත් ඒ පිණිසපාතය මුළු තගරය සුවඳින් පුරවාලනට සමත් විය. තෙරුණුවෝ, මොහුගේ පිණිසපාතය දුප්පත් එකක්ද, පොහොසත් එකක්ද, ශක්‍රභෝජනය හා සමානය. මේ කවරෙක්දැයි සිතූහ.

පසුව ශක්‍රයා බව දැන, දුප්පතුන්ගේ සම්පත් වළකා ඔබ විසින් කළ දෙය බරපතළය. අද මා පැමිණියේ කවුරු හෝ දුප්පතෙකු මට දන්දී සේනාපතිතුන් හෝ සිටුතනතුරක් හෝ ඔහුට ලබාදීම සඳහාය. ස්වාමීනි, මට වඩා දුප්පතෙක් තවත් ඇද්ද? දෙවිලොව දෙවිසිරිවිඳින ඔබ දුප්පතෙකු වන්නේ කෙසේද? ස්වාමීනි, එය එසේ නොවේ. මම බුදුන් උපදින්නට පෙර යහපත් ක්‍රියා කෙළෙමි. දැන් මේ පවතින බුද්ධොත්පාදකාලයෙහි යහපත් ක්‍රියාකොට වූලරථය, මහාරථය, අනන්තවර්ණදේවසුත්‍ර යන නමින් සිටින දේවසුත්‍රයන් තිදෙනා මට සමානව මටත් වඩා තේජස්ඇතිව ඉපදී සිටිති. නැකැත්කෙළි කෙළිමුයි පිරිවර දෙවනක් හා වීථිය මැදට පැමිණිකල ඔවුන් ළඟ සිටිනු නොහැකි මම පලාගොස් මගේ දිව්‍ය විමානයට වැදගනිමි. ඔවුන්ගේ සිරුරින් නැගෙන තේජස මා සිරුර වසා ගනී. මගේ සිරුරු තේජස ඔවුන්ගේ සිරුරු නොවසයි. ඉතින් ස්වාමීනි, මට වඩා දුප්පතෙක් තවත් ඇද්ද? එහෙම වුණත් මෙතැන් පටන් මා මෙසේ රච්චා දන් නොදෙවයි කීහ.

වසන් කොට ඔබවහන්සේට දුන් දැනෙහි මට පිනක් ලැබේද, නැද්ද? ඇවෑමනි, ඇත. එසේකල කුසල්කිරීම ස්වාමීනි, මට භාරය. හෙතෙම එසේ කියා තෙරුන් වැඳ සුජාද සමග තෙරණුවන් ප්‍රදක්ෂිණා කොට අභසට නැගී අහෝ දතං පරමදතං කස්සපෙ සුජපතිවිධිතං ආදි ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශ කෙළේය. එහෙයින් මෙසේ කියා තිබේ:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන්වහන්සේ රජගහනුවර වේළුවනසේ කලන්දකනිවාප නම් ස්ථානයෙහි වැඩවාසය කරනසේක. එසමයෙහි ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපතෙරණුවෝ සතියක් එක් තැනක හිඳගෙනම පිජ්ජිගුභාවෙහි වාසය කරති. එක්තරා සමාධියකට සමවැදී සතියක් එක් පරියංකයකින් වැඩ සිටියේද වෙයි. ඉන්පසු ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපතෙරණුවෝ ඒ සතියට පසු ඒ සමාධියෙන් නැගිටිටාහ. ඒ සමාධියෙන් නැගිටි ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපතෙරණුවන්වහන්සේට, මම රජගහ නුවර පිළි පිණිය හැසිරෙන්නෙමි නම් ඉතා යෙහෙකිසි සිහිණි. ඒ වේලාවෙහි දේවතාවන් පන්සියකට ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යප හිමියන්ට පිණ්ඩපාතය පිදීමට උනන්දුවක් ඇතිවිය. ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යප හිමියෝ ඒ පන්සියක් දේවතාවන්ගේ බලාපොරොත්තුව ප්‍රතික්ෂේප කොට පූර්වාස්ත කාලයෙහි සිවුරු හැඳපෙරවාගෙන පාසිවුරු රැගෙන රජගහනුවර පිළිසිභාවූයහ.

එකල්හි ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රතෙම ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපහිමියන්ට පිණ්ඩපාතය දෙනු කැමතිව සන්නාලියෙකුගේ වෙස්ගෙන නූල් වියමින් සිටියේය. සුජා නම් අසුර කන්‍යාව නූල් පන්දුවෙහි ඔතමින් සිටියාය. ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපහිමියෝ සක්දෙවිදුන්ගේ නිවසට වැඩියහ. සක්දෙවිදු තෙමේ දුරින් වඩින ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපතෙරණුවන් දක, ගෙයින් නික්ම පෙරගමන්කොට පාත්‍රය ඉල්ලාගෙන ගෙට ගොස් සවිතෝදනය (වලඳ සුරමින් එකතු කර ආහාර-දංකුඩය) උපුටාගෙන පාත්‍රය පුරවා ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපතෙරණුවන්ට පූජාකෙළේය.

ඒ පිණ්ඩපාතය නොඑක් සුප, ව්‍යංජනවලින් යපිරි එකක් විය. මහාකාශ්‍යපහිමියන්ට, මේ තරම් සෘද්ධිආනුභාවයක් ඇති මේ පුද්ගලයා කවුද? යන සිතක් ඇතිවිය. ඒහාත් සමගම උන්වහන්සේට මේනම් ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රයාමයයි සිතක්ද පහළවිය. මෙසේ දැන, ශක්‍ර දේවෙන්ද්‍රයාට මෙසේ කීහ. ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රය, ඔබ නැවතත් මෙසේකළේ කෙසේද? ස්වාමීනි, මහාකාශ්‍යපයන් වහන්ස, අපටත් පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත. අප විසිනිදු පින් කරගත යුතුය. ඉන්පසු සක්දෙවිදු ආයුෂ්මත් මහාකාශ්‍යපහිමියන්ට

වැඳ පැදකුණුකොට අහසට නැගී අහස අන්තරීක්ෂයෙහි තෙවරක් ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශකෙළේය. 'අහෝ දනං පරමදනං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිකං' (අහෝ! කාශ්‍යප හිමියන් වෙත දනයක්දීම උතුම් දනයයි) යනු ඒ ප්‍රීතිඋදනයයි.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔහුගේ ඒ ශබ්දය අපා හික්ෂුන් අමතා, මහණෙනි සක්දෙවරප් ප්‍රීතිවාක්‍ය කියමින් අහසින් යනහැටි අර බලවියයි වදළහ. ස්වාමීනි, ඔහු කළ පින්කම කුමක්ද? ඔහු රැවටිල්ලෙන් මසුන් කාශ්‍යප තෙරුන්ට පිණිසපාතය දෙනලදි. එසේ දන්දී සතුටුසිහින් ප්‍රීතිවාක්‍ය කියමින් යයි. කාශ්‍යප තෙරුණුවන්ට පිණිසපාතය දියයුතුයයි ඔහු දන්ගත්තේ කෙසේද ස්වාමීනියි හික්ෂුහු ඇසුහ. මහණෙනි, මගේ සුත්‍රයා සමාන පිණිසපාතිකයෙකු දෙවියන්ද මිනිසුන්ද ප්‍රියකෙරෙහියි උන්වහන්සේද උදන් ඇතුහ. සුත්‍රයෙහි ආවේ මෙපමණකි.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මනුෂ්‍යත්වය ඉක්මවා ගිය අතිපිරිසිදුවූ දිව්‍යමය ශ්‍රෝතෘවෙන්, අහසට නැගී අහස අන්තරීක්ෂයෙහි සිට ශක්‍රදෙවෙන්ද්‍රයන්ගේ අහොදනං පරමදනං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිකං යන උදනය ඇසුරේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එකරුණ දන ඒ වේලාවෙහි මෙම උදනය ප්‍රකාශ කළේය:

අනුන් පෝෂණයක් අතහැර තමන් පොහොතා
පිඩුසිභා වළඳන රහතුන් වහන්සේලා
යද සිහි නුවණින් හා නිවුණු ශුණයෙන්
නොසැලී සිටින උතුමෝ දෙවියන් අතර පියවෙති

මේ උදනයත් ප්‍රකාශ කොට, මහණෙනි, සක්දෙවිඳු මගේ පුතාගේ සිල්සුවදින් මෙහි අවුත් පිණිසපාතය පිදියයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළේය.

තගර රකුසඳුන් යන සුවඳ ඉතා අල්පය
සිල්වතුනගේ සුවඳ දෙවියන් අතරටද යේ

එහි අප්පමක්කො යනු අල්පමාත්‍ර යන අදහසයි. යොවසීලවතං යනු යම් ඒ සිල්වතුන්ගේ සිල්සුවඳක් වේනම් එය කුචරලාවලමෙන් හෝ රත්සඳුන්වල මෙන් හෝ සීමා සහිත නොවෙයි. ඉතාමහත් ලෙස පුළුල්ව පැතිරේ. ඒ කරුණ නිසාය. වානි දෙවෙසු උත්තමො උතුමිය. ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පැමිණ දෙවියන් අතරද මිනිසුන් අතරද හැමතැනම මමායයි, මැඩපවත්වාගෙනයයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියහ.
දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක එකක් විය.

දහවන මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන්ට පිණ්ඩපාතය දීමේ වස්තුවයි.

4. 11

තෙස. සම්පන්න සීලාන. ආදි මේ ධර්මදේශනාව
ශාස්තෘන්වහන්සේ වේඵ්වනයෙහි වාසයකරන කාලයෙහි ගෝධික
තෙරුන්ගේ පිරිනිවන්පෑම අරභයා දෙසුයේක.

ඒ ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ ඉසිගිලි පර්වතය අසළ කළුගල්ලාලාවක
වාසයකරන කාලයෙහි අප්‍රමාදීව කෙලෙස්තවන චීර්යයෙන් ආත්ම
කල්පනාවලින් තොරව, සමාධියට සමවැදී, චිත්තවිමුක්තියට පැමිණියේ
නමුත් එක් ආභ්‍යන්තරික රෝගයක හේතුවෙන් ඒ සමාධියෙන් පිරිහුණාහුය.
උත්වහන්සේ මෙසේ දෙවෙනි තෙවෙනි ආදි වශයෙන් සය වාරයක්ම
ධ්‍යාන උපදවාගෙන, මම දැන් සයවාරයක්ම ධ්‍යාන ලබා එයින්
පිරිහුණෙමි, ධ්‍යානයෙන් පිරිහෙන්නාගේ ඊළඟ උත්පත්තිය අනියතය.
දැන් මම ආයුධයක් ප්‍රයෝජනයට ගන්නෙමියි කෙස්කපන කඩකුන්න
ගෙන ගළනාළය සිඳිගැනීමට පුටුවෙහි වාඩිවූහ.

මේ දුටු මාරයා, උත්වහන්සේගේ සිතක් දැක මේ හික්මුව සැතක්
ගනිමියි සිතයි. සැතක් අතට ගත්පසු ජීවිතය ගැන කළකිරෙයි. ඒ අය
විපස්සනා වඩා රහත් වන්නාහුය. දැන් මම මෙය වළක්වන්නට ගියහොත්
මගේ වචනය භාර නොගැනීමටද පුළුවන. බුදුන්ලවාම වළක්වන්නෙමියි
අමුතු වෙසක් මවාගෙන බුදුන් හමුවට ගොස්-

මහා වීරය මහා නුවණැති
ඉද්ධිබල ඇති කිසි බියක් නැති
යමක් කියනා පිණිස ආවෙමි
ඔබේ පා පිණිසා කරන්නෙමි

හිමියනි ඔබගේ සවුවෙක්
මරණ මුවට පැමිණ සිටී
මරණයටම සිත මෙහෙයයි
එය වළකාලනු මැනවි

සසුන්කෙතේ සිත ඇලවූ
 රහත්තොවු ඔබේ සවුවෙක්
 යම්තෙයකින් මිය ගියහොත්
 ඔහුට කුමක් සිදුවෙයිදෝ

යන ආකාරයෙන් අයා සිටියේය. ඒ වේලාවේ තෙරණුවෝ
 කඩකැත්ත අතට ගෙන සිටියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ මොහු මාරයායයි
 දන මේ ගාථාව වදළහ.

දිරිය ඇති මේ වැනි සවුවෝ දිවිය නොතකති
 තණ්හාව මුළුසුන් කොට පිරිනිවිසේය ගෝධික

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ හික්ෂුන්වහන්සේලාද සමඟ
 කඩකැත්තද රැගෙන උත්වහන්සේ හොත්තැනට වැඩියහ. ඒවේලෙහි
 පාපී මාරයා මොහුගේ ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාය (ඉපදීම) කොහේදැයි දුම්රාශියක්
 මෙන්ද අඳුරුපිඩක් මෙන්ද වී සියලු දිසාවන්හි පැතිර යොයන්නට විය.
 භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ දුම හා අඳුර හික්ෂුන්ව පෙන්වා, මහණෙනි,
 මේ පාපීමාරයා ගෝධික කුලපුත්‍රයාගේ උපත්තැන සොයා ඇවිදීය.
 ගෝධික කුලපුත්‍රයාගේ ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාය කොහේවත් නොපිහිටා ඔහු
 පිරිනිවන් පෑවේය.

මාරයාද උත්වහන්සේගේ ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාය දැකගනු නොහැකිව
 කුමාරයෙකුගේ වෙසක් ගෙන බේලුවපණ්ඩු නම් චීනාවක් රැගෙන බුදුන්
 වෙත එළඹ මෙසේ විචාළේය:

උඩ යට සරසටද දිසා විදිසා හැමතැන
 ගෝධික සොයා බැලුවෙමි ඔහු ආගිය අතක් නුදුටිමි

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මෙසේ වදළහ:

විරවත් ගති හා දහැත් සුවයෙහි නියැළුණු
 දිවිය ගැන නොතකා දිවැ භාවනා කළ
 මරබලය බිඳහළ නැවත ඉපදුම නැති කළ
 තණ්හාව මැඩ ගෝධික පිරිනිවනට පැමිණියේ

(මෙසේ කී කල පටිකාර මාරයා බුදුරදුන්ට මේ ගාථාව කීවේය.)

ගෝකයෙන් පීඩිත මරුගෙ වීණාව හැළුණේ
 දුකටපත් ඒ මරතෙම අකුරුදත්විය එතැනම

ශාස්තෘක්ෂත්වහන්සේත්, පවිකාර මාරය, ගෝධික කුලපුත්‍රයාගේ උපත් තැන තා වැන්නවුන් සියයක් දහසක් බැලුවත් දකගත නොහැකියයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

එබඳු සිල් හා සිහිඇති සම්බිඳු මිදුණු සිත්ඇති
උතුමන් ගිය නිවන්මග මරුට කිසිදු නොපෙනේ

එහි කෙසේ යනු කිසියම් තැනක නොපිහිටන විඤ්ඤාණය ඇති හෙවත් වෙනත් තැනක නුපදිනසුදු ගෝධික කුලපුත්තෙමේ පිරිනිවුණේමය, මෙසේ පිරිනිවීමවෙයි. කෙසේ සම්පන්න සිලානං යනු සම්පූර්ණ සිලවතුන්ගේ අප්පමාද විහාරිතං යනු සිහිය විසිරයන්නට නොදී එම අප්‍රමාදයෙන් වාසයකරන්නන්හටයි. සම්මදඤ්ඤ විමුක්තානං යනු හේතුවශයෙන් නයවශයෙන් කාරණා වශයෙන් දැනගෙන. තදංග වික්ඛම්ගත - සමුච්ඡේද පටිප්පස්සද්ධි - නිස්සරණ යන පස්වැදරුම් විමුක්තිවලින්ම මිදීමයි. මාරො මග්ගං න වින්දති යනු මෙබඳුවූ මහා ක්ෂීණාශ්‍රවයන්ගේ සියලු චිරයයෙන් ගියමගෙහි අන්තර හෙවත් අවසානය මාරයාට නොපෙනෙයි, දකගත නොහැකි වෙයි. අවබෝධ නොවෙයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. දේශනාව මහාජනයාට සාරථක විය.

එකොළොස්වන ගෝධික තෙරුන්ගේ පරිනිර්වාණ වස්තුවයි.

4. 12

යථා සංඛාරධානස්මිං යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘක්ෂත්වහන්සේ දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි ගරහදින්න නමැත්තා අරහයා දේශනාකළසේක. සැවැත්නුවර සිරිගුත්ත ගරහදින්න යන නම්වලින් යහළුවෝ දෙදෙනෙක් වූහ. එයින් සිරිගුත්ත උපාසකයෙකි. ගරහදින්න නිගණ්ඨශ්‍රාවකයෙකි. නිගණ්ඨයෝ ඔහු අමතා සිරිගුත්තට මෙසේ කියන්නැයි කීහ. ඔබ ශ්‍රමණහවත් ගෞතමයන් වෙත යන්නේ ඇයි? ඔහු ළහඳී කුමක් ලැබිය හැකිද? එසේ කියා අප ළහටම පැමිණෙන ලෙසත් අපටම දියයුතුදේ දෙන්නැයි කියාත් අවවාද නොකරන්නේ ඇයි? ගරහදින්න ඔවුන්ගේ වචන අයා නිරතුරුව ගොස් සිටින හිඳින හැම

තැනකදීම සිරිගුත්ත අමතා, යහළුව ඔබට ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වෙත යෑමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? එහි ගොස් කුමක් ලබන්ටද? ඔබ අපේ ආර්යයන් වෙත නොයන්නේ ඇයි? උන්වහන්සේලාට දන් නොදෙන්නේ ඇයි?

සිරිගුත්ත ඔහුගේ බස් අසාත් බොහෝ දිනවල නිහඬව සිට කළකිරීමට පත්ව එක්දිනක්, යහළුව නිතර පැමිණ මා හිඳින සිටින හැම තැනදීම ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වෙත යෑමෙන් ඇතිඵලය කුමක්ද. මගේ ආර්යයන් වෙත පැමිණ දන්දෙව යනුවෙන් කියයි. ඔබේ ඔය ආර්යයන් දන්නේ මොනවාදැයි මට පළමුවෙන්ම කියා දෙන්නැයි කීවේය. අනේ, යහළුව, එසේ නොකියව. මගේ ආර්යයන් නොදන්නා දෙයක් නැත. අතීත අනාගත වර්තමාන සියල්ලත් සියලු කාය වච් මනෝකර්මයන්ගෙන් මෙය සිදුවෙයි, මෙය සිදුනොවෙයි ආදි සියල්ලත්, සිදුවියහැකි නොහැකි සියල්ලත් දනිත්යයි කීවේය.

එසේනම් කියන්නේ එහෙමද? යහළුව, එසේය. ඉතින් මෙතෙක්කලක් මට එය නොකියා සිටීමෙන් ඔබ විසින් කර ඇත්තේ බරපතළ ක්‍රියාවකි. අද මම ඒ ආර්යයන්ගේ සද්භාවානුභාවය දැන ගනිමි. යහළුවාණනි, මගේ වචනයෙන් ආර්යයන්ට දනයක් සඳහා නිමන්ත්‍රණය කරවයි සිරිගුත්ත කියා සිටියේය. හෙතෙම නිවවුන් හමුවට ගොස් ඔවුන්ට වැඳ මගේ යහළු සිරිගුත්ත හෙට දනය සඳහා ඔබවහන්සේලාට ආරාධනා කරන්නේයයි කීය. සිරිගුත්තම ඔබට මෙසේ කීවෙහිද? එසේමය ආර්යයෙහියි හේ කීය.

නිගණ්ඨයෝ තුටුපහවු සිහින් අපේ කාර්යය ඉටුවියයි සිරිගුත්ත අප සමග පැහැදුණු කාලයේ පටන් කවර නම් සැපතක් අපට නොලැබෙන්නේදැයි කීවාහුය. සිරිගුත්තට මහත් ගෙයක් විය. හෙතෙම ඒ ගෙවල් දෙක අතර දිග පළල ඇති වළක් කණවා අශුව් මඩවලින් පිරවීය. වළ දෙකෙළවර කණු සිටුවා ලණු බැඳ ආයතනවල ඉදිරි පා වළේ ඉදිරි කෙළවර තබා පසු පා ලණුවලින් ගැට ගසා තැබීය. ඒ ආයතනවල හිඳිකල පසු පා ලණුවලින් ඇද්දවිට ඔවුන්ගේ හිස් යටට හැරී වැටෙන්නේය යන අදහසින් එසේ කරනලදි. ඉන්පසු වළ නොපෙනෙන සේ ඒ මත ඇතිරිලිවලින් වසනලදි. ඉන්පසු ලොකු ලොකු හැළියෝදවා කෙසෙල්කොළ හා රෙදිවලින් ඒ හැලිවල කටවල්බැඳ ඒවා හිස්වම කැඳබත් ගිතෙල් කැවුම්කුඩු ආදිය තවරා ගෙපිටිපස තැබිබවීය.

එදින උද්‍යාන ගර්භගීර්ණ ඉක්මන් ගමනින් සිරිගුණ්‍යයේ ගෙට ගොස් ආර්යයන්ට සත්කාර සුදනම්දැයි විචාළේය. යහළුව එසේය සියල්ල සුදනම්යයි හෙතෙම කීවේය. ඒවා කොහේද? මෙනත මේ හැළවල කැඳය. මෙපමණ සැළවල බත්ය. මෙතෙක් හැළවල ගිතෙල් පැණි කැවුම් ආදියයි කීය. හෙතෙම යහපතැයි කියා ගියේය. ඔහු ගියකල පත්සියක් නිගණ්ඩයෝ එහි පැමිණියාහුය. සිරිගුණ්‍ය ගෙයින් නික්ම අවුත් පසහසිහිටුවා නිගණ්ඩයන් වැද ඔවුන් ඉදිරියේ ඇදිලි බැඳ සිටගෙන, තෙපි වනාහි අතීතාදී සියලු කාලභේද දත්තාහුය. ඒබව නොපයේ උපස්ථායකයා විසින් මට කියාදෙනලදී. ඉදින් තෙපි ඒ සියල්ල නොදත්තාහු නම් මගේ ගෙට නොයව. නොදැන පිවිසි නොපට මෙහි කැඳබත් නැත. නොදැන ගෙට ඇතුළුවූ හෙයින් අශුව්වලට දමා දඩුවම්කෙරෙමිසි සිතා මිනිසුන්ට, කපාකොට මොවුන් හිඳගත්කල පිටුපසින් සිට අසුන්වල ඇතිරිලි අශුව් නොගැවෙනලෙස ඉවත්කරවි.

ඉන්පසු නිවටුන් අමතා, ස්වාමීනි, මෙහි එනු මැනවැයි කීය. නිගණ්ඩයෝ අවුත් පැනවූ අසුන්වල ඉඳගත්ට පටන්ගත්හ. ඉන්පසු මිනිස්සු ඔවුන් අමතා ස්වාමිවරුනි වඩිනු මැනවි. එහෙත් දැන්ම වැඩනොසිටිනුයි කීහ. ඒ කුමක් නිසාදැයි ඇසූහ. අපේ ගෙට පිවිසෙන ආර්යයන් වතාවත් දැන ඒ අනුව හිඳගැනීම කළයුතුය, ඇවැත්නි, කුමක් කටයුතුද තමනමන්ට ලැබෙන ආයතමුල සිට සියලුදෙනාම එකමවරම හිඳ ගැනීම කළයුතුය. මෙසේ කරනලද්දේ එකෙක් වළෙහි වැටුණුවිට සෙස්සෝ හිඳ ගැනීම නොකෙරෙහිසි සිතාය. ඔවුහු යහපතැයි කියා, මොවුන් කී කථාව අප විසින් කළයුතුයයි සිතූහ.

ඉන්පසු සියලුදෙනා තමනමන්ට ලැබුණු අසුන්මුල පිළිවෙළින් සිටියාහුය. ඉන්පසු ඔවුහු ස්වාමීනි, වහා එක්වරම හිඳගනුමැනවැයි කියා ඔවුන් හිඳගන්නා බවදැන ආයතනවල එලාතිබුණු ඇතිරිලි ඉවත්කළහ. නිගණ්ඩයෝ එක්වරම හිඳගත්හ. ලණුඋඩතිබුණු ආයතනවල පා බිදිණි. නිගණ්ඩයෝ හිස් පාතට හැරී වළෙහි වැටුණාහ. සිරිගුණ්‍ය ඔවුන් වැටුණු පසු දෙරවල් වසා උඩට එන එනවුන්ගෙන් අතීත අනාගත වර්තමාන කර්මයන් දැනගනිවි කියමින් පොලුවලින් තළවා මොවුන්ට මෙපමණක්ම සැහේයයි දෙරවල් හැර දමීය. නිවටෝ නික්මී පලායන්ට පටන්ගත්හ. ඔවුන් ගමන් කරන මාර්ගය සුණු තවරා ඒ බිම නානුවරගවලින් පුරවා තිබිණි. ඔවුන් එහි සිටගෙන සිටිය නොහැකිව ලිස්සා වැටෙනවිට නැවතත් තළවා නොපට මේ ප්‍රමාණවත්යයි පිටත්කර හැරියේය.

නිගණ්ඨයෝ අප තසාදමන ලදි, විනාශකරදමන ලදයි පඩමින් උපස්ථායකයාගේ ගෙදරට ගියාහුය. ගරහදිත්ත ඔවුන්ගේ විප්‍රකාරය දැක, සිරිගුත්තයා විසින් මා තසා දමනලදි. අතදිගහැර සඳෙවිලෝ වැසියන් විසින් වදිනුලබන, කැමතිපරිද්දෙන් දන්දියහැකි පින්කෙත් බඳු මාගේ ආර්යයන් තළාපෙළා වාසනයට පත්කරන ලද්දෙයයි රජතුලයට ගොස් ඔහුට කහවණු දහසකට දඩනියම කරනලෙස ඉල්ලීය.

ඉන්පසු රජු ඔහුට ලිපියක් යැවීය. සිරිගුත්ත එහි ගොස් රජුන් වැද දෙවයන්වහන්ස, පරීක්ෂාකර දඩ ගත්තෙහිද, එසේ නොකොට ගත්තෙහිදැයි ඇසීය. පරීක්ෂාකොට ගත්තෙමියි රජු කීවේය. දෙවයන්වහන්ස, මැනවි එසේනම් ගනු මැනවැයි ඔහු කීවේය.

දෙවයන්වහන්ස, මගේ යහළුවා, නිගණ්ඨ ශ්‍රාවකයෙකි. ඔහු මාවෙත පැමිණ මා සිටින හිදින හැම තැනදීම නිතරම, යහළුව ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගෙන් ඔබට ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්ද, එහි ගොස් කුමක් ලබා ගත්තෙහිද ආදි වශයෙන් සියල්ල සිරිගුත්ත ප්‍රකාශ කෙළේය. දෙවයිනි, ඉදින් මෙහිදී දඩයක් ගතයුතුනම් එය ගනුමැනවැයි කීවේය.

රජු ගරහදිත්ත දෙස බලා ඔබ මෙසේ කීවේ සැබෑදැයි ඇසීය. දෙවයිනි එසේය. සැබෑයයි හේ කීවේය. ඔබ මෙපමණකුත් නොදන්නාවුන්ට බුදුන්යයි පිළිගෙන සියල්ල දන්නවුන්යයි කුමක් නිසා බුද්ධශ්‍රාවකයෙකුට කීවෙහිද? ඔබ නියම කළ දඩය ඔබ විසින්ම ගෙවිය යුතුයයි කීවේය. මෙසේ තමන්ම දඩත් ගෙවා කුලුපගයන්ටත් තළා පිටත්කර හැරියේය. ගරහදිත්ත එතැන් පටන් අඩමසක් පමණ සිරිගුත්ත හා කථාබස් නොකොට මෙසේ නිකම්සිටීම මට නොහොබි. මොහුගේ කුලුපගයන්ටත් වාසන කළයුතුයයි සිතා, සිරිගුත්ත ළඟට ගොස්, යහළු සිරිගුත්තයයි ඇමකීය. ඇයි යහළුවාණනි ඇසුවිට, නැදයන් අතර කෝලාහලද වෙයි, විවාහද වෙයි, ඔබ කිසිවක් කතානොකරන්නේත් ඇයිද? යහළුව, ඔබ මා හා කතා නොකරන හෙයින් කථා නොකෙළෙමි. එසේය ගියදේ ගියේමය. ඒනිසා අපේ මිත්‍රත්වය බිඳනොගනිමුයි කීය.

එතැන් පටන් දෙදෙනාම එකතැන සිටිති, හිදිති. පසු දිනක සිරිගුත්ත ගරහදිත්ත අමතා, ඔබට නිවවුන් කරා යාමෙන් ඇති එලය කුමක්ද? ඔබට කුමක් තම් ලැබෙන්නේද. මගේ ශාස්තෘඛරයන් වෙත යාමට හෝ ඒ ආර්යයන්ට දන්දීමට හෝ ඔබට නොවිදි? ඔහුත් එයම බලාපොරොත්තුවීය. එහෙයින් එය කසන තැනට නියෙන් ඇත්තාක් මෙන්විය. හෙතෙම සිරිගුත්තගෙන් තොපගේ ශාස්තෘඛරයන් කුමක්

දනින්දැයි ඇසීය. අපොයි එසේකීම තුසුදුසුය. මගේ ශාස්තෘන්වහන්සේ නොදන්නා දෙයක් නම් නැත. අතීතාදි කාලභේද සියල්ලක් දනිති. සොළොස් අයුරකින් සත්වයන්ගේ සිත් පිරිසිඳ දනිතියි කීය. මම ඒ ආකාරයෙන් නොදනිමි. මෙතෙක් කල් එය මට නොකිවේ ඇයිද? යි ඇසීය.

එසේනම් යව. හෙට දිනය සඳහා ශාස්තෘන්වහන්සේට නිමන්ත්‍රණය කරව. මම උන්වහන්සේ වළඳවන්නෙමි. පන්සියක් හික්ෂුන් සමඟ මගේ ගෙට හික්ෂාව සඳහා ආරාධනා කරවයි කීය. සිරිගුත්ත බුදුන් වෙත පැමිණ වැඳ, ස්වාමීනි, මගේ යහළු ගරහදින්න පන්සියක් හික්ෂුන් සමඟ හෙට දිනයේ දන් සඳහා ආරාධනා කරයි. එහි වැඩමවා හික්ෂාව ගනුමැනවයි කීවේය. මින් පෙර දිනයේ මම ඔහුගේ හිතවතුනට මෙබඳු දෙයක් කෙළෙමි. මා කළ දේට මෙය පළිගැනීමක්දැයි නොදනිමි. ඔබවහන්සේට පිරිසිදු සිතින් දෙන දනයක්ද කියාත් නොදනිමි. කල්පනා කර බලා යුතුනම් පිළිගනු මැනවි. එසේ නොවේනම් භාරනොගනු මැනවයි කියා සිටියේය.

ඔහු අපට කුමක්කරනු කැමතිවේදැයි ආවර්ජනාකොට බැලූ ශාස්තෘන්වහන්සේ, ගෙවල් දෙකක් මැද මහත්වළක් කණවා කිහිරිදර අසුවක් පමණ ගෙන්වා වළ පුරවා ගිනි දල්වා ඒගිනි අඟුරුවලට දමා නිග්‍රහ කරනු කැමතිබව දුටුසේක. නැවත එහි යෑමෙන් වැඩක් ඇද්ද නැද්දැයි ආවර්ජනාකොට බලන කල, මම අඟුරුවලට පාදිගුකරමි. එවිට එය වසාතිබු කළාලය අඟුරුදහන්වෙයි. ගිනිඅඟුරු පලාගෙන රථරෝදයක් පමණ මහපියුමක් උඩට නැගී එයි. ඉන්පසු ඒ පියුමකෙමිය පාගාගෙන ගොස් ආසනයෙහි හිඳගනිමි. පන්සියක් හික්ෂුහුද ඒ අයුරින්ම ගොස් හිඳගනිති. එවිට මහාජනයා එහි රැස්වෙති. මම ඒ සමාගමයෙහි ගාථා දෙකකින් අනුමෝදනාව කරන්නෙමි. ඒ අනුමෝදනා අවසානයේ අසුභාරදහසක් දෙනාට ධර්මාවබෝධය වන්නේය. සිරිගුත්ත ගරහදින්න දෙදෙනා සෝවාන් වන්නාහුය. තමන්ගේ ධනරාශිය ශාසනයෙහි විපුරුවන්නාහුය. මේ කුලපුත්‍රයා නිසාම යායුතුයයි හික්ෂාදනය ඉවසුහ.

සිරිගුත්ත ගොස් බුදුන් ආරාධනය පිළිගත් බව ගරහදින්නට දන්වා තුන්ලෝ ගුරුන්ට සත්කාර කරවයි ගියේය. ගරහදින්න තෙමේ දන් ඉනින් කළයුත්ත දන්නෙමි යි ගෙවල් දෙක අතර මහත්වළක් කණවා ගැල්හැටක් පමණ කිහිරිදර ගෙන්වා වළ පුරවා ගිනි දල්වා පසුම්බි (හුළං ගහන මයිතහම) යොදා මුළු රාත්‍රියම ගිනිපිට කිහිරිඅඟුරු රාශියක්කොට වළට උඩින් ලිපුවරු තබා කළාලවලින් වසා ගොමගා

එක් පැත්තකින් දුබලදඩු අතුරා යන ගමන්ගම කරවීය. මෙසේ පාගන පාගන වේලාවෙහි දඩු බිඳී පෙරළී අඟුරුවලෙහි වැටෙන්නාහුයයි සිතමින් ගෙයි පිටිපස සිරිගන්න තැබූ අයුරින්ම ආහාරසැළි තැබීබවීය. ආසනද එසේම පැනවීය. සිරිගන්න උදසනම ඔහුගේ ගෙට ගොස් යහළුව සත්කාර සුදුනම් කෙළේදැයි ඇසීය, මිත්‍රය එසේය.

ඒ කොහේදැයි ඇසීය. යහළුව එන්නැයි සියල්ල සිරිගන්න පෙන්වූ අයුරින්ම පෙන්වීය. සිරිගන්න යහළුව ඉතා මැනවිසි කීය. මහාජනයා රැස්වීය. මිසදිවුවෙකුගේ ආරාධනයක් නිසා මහත් ජනයන්තිපාතයක් විය. මිසදිවුවාත් ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ විප්‍රකාරය බලමුයි රැස්වූහ. සමිදිවුවෝත් අද බුදුහු අගනා ධර්මයක් දෙසති, බුද්ධච්ඡය බුද්ධලීලා බලාගනිමුයි රැස්වෙති.

දෙවෙනි දින බුදුහු පත්සියක් හික්කුන් සමග ගරහදින්නගේ ගෙදරට වැඩියහ. හෙතෙම ගෙයින් එලියට අවුත් පසහ පිහිටුවා වැද ඉදිරියෙහි ඇදිලි බැඳ සිට, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා වනාහි අතීතාදි සියලු කාලයේද දන්නාහුය. සත්වයන්ගේ සොළොස් ආකාර සිත් පිරිසිඳ දන්නාහුය. ඔබවහන්සේලාගේ උපස්ථායකයා මට කීවේ එහෙමයි. ඉදින් නොදන්නාහු නම් මගේ ගෙට ඇතුල් නොවන්න. ගෙට පිවිසෙන ඔබවහන්සේලාට මෙහි කැඳ නැත. බත් ආදි කිසිවකුදු නැත. ඔබ සියලු දෙනා ගිනිඅඟුරෙහි හෙළා තිග්‍රහ කරන්නෙමි.

මෙසේ සිතා බුදුන්ගේ පාත්‍රය ගෙන භාග්‍යවතුන්වහන්ස. මෙහි වඩිනු මැනවි, අපේ ගෙදරට ආ අය වත් දැන ඇතුළුවිය යුතුයයි කීය. ඇවැත්නි, අප කුමක් කළයුතුද? එකඑක්කෙනා පිවිසී ඉදිරියට ගොස් ඔහු අසුනෙහි හිඳි කල්හි ඉන්පසු අනිත් අයෙක් යා යුක්තාහ. පෙරටුව එන්නා අඟුරුවලේ වැටෙනු දකින විට අනිත් අය නොඑන්නාහුය. එක එක්කෙනා ගිනි අඟුරුවලට දමා තිග්‍රහ කරන්නෙමියි සිතා මෙසේ කරනලදි.

ශාස්තෘන්වහන්සේ යහපතැයි කියා තනිවම වැඩිසේක. ගරහදින්න, අඟුරුවලකෙක් පැමිණ එයින් පැත්තකට වී ස්වාමීනි වඩිනු මැනවයි කීය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අඟුරුවලටපා දික් කළ සේක. කළාල අතුරුදහන් විය. අඟුරුවල බිඳගෙන රිය සකක් (කරන්න රෝදයක්) පමණ නෙළුම්මල් උඩට ආවේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ පියුම්කෙමි පාගමින් ගොස් පැනවූ බුද්ධාසනයෙහි වැඩ සිටියේක. හික්කුහුද එසේම ගොස් වැඩ සිටියහ. ගරහදින්නගේ ඇඟ දවෙන්නාක් මෙන්විය. හෙතෙම සිරිගන්න ළගට ගොස් ස්වාමීනි මා නොනසා රැකගන්නැයි ඉල්ලීය. ඒ කුමක්

නිසාද? පත්සියක් හික්මුන්ට මේ ගෙහි කැඳ හෝ බත් හෝ නොමැති. දැන් කුමක් කරන්නෙමිද? ඔබ මෙහි කෙළේ කුමක්ද?

මම ගෙවල් දෙක අතර මහත් අඟුරුආවාටයක් කොට අඟුරු පිරවිමි. එහි හෙලා නිග්‍රහ කරන්නෙමිසි සිතාගෙනය. දැන් ඒ අඟුරුවල බිඳගෙන මහ තෙළුම්මල් නැගී ඇත. සියලුදෙනා ඒ පියුම්කෙමි උඩ පා තබා ගොස් පැනවූ අසුන්වල වැඩහුන්නාහ. දැන් මා කුමක් කරන්ටද? ඔබ දැන් මට මෙනෙක් සැළිය මෙනෙක් කැඳය, මෙනෙක් බත්ය ආදී වශයෙන් පෙන්වුයේ නොවේද? ස්වාමීනි, ඒ බොරුය, සැළි සියල්ල හිස්ය. එසේ වේවා ගොස් ඒ හැළිවල කැඳ ආදිය බලවයි සිරිගුන්න කිවේය.

එකෙණෙහිම ගරහදින්න විසින් යම් සැළියක කැඳයයි කියන ලදනම් එය කැඳවලින් පිරුණේය. යම් හැළිවල බත්යයි කියන ලද නම් ඒ හැළි බතින් පිරුණේය. මේ සම්පත දුටු ගරහදින්නගේ සිරුර ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් පිරී ගියේය. සිත පැහැදිණි. හෙතෙම මනාකොට බුදුන්ප්‍රමුඛ හික්මුපංඝයා වළඳවා බත්කිය අවසානයේ අනුමෝදනා අසනු පිණිස බුදුන්ගේ පාත්‍රය ගතකේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමෝදනා කරමින්. මේ මිනිස්සු තුවණැස් නැති හෙයින් මගේත් ශ්‍රාවකයන්ගේත් ගුණ නොදනිති. තුවණැස් නැත්තෝ අන්ධයෝය. තුවණැස් ඇති අය නියම ලෙස ඇස් ඇත්තෝ වෙතියි මේ ගාථා වදන:

කසළ එක්රැස්කකොට දමූ මහා වළකින්
මතරම් සුවඳ විහිදෙන පියුමක් පිපෙන්නා සේ

මෙසේ කසළ වත් අනුවණ පුහුදුනත් මැද
සම්බුදු සසුන යව්වෝ තුවණින් උස්තැනට යෙති

එහි **සංකාරධානයමි** යනු කසළ ඇති ස්ථානයයි. කසළරාශිය යන අර්ථයි. **උච්ඤ්ඤායමි** මහාපථේ යනු මහාමාර්ගයෙහි දමන ලද යන අර්ථයි. **සුවිගන්ධ** යනු ඉතා මනා සුවඳ යනුයි. **මනොරම** යනු සිත මෙහි අලවා යන අර්ථයෙහි. **සංකාර ගුහෙසු** යනු කසළමෙන්වූ යන අර්ථයි. **පුද්ග්ලික** යනු බොහෝවූ කෙලෙස් ඉපදවීම නිසා ලැබුණු නමෙන් යුතුව ලෝකයෙහි වසන මහාජනයායි. ඒ සඳහා කියනලදී. යම් ලෙසකින් මහාමාර්ගයෙහි දමනලද කසළගොඩක, අශූචි ආදී ප්‍රභූස්වස්තූන්වල මිහිරි සුවඳකි පියුමක් හැඳෙයිද, එය රාජරාජ මහ ඇමතියන්ට මතරම් ප්‍රියමනාපවූ උසස් අය අතරද පිළිගැනීමක් වන්නේද, එසේම කෙලෙස් කසටින් ගහනවූ පුහුදුන් කෙරෙහි උපන් තුවණ නැති

මහාජනයාගේ ප්‍රඥවක්ෂුවෙන් තොරවූ අය අතර උපන්නෝ නමුත්, තමන්ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් කාමයන්හි ආදීනවද, නෛෂ්ක්‍රමායෙහි ආතිසංසද දෑ තික්ෂි පැවිදිවූයේ පැවිදිවීමාත්‍රයෙනුත් එයින් එතාට ඇති සීල සමාධි ප්‍රඥ විමුක්තිඥාන දර්ශනයක් ලබාගෙන අභියෝගාත්ම ප්‍රීති වන්නේය. සම්මාසම්බුද්ධසාවකො යනු ක්ෂීණාශ්‍රව රහත් භික්ෂුන්වහන්සේය. නුවණැසිත් අත්ධවු පුහුදුත් හා ඉක්මවා ගොස් බබළයි, ශෝභමාන වෙයි යන අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි අසුභාර දහසක්ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය විය. ගරහදිත්ත සිරිගුත්ත දෙදෙනා සෝවාන්ඵලයට පැමිණියාහුය. ඒ දෙදෙනා තමන්සතු සියලු ධනය බුද්ධ ශාසනයෙහි දියුණුව සඳහා වියදම් කළහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ අසුතින් නැගිට විහාරයට වැඩමවූසේක. සවස් භාගයෙහි ධර්මසභාවට රැස්වූ භික්ෂූහු, අහෝ බුද්ධ ගුණ නම් පුදුමයි, ඒවා කිහිපිඅඟුරු රාශිය බිඳගෙන පියුම් නැගී සිටියේය, යනුවෙන් කථාවක් ඉපදවූහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි අපා මෙනම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙනි, දැන් බුද්ධත්වයට පැමිණී සිටින මට මෙකල, අඟුරු රාශියකින් පියුම් පැන නැගීම පුදුමයක් නොවෙයි. ප්‍රදේශඥනයක් ලබාසිටි බෝසත්වරයෙකුට සිටියදීත් මාවෙනුවෙන් පියුම් පැන නැංගේයයි වදරා, ස්වාමීනි, ඒ කවරදැයි වදරන්නැයි ඉල්ලා සිටිකල අතීතය ගෙනහැර පා වදළහ:

නොවරදවාම හිස් යටට හා පා උඩට ගෙන
පතින්නෙමි ගින්නට නුසුදුසු දෙයක් නොකරමි
එසේ හැසිරෙන මම පිණිඨපාතය ගන්නෙමි

යනුවෙන් බිදිරංගාරජාතකය සවිස්තරව දේශනා කළහ.

දෙළොස්වන ගරඟදිත්ත වස්තුවයි

පුෂ්පවර්ග වර්ණනාව නිමි

කතරවන වර්ගයයි.

දීසා ජාගරතො රත්ති ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි පසේනදි කොසොල් රජුද, තවත් පුරුෂයෙකුද අරභයා දේශනා කරනලදි.

සැණකෙළිදිනක පසේනදි කොසොල් රජු, අබරණින් සැරසූ මුළුමනින්ම සුදුපාටවූ පුණ්ඩරික නම් ඇතා පිට නැගී මහත්වූ රාජානුභාවයෙන් නගරය ප්‍රදක්ෂිණා කරයි. මාර්ග අවහිරකම් ඉවත්කිරීම සඳහා කැට දඩුමුගුරුවලින් තළා පලවා හරින මහාජනයා එසේ පැන යද්දීත් බෙල්ල හරවා රජුන් දෙස බලති. මෙසේ ඒ රජුන් යහපත් ලෙස දන්දීම, සිල්රැකීම, යහපත් කාර්යයන්කිරීම ආදියේ එල හුක්කිවින්දේය. මෙසේ රජු යන අතර එක්තරා දුප්පත් එකෙකුගේ බිරිඳක් සත්බුටු පහයක ඉහළම මාලයේ සිට එක් වාක්‍යවූවක් හැර රජු දෙස බලා වහාම ඉවත්වූවය. රජු එය දුටුවේ පිරුණුසඳ වළාගැබක සැහවී ගියාක් මෙනි. රජු ඒදෙස බලා ඇ කෙරෙහි බැඳුණු සිතින් ඇතු පිටින්වැටෙන්නාක් මෙන්වී වහා නගර ප්‍රදක්ෂිණාවකොට ඇතුළු පුරයට ගොස් එක් විශ්වාස ඇමතියෙකු අමතා, අසවල් තැන මා බලාසිටි ප්‍රාසාදය දුටුවෙහිද? එසේය දේවයන්වහන්ස. එහි සිටි එක් ස්ත්‍රියක් දුටුවෙහිද? දක්කෙමි දේවයන්වහන්ස, ඔබ එහි යන්න. ගොස් ඇ ස්වාමියෙකු ඇත්තියකද නැද්දැයි දැනගෙන එවයි කීවේය.

ඔහු එහි ගොස් ඇ සස්වාමික බව දැන අවුත් ඇ සැමියෙකු ඇත්තියකිසි රජුන්ට දන්වා සිටියේය. ඉන්පසු රජු එසේනම් ඇගේ සැමියා මෙහි කැඳවන්නැයි කිකල්හි ඇමතියා ඒ පුරුෂයා වෙත ගොස් පිත්වත, රජු ඔබ කැඳවන්නෙහියයි දැන්වීය. හෙතෙම මේ මගේ භාර්යාව නිසා හටගත් බියජනක දෙයක් වියයුතුයයි සිතා රජඅණ ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකිව ගොස් රජුන් වැද සිටියේය. ඉන්පසු රජු ඔබ මාළහ සේවය කරවයි කීවේය. දේවයන්වහන්ස, මට සේවය අවශ්‍ය නැත. මම මගේ පුරුදු වැඩ කර ඔබවහන්සේට අයබදු ගෙවන්නෙමි. එයම මගේ ජීවිකාව වීම මැනවයි කීය. තාගේ අයබද්දෙන් මට වැඩක් නැත, අද පටන් මාළහ සේවය කරවයි කියා පලිහක් සහ ආවුඩද දුන්නේය. එසේ කරනලද්දේ ඔහු වෙත කිසියම් වරදක් පටවා මරාදමා ඔහුගේ භාර්යාව තමන් සතුකර ගන්නෙමි යන අදහසිති. ඉන්පසු ඒ පුරුෂයා මරණඛයෙන් බියපත්ව අප්‍රමාදව රජුට සේවය කෙළේය. රජුන්ට ඔහුගේ වරදක් දැකගත නොහැකිවූවත් රජුතුළ කාමදූවිල්ල වැඩිගිය හෙයින්

මොහුට යම් දෙසක් ආරෝපණය කොට රජඅණින් මරා දමමිසි සිතා ඔහු තමා ළඟට කැඳවා එම්බල මෙහි සිට යොදුන් සියයක් ගිය තැන නදියක් ඇත. එතැන් සිට අසවල් තැනට ගොස් සවස මා නාන වේලාවට කුමුදු හා උපුල් මල්ද රත්වත් මැටිද රැගෙන එව. ඉතින් ඒ වේලාවට නාවොත් තා මරාදමන ලෙස අණකරමිසි කීවේය.

ඒ සේවකයා, දසයන් සිව්දෙනා අතර කීකරු ලෙස ක්‍රියාකරන්නෙකි. මිලයට ගත් දසාදිහු මගේ හිස රුදු දෙයි, මගේ පිට රිදෙයි කියා සේවයට නොඅවුත් සිටින්නට හැකිය. ඔහුට එසේනොවීය. එහෙයින් මා අවශ්‍යයෙන්ම යායුතුය. කුමුදු උපුල් හා අරුණුවන් මැටි තම් නාගලෝකයෙහි උපදියි. මම ඒවා කොහෙන් ලබන්නෙමිදැයි සිතමින් මරණඛියෙන් බියපත්ව, ගෙදර ගොස් සොළුර මට බත් සුදනමිදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, බත් තවමත් ලිප උඩය. හෙතෙම බත් පිපෙන් බානතුරු සිටිය නොහැකිව සැත්දෙන් කැඳ ඉවත් කොට ලැබුණු වාංඡනත් සමග තෙතබිරි බත් මල්ලක දමා රැගෙන යොදුනක් මග ගෙවා ගියේය. ඔහු යනඅතර බතද ඉදිගියේය. ඔහු ඉඳුල් කිරීමට පෙර බත්ටිකක් වෙන්කරගෙන කනඅතර එක් මගියෙක් දක මා ඉඳුල් නොකර වෙන්කර තැබූ බත් ඇත. එය රැගෙන අනුභව කරන්නැයි කීවේය. මගියා එය රැගෙන කැවේය. අනිත් තැනැත්තා බත් කා එක් බත් මිටක් ජලයෙහි දමා කට යෝදගෙන, මහත් හඬින් මේ නදී ප්‍රදේශයෙහි අධිගෘහිත නාග සුපර්ණ දේවතාවෝ මගේ වචනය අසත්වා, රජු මට දඩුවම් දෙනු පිණිස කුමුදු උපුල් මල් හා අරුණුවන් මැටි ගෙනඑවයි නියෝග කෙළේය. මගියෙකුටත් මම බත් දුනිමි. එය දහසක් ආනිසංසය. ජලයෙහි මාලුන්ටත් බත්දුනිමි. එය සියක් ආනිසංසය. මෙනෙක් මා ලැබූ පින් තොපට පවරා දෙමි. මට කුමුදුඋපුල් මල් සමග අරුණුවන් මැටි ගෙනවුත් දෙන්නැයි කුන්වරක් ඉල්ලාසිටියේය. එහි අධිගෘහිත නාරජ තෙමේ ඒ ශබ්දය අසා මහලු වෙසක්ගෙන ඔහු ළඟට ගොස් කුමක් කියන්නෙහිදැයි ඇසීය. හෙතෙම තැවත තැවතත් එයම කියා මට ඒ පින් දෙවයි කීකල දෙන්නෙමිසි කිවේය. මෙසේ ඔහු දෙකුන්වරක් පින් ලබාගෙන කුමුදු උපුල්මල් සමග අරුණුවන් මැටිගෙනවුත් දුන්නේය.

රජු මෙසේ සිතීය. මිනිස්සු තම් බොහෝ උපාය දන්නෝය. ඉදින් ඔහු කුමක් හෝ උපායකින් මේ දේවල් ලබා ගතහොත් මගේ බලාපොරොත්තු කඩවී යන්නේය. මෙසේ සිතා කල්තියාම දොරවල් වස්වා යතුරු තමා ළඟට ගෙන්වා ගත්තේය. අනිත් තැනැත්තාත් රජු නතන වේලාවටම එහි ගොස් යාමට දෙරක් නොලබා දෙරටුපාලයා

කැඳවා දෙර හරුවයි කිය. දෙර හැරිය නොහැකියි. රජු කල්තියාම දෙරවල් වස්වා යතුරු රජගෙදරට ගෙන්වා ගත්තේයයි කිය. හෙතෙම, මේ රාජදූතයෝ දෙරහරිවියයි මා කීවත් නොහරිති. දැන් ඉතින් මට ජීවත් වීමක්නම් නොලැබේ. කුමක් කරන්නෙමිදැයි සිතා දෙරේ උඩඋළුවස්සෙහි මැටිපිඩ තබා එහි මල් ගසා මහත්හඬ නගා කැගයන්නේ පින්වත් නගරවාසීනි, මා රජඅණ ඉටු කළබව දැනගනිවි, රජු මා නිකරුණේ නසා දමීමට කැමතිවෙයි යනුවෙන් තෙවරක් කැගයා කොහි යන්නෙමිදැයි සිතන්නේ හික්කුහුනම් මොළොක් හදවත් ඇත්තෝය. විහාරයට ගොස් නිදගනිමයි නිගමනය කෙළේය. මේ මිනිස්සු සුඛිත මුදිත කාලවල හික්කුන් සිටින බවවත් නොදැන දුකට පත්වුවට පත්සල්වලට යනු කැමැත්තාහු වෙති. එනිසා ඔහුද මට වෙනත් පිහිටක් නැතැයි පත්සලට ගොස් එක් තැනක නිදගන්නේය.

ඒ ස්ත්‍රිය ගැනම සිතමින් රජු නිදි නොලබන රජුගේ කාමගින්න තවතවත් වැඩිගියේය. හෙතෙම, එලිය වැටුණු විහාම ඒ මිනිසා මරවා ඒ ස්ත්‍රිය ගෙන්වා ගනිමයි සිතුවේය. එම රාත්‍රියෙහිම ලෝකුඹුනරකයෙහි සැටයොදුන් පමණවූ ලෝභ කුම්භයක (සැළියක) උපන් මිනිසුන් සතර දෙනෙක් පැසෙන සහල් මෙන් පෙරළිපෙරළි පැසෙන අතර අවුරුදු තිස්දහසක් පැසිපැසි සැළිය යටට බැස තවත් අවුරුදු තිස්දහසක් සැළියේ උඩ මුවටට පැමිණියාහුය. ඔවුහු හිස් ඔසවා ඔවුනොවුන් දෙස බලා එක එක ගාලාව කියන්ට කැමතිවුවත් එය සම්පූර්ණයෙන් කියාගත නොහැකිව එක එක අකුර බැගින් කියා නැවතත් සැළිය ඇතුළට බැස ගිළී ගියාහුය.

නිදි නොලබා සිටි රජු මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි ඒ ශබ්දය අසා බියෙන් තැති ගැනී මේ කීමෙක්ද, මගේ ජීවිත විනාශයකවත් වන්නේද, නැතහොත් අගමෙහෙසියට අනතුරක්ද, නැතහොත් මගේ රාජ්‍යය විනාශවන්නේදැයි සිතමින් මුළු රැතිස්සේ ඇස පියාගත නොහැකිවිය. හෙතෙම උදසනම පුරෝඝිතයන් කැඳවා, ආචාර්යතුමනි, ඊයේ මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි මහාභයානක ශබ්දකීපයක් මට ඇසිණි. රජයට හෝ මෙහෙසියට හෝ මට හෝ කිසියම් අනතුරක්වන්නේදැයි නොදනිමි. ඔබ මෙහි කැඳවනලද්දේ ඒ නිසායයි දන්වා සිටියේය.

මහරජතුමනි. ඔබට ඇසුණු ඒ ශබ්ද මොනවාද? ආචාර්යයෙනි, දු. ස. න. සො. යන මේ ශබ්ද ඇසිණි. මේ ශබ්දවල තේරුම් මොනවාදැයි පැහැදිලි කරන්න. බමුණාට එය මහඅඳුරකට පිවිසියාක් මෙන් කිසිවක් නොවැටහිණ. නොදන්නෙමිසි කිවහොත් ලාභයක්කාරයෙන් පිරිහෙතිසි

බියවී මහරජතුමනි, මේ නම් මහා භයානක දෙයකිනි කීවේය. ආචාර්යයනි ඒ කීමෙක්ද? ඔබේ ජීවිතයට අනතුරක් පෙනෙයි කිය. බියගත් රජු ආචාර්යයනි, මීට කිසියම් පිළියමක් ඇද්දැයි විමසීය. මහරජ බිය නොවන්න. මීට පිළියමක් ඇත. මම ත්‍රිවේදයම දනිමි කිය. ඒ සඳහා කුමක් අවශ්‍යදැයි රජු ඇසීය. සර්වශත (සියල්ලෙන් සියලුගින්) යාගයකොට ජීවිතය ලැබියහැකියයි බමුණා කීවේය. ඒ සඳහා කුමක් අවශ්‍යද? ඇතුන් සියක්, අසුන් සියක්, වෘෂභයන් සියක්, දෙනුන් සියක්, එළුවන් සියක්, බැටලුවන් සියක්, කුකුළන් සියක්, ඌරන් සියක්, ළමයින් සියක් දරියන් සියක් ආදී වශයෙන් එක් එක් සතුන්ගෙන් සිය බැගින්කොට මෘගජාතීන්ගෙන්ම ගන්නාවිට තමන්ගේ කෑම පිණිස ගත්තේයයි කියහැකියයි සිතා, ඇත් අස් මිනිසුන්ද ගැත්වීය.

රජු තමන්ගේ ජීවිතයම තමන්ම වටින්නේයයි සිතා සියලු ප්‍රාණීන් වහාගෙන එවියයි කීවේය. අණ කළ මිනිස්සු ඊටත් වඩා ප්‍රමාණවලින් රැස් කළහ. කෝසල සංයුක්තයෙහි මෙය මෙසේ කියා ඇත. එකල පසේනදි කෝසල රජු මහායාගයක් පවත්ගත්තේය. පත්සියක් වෘෂභයන්ද, බැටලුවන් පත්සියක්ද, බැටලුදෙනුන් පත්සියක්ද, එළුවන් පත්සියක්ද,..... ගෙනවුත් යාගය පිණිස කණුවල බැඳ දමන ලදි. ඔහුගේ දසයෝද,..... කම්කරුවෝද ඔවුහු දඩුවම් බියෙන් තැතිගෙන කළුළු පිරි දයින් යුතුව හඬමින් වැඩකටයුතු කරන්. මහාජනයා තමතමන්ගේ තැනිවි ගිය දුපුතුන් තෑයන් ගැන හඬමින් විලාප කියමින් මහත්සේ ශබ්දකළහ. පොළොව කම්පාවන්නාක් මෙන්වීය.

මල්ලිකා දේවිය රජුන් ළඟට ගොස්, මහරජතුමනි, ඔබේ ඉන්ද්‍රියයන් විකෘතිවී ක්ලාන්තවූ ගතියක් පෙන්නුම් කරන්නේ ඇයිදැයි ඇසුවාය. මල්ලිකා ඔබ මොනවද කියන්නේ? ඔබ මගේ කන ළගින් යන සර්පයා පවා නොදකින්නෙහිය. දේවයන්වහන්ස සිදුවී ඇත්තේ කුමක්ද? රාත්‍රිභාගයෙහි මෙබඳු ශබ්දයක් ඇසුවෙමි. ඉන්පසු මම පුරෝහිතයා කැඳවීමි. මගේ ජීවිතයට අනතුරක් ඇතියි හේ කීවේය. සර්වශත යාගය කොට ජීවිතය බේරාගත හැකිබවද හේ කීය. මගේ ජීවිතය මට වටිනේයයි සිතා මේ ප්‍රාණීන් යාගපුජා සඳහා මෙහි ගෙන්වා ගත්තෙමි රජු කීවේය. මල්ලිකා, දේවයන්වහන්ස ඔබ අත්ධබාලයෙකි, එසේ වුවත් ද්‍රෝණ ගණනින්, බත් මාලුපිණි සුප වර්ග කන්නෙහිය. රටවල් දෙකක රාජ්‍යයද කරන්නෙහිය. ඔබේ නුවණ නම් බෙහෙවින්ම අල්පයයි කීවාය. ඔබ කුමක් හෙයින් මෙසේ කියන්නිද?

මහරජ එකෙක් මරා තව එකෙක් ජීවිත ලාභය ලැබූ තැනක් මින්පෙර ඔබ දක තිබේද? මෝඩ බමුණාගේ කථාව අසා කුමක් හෙයින් මහාජනයා පිට දුකක් හෙලන්නෙහිද? ළඟ විහාරයෙහි දෙවියන් සහිත ලෝකයාට අග්‍රපුද්ගලවූ අතීතාදී සියලු සීමා ඉක්මවා ගිය ඥානශක්තියක් ඇති බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩසිටින සේක. උන්වහන්සේගෙන් අසා අවවාද ලබාගෙන කටයුතු කරවයි කීකල්හි සැහැල්ලු වාහනයකින් මල්ලිකාත් සමග විහාරයට ගොස් මරණඛයෙන් තැනිගෙන කිසිවක් කියාගත නොහැකිව බුදුන් වැඳ එක් පැත්තක හිඳගත්තේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, මහරජ, මේ මහදවල් කුමක් හෙයින් හදිසියේමෙන් පැමිණියේ ඇයිදැයි පළමුවෙන්ම කථාව පටන්ගත්තේය. රජු නිහඬවම සිටියේය.

ඉන්පසු මල්ලිකා කථා කරමින්, ස්වාමීනි, රජු මධ්‍යම යාමයේදී ශබ්දයක් අසා ඇත. ඉන්පසු ඔහු පුරෝහිතයාට ඒ බව දැන්වීය. පුරෝහිතයා, මහරජ ඔබට ජීවිතන්තරයක් සිදුවෙයි. ඒ උවදුරින් වැළකීමට තම සියලු ප්‍රාණීන්ගෙන් සියය බැගින් ගෙන ඔවුන්ගේ බෙලි කපා එයින් ගන්නා ලේවලින් යාගයකළ කල්හි ජීවිතය ලබාගත හැකියයි කියා ඇත. රජු ප්‍රාණීන් ගෙන්වා ගත්තේය. ඒ නිසා මම මොහු ගෙන ආවෙමියයි කීවාය. මහරජ එය ඇත්තද? ස්වාමීනි, එසේය. ඔබට ඇසුණේ කිනම් ශබ්දද? හෙතෙම තමන් ඇසූ ආකාරයටම කීවේය. බුදුරජුන්ට ඒ ඇසෙන්න එකවරම තේරුම් ගියේය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහරජ බිය නොවන්න, ඔබට අනතුරක් නැත. පව්කළ සත්වයෝ තමන්ගේ දුක ප්‍රකටකරමින් මෙසේ කීවාහුයයි වදළහ. ස්වාමීනි, ඔවුන් විසින් කරනලද පව්කම කුමක්ද? ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔවුන් කළකම් පවසන්නෙමි. එසේනම් මහරජ අසාගන්නැයි අතීතය ගෙනහැර පෑහ.

අතීතයෙහි විසිදහසක් ආයුඇති මිනිස්සු විසූ සමයෙහි කාශ්‍යප නම් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ලොව පහළවී විසිදහසක් රහතන් පිරිවරා වාරිකාවේ හැසිරෙමින් බරණැසට වැඩමවූහ. බරණැස වැසි දෙතුන්දෙනාත්, ඊට වැඩිපුර මිනිස්සුත් එකතුව ආගන්තුකදන දුන්න. එකල බරණැස සතළිස් කෝටිය බැගින් ධනය ඇති යහළුවු සිවුවරු සතරදෙනෙක් සිටියහ. දිනක් ඔවුහු මෙසේ සාකච්ඡා කළහ. 'අපේ ගෙවල්වල බොහෝ ධනය ඇත. අපි එයින් කුමක් කරමුද? මෙබඳු බුදුවරයෙකු පිළිසිඟා වඩිද්දින්, දනයක් දෙමු, පිනක් කරමු, සීලයක් රකිමුයයි' ඔවුන්ගෙන් කිසිවෙක් නොකීහ. එකෙක් මෙසේ කීවේය සැර සුරා බොමින් මිහිරි මස් කමින් හැසිරෙමු, මෙය අපගේ ජීවිතයෙහි එලයවේ. තවත් එකෙක්

මෙසේ කීවේය. දිනපතා තෙවරක් පැරණි බත් තානාගුරු සමග කමිත් ඇවිදිමු. සතරවැන්නා මෙසේ කීවේය. යහළුව වෙන කිසිවක් නොකරමු. මිලමුදල් දෙන්නෙමුයයි කිකල නොකැමති ස්ත්‍රියක් නම් නැත. ඒ නිසා ධනය යොදා පරස්ත්‍රීයේවනය කරමු. ඉතා හොඳයි ඉතා හොඳයි කියමින් සෙස්සෝ ඔහුගේ කථාවෙහි පිහිටියාහුය.

ඔවුහු ඉන්පසු අහිරුපී ගැණුන් සොයසොයා මුදල් යවමින් වෂී විසිදහසක් පරස්ත්‍රීයේවනය කොට කළුරිය කිරීමෙන් පසු අවිච්ඡිකා නිරයෙහි උපන්න. ඔවුහු එක් බුද්ධාන්තරයක් අවිච්ඡිකායෙහි පැයී එහිදී කළුරිය කොට තවත් පව් ඉතිරිවූ හෙයින් සැට යොදුනක් පමණ වූ පැයෙන ලෝභ ඇති ලෝකුඤ්ඤානරකයෙහි ඉපදී නිස්සන්ධස් අවුරුද්දක් එහි යටිතලයෙහි පැයී තවත් අවුරුදු නිස්සන්ධස් ලෝභකුම්භය මුදුනට පැමිණ එක් එක් ගාථාව කියනුකැමැත්තෙන් එය කියාගත නොහැකිව එහි එක් අකුර බැගින් කියා නැවත පෙරළිගොස් ලෝභකුම්භයටම වැටුණාහ. මහරජ දුන් ඔබ පළමුවෙන්ම ඇසු ශබ්දය කියන්න. ස්වාමීනි 'දු' යන්නයි. බුදුහු ඔවුන් විසින් කියනුලැබූ අසම්පූර්ණ ගාථාව සම්පූර්ණ කර දක්වමින්-

නපුරු දිව් ගෙවමින් ඇතිමුත් දනක් නොදෙමින්
හෝග සම්පත් තිබුණත් සුවතැනක් නොම හද ගත්තෙමු

ඉන්පසු රජුට මේ ගාථාවේ තේරුම කියාදී මහරජ ඊළඟට ඔබට ඇසුණු දෙවෙනි තුන්වෙනි හා හතරවෙනි ශබ්ද මොනවාදැයි අයා ඒ මෙබදු ශබ්දයයි කීකල්හි ඒ ගාථාද සම්පූර්ණ කරමින් (ඉතිරි අකුරු තුන ස. න. සො. යනුයි)

සැටදහස් අවුරුදු නිරයේ පැසුණි සැමතින්
මේ පැයෙන නිරයෙන් කවද මිඳෙමුදෝ

කෙළවරක් නැ මෙහි එය කෙදින දක්නෙම් දෝ
එද කළ පව්කම් මෙසේ පලදෙයි හිතවත

මම මෙයින් වුතවී මනුලොව මිනිස් බව ලැබ
බණ දුන සිල්වත්ව සිට බොහෝ පින්කම් කරනෙම්

පිළිවෙළින් මේ ගාථා කියා අර්ථයද ප්‍රකාශකොට මහරජ, මෙසේ ඒ සිව්දෙනා ගාථා කියනු කැමති වුවත් කියා ගත නොහැකිව එක එක අකුර බැගින් කියා නැවතත් ලෝකුඤ්ඤානරකයටම පිවිසියාහුයයි වදළුසේක. පසේනදි කොසොල් රජුටත් ඒ ශබ්ද ඇසූද ඒ නිරිසන්තු නිරයේ යටටම

බැස්සාහ. මේ වනවිට වර්ෂ දහසක් ඉක්මි ඇතත් දුක් විදීම අවසන්වී නොමැත. ඒ දේශනාව ඇසූ රජුට මහත් සංවේගයක් ඇතිවිය.

මේ පරස්ත්‍රීයෝවනය නම් ඉතා බරපතළ වරදකි. එක් බුද්ධාන්තරයක් නිරයෙහි පැයී එයින් චූතව සැටයොදුනක් පමණවූ ලෝහකුම්භයෙහි නැවත ඉපද එහි වර්ෂ හැටදහක් පැයීගියත් ඔවුන් දුකින් මිදෙන කාලයක් නොපෙනෙයි. මමත් අන්‍ය ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ස්තේහකොට මුළු රැ කිදි නොලැබුවෙමි. දැන් ඉතින් මෙතැන් සිට පරදරාවන් කෙරෙහි සිත් නොඅලවා සිටිමිසි සිතා බුදුරදුන්ට, ස්වාමීනි, අද මට රාත්‍රිය දීර්ඝ බවක් වැටහිණියයි කීවේය.

ඉහත මල් හා අරුණුවන් මැටි ගෙන ඒමට ගිය පුරුෂයාද මේ වේලාවට එතැනම සිට රජුගේ කතාව අසා මට හොඳ අවස්ථාවක් ලැබුණේයයි බුදුරදුන්ට, ස්වාමීනි, රජතුමාට අද රැ දිගබව දැනගන්ට ලැබුණේය. මම ඊයේ සවසම යොදුනක දිග බව දැනගත්තෙමිසි කියා සිටියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙදෙනාගේම කථා සංසන්දනය කොට, එක් කෙනෙකුට රාත්‍රිය දීර්ඝ වෙයි. තවත් එකෙකුට යොදුන දික් වෙයි. අත්ඛාලයන්ට සංසාරය දීර්ඝ වේයයි කියා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළුසේක.

නිදි නොලබන අයට රැය බොහෝ දික්ව වැටහේ
පීඩා විදින දැනට යොදුන බෙහෙවින් දික් වේ
සදහම් නොදත් අයහට සසර බෙහෙවින් දික්වේ

එහි දීඝා යනු, මේ රාත්‍රිය නම් යාම තුනක් පමණමය. නිදි වළක්වා සිටින්නාට නම් දික්වෙයි. දෙගුණ තෙගුණව වැටහෙයි. ඒ රාත්‍රියේ දිගබව තමන් මකුණු සමූහයාගේ ආහාරයක් වෙමින් හිරු නැග එනතුරුත් පෙරළිපෙරළි නිදන මහාකුසීනයෝත් මිහිරිබොජුන් කා සිරියහන් ගබඩාවේ නිදගන්නා කාමභොගියෝත් නොදනිත්. මුළු රැ වීරයෙන් භාවනාවේ යෙදෙන යෝගාවචරයාත්, බණකථා කියන ධර්මකථිකයාත්, ධර්මාසනය ළඟ සිට බණ අහන්නාත්, හිසේරුදහුදුණු පුද්ගලයාත්, අත්පා කැපීම ආදියට භාජනවූ තැනැත්තාත්, වේදනාවෙන් පෙළෙන්නාත්, රාත්‍රියෙහි පාරට බැස්ස මගියාත් ඒ බව දන්නේය.

යොජනං යනු යොදුනද සිටිගවු පමණමය. සත්තස්ස යනු ක්ලාන්තවූ තැනැත්තාටයි. ඔහුටද රාත්‍රිය දීර්ඝවෙයි. රැය දෙගුණ තෙගුණවූවාක් මෙන් දැනෙයි. මුළු දවසකිස්සේ පාරේ ගමන්කොට ක්ලාන්තවූ තැනැත්තා ඉදිරි මාර්ගයෙන් එන පුද්ගලයෙකු දක ඉදිරියෙන්

ඇති ගම කෙතෙක් දුරින් පිහිටා ඇද්දයි අයා තවත් විකක් ගොස් තවකෙනෙකුගෙන් අයා බලයි. ඔහුද යොදුනක්සයි කියයි. ඔහු, ඇසු සියල්ලෝම යොදුනක්සයි කියති. මෙය දිගයොදුනක් වියයුතුයි. ඒ නිසා එක් යොදුන දෙකත්යොදුනක් මෙන් හිසයි. බාලානං යනු මෙලොව පරලොව දියුණුව පිළිබඳ නොදන්නාවූ බාලයන්ට - සසර පැවැත්ම අවසන් කිරීමට නොහැකිවූවන්ට - සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික හේදයට අයත් සද්ධර්මය දැන සසර කෙළවර කර ගත හැකිය. මේ අර්ථ අනුව සද්ධර්මං අවිජානනං සංසාරො දිසො නමැයි කියනලදි. සංසාරය සිය ධර්මතාව අනුව ප්‍රකෘතියෙන්ම දීර්ඝම වෙයි. ඒ නිසා මෙසේ කියා ඇත. අනම්තග්ගොයං හික්ඛවෙ සංසාරො පුබ්බා කෝටි තපඤ්ඤයති. (මහණෙනි, මේ සංසාරය අගක් මුලක් නැත්තකි. එහි පටන් ගැනීමක් හෝ කෙළවරක් හෝ නොපෙනෙයි) සසර කෙළවර කරගනු නොහැකි බාලයන්ට එය දීර්ඝම වෙයි.

දේශනාවසානයෙහි ඒ පුරුෂයා සෝවාත්ඵලයට පැමිණියේය. අනිත් බොහෝ දෙනාත් සෝවාත්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. මහාජනයාට එය සාර්ථක ධර්මදේශනයක් විය.

රජු බුදුන් වැඳ යන ගමන්ම ඒ බැඳ සිටි සියලු සත්වයන් බන්ධනවලින් මුදහැරියේය. එහි බන්ධනයෙන් මිදී ඉස් සෝද නහා තම ගෙවල්වලට යන අය අපි මල්ලිකා දේවිය නිසා ජීවිත ලැබුවෙමු. ආර්ය මල්ලිකාවෝ බොහෝ කල් ජීවත්වෙත්වායි මල්ලිකාවන්ගේ ගුණ කීවාහුය. සවස් වෙලෙහි හික්ෂුහු ධර්මසභායෙහි කථාවක් ඇති කළහ. ඒ මෙසේය. අහෝ ඤානවත්ත මල්ලිකා තමන්ගේ බුද්ධිමත්භාවයෙන් මෙපමණ ජනයාට ජීවිතදාය ලබාදුන්නීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, මේ වේලාවේ කිනම් කථාවක් කරමින් සිටියාහුදයි විමසා, මෙනම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙනි, මල්ලිකා තම නුවණින් මහාජනයාට ජීවිතදාය දුන්නා නොවෙයි. පෙරත් මෙසේම ජීවිතදාය දුන්නාමයයි වදාරා එය ප්‍රකටකරමින් අතීතය ගෙනහැරපෑහ:

අතීතයෙහි බරණැස් රජුගේ පුත්‍රයා එක් නුගරුකක් වෙත ගොස් එහි අධිගෘහිත දේවතාවාට, දෙවරපකුමනි, මේ දඹදිව රජවරු සියකි, අගමෙහෙසියන් සියකි. ඉදින් මම පියා ඇවෑමෙන් රාජ්‍ය ලැබුවහොත් ඔවුන්ගේ භලලෝභිතයෙන් (බෙල්ලකපා එන ලෙසින්) ඔබට බිලිපූජා කරන්නෙමි කීවේය. ඔහු පියා කථරිය කළ පසු රජබවට පැමිණ දේවතාවාගේ ආනුභාවයෙන් මම රජවීමි, ඔහුට බිලිපූජා කරන්නෙමි මහත්වූ සෙනග සමඟ පිටත්වී ගොස් එක් රජෙකු වශයෙන් සියලු

රජවරු තමන් යටතට පත්කොටගෙන ඔවුන්ගේ මෙහෙසියන්ද ගෙන්වාගෙන යන්නේ, සියල්ලන්ට බාල උග්‍රයෙන් නම් රජුගේ දින්නා නම් අගමෙහෙසිය ගැබ්බරව සිටි හෙයින් ඇය තවතා අවුත් මේ හැමදෙනා විෂ පොවා මරන්නෙමි ඒ රුක්මුල පිරිසිදු කෙළේය.

දේවතාවා මෙසේ සිතීය: මේ රජ මෙනෙක් රජවරුන් අල්ලාගෙන ඇත. මොවුන් අල්ලාගන්නට හැකිවූයේ මා නිසායයි සිතා ඔවුන්ගේ බොටුව සිඳ ගත් ලේවලින් මට බිලිපුරා කරනු කැමතිවෙයි. යම්හෙයකින් එසේ කළහොත් දඹදිව රාජාවංශය සිදියයි. මගේ රුක්බමුලයද අපිරිසිදු වෙයි. මොහු මෙයින් වළකාලන්ට හැකිවෙදැයි සිතා බලන්නේ තමාට නම් එය නොකළහැකියයි දන වෙනත් දේවතාවෙකු ළඟට ගොස් ඒ තොරතුර කියා ඔබට මෙය තවත්වන්නට පිළිවන්දැයි ඇසීය. ඔහුද එය ප්‍රතික්ෂේප කළ පසු, තවත් දෙවියෙක් තවත් දෙවියෙක් ආදී වශයෙන් සියලු සක්වලවාසී දෙවියන් වෙත එළඹ ඔවුන්ද එය කළ නොහැකියයි ප්‍රතික්ෂේප කළපසු සතරවරම් දෙවියන් වෙතද ඉල්ලීම ඉදිරිපත් කෙළේය. ඔවුහුද එය ප්‍රතික්ෂේප කොට, අපේ දේවම්හරජු ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රතෙම අපේ පිතටත් ප්‍රඥවටත් වඩා බලවත්ය. එතුමාගෙන් අයත්තැයි කීය. ඔහු ගොස් ශක්‍රයාට මේබව දන්වා සිටියේය. දේවයිනි, ඔබ මේ ගැන අල්පෝක්තියාහි වුවහොත් ක්ෂත්‍රිය වංශයම වැනසී යන්නේය. ඊට පිළිසරණක් වනු මැනවයි කීවේය.

ශක්‍ර තෙම, මමත් එය වළක්වන්නට අසමත්වෙමි, එහෙත් එක් උපායක් කියමිසි කියා ඔබ එහි යන්න. ගොස් රජු බලාසිටිද්දීම රතුරෙද්දක් ඇඳ තමන් ගසින් බැස පිටත්වී යන අයුරක් පෙන්වන්න. එවිට රජු, දේවතාවා පිටත්ව යයි. ඔහු නවත්වා ගන්නෙමිසි නොයෙක් අයුරින් ඉල්ලාසිටියි. ඉන්පසු ඔහුට මෙසේ කියව. ඔබ රජවරුන් සියක් අගමෙහෙසියන්ද සමග අල්ලාගෙන අවුත් ඔවුන්ගේ බෙලි කපා ඒ ලේවලින් බිලිපුරා කරනු කැමැත්තෙහිය. මගේ ඉල්ලීමකුදු නැතිව උග්‍රයෙන් රජුගේ මෙහෙසිය අත්හැර ආවේය. මම එබඳු මුසාවාදියෙකුගේ බිලි පිළිනොගන්නෙමි. එසේ කීවිට රජු, ඇ ගෙන එන්නේය. ඇ පැමිණ රජුට බණ කියා තැනිගත් ජනයාට ජීවිතයදනය ලබාදෙන්නීය, මේ කරුණ නිසා ශක්‍රතෙම දේවතාවාට මෙම උපාය කියා දුන්නේය.

දේවතාවා එසේ කෙළේය. රජුද මෙහෙසිය ගෙනඒමට අණ කෙළේය. ඇ අවුත් ඒ රජවරුන්ගේ කෙළවර සිටි තමාගේ ස්වාමියාවූ රජුට වැන්දය. රජු, සියලු රජුන්ට වැඩිමහඵව සිටින මා හැර සියල්ලන්ට බාලයාවූ උග්‍රයෙන් වැන්දයයි ඇ සමග කුපිතවිය. ඉන්පසු ඇ,

රජුට, ඔබ හා මගේ ඇති සම්බන්ධය කුමක්ද? මේ මට සියලු සැප දෙන මගේ සැමියාය. ඔහුට නොවැද ඔබට වදින්නේ කුමක් නිසාද? රුක්ඳෙවියා පැමිණ සිටි මහාජනයා බලාසිටිද්දීම, සොළුර, එසේය, සොළුර එසේයයි කියා මල්මටකින් ඇ පිදුවේය.

නැවත රජු මෙසේ ඇසීය: ඉතින් මා නොවැන්නේ මට මේ රාජ්‍ය සැපත සියල්ල ලබාදුන් මහත් ආනුභාවසම්පන්න දේවතාවන්ට කුමක් නිසා නොවදින්නෙහිද? මහරජතුමනි, ඔබ ඔබේ පිතින් රජුන් අල්ලාගන්නෙහිය. දෙවියන් ඔවුන් අල්ලා දුන්නේ නැත. නැවතද දේවතාවා සොළුර එසේය, සොළුර එසේමයයි කියා මල්මටකින් පිදුවේය.

නැවත ඇ රජුට මෙසේ කීවාය. රජතුමනි, ඔබ මෙනෙක් රජවරු දේවතාවා විසින් අල්ලා දෙන ලද්දී කියන්නෙහිය. ඉතින් ඒ දෙවියන් ඔය තරම් මහානුභාව සම්පන්න නම් ඔය දේවතාවාගේ ගසට වම්පසින් ඇති ගසක් මහා ගින්නකින් දැවී ගියේය. ඔහුට ඒ ගින්න නිවා ගත නොහැකිවුයේ ඇයි? දේවතාවා යළිත් සොළුර එසේය, සොළුර එසේයයි කියමින් තවත් මල්මටකින් පිදීය. ඇ මෙසේ කියමින් සිටියදීම වරක් හඬා තව වරක් සිනාසුණාය. එවිට රජු ඇයි ඔබ උමතු වුවාදැයි ඇසීය. රජතුමනි එසේ කියන්නේ ඇයි? මා වැන්නියෝ උමතු නොවෙත්. එසේනම් කුමක් නිසා හැඩුවෙහිද? කුමක් නිසා සිනාසෙන්නිද?

රජතුමනි, එසේ නම් අසාගන්න. මම අතීතයෙහි එක් කුලද්‍රවක්ව පතිකුලයට ගොස් වසනඅතර මගේ සැමියාගේ යහළු සැලකියයුතු ආගන්තුකයෙක් පැමිණි දවසක ඔහුට කෑම පිළියෙළ කිරීමට මස් ගෙනඑවයි දියයට කහවණු දුනිමි. ඇ මස් නොලැබ අවුත් මස් නැතැයි කීවාය. ගෙපිටිපස්සෙහි වැටී තිදන මරණයට ළංවීසිටි එළදෙනෙකගේ බෙල්ල කපා ආහාරය පිළියෙළ කෙළෙමි. ඒ මම එකම එළදෙනෙකගේ හිස කපා ඒ පවින් නිරයෙහි පෑයී, තවත් ඉතිරි පාපයෙන් ඇගේ ලොම් ගණනින් හිස ගසා දැමීමට හසුවීමි. ඔබ මෙනෙක් දෙනා මරා කවද නම් ඒ දුකෙන් මිඳෙන්නේදැයි, ඒයා මහාදුක සිහිකරමින් හැඩුවෙමියි කියා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළාය,

එළදෙනෙකගෙ ගෙළ කපා ඇගේ ලොම් ගණනින් පැසුණෙමි
බොහෝ අයගේ ගෙළ සිඳි කවද මිඳෙන්නද ඔබ.

එසේ නම් කුමක් නිසා සිනාසුණෙහිද? මහරජ, ඒ දුකෙන් මම මිදුණෙමියි සතුටුවී සිනාසුණෙමි. නැවතද දේවතාවා එසේය සොළුර,

එසේය සොළුරයයි කියා මල්මිටකින් පිදුවේය. රජු, අනේ බරපතළ පවකි. එක් එඵදෙනක් මරා තිරයේ පැයි පසුව ඉතිරි පව් නියා ඇගේ ලොම් ගණනින් හිස ගසාදමීමට භාජන විය. මම මෙතරම් පිරිසක් මරා කවද නම් සැපතකට පැමිණෙමිදැයි සියලු රජවරුන් මුදු තමන්ට වැඩිමහල්ලන්ට වැද වයසින් බාල අයට අත් ඔසවා ආචාර කොට සියල්ලන් සමාකොටගෙන ස්වකීය ස්ථානවලටම පිටත්කර හැරියේය.

බුදුහු මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා, මහණෙනි, මල්ලිකා තමන්ගේ නුවණින් අනුන්ට ජීවිතදනයලබා දුන්නේ අද පමණක් නොවේ, පෙරත් එසේම කළායයි වදරා අතීත කථාව ගළපාලූහ. එද බරණැස් රජු අද කොසොල් රජුය. දින්නා දේවිය නම් මල්ලිකාය. වෘක්ෂ දේවතාවා නම් මමයයි මෙසේ අතීතය ගළපා නැවතද දහම් දෙසනසේක් මහණෙනි, මේ ප්‍රාණානිපාතය නොකළ යුත්තකි. පරපණ නසන්නෝ බොහෝකල් ශෝකකරන්නෝ වෙතියි මේ ගාථාවද වදළහ:

ඉපදීම දුකයයි ලෝ දන දන ගනිත් නම්

පරපණ නසන්නේ නැත නසන අය සෝ දුකේ කිමිදෙති

පළමුවන ඔවුදු උපුල් ගෙනා දුප්පත් සේවකයාගේ වස්තුවයි.

5. 2

වර- වේ නාධිගච්ඡයා යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසයකරන කාලයෙහි මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන්ගේ සද්ධිවිහාරික හික්ෂුවක් අරභයා දේශනා කළසේක. දේශනාව රජගහනුවර උපන්නකි. රජගහනුවර අසළ පිප්ඵලිගුහාවෙහි වාසයකළ මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන්ට සද්ධිවිහාරිකයෝ දෙදෙනෙක් උපස්ථාන කළහ. ඔවුනතර එක් උපස්ථායකයෙක් ඉතා හොඳින් වතාවත් කෙළේය. අනිත් උපස්ථායකයා පළමුවැන්නා කළකළ දේ තමන් විසින් කරන ලද හැටියට පෙන්වමින් මුවදෝනා පැන් දැහැටි පිළියෙළවී ඇතිබව දන ගොස්, ස්වාමීනි, මුවදෝනා පැන් දැහැටි සුදුනම්ය. මුණ සෝදගනු මැනවයි කියයි. පාදෙවන නානආදි කාලවලදීද මෙසේම කියයි. අනිත් තැනැත්තා මෙසේ සිතීය:

මොහු නිතරම මා විසින් කළ කළ දේ තමන් කළබවක් දක්වයි. එහෙම වුණොවේ, මොහුට කළයුත්ත කරන්නෙමිසි ඔහු ආහාරගෙන නිදිසිටින වේලාවේ තානජලය උණුකොට වෙනත් සැළියකට වත්කොට එය සහවා තැබීය. වෙනද ජලය උණු කරන සැළියට වතුරටිකක් දමා ලිප මත තබා පැත්තකටවී සිටියේය.

අනික් උපස්ථායකයා සවස තැගිට උදුනෙහි දුම්දමන සැළිය දක වතුර උණුකර කොටුවෙහි තබා ඇතැයි සිතා වහා ගොස් තෙරුන් වැද ස්වාමීනි, දියනානා කොටුවෙහි ජලය උණුකොට තබාඇත. තහනු මැනවයි කියා තෙරුණුත් සමගම කොටුවට පිවිසියේය. තෙරුණුවෝ එහි ජලය නොදක ඇවැත්නි ජලය කොහිදැයි ඇසූහ. ඔහු ගිනිශාලාවට ගොස් භාජනයට හැන්දක් දමා සැළිය හිස්බව දන බලන්න මේ දුෂ්ඨයාගේ වැඩ. හිස් බලන උදුනේ තබා කොහේ ගියේද? මම කොටුවෙහි ජලය ඇතැයි සිතා දැන්වුවෙමිසි දෙස් නගමින් කළ රැගෙන කොටට ගියේය.

අනිත් උපස්ථායකයා පිටිපස්සෙහි තැබූ ජලය ගෙනවුත් කොටුවෙහි බහාලීය. තෙරුණුවෝ මෙසේ සිතූහ. මේ බාලයා මා විසින් ජලය උණුකර තබන ලදි. ස්වාමීනි තහනු මැනවයි කියා දන් දෙස්බස් පවසමින් කළයත් රැගෙන කොටට යයි. මේ කීමෙක්දැයි සොයා බලමින්, මෙනෙක් කල් මේ බාලයා මොහු විසින් කරන ලද වතාවත් තමන් කළාක් මෙන් කීවේයයි දන සවස ළහට පැමිණි ඔහුට අවවාද කරමින් ඇවැත්නි, හික්ෂුව විසින් තමන් කළ දෙයක්ම තමන් විසින් කරන ලදැයි කිය යුතුය. නොකළ දෙයක් නොකිය යුතුය. ඔබ මේ දන් කොටුවෙහි ජලය තබා ඇත, ස්වාමීනි, තහනු මැනවැයි කියා මා ආ පසු කළයත් රැගෙන දෙස්බස් කියමින් නොටුපළට යන්නෙහිය. පැවිද්දන් මෙසේ කිරීම අයෝග්‍යය.

හෙතෙම, බලන්න, මේ තෙරුණුවන්ගේ හැටි. වතුර ටිකක් නිසා මට මෙසේ දෙස් පවරනිසි කීපී දෙවෙනි ද තෙරුණුවන් සමඟ පිඬුපිණිය නොගියේය. මහාකාශ්‍යප තෙරුණුවෝ අනිත් හික්ෂුවත් සමඟ එක පෙදෙසකට වැඩියහ. අර හික්ෂුව තෙරුණුවන්වහන්සේ ගියකල්හි උන්වහන්සේගේ දයක ගෙදරකට ගොස් එහි හුන් අය තෙරුන්වහන්සේ කොහිදැයි ඇසූ පසු උන්වහන්සේට අපහසුකම් නිසා විහාරයෙහිම වැඩ සිටිනිසි කීවේය. ස්වාමීනි යමක් අවශ්‍යදැයි ගෙදර අය ඇසූහ. මෙබඳු ආහාරයක් ලදහොත් මැනවයි කීවේය. ගෙදර අය ඔහු කී අයුරින්ම ආහාර යුද්‍යනම්කොට දුන්හ. ඔහු අතරමගදීම ඒ ආහාරය අනුභව කොට විහාරයට ගියේය.

තෙරණුවෝත් තමන් ගිය තැනින් වටිනා සිතිල වස්ත්‍රයක් ලැබී තමන් සමග ගිය දහර හික්ෂුවට එය දුන්හ. හෙතෙම එය පඩුපොවා තමන්ගේ ඇඳීමි පෙරවීමි සඳහා යොද ගත්තේය. දෙවෙනි දිනයේ ඒ දයක ගෙදර අය තෙරණුවන් වෙත ගොස් ස්වාමීනි. ඔබවහන්සේට අපහසු බව දැන අපි ලාබාලතෙරුන් කීතුටියට ආහාර පිළියෙළකොට එව්වෙමු. එය වළද පහසු වූයෙහිදැයි විමසු කල්හි නිහඩ වූහ. විහාරයට ගොස් ඒ තරුණ හික්ෂුව තමන් ළඟටවුත් වැඳ සිටි කල්හි ඇවැත්ති තොප ඊයේ මෙබන්දක් කර ඇත. එය පැවිද්දෙකුට අනුචිතය. කාට හෝ කියා සාදගත් දෙයක් අනුභව කිරීම පැවිද්දෙකුට නොවටියයි කීහ. හෙතෙම කිසි තෙරුන් හා වෙර බැඳ පළමු දිනයේ වතුර ටිකක් නිසා මා බොරුකාරයෙකු කොට අද තමන්ගේ දයක ගෙදරින් බන්මටක් කෑම නිමිතිකරගෙන කියා පිසවාගත් ආහාර කෑම අයෝග්‍යයයි කියයි. ලැබුණුවස්ත්‍රයත් තමන්ගේ උපස්ථායක හික්ෂුවට දුන්නේය. මේ තෙරුන්ගේ ක්‍රියා ඉතා තපුරූය. මොහුට කළයුත්ත දනිමිසි දෙවෙනි දිනයේ තෙරුන් ගමට ගිය කල්හි තෙමේ විහාරයෙහි නැවතී දණ්ඩක් ගෙන ප්‍රයෝජනයට ගන්නා භාජන බිඳදමා තෙරුන්ගේ පන්සල ගිනිතබා නොදවෙන බඩු, මුගුරු පහරින් කුඩුකර දමා පලාගියේය. හෙතෙම මරණින් පසු අවිච්ඡිකාරයේ උපන්නේය.

ඉන්පසු මහාජනයා, මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන්ගේ සද්ධිවිහාරික හික්ෂුව අවවාදමාත්‍රයක් ඉවසාගත නොහැකිව කිසි පන්සල පුළුස්සා දමා පලාගියේයයි කථාවක් ඉපදවූහ. ඉන්පසු එක් හික්ෂුවක් සවස රජගහනුවරින් පිටත්ව බුදුන් දකිනු කැමැත්තෙන් දෙවරමට ගොස් බුදුන් වැඳ බුදුරජාණන්වහන්සේ, පිළිසඳර කථාකොට කොහි සිට ආවෙහිදැයි ඇසුකල්හි ස්වාමීනි, රජගහනුවර සිටියයි කීවේය. මාගේ පුත්‍ර මහාකාශ්‍යප තෙරුන් සුවසේදැයි ඇසූ විට එසේය සුවසේය ස්වාමීනිසි කීවේය. උන්වහන්සේගේ එක් සද්ධිවිහාරිකයෙක් අවවාද මාත්‍රයකට කිසි පන්සල ගිනිනියා පලාගියේයයිද දන්වා සිටියේය. ඔහු දන් පමණක් අවවාද නියා කිපුණෙක් නොවෙයි. පෙරත් එසේමය. කුටි විනාශ කෙළේත් දන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් ඔහු කුටි දූෂණය කෙළේයයි අතීත කථාවක් ගෙන හැරපා වදළ සේක:

අතීතයෙහි බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරන කාලයෙහි හිමවත්තපෙදෙසෙහි එක් සිංගිල පක්ෂියෙක් (අහස් වැනි හොටක් ඇති) කැඳලක් සාද එහි වාසයකෙළේය. දිනක් වැසි වසිනවිට එක් වළුරෙක්

සීතලෙන් වෙවුලමින් ඒ ප්‍රදේශයට පැමිණියේය. සිංහිල ඔහු දක ගාථාවක් කීවේය:

මිනිසෙකුට වැනි හිසක් අත් පාද ඔබට ඇත
ඉතින් වාතරය ඇයි ගෙයක් නොම හදන්නේ

වදුරා, මට අත්පා ඇතත් කල්පතා කර බලා ගෙයක් හදගන්නා
නුවණ නැතැයි සිතා එය ප්‍රකාශකරනු පිණිස මේ ගාථාව කීවේය:

මිනිසෙකුට වැනි හිසක් අත් පාද ඇති නමුත්
සිංහිලය ඔහුට මෙන් හොඳ නුවණ මට නැතිය

ඉතින් ඔබේ මේ කථාව අනුව ඔබේ ගෘහවාසය කෙසේනම්
සම්පූර්ණවන්නේදැයි ගරහමින් සිංහිල මේ ගාථා කීවේය:

සසල සිතිවිලි ඇති කෙටි දුරක් පමණ දකිනා
නිරගති නැති අයට කිසිවිටක සැපතක් නැත

අතේ සවි ඇති තොප මැලිකමට හුරුවී ඇත
රැකෙනු පිණිස සීතලෙන් වදුර කුටියක් කර ගනු

වදුරා, මේ සිංහිලයා මා සැලෙනසින් ඇති, පටු කල්පතා ඇති,
මිත්‍රද්‍රෝහී අස්ථිරගති ඇත්තෙකු කරයි. දන් මොහුට මගේ මිත්‍රද්‍රෝහී බව
පෙන්වමිනි කුරුළුකුඩුව කඩා විසුරුවා දමමිණි. පක්ෂියා ඔහු කුඩුවට
අත තබනවිටම එක් පැත්තකින් නික්මී ඉහිළිගියේය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා
ජාතකකථාව අවසාන කළසේක. එද වදුරා නම් මේ කුටි දූෂක හික්මුවයි.
සිංහිල පක්ෂියා නම් මහා කාශ්‍යප තෙරනුවෝයයි ජාතකය සසඳ,
මහණෙනි, මොහු අද පමණක් නොව පෙරත් අවවාදයට කිසි ගෙවල්
කඩාදමා විනාශ කෙළේය. මා පුත් කාශ්‍යපට මෙබඳු බාලයෙක් සමග
වාසය කිරීමට වඩා හුදෙකලා වාසයම ශ්‍රේෂ්ඨයයි වදුරා මේ ගාථාවද
ප්‍රකාශ කළහ:

ගුණෙන් තමනට වැඩි නැතහොත් සම ගුණම ඇති
අය ඇසුරට ගතයුතුය නැතොත් තනියම විසුම යහපති

එහි වර්ගය නු වතුර්විධ ඉරියව්වල පැවැත්ම නොගෙන මානසික
හැසිරීම ගතයුතුයි. කලාණ මිත්‍රයෙකු සොයාබැලීම යන අර්ථය ගතයුතුය.

සෙයා• සදිසමත්තනො යනු තමන්ගේ සීල සමාධි ප්‍රඥ ගුණවලට වඩා වැඩිප්‍රමාණයක් හෝ සමානප්‍රමාණයක් ඇත්තෙකු හෝ නොලැබෙන්නේ නම් යන අර්ථයි. එකවරිය• යනු ඉහත කී අයගෙන් තමන්ට වඩා ගුණ ඇත්තෙකු ලැබුණුවිට සීලාදි ගුණයෙන් තමන් වර්ධනය වෙයි. සමාන ගුණ ඇත්තෙකු ඇසුරු කරන විට තමන් ගුණයෙන් නොපිරිහෙයි. තමන්ට වඩා පහත් හිතයකු සමග විසීමෙන්, එකට යම්යම් වස්තු පරිභෝගකිරීමෙන් සීලාදියෙන් පිරිහෙයි. එහෙයින්,

මෙබඳු පුද්ගලයන්, අනුකම්පාවෙන් මිස, දයාවෙන් මිස, සේවනය හජනය පයිරුපාසනය නොකළ යුතුයයි කියා තිබේ. එබඳු පුද්ගලයෙකුගෙන් කිසිවක් බලාපොරොත්තු නොවී, මොහු මා නිසා සීලාදි ගුණයෙන් වැඩෙන්නට පුළුවන යන අදහසින් ඔහුට සංග්‍රහයක් කළහැකිය යන අදහසින් ඇසුරුකිරීමේ වරදක් නැත. වෙනත් අදහසකින් නම් නොවේ. එකවරිය• දළ්භංකයිරු යනු චුල්ලසීල, මජ්ඣිමසීල, මහාසීල, දශකථාවස්තු තෙලෙස් ධුතාංගගුණ, විදර්ශනාගුණ, සතරමග, සතරඵල, ත්‍රිවිද්‍යා, ඡට්ඨකිය යනු මේ සභායක ධර්මයෝය. මෙබඳුගුණ බාලයන් ඇසුරෙන් නොලැබේ.

දේශනාවසානයෙහි ආගන්තුක හික්ෂුට සෝවාන්ඵලයට පැමිණියෝය. අනිත් බොහෝ දෙනාත් සෝවාන් ආදි ඵලවලට පැමිණියාහුය. දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථකවිය.

දෙවන මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ගේ සද්ධිවිහාරික හික්ෂුටගේ වස්තුවයි.

5. 3

පුත්තාමත්ථී ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසයකරන කාලයෙහි ආනන්දසිටුවරයා අරභයා දේශනාකළසේක. සැවැත් නුවර සතළිස්කෝටියක් ධනය ඇති එහෙත් මහාමසුරු ආනන්දසෙට්ඨී නමින් සිටුවරයෙක් විය. හෙතෙම අඩමයින් අඩමසට නෑයන් රැස්කරවා මූලසිරි නම් පුතාට තුන්වේලෙහි මෙසේ අවවාද දුන්නේය. පුත මේසතළිස්කෙළක් ධනය මහත් ධනයක් සේ නොසලකව. තියෙන ධනයෙන් කිසිවක් නොදියයුතුය. අලුත් අලුත් ධනය නිපදවියයුතුය. එක එක කහවණුව බැගින් වියදම් කළත් ධනය ක්ෂයවී යන්නේය. එහෙයින්

කරවුවේ ඇති අයුත්
ගාතා කල්හි අඩුවේ
තුඩ තුඩා වනමුත්
බඳිතා තුඹස ලොකු වේ

මල්රොන් පොදක් ගෙන ගොස්
මහ මියක් බඳින සේ
නුවණින් යුතුව ගෙදරක
විසීමයි පණ්ඩිතකම.

සිටුවරයා පසු කලක තමන්ගේ පංචමහා නිධාන ගැන පුතාටත්
නොකියා සිතේ තිබුණු මසුරුමලයෙන් යුතුවම කථරියකොට ඒ නුවරම
තිබුණු සැඩොල් පවුල් දහසක් ඇති වාසල් ගමක එක් වණ්ඩාලියකගේ
කුස පිළිසිඳ ගත්තේය. රජු ඔහුගේ මරණය ගැන අසා මුලසිරි පුතා
ගෙන්වා ඔහුට සිටු තනතුරු දුන්නේය.

එකට බැලමෙනෙකොට ජීවත්වන ඒ සැඩොල්පවුල් දහසට ඔහු
පිළිසිඳ ගැනීමෙන් පසු බැලමෙනෙ නොලැබී ගියේය. යැපෙන පමණට
අනුන්ගෙන් බත්පිඩක් පමණකුදු නොලැබීණි. ගම්වැසියෝ එකතුව දන්
අපි වැඩ කළත් බත්පිඩුවක් පමණවත් නොලබමු. අප අතර
කාලකණ්ණියකු විය යුතුයයි දෙකොටසකට බෙදුණහ. එයින් බැළකම්
නොලබන පිරිස යළිත් දෙකොටසකට ආදි වශයෙන් ඔහුගේ මවුපිය
දෙදෙන වෙන්වන තුරුම බෙදිබෙදී ගොස් මේ ගෙදර කාලකණ්ණියා
ඉපදී ඇතැයි ඒ බවදන වෙන්කර දමූහ. ඔහු ඇගේ කුස පිළිසිඳ
ගත්දපටත් යැපීම් පමණටවත් ආහාර ලබාගත්තේ ඉතා අසීරුවෙනි. ඇ
පුතෙක් වැදුවාය. ඔහුගේ අත් පා කත් නාසාද කටද නියමිත තැන්හි
නියම ලෙස පිහිටා නොතිබීණි. ඔහු මෙසේ අංගවිකල භාවයෙන් යුක්තව
පාංශුපියාවයෙකු මෙන් අතිශයින්ම විරූපියෙක් විය. එසේවුවත් ඔහුගේ
මව ඔහු අත් නොහළේය. තම කුසයේ උපන් දරුවා කෙරෙහි මවගේ
ස්නේහය ඉතා බලවත්ය.

ඇ ඔහු ඉතා දුකසේ පෝෂණය කරමින් ඔහුත් රැගෙනයන
දවසෙහි කිසිවක් නොලබයි. ඔහු ගෙදර නවතා තමන් තනියම යන
දවසෙහි බැළමෙනෙ ලැබෙයි. ඉන්පසු දරුවා තනියම ඇවිද ආහාර
සොයාගෙන ජීවත්වීමට හැකිවූ අවස්ථාවෙහි කබලක් අතට දී දරුව,
ඔබ නිසා අපි මහත්සේ දුක් වින්දෙමු. දන් ඔබ පෝෂණය කිරීම අපට
අපහසුය. මෙනුවර යාවකමහියන් උදෙසා බත් පිළියෙළකරන තැන්

ඇත. එහි ගොස් ජීවත් වන්නැයි කියා ඔහු පිටත්කර හැරියාහුය. හෙතෙම ගෙවල් පිළිවෙළින් ඇවිදිමින් ගොස් පෙර ආනන්ද සිටුකාලයේ නැවතී සිටිය හේ ළඟට ගොස් ජාතිස්මරණය ලැබී තම ගෙට පිවිසියේය. දෙරටු තුනකම සිටි කිසිවෙක් ඔහු හැදින නොගත්තේය.

සිව්වෙනි දෙරටුවෙහි හුන් මූලසිරි සිටුපුතා දක උදවේගයට පැමිණ හැඳුවේය. ඉන්පසු ඔහුට සිටුවරයාගේ මිනිස්සු කාලකණ්ණිය පලායවයි තළමින් ගෙනගොස් කසළගොඩට දමූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ පසුපස එන ආනන්ද තෙරුණුවනුත් සමග පිටු පිණිය හැසිරෙන අතර තෙරුන් දෙස බැලූහ. ආනන්ද හිමියන් විසින් ඒ ගැන අසාසිටි කල ඒ ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කළහ.

තෙරුණුවෝ මූලසිරි කැඳවූහ. තවත් මහාජනයද එහි රැස්වූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ මූලසිරිගෙන් මොහු හඳුනන්නේදැයි ඇසූ විට නොදන්නෙමි කීකල මේ ඔබේ පියා වන ආනන්ද සිටුවරයායයි වදාරා නොඅදහන කල්හි. ආනන්ද සිටුවරය, ඔබේ පුතාට පංචමහාතිධාන ඇති තැන් කියවයි එය කියාදෙවා අපුතා ගැනීම තහවුරු කළහ. හෙතෙම බුදුන් සරණ ගියේය. බුදුහු ඔහුට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද ප්‍රකාශකළේක.

මට ධනය සහ පුතුන් ඇතැයි හඟින අනුවණයා
එයින් වැනසී යනමුත් තමනට තමන් මිය
කිසිවෙක්ම නැත සැබවින් එසේ සලකන කල
පුතුන් හෝ මොන ධනයද ඒවා කොහෙන් ලබමුද?

එහි අර්ථය නම් පුත්තා මෙ අත්ථි ධනං මෙ අත්ථි ඉති ඛාලො යනු ප්‍රත්‍යක්ෂණාවෙනුත් ධනක්ෂණාවෙනුත් වැනසෙයි, විනාශවෙයි. විභස්සකි දුකට පැමිණෙයි. මාගේ පුත්තු වැනසුණාහ. නැසෙන්නාහ, වැනසෙත්, නසින්නාහ යනුවෙන් නැසෙයි. ධනය පිළිබඳවද මෙසේමය. මෙසේ සය ආකාරයකින් වැනසෙයි. පුත්‍රයන් පෝෂණය කරන්නෙමි රැ ද දවල්ද ගොඩ ජලමාර්ග ආදියෙහි නානාප්‍රකාරයෙන් වෑයම් කරමින් නැසෙයි. ධනය රැස්කරන්නෙමි කෘෂිවණ්ඩ කර්මාන්තයන් කරමින්ද නැසෙන්නේමය. මෙසේ නැසෙන වෙහෙසෙන්නාටද තමන් තමන්ටම අයත් නොවෙයි. ඒ වෙහෙසවීමෙන් දුකට පැමිණෙන තමන් සුවපත් කළනොහැකි වනහෙයිනුත් ඔහුට තමන් තමන්ටම නැතිවෙයි. මරණ මංචකයෙහි (ඇඳෙහි) වැතිරගත්කල මරණියවේදනාවලින් ගිනිදලින් මෙන් අතිශයින්ම දූවෙන්නාටද ශරීර හන්දි ආදිය සිදුරු වන කල්හිද, ඇට

යැකිලි බිඳී යන විටද, ඇස පියාගත් විට පරලොවත්, ඇස ඇර බලන විට මෙලොවත් බලන්නාටද දවස් පතා දෙවරක් තාවා නෙවරක් කවාපොවා සුවිද මල් ආදියෙන් සරසවා දිවි ඇතිතාක් උපස්ථානකොට තමුත් දුකෙන් රැකගැනීමට අසමත්වන හෙයිනි. **අත්තාහි අත්තනො තත්ථී කුකො පුත්තා කුකො ධනං** යනු පුතුන් හෝ ධනය හෝ ඒ අවසන් අවස්ථාවේ කුමක් නම් කරන්නද? කවදවත් කිසිවෙකුට කිසිවක්ම නොදී පුතුන් සඳහා ධනය රැස්කර තැබූ ආනන්ද සිටුවරයාටද කලින්ම හෝ මරණාසන්න මොහොතේ හෝ දැන් මේ දුකටපත් අවස්ථාවේ හෝ පුත්‍රයෝ කොහිද, රැස්කළ ධනය කොහිද, පුතුන් හෝ ධනය හෝ ඒ අවස්ථාවේ ඔහුගේ දුක නැති කෙළේද, සැපක් ගෙනදීමට සමත් වූයේද?

දේශනා කෙළවර අසුසාරදහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය විය. දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථකවිය.

තූන්වන ආනන්ද සිටුහුගේ වස්තුවයි.

5. 4

යො බාලො ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවරම වැඩ සිටි කාලයේ ගැටකපන සොරුන් අරභයා වදළ සේක.

ඒ සොරයහළුවෝ දෙදෙන බණ ඇසීමට යන මහාජනයා සමග දෙවරමට ගොස් එකෙක් බණ ඇසීය. අනිකා බණ අසන්නන්ගෙන් තමන්ට ගතහැකි දේ ගැන සොයමින් බලමින් සිටියේය. ඔවුන්ගෙන් දහම් ඇසූ පුද්ගලයා සෝවාන්ඵලයට පැමිණියේය. අනිකා තවත් කෙනකුගේ ඉණේ තබාගෙන තිබුණු මාසක පහක් (මදවිය ඇටයක පමණ රත්රන්) ලැබුවේය. එය ඔහුගේ ගෙදර ඉවුම්පිහුම්වලට ප්‍රමාණවත් විය. සෝවාන් වූ අයගේ ගෙදරට එවැන්නක් නොලැබිණ. ඉන්පසු සභායක සොරා සෝවාන් වූ අයගේ බිරිඳ සමග දෙස් නගමින් ඔබ අභිපණ්ඩිත කමෙන් තමන්ගේ ගෙදර ඉවුම් පිහුම්වලට මිලවත් නිෂ්පාදනය කර නොගත්තේයයි කීවේය. අනිත් සෝවාන් තැනැත්තා මොහු තුනුවණ හෙයින් තමන්ගේ නුවණැති බව නොදන්නේයයි ඒ පුවත බුදුන්ට දන්වනු පිණිස තමඤ්ඤිත්වය සමග දෙවරමට ගොස් එය දන්වා සිටියේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඔහුට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ.

තමා අනුචිණ්‍ය බව
 දන්නා නුවණැතියෙක් වේ
 තමා නුවණැතියයි ගත්
 බාලයා අනුවණයෙකි

ඒ ගාථාවෙහි යො බාලො යනු යම් අන්ධබාලයෙක් අපණ්ඩිතයෙක්ව සිට මම බාලයෙක්මියි ඒ තමන්ගේ බලාං බාලබව මඤ්ඤාති දැනගනිද. තෙන යො ඒ කරුණින් එම පුද්ගලයා පණ්ඩිතො වා පි පණ්ඩිතයකුට සමාන හෝ වෙයි. හෙතෙම මම බාලයෙක්මියි දැනගෙන අනිත් පඩිවරුන් වෙත පැමිණ ආශ්‍රය කරමින් ඒ පණ්ඩිතයන් විසින් දෙනු ලබන අවවාද අනුශාසනා අසා ඒවා ඉගෙන ගෙන පණ්ඩිතයෙක් හෝ ඉතා උසස් පඩිවරුනක් හෝ වෙයි. ස වෙ බාලොති යමෙක් බාලයෙක්ව සිට මා සමාන වෙත කවුද? මා සමාන බහුශ්‍රුත ධර්මකපික විනයධර ධුතවාදියෙක් හෝ ඇද්දැයි මෙසේ පණ්ඩිතමානි පණ්ඩිතකම නමැති මාන්තය පමණක් ඇත්තෙකුවෙයි. ඔහු සෙසු නුවණැතියන් වෙත නොයයි. ආශ්‍රය නොකරයි. ත්‍රිපිටකය ඉගෙන නොගනියි. ප්‍රතිපත්ති නොපුරයි. ඒකාන්තයෙන් බාල බවටම පැමිණෙයි. හෙතෙම ගැටකපත හොරා මෙනි. ස වෙ බාලොති වුවිච්ඡි යනු එසේ හෙයින් කියන ලදි.

දේශනාවසානයෙහි අනිත් අයගේ යැතින් සමඟ සිටි මහාජනයා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

සතරවන ගැටකපත යොරුන්ගේ වස්තුවයි.

5. 5

යාවච්චමිපි වෙ බාලො ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවිරම වසනකාලයෙහි උද්ධි තෙරුන් අරභයා දෙසුසේක. ඒ තෙරනම මහාස්ථවිරයන්වහන්සේලා දම්පතා මණ්ඩපයෙන් ආපසු ගියකල ධර්මාසනයෙහි හිඳියි. දිනක් ආගන්තුක හික්ෂුහු මෙය දක, මේ බහුශ්‍රුත මහතෙරනමකිසි සිතා ස්කන්ධ පිළිබඳ ප්‍රශ්න අසා කිසිවක් නොදන්නාබව දැන මේ කවුද, බුදුන් සමඟ එකම විහාරයෙහි වසමින් ස්කන්ධ ධාතු ආයතන මාත්‍රයකුත් නොදනිතිසි දොස්පරොස් කියා බුදුරදුන්වත් ඒබව

දත්තා සිටියහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ හික්ෂුන්ට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදනෙහි:

දිවි ඇති තෙක් බාලයා නුවණැතියෙකු ලඟ සිටියත්
දහම් දැන නොගනී හැන්ද රස නොදන්නා සේ

එහි අර්ථය බාලෝ බාල නම්වූ මොහු යාවථිවම්පි පණ්ඩිතං දිවි ඇතිතාක් පණ්ඩිතයෙකු ලඟට පැමිණ ආශ්‍රය කළත් මෙය බුද්ධ වචනයයි, බුද්දහම් මෙපමණය, මෙසේ ත්‍රිපිටක දහම් හෝ මෙය සමාවාරය, මෙය චිහරණය මෙය ආචාරය මෙය ගෝචරය මෙය වැරදි සහිතය, මෙය නිවැරදිය මෙය සේවනය කටයුතුය. මෙය සේවනය නොකටයුතුය. මෙය අවබෝධ කළයුතුය. මෙය සාක්ෂාත් කළයුතුය. මෙසේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවේධ ධර්මය නොදනී. කුමක් මෙන්ද? දබ්බි සුපරසං යථා යම්සේ හැන්ද ගෙවෙනතුරුම නානාප්‍රකාර සුප ව්‍යාංජනාදියෙහි පෙරළෙන තවුත් මෙය දුණුරසය මෙහි දුණු තැන. මෙය තිත්තය, සැරය, කටුකය, ඇඹුල්ය, ඇඹුල් තැන, කහටය ආදී සුපරස නොදනී. මේ ආකාරයෙන් අත්ධබාල නුවණ තැනි පුද්ගලයා දිවිහිමියෙන් පණ්ඩිතයෙකු ඇසුරුකළත් ඉහත සඳහන් පරිදි ධර්ම නොදනී.

දේශනා කෙළවර ආගන්තුක හික්ෂුන්ගේ සිත් කෙළෙස්වලින් මිදුණේය.

පස්වන උදග්ගි තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

5. 6

මුහුත්තමපි වෙ විඤ්ඤ ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි තිහක් පමණවූ පාඨෙය්‍යක හික්ෂුන් අරහයා දේශනාකළසේක.

ස්ත්‍රියක් සොයමින් ඇවිදින ඔවුන්ට කප්පාසික වනලැහැබෙහිදී ප්‍රථමයෙන් දහම් දෙසූසේක. එදින ඒ සියල්ලෝම ඒහිහික්ෂු භාවයෙන් පැවිදිව සෘද්ධිමය පාත්‍ර සිවුරු දරා තෙලෙස් ධූතාංග සමාදන්ව සිටිනඅතර, තැවත බොහෝ කලකින් බුදුන්වෙත පැමිණ අනමතග්ග සූත්‍රදේශනාව අසා ඒ ආසනයෙහිම රහත්බවට පැමිණියාහුය.

හික්ෂුහු අහෝ පුද්ගලි, මේ හික්ෂුහු ඉතා ඉක්මනින්ම දහම දනගත්තාහුයයි දම්පහා මණ්ඩපයෙහි කථාවක් ඇතිකළහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ කථාව අසා, මහණෙනි දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මේ තිහක් පමණ යහළුවෝ ධුර්තයන්ව සිට තුණ්ඩිල ජාතකයෙහි මහාතුණ්ඩිලගේ බණ අසාත් වහාම ධර්මය දැනගෙන පන්සිල් සමාදන් වූහ. ඒ හේතු සම්පත් බලයෙන් මෙකල සිටිඅසුනෙහිදීම රහත්බවට පැමිණියාහුයයි වදාරා දහම දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළුණේක.

මොහොතක් හෝ නුවණැත්තා පණ්ඩිතයෙකු ඇසුරු කළොත් වහා දහම ඉගෙනගනී දිව රස දැනගත්තාසේ

එහි අර්ථය - විඤ්ඤ යනු පණ්ඩිත පුරුෂයායි. මුහුත්තමපි වෙ යනු තවත් කෙනෙකි. පණ්ඩිතං පයිරුපාසති ඔහු ඒ පඩිවරයා සම්පයෙහි ඉගෙනගනිමින් සාකච්ඡාකරමින් බිජ්ජමෙව වහාම පර්යාප්ති ධර්මය විජානාති දැනගනියි. ඉන්පසු කර්මස්ථාන කියවාගෙන ප්‍රතිපත්ති පුරමින් වෑයම්කරමින්, යම්සේ නොනැසුණු ජීවිතප්‍රසාදය ඇති පුද්ගලයෙක් රසදැන ගැනීම සඳහා දිවඅග තබාගනිමින්ම ලුණු බහුලබව ආදී හේදවූ රසය දැනගනීද, මෙසේ පණ්ඩිතතෙම වහාම ලෝකෝත්තර ධර්මයද දැනගනී. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ හික්ෂුහු රහත් බවට පැමිණියාහුය.

සංවත නිගන් පමණ පාදේයසක හික්ෂුන්ගේ වස්තුවයි.

5. 7

වරන්ති බාලා දුම්මෙධා යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේළුවන විහාරයෙහි වාසයකරන කාලයෙහි සුජ්ජබුද්ධකුට්ඨි නමැත්තා අරභයා දේශනාකළුණේක. සුජ්ජබුද්ධ වස්තුව උදන පාළියෙහි එන කථාවමය.

මේ කියන දිනයෙහි පිරිස් කෙළවර සිට බුදුන්ගේ බණ අසා සෝවාන් ඵලයට පැමිණ තමන් ලැබූ ඒ උසස් ගුණය බුදුන්ට දන්වනු කැමතිව පිරිස මැදින් රිංගා යනු නොහැකිව මහාජනයා බුදුන් වැද පසුගමන්කොට නැවතුණුපසු විහාරයට ගියේය. එකෙණෙහි ශක්‍රදිව්‍යරාජයා මේ සුජ්ජබුද්ධකුෂ්ටියා තමා බුදුසපුන්හි ලැබූ ගුණ ප්‍රකටකරනු කැමැත්තේයයි දැන ඔහු විමසාබලන්නෙමිසි ගොස් අහසෙයි

සිටම මෙසේ කිය. සුප්‍රබුද්ධය, ඔබ මිනිස් දිළිත්දෙකි, මිනිස් දිනයෙකි. මම ඔබට අප්‍රමාණ ධනය දෙන්නෙමි. ඔබ, බුදුන් බුද්ධ නොවෙයි. ධර්මය ධර්මය නොවෙයි. සංඝයා සංඝයා නොවෙයි. මට බුදුන්ගෙන් වැඩක් නැත. මට ධර්මයෙන් වැඩක් නැත. මට සංඝයාගෙන් වැඩක් නැතැයි කියවයි කිය. ඉන්පසු ශක්‍රයාට සුප්‍රබුද්ධ මෙසේ කීවේය.

ඔබ කවුද? මම ශක්‍රයා වෙමි. අත්ඛාල, විලිලථ්ථානැති තෝ මා සමග කථා කිරීමට පවා නොහොබින්නෙකි. තෝ මා දුගියෙකි, දිළිත්දෙකි ආදිය කියයි. එහෙත් මා එසේ නොවෙයි. මම මහත් ධනසූපතට පැමිණියෙක්මි. මම දුගියෙක් හෝ දිළිත්දෙක් නොවෙමි කියා,

සැදහූ ධන සීලධන හිරිමනස් නමැති ධන
සුත ධනද ත්‍යාග ධන පැණ යනුවෙන්ය සත්දන

යම් ගැහැණියකට හෝ පිරිමියෙකුට මෙධන ඇත්නම්
නොසිස් දිවිඇති ඔහු දිළිඳෙකු නොවේ කිසිවිට

මට මේ සජ්ඣාදි ආර්යධන ඇත. මේ ධන ඇත්තෙකු බුදුවරු පසේබුදුවරු දිළිත්දෙකැයි නොකියති. ශක්‍රයා ඔහුගේ කථාව අසා ඔහු අතරමග හැරදමා බුදුන් හමුවට ගොස් ඒ සියලු වචන හා ප්‍රතිවචන දන්වා සිටියේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, ශක්‍රය එබඳු සියගණනින් දහස්ගණනින් හෝ සුප්‍රබුද්ධකුෂ්ටි ලවා බුදුන් බුදුන් නොවේ දහම දහම නොවේ සංඝයා සංඝයා නොවේයයි කියවන්නට නොහැක්කේමය. සුප්‍රබුද්ධකුෂ්ටිද බුදුන් හමුවට ගොස් ශාස්තෘත්වහන්සේ සමග පිළිසඳර කථාකොට සතුටුවෙමින් තමන්ලැබූ ගුණ දන්වා අසුනින් නැගිට ගියේය.

ඔහු එනනින් පිටත්වී ටිකවේලාවකින් අලුත වැදූ දෙනක් පැමිණ ඇත ඔහුගේ දිවි තොර කළාය. ඇ වනාහි එක් යකිනියකි. සුක්කසාති කුලපුත්, බාහිය දරුවීරිය, තම්බද්ධිකවෝර සාතක, සුජාතකුට්ඨියන මේ සතරදෙනා අවුරුදු සියක් බැගින් මේ යකින්න දෙනක්වී ජීවිතයෙන් තොරකළාය. ඔවුහු අතීතයෙහි සිටුපුතුන් සිව්දෙනෙකු වී එක් තරග ශෝභිතියක් ගණිකා උයනකට කැඳවාගෙන ගොස් දවසක්පුරා ඇ සමග කාමයෙහි හැසිරී සවස් වේලෙහි, මෙහි අන් කිසිවෙක් නැත. මැට අප දුන් කහවණු දහසක් සියලු පළඳනාන් ගෙන මැ මරා යමුයයි කතිකාකළහ. ඇ ඔවුන්ගේ කතාව අසා සිට, මොවුහු ලැජ්ඣා නැත්තෝය. මා සමග අභිරමණය කොට දන් මා මරණු කැමැත්තාහුය. මොවුන්ට කළයුත්ත දන්නෙමි ඇ මරන අවස්ථාවේ මම යකිනියක්ව අද මොවුන්

මා මරන්නාක් මෙන් මමත් එසේම මොවුන් මැරීමට සමර්ථ වෙමිවායි ප්‍රාර්ථනා කළාය. ඒ ප්‍රාර්ථනා හේතුවෙන් මොවුන් මැරුවාය.

බොහෝ හික්ෂුහු ගොස් සුප්පබුද්ධකුට්ඨයේ මරණය පිළිබඳ පුවත භාග්‍යවතුන්වහන්සේට දන්වා, ඔහු උපන්නේ කොහිද? කිනම් කරුණකින් කුෂ්ට ඇතිවීදැයි විචාළහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ සෝවාන්ඵලයට පැමිණි ඔහු තව්තිසාවේ උපත්බවත්, තගරසිඛි නම් පසේබුදුන් දැක කෙළගසා අපභාසකොට බොහෝ කල් තිරයේ පැයී එහි ඉතිරි විපාක වශයෙන් මේකල කුෂ්ඨයෙකුටු බවද ප්‍රකාශකොට, මහණෙනි, මේ සත්වයෝ තමන්ම තමන්ට කටුක විපාක ඇති පටිකම් කරමින් හැසිරෙතියි කියා පූර්වාපර සන්ධි ගළපා තවදුරටත් දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

අනුවණ දනෝ මෙහි පටිකම් කරන අත්බව
මිතුරෙකු සේ ගෙන යති එය කටුක දුක් ගෙනදෙයි

එහි වරන්ති යනු සතර ඉරියව්වෙන්ම පටිකම්ම කරමින් හැසිරෙත් යන අර්ථයි. බාලා යනු මෙලෝ යහපත පරලෝ යහපත නොදන්නාහු බාලයෝය. දුම්මෙධා යනු ප්‍රඥාවෙන් තීනයෝයි. අමිත්තෙනෙව යනු හතුරෙක් මෙන්වී වෙරියෙක් මෙන්වී යනුයි. කටුකප්ඵලං යනු තියුණුදුක් නැමැති ඵලයෝයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන් ආදි ඵලවලට පැමිණියාහුය.

සත්වන සුප්පබුද්ධකුෂ්ට්ඨයාගේ වස්තුවයි.

5. 8

න තං කම්මං කතං සාධු ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්-වහන්සේ දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි එක් ගොවියෙක් උදෙසා දේශනාකළහ.

ඒ ගොවියා සැවැත්තුවර සම්පයෙහි එක් කුඹුරක ගොවිතැන් කරයි. සොරු දියකාණුව දිගේම අවුත් තුවරට වැද එක් ධනවත් නිවසකට උම්ගක් භාරා බොහෝ රන්රුවන් සොරා ගෙන ඒ දිය ඇලිත්ම නික්මුණාහුය. එක්සොරෙක් අනිත් සොරුන් රවටා එක් දහසක්

බැඳි පියල්ලක් (පොදියක්) කොට ඒ කුඹුරට ගොස් ඔවුන් සමග භාණ්ඩ බෙදගෙන යන්නේ වළලු ආදි ආහරණ පොදියෙන් ගිලිහී වැටුණු දහසක් බැඳි පියල්ල ගැන නොදන්නාහුය.

එදින බුදුරජාණන්වහන්සේ උදයන ලොව බලනසේක් ඒ ගොවියා තමන්ගේ ඥාතූලට පිවිසෙන බව දැක ඔහුට කුමක් සිදුවන්නේදැයි සොයාබලනසේක් මෙසේ දුටුසේක. මේ ගොවියා උදයනම සීඝ්‍රමට කුඹුරටයයි. භාණ්ඩ අයිතිකරුවෝ යොරුන්ගේ අභිපාරදිගේ අවුත් දහසක් බැඳි පියල්ල දක මොහු අල්ලාගන්නාහුය. මා හැර ඔහුට වෙනත් ශාක්ෂියක් නැත. සෝවාන් වීමේ හේතු සම්පත්ද මොහුට ඇත. මා එහි යා යුතුයයි සිතුවේ.

ඒ ගොවියාද පාන්දරම සීඝ්‍රමට ගියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ආනන්ද තෙරුණුවනුත් සමග එහි වැඩිසේක. ගොවියා බුදුන් දක ලඟට ගොස් වැද නැවත සීඝ්‍රාන්තට පටන් ගත්තේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔහු හා කිසිවක් කථානොකොටම දහසක්බැඳි පියල්ල වැටුණුතැනට ගොස් එය බලා, ආනන්ද සර්පයා දුටුවෙහිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි. එසේය ඒ සෝරවිෂ සර්පයා දුටුවෙමිසි කිහ. ගොවියා ඒ කථාව අසාගෙන සිට, මම වේලාවෙන් අවේලාවෙන් මෙහි හැසිරෙන්නෙමි. මෙහි සර්පයෙක් ඇතැයි සිතා, බුදුන් ආපසු වැඩි කල උෟ මරා දමන්නෙමිසි කෙටිටත් රැගෙන එහි ගියවිට දහසින් බැඳි පියල්ල දක, මේ සඳහා බුදුරජාණන්වහන්සේ සර්පයායයි කියන ලදහයි සලකාගෙන එය රැගෙන නැවතී නුවණැතිහෙයින් එය එක් පැත්තක තබා පසින් වසා නැවත භාතට පටන්ගත්තේය.

මිනිස්සු රාත්‍රිය පහව ගියකල්හි යොරුන් ගෙදර කර තිබූ ක්‍රියාව දක ඔවුන්ගේ පියවර සටහන් අනුව කුඹුරටගොස් එහිදී යොරු භාණ්ඩ බෙදා තැන දක ගොවියාගේ පාගැසුණු තැන්ද දුටුවාහුය. ඔවුහු ගොවියාගේ පියවර සටහන් අනුව ගොස් පසුම්බිය තැබූ තැන දක පස් විසුරුවා හැර පසුම්බිය රැගෙන තෝ ගෙවල් කොල්ල කා කුඹුරෙහි සීඝ්‍රාන්තාක් මෙන් සිටින්නෙහිදැයි තර්ජනය කොට තළා ගෙන ගොස් රජුන්ට පෙන්වූහ. රජු ඒ පුවත අසා ඔහුට දඬුවම් නියම කෙළේය. රාජපුරුෂයෝ ඔහුගේ දෙඅත් පිටුපසටකොට බැඳ කසයෙන් තළමින් ඝාතනය කරනතැනට ගෙනගියහ. ගොවියා කසයෙන් තළද්දී වෙන කිසිවක් නොකියා, පස්සානන්ද ආසිව්සොකි, පස්සාමි හත්තෙ සෝරවිසොකි (ආනන්ද සර්පයා දක්කෙහිද, එසේය ස්වාමීනි, සෝරවිෂයා දක්කෙමි) යන්න පමණක් කියමින් යයි.

ඒ ඇසූ රාජපුරුෂයෝ, තෝ බුදුන්ගෙන් අනඳ තෙරුන්ගෙන් කථාවක් කියන්නෙහිය. මේ කිවෙක්දැයි විචාරා, රජුන් දකින්නට ලැබුණොත් කියන්නෙමියි කීකල්හි. රජු සමීපයට පමුණුවා රජුට ඒ පුවත කීවාහුය. ඉන්පසු රජු කුමක් නිසා මෙසේ කීවෙහිදැයි විචාළේය. හෙතෙම දේවයන්වහන්ස, මම සොරෙක් නොවෙමියි සිසෑම පිණිය පිටත්වී ආ තැන් පටන් සියලු පුවත් රජුට කීවේය.

රජු ඒ කථාව අසා, පිතූනියෙහි, මොහු ලොව අග්‍ර පුද්ගලවූ ශාස්තෘන්වහන්සේ ශාක්ෂි වශයෙන් ඉදිරිපත්කරයි. මොහුට දේශාරෝපණය අයුතුයි. මම මීට කළයුත්ත දනිමියි ඔහුන් රැගෙන සවස් වේලාවෙහි බුදුන් වෙත ගොස් ස්වාමීනි, අනඳ තෙරණුවනුත් සමග ඔබවහන්සේ මේ ගොවියා සාතා තැනට වැඩියාහුදැයි විචාළේය. එසේය මහරජ, ඔබවහන්සේලා එහිදී කුමක් දුටුවාහුද? දහසක් බැඳි පසුමිබිය දුටුවෙමු. එය දක කුමක් කීවාහුද? මහරජ මෙසේ කීවෙමු. ස්වාමීනි, යම් හෙයකින් මේ පුරුෂයා ඔබවහන්සේ වැනි කෙනෙක් ශාක්ෂි වශයෙන් ඉදිරිපත් නොකෙළේ නම් ඔහුගේ ජීවිතය නොලැබී යන්නේය. ඔබවහන්සේ කළකථාව කියා ඔහු ජීවිතය ලැබීය. ඒ අසා ශාස්තෘන්වහන්සේ, එසේය මහරජ මමත් එපමණක්ම කියා ගියෙමි. නුවණැත්තා විසින් යම් කර්මයක්කොට පසුතැවීමක් ඇතිවේනම් එබඳු කර්මයක් නොකටයුතුයයි කියා පූර්වාපරයන්ධි ගළපපා ධර්ම දේශනා කරමින් මේ ගාථාව වදළහ.

කළුළු පිරි දසින් හඬහඬා දුක් විඳිමින්
පසුතැවිලි වන වැඩ කිසි විටක නොම කළයුතු

එහි න තං කම්මං යනු නිරයාදියේ උපදවන්නට සමත් දුක් උපදවාදෙන ක්‍රියාකොට පසුව සිහිකරන්නේ, සිහිකරන හැම මොහොතකම ඒ අනුව තැවෙයිද. ශෝක කෙරෙයිද, ඒ කළ ක්‍රියාව නුසුදුසුය. සුන්දර නොවෙයි... යස්ස අස්ස මුඛො යනු යමෙකුගේ ඇස් කළළින් තෙමී අඬමින් විපාක විඳියි.

දේශනාවයානයෙහි ගොවි උපාසකතෙම සෝවාන්ඵලයට පැමිණියේය. පැමිණි හික්ෂුහුද සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

අටවන ගොවියාගේ කථාවස්තුවයි.

ත. ව කම්ම. කත. සාධු ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයෙහි සුමනමාලාකාර නමැත්තා අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි.

සුමනමාලාකාර දිනපතා උදයනම බිම්බිසාර රජුට දයමත්මල් නැළි අටක් පිළිගන්වා කභවණු අට බැගින් ලබාගනියි. දිනක් ඔහු මල් රැගෙන නගරයට පිවිසි වේලාවේ මහාභික්ෂුසංඝයා පිරිවරා සවණක් රැස් විහිදුවමින් බුද්ධානුභාවයෙන් මුළුතගරය ආලෝකමත් කරමින් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ නගරයට පිටුපිණිය පිවිසියේක. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එක්තරා පිණ්ඩපාතික භික්ෂුවක් මෙන් ඇතැම් දවසක සවණක් රැස් සිටුවරෙන් වසාගෙන, තුන්යොදුන් පමණ මග අංගුලිමාලට ඉදිරියෙන් යන්නාක් මෙන්ද, තවත් දිනෙක, කපිලවස්තුවට පිවිසියාක් මෙන් සවණක් රැස් විසුරුවමින්ද හැසිරෙති. මෙදිනද සිරුරින් සවණක් රැස් විහිදුවමින් මහත්වූ බුද්ධානුභාවයෙන්, මහත්වූ බුද්ධලිලාවෙන් රජගහ නුවරට පිවිසියාහුය.

මාලාකාර තෙම භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ රත්තොරණක් රුවන්තොරණක් වැනි දෙතිස් මහාපුරුෂලක්ෂණද අසූවක් අනුවංඡනයෙන් ශෝභා සම්පන්න ශරීරය දෑක පැහැයුණු සිත් ඇතිව බුදුන්ට කිසියම් පූජාවක් කරමිසි සිතා වෙනත් කිසිවක් නොදක මේ මල්වලින් බුදුන් පුදමිසි සිතා නැවත මෙසේ සිතීය. මේ මල් නිතරම රජුට උපස්ථාන පිණිය ගෙනයන ඒවාය. රජු මේ මල් නොලැබ මා බන්ධනාගාරයේ දමනු ඇත. මා ඝාතනය කරනු ඇත. රටින් පිටුවහල් කරනු ඇත. දන් ඉතින් කුමක් කරන්නෙමිද? ඔහුට මෙබඳු සිතක් පහළවිය. ඉතින් මේ රජු මා ඝාතනය කළත්, බන්ධනාගාරගත කළත් රටින් එළවා දම්මත් කමක් නැත. ඔහු මට දෙන්නේත් මේ ලොව ජීවත් වීමට පමණක් සැහෙන ධනයකි. බුදුන්ට පූජා පැවැත්වීමෙන් මට නොයෙක් කල්ප කෝටිගණනක් භික්ෂුව පිණිය වන්නේයයි තම ජීවිතය බුදුන් උදෙසා පරිත්‍යාග කෙළේය.

හෙතෙම මගේ පැහැයුණු සිත වෙනස්වියාමට පෙර පූජාව කරන්නෙමිසි තුටුපහටුව උද්දමයට පත්ව බුදුන් පිදුවේය. ඒ කෙසේද? පළමු කොටම මල්මිටි දෙකක් බුදුරදුන් ඉදිරියෙහි උඩට දැමීමේය. එය බුදුන්ගේ හිසට ඉහළින් වියනක් මෙන්වී සිටියේය. තවත් මල්මිටි දෙකක් උඩට දැමීය. ඒවා දකුණු අත් පැත්තෙන් මල්නිරයක් මෙන්වී සිටියේය.

තවත් දෙමටක් දමුකල්හි ඒවා බුදුරදුන්ගේ පිටුපසින් මල්කිරියක්විය. තවත් දෙමටක් දමුකල එය වම්පසින් මල්කිරියක්විය. මෙසේ මල්තැළි අට සතර තැනක සිට බුදුරදුන් වසා ගත්තාමෙන්වී ඉතිරිවිය. මල්වල තැටි ඇතුළටවිය. පෙති පිටතටවිය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ රතුරෙද්දකින් වටකළාක්මෙන්වී වැඩියහ. සිතක් නැති මල් සිතක් ඇතිව පිළු හෙයින් සිතක් ඇත්තාක් මෙන් වී නොබිඳී නොවැටී බුදුන් සමගම යයි. සිටිසිටි තැන්වල සිටී. බුද්ධ ශරීරයෙන් සිය ගණන් රැස්මාලා නික්මිණි. පෙරටුවෙන් පසුපසින් දකුණෙන් වමෙන් හිසමුදුනින් අතරක් තැනිව නිකුත් රණ්ණවලින් එකක් හෝ හමු වූ හමු වූ තැන්වලින් පහව නොගොස් සියලු රැස්වල එ ශාස්තෘන්වහන්සේ තෙවරක් ප්‍රදක්මිණාකොට නාමුල් තල්කඳන් පමණ වී පෙරටුවෙන්ම දුටයි.

මුළු නගරය ඇළලී ගියේය. ඇතුළු නුවර නවකෝටියක්ද පිටනුවර නවකෝටියක්දැයි දහඅට කෝටියක් ජනයන්ගෙන් එක් පුරුෂයෙක් හෝ ස්ත්‍රියක් ආහාරයක් රැගෙන පැමිණියේ නැත. මහාජනයා සිංහනාද කරමින් 'භූණකළල' වනමින් බුදුන් පෙරටුවෙන්ම යෙති. ශාස්තෘන්වහන්සේ මාලාකාරයාගේ ගුණ ප්‍රකටකරමින් තුන්ගවු පමණ වූ නගරයෙහි බෙර හඬවන මාර්ගයෙහිම වැඩිසේක. මාලාකාරයාගේ මුළුසිරුරම පස්වණක් ප්‍රිතියෙන් පිනාගියේය. හෙතෙම ටිකදුරක් බුදුන් සමග ගොස් මනෝසිලා වතුරක ගිළුණාක් මෙන් බුදුරැස් අතරට වැදී බුදුන්ට ස්තුතිකොට වැද හිස් පැසම රැගෙන ගෙදර ගියේය.

ඉන්පසු ඔහුගේ භාර්යාව මෙසේ ඇසුවාය. මල් කොහේද? මම ඒවා බුදුන්ට පිදුවෙමි. දන් රජු කුමක් කෙරෙයිද? රජු මා මරා දමනු හැකිය, රටින් පිටුවහල් කළ හැකිය, මම ජීවිතය පුද බුදුන් පිදුවෙමි. සියලුමල් අටමටක්විය. මෙබඳු පුජාවක් සිදුවිය. මහාජනතාව දහස් ගණනින් උත්තාද පවත්වමින් බුදුන් සමග නගරයෙහි හැසිරෙති. එහි නැගෙන උත්තාද ශබ්දය දනුත් ඇසෙයි.

ඔහුගේ අනුවණ බිරිය මෙබඳු ප්‍රාතිභාර්යයෙහි ප්‍රසාදයක් උපදවා ගතනොහැකිව ඔහුට බැණ දෙවා නින්දකොට රජවරු, සැඩ පරුෂය, වරක් කිපුණොත් අත්පා කැපීම් ආදී බොහෝ අතර්ථ සිදුකරති. ඔබ කළ දෙයින් මටත් නපුරක් වියහැකියයි දරුවනුත් රැගෙන රජවාසලට ගියපසු රජු ඇ කැඳවා මේ කිමෙන්දැයි ඇසූකල, මේ මගේ සැමියා ඔබවහන්සේට ගෙනා මල්වලින් බුදුන් පුද හිස් අතින් ගෙදර ආවේය. මල් කොයිදැයි මම ඇසීමි. මෙසේ වියයි හේ කීය. මම ඔහුට බැණදෙවා, රජවරු වණ්ඩයෝය, වරක් කිපුණොත් අත් පා කපාදැමීම් ආදී බොහෝ

විධිමත් කෙරෙත්, ඔබ කළ වරදින් මාත් අනතුරේ වැටෙකිසි ඔහු හැරදමා මෙහි ආවෙමි. ඔහු කළ දෙය හොඳක්වුවත් තරකක්වුවත් කමක් නැත. මම ඔහු හැරදමා ආබව දේවයන්වහන්සේ දැනගනු මැනව.

බුදුන් දුටු ප්‍රථම දර්ශනයෙන්ම රජු සෝවාන්ඵලයට පැමිණි ශ්‍රද්ධාවටත් ප්‍රසාදයටත් පත් ආර්යශ්‍රාවකයෙකි. ඔහු මෙසේ සිතීය. අනේ මේ මෝඩ ගැහැණිය මෙබඳු ගුණයන් කෙරෙහි පැහැදීමක් පවා උපදවා නොගත්තීයයි කෝපවූවාක් මෙන්වී මැණියනි, කුමක් කියන්නිද? මා සඳහා ගෙනා මල්වලින් ඔහු පුජාවක් කෙළේද? එසේය දේවයනි, ඔහු අනහරුදීමෙන් ඔබ යහපත් වැඩක් කෙළෙහිය. මගේ මල් පුජා කළවුන්ට කළයුත්ත දැනීමයි ඇය පිටත්කර වේගයෙන් බුදුන් වෙත ගොස් බුදුන් සමග ඇවිද්දේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහුගේ සිනේ ඇති ප්‍රසාදය දැන බෙරගසන වීථියෙන් නගරයට පැමිණ රජමාලිගා දෙරට වැඩියහ. රජු බුදුන්ගේ පාත්‍රය ගෙන බුදුන් ගෙතුළට වැඩමවාගනු කැමතිවිය. ශාස්තෘන්වහන්සේ රජමල්ලෙහිම වැඩ සිටීමට කැමතිබව දක්වූහ. රජු ඒ දැන වහා මණ්ඩපයක් කරවියයි එකෙණෙහිම මණ්ඩපයක් කරවූයේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්මු සංඝයාත් සමග එහි වැඩසිටියේක. බුදුරජාණන්වහන්සේ රජගෙදරට වැඩමනොවූයේ කුමක් නිසාද? ඉදින් මා රජගෙය ඇතුළට ගොස් හිඳගතහොත් මහාජනයාට මා බලාගැනීමට නොහැකිවන්නේය. මාලාකාරයාගේ ගුණද ප්‍රකට නොවන්නේය. රාජාංගනයේ සිටිකල මහාජනයාට මා දැක ගන්නටත්, මාලාකාරයාගේ ගුණ ප්‍රකටවීමටත් ඉඩ ලැබෙන්නේය, ගුණවතුන්ගේ ගුණ ප්‍රකටකරවන්නට බුදුවරුම සමත් වෙති. සෙසු අය ගුණවතුන්ගේ ගුණ කීමට මසුරුවෙකිසි සිතා රජගේතුළට නොවැඩියහ.

මල්තිර සතරක් සතර පැත්තෙන් විය. මහාජනයා බුදුන් පිරිවරා සිටියහ. රජු බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්මු සංඝයාවහන්සේට ප්‍රණීත ආහාරය පිළිගැන්වීය. බුදුහු බත්කිය අවසානයෙහි අනුමෝදනාකොට පෙර පරිද්දෙන් මල්තිර සතරකින් වටවී ප්‍රීතියෙන්ම මහාජනයා පිරිවරා විහාරයට වැඩියේක. රජු බුදුරජුන් අනුව ගොස් නැවතී මාලාකාර කැඳවා, මට ගෙනා මල්මිටිඅටින් කවර අයුරකින් බුදුන් පිදුවේදැයි ඇසීය. මාලාකාර, රජු මා මරා දමුවත්, රටින් එළවා දමුවත්, කමක් නැතැයි ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් පිදුවෙමි දේවයන්වහන්සේයැයි පිළිතුරු දුන්නේය. රජු ඔබ මහා පුරුෂයෙකිසි කියා ඇතුන් අටදෙනෙක්, ආදිවශයෙන් අයුත්, දසයන් දසින් හා මහා පළඳනාද දී කහවණු අටදහසක් රජකුලයෙන් මුද හැර සවිබරණින් පැරසුණු ස්ත්‍රීන් අටදෙනෙක්ද ගම්වර අටක්දැයි මෙසේ සියල්ලෙන් අට බැගින් සබ්බට්ඨක නම් පරිත්‍යාගයක් කෙළේය.

ආනන්ද තෙරණුවෝ මෙසේ සිතූහ. දඳු උදේ පටන් සිංහනාද දහස් ගණනක්ද, හුණුකුළල් වනමින් කරන පුදපෙරහැරද පවතී. මාලාකාරයාගේ පූජාවේ අනුසස් කෙසේවිදිය බුදුරදුන්ගෙන් විචාළහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ආනන්ද තෙරණුවන් අමතා, ආනන්ද, මේ මාලාකාර විසින් කුඩා දෙයක් කරනලදී නොසලකව. මොහු විසින් මා වෙනුවෙන් දිවි පුද මේ පූජාව කරනලදී. හෙතෙම මෙසේ මා කෙරෙහි සිත පහදවා කළ පිනෙන් කල්පලක්ෂයක් දුගතියකට නොයයි. දෙවිමිනිසුන් අතර මේ හේතුකොටගෙන මහත්ඵල ලබා පසුව සුමන නමින් පසේබුදුවරයෙකු වන්නේය.

මෙසේ වදරා බුදුරජාණන්වහන්සේ විහාරයට වැඩමවා ගෙකිළියට පිවිසෙන වේලාවෙහි ඒ මල් දෙරටුව ළඟ වැටුණේය. සවස් වේලෙහි දම්සභා මණ්ඩපයට රැස්වූ හික්ෂුහු, අනේ පුදුමයි මේ මාලාකාරයා ජීවමාන සම්මාසම්බුදුන් වෙනුවෙන් ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් කළ පූජාව නිසා එකෙණෙහිම සබ්බථික නම් පරිත්‍යාගයක් ලැබුවේයයි කථාවක් ඇති කළහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ගෙකිළියෙන් නික්ම ත්‍රිවිධ ගමන් විලාසයන්ගෙන් එකකින් දම්සභාවට වැඩමවා බුදුඅසුන්හි වැඩහිඳ, මහණෙනි. කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා මෙබඳු කථාවකිනුයි කිකල්හි, එසේය මහණෙනි යම් ක්‍රියාවක් කිරීමෙන් පසු පසුතැවිල්ලක් නොවෙතම් සිහිකරනකරන මොහොතෙහි සතුටක් ප්‍රීතියක්ම උපදීමේ එබඳු ක්‍රියා කළයුතුම වේයයි වදරා මේ ගාථාව ප්‍රකාශ කළේය:

තමා කළ වැඩ ගැන යොමිතසම ඇතිවේ නම්
එබඳු දේ කළ යුතු එයින් පසුතැවිලි ඇතිනොම වේ

එහි යං කත්වා යනු යම් දෙවිමිනිස් සැප හා නිවන්සැපද උපදීමට සමත් සැපඋපදවන ක්‍රියාකොට නානුකප්පති නොතැවෙයි. එසේම මොලොවදීත් සිහිකරනකරන මොහොතක් පාසා ඇතිවන ප්‍රීතිවේගයෙන් පකීනො ප්‍රමුදිතවන්නේ යොමිතස් වේගයෙනුත් සුමනො ප්‍රීතිමත් මනසක් ඇතිව මෙලොව ප්‍රීතියෙන් හා යොමිතසින් යුක්තව විපාකං පටිසෙවති තං කම්මං කතං සාධු විපාක හෙවත් ප්‍රතිඵල ලබාගනීද එබඳු කර්ම යහපත්වේ.

දේශනාවසානයෙහි අසුහාරදහසක් ප්‍රාණින්ට ධර්මාවබෝධය විය.

නවවන සුමනමාලාකාරයාගේ වස්තුවයි.

මවුවා මස්සකි බාලො ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවරම වැඩවාසය කරන කාලයෙහි උත්පලවණ්ණා තෙරණිය අරභයා දේශනාකළයේක.

ඇ වනාහි පිටුමතුරා බුදුන්සමයෙහි ප්‍රාර්ථනා තබා කල්ප ලක්ෂයක් පින් කරමින් දෙවිමිනිසුන් අතර හැසිරෙමින් මේ බුද්ධොත්පාද කාලයෙහි දෙවිලොවින් වුතව අවුත් සැවැත්නුවර සිටු පවුලක උපන්නාය. නිලුපුල් ගැබකට සමාන වර්ණ ඇතිවූ හෙයින් ඇය උත්පලවර්ණා යන නමින්ම හැඳින්විණි. ඇ වැඩිවියට පත්වූ කාලයෙහි මුළු දඹදිවම රජවරුද සිටුවරුද ඔබේ දුටු අපට දෙන්තුයි සිටුවරයාට පණිවුඩ එවූහ. පණිවුඩ නොඑවූ කෙනෙක් නූත. ඉන්පසු සිටුවරයා, මට සියල්ලන් සතුටු කළ නොහැකිය, මේ සඳහා උපායක් කළ යුතුයයි සිතා, දුටු ලහට කැඳවා, දුටු පැවිදිවෙත්ට පුළුවන්දැයි ඇසීය. ඇ පශ්චිමභවික (අවසන් ආත්මභවය) වූ හෙයින් ඒ වචනය සියක්වර සිදි තෙලක් හිස ගැල්වූවාක් මෙන් විය. පියාණෙනි පැවිදි වන්නෙමිසි කීවාය. සිටුවරයා ඇට සත්කාර කොට ඇ හික්ෂුණිආරාමයට ගෙනගොස් පැවිදිකරවීය.

පැවිදිවූ ලහදීම ඇට පොහෝගෙයි වතාවත් සියල්ල භාරවීය. ඇ පහන්දල්වා පොහොයගෙය අතුපතු ගා පහන්සිළුව නිමිත්තක් හැටියට ගෙන නැවත නැවතත් ඒ දෙය බලමින් තේජෝකසිණාරම්මණයෙන් (හිනිසිරි අරමුණ) ධ්‍යාන ලබා එයම පාදකකොටගෙන, සිව්පිළිසිඹියා හා අභිඤ්ඤ සහිතව රහත්බවට පැමිණියාය. පසු කලෙක එතුමිය ජනපද වාරිකාවෙහි හැසිරී ආපසු පැමිණ අත්ධවනයට ගියාය. ඒ වනවිට හික්ෂුණින්ට අරණ්‍යවාසය තහනම් නොවීය. එතුමිය අත්ධවනයෙහි කුටියක් කරගෙන ඇඳක් තබාගෙන තිරයකින් වටකොට ගෙන එහි සිටියාය. සැවැත් නුවරට පිඬුසිඟාගොස් ආපසු කුටියට පැමිණියාය.

ඇගේ මාමාගේ පුතා වන නන්දමාණව නමැත්තා හිනිකාලයේ පටන් ඇ පිළිබඳ බැලුණු සිතකින් විසීය. හෙතෙම තෙරණිය මෙහි පැමිණි බව දන පිඬුසිඟා කුටියට ඒමට පළමුවෙන්ම අත්ධවනයට ගොස් ඒ කුටිය ඇතුළට රිංගා ඇඳ යට සැහවී සිටියේය. තෙරණිය අවුත් කුටියට පිවිස දෙර වසා ඇදේ හිදගත් කෙණෙහි, පිටතදී අවිවේම ආ නිසා ඇතිවූ ඇස්අඳුර පහවී යනකොටම නන්දමාණවයා ඇඳ යටින් නැගිසිට ඇඳට ගොඩවී බාලය නොනැසෙව්, බාලය නොනැසෙවයි

තෙරණිය වළක්වද්දීම ඇ යටපත් කරගෙන තමන් පැතු දෙය ඉටුකරගෙන යන්නටගියේය.

පසුව ඇගේ ගුණ දරා සිටිය නොහැකිවුවාක් මෙන් මහපොළොව පැළිගියේය. තන්දමාණවයා එතැනින් පොළොවට වැටී අවිච්ඡේදි උපන්නේය. තෙරණිය ගොස් එම පුවත හික්මුණින්ට දන්වා සිටියහ. හික්මුණිහු ගොස් හික්මුන්ට දන්වා සිටියාහුය. හික්මුහු එය බුදුන්ට දන්වා සිටියහ. ඒ ඇසු බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්මුන් අමතා, මහණෙනි, හික්මු හික්මුණි උපාසක උපාසිකාදීන්ට යම් අඥනයක් පාපකාරී අපරාධයක් කරන්නේ මී හතුරු ආදී දෙයකින් මිහිරි රසයක් ලබන පුද්ගලයෙකු මෙන් මහත් ප්‍රීතියෙන් හා උද්දමයෙනි. එහෙත් එහි විපාකය ගිනි අඟුරු ගිලින්නාසේයයි වදරා පූර්වාපර පුවත් ගලපා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාව වදළුසේක:

පව පල නොදෙනතුරු අනුවණයාට මී වැනි
එය පල දෙන විටදී ඔහු දඩි දුකට පත් වේ

එහි මධ්‍යවා යනු අකුසල හෙවත් පාපකර්ම කරන අඥනයාට ඒ කරන පාපකර්මය කරන අවස්ථාවේ එය මීපැණි මෙන් මිහිරි රසයක් මෙන් අපුරු ලෙස, සිත් ඇදගන්නා ලෙස මනාප ලෙස වැටහෙයිද, එය ඔහු මිහිරි ලෙසම **මඤ්ඤති** සිතයි. යාව යනු යම්තාක් කල් ඒ ඒ පාප. න **පච්චිකි** පාපය විපාක නොදෙයිද, මෙලොවදී හෝ පරලොවදී හෝ විපාක නොදෙයිද එතෙක් ඔහු එසේ සිතයි. යද ව යනු යම් කලෙක මෙලොව හෝ පරලොව හෝ විවිධ කටයුතු කරන ඔහුට මෙලොවදී නැත්නම් නිරයාදියෙහි මහා දුක්විදින පුද්ගලයාටයි. පාප. **පච්චිකි** අට පව විපාක දෙනවිට ඒ බාලො දුක්ඛ. නිගව්ඡති ඒ බාල අඥනයා දුක විදියි. දුක් ලබයි යනු අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියහ. කලකට පසු ධර්මසභාවෙහි මහාජනයා කථාවක් ඇති කළහ. කම්ණාශ්‍රවයෝත් කම් සැප ඉවසන්නම්, කාම සේවනය කෙරෙත් නම් ඒ අය සේවනය නොකරන්නේ කුමක්ද? ඒ අයත් මල්නැති දිඹුල්ලක් මෙන් නොවෙත්, කුඹස් වගේද නොවෙති. තෙත ලේමස් ඇත්තෝය. එහෙයින් ඔවුහුද කම්සැප ඉවසති, කාමසේවනය කරති යනුවෙන් කථාවක් ඇතිකළහ.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මහණෙනි, කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදයි අයා මෙබඳු කථාවකින්ද කිකල්හි මහණෙනි, කම්ණාශ්‍රවයෝ

කම්පෑප නොඉවසති, කාමසේවනය නොකෙරෙති. නෙළුම් කොළයක වැටුණු දියබිත්දු එහි නොඇළෙයිද, නොපිහිටයිද පෙරළී ගොස් වැටෙන්නේම වෙයිද, ඉදිකටුවේ අග අඛණ්ඩය තොරඳද, පිහිටා නොපිටීද පෙරළීගොස් වැටෙන්නේවේද එපරිද්දෙන් රහතන්ගේ සිතෙහි දෙයාකාර කාමය නොඇළෙයි. නොපිහිටයි යනුවෙන් පූර්වාපරයන්ටි ගලපා දහම්දෙසමින් බ්‍රාහ්මණ වර්ගයෙහි මේ ගාථාවද වදන:

නෙළුම්පත දිය මෙන්
ඉදි කටු අගෙහි අඛ මෙන්
යමෙක් කම්පුව නොවිඳී නම්
ඔහු බමුණෙකිසි පවසම්

මෙහි අර්ථය බ්‍රාහ්මණ වර්ගයෙහිදීම පැහැදිලි වන්නේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ප්‍රයේනජිත් කොසොල්රජු කැඳවා මහරජ මේ ශාසනයෙහි යම් ලෙසකින් කුලපුතුන් හා කුලද්‍රවණියන් මහත්වූ නෑසමුහයන්, වස්තුසම්පත්තුන් හැරදමා පැවිදිව ආරණ්‍ය සෙනසුන්වල වාසයකරති. එසේ වසන ඔවුන් රාගයෙන් රත්වුණු පාපී පුද්ගලයෝ අත්‍යයන් පහත්කොට සලකන අතිමාන වශයෙන් හෝ සලකමින් වෙහෙසට පත් කිරීම හා බ්‍රහ්මචරීය ප්‍රතිපදාවට අනතුරුද කෙරෙති. එනිසා හික්ෂුණිසංඝයාට ඇතුල්නුවර වාසස්ථානයක් කිරීම සුදුසුයයි දන්වා සිටියහ. රජු මැනවයි පිළිගෙන නුවර එක් පෙදෙසක හික්ෂුණිසංඝයාට වාසස්ථානයක් කරවීය. එතැන් පටන් හික්ෂුණිහු ඇතුල්ගමෙහිම වාසයකරති.

දසවන උත්පලවර්ණාවගේ වස්තුවයි.

5. 11

මාසෙ මාසෙ කුසග්ගෙන යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්-වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයේ ජම්බුක නම් ආජීවකයා අරහයා දේශනා කළසේක. අතීතයෙහි කාශ්‍යප බුදුන්ගේ කාලයෙහි ගම්වැසි එක් කෙළෙඹියෙක් එක් තෙරනමකට විහාරයක් කොටදී එහි නවත්වා සිටුවපයෙන් උපස්ථාන කෙළේය. තෙරණුවෝ නිරතුරු ඔහුගේ ගෙදර වළඳති. පසුව එක් රහත් හික්ෂුන්වහන්සේනමක් දවල් පිටුපිණිස හැසිරෙමින් ඔහුගේ ගෙදරට පැමිණියෝය. කෙළෙඹියා උන්වහන්සේ

දැක, ඉරියව් ගැන පැහැදී ගෙදරට කැඳවා ප්‍රණීත හෝජනයෙන් සකස්කොට වළඳවා, ස්වාමීනි, මේ සඵව පඩුපොවා පෙරවාගනු මැනවයි වටිනා සඵවක් දී, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේගේ කෙස් දිගවැඩිය, ඔබේ කෙස්බැමට කරනවැටියෙක් ගෙනෙන්නෙමි, ඔබට සැතපීමට ඇඳක්ද ගෙනෙන්නෙමි කීවේය.

නිබඳව වළඳන කුලුපග හික්ෂුවට රහතත්වහන්සේ කෙරෙහි දක්වන ඒ සත්කාර දැක සිත පහදවාගන්නට නොහැකිවිය. මේ කෙළෙඹියා ඒ වේලාවේ දුටුඅයට මෙපමණ සත්කාර කරයි. නිබඳව ගෙදර වළඳන මට සත්කාර නොකරයි යනුවෙන් සිතා විහාරයට ගියේය. රහතත්වහන්සේත් ඒ හික්ෂුව සමගම ගොස් කෙළෙඹියා දුන් සාටකය පඩුපොවා පෙරවූහ. කෙළෙඹියා කරනවැටියා රැගෙන ගොස් රහත්තෙරුන්ගේ කෙස්බා ඇඳට නංවා ස්වාමීනි, මේ ඇඳෙහිම නිදගනු මැනවයි කියා තෙරවරුන් දෙතමටම හෙට දිනය සඳහා ආරාධනාකොට ගියේය. නේවාසිකහික්ෂුව අනිත් තමට සත්කාර කරනු ඉවසිය නොහැකිවිය. ඉන්පසු හෙතෙම සවස්කාලයෙහි රහත්තෙරුන් වැදහොත් තැනට ගොස් සතර ආකාරයකින් උත්වහන්සේට බැණවැදුණේය. ඒ මෙසේය. ඇවැත් ආගන්තුකය, ඔබ කෙළෙඹියාගේ ගෙදර බත් කනවාට වඩා අශුව් කෑම ඊට වඩා උතුමිය. කෙළෙඹියා කැඳවාගෙන ආ කරනවැටියාලවා කෙස්බැමට වඩා තල්ඇටවල පටලවා කෙස් ගළවාදමීම උතුමිය. කෙළෙඹියා දුන් සාටකය ඇඳීමට වඩා හෙළුවෙන් විසීම උතුමිය. කෙළෙඹියා ගෙනා ඇඳේ නිදනවාට වඩා බීම වැටී නිදගැනීම උතුමිය.

රහත්තෙරණුවෝත්, මේ බාලයා මානියා නොනැසේවායි ආරාධනය සිහිනොකොට උදසනම තැගිට කැමතිපරිදි ගියෝය. නේවාසික හික්ෂුවද උදසන විහාරයෙහි කළයුතු වතාවත්කොට පිඩුපිණිය හැසිරෙන වේලාවෙහි තවත් මේ ආගන්තුකයා නිදයි. කෙණ්ඩි ශබ්දයෙන්වත් අවදිවනු ඇතැයි යන හැඟීමෙන් නියපිටින් කෙණ්ඩියට ගසා උදසනම තැගිට ගමට ගියේය. කෙළෙඹියාත් සත්කාර සූදනම් කොට තෙරුන්වහන්සේලා එනමග බලන්නේ නේවාසිකහික්ෂුව පමණක් දැක ස්වාමීනි, අනිත් තෙරණුවන් කොයිදැයි විචාළේය.

ඉන්පසු නේවාසිකහික්ෂුව, ඇවැත්නි, කුමක් කියමුද? ඔබේ කුලුපග හික්ෂුව ඊයේ ඔබ පිටත්වන වේලාවේ ඇඳට තැගී නින්දට වැටී, උදෙත්ම තැගිටි මම අමදින ශබ්දයෙනුත් පැත්බොන සෝදන කළගෙඩි ගැටෙන ශබ්දයෙනුත්, දිය ඉසින ශබ්දයෙනුත් කෙණ්ඩි ශබ්දයෙනුත්, ඇඳෙන් නොනැගිට නිදයි. කෙළෙඹියා මෙසේ සිතීය. එබඳු ඉරියව් සම්පතක්

ඇති, මගේ ආර්යයන්වහන්සේ මෙතෙක්කල් තොතිදන්තෝය. මා උන්වහන්සේට සත්කාර කරනු දක ඒකාන්තයෙන් මුත්වහන්සේ විසින් කුමක් හෝ කියනලද්දේ වියහැකිය. හෙතෙම තමන් නුවණැති හෙයින් ඒ හික්ෂුට හොඳින් වළඳවා උන්වහන්සේගේ පාත්‍රය හොඳින් යෝදා නානාඅග්‍රරස ඇති හෝජන පුරවා ස්වාමීනි, මගේ ආර්යයන් දැක්කොත් මේ පිණිසපාතය උන්වහන්සේට දෙනු මැනවැයි කීවේය.

අතික් හික්ෂුට පාත්‍රය අතට ගනිමින්ම ඉදින් ඔහු මේ පිණිසපාතය වැළඳුවොත් මේ තැනදීම අතිලෝභයෙන් වන්නේයයි අතුරුමග පිණිසපාතයදමා තෙරුන්වසන තැනට ගොස් උන්වහන්සේ එහි ඇද්දැයි බලන්නේ නොදැක්කේය. ඔහු මෙවැනි ක්‍රියාවක් කළහෙයින් අවුරුදු විසිදහසක් කළ මහණදහමද රකිනු නොහැකිවිය. ආයු කෙළවර අවිච්ඡා නිරයෙහි ඉපදී එක් බුද්ධාන්තරයක් මහා දුක්විඳ මේ බුද්ධොත්පාදයෙහි රජගහ නුවර එක් බොහෝ කෑමබීම ඇතිකුලගෙයක උපන්නේය.

ඔහු පා ඔසවා ඇවිදින කාලයේ පටන් ආයතනයක නිදහැනීමට හෝ බත් කෑමට හෝ නොකෑමකිවිය. තම ශරීර මලම කයි. ළාබාලකම නියා නොදන කරනිසි සලකා ඔහු පෝෂණය කළහ. වැඩිවියසටපත් කල වුවද රෙදි ඇඳීමට ප්‍රිය නොකරයි. නිරුවතින් සිට බිම නිදයි. තම ශරීරමලම අනුභව කරයි. ඉන්පසු ඔහුගේ මවුපියෝ මොහු කුලගෙයකට නොහොබි. මොහු ගැළපෙන්නේ ආජීවකයන්ටයයි ඔවුන් ළඟට ගෙනගොස් මේ දරුවා පැවිදි කරන්නැයි භාරදුන්හ. ආජීවකයෝ ඔහු පැවිදිකළහ. පැවිදි කරවන විටත් ගෙළ පමණ ගැඹුරු වළක ගිල්වා අංශයන්ට දෙක ළඟ පුවරුවක් තබා එහි තැගී තල්ඇට කැබලිවලින් කෙස් ගැළවූහ. ඉන්පසු ඒ මවුපියෝ හෙටපිණිස ආරාධනාකොට ගියහ.

දෙවෙනි දින ආජීවකයෝ ඔහුට ගමට යාමට එවයි කීහ. මබලා යන්න. මම මෙහිම සිටින්නෙමිසි කීය. ඔවුහු නැවත නැවතත් කියා ඔහු නවතා ගමට ගියාහුය. හෙතෙම ඔවුන් ගිය බව දන වැසිකිළියේ වසා තිබූ පුවරුව ඉවත් කොට එහි බැස දතින්ම පිඩු වශයෙන් ගෙන අශුව කැවේය. ආජීවකයෝ ඇතුළුගමෙන් ඔහුට ආහාර එවූහ. ඔහු එය ප්‍රතික්ෂේප කෙළේය. නැවත නැවතත් කීනමුත් මට මේ ආහාරයෙන් වැඩක් නැත. මට ආහාර ලැබුණේයයි කීය. ආහාර ලැබුණේ කොහෙන්ද? මෙහිදීම ලැබිණි. මෙසේ දෙවෙනි තුන්වෙනි සිව්වෙනි දිනවලත් ඔවුහු බොහෝකොට කීවත් මම මෙහිම සිටිමිසි ගමට යෑමට නොකැමති විය.

ආජීවකයෝ, මොහු දිනපතා ගමට යාමටත්, අප එවන ආහාර ගැනීමටත් නොකැමති වෙයි. මෙහිදීම මම ආහාර ලැබුවෙමිසිද කියයි.

ඔහු කරන්නේ කුමක්දැයි අල්වා ගන්නෙමුයයි ගමට යනකල දෙකුන් දෙනෙක් ඔහු අල්වා ගැනීම සඳහා තවතා සෙස්සෝ ගියහ. ඒ දෙකුන් දෙනා පසුපස්සේ යන්නවුන්මෙන් ගොස් සැඟවුණාහ. හෙතෙමේද ඔවුන් ගියබව දන පෙර පරිද්දෙන්ම වැසිකිළියට බැස අශුව කැටේය. සෙස්සෝ ඔහුගේ ක්‍රියාව දක ආච්චකයන්ට ඒ බව දන්වූහ. ඒ ඇසූ ආච්චකයෝ, අහෝ හරිම බරපතල කාර්යක්, යම්හෙයකින් ශ්‍රමණගෞතමයන්ගේ ශ්‍රාවකයෝ මෙය දන ගතහොත් ආච්චකයෝ අශුව කමින් ඇවිදිතියි අපට අපකීර්තිවන සේ ප්‍රකාශකරන්නාහුය. මොහු අපට ගැළපෙන්නෙක් නොවේයයි ඔහු තෙරපා හැරියාහුය.

තෙරපා දමූ ඔහු, මිනිසුන් මල පහකරන ප්‍රකට එක් ගල්තලාවක ගල්වලක්ද සහිත තැනක් ඇත. එහි ගොස් රාත්‍රියෙහි අශුව කා මිනිස්සු ශරීරකෘත්‍යය සඳහා එතැනට එක් අතකින් ගල් එල්ලී එක් පයක් ඔසවා අතින් පයින් දණ ගසා උඩුසුළඟ දෙසට හැරී කටඇරගෙන සිටී. මහාජනයා ඔහු දක ළඟට පැමිණ වැද, ස්වාමීනි, ආර්යයන්වහන්සේ කුමක් නිසා මුඛය විවෘත කොට සිටින්නාහුදැයි අසයි. මම සුළඟ බුදින්නෙමි, මට වෙන අහරක් නැතැයි කියයි. ස්වාමීනි, එක් පාදයකින් දණගසා සිටින්නෙහිද? මම උග්‍රවූ සෝරතපස් කරමි. මා දෙපයින් පැහැවෙත් පොළොව කම්පාවෙයි. එනිසා එක් පයක් ඔසවා අතින්පසේ දණින් සිටින්නෙමි. මම රැවුල් සිටගෙනම සිටින්නෙමි. ඉඳ නොගනිමි. නොනිඳමි.

මිනිස්සු වනාහි වචන මාත්‍රයෙන්ම යමියම් දේ විශ්වාස කරන්නාහුය. එහෙයින්, අනේ පුදුමයි. මෙබඳු තපස්වීරුනම් ඉතා දුලබය. අපි මීට පෙර මෙබඳු අයදක නැත්තෙමු. මෙයින් අංගමගධවාසීහු කැළඹීගියාහුය. මාස් පතා මහත්වූ සත්කාර ආහාරපාන ගෙන ආහ. හෙතෙම මම වාතය පමණක් අනුභව කරමි. වෙන අහරක් මට නැත. වෙනත් දේ කැවෙත් මගේ තපස නැසෙයි කියමින් ඔවුන් ගෙනා දේ කිසිවක්ම නොපිළිගත්තේය. මිනිස්සු, අනේ ස්වාමීනි, අප නොතසන්න. ඔබ වැනි සෝරතපස්වී කෙනෙක් අපේ ආහාර පරිභෝග කළවිට එය අපට දිගුකලක් හිතසුව පිණිස වන්නේයයි නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටියහ. ඔහුට වෙනත් අහරක් රුචිනොවෙයි. මහාජනයාගේ ඉල්ලීමිච්චිත් බේරෙන්ට නොහැකිව ඔවුන් ගෙන ආ ගිතෙල් පැණි ආදියෙන් කුසගණ අගක් තෙමා දිව අග නියා දන් ඔබ යන්න, මෙපමණකින් ඔබට බොහෝ පින් ලැබෙන්නේයයි පිටත්කෙළේය.

මෙසේ ඔහු අවුරුදු පනස් පහක් නිරුවතින්ම අශුව කමින් කෙස් උදුරා දමමින් බිම නිදමින් කාලය ගතකෙළේය. උදසන ලොව බැලීම බුදුවරුන් අත්නොහරින සිරිතකි. එහෙයින් එක් දිනක් උදසන ලොව බලන භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ නුවණදලට ජම්බුකාපීවකයා හසුවිය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මා එහි යෑමෙන් කුමක් වන්නේදැයි සිතාබලා, ඔහු සිටිපිළිසිඹියාසමග රහත්බවට පත්වනබවත්, මම මොහු ආදිකොට ඇති පිරිසට එක් ගාථාවක් කියන්නෙමි, ගාථා කෙළවර අසුසාර දහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මාවබෝධය වන්නේය. මේ කුලපුතු නිසා මහාජනයා සුවපත් වන්නාහුයයිද දැන, දෙවෙනි දවසේ රජගහනුවර පිඬුපිණිය වැඩමවා පිණ්ඩපාතයෙන් අනතුරුව ආනන්ද හිමියන් අමතා-

ආනන්ද, අපි ජම්බුකාපීවකයා ළඟටයමුදැයි වදළහ. ආනන්ද හිමියෝ, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේම වඩින්නාහුදැයි ඇසූහ. එසේය මමම යන්නෙමි වදුරා සවස් වේලාවෙහි ඔහු සිටි තැනට වැඩමවූහ. දෙව්වරු මෙසේ සිතූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ජම්බුකාපීවකයන් සිටින තැනට වැඩමවති. ඔහු පිළිකුල් කටයුතු මලමුත්‍ර හා දහවු දඬු දමූ ගල්තලාවෙහි සිටියි. වැසි වැස්විය යුතුයයි තම ආනුභාවයෙන් එකෙණෙහිම වැසි වැස්සවූහ. ගල්තලාව පිරිසිදුව නිර්මල විය. ඉන්පසු ඒ මත පංචවර්ණ මල්වැස්සක් වැස්සවූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ තමන්ම ජම්බුකාපීවකයන් වෙත වැඩමවා ජම්බුකයාගේ ශබ්දකළහ. ජම්බුක, මේ දුදනා කවුද? ජම්බුකයා මට කපා කරන්නේ කවුදැයි සිතා මේ කවුදැයි ඇසීය. මම ශ්‍රමණයෙක්මි වදළහ. මහාශ්‍රමණය කුමක් නිසා ආවෙහිදැයි ඇසීය. අද රැ මට මෙහි විසීමට තැනක් දෙන්නැයි ඉල්ලූහ. මහාශ්‍රමණය, මෙහි විසීමට තැනක් නැත. ජම්බුකයා, එසේ නොකරව්, එක රැස් විසීමට මට තැනක් දෙව්. පැවිද්දෝ පැවිද්දන්ගෙන් උපකාර බලාපොරොත්තු වෙති. සාමාන්‍ය මිනිස්සු මිනිසුන් හා එක්වීමට බලාපොරොත්තු වෙති. කිම ඔබ පැවිද්දෙක්ද? එසේය පැවිද්දෙක්මි. ඔබ පැවිද්දකු නම් ඔබේ ලබුකටට කොහිද? දුම්කබල කොහිද? පුනනුල කොහිද? ඒවා තිබේ. වෙනවෙනම ගෙන යෑම කරදර නිසා අභ්‍යන්තරයෙහිම තබාගෙන යන්නෙමි, ඔබ මේවාත් රැගෙන යන්නෙහිදැයි කිපුණේය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, ජම්බුක, එය එසේ වේවා, කිපෙන්නට අවශ්‍ය නැත. මට විසීමට තැනක් කියවයි වදළහ. මහාශ්‍රමණය මෙහි විසීමට තැනක් නැත.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහු වසන තැන ළඟින්ම ඇති එක් පර්වත ප්‍රාන්තයක් දක එය පෙත්වමින් මේ ප්‍රාන්තයෙහි කවරෙක් වසන්නෙහිදැයි

ඇසුන. මහාශ්‍රමණය කිසිවෙක් නැත. එසේනම් එය මට දෙව්. මහාශ්‍රමණය, එය ඔබට දැන් ගන්න. ශාස්තෘන්වහන්සේ නිසිදනයක් හදගෙන හිඳගත්සේක.

ප්‍රථම යාමයෙහි සතරවරම් දෙව්මහ රජවරු සතරදිශා ආලෝකමත් කරමින් බුදුන්ට උවදුන්කිරීමට පැමිණියහ. මධ්‍යම යාමයෙහි සත්දෙවරජ පැමිණියේය. ජම්බුක ඔහු දක මේ කවුරුන්දැයි සිතීය. අවසාන යාමයෙහි එක් ඇහිල්ලකින් එක සක්වළක් දෙකකින් දෙකක් දසයකින් සක්වළ දසයක් ආලෝකමත් කළහැකි මහබඹු මුළු වනයම ඒකාලෝක කරමින් පැමිණියේය.

ජම්බුක, බ්‍රහ්මයා දක මේ කවරෙක්දැයි සිතා, උදසනම බුදුන් ළඟට ගොස් පිළිසඳර කථාකොට එකත්පසෙක හිඳ බුදුන්ගෙන්, මහාශ්‍රමණය, ඔබ ළඟට සතරදිශා ආලෝකමත් කරමින් ආවේ කවුරුන්ද? සතරවරම් දෙව්මහරජ දරුවෝය. කුමක් සඳහා ආවාහුද? මට උපස්ථාන කිරීමය. ඇයි ඔබ සතරවරම් දෙවියන්ටත් වඩා උතුම්ද? එසේය ජම්බුක, මම සතරවරම් දෙව්මහරජදරුවනුත් ඉක්මවා සිටින අතිරාජ කෙනෙක්මි.

මෑයුම් යාමයෙහි ආවේ කවුද? ශක්‍රදිව්‍යරාජයායි. කුමක් සඳහා ආවේද? මට උපස්ථාන සඳහාමයි. කිම ඔබ ශක්‍රයාටත් වඩා උසස්ද? එසේය. ජම්බුකය මම ශක්‍රයාටත් වඩා උසස්වෙමි. ඔහු මගේ ගිලානෝපස්ථාන කරන කප්පියකාරක යාමණේර නමකට සමානය. පශ්චිම යාමයෙහි සියලු වනය ඒකාලෝක කරමින් පැමිණියේ කවුද? ලෝකයෙහි බ්‍රාහ්මණාදීහු පැකිළී වැටී මහාබ්‍රහ්මයාට නමස්කාර වේවායි යමෙකුට කියත්ද, ඒ මහාබ්‍රහ්මයා පැමිණියේය. කිම ඔබ මහබ්‍රාහ්මාටත් වඩා උතුම්ද? එසේය ජම්බුකය, මම මහාබ්‍රහ්මයා ළඟ අතිබ්‍රහ්ම වෙමි.

මහාශ්‍රමණය, ඔබ ආශ්වර්‍යමත්ය. පස්පතස් වසක් මෙහි වසන මට උපස්ථාන පිණිස මෙයින් එක් කෙනෙකු හෝ ආවේ නැත. මම මෙතෙක් කල් වාතය ආහාරකොට ගනිමින් සිටගෙනම කාලය ගත කෙළෙමි. එනමුත් ඒ කිසිවෙක් මට උපස්ථාන සඳහා නොආවාහුය.

ඉන්පසු ශාස්තෘන්වහන්සේ, ජම්බුකය ඔබ මේ ලෝකයෙහි මෙය ව මහාජනයා රවටමින් මාත් වංචාවෙන් රැවටීමට කැමති වන්නෙහිය. ඔබ වසර පනස්පනක් අශූචිම කැවා නොවේද? පොළොවෙහිම නිද ගන්නෙහිය. නිරුවතින් ඇවිද්දෙහිය. තල්ඇට කැබලිවලින් හිසකෙස් උදුරා දමුවෙහිය. එසේ කරමින්, ලෝකයා රවටමින් මම වාතය අනුභව

කරමි. තනිපයින් සිටිමි. නොනිදන්තෙමි. හිඳනොගනිමිසි කියමින් මාද රවටනු කැමැත්තෙහිය.

පෙරත් ඔබ ලාමක පවිකාර පිළිගැනීම් නිසා මෙතෙක් කල් අශුවි කමින්, බිම නිදමින්, නිරුවතින් හැසිරෙමින්, තල්ඇට කැබලිවලින් හිසකෙස් ගැළවීමට පැමිණියෙහිය. දැනුත් ඒ ලාමක පවිකාර දෘෂ්ටිම පිළිගෙන සිටින්නෙහිය. මහාශ්‍රමණය, මා විසින් පෙර කුමක් කරන ලද්දේද? ශාස්තෘන්වහන්සේ පෙර ඔහු කළකම් ප්‍රකාශ කළහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහුගේ පූර්ව කථාන්තරය කියාගෙන යද්දීම ඔහුට මහා සංවේගයක් ඇතිවිය. විලිලජ්ජා ඇතිවිය. හෙතෙම උක්කුටුකයෙන් හිඳගත්තේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහුට දිය පෙරහන්කඩ දුන්හ. හෙතෙම එයින් විලිවසාගෙන බුදුන් වැඳ එක් පැත්තක හිඳගත්තේය. බුදුහුද ඔහුට පිළිවෙළ කථාව කියා දහම් දෙසූහ. හෙතෙම දේශනාවසානයෙහි සිව්පිළිසිඹියා සමග රහත්බවට පැමිණ බුදුන් වැඳ අසුනින් නැගිට පැවිදි උපසම්පද ඉල්ලා සිටියේය. එතැනින් ඔහුගේ පෙරකළ කම්වල විපාක අවසන්විය.

මෙතෙම වනාහි රහතුන්වහන්සේ තමකට සිව්වැදූරුම් ආක්‍රෝශවලින් බැණ වැදී මේ මහ පොළොව තුන් ගව්වකටත් වඩා වැඩෙන කාලාන්තරයක් තිස්සේ අවිච්ඡිකානිරයෙහි පැසි අවසානයෙහි පස්පතස් වසරක් මෙසේ විප්‍රකාරයට පැමිණියේය. එයින් ඔහු කළ කම්පල අවසන් විය. විසිදහසක් අවුරුද්දක්කරන ලද මහණදම් පිරිමේ එලය විනාශකළ නොහැකිවිය. එහෙයින් බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහු දෙසට දකුණත දික්කොට මහණ මෙහි එව, බඹසරෙහි හැසිරෙවයි වදළහ. එයින්ම ඔහුගේ ගිහිස්වභාවය අතුරුදහන්විය. අටපිරිකර දූරු සැටවස් පිරුණු මහතෙරනමක් මෙන්විය. මෙය සිදුවූයේ අංග මගධ දෙරටවාසීන් ජම්බුකාපීවකයන්ට පුදසන්කාර ගෙනආ දවසෙහිය. පුදසන්කාර ගෙනආ උග්ගරටවාසීහු කිම අපේ ආර්යවු ජම්බුක වඩා උතුම්ද, නැතහොත් ශ්‍රමණ ගෞතමයන්වහන්සේ වඩා උතුම්දැයි සිතූහ. ඉදින් ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වඩා උතුම් නම් මොහු ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වෙත යන්නේය, ජම්බුකාපීවකයන් වඩා මහත් හෙයින් ගෞතමයෝ මොහු ළගට ආවාහුයැයිද සිතූහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ මහාජනයාගේ කුකුළු දහ, ජම්බුකය, ඔබේ උපස්ථායකයන්ගේ සැකය විසඳලවයි වදළහ. ස්වාමීනි, මමත් එයම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියෙමිසි කියා වතුරථධ්‍යානයට සමවැදී නැගිට

තල්ගසක් පමණ අහසට පැනනැගී, ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මාගේ ශාස්තෘවරයාය. මම උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයා වෙමි යි කියා අහසින් බැස වැඳ නැවත තල්ගස් දෙකක් තුනක් වශයෙන් තල්ගස් හතක් පමණ අහසට නැගී බැස තමන් බුදුන්ගේ ශ්‍රාවකභාවය දන්වා සිටියේය. ඒ දුටු මහාජනයා, අහෝ බුදුවරු නම් ආශ්චර්යමත්හුය. පමණ නැති ගුණ ඇත්තෝයයි සිතූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ මහාජනයා සමග කථා කරමින් මෙසේ වදළහ.

මෙනෙම මෙනෙක් කල් තොප ගෙන ආ පූජා සත්කාර තණඅගින් දිවඅග තබා තපස්වරණය පුරන්තෙමි යි මෙහි ඉවතට දමීය. ඉතින් මේ ආකාරයෙන් අවුරුදු සියයක් තපස්වරණය පිරුවත් යම්තාක් ස්වල්ප ප්‍රමාණයක බතක් හෝ කුකුසින් සැක කොට නොබුදිත නිසා හත්තච්ඡේදන කුසලවේතනාව අනුව කරන තපස්වරණයෙන් සොළසකින් කොටසක් හෝ නොවටණේයයි පූර්වාපර සන්ධි ගළපා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළුසේක:

කුසතණ අගින් ගෙන
කුහක ලෙස බත් වළඳන
තවුසා නියම රහතුන් මැද
පිරිහෙයි උතුම් ගුණවලින්
නොවටින බවට පත්වේ

එහි අර්ථය නම්, යම් හෙයකින් බාලො දහම් කිසිවක්ම නොදන්නා සීලාදි ගුණයෙන් වෙන්ව තීර්ථායතනවල පැවිදිව තපස්වරණ පුරන්තෙමි යි මාසෙ මාසෙ මසක් පාසා කුසග්ගෙන භෝජන කුසතණ අගින් තෙමා බොජුන් ගනිමින් වර්ෂ සියයක් හෝ කුහක ලෙස භූජෙථ භෝජන, න සො සංඛත ධම්මානං කලං අග්ගති සොළසිංකි යනු සංඛතධර්ම නම් දැනගත් දහමිය. කුලනය කරනලද, පරික්ෂා කරනලද දහමිය. එයින් යටත්පිරිසෙයින් සෝවාන්චීමද, උඩත් පිරිසෙයින් රහත්චීමද වේ. මේ සංඛතධර්මවලින් ඒ බාලයා සොළොස් කලාවෙන් එකක් පමණවත් වටින්නේ නොවෙයි. මෙය පුද්ගලයන් අරමුණු කොට කළ දේශනාවකි. එහි තේරුම නම් එසේ තාපස්වරණය පුරන්නාවූ ඔහුට වර්ෂ සියයක්ඉක්ම ගියත් ඒ කුසලවේතනාසංඛත ධර්ම හෝ කාලය හෝ සලකා බත්වුවද කුකුස් ඇතිව නොබුදින්නාවූ එක් බත් වේලාක් හෝ කඩකරන කුසල වේතනාව පවතීද, එසේ කලක් පවතින වේතනා කලාවෙන් සොළොස් කොටසකින් එකක් පමණ හෝ නොඅගී. මෙය මෙසේද කියා ඇත. යම්බඳු වූ සංඛත ධර්මයන්ගේ කුසල වේතනා එලයක් වෙයිද, එය

කොටස් යොළොස්කට බෙදා ඉන්පසු ඒ කොටස් නැවත එකක් එකක් යොළොස් යොළොස් කොටස්වලට බෙදා එයින් එක්කොටසක යම් එලයක් වෙයිද, එයද ඒ බාලයාගේ තපස් වරණයට වඩා මහත්වේ යනු අර්ථයි.

දේශනා කෙළවර අසුසාරදහසක් ප්‍රාණීන්ට ධර්මවබෝධය විය.

එකොළොස් වන පමිබුකාපීටකයාගේ වස්තුවයි.

5. 12

තනි පාපං කතං කම්මං ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේච්චන විහාරයෙහි වාසයකරන කාලයේ එක්තරා සර්පප්‍රේතයකු අරභයා දෙසුසේක. දිනක් ජට්ටියන් දහසක් වසන පර්වතප්‍රාන්තයෙක්හි ආයුෂ්මත් ලක්ඛණ තෙරුණුවනුත් සමග මහමුගලන් තෙරුණුවෝ රජගහනුවර සිභා වඩින්නෙමුයයි ගිජ්ඣකුටයෙන් බසිනවිට ආයුෂ්මත් මහමුගලන් තෙරුණුවෝ එක් සර්පප්‍රේතයකු දක සිතා පහළකළහ. ඉන්පසු ඒ දුටු ලක්ඛණ තෙරුණුවෝ ඇවැත්ති කුමක් නිසා සිතායුණෙහිදී සිතාවට කාරණා විචාළහ. ඇවැත්ති එය කීමට මේ සුදුසු කාලය නොවෙයි. බුදුන් හමුවට ගිය කල එය අසන්නැයි කීහ. උන්වහන්සේලා රාජගහයෙහි පිඩුසිභා බුදුන් හමුවට ගොස් සිටිකල, ලක්ඛණ තෙරුණුවෝ ඇවැත් මොදගලානගෙන, ඔබ ගිජ්ඣකුටයෙන් බසිනවිට සිතාපි සිතාවෙන්තේ ඇයිදී මා විමසුවිට එය බුදුන් හමුවෙහිදී අසන්නැයි කීවෙහිය. දැන් ඒ කාරණය කියනු මැනවයි දන්වා සිටියහ. ඇවැත්ති, මම එක් ප්‍රේතයෙක් දක සිතායුණෙමි. ඔහුට මෙබඳු ආත්මභාවයක්-සිරුරක්විය. ඔහුගේ හිස මිනිස් හිසකි. අනිත් ශරීරය සර්පයෙකුගේ මෙනි. අභිප්‍රේතනම්බු මොහුගේ සිරුර ප්‍රමාණයෙන් පස්විසියොදුනක් පමණ දිගය. හිසෙන් නැගෙන ගිනිජාලාවෝ නගුටු කෙළවර දක්වා දිවෙත්. නගුවින් නැගෙන ජාලාවෝ හිස දක්වා දිවෙත්. මැදින් නැගෙන ජාලාවෝ දෙපස දවමින් දිවයති. දෙපසින් නැගෙන ගිනිදැල් පිටමැදින් නැගෙයි.

ප්‍රේතයන් දෙදෙනාගේම සිරුරු විසිපස් යොදුන් පමණය. සෙස්සන්ගේ තුන්ගුටු පමණය. මේ අභිප්‍රේතයාගේත්, කාකප්‍රේතයාගේත් විසිපස්යොදුන් පමණවේ. ඔවුන් අතර මේ අභිප්‍රේතයායි. මහමුගලන්

හිමියෝ කාකප්‍රේතයාද ගිජ්ඣාදාය මුද්‍රානේ පැසෙන සැටි දක මහුගේ
පෙර කළ කම් විමසමින් මේ ගාථාව කීහ:

පස් යොදුන් දිවකුන්
තව යොදුන් පමණ හිසකුන්
පස්විසි යොදුන් පමණවූ
සිරුරක් ලබා සිටිතා
මබ කළ කිනම් පවකින්
මෙනම් දුකකට පැමිණියේදෝ

ඉන්පසු ප්‍රේතයා:

මහ මුගලන් හිමියනි
පෙර කසුප් බුදුන් සමයෙහි
සහනට ගෙනා බන් දක
කැමති සේ එය ගසාකැවෙමි
ඒ කළ අකුසලෙන්
මෙවන් දුකකට පැමිණියෙමි

මෙසේ ගාථාව කියා, ස්වාමීනි, කාශ්‍යප බුදුන්සමයේ බොහෝ
හික්ෂුහු ගමට පිටුසිඟා වැඩියහ. මිනිස්සු තෙරවරුන් දක ප්‍රියමනාප
සිත් ඇතිව ආසනශාලාවෙහි වඩා හිඳවා කැඳ වළඳවා බාදාවර්ෂී පිළිගන්වා
පා දෙවා තෙල් ගල්වා පිණ්ඩපාත කාලය එතතුරු බණ අසමින්
සිටියාහුය. ධර්ම කථා අවසානයෙහි තෙරවරුන්ගේ පාත්‍ර රැගෙන
තමතමන්ගේ ගෙවල්වලින් තන්වැදුරුම් අග්‍රසයෙන් යුත් හෝස්තවලින්
පුරවා ගෙන ආහ. එකල මම කපුටෙක් වී ආසනශාලාවේ වහළය උඩ
සැගවී සිට ඒ ආහාර දක එකෙක් ගෙන ආ ආහාර පාත්‍රයෙන් තෙවරක්
මුව පුරා බන්පිඩු තුනක් ගනිමි. ඒ බත වනාහි සංඝයා සතු නොවෙයි.
සංඝයාට නියමකොට දුන් දෙයක්ද නොවෙයි. හික්ෂුන් විසින් වළඳ
ඉතිරිවූ තමතමන්ගේ ගෙවල්වලට ගෙනගොස් මිනිසුන් විසින් අනුභව
කළ යුත්තකුදු නොවෙයි. හුදෙක් සංඝයා උදෙසා ගෙන ආවක් පමණි.
මම එයින් පිඩු තුනක් පමණක් ගනිමි. මා පෙර කළ කර්මය මෙපමණකි.
ඒ මම මිය පරලොව ගොස් ඒ කර්ම විපාකයෙන් අවිච්ඡෙදි පැසී ඒ
පැසීමේ අවසානයෙහි දැන් ගිජ්ඣාදායවෙහි කාකප්‍රේතයෙක්ව ඉපදී මෙසේ
දුක් විඳන්නෙමි කිය.

මේ කාකප්‍රේතයාගේ වස්තුවයි.

මෙහිදී මුගලන් තෙරණුවෝ අභිප්‍රේතයා දක සිතා පහළකොළෝයයි කීහ. ඊළඟට ශාස්තෘන්වහන්සේ ශාක්ෂි වශයෙන් සිට මහණෙනි මොග්ගල්ලාන කියන්නේ සැබෑවකි. මමත් මෙය බුදු වූ දිනයෙහිම දක්කෙමි. එතෙකුදු වත්, මම එසේ කීවිට යමෙක් එය නොපිළිගතහොත් එය ඔවුන්ට අහිත පිණිස පවත්නේයයි අනුන්ගේ යහපත උදෙසා නොකීවෙමියි වදළහ. උක්කණ්ඩසංසුක්තයෙහිද, මහමුගලන් තෙරුන් දුටු වෙලෙහිම ශාස්තෘන්වහන්සේ ශාක්ෂි වශයෙන් සිට විනිත වස්තු වදළහ. මෙයද මුගලන් තෙරුන් විසින් එසේම කියනලද්ද අසා හික්මුනු ඒ ප්‍රේතයාගේ පූර්වකර්මයන් විවෘත. බුදුහුද ඔවුන්ට එය පැහැදිලිකොට දුන්හ.

අතීතයෙහි බරණැස් සමීපයෙහි නදීතෙරක පසේබුදුවරයන්වහන්සේ තමන් උදෙසා මිනිස්සු පන්සලක් සෑදූහ. උන්වහන්සේ එහි වසමින් නිතර නගරයෙහි පිඬුපිණිස හැසුරුණහ. නුවර වැස්සෝත් උදේ සවස සුවඳමල් ආදිය රැගෙන පසේබුදුන්ට උවටුන් පිණිස යති. එක් බරණැස් වැසියෙක් ඒ මාර්ගය අසළ කුඹුරක් වැඩ කෙළේය. උදේ සවස පසේබුදුන්ට උවටුන් පිණිස යන මහාජනයා කුඹුර පාගාගෙන යති. ගොවියාත් මගේ කුඹුර නොපාගවයි වළක්වන තමුදු එය මුළුමනින් වළක්වා ගැනීමට අපොහොසත් විය. ඉන්පසු ඔහුට මෙබඳු සිතක් ඇතිවිය. යම්හෙයකින් පසේබුදුන්ගේ පන්සල මෙතැන නොතිබුණොත් එවිට මිනිස්සු මගේ කුඹුර නොපාගති. මෙසේ සිතූ ඔහු පසේබුදුන්වහන්සේ පිඬුපිණිස පිටත්ව ගියකල පරිභෝග කළ භාණ්ඩ බිඳ දමා පන්සලට ගිනි තැබීය. පසේබුදුන්වහන්සේත් දැවුණු පන්සල දෙස බලා වෙනත් තැනකට පිටත්ව ගියහ.

සුවඳමල් රැගෙන එහි පැමිණි මහාජනයා පිළිස්සුණු පන්සල දක අපේ ආර්යයන්වහන්සේ කොහේ ගියේක්දැයි ඇසූහ. කුඹුරු හිමියාද මහාජනයා සමගම අවුත් මහාජනයා මැද සිට මෙසේ උන්වහන්සේගේ පන්සල දැවුයේ මමයයි කීවේය. කෝපයට පත් මහාජනයා, මු අල්ලා ගනිවි. මේ පාපියා නිසා අපට පසේබුදුන් දකගන්ටත් බැරිවෙයි, කියමින් දඬුමුගුරු ආදියෙන් තළා ජීවිතක්ෂයට පත්කළහ. හෙතෙම අවිච්ඡේදි ඉපිද මේ මහපොළොව යොදුනක් පමණ උසට වැඩෙන තුරු එතෙක් නිරයේ පැසී, පැසීමේ අවසාන භාගයේ ගිජුකුළුපව්වෙහි අභිප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔහුගේ මේ පූර්වකර්මය වදරා මහණෙනි, මේ පාපකර්මය නම් කිරි හා සමානය. කිරි දෙවාගත් පමණකින් වෙනසකට පත් නොවේද, එසේ කරන තුරුම (මුහුන් යොදනතුරුම)

නොපැසේද, යම්කලක පව පැසවාද, එකල මෙබඳු දුකෙන් ශෝකකෙරියයි පූර්වාපර සන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළසේක.

කළ පව එවේලෙම
විපා නොදෙයි හැමවිට
දෙවු කිරි එකෙණෙහි
වෙනසකට පත්තොවන සේ
අලු යට අහුර පසු කල
මහ ගින්නක් මවන සේ

එහි සප්පබිරංවා යනු එකෙණෙහි දෙනගේ තනයෙන් දෙවාගත් අතිශයින් උනුසුම් කිරි තමුව්වකි මිදීමක් වැනි විපරිණාමයකට පත්තොවේද, මේ අර්ථය කියනලදි. එසේ මේ එකෙණෙහි දෙවාගත් කිරි එකෙණෙහි නොමිදෙයි. පරිණාමයකට පත්තොවෙයි. ප්‍රකෘතිය අත්තොහරියි. යම් බඳුනකට දෙවා ගත් කිරි යම්තාක් එහි මුහුන් ආදි ඇඹුල් නොදමාද, දී ආදිය තිබුණු ඇඹුල් බඳුනකට නොපැමිණේද, එතෙක් ප්‍රකෘතිය අත් නොහැර සිට පසුව ඇඹුල් ආදිය දමුකල ප්‍රකෘතිය හරිද, පාපකර්මයද මෙසේම කළ විටම විපාක නොදෙයි. යම්හෙයකින් එසේ විපාක දෙන්නේනම් කිසිවෙක් පවිකම් කිරීමට උත්සාහ නොවන්නේය. යම්තාක් කුසලයෙන් උපදින ස්කන්ධයෝ දරන්නද, එතෙක් ඒ කුසලයෝ ඔවුන් රකිති. ඔවුන්ගේ වෙනස අපාගතවූ විට පැසවායයි. එසේ පැසවන්නාවූ බාලයා දවාලයි. කෙබඳුද? හස්මච්ඡන්තොව පාවකො යම්සේ අලුවලින් වැසීගිය ගිනිදල් රහිත අහුර පැහුවත් අලුවලින් වැසී ඇතිනිසා එතෙක්ම නොදවයි. අලුරත්වී ඇත්නම් සම්ආදි කොටස් දවාගෙන හිස්මොලය දක්වාද දවාගෙනයයි. මෙසේම පාපකර්මයද යමකු විසින් කරන ලදනම් ඒ බාලයා දෙවෙනි හෝ තෙවෙනි අත්බැවිහි නිරයාදියෙහි උපන් විට දවදවා එයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන්එලාදියට පැමිණියාහුය.

දෙළොස්වන අභිච්ඡෙද වස්තුවයි.

5. 13

යාවදෙව අනත්ථාය ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුන් දෙවිරම වැඩවාසයකරන කාලයෙහි සට්ඨිකුට නම් ප්‍රේතයා අරභයා දේශනා-

කළයේක. පෙරකී පරිද්දෙන්ම මහමුගලන් තෙරණුවෝ ලක්බණ තෙරණුවන් සමග ගිජුකුළු පව්වෙන් බසින විට එක්තරා ප්‍රදේශයකදී සිතා පහළකළහ. සිතාසීමට කරුණු විවාළකල බුදුන් ළඟදී ඒ ප්‍රශ්නය මගෙන් අසන්නැයි කියා පිඩු සිභා බුදුන් ළඟට පැමිණ වැද සිටිකල්හි නැවත ප්‍රශ්නය නැගූවිට මෙසේ කීහ.

ඇවැත්නි මම එක් ප්‍රේතයෙක් දුටිමි. ඔහුගේ සිරුර තුන්ගවු පමණය. ඔහුගේ හිසට සැටක් පමණ ගිනිගෙන ඇවිළෙන යකුළු දහසක් වැටිවැටී උඩට විසිවෙයි. ඒ හැම වරකම හිස බිඳෙයි. බිඳෙන බිඳෙන තැන යළි පැහෙයි. මේ ආත්මයේදී මම මෙබඳු ආත්ම භාවයක් දක නැත. මම එය දක සිතාසුණෙමිසි කීහ. ප්‍රේතවස්තුවෙහිද :

ගිනිදැල් විහිදුවන
දහසක් පමණ කුළුගෙඩි
තගේ හිස බිඳිමින්
නිරතුරුවම වැටෙනු ඇත
එයින් බිඳෙනා හිස
යළි යළිත් පැයී යයි

ආදිය මේ ප්‍රේතයා උදෙසාම කියන ලදි. ශාස්තෘඝ්නවහන්සේ තෙරණුවන්ගේ කථාව අසමින්ම මහණෙකි, බෝධිමණ්ඩපයෙහි සිටි මමද මේ සත්වයා දිටිමි. මා එය කීවිට කවුරු හෝ එය නොපිළිගතහොත් එය ඔවුන්ට අහිත පිණිස වියහැකියයි අනුන්ට අනුකම්පාව නිසා නොකීවෙමි. දන් මුගලන් තෙරුන්ට ශාක්ෂිවෙමින් එය කියමිසි වදළහ. ඒ අයා හික්ෂුහු ඔහුගේ පූර්වකර්මය ගැන ඇසූහ. ශාස්තෘඝ්නවහන්සේ ඔවුන්ට ඒ කථාව වදළහ:

අතීතයෙහි බරණැස අතකුරු ගැයීමෙහි නිපුණත්ත්වයට පැමිණි එක් කොර මිනිහෙක් (පිළෙක්) සිටියේය. හෙතෙම නුවර දෙරටුවේ එක් නුගයක් යට හිඳගෙන ගල්කැට වීද ඒ ගසේ කොළ සිදුරු කරමින්, ගම්දරුවන් අපට ඇත්තැපයක් අපට අශ්වරූපයක් දක්වන්නැයි කීකල ඔවුන් කැමතිකැමති රූප අතකුරු ගලින් වීද කපා පෙන්වා ඔවුන්ගෙන් කැමතීම ලබයි. පසුව දිනක රජු උයනට යන අතර ඒ ස්ථානයට පැමිණියේය. ගම්දරුවෝ පිළා ගසේ මුල් ඇවුටත් අතරට දමා පලාගියහ. මධ්‍යාහ්න වේලාවේ එහි පැමිණි රජුට සිදුරුවූ කොළවල ඡායා තම ශරීරයෙහි වැටී ඇතිනැටි පෙනුණේය. රජු මේ කීමෙක්දැයි විමසා පිළාගෙයයි අයා ඔහු කැඳවා, මගේ පුරෝහිතයා ඉතා මුබරිය, වාචාළය. විකක් කීකල ඔහු බොහෝ කථාකරමින් මට හිරිහැර කරයි. ඔහු කථාකරනවිට

තැළියක් පමණ එළඹෙයි ඔහුගේ කටට විදීමට පුළුවන්දැයි ඇසීය. එසේය දේවයන්වහන්ස, එළඹෙයි ගෙන්වා තබා පුරෝහිතත් සමග ඔබවහන්සේ නිරයකින් එතා සිටිනු මැනවි. කළයුතු ඉතිරිහරිය මම දැනීමයි කීවේය.

රජු එසේ කෙළේය. අතික් තැනැත්තේ කතූරකින් නිරයේ සිදුරක් තනා රජුත් සමග කථාකරන පුරෝහිතයා කටඅරින විටම එක් එක් එළඹෙට්ටක් බැගින් විද්දේය. පුරෝහිතයා කට වැටුණ හැම එකක්ම ගිල්ලේය. පීඨසප්පි එළඹෙට් අවසන්වූ පසු නිරය සෙලවීය. රජු ඒකරුණ දූත, ආචාර්යයෙනි, මා ඔබ සමග කථාකරද්දී කථාව තවත්වත්ට අපොහොසත්වීම. ඔබ අතිශයින්ම මුඛරිව කථා කරද්දීම එළඹෙට් තැළියක් පමණ ගිලෙද්දීත් නිහඬ නොවීය. බමුණා නොසතුටු බවට පැමිණ එතැන්පටත් කටඇර රජුත් සමග කථාකරන්ට මැලිවීය. රජු පීඨසප්පි කැඳවා ඔබ නිසා මට පහසුවක් ලැබුණෙයයි සතුටුව ඔහුට සබ්බට්ඨක නම් ධනයක්දී නුවර සිව්දිසාවෙන් ගම්වර සතරක්ද දෙවීය. ඒබව දැනගත් රජුගේ අත්පට්ඨමානුශාසක නම් ඇමතියා මේ ගාථාව කීවේය:

යම්කිසි ශිල්පයක් වැඩක් නිසි ලෙස උගතොත්
එයින් නිසිපල ලැබුමට කවද හෝ ඉඩ ලැබෙයි
බලනු ඒ පිළිවෘ සතර ගම්වරයක්ම ලද්දේ

එකල ඒ ඇමතිනෙමේ නම් භාග්‍යවතුන්වහන්සේමය.

ඉන්පසු එක් පුරුෂයෙක් පීඨසප්පි ලැබූ සම්පත් දක, මේ තෙම පීඨසප්පි නම් ලබා මේ ශිල්පය නිසා මහසම්පතක් ලද්දේය. මාත් එය උගතයුතුයයි සිතීය. එසේ සිතා ඔහු වෙත පැමිණ වැඳ ඇදුරුකුමනි, මටත් මේ ශිල්පය දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියේය. දරුව එය දීමට නොහැකියයි ප්‍රතික්ෂේප කළවිට, එසේවේවා, ඔහු කෙසේ හෝ සතුටුකරවා ගන්නෙමිසි ඔහුගේ අත්පා පිරිමැදීමේ ආදිය කිරීමෙන් කලකින් ඔහු සතුටු කරවා ගෙන නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටියේය. පීඨසප්පි මෙනෙම මට අතිශයින් උපකාරකයෙක් වෙයි. ඔහුගේ ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකියයි ශිල්ප උගන්වා, දරුව දැන් ඔබ ශිල්ප ඉගෙන අවසානයයි. දන් කුමක් කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. පිටත ගොස් ශිල්ප විමසාබලන්නෙමි, කුමක් කරන්නෙහිද? දෙනක් හෝ පහර දී මරන්නෙමි. දරුව දෙනක් මැරවනුට සියක් දඩය. මිනිසකු මැරුවනුට දහසක් දඩය. අඹුදරුවන් සහිත ඔබේ සියලුදෙනාටමවුවත් එය ගෙවාදමිය නොහැකිය. නොනැසෙව. යමෙකුට පහර දුන් කල දඩයක් නැත්නම් එබඳු මවුපියන් නැති කිසිවෙක් සොයා

ගනුව. හෙතෙම යහපතැයි ගල්කැට පොදිය කරේ දමාගෙන එබන්දෙකු
 සොයමින් ඇවිදින අතර දෙනක් දක මැ ස්වාමියෙකුට අයත්යයි පහරදෙනු
 නොහැකිවිය. මිනිසෙකු දක මෙතෙම මවුපියන් ඇත්තෙකිසි පහරදෙනු
 නොහැකිවිය.

එකල්හි සුනෙන්ත නම් පසේබුදුන්වහන්සේ නමක් ඒ නගරාසන්නයේ
 පන්සලක වැඩවාසය කරති. ඔහු පසේබුදුන් පිඩුසිභා වඩිනු නුවරදෙරටුවේදී
 දක මෙතෙම මවුපියන් නැත්තෙකි. මොහුට පහරදුන්කල දඩුවමක් නැත.
 මොහුට පහරදී ශිල්පය විමසා බලන්නෙමිසි පසේබුදුන්ගේ දකුණු කන්සිදුරන්
 කුරුමාණම්කොට ගල්කැටක් විද්දේය. ඒ කැටය දකුණු කන්සිදුරන්
 පසාකරගෙන වම් කන්සිදුරෙන් නික්මුණේය. අතිශය දුක්ඛදයක වේදනාවක්
 ඇතිවිය. පසේබුදුන්ට පිඩුපිණිය යෑමට නොහැකිවිය. පන්සලට අහසින්
 ගොස් පිරිනිවියාහ.

පසේ බුදුන්වහන්සේ පිඩුසිභා නොවැඩි හෙයින් මිනිස්සු කිසි
 අපහසුවක් වියහැකියයි සිතා පන්සලට ගොස් පිරිනිවිගොස් සිටි
 උන්වහන්සේ දක හඩා වැළපුණාහ. ඒ අතකුරුගල් විදින්නාත් පන්සලට
 යන මිනිසුන් දක තෙමේත් ගොස් පසේබුදුන් හඳුනා ගෙන මුත්වහන්සේ
 පිඩුපිණිය ගොස් නුවර දෙරටුව ලහදී මට හමුවුන. මම මගේ ශිල්ප
 විමසා බලනු පිණිස ගල්කැටයකින් පහර දුන්නෙමිසි කීය. මිනිස්සු, මේ
 පාපියා විසින් පසේබුදුරදුන්ට පහරදෙනලදි. මොහු අල්වා ගනිවි, අල්වා
 ගනිවියයි තළාපෙළා එතැනම ඔහු මරාදමුන. හෙතෙම අවිවිසෙහි ඉපිද
 මේ මහපොළොව යොදුනක් පමණ වැඩෙන තාක් කල් එහි පැසී
 විපාක අවසානයෙහි ගිජුකුළුපව්ව මුදුනෙහි සට්ඨිකුටප්ප්පෙකුට
 උපන්නේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ ඔහුගේ පූර්වකෘත කර්මය වදරා,
 මහණෙනි, බාලයාට වනාහි ශිල්පයක් හෝ ඉසුරුමත්බවක් හෝ ලැබීම
 අතර්ථයක්ම ගෙනදෙන්නේය. අඥායා වනාහි ශිල්පයක් හෝ
 ඉසුරුමත්බවක් හෝ ලැබ එය තමන්ගේ අතර්ථය සඳහාම යොදගන්නේයයි
 පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම්දෙසනසේක් මේ ගාථාවද වදළසේක:

ශිල්පයක් හෝ ධනයක්
 බාලයා සතුටුවනොත්
 එය නොමගට යෙදීමෙන්
 ඔහු විනාශයට පැමිණෙයි

එහි යාවදෙව් යනු කාලපරිච්ඡේදය දක්වෙන නිපාතයකි. ඤාත්තං යනු දැනීමේ ස්වභාවයයි. යම්බඳු ශිල්පයක් දැනිද, යම්බඳුවූ ඉසුරුමත්බවකට, යසසකට, සම්පත්තියකට පැමිණ සිටිනබව ජනයා විසින් දැනගනීද, ප්‍රකට වේද, මේ ඒ සඳහා යෙදෙන නමකි. ශිල්පයක් ඉසුරුමත් බවක් හෝ බාලස්ස අනත්ථායෝව් යනු ඒ ශිල්පධනය ආදිය බාලයා තමන්ටට අනර්ථය පිණිසම යොදගනී. හත්ති විනාශ කරගනී. සුක්කංසං යනු කුසලකොටසයි. බාලයා දන්නා ශිල්පයත්, ඔහුට ලැබෙන ධනයම්පත් ආදියත් කුසල් විනාශ කරමින්ම උපදියි. මුද්ධං යනු ප්‍රඥාවට නමකි. විපාකයං යනු විනාශකරමින්, ඔහුගේ ඒ කුසල්කොටස් නසාදමන, ප්‍රඥසංඛ්‍යාත මුද්‍රිත හෙළාදමන ව්‍යාපාරයක් හේතුවක්ම වෙයි.

දේශනා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාත්ථලාදියට පැමිණියාහුය.

තෙලෙස්වන සට්ඨකුට ථෙරගට්ඨකුටයි.

5. 14

අසතං භාවනම්චිජ්ජයා ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වැඩසිටින කාලයේ සුඛම්ම තෙරුන් අරභයා දේශනා කළසේක. දේශනාව මච්ඡිකාසංඝ්ඛයෙහි පටන්ගෙන සැවැත්නුවරදී අවසන්වූවකි. මච්ඡිකාසංඝ්ඛ නගරයෙහි චිත්ත නම් ගෘහපතියා පස්වගමනණුත් අතරවූ මහානාම තෙරුන් පිටුසිභා යනුදැක උන්වහන්සේගේ ඉරියව් පැවැත්වීම පිළිබඳව පැහැදි පාත්‍රය රැගෙන, ගෙට කැඳවා වළඳවා බත්කිය අවසන්හි දැනුම්කළා අසන්නේ සෝවාත්ථලයට පැමිණ අවල ශ්‍රද්ධාවතෙක්ව අම්බාටකවන නම්වූ තමන්ගේ උයන සංඝාරාමයක් කරනුකැමතිව තෙරුන් අතපැන් වත්කර පිළිගැන්වීය.

ඵකෙණෙහි බුදුසසුන පිහිටියේයයි ජලය කෙළවරකොට ඇති මහපොළොව කම්පාවී ගියේය. මහසිටුවරයා උයනෙහි මහා විහාරයක්කොට තිමවා සියලු දිසාවලින් පැමිණි සිත්ඉන්ට විවෘතකොට තැබීය. මච්ඡිකාසංඝ්ඛයෙහි නේවාසික සුඛම්ම නම් තෙරකෙනෙක් වූහ. පසු කලෙක චිත්ත ගෘහපතියාගේ ගුණකල්‍යාන අසා අගසවූ දෙනම ඔහුට සංග්‍රහ කරනුකැමැත්තෙන් මච්ඡිකාසංඝ්ඛය බලා වැඩමවූහ. චිත්ත ගෘහපතියාගේ උන්වහන්සේලාගේ ආගමනය ගැන අසා අධ්‍යොද්‍යතක් පෙරගමන්කොට උන්වහන්සේලා පිළිගෙන තමන්ගේ විහාරස්ථානයට

වැඩමවා ආගන්තුකවතාවත්කොට, ස්වාමීනි, බණ්ඩකක් අසනු කැමැත්තෙමි ධර්මසේනාපතීන් වූ සැරියුත් හිමියන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියේය.

ඉන්පසු ඔහුට තෙරුන්වහන්සේ, උපාසකතුමනි, ඇත්තෙන්ම අපි ක්ලාන්තගතියෙන් සිටින්නෙමු. එහෙත් බණ්ඩකක් අසන්නැයි ධර්මකථාවක් දෙසූහ. හෙතෙම තෙරුන්ගේ ධර්මකථාව අසනගමන්ම අනාගාමීඵලයෙහි පිහිටියේය. හෙතෙම අගසවු දෙනම වැද, ස්වාමීනි, හෙට හික්ෂුන් දහසකුත් සමග මාගේ ගෙදර හික්ෂාව ගනුමැනවයි ආරාධනාකොට, පසුව නේවාසික සුධම්ම තෙරුන්ටද, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේත් තෙරවරුන් සමග වඩිනු මැනවයි ආරාධනා කෙළේය. සුධම්ම තෙරණුවෝ, මෙතෙම මට පසුව ආරාධනා කෙළේයයි කිසි ප්‍රතික්ෂේප කළ විට නැවත නැවතත් ඉල්ලා සිටියේ තමුදු ප්‍රතික්ෂේපම කළහ. උපාසක තෙම එසේ නම් ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේම මෙයින් ප්‍රකටවනු ඇතැයි කියා ගොස් දෙවෙනි දවසේ තම නිවසෙහි මහාදනයක් පිළියෙළ කෙළේය.

සුධම්ම තෙරණුවෝත් මේ ගෘහපතියා අගසව් දෙනමට කෙබඳු අයුරකින් සත්කාර සම්මාන සුදුනම්කර ඇද්දැයි හෙට ගොස් බලන්නෙමි යි සිතා උදසනම පාසිවුරු රැගෙන ඔහුගේ ගෙට ගියේය. ගෘහපතියා විසින් ස්වාමීනි වැඩහිඳිනු මැනවැයි කියාද්දීම මම හිඳ නොගන්නෙමි. පිඩුසිභා යන්නෙමි යි කියා අගසවුවන් වෙනුවෙන් පිළියෙළ කළ සත්කාර දෙස බලා ගෘහපතියා ජාතිය කියාපෑමෙන් ගටවනු සඳහා ගෘහපතිය, ඔබේ සත්කාරය නම් මහ උදරයි. එහෙත් මෙහි එකක් නම් අඩුයයි කීවාහුය. ස්වාමීනි, ඒ කුමක්ද? ගෘහපතිය තලගුළියයි කියා ගෘහපතියා විසින් කාකෝපමාවෙන් කථාව ප්‍රතික්ෂේප කළ පසු කිසි, ගෘහපතිය මෙන්ත ඔබේ ආවාසය, මම යන්නෙමි යි කියා තෙවෙනිවර දක්වාත් වැළැක්වූ තමුදු නොනැවතී බුදුන් ළඟට ගොස් චිත්ත ගෘහපතියාත් තමනුත් අතර හුවමාරුවූ වචන දන්වා සිටියේය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ, තොප විසින් සැදහැයෙන් පැහැදුණු උපාසකවරයා, හීන වචන කීමෙන් කලකිරවන ලද්දේ යයි ඔහු වෙතම දෝෂය පවරා පටිසාරණිය නම් විනයකර්මය කරවා, යව ගොස් චිත්ත ගෘහපති ක්ෂමා කරවා ගන්නැයි යැවීය. සුධම්ම ස්ථවිරතෙම ආපසු ගොස්, ගෘහපති අමතා ගෘහපතිය, දෝෂය මගේමයි. මට සමාව දෙන්නැයි කීවේ තමුත් නැහැ මා ක්ෂමාව දෙන්නේ නැතැයි කීවිට හැකිළිගොස් ක්ෂමාකරවාගත නොහැකිවිය. නැවතත් බුදුන් සම්පයට පැමිණියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මොහුට සමාව නොදෙන්නේයයි දූතදූතත් මාතයෙන් තදවී ගිය මොහු නිස්සොදුන් මග ගෙවා ගොස් නැවත ආපසු පැමිණෙමි යි

ක්ෂමාකරවා ගන්නා උපාය නොකියාම පිටත්කර හැරියේක. ඉන්පසු ඔහු නැවත ආකල නිහතමානවූ ඔහුට දෙවෙනි දුතයකුදු දී යව, මොහුත් සමග ගොස් උපාසකයා ක්ෂමාකරවා ගන්නැයි කියා, ශ්‍රමණයා විසින් මගේ විහාරය, මා නවතින තැන, මගේ දයකයා, මගේ දැයියාව ආදී වශයෙන් සිතා මානස හෝ ඊර්ෂ්‍යාව ආදියද කෙලෙස්ද වැඩෙකිසි පූර්වාපරයන්ටි ගලපා දහම් දෙසනසේක් මේ ගාථාද වදලහ:

මා සිල්වතෙකිසි මා සැදහැනියයි
සියලුදෙනා පිළිගතයුතුයයි
සියලුදෙනා මා පිරිවර කොටගෙන
හැසිරෙත්වයි නිරතුරු පතනා
විහාර පත්සල් හැමතැන් හැමදෙන
හොඳදේ මට දියයුතුයයි සිතමින්
සිටින බාලයා අතුරක් නැතිවම
දුකෙන් දෙමිනසින් පෙළිසිටියි

මා මයි හපනා පැවිදි ගිහින් ලහ
මට ඉහළින් කිසිවකු නොමැතේ
මෙබඳු සතුම් ඇති මෝඩ බාලයා
දහමින් තපයින් පිරිහී යයි
ඉසි මත් දුර්ගුණ වැඩිවැඩි යෑමෙන්
පිරිහීමේ මරුකටට වැටෙයි

එහි අසතං යනු සම්භාව්‍ය තත්ත්වයක් නැති බාලයායි. ඉවිජේය්‍ය යනු සැදහැ නැතිව සිටිමින්, මා සැදහැවතෙකිසි ජනයා දැනගනිත්වායි බලාපොරොත්තුවෙයි. පාඪී කල්පනා ඇති, නිර්දේශපාළියේ කීඥයුරු සැදහැනැති දුස්සීල, උනන්දුවක් නැති, විවේක සිතක් නැති, කම්මැලි, එළඹසිටිසිහියෙන් තොර, සමාධිගත ඉඤ්ඤියෙන් නැති, නුනුවණ, අරහත් නොවීම රහත්යයි අතින් අය පිළිගනිත්වායි මෙසේ සම්භාව්‍ය තත්ත්වයක් නැතිව එම තත්ත්වය ප්‍රාර්ථනාකරන බාලඅඤ්ඤයායි. පුරෙක්ඛාරං යනු පිරිවරයි. අපොයි සියලු විහාරයන්හි හික්ෂුහු මා පිරිවරා මගෙන් නොයෙක් ප්‍රශ්න විචාරමින් හැසිරෙන්නාහු නම් යෙහෙකි. මෙබඳු පැතුම් ඇතිව පෙරටුව සිටීමයි. හික්ඛුසු හික්ෂුන් කෙරෙහි මෙබඳු කල්පනා ඇතිව සිටියි. ආවාසෙසු යනු සාංඝික ආවාසයන්හි විහාරස්ථාන මැද තිබෙන හොඳහොඳ සැපපහසු ඇති සෙතෙහුන් වෙයිනම් ඒවා තමන්ගේ දැක පුරුදු, ආශ්‍රයෙන් පුරුදු හික්ෂුන්ට තෙපි මෙහි වසවියයි

පරිත්‍යාගකරමින් තමනුත් එබඳු යෙහෙයුත් පරිභෝගකරමින් සෙසු ආගන්තුකාදි හික්ෂුන්ට අත්තිම වශයෙන් ගලින් බැදී සේනාසතත් අමනුෂ්‍යයන් අරග්ගත් සෙනසුනුත් දෙමින් තෙපි මෙහි වසවියයි විමසමින් හැසිරෙමින් ආවාස පිළිබඳ ඉසුරුමත් බවයි.

පූජා පරතුලෙසුව යනු මවුපියන්ගෙනුත් නොව නෑදෑයන්ගෙනුත් නොව පරතුලයන්ගෙන් ලැබෙනදේ මටම දේනම් මැනවි. අනුත්ටදීම නුසුදුසුයයි සිව්පසය පිළිබඳ පූජා කැමතිවීමයි. මාමෙව කතමඤ්ඤත්තු යනු යම්කිසි බාලයෙකුට කිසියම් විහාරයක උපෝසථාගාර කිරීම් ආදි කරනු ලබන තවකර්මාන්ත සියල්ල අපේ තෙරණුවන් විසින් කර අවසන් කරනලදී මෙසේ හිඟි ව පබ්බටිකා ව උගො හිඟි පැවිදි දෙපක්ෂයම මා නිසාම කරනලදීද නිමකරන ලදීද දනගනිත්වා යන සංකල්පය උපදී. මමෙව අතිවාසා අස්සු යනු හිඟි පැවිදි සියල්ලෝ මාගේ වසභයෙහි වසන්නෝ වෙත්වා. ගැල් ගොත් වෑ පොරෝ ආදීවු ලැබියයුතුදේ වෙයිද යටත්පිරිසෙයින් කැඳ ටිකක් රත්කර පෙවීම වැනිදේ පවා කිව්වාකිව්වෙසු කුසුමහත්කටයුතු පිළිබඳවද මා වසභයෙහිම පවතීවා, මගෙන් විමසාබලාම කරනුලැබෙත්වායි සංකල්ප උපදී. ඉති බාලස්ස යනු යම් බාලයෙකුට යම්බඳු බලාපොරොත්තුද මෙවැනි සංකල්පො සංකල්ප උපදීද ඔහුට විපස්සනාදි භාවනාවක් නැත. මහඵල නොවැඩේ. හුදෙක් ඔහුට සඳ නැගෙනවිට මුහුදේ ජලයමෙන් සඳෙරින් උපදනා තෘෂ්ණාද, තව්‍යුදරුම් මානොව වඩිපිති මානසද වැඩෙන්නේය.

දේශනා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියෙහි පිහිටියාහුය.

සුධම්ම තෙරණුවෝත් මේ අවවාද අසා බුදුන් වැඳ අසුනින් නැගිට ප්‍රදක්ෂිණාකොට ඒ අනුදුත හික්ෂුව සමග ගොස් උපාසකයාගේ ඇස්ඉදිරිපිට ඇවතට පිළියම් යොද උපාසකයන් ක්ෂමාකරවා ගත්තේය. හෙතෙම උපාසකයා විසින් ස්වාමීනි, මම ක්ෂමා කරමි. ඉදින් මාගේ වැරද්දක් ඇත්නම් මටත් සමාධුව මැනවැයි තමනුත් ක්ෂමා කරවාගෙන බුදුන් විසින් දෙනු ලැබූ අවවාදයෙහි පිහිටා කීපදිනකින්ම සිව්පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියාහුය.

උපාසක තෙමේත්, මම බුදුන් නොදකම, සෝවාන්ඵලයටත්, නොදකම අනාගාමී ඵලයටත් පැමිණියෙමි. දන් බුදුන් දකියයුතුයයි සිතිය. හෙතෙම තල සහල් වෙඩරු පැණි වස්ත්‍ර ඇතිරිලි ආදිය පිරවු ගල්පත්පියක් යොදවා බුදුන් දකිනුකැමැත්තෝ එත්වා, පිණ්ඩපාතාදියෙන් පීඩාවක් නොවන්නේයයි හික්ෂුසංඝයාටද හික්ෂුණින්ටද, උපාසක

උපාසිකාවන්ටද දන්වා යැවිය. ඔහු සමග පන්සිය පන්සිය බැගින් හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකාවෝ නික්මුණාහුය. හෙතෙම ඔවුන්ටත් තමන්ගේ පිරිසටත් යන තුන්දහසක් පමණ වූ ජනයාට නිස්සොදුනක් පමණ මගදී කිසි පීඩාවක් නොවන අයුරින් අවශ්‍ය කටයුතු සංවිධානය කෙළේය. ඔහු නික්මුණුබව අසා යොදුනක් පාසා දෙව්වරු කඳවුරු බැඳ දිව්‍යමය වූ කැඳබත් කැවිලි බීම ආදියෙන් මහාජනයාට උපස්ථාන කළහ.

කිසිවෙකුටත් කිනම් හෝ පීඩාවක් නොවීය. මෙසේ දෙවියන්ගෙන් උපස්ථාන ලබමින් දිනකට යොදුන බැගින් යන්නේ මසකින් සැවකට පැමිණියාහුය. පන්සියක් ගැල් බඩුපිරු සැටියේම තිබුණේය. දෙවියන් හා මිනිසුන් විසින් ගෙනා පුදපඩුරුවලින්ම ගමන සිදුවිය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අතඳතෙරුන් අමතා, ආනන්ද අද සවස් වේලාවෙහි චිත්ත ගෘහපතියා පන්සියක් උපාසකවරුන්ද පිරිවරා අවුත් මා වදින්නේයයි වදළහ.

ස්වාමීනි, කිම: ඔහු ඔබවහන්සේට වදිනකාලයෙහි කිසියම් ප්‍රාතිහාර්යයක් වන්නේද? ආනන්ද එසේ වන්නේය. ස්වාමීනි ඒ කුමක්ද? ඔහු අවුත් මා වදිනකාලයෙහි එක්යාළ දෙළොසාමුණක් පමණ බිම්ප්‍රදේශයෙහි දණක්පමණ ගණකම ඇති පස්වණක්මලින් පිරියන සේ සතවර්ෂාවක් වසින්නේය. මේ කථාව අසා නුවර වැසියෝ මෙබඳු මහ පිනැති චිත්ත ගෘහපති අවුත් අද බුදුන් වදියි. මෙබඳු ප්‍රාතිහාර්යයක් වන්නේය. අපිත් ඒ මහ පින්වතා දකගැනීමට වාසනාව ලබන්නෙමුයයි පුදපඩුරු රැගෙන පාරදෙපස සිටියාහුය. විහාරය සමීපයට ආකල පන්සියක් හික්ෂුහු ප්‍රථමයෙන් වැඩියාහුය. චිත්ත ගෘහපතියා, මැණිවරුනි, නුඹලා පසුව එන්නැයි පන්සියක් උපාසකවරු පිරිවරා බුදුන් ළඟට ගියේය.

බුදුන් හමුවෙහි සිටින විට සිටගෙන හෝ ඉඳගෙන සිටියත් ඉදිරියෙන්ම හෝ පිටුපසින්ම නොසිටිති. ඉදිරියෙහි ඇති බුද්ධචීරියෙහි නොසිට දෙපසටවී නිසසලව සිටිත්, චිත්ත ගෘහපති නොපැග බුද්ධචීරියට පැමිණියේය. ත්‍රිවිධඵලයට පැමිණි ආර්යශ්‍රාවකයා බැඳුබැඳු හැමතැනම කම්පිතවිය. චිත්ත ගෘහපති නම් මෙනෙමේයයි මහජනයා එදෙස බලාසිටියහ. හෙතෙම බුදුන්වෙත එළඹ සවණක් බුදුරැස් මැදට පැමිණ බුදුන්ගේ පාදයෙහි ගොප්ඇට මස අල්වා වැන්දේය. එකෙණෙහිම යටකි පරිදි මල්වැසි වැස්සේය. දහස් ගණන් සාදුකාර පැවැත්විණි. හෙතෙම එක් මසක් බුදුන් සමීපයෙහි වාසය කෙළේය. එසේ වාසයකරමින් බුදුන්

ප්‍රමුඛ සියලු හික්මුපංඝයා විෂයෙහි විහාරයෙහිදීම මහා දනසත්කාර පැවැත්විය. තමන් සමග ආ පිරිසද විහාරයෙහිම නවත්වාගෙන පෝෂණය කෙළේය. එහෙත් එක් දවසක හෝ තමන්ගේ ගැල්වලින් ගෙනා උපකරණ ගැනීමක් නොවීය. දෙවිමිනිසුන් ගෙනා පුද පඩුරුවලින් හැම අවශ්‍යතාවක්ම ඉටුවිය.

විත්ත ගෘහපතිතෙම බුදුන් වැඳ ස්වාමීනි, මම ඔබවහන්සේට දන් දෙන්නෙමිසි සිතා එනවිට මාසයක්ම අතරමග ගතවිය. මෙහිදීත් මාසයක්ම ගෙවිහියේය. එහෙත් මා ගෙනා ද්‍රව්‍යවලින් කිසිවක් ගැනීමට අවශ්‍යනොවීය. මෙතෙක් කල් දෙවිමිනිසුන් විසින් ගෙනෙනලද පුදපඩුරුවලින්ම දන් දුනිමි. ඒ මම මෙහි අවුරුද්දක් සිටියත් මගේ දන්‍යෝපකරණවලින්ම දනක් දීමට අවස්ථාව නොලබන්නෙමි. ගැල්වල බඩු හිස්කර යනු කැමැත්තෙමි. ඒ සඳහා සුදුසු තැනක් වදළ මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ආනන්ද හිමියන් අමතා, ආනන්ද, මේ උපාසකවරයාට එක් තැනක් හිස්කර දෙන්නැයි වදළහ. තෙරණුවෝ එසේ කළහ. කැප බිමක්ම විත්ත ගෘහපති වෙනුවෙන් අනුදත්ත. උපාසක තෙමේත් තමන් සමග ආ තුන්දහසක් පමණ ජනයාද සමග හිස්ගැල්ද රැගෙන මගට පිළිපත්ත.

දෙවිමිනිසුන්, ආර්යයෙහි, ඔබ හිස්ගැල් සමග ගමන් කරන්නෙහියයි සත්රුවනින් ගැල් පුරාලූහ. හෙතෙම තමන්වෙත ගෙනආ ද්‍රව්‍යවලින්ම මහාජනයා පෝෂණය කරමින් ගියේය. ආනන්ද තෙරණුවෝ බුදුන් වැඳ, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ළඟට එන විටත් මසක් ගතවිය. මෙහිත් මාසයක්ම විසීය. මෙතෙක් කල් තමන්ට ලැබුණු උපකරණවලින්ම මහදන් දුන්නේය. දන් ගැල් පන්සිය හිස්කරගෙන මසකින් ආපසුයයි. දෙවිමිනිසුන් නැගී සිට ආර්යය, ඔබ හිස්වූ ගැල්පන්සියත් රැගෙන ආපසු යන්නෙහියයි සත්රුවනින් ඒ ගැල් පුරවාලූහ. නැවත හෙතෙම තමන්ට ගෙනත්දුන් පුදපඩුරුවලින්ම මහාජනයා පෝෂණය කරමින් යන්නේය.

ස්වාමීනි, කිම? මොහු තුමවහන්සේවෙත පැමිණීම නිසාම මේ සත්කාර සම්මාන ඉපදුණේද? තැනහොත් වෙනත් තැනකට යනත් මේ සත්කාර උපදින්නේද? ආනන්ද, මා ළඟට එද්දීත්, වෙනත් තැනකට යද්දීත් ඔහුට සත්කාර උපදින්නේමය. මේ උපාසකතෙම සැදහැවත්ය, සිල්වත්ය, පැහැදිලි ඇත්තෙක. ඔහු යම්පෙදෙසක් හජනය කරන්නේනම් ඒ ඒ තැමතැන ඔහුට ලාභසත්කාර උපදින්නේයයි වදරා ශාස්තෘන්වහන්සේ ප්‍රකීර්ණක වර්ගයෙහි එන මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

සැදෑ සිල් ගුණ ඇති
 යසස් සම්පත්වලින් හොබනා
 උතුමන් සිටින හැමතැන
 පිදුමට යුතු බලයක් වේ

මෙහි අර්ථය එයින්ම පැහැදිලිවේ. මෙසේ වදළකල්හි ආනන්ද තෙරණුවෝ චිත්ත ගෘහපතියා පෙර කළකම් විවාළෝය. ඉන්පසු එය ප්‍රකටකරමින් බුදුරජාණන්වහන්සේ මෙසේ වදළන.

ආනන්ද, මේ උපාසක තෙම පියුමකුරා බුදුන්ගේ පාමුලදී කරනලද ප්‍රාර්ථනා ඇතිව කප්ලක්ෂයක් දෙවිමිනිස්සැප ලබා කාශ්‍යප බුදුන්කාලයෙහි මුවවැදි පවුලක ඉපදී වැඩිවියටපත්ව දිනක් වැසි පවත්නා අවස්ථාවේ මුවත් මරනු සඳහා සැතකුත් රැගෙන කැලෑවට ගොස් මුවත් සොයායන අතර එක්තරා ස්වාභාවික පර්වත පාමුලක හිස පටන් පෙරවාගෙන හිඳගෙන සිටින එක් හික්ෂුවක් දැක මේ එක් ආර්යනමක් මහණදම් පුරත්තේයයි සිතා මුත්වහන්සේට බත් ගෙනෙන්නෙමිසි වේගයෙන් ගෙදර ගොස් එක් උදුනක ඊයේ ගෙනා මස්ද එක් උදුනක බත්ද උයවා තවත් පිඩුසිහන හික්ෂුන් දැක උත්වහන්සේලාගේත් පාත්‍ර රැගෙන පැනවූ අසුන්වල වඩාහිඳුවා හික්ෂාව පිළියෙළ කොට ආයඝියත්වහන්සේලා වළඳවයි. තවත් කෙනෙකුට අණකොට බත් පොදියක් බැඳගෙන යන අතර අතරමගදී නොයෙක්මල් එකකුකොට ගොඩුවක තබාගෙන (පොදියක් ලෙස) පළමු තෙරුන් සිටිතැනට ගොස් ස්වාමිනි, මට අනුකම්පා කරනුමැනවයි කියා පාත්‍රය ගෙන පුරවා තෙරුන් අත තබා ඒ මලින් පුද යම්සේ, මේ රස අහරත් සමග මල් පුජාවෙන් මගේ සිත පිනාගියේද එසේ උපත්‍රපත් තැන්වලදී පුදපඩුරු දහස්ගණනින් රැගෙන අවුත් මාගේ සිත පිනවා පස්වණක් මල්වැසි වසිවායි ප්‍රාර්ථනා තැබිය. හෙතෙම දීවිඇතිනාක් කුසල්කොට දෙවිලොව උපන්නේය. උපත්‍රපත් හැමතැන දිව්‍යමය මල්වැසි වැස්සේය. දැනුත් මොහු උපන් දිනයේද, දන් මෙහි ආපසුද මල්වැසිද පුදපඩුරුද ගැල්පුරා සත්රුවන්ද එම පුණ්‍යකර්මයාගේ බලයෙන් උපන්නේය.

දගහතරවන සුබමීම තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

අක්කාහි ලාභපතිසා ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි චන්ඩාසිකතිස්ස තෙරුන් අරභයා දේශනා කළපේක. මෙම දේශනාව රජගහනුවර උපන්නකි. සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ පියා වූ චංගත්ත බමුණාගේ යහළුව මහාසේන නම් බමුණෙක් රජගහනුවර වාසයකරයි. සැරියුත් තෙරණුවෝ දිනක් පිඬුපිණිය වඩිනගමන් ඔහු කෙරෙහි අනුකම්පා උපදවා ඔහුගේ ගෙදරට වැඩියාහ. ඔහු සම්පත් ගෙවීගිය දිළින්දෙකි. හෙතෙම මගේ පුතා මගේ ගෙදරට පිඬුපිණිය ආවා වියහැකිය. මම දුප්පතෙක්මි. මගේ දුප්පත්බව නොදන්නවා වියහැකිය. මට දියයුතු දෙයක්ද නැතැයි මුණගැසෙනු නොහැකිව සැහවුණේය.

තෙරණුවෝ තවත් දිනකද එහි වැඩියෝය. බමුණා එදිනද සැහවුණේය. කිසිවක් ලබාගෙන දියයුතුයයි සිතුවේ නමුත් නොලැබුණේය. ඉන්පසු දිනක බමුණන් හොමකරන තැනකින් දළරෙදිකඩක්ද, කිරිබත් තලියක්ද ලැබී එය රැගෙන ගෙටගොස් තෙරුන් සිහිකෙළේය.

මේ පිණ්ඩපාතය තෙරුන්ට දියහැකිනම් මැනවි කියාය. තෙරණුවෝද එවේලේ ධ්‍යානයට සමවැදී සමවකින් නැගිට ඒ බමුණා දක, බමුණා දියයුත්තක් ලැබී මගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුවෙයි. මා එහි යායුතුයයි සහල පෙරවා පාත්‍රයන් රැගෙන ඔහුගේ ගෙදර සිටගෙනම තමන් දක්වීය. තෙරුන් දැකීමෙන්ම බමුණාගේ සිත පැහැදුණේය. ඉන්පසු ඔහු උන්වහන්සේ වෙත එළඹ වැද පිළිසඳර කථාකොට ඇතුළතෙහි වඩාහිඳවා කිරිබත් තලිය ගෙන තෙරුන්ගේ පාත්‍රයෙහි බහාලීය. තෙරණුවෝ භාගයක් පිළිගෙන අතින් පාත්‍රය වැසූහ. ඉන්පසු බමුණා උන්වහන්සේ අමතා, ස්වාමීනි, මේ පායාසය එක් කෙනෙකුන්ට පමණක් සැහෙයි. මට පරලොචිත් සංග්‍රහ කරන්න, මෙලොව සංග්‍රහ අවශ්‍ය නැත. ඉතිරි නොකරම දෙනු කැමැත්තෙමිසි සියල්ල පාත්‍රයෙහි බහාලීය.

තෙරණුවෝ, එහිම සිට වැළඳූහ. වළඳ අවසන්වූ පසු එම සාටකයන් පූජා කොට වැද, ස්වාමීනි, ඔබ දුටු දහම මමත් දකිනු කැමැත්තෙමිසි කීය. බ්‍රාහ්මණය එසේම වේවායි ප්‍රකාශකොට ඔහුට අනුමෝදනා දේශනාදකොට අසුනින් නැගිට පිළිවෙළින් වාරිකාවේ හැසිරෙමින් දෙවිරමට වැඩියෝය. දුප්පත් කාලයේ දුන් දනය අතිශයින් බබළන්නේයයි බමුණාත් ඒ දනය දී ප්‍රසන්නසිත් ඇතිව යොමිනස්ව තෙරුන් වෙත අතිමහත්සේ ස්තෝනආතිකර ගත්තේය.

හෙතෙම තෙරුන්වෙත ස්තේන කරමින්ම කථරිය කොට සැවැත්නුවර තෙරුන්ට උපස්ථාන කරන පවුලක පිළිසිඳ ගත්තේය. එකෙණෙහිම ඔහුගේ මව ගැබ්ණියක වූවායයි දැන ස්වාමීපුරුෂයාට එබව දැන්වූවාය. හෙතෙම ඇට ගැබ්පෙලහැර දුන්නේය. ඇට ඉතා ශීතල, අධිකඋෂ්ණ, තද ඇඹුල් ආදිය පරිභෝග කිරීම වළක්වා සැපයේ ගැබ රැකබලා ගනිද්දී 'අනේ සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛ පන්සියක් හික්ෂුන්ට ආරාධනා කොට ගෙදර වඩා හිඳවා පැත් නුමුසු ක්ෂීරපායාස පිළිගන්වා තමනුත් කසාවත් හඳ රත්තැටියක්ගෙන ආසනකෙළවර හිඳගෙන ඒ හික්ෂුත් වළඳ ඉතිරි ඉඳුල් කිරිබත් කෑමට ඇත්තම් ඉතා මැනවයි දෙළදකක් පහළවිය. ඇගේ ඒ කසාවත් හඳ පෙරවීමේ දෙළදක, කුසේහුන් දරුවා බුදුසසුනේ පැවිදිවනබවට පෙරනිමිත්තක් විය.

ඉන්පසු ඇගේ නෑයෝ අපේ දුටු ධාර්මික දෙළදකක් පහළවියයි සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛකොට පන්සියක් හික්ෂුන්ට පැත්නුමුසු ක්ෂීරපායාස පිළිගැන්වූවාහුය. ඕනොමෝත් එක් කසාවතක් හඳගෙන එකක් පෙරවා ගෙන රත්තලියක් ගෙන්වාගෙන අසුන්කෙළවර හිඳ ඉඳුල්කළ පායාසය අනුභව කළාය. දෙළදක අවසන් විය. ඇගේ දරුවා ලැබෙනතුරු අතරින්පතර කරනලද මංගල්‍යවලදීද දසමස් ඇවෑමෙන් පුතකු වැදූපසු කළ මංගල්‍යවලදීද සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛ පන්සියක් හික්ෂුන්ට අල්පජලය යෙදූ මිහිරි පායාස පිළිගන්වනලදි. මේ සියල්ල දරුවා විසින් බ්‍රාහ්මණකාලයේ දුන් පායාස දනයේ ආනිසංස වෙයි.

ඒ දරුවා උපන් දිනයේම උදයනම නාවා සරසා සිරිසයනයෙහි ලක්ෂයක් වටිනා කම්බිලියක් මකුපිට නිදිකරවූහ. හෙතෙම එහි නිදගෙන සිටිද්දීම තෙරුන් දක මේ මාගේ පූර්වාචාර්යයන් වහන්සේයි. මම තෙරුන් නිසා මේ සම්පත් ලදිමි. මා විසින් උන්වහන්සේට එක් පරිත්‍යාගයක් කළයුතුයයි ශික්ෂාපදගැන්වීම සඳහා ගෙනයනවිට ඒ කම්බිලිය පුළු ඇඟිල්ලෙහි වෙළා ගෙනගියේය. ඉන්පසු ඔහුගේ ඇඟිල්ලෙහි කම්බිලිය ඇළී ඇතැයි එය ගලවන්ට පටන්ගත්හ. හෙතෙම ඇඬීය. නෑයෝ, ඉවත්වන්න, දරුවා නොහඬවන්නැයි කම්බිලියත් සමග ගෙනගියහ. තෙරුන් වන්දවන වේලාවේ කම්බිලියෙන් ඇඟිල්ල ඉවතට ගෙන කම්බිලිය තෙරුන්ගේ පාමුල හෙළීය. නෑයෝ ළාබාල කුමරා නොදැන කළ දෙයකැයි නොකියා පුතා මෙය ඔබට දෙනලදි. ස්වාමීනි, මෙය පරිත්‍යාගයක් ලෙස වේවායි කියා, ස්වාමීනි, ලක්ෂයක් අගනා කම්බිලියකින් පුජාවක් කළ ඔබගේ දයයාට සිල්දෙන්නැයි කීවාහුය. මේ දරුවාගේ තම කුමක්ද? ස්වාමීනි ආර්යයන්ගේ තමකට සමාන තමකි. එය තිස්ස තමවන්නෙයි.

තෙරණුවෝ හිඟිකල උපනිස්සමානව නම් වූහ. ඔහුගේ මවද මගේ පුතාගේ අදහස වෙතත් නොකළ යුතුයයි සිතුවාය. මෙසේ දරුවාගේ නාමකරණ මංගලය සිදුකොට නැවත ඔහුට බත්කවන මගුලේදීත් කන්විදින මගුල, රෙදිපිළි හදවන මගුල, කෙස්කැපීම, ආදියෙහිදී සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛ පත්සියක් හික්ෂුන්ට පැන්තුවුයු පායාසම පිළිගැන්වූහ. දරුවා වැඩි සත්වයෙකට පසු මව අමතා, මැණියනි, මම තෙරණුවන් ලෙස පැවිදි වන්නෙමිදැයි ඇසීය. පුත, ඉතා මැනවි. මම මීට පෙරත් පුතාගේ අදහස් කඩකර නොදුමිය යුතුයයි සිතුවෙමි. පුත පැවිදි වන්නැයි තෙරණුවන්ට ආරාධනාකොට පැමිණි උන්වහන්සේට ආහාර පිළිගන්වා ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේගේ දසයා පැවිදි වන්නෙමි කියයි. අපි මොහු රැගෙන සවස විහාරයට එන්නෙමුයයි තෙරුන් පිටත්කරවා සවස් කාලයේ මහත්වූ සත්කාර සම්මාන සහිතව පුතාත් රැගෙන විහාරයට ගොස් ඔහු තෙරණුවන්ට භාරකළහ.

තෙරණුවෝ ඔහු හා සමග කථා කරමින්, තිස්සය, මේ පැවිද්දනම් ඉතා දුෂ්කරය, තදඋණුසුම අවශ්‍යවිට සීතල ලැබෙයි. සීතල මිනෑවූවිට තදඋෂ්ණය ලැබෙයි. පැවිද්දෝ දුකයේ ජීවත්වෙති. ඔබ සැපයේ ජීවත්වුවෙකිසි කිසි. ස්වාමීනි, මම ඔබ වහන්සේ කියන අයුරින් සියල්ල කිරීමට සමත්වෙමි. තෙරණුවෝ යහපතැයි කියා ඔහුට පිළිකුළ පිළිබඳ සිහිකරවීමට තවපංචක කමටහන් දී ඔහු පැවිදි කළහ. (කේසා, ලෝමා, නබා, දන්තා, තවෝ යනු තවපංචකයයි) මෙහිදී සියලු ද්වන්තිංසාකාරයම කීම වටනේය. ඒ සියල්ලම කීමට අපහසු අය විසින් යටත්පිරිසෙයින් තවපංචකයවත් කිවයුතුමය. මේ කමටහන වනාහි සියලු බුදුවරයන් විසින් අත්නොහළ, පුරුදුපුහුණු කළ දහමකි. කේශාදි ශරීරයේ එක් එක් කොටස ගැන පිළිකුල් භාවනාවකොට රහත්බවට පැමිණි හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකාවන්ගේ සංඛ්‍යාවක් නැත. අවියන් හික්ෂුන් පැවිදිකරවන අවස්ථාවේ රහත්වීමට ඇති හේතුසම්පත් නයා ගනිත්. එහෙයින් තෙරණුවෝ කමටහන් කියාදෙමින්ම පැවිදිකොට දසසීලයෙහි පිහිටුවූහ.

මවුපියෝ පුතාගේ පැවිදිවීමේදී අවශ්‍ය සත්කාර සම්මානකරමින් සතියක් විහාරයෙහිම නැවතී බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයාට දියනුවුයු මිහිරි පායාසයෙන්ම සංග්‍රහ කළහ. හික්ෂුහු හැම වේලාවේම දියනුවුයු මිහිරි පායාසයද වැළඳීම අපහසුයයි උද්ඝෝෂණය කළහ. ඔහුගේ මවුපියෝ සත්වෙති දිනයේ සවස ගෙදර ගියහ. සාමණේරනෙම අටවෙති දිනයෙහි හික්ෂුන් සමග පිඬුපිණිය පිවිසියේය. සැවැත්තුවර වැසියෝ, අද සාමණේරයන්වහන්සේ පිඬුපිණිය එකිසි, උන්වහන්සේට සත්කාර කරන්නෙමුයයි පත්සියක් ගැල්පුරා බඩුද, සමග දරනුද කොට (කොට්ට)

පිණ්ඩපාත පන්තියක් සාද ඒවා රැගෙනවුන් මාර්ගයෙහි සිට පිළිගැනුවහ. දෙවෙනි දිනයේ විහාරය සමීප වනයෙහි සිට දුන්න. මෙසේ සාමණේර තෙම දවස් දෙකේදීම ශ්‍රාවකයන් දහසකට පිණ්ඩපාතදාන දහසක් ලබා හික්මුණ්ණයාට දුන්නේය. බ්‍රාහ්මණයෙක්ව උපන් කාලයෙහි දෙනලද සිතිදුසාටකය ඇතුළු දනවල ආනිසංස මෙයයි.

මිත්තපු හික්මුණු උන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතදායකත්වය වශයෙන් තමිකළහ. නැවතත් දිනයක සාමණේරතෙම ශීත කාලයෙහි විහාරයෙහි ඇවිදින ගමන් ඒ ඒ තැන්වල ගිනිශාලාදියෙහි උණුසුම් ලබන්නවුන් දක, ස්වාමීනි කිම? ගිනිකපිමින් සිටින්නාහුදැයි ඇසීය. සාමණේරයාණනි, අපට බොහෝ සීතලය. ස්වාමීනි, සීතකාලයේ කම්බිලියක් පෙරවීම සුදුසුයි, එය ශීත වළක්වා ගැනීමට සමර්ථයි. සාමණේරය, ඔබ මහ පිතූන්තෙකි. එනිසා කම්බිලි ලැබෙන්නේය. අපට කම්බිලි කොයින්ද ස්වාමීනි, එසේ නම් කම්බිලි කැමති අය මා සමග එනු මැනවියයි මුත් විහාරය පුරා දන්වා යැවීය. ඉන්පසු සාමණේරයන් සමග ගොස් කම්බිලි ගෙනෙන්නෙමුයි සත්තුවිවිදි සාමණේරයන් පිරිවරා දහසක් පමණ හික්මුණු නික්මුණාහුය. හෙතෙම මෙපමණ හික්මුණට කොහෙන් කම්බිලි ලබන්නෙමිද යන සිතක්පවා නුපදවා ඒ හික්මුණ්ද රැගෙන නගරාහිමුවට ගියේය. මැනවින් දන් දුන් කල එබඳු ආනුභාව ඇතිවේ. හෙතෙම පිටත නගරයෙහිම ගෙපිළිවළින් යන්නේ කම්බිලි පන්තියක් ලබා ඇතුළු නගරයට පිවිසියේය. මිනිස්සු එහෙත්මෙහෙන් කම්බිලි රැගෙන ආහ.

එක් පුරුෂයෙක් වෙළෙඳපොළ දෙරටුවෙන් යනගමන් කම්බිලි පන්තියක් විසුරුවාතබා සිටින එක් වෙළෙන්ඳෙකු දක එමිබල එක් සාමණේර නමක් කම්බිලි එකතු කරමින් එයි. ඔබේ කම්බිලි හකුළා සභවා තබවයි කිය. මොකද ඔහු දෙනුලබන දේ ගනීද, නැතහොත් නොදුන් ඒවාත් ගනීදැයි ඇසීය. දෙන එවා ගනී. එසේනම් මම කැමතිනම් දෙන්නෙමි, නැතහොත් නොදෙන්නෙමි, ඔබ යන්නැයි පිටත්කර හැරියේය. මසුරු අන්ධබාලයෝ මෙසේ අනුන් දන්දෙන කලත් මසුරුකම් කොට (කොසොල් රජුගේ) අසදාශදන දක මසුරුකම් කරමින් 'කාළ' නම් සෙනෙවියා මෙන් තරකයෙහි උපදිත්. වෙළෙන්ද, මේ පුරුෂයා තමන්ගේ මසුරු ස්වභාවය අනුව පාරේ යන ගමන් ඔබේ කම්බිලි සභවන්නැයි මට කියයි. ඉතින් ඒ සාමණේරවරයා දුන් දෙයක්ම ගනී නම් මම මා සත්තක දේ දෙන්නෙමි. නැත්නම් නොදෙන්නෙමියි කියමි. පෙනෙන්ට තියෙද්දීන් නොදී සිටින විට ලජ්ජාව උපදී. තමා සත්තකදේ සභවා තැබීමෙහින් වරදක් නැත. මේ කම්බිලි පන්තියෙන් කම්බිලි දෙකක්

ලක්ෂයක් වටනේය. ඒ දෙක සහවා තැබීම සුදුසුයයි ඒ කම්බිලි දෙක වාට එක්කර ගැටගසා අතික් කම්බිලිඅතර සහවාතැබිය.

සාමණේරතෙමේන් හික්ෂුන් දහසක් සමග ඒ ප්‍රදේශයට පැමිණියේය. වෙළෙන්දාට සාමණේරයන් දුටු හැටියේම පුත්‍රපේනේහය උපන්නේය. මුළු සිරුරම පුත්‍රපේනේහයෙන් පිරිඳුතිරි ගියේය. හෙතෙම, කම්බිලි නොවෙයි, මොහු දුටුවිට හදවතවුටත් ගළවා දෙන්නට සිතෙයි සිතා, සැහවු කම්බිලි දෙක පිටතට ගෙන සාමණේරයන්ගේ පාමුල තබා වැද, ස්වාමීනි, ඔබ දුටු දහමේ මමත් කොටස් කරුවෙකුටමේ භාග්‍යය ලබන්නෙමිසි කීවේය. සාමණේර තෙමේන් එසේම වේවායි අනුමෝදනා කෙළේය. සාමණේරයන්වහන්සේ ඇතුළුවුවරදින් කම්බිලි පන්සියක් ලැබූහ. මෙසේ එක්දිනක් තුළදීම කම්බිලි දහසක් ලබා හික්ෂුසංඝයාට දුන්හ. ඉන්පසු උන්වහන්සේ කම්බිලිදසකකිස්ස නමින් හැදින්විණි. මෙසේ නම් කරන දිනයේ දෙනලද කම්බිලින්, සත්හැවිරිදි කාලයේ දුක් කම්බිලින් සමග කම්බිලි දහසක් බවට පත්විය.

යම්තැනක මදක් දීමෙන් බොහෝ බවට පත්වන, බොහෝ දීමෙන් බහුතරයක් බවට පත්වන තවත් තැනක් බුදුසසුන හැර තැන්නේය. එහෙයින්ම භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, මහණෙනි යම්බඳු අල්පවු දෙයක් දුන්විට බොහෝවෙයිද, හුඟක් දුන්විට බහුතරයක්වෙයිද, මහණෙනි මේ හික්ෂුසංඝතෙමේ එබඳුයයි වදළුසේක. මෙසේ ඒ සාමණේරනම එක් කම්බිලියක් පිදීමේ ආතිසංසයෙන් සත්හැවිරිදි කාලයේම කම්බිලි දහසක් පිදීම සඳහා අවස්ථාව ලැබීය.

මෙසේ දෙවරම වාසයකරන උන්වහන්සේවෙත නිතර කැතිදරුවෝ පැමිණ කථාසල්ලාපයෙහි යෙදෙති. ඉන්පසු උන්වහන්සේට මෙබඳු සිතක් ඇතිවිය. මා මෙහි සිටින විට තැදරුවෝ පැමිණ කථාවේ යෙදෙති. මේ අය සමග මෙසේ ප්‍රමාදවීමෙන් මගේ බලාපොරොත්තු නිසිලෙස ඉටුකරගත නොහැකිය. බුදුරදුන් ළඟට ගොස් කමටහන් ඉගෙනගෙන ආරණ්‍යගතවීම වඩා මැනවි. ඉන්පසු හෙතෙම බුදුරදුන්වෙත පැමිණ රහත්බව දක්වා කමටහන් (භාවනා) කියවාගෙන උපාධ්‍යායයන්ද වැද පාසිවුරුද රැගෙන විහාරයෙන් පිටත්ව, ඉතින් ළඟ තැනක සිටියොත් තැදයෝ මා කැඳවනු ඇතැයි යොදුන් එකසියවිස්සක් පමණ මගගෙවා ගියහ.

ඉන්පසු එක් ගම්දෙරවුටකින් යන අතර එක් මහලු මිනිසෙකු දක, මහා උපාසකතුමනි, මේ පෙදෙසේ ආරණ්‍යකයන් වසනතුනක් ඇද්දැයි විචාළේය. ස්වාමීනි, මෙහි එබඳු තැනක් ඇත. එසේනම් මට එහි

යන පාර කියා දෙන්න. මහලු උපාසකයාට සාමණේරයන් දක පුත්‍රස්තේහය උපන්නේය. ඉන්පසු ඔහු එහි එතුනදී පාර නොකියා ස්වාමීනී, එනු මැනවි ඔබට කියා දෙන්නෙමිසි උන්වහන්සේත් සමග ගියේය. සාමණේරතෙම ඔහු සමග යන අතර අතරමග තානාමල්ඵලවලින් යුක්ත හතරපස් තැනක්ම දක උපාසකතුමනි, මේ කිනමී ප්‍රදේශයක්ද, මේ කිනමී ප්‍රදේශයක්දයි ඇසීය. හෙතෙමේත් ඒ ප්‍රදේශ ගැන කියාදෙමින් තපොවනයට පැමිණ ස්වාමීනී, මේ පහසු තැනකි, මෙහි නවතිනු මැනවයි කියා, ස්වාමීනී, ඔබවහන්සේ කිනමී වන්තහුදයි තම විවාරා හෙට අපේ ගමේ පිටුපිහාට්ටින්නැයි ආරාධනාකොට තමන් ගමටම ගියේය.

එහි ගොස් වනවාසික තිස්ස නමී තෙරණුවෝ අපේ විහාරයට වැඩියෝය. උන්වහන්සේට කැඳබන් ආදිය පිළියෙළ කරන්නැයි මිනිසුන්ට දන්වීය. සාමණේරතෙම ප්‍රථමයෙන් තිස්ස නමී විය. ඉන්පසු පිණ්ඩපාතයක තිස්ස විය. ඊළඟට කම්බිලියකතිස්ස විය. දූන් වනවාසික තිස්සයයි නමී තුනක් ලබා සත්වසරක් ඇතුළත නමී සතරක් ලැබීය. හෙතෙම දෙවෙනි දිනයේ උදයනම ඒ ගමට පිටුපිහා වැඩියේය. මිනිස්සු හික්ෂා පිළිගන්වා වැන්දහ. සාමණේරතෙම, පැපවත් වෙන්වා, දුකින් මිඳෙන්නවා පැවසීය. පිණ්ඩපාතය දුන් එක් මිනිසෙකුටවත් තැවත ගෙවල්වලට යෑමට නොහැකිවිය. සියලු දෙනාම උන්වහන්සේ දෙස බලාසිටියහ. සාමණේරයන්වහන්සේ තමන් යැපෙන පමණකට හික්ෂාව පිළිගත්හ. සියලු ගම්වාසීහු උන්වහන්සේගේ පාමුල ළය තබා වැදහෙව් ස්වාමීනී, ඔබවහන්සේ මේ තෙමස මෙහි වැඩසිටියොත් අපි තුන්සරණෙහි පිහිටා පන්සිල්ගෙන මාසයේ පොහොයදින හතරේ පෙහෙවස්කම්කොට බොහෝ පින් කරගැනීමට හැකිනිසා මෙහි වසනබවට ප්‍රතිඥා දෙනුමැනවැයි ඉල්ලාසිටියහ.

සාමණේරයන්වහන්සේ ඔවුන්ට වන උපකාරය ගැන සිතා ප්‍රතිඥා දී නිතර ඒ ගමෙහිම පිටුපිණිය හැසිරෙන්නාහ. වදින වදින හැමවිටම සුවපත් වෙන්වා දුකින් මිඳෙන්නවා යන පදදෙක පමණක්ම කියා ආපසු යන්නාහ. උන්වහන්සේ එහි පළමු මාසයක් දෙවෙනි මාසයක් ගතකොට තුන්වෙනි මාසය ගතවෙද්දී සිව්පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියාහ. ඉන්පසු පචාරණයෙන් අනතුරුව උන්වහන්සේගේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ බුදුන්වෙත පැමිණ වැද, ස්වාමීනී, මම තිස්ස සාමණේරයන් වෙත යන්නෙමිසි කිහ. ශාරිපුත්‍රය යවයි බුදුන් වදළපසු උන්වහන්සේ තම පිරිවර හික්ෂුන් පන්සියක්ද සමග යන්නාහු ඇවුත් මොග්ගල්ලානයෙනි,

මම තිස්ස සාමණේරයන් ළඟට යන්නෙමි යි කීහ. මුගලන් තෙරණුවෝද ඇවෑමත් මමත් එන්නෙමි යි පන්සියක් හික්මුන් සමග නික්මුණාහුය. මේ ආකාරයෙන්ම මහාකාශ්‍යප, අනුරුද්ධ, උපාලි, පුණ්ණ ආදී සියලු මහාශ්‍රාවකතෙරුන්වහන්සේලාත් පන්සිය බැගින් පිරිවර හික්මුන්ද සමග සතළිස්දහසක් හික්මුහු ගමනට පිටත්වූහ. ඔවුහු එක්සියවිසිගව දුරමග ගොස් ගොදුරු ගමට පිවිසියාහුය.

සාමණේරයන්වහන්සේගේ නිරන්තර උපස්ථායක උපාසකතෙම උන්වහන්සේලාගේ වැඩමවීම ගම්දෙරටුවේදීම දක පෙරගමන්කොට වැන්දේය. ඉන්පසු සැරියුත්තෙරණුවෝ ඔහුගෙන් උපාසකය මේ ප්‍රදේශයෙහි ආරණ්‍යක විහාරයක් ඇදදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, ඇත. එය හික්මුන් සහිතද, රහිතද? ස්වාමීනි හික්මුන් සහිතය. එහි වසන්නේ කවුරුන්ද? ස්වාමීනි, වනවාසිකතිස්ස තෙරුන්වහන්සේයි. එසේනම් අපට එහියන පාර කියා දෙන්න. ඔබවහන්සේලා කවුරුන්ද? අපි සාමණේරයන්වහන්සේ හමුවට ආ අය වෙමු.

උපාසකතෙම බලා ධර්මසේනාපතීන්වහන්සේ ප්‍රමුඛ සියලු මහාශ්‍රාවකයන්වහන්සේලා හඳුනාගත්තේය. හෙතෙම නිරන්තරයෙන් ප්‍රීතියෙන් පිතාගිය සිරුරු ඇතිව, ස්වාමීනි මදක් තවතිනු මැනවයි වේගයෙන් ගමට ගොස් සැරියුත්තිමියන් ප්‍රමුඛ අසුමහාශ්‍රාවකයෝ තම තමන්ගේ පිරිවර සමග සාමණේරයන්වහන්සේ ළඟට ආහ. ඇද පුටු ඇතිරිලි පහන්කෙල් ආදිය රැගෙන ඉක්මනින් පිටත්වෙවියයි උස්හඬින් කියාසිටියේය. මිනිස්සු සැණෙකින් ඇදපුටු ආදියද රැගෙන තෙරුන්වහන්සේලාත් සමගම උන්වහන්සේලා පසුපසින් විහාරයට පිවිසියාහුය. සාමණේරතෙමේ හික්මුසංඝයා හැඳිනගෙන මහතෙරුන් කීපනමකගේ පාසිවුරු රැගෙන වතාවත් කෙළේය. උන්වහන්සේ තෙරවරුන්ට වසනතුන්, සංවිධානය කරන පාසිවුරු පිළියෙළකර තබන අතර රැබෝවිය. සැරියුත්තෙරණුවෝ උපාසකවරුන් අමතා, උපාසකවරුනි ඔබලා දන් යන්න. රැවුණායයි. පැවසූහ. ස්වාමීනි, අද බණ අසන දිනයයි. අද අපි නොයන්නෙමු. බණ අසන්නෙමුයයි කීවාහුය. මින් පෙර බණ අසන්නේ නොලැබිණියයිද කීවාහුය. සාමණේරය එසේ නම් පහන් දල්වා බණ ඇසීම සඳහා කාලසෝභා කරන්නැයි සැරියුත්තෙරණුවෝ කීවාහුය. සාමණේරතෙම එසේ කෙළේය.

ඉන්පසු සැරියුත්තෙරණුවෝ, තිස්ස ඔබේ උපාසකවරු බණ අසනු කැමැත්තමිහයි කියති. ඔවුන්ට බණ කියවයි කීහ. උපාසකවරු එක්වරම නැගී සිට, ස්වාමීනි, අපේ ආර්යයන්වහන්සේ සුවපත්වෙත්වා,

දුකිත්මිදෙන්වා යන මේ දෙපදය හැර වෙනත් ධර්මයක් නොදන්නාහුය. අපට වෙනත් ධර්මකථිකයෙකු දෙනු මැනවැයි කීවාහුය. සාමණේරතෙම රහත්බවට පැමිණ වුවද ඔවුන්ට බණ නොකීවේය.

එදින උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ, සාමණේරය, සුවපත්වන්නේ කෙසේද? දුකිත්මිදෙන්තේ කෙසේද යන මේ දෙපදය මේ උපාසකවරුන්ට අර්ථවශයෙන් පැහැදිලිකර කියාදෙන්නැයි කීහ.

හෙතෙම ස්වාමීනි, යහපතැයි කියා විත්‍රිත චූරිතිපත රැගෙන ධර්මාසනයට නැගී පස්තිකායෙන්ම අර්ථත් කාරණාත් ගෙනහැර පාමින් මහවැස්සක් වසින්නාක් මෙන්ද, වාතුර්දිපික මහාමේඝයක් මෙන්ද ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, බෝධිපාක්ෂිකධර්ම බෙද හදමින් අර්හත්වය කුළුගන්වා ධර්මකථා පවත්වා, ස්වාමීනි, මෙසේ අර්හත්වයට පත්වූ තැනැත්තාට සැප ඇතිවෙයි. අර්හත්වයට පත්වූ තැනැත්තාම දුකිත්මිදෙයි. සෙසුජනයා ජාත්‍යාදිදුකෙන් මෙන්ම නිරයදුක්ඛාදියෙන්ද නොමිදෙන්නෙයයි කීවේය.

සාමණේරයන්වහන්ස, ඔබේ පදකීම අතිශයින්ම විසිතුරුය. දන් සරහඤ්ඤය (මිහිරිකොට කීම) දෙසන්නැයි කීහ. හෙතෙම සරහඤ්ඤ දේශනාවද කෙළේය. උදයන අරුණු නැගෙත්ම සාමණේරයන්වහන්සේගේ උපස්ථායක මිනිස්සු දෙකොටසක් වූහ.

ඇතැම් අය අපි මීට පෙර මෙතරම් කර්කශකෙනෙක් නොදක්කෙමු. මෙතරම් දහම්කථා දතදනත් මෙතෙක්කල් මවුපිය තනතුරේ තබා උවදැන්කරන අයට කෙසේනම් බණ ටිකක් නොකියා සිටිය හැකිදැයි කිපුණාහ. සමහරු අනේ අපට මහත් ලාභයකි. අපි මේ හිමියන්ගේ ගුණයක් හෝ අගුණයක් හෝ නොදනත් උපස්ථාන කෙළෙමු. දන් වනාහි මුත්වහන්සේ සමීපයෙහි බණඅසන්නටත් අවස්ථාව ලැබුවෙමුයයි තුටුපහටු වූහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේද එදවස උදයන ලෝකය බලනසේක් වනවාසිකතිස්සතෙරුන්ගේ උපස්ථායකයන් තමන්ගේ ඤාණදලට ඇතුළත්වනු දක, පිළුවන්නේ කුමක්දැයි ආවර්ජනා කරනසේක්, මෙකරුණ දුටුවාහුය. වනවාසිකතිස්සසාමණේරයන්ගේ උපස්ථායකයන්ගෙන් සමහරු සතුටුවුවාහ. සමහරු කිපුණාහ. මාගේ පුතෙකු වැනි සාමණේරයන් කෙරෙහි කිපුණාහු නිරයට යන්නෝවෙති. එහෙයින් මා එහි යායුතුමයි. මා එහි ගියකල ඒ සියල්ලෝම සාමණේරයන් කෙරෙහි මෙන්සිත් ඇතිකොට දුකිත් මිදෙන්නාහුය.

එගම මිනිස්සුන් හික්මුපංඝයාට ආරාධනා කොට ගමට ගොස් මණ්ඩපයක් කරවා කැඳබත් ආදිය සම්පාදනයකොට අසුන් පනවා සංඝයා වඩින මග බලබලා සිටියෝය. හික්මුහුදු සිරුරු පිළිඳගුම් කොට හික්මාපිණිය හැසිරෙන වේලාවෙහි පිටුපිණිය ගමට වඩින අතර සාමණේරයන් අමතා, තිස්ස ඔබ අප සමගම එන්නෙහිද, නැතහොත් පසුව එන්නෙහිද? ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා වඩින්න, මම වෙනද යන වේලාවටම එන්නෙමි. හික්මුහු පාසිවුරු රැගෙන පිටත්වූහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ ජේතවනාරාමයේදීම සිවුරුපෙරවා පාත්‍රයද රැගෙන එක් විත්තක්ෂණයක් ඇතුළතම ගොස් හික්මුන්ගේ ඉදිරියේ සිටිමින්ම තමා දක්වූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩියේක්යයි සියලු ගම්වැසියෝ කැළඹීගොස් ඒකකෝලාහල විය. ප්‍රීතියෙන් උදම්වූ මිනිස්සු බුද්ධප්‍රමුඛ හික්මුපංඝයා වඩා හිඳවා කැඳ පිළිගත්වා අනුභව කළයුතුදේද පිළිගැන්වූහ. සාමණේරයන්වහන්සේ වළඳ අවසන් වීමට ප්‍රථම ඇතුල්ගමට වැඩියාහ. ගම්වැසියෝ උන්වහන්සේ කැඳවාගෙන ගොස් සකසා දන් පිළිගැන්වූහ. උන්වහන්සේ යැපෙන පමණක් ආහාරගෙන බුදුන් ළඟටගොස් පාත්‍රය බුදුරදුන්ට පිදුහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ තිස්ස මෙතොට ගෙනෙන්නැයි පාත්‍රය පිළිගෙන, ශාරිපුත්‍රය ඔබේ සාමණේරයන්ගේ පාත්‍රය බලන්නැයි තෙරුන්ට පෙන්වූහ. තෙරණුවෝ බුදුන්ගේ අතින් පාත්‍රය ගෙන සාමණේරයන්ටද දී, යන්න තමන්ට ලැබුණුතැන හිඳගෙන බත්කිය කරවයි පැවසූහ.

ගම්වැසියෝ බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්මු පංඝයා වළඳවා බුදුන්ගෙන් අනුමෝදනා කරන ලෙස ඉල්ලා සිටියහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමෝදනා කරන්නාහු උපාසකවරුනි, තුඹලාට මහත් ලාභයක් විය. ඔබලා තමන්ගේ කුලපග සාමණේරයන් නිසා සාරිපුත්‍ර, මොග්ගල්ලාන, කාශ්‍යපාදි අසුමහා ශ්‍රාවකයන් දැකීමේ භාග්‍යය ලැබුවාහුය. මමත් තුඹලාගේ කුලපග සාමණේරනම නිසාම ආවෙමි. බුදුන් දැකීමේ වරයන් මොහු නිසාම ලැබුවාහුය. ඔබහැම හොඳම හොඳ ලාභයක් ලැබුවාහුයයි වදළහ.

මිනිස්සු, අහෝ, අපට මහත් ලාභයක් ලැබුණි. බුදුනුත් මහාසංඝයාත් ආරාධනය කරන්ට, සතුටු කරවන්ට සමත් ආර්යයන් දැකීමේ භාග්‍යය ලැබුව. දන්දීමේ ලාභය ලැබුයයි කියමින් කිපුණුඅය සතුටට පත්වූහ. පැහැදුණු අය වඩවඩාත් පැහැදුණහ. අනුමෝදනා අවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන්පලාදියට පැමිණියාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අසුනින් නැගිට වැඩියාහුය. මිනිස්සු බුදුන් අනුව ගොස් නැවතුණාහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ සාමණේරයන් සමග සමාන දුරකින් වැඩමවමින්

සාමණේරය, මේ ප්‍රදේශය කිනම්ද, මේ ප්‍රදේශය කිනම්දයි මුලින් උපාසකයා විසින් පෙන්වා දුන් ප්‍රදේශ ගැන අසමින් වැඩියාන. සාමණේර තෙමේත් මේ ප්‍රදේශය මෙනමිය, මෙය මෙනමියයි කියමින්ම ගියේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ සාමණේරයන් වසන තැනට වැඩමවා පර්වත මුදුනට නැංගාන. එහි ගියවිට මහමුහුද පෙනෙයි. ශාස්තෘන්වහන්සේ, තිස්සය, පර්වතයට නැගී ඔබ්බොබ බලා කුමක් දකින්නෙහිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මහමුහුද දකිමි. එය දැක කුමක් සිතුවෙහිද?

මා දුකට පත්වූ අවස්ථාවල ඇඬීමෙන් වැගිරවූ කළුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයටත් වැඩියයි මෙය දැක සිතීමි. තිස්සය, ඉතා මැනවි. ඉතා මැනවි. එක් එක් සත්වයා දුකට පත් අවස්ථාවල වැගිරවූ කළුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩිමවෙයි වදුරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළේක:

සිව්වසුරේ ඇති ජලය විකසි
දුකින් පෙළෙන අය හඬා වැටී
හෙළු කළුලුදිය ඊට වැඩියි
මෙකරුණ දකිමින් සිටින ලොවේ
පමාවෙමින් ඇයි ඔබ නවතින්නේ

ඉන්පසු ඔහුගෙන් මෙසේ ඇසූහ: තිස්ස ඔබ වසන්නේ කොහිද? ස්වාමීනි, මේ පර්වතප්‍රාන්තයෙහිය. එහි වසන ඔබ කුමක් සිතුවෙහිද? සසරදී මේ ස්ථානයෙහි මා මැරී කීවරක් නම් ශරීරය දමනට ඇද්දැයි සිතීමි. තිස්සය, ඉතා මැනවි, ඉතා මැනවි. එය එසේමයි. මේ සත්වයන් මහපොළොවෙහි නොමැරුණු තැනක් නම් තැන්නේයයි වදුරා-

උපසාළ්භක නමින් සිට කුසස් දහසක් වාර ගණනින්
මෙතැනම දැවී හඵවිය නොදුටුණු තැනක් ලොව තැන

යමකු වෙත සත්‍යය අභිංසා සංයම දහමත්
දමනයත් එක සේ ඇත්නම් එයයි ලොව නොමැරීම වන්නේ

මේ දුකනිපාතයෙහි උපසාළ්භක ජාතකය වදළහ. මෙසේ පොළොවෙහි ශරීරය දමා මැරෙන සත්වයන් අතරෙහි නොමැරුණු පෙදෙසක මැරෙන්නෙක් නැත. ආනන්දකෙරුන් වැනි අය නොමැරුණු පෙදෙස්වල පිරිනිවන් පාති. ආනන්දකෙරුණුවෝ වනාහි එක්සිය විසි හැටිරිදි කල්හි ආයුෂ කාලය ගැන බලනවිට එය අවසන්වී ඇතිබව දැන සත්වෙහි දිනයෙහි පිරිනිවන් පාන්නෙමියි දන්වාසිටියහ. එපුවත අසා

රෝගිණිනදියෙහි උභය තීරයන්හි විසූ මිනිසුන් අතර මෙහා තීරයෙහි විසූ අය අපි තෙරුන්ට බොහෝ උපකාර කෙළෙමු. අප සමීපයෙහි පිරිනිවන් පාත්තානුයයි කීවාහුය. එහා තීරවාසී මිනිස්සුද අපිත් තෙරණුවන්ට බොහෝ උපකාර කෙළෙමු. උත්චනන්සේ අප සමීපයෙහි පිරිනිවන් පාත්තානුයයි කීවාහුය. තෙරණුවෝ ඔවුන්ගේ කථා අසා දෙතෙරවාසීහුම මගේ උපකාරකයෝය. මේ අය අනුපකාරකයයි කීමට නොහැකියි. ඉතින් මම එහා තීරයෙහි පිරිනිවියොත් මෙහා තීරයෙහි මිනිස්සු ධාතු බෙදගැනීමට ඔවුන් සමග කෝලාහල කරන්නාහුය. ඉතින් පරතීරයෙහි පිරිනිවියොත් මෙහා තීරයෙහි වැසියෝ කලහකරන්නෝය. ඒ කලහය ඇති වන්නේ මා නිසාය. කලහ සංසිදෙන්නෙන් මා නිසාමයයි සිතා මෙහා ඉවුරෙන් එහා ඉවුරෙන් යන දෙපිරිසම මගේ උපස්ථායකයෝය. අනුපකාරකයයි කියන්නේ නැත. මෙහා ඉවුරේ අය මෙහා ඉවුරෙන් එහා ඉවුරේ අය එහා ඉවුරෙන් රැස්වෙන්නායි කිහි.

එයින් සත්වෙහි දිනයෙහි නදියෙහි මැද තල්ගස් සතක් පමණ උඩ අහසේ එරමිණිය ගොතා ඉඳගෙන මහජනයාට ධර්මකථා කියා මාගේ සිරුර මැදින් දෙකට පැළී එක් භාගයක් මෙගොඩක් එක් භාගයක් එගොඩක් වැටේවායි අදිටන් කොට ඉඳගෙනම තේජෝ ධාතුසමවනට සමවැදුණාහ. ගිනිදල් තැගිණි. සිරුර මැදින් පැළී එක් භාගයක් මෙහා ඉවුරෙන් අනිත් භාගය එහා ඉවුරෙන් වැටුණේය. මහාජනකාය හැඩුන. පොළොව උදුරාලන්නාක් වැනි මහා ඇඩුම්භඬක් පැතිරිණි. බුදුන් පිරිනිවිද හැඩුනඬටත් වඩා කාරුණ්‍යකර හඬක්විය.

මිනිස්සු සිව්මසක් හඬමින් වැළපෙමින්, බුදුන් පිරිනිවියත් බුදුන්ගේ පාසිවුරු ගන්නා අනඳතෙරුන් සිටිනිසා බුදුන් ජීවත්වන්නාක් මෙන්විය. දැන් අපේ බුදුන් පිරිනිවියේයයි හඬා වැළපෙමින් ඇවිද්දහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ නැවත සාමණේරයන් අමතා, තිස්ස, මේ වනපියසේ දිවිකොටි ආදීන්ගෙන් බයක් නැද්දයි ඇසුහ. ස්වාමීනි බිය නොවෙමි. එනමුත් ඔවුන්ගේ ශබ්ද අසා වනය පිළිබඳ ඇලුම් ඇති වන්නේයයි කියා සැටක් පමණ ගාථාවලින් වනවර්ණනාවක් කෙළේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ තිස්සයයි ඇමතුහ. ස්වාමීනි, ඇයි? තිස්ස අපි යන්නෙමු. ඔබ එන්නෙහිද, මෙහි නවතින්නෙහිද? මගේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ මාත් රැගෙන යනොත් යන්නෙමි. නවතා ගියොත් නවතින්නෙමි ස්වාමීනි කිය. ශාස්තෘන්වහන්සේ හික්මුන්ද කැටුව වැඩමවුහ. සාමණේරයන්වහන්සේගේ කැමැත්ත නම් නැවතීමටමය. තෙරණුවෝ, එය දැන තිස්ස ඉදින් නවතිනු කැමති නම් නවතින්නැයි

කිහ. හෙතෙම බුදුතුන් සංඝයාත් වැඳ තැවතුණේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවිරමම වැඩියහ.

ධර්මසභාවෙහි කථාවක් ඇතිවිය. අනේ ඒකාන්තයෙන්ම තිස්ස සාමණේරනම දුෂ්කරදෙයක් කරයි.

පිළිසිඳ ගැනීමේ පටන් නැයෝ මංගල සතක දී පත්තියක් හික්ෂුන්ව දියතුමුසු මිහිරි පායාසයෙන්ම දන් දුන්න. පැවිදිවූ පසු ස්වකීය විහාරයෙහි සත්දවසක් දියතුමුසු මිහිරි පායාසයම දුන්න. පැවිදිවී අටවෙනි දවසෙහි ගමට යන අතර දින දෙකක්ම සඵදහසක් සමග පිණ්ඩපාත දහසක් ලැබීය. නැවත එක් දිනක කම්බිලි දහසක් ලැබීය. මෙසේ ඔහු මෙහි වසන කාලයෙහි මහා ලාභසත්කාර ලැබුවේය. දන් එබඳු ලාභසත්කාර හැරදමා කැලැවැදී මිශ්‍රආහාරයෙන් යැපෙයි. තිස්ස සාමණේරයන් කරන්නේ දුෂ්කර දෙයකි.

ශාස්තෘන්වහන්සේ පැමිණ, මහණෙනි, කවර නම් කථාවකින් යුක්තව උත්තාහුදයි විචාරා, මෙනම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙනි. එසේය, ලාභලැබීම නම්වූ මේ ක්‍රමය එකකි. නිර්වාණගාමිණීප්‍රතිපදාව තවත් එකකි. මෙසේ ලාභ ලබන්නෙමි ආරණ්‍යකාදි ධූතංග සමාදාන වශයෙන් ලාභලැබීමේ වන රකින හික්ෂුවට සතර අපායේ දෙරටු විවෘතව පවතී. නිර්වාණගාමිණී ප්‍රතිපදාවෙන් උපන් ලාභසත්කාර හැරදමා ආරණ්‍යයට වැදී උත්සාහයෙන් වැයම් කරන්නේ රහත්බව ලබාගන්නේයයි පූර්වාපර සන්ධිග්‍රහණ දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

ලාභ ලබනු එක කරුණකි
නිවන් යෑම තවත් මගකි
මෙය නිසි ලෙස දැනගන්නා
මේ සසුනේ බුදුසව්වෙකි
සත්කාරය නොකැමති වෙයි
විවේක සුවයට කැමතියි

එහි, අසූඤ්ඤා ලාභපතිසා අසූඤ්ඤ නිර්වාණගාමිණී යනු ලාභලැබීම නම්වූ මේ කරුණ හෙවත් පැවැත්ම එකකි. නිවන් යෑමේ ප්‍රතිපදාව තවත් එකකි. ලාභලබන හික්ෂුව කුඩා හෝ අකුශල කර්මයක් කළයුතු වේ. කායවාක් ආදියෙන් වංකකම් කළයුතු වේ. යම් කලෙක කායාදිද්වාර-යන්ගෙන් කිසියම් වංක ක්‍රියාවක් කරයිද එවිට ලාභ උපදියි. පායාස තලියක, වංක නොකර කෙළින්ම අතදමා උඩට ගන්නාවිට අනේ පායාස ගැටුණු හැටියෙන්ම පවතියි. වංක කොට අතදමා උඩට ගන්නාවිට

පායාසපිණ්ඩය නික්මෙයි. මෙසේ කායවංකාදිය කරනකාලයෙහිම ලාභය උපදියි. අධාරමික ලාභ ඉපදවීමනම් මෙයයි. උපධිසම්පදව, විවරධාරණය, බහුශ්‍රුතබව, පිරිවර, ආරණ්‍යවාසය යන මේ කරුණුවලින් උපන් ලාභය ධාරමික නම්වෙයි. නිවන්මාථී ප්‍රතිපදව පුරන්තා වූ හික්ෂුව විසින් කායවංකාදිය හැරදමිය යුතුයි. අන්ධනොවී සිටියදීත් අද්ධයෙකු මෙන්ද ගොඵවෙක්නොවී ගොඵවෙක් මෙන්ද, බිහිරෙක් නොවී බිහිරෙකු මෙන්ද ක්‍රියාකිරීමට සිදුවේ. කපටිමායාකාරී නොවීමට සිදුවේ.

ඵචමෙතං යනු මෙසේ ලාභ උපදවන ප්‍රතිපදවත්, නිර්වාණගාමිනී ප්‍රතිපදවත් දැන සියලු සංඛත අසංඛත ධර්මයන් අවබෝධකරන අර්ථයෙන් **බුද්ධස්ස** බුදුන්ගේ සවන්අග ඉපදුණු අවවාද යන අර්ථයෙන් අනුශාසනා හෝ ඇසීමෙන් **සාවකො හික්ඛු** ශ්‍රාවක හික්ෂුව සිටිපය සංඛ්‍යාත **සක්කාරං නාහිනන්දෙය්‍ය** සත්කාරයන්ගෙන් සතුටු නොවෙයි. ධාරමික දෙයට දෙස්ද නොකියයි. කායවිචේකාදි **විචේකං** වානුමූභයේ විචේකය උතුම්කොට ගනී.

ඵහි කායවිචේකය නම් කයේ ඵ්කීය භාවයයි. චිත්ත විචේකය නම් අෂ්ටසමාපත්තිහුයි. උපධිවිචේක නම් නිර්වාණයයි. ඔවුනතර කායවිචේකය කුලයන් කෙරෙහි ඇළීම දුරුකරයි. චිත්ත විචේකය කෙලෙස්වල ඇළීම දුරුකරයි. උපධිවිචේකය සංස්කාරයන්හි ඇළීම දුරුකරයි. කාය විචේකය චිත්ත විචේකයට ප්‍රත්‍යය වෙයි. චිත්ත විචේකය උපධි විචේකයට ප්‍රත්‍යය වෙයි. මෙසේත් කියා ඇත. කාය විචේකය වංචකවූ කායාදීන්ටද නෛෂ්ත්‍රමයෙහි ඇළුණුවුන්ටද, චිත්ත විචේකයත් පිරිසිදු සිත් ඇත්තවූන්ට පරමපවිත්‍රත්වයට පැමිණියවූන්ටද, උපධිවිචේකය නිරූපධි පුද්ගලයන්ටද සංස්කාර රහිතවූවන්ටද ඉවහල් වේ යන අර්ථයි. මෙසේ මේ ත්‍රිවිධ විචේකය වැඩෙන්නේය, වෘද්ධියට පැමිණෙන්නේය, පැමිණ වසන්නේය යන අර්ථයි. දේශනාකෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

පසළොස්වන වනවාසික භික්ෂුගෙනුන්ගේ වස්තුවයි

බාලවර්ග වණිතාව නිමිදේය

පස්වන වර්ගයි

නිධිතං ව පවත්තාරං යනාදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘෂත්වහන්සේ දෙවිරම වාසයකරන කාලයේ රාධතෙරුන් අරභයා දේශනා කළසේක.

හෙතෙම ගිහි කාලයෙහි සැවැත්තුවර දුප්පත් බමුණෙකි. හික්ෂුන් ළහ ජීවත් වන්නෙමිසි සිතා විහාරයට ගොස් තණ උගුල්ලාදමීම කරමින් මිදුල් අමදිමින් මුවදෙවීමට පැත් සපයමින් විහාරයෙහිම විසිය. හික්ෂුහු ඔහුට සංග්‍රහකළහ. පැවිදි කරන්ට කැමති නොවෙත්. හෙතෙම පැවිද්ද නොලැබ කෘෂ්ට කෙටිවුචි ගියේය.

ඉන්පසු දිනක ශාස්තෘෂත්වහන්සේ උද්‍යානම ලොව බලනසේක් ඒ බමුණා දක කෙසේදැයි ඔහු ගැන විමසාබලනසේක් ඔහු රහත්වන බව දක, සවස්කාලයේ විහාර වාරිකාවේ භූසිරෙනගමන් බමුණා ළහට ගොස් බමුණ, කුමක් කරන්නෙහිදැයි ඇසූහ. හික්ෂුන්ට වත්පිළිවෙත් කරමින් සිටින්නෙමි ස්වාමීනි කීවේය. ඔවුන්ගෙන් සංග්‍රහ ලබන්නෙහිද? ස්වාමීනි එසේය ආහාර පමණක් නම් ලැබෙයි. එහෙත් මා පැවිදිකරන්නේ නැත.

ශාස්තෘෂත්වහන්සේ මේ කරුණ නිසා හික්ෂුසංඝයා රැස්කරවා එය අසා, මහණෙනි, මේ බමුණාගෙන් උදව් ගත්බව සිහිකළ හැකි කවුරුහෝ ඇද්දැයි ඇසූහ. සැරියුත්තෙරණුවෝ, ස්වාමීනි, මට එය සිහිකළ හැකිය. මා පිඩුපිණිස රජගහතුවර සැරිසරද්දී තමන්ට ලැබුණු හැන්දක් පමණ හික්ෂාව මොහු මට දුන්නේය. මම මොහුගේ මේ පිනගැන සිහිකරන්නෙමිසි කීහ. ඉතින් ශාරීපුත්‍රය ඒ කළ උපකාරය මොහු දුකින් මුදවන්ටතරම් නොවටතේදැයි වදළකල්හි ස්වාමීනි, යහපතැයි මම මොහු පැවිදි කරවන්නෙමිසි ඒ බමුණා පැවිදි කරවූහ. ඔහුට දනශාලාවෙහි ආසනයේළියේ අග ආසනයක් ලැබිණි. එනිසා කැඳබත් ආදියේ අඩුපාඩු නිසා ක්ලාන්තවෙයි. තෙරණුවෝ ඔහු රැගෙන වාරිකාවේ ගියහ. තිරතුරුවම ඔබ මේදේ කළයුතුය, මෙය නොකළයුතුයයි අවවාදනුශාසනා කළහ. හෙතෙම සුවචයෙක් විය. අවවාද මැනවින් පිළිගත්තේය. එහෙයින් ශික්ෂාවෙහි පිහිටුවූ සැටියෙන්ම පිළිපදිමින් කීප දිනකින්ම රහත්විය.

තෙරණුවෝ ඔවුන් රැගෙන බුදුන් ළහට ගියහ. එහි ගොස් වැඳ වැඩහුන්න. පසුව ශාස්තෘෂත්වහන්සේ පිළිසඳර කපාකරමින් කෙසේද ශාරීපුත්‍රය ඔබේ අත්තේවාසිකයා කීකරුදැයි ඇසූහ. එසේය ස්වාමීනි, ඉතාමත්ම සුවචය. යම් දෙසක් කියාදෙනකල නොකීපෙයි. එසේ කීවි

නැත. ශාරීපුත්‍රය, මෙබඳු සඳ්ධිවිහාරීන් ලදහොත් කොපමණ රඳවාගත හැකිදැයි විමසුන. ස්වාමීනි, බොහෝවුවත් රඳවාගතහැකිය. ඉන්පසු දිනෙක දම්පතාවෙහි, සැරියුත් තෙරණුවෝ කතඤ්ඤ කෘතවේදී කෙනෙකි. සැන්දක් පමණ බිහිත් කළ උපකාරය සිහිකොට දුප්පත් බමුණා පැවිදි කළහ. ඔහුට දුනශාලාවෙහි කෙළවර අසුනක් ලැබී ආහර අඩුපාඩු විය. තෙරණුවෝ අවවාදයෙහි දක්ෂයහ. අවවාදයෙහි පිහිටන්නෙකුම ලබති. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔවුන්ගේ කථා අසා මහණෙහි, දන් පමණක් නොව සැරියුත්තෙරණුවෝ පෙරත් කෘතවේදීවූවාහුමයයි කියා එය ප්‍රකටකරනු පිණිස-

නොපසුබට සිත්ඇති
සකුටු සිත්ඇති මහා හමුද
පණ්ඩිතන් සිටියදී
කොසොල් හමුද ඇල්ලී

මෙසේ සම්පත් ඇති
වීරියෙන් වැඩ කරන හික්මුව
නිවන් ලබන රිසියෙන්
කුසල් දහමෙහි යෙදෙමින්
සෑම සංයෝජන නසා
නිවන් පසක් කරන්නේමැයි

යන දුකනිපාතයේ අලීනවිත්ත ජාතකය විස්තර වශයෙන් පැහැදිලි කළහ. එකල්හි වඩුවන් පාදය සුවපත්කරනු සඳහා තමන්ට කළ උපකාරය දැනගෙන, සර්වාංගයම සුදුසු ඇත්පැටවා දුන්, තනිවම හැසුරුණු ඇතානම් සැරියුත්තෙරණුවෝමය. මෙසේ තෙරුන් අරහයා ජාතක කථාව කියා රාධතෙරුන් අරහයා, මහණෙහි, හික්මුව විසින් රාධතෙරුන් මෙන් සුවවටියුතුය. දෙස් පෙත්වා අවවාද කරනවිට නොකිපියුතුය. අවවාද දෙන්නා වනාහි නිධාන පෙත්වන්නෙකු මෙන් දැකියුතුයයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

වැරදි දක දක හොඳ හිහිත්
ඒ වැරදිවලට නිගා කරමින්
පෙත්වා දෙන තැනැත්තා
නිදන් පෙත්වන්නෙකු ලෙස
පිළිගෙන ඔහු බප්තේ නම්
එම ඇසුර යහපත් වේ
එයින් දෙලොවටම සැප සැලසේ

එහි නිධිතං යනු ඒ ඒ තැන නිධන්කොට තිබූ රන්රිදී ආදි පැරණිනිධානයෝයි. පවත්තාරං යනු දුෂ්කර සේ ජීවත්වන දුප්පත් මිනිසුනට අනුකම්පාකොට, එන්න, සැපසේ ජීවත්වීමේ උපායක් කියාදෙන්නෙමිනි නිධාන ඇති තැනට ගෙන ගොස් අතදිගහැර මේවා රැගෙන සැපසේ ජීවත්වෙවයි කියා දෙන්නෙකු මෙන් වර්ජ්ජයයිතං යනු වරද දකින්නෝ දෙදෙනෙකි. මෙයින් මම මොහුට අසාරුප්පාලෙය හැසිරීම ගැන පැකිළීම ගැන හෝ සංඝයාමැද නිග්‍රහකරන්නෙමිනි කටයුතුකරන වැරදි සොයන්නාය, නොදන්නා දෙය දැන්වීමටත්, දන්නා දෙය තවත් නොදිත් කියාදීමටත් ඔහුගේ සිලාදි සම්පත් වැඩිදියුණු කරදීමටත් ඒ ඒ වැරදි දැකීමෙන් ඒ වැරදිවලින් එගොඩවීමේ මග කියාදෙන පසුරක්මෙන් සිටින තැනැත්තායයි දෙදෙනෙකි. මෙහි, එයින් දෙවැන්නා අදහස් කරනලදි. යම්සේ දුප්පත් මිනිසෙකුට මෙය ගනුවයි තර්ජනයෙන් හෝ පහරදීමෙන් හෝ නිධානයක් පෙන්වාදෙන කල කෝප නොකෙරෙයිද, සතුටුවෙයිද එපරිදි එබඳු පුද්ගලයන්ගේ නොගැළපෙන හෝ අතපසුවීම් හෝ දක පෙන්වාදෙන විට කෝප නොවියයුතුය. සතුටු ම වියයුතුය. ස්වාමීනි, මා අතින් බරපතල වරදක්විය. ඔබ මගේ ආචාර්ය උපාධ්‍යායක්කත්වයේ සිට අවවාද කරන්නෙහිය. තැවත තැවතත් මෙසේම කරන්නැයි ඒ තත්ත්වය පවරාදීම කළයුතුය. නිශ්ශය්හවාදීං යනු ඇතැම් කෙනෙක් සද්ධිවිහාරිකයන්ගේ නොසරුප්කම් හෝ අත්වැරදි දක මොහු මට මුවසෝදන පැත් ගෙනදීමාදියෙන් උවදුරන් කරයි. ඉදින් මේ වැරදි කීවොත් ඉන්පසු ඔහුගේ ඒ සැලකිලිනොලැබී පිරිහීමකට පත්විය හැකියයි වැරදි කීමට අපොහොසත්වන්නේ නම් එය නිශ්ශය්හවාදී නම් නොවෙයි. හෙතෙම මේ සසුනෙහි කැලිකසළ වගුරු වන්නෙකි. යමෙක් වනාහි එබඳු වැරදි දක, වරදේ හැටියට තර්ජනය කොට පලවාහරිමින් දඬුවම් දෙමින් වෙහෙරින් එළවමින් හික්මවයිද, මේ නිශ්ශය්හවාදී නම්. හරියට බුදුරදුන් මෙනි. ඒ සඳහා මෙසේත් ප්‍රකාශකොට ඇත. ආනන්ද මම නිග්‍රහ කළයුතුතැන එසේ කළයුතුයයි කියමි. ඒ නිග්‍රහය යමෙකුට සාරවත්ව සිටින්නේය. මෙධාථිං යනු ධර්මය ඇසුරුකොට සංවර්ධනයවූ ප්‍රඥාවෙන් යුත් තැනැත්තාය. තාදිසං යනු එබඳු පණ්ඩිතයෙකු හජනය, සේවනය කළයුතුය. තාදිසං යනු එබඳු ආචාර්යවරයෙකුය. හජමානස්ස යනු අතවැඩියාට සෙයොහො හොති න පාපියො, වැඩිමක්ම වෙයි. පිරිහීමක් නොවෙයි. දේශනාවසානයේ බොහෝදෙනා සෝවාන්එලාදියට පැමිණියාහුය.

පළමුවන රාධතෙරණුවන්ගේ වස්තුවයි.

ඔව්දෙයා අනුසාසෙයා ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරන කාලයේ අස්පථි-පුතබ්බසුක හික්ෂුන් අරභයා දේශනා කළසේක.

දේශනාවේ මුල පටන්ගන්නේ කීටාගිරියෙනි. ඒ හික්ෂුදෙනම අගසව්වත්ගේ සද්ධිවිහාරිකයන්වූ අතර අලජ්ජීන්ද පාපිහික්ෂුන්ද වූහ. ඔවුහු තමන්ගේ පිරිවරහික්ෂුන් පන්සියත් සමග කීටාගිරියෙහි වසන්නාහු මල්පැලෑටි සිටුවති. අනුන්ලවාද සිටුවති. මේ ආදී නොයෙක් අනාවාර කරමින් කුලදුෂණ වැඩද කොට එබඳු ආකාරවලින් උපදවාගන්නා ප්‍රත්‍යාවලින් ජීවිකාව කරමින් ඒ ආවාසය ප්‍රියශීලීහික්ෂුන්ට විසීමට තුසිදුසුතුක් කළහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ එපුවන අසා ඔවුන්ට පබ්බාජනිය නම් විනය කර්මය කරවනු සඳහා (ශාසනයෙන් තෙරපීම) පිරිවර සහිතව සැරියුත්-මුගලන් අගසව් දෙනම අමතා ශාරීපුත්‍රවරුනි, ඔබ දෙපළ යන්න, ඔවුන් අතර යම්කෙනෙක් ඔබ කියන දේ නොඅසන්නම් ඔවුන්ට පබ්බාජනිය කර්මය කරන්න. යමෙක් ඔබ වචන පිළිගනින්නම් ඔවුන්ට අවවාද අනුශාසනා කරන්න. අවවාද අනුශාසනා කරනවිට එය අපණ්ඩිතයන්ට අප්‍රිය වේ. පණ්ඩිතයන්ට ප්‍රිය වෙයි. මනාපවෙයි යනුවෙන් පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

ඔවා අනුසාසනා බොරුබස් බැහැර කොටලා
කියන විට සත්දනහට එය බෙහෙවින්ම ප්‍රියවේ
අසත්ජනයන්හට කිසිම විට ප්‍රිය නොවේ එදහම්

එහි ඔව්දෙයා යනු උපත්කථාව හෝ සිද්ධිය ගැන සඳහන් කරමින් කථාකිරීමයි. නූපත් අයස ආදිය හිතසුව නොවන්නේය ආදී වශයෙන් අනාගතයද පෙන්නුම්කරමින් කරන්නේ අනුශාසනාවයි. සම්මුඛයෙහි කියාදීමත්, අසම්මුඛයෙහි දූතයෙකු යැවීමෙන්, හසුනක් යැවීමෙන් හෝ කිරීම අනුශාසනා නම්වේ. වරක් කීම අවවාදය නම්. නැවත නැවත කියන්නේ අනුශාසනා නම්. අවවාදකරමින් කීම අනුශාසනා නම්. මෙසේ ඔව්දෙයා අනුසාසෙයා අසබ්භාව යනු අකුසල් දහමින් දුරුකරලීමත්, කුසල් දහමිහි පිහිටුවීමත් යන අර්ථයි. සංඝ භි සො පියො හොති යනු මෙබඳු පුද්ගලයෙකු බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ට ප්‍රියවෙයි. යම් කෙනෙක් දහම තේරුම් නොගෙන, පරලොචිත් ඉවත්නොවී ආමිස

ගැනම සිතමින්, ඒ දෙය බලාසිටිමින් ජීවත්වීම පිණිස පැවිදිවුවෝ වෙත්ද ඔවුන් උදෙසා අසක්කං යනු ඒ අවවාද අසන්නා, අනුශාසනා අසන්නා එය අසමින්ම ඔබ අපගේ උපාධ්‍යාය නොවෙයි. ගුරුවරයාද නොවෙයි. ඔබ අපට අවවාද කරන්නේ ඇයි? ආදි වශයෙන් මුළු තමැති ආයුධයෙන් අනිමිත් විදිමින් අප්පියෝ නොකිකි අප්පිය බවට පත්වේ යනුයි.

දේශනා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. සැරිසුන් මුගලන් දෙනමත් එහි ගොස් ඒ හික්ෂුන්ට අවවාද අනුශාසනා කළහ. සමහරු අවවාද පිළිගෙන මනාකොට පැවතුම් ඇතිකර ගත්හ. සමහරු සිවුරු හැරදමුහ. සමහරු පබ්බාජනිය කමියට භාජනවුහ.

දෙවන අස්සපි පුනඛබ්බකයන්ගේ වස්තුවයි.

6. 3

න හපේ පාපකෙ මිත්තෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්-වහන්සේ දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි ඡන්තතෙරුන් අරභයා දේශනා කළසේක.

ඒ ඡන්ත ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ. 'මම අපේ ආර්යපුත්‍රයන්වහන්සේ සමග මහහිනික්මන් කොට මෙහි ආවෙමි. ඒකාලයේ වෙනකිසිවෙක් සිටියේ නැත. දැන් මම ශාරීපුත්‍රවෙමි. මම මුගලන් වෙමි. අපි අගසව්වෝ වෙමු'යි කියමින් එහෙමෙහෙ ඇවිදිනිසි අගසව්වන්ට ආක්‍රෝෂ පරිභව කරයි. බුදුහු හික්ෂුන්ගෙන් එපුවන අයා ඡන්තතෙරුන් කැඳවා අවවාද කෙරෙහි. හෙතෙම ඒ වේලාවේ නිහඬව සිට නැවත ගොස් තෙරවරුන්ට ආක්‍රෝෂකෙරෙයි. මෙසේ තෙවෙනිවර දක්වා බණින අවස්ථාවල කැඳවා අවවාද කර, ඡන්ත ඔය අගසව්දෙනම ඔබේ කල්‍යාණ මිතුරෝය. උතුම් පුරුෂයෝය. මෙබඳු කලණමිතුරන් සේවනය කරන්න, භජනය කරන්න-යයි වදාරා දහම්දෙසනසේක් මේ ගාථාව වදළහ:

පටිකාර මිතුරන් හැර
යහ මිතුරන්ම බජනුයෙ
කලණ මිතුරන් සොයා ගොස්
උතුම් මිතුරන්ම සෙවිය යුතුවේ.

එහි අර්ථය නම්:- කායදුශ්චරිතාදී අකුසල කර්මයන්හි ඇළුණු අය පාපමිත්තා පාපමිත්‍ර නම්වෙති. මං පැහැරීම් ආදීවූ හෝ එක්විස්සක් වූ නුසුදුසු ජීවිකාවක්හි හෝ අයෝග්‍ය වැඩවල යොදවන්නෝ පුරිසාධමෝ පුරුෂාධමයෝ වෙති. මේ දෙපක්ෂයම පාපමිත්‍රයෝද පුරුෂාධමයෝද වෙත්. ඔවුන් හජනය, පයිරුපාසනය සේවනය නොකළයුතුය. මෙයින් පිටත්අය කලණුමිතුරෝත් සත්පුරුෂයෝත් වෙති. ඔවුන් හජනය පයිරුපාසනය කළයුතුය. දේශනා කෙළවර බොහෝ දෙනා යෝවාත්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

ජන්ත ඒ අවවාද අසාත් නැවතත් හික්ෂුන්ට ආක්‍රෝෂ පරිභව කෙළේය. සෙසු හික්ෂුහු නැවතද ඒ බව දන්වූහ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, මහණෙනි, මා ජීවත්ව සිටියදී ජන්ත හික්මවන්ට නොහැක්කේය. මා පිරිනිවන් පෑ පසු හික්මවිය හැකියයි වදරා, පිරිනිවන් කාලයෙහි ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුණුවන් විසින්, ස්වාමීනි, ජන්තතෙරුන් පිළිබඳව අප කෙසේ පිළිපැදියයුතුදැයි ඇසුවිට, ආනන්ද ජන්තට බ්‍රහ්මදණ්ඩය පැමිණවිය යුතුයයි අණදුන්හ. හෙතෙම ශාස්තෘත්වහන්සේ පිරිනිවන් පෑකල්හි, බුදුන් විසින් අණ කරනලද බ්‍රහ්මදණ්ඩය පැනවූබව අසා දුක්චි, සිතේ වේදනාව ඇති කරගෙන, තෙවරක්ම ස්වාමීනි, මා නොනැසුව මැනවයි යාඥකොට, මැනවින් වත් සපුරා නොබොහෝ කලකින්ම පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියේය.

තුන්වන ජන්තතෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

ධම්මපිති සුඛං සෙති ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘත්වහන්සේ දෙවරම වාසය කරන කාලයේ මහාකප්පිතතෙරුන් අරභයා දේශනා කළසේක. මේ එහි පිළිවෙළ කථාවයි:

අතීතයෙහි ආයුෂ්මත් මහාකප්පිතතෙම පියුමතුරා බුදුන්හමුවෙහි කළ ප්‍රාර්ථනා ඇතිව සසර සැරිසරමින් බරණැස සමීපයෙහි එක් ජේෂ්ඨකාර ගමක ජේෂ්ඨකාර දෙටුවාබවට පත්වී උපන්නේය. එකල දහසක් පමණවූ පසේබුදුවරු අටමසක් හිමවන වැස අනතුරු සිවුමස ජනපදවල වසති. උන්වහන්සේලා වරක් බරණැස සමීපයෙහි බැස සෙනුසුන් ඉදිකිරීමට අත්උදවී ඉල්ලා පසේබුදුවරයන් ආබව අසා එහි ගොස් ආ කරුණ විමසා ස්වාමීනි, අද ඉඩක් නැත. හෙට අපේ වජ්‍රමගුල් දිනයයි. තුන්වෙනිදිනයේදී කරන්නෙමිසි කියා පසේබුදුවරයන්ට ආරාධනාත් නොකරම ගියේය.

පසේබුදුවරු වෙත තැනකට යමුයි වැඩියාහුය. එවේලෙහි දෙටු පේෂකාරකයාගේ භාය්‍යාව කිසියම් වැඩක් සඳහා බාරාණයියට යන්නී ඒ පසේබුදුවරයන් දෑක වැඳ ස්වාමීනි, ආය්‍යියන්වහන්සේලා මේ අවේලාවේ ආවේ ඇයිදැයි ඇසුවාය. එසේ අයා මුලපටන් ඒ කථාපුවත දත සැදහවත් නුවණැති ස්ත්‍රියක් හෙයින් ස්වාමීනි, හෙට අපෙන් ආහාර ගනුමැනවැයි නිමන්ත්‍රණය කළාය. සහොදරිය අපි බොහෝ දෙනෙකිසි කීවිට, ස්වාමීනි, කොපමණක්දැයි ඇසුවාය. දහසක්පමණය. ස්වාමීනි, මේ ගමේ දහසක් පමණ ශිල්පීහු වෙති. එක එක්කෙනා එක එක තමකට හික්මාව දෙනු ඇති. එනිසා අපේ හික්මාව ඉවසනු මැනවි. මාම ඔබවහන්සේලාට වාසස්ථානද කරවන්නෙමිසි කීවාය. පසේබුදුවරු ආරාධනය පිළිගත්හ.

ඇ ගමට ගොස් හඬනගා, මම දහසක් පමණවූ පසේබුදුවරයන් දෑක දනට ආරාධනා කෙළෙමිසි කීවාය. ආර්යයන්ට හිඳිනා අසුන් පිළියෙළ කරවි. කැඳ බත් ආදිය සම්පාදනය කරවි. ගම මැද මණ්ඩපයක් කරවා අසුන් පනවා දෙවෙනි දිනයෙහි පසේබුදුවරුන් වඩා හිඳුවා ප්‍රණීත බොජුන් වළඳවා බත්කිස අවසානයේ ඒ ගම සියලු ස්ත්‍රීන් කැඳවා ඔවුනුත් සමග පසේබුදුවරුන් වැඳ තෙමසක් මෙහි වසනබවට ප්‍රතිඥා දෙනුමැනවයි ප්‍රතිඥාලබාගෙන නැවතත් ගමට ගොස් උස්හඬින් මෙසේ කීවාය:

මැණිවරුනි, පියවරුනි, එක් එක් පවුලකින් එක් පුරුෂයකු බැගින් වැ ආදිය රැගෙන කැලැවටගොස් දවදඩු ගෙනවුත් ආර්යයන්ට වාසස්ථාන කෙරෙත්වා. ගම්වැසියෝ ඇගේ අවවාදය පිළිගෙන එකඑක්කෙනා එක් එක් නිවාසය බැගින් රාත්‍රීස්ථාන දිවාස්ථානවලින්යුත් පත්සල් දහසක් තනා තමතමන්ගේ පත්සලෙහි වස්විසූ පසේබුදුවරයන්වහන්සේ කෙරෙහි ම උපස්ථාන කළහ. වස් විසූකල තමතමන්ගේ පත්සල්වල වස්ඵලශ්‍රීණු පසේබුදුවරුන්ට තුන්සිවුරු හා වැසියළු සාදවයි එකඟකරවාගෙන එක් එක් තමකට දහසක් බැගින් වටිනා තුන්සිවුරු දෙවීය. පසේබුදුවරු වස්වැස අනුමෝදනාකොට වැඩියාහ.

ග්‍රාමවාසීහුත් මේ පින්කම් කොට එයින්වූනව තවතිසා භවනයෙහි ඉපිද ගණදේවපුත්‍රයන්යයි තම්ලඳහ. ඔවුහු එහි දිවසැපත් අනුභවකොට කාශ්‍යප බුදුන් සමයෙහි බරණැස කෙළෙඹි ගෙවල්වල උපන්න. දෙටු පේෂකාරතෙම දෙටුකෙළෙඹියාගේ සුත්‍රයාවිය. භාර්යාවද ඒ දෙටුකෙළෙඹියාගේම දුව වූවාය. ඒ සියලුදෙනාම පරතුලයට යන්නාහු ඔවුනොවුන්ගේ ගෙවල්වලටම ගියාහුය.

ඉන්පසු දිනක බුදුරදුන් දහම්දෙසනිසි විහාරයෙහි සෝමණිය කරනලදි. ඒ අයා සියලු කෙළෙඹියෝ බණ අසමුයයි භාර්යාවන්ද කැටුව විහාරයට ගියාහුය. ඔවුන් විහාරය මැදට පැමිණිකල වැස්සක් පටන්ගත්තේය. ඒ අයගේ කුලපග හෝ නැයන්වන්නාවූ හෝ යාමණෝරාදි, සිටියාහු නම්, ඔවුහු ඒ ඒ පිරිවෙන් ආදියට පිවිසියාහුය. ඔවුහු තමන්ට එබඳුතැන් තැනිහෙයින් පිවිසීමට තැන් තැනිව විහාරභූමිය මැදම සිටියාහුය.

ඉන්පසුදෙටු කෙළෙඹියා ඔවුන් අමතා, අපටවූ විප්‍රකාරය බලවි. කුලපුත්‍රයන් මෙයින්ම උප්පාදියුතුයයි කීවේය. ඔබතුමා කුමක් කරන්නෙහිද? අපි විශ්වාස දයක තැනක් තැනි හෙයින් මේ විවිළියර තත්වයට පැමිණියෙමු. සියලු ධනය එකතුකොට පිරිවෙනක් කරමු. ආර්යයෙහි, යෙහෙකැයි දෙටුකෙළෙඹියා දහසක් දුන්නේය. සෙස්සෝ පන්සිය බැගින් දුන්න. ස්ත්‍රීහු තුන්සිය බැගිනි. ඔවුහු ඒ ධනය බුදුන්ට වැඩසිටීම සඳහා එකතු කොට දහසක් කුළුගෙවලින් වටවූ, මහා ආරාමයක්කරන්ට ආරම්භ කළහ. නවකර්මාන්තය මහත්වූ හෙයින් එකතුකළ ධනය නොපොහොතා නිසා මුලින්දුන් ධනය මෙන් භාගය බැගින් තැවතත් එකතුකළහ. ආරාමයේ වැඩ අවසන්වූ පසු විහාරපූජාව කරමින් බුද්ධප්‍රමුඛ සංඝයාට සන්දිනක් මහදන්දී විසිදහස් හික්ෂුන්ට තුන්සිවුරු පිළියෙළකළහ. දෙටු කෙළෙඹියාගේ බිරිඳ සැමට සමකොට තමා නුවණ මෙහෙයවා විශේෂ පූජාවක් බුදුරදුන් උදෙසා කරන්නෙමිසි අනෝජාමල් පාට දහසක්වටිනා සඵලක් සමග අනෝජාමල් බදුනක්ද ගෙන අනුමෝදනා කාලයෙහි බුදුන්පාමුල තබා, ස්වාමීනි උපනුපත් හැමතැන අනෝජාමල් වර්ණයෙන්ම මගේ සිරුර යුක්තවේවා. අනෝජා යන්නම මගේ නාමයවේවායි පැතුවාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ එසේමවේවායි අනුමෝදනා කළසේක. ඒ හැමදෙනාම ආයු ඇතිනාක් සිට එයින් චූතව දෙව්ලොව ඉපිද මේ බුද්ධොත්පාද කාලයෙහි දෙව්ලොවින් චූතව දෙටුකෙළෙඹියා කුක්කුටවනි නගරයෙහි රාජකුලයක ඉපදී මහා කප්පිනරජ යනනමින් ප්‍රකටවිය. සෙස්සෝ ඇමති කුලවල උපන්න. දෙටු කෙළෙඹියාගේ බිරිඳ මදුරට සාගල නුවර රාජකුලයෙහි උපන්නාය. ඇගේ සිරුර අනෝජාමලක වර්ණයෙන් යුක්තයි. අනෝජායයි ඇ නම්කරනලදි. සෙසු ස්ත්‍රීන්ද ඇමතිකුලවල ඉපදී වැඩිවිය පැමිණ ඒ ඒ ඇමතිපුතුන්ගේ ගෙවල්වලටම ගියාහුය. ඒ සියල්ලෝ රජසම්පත් වැනි සම්පත් අනුභවකළහ.

යම් දිනක රජු සර්වාලංකාරයෙන් සැරසී ඇතුළුවනැහි හැසිරෙයිද, එකල සෙස්සෝද එපරිද්දෙන්ම සැරසී රජුන් සමග හැසිරෙත්. රජු අසෙකුපිට හෝ රථයකින් යන්නේ නම් ඔවුහුද එසේම ගියාහ. මෙසේ ඔවුන්

එකතුව කළ පින්බලයෙන් එකතුවම සම්පත් අනුභව කළහ. රජුට වාල, වාලවාහන, පුෂ්ප, පුෂ්පවාහන, සුපත්තයයි අශ්වයන් පස්දෙනෙක් සිටියෝය. රජු ඔවුන්ගෙන් සුපත්ත නම් අසුපිට නැගීයයි. අනිත් සතරදෙනා හසුන්ගෙනයෑම සඳහා අසරුවන්ට දෙනලදි. රජු උදසනම ඔවුන් කවාපොවා, යව්, යොදුන් දෙක තුනක් හෝ ඇවිද බුදුන් දහම් සඟුන් උපන්බවක් දැනගෙන මට යහපත් ආරංචියක් රැගෙන එවයි පිටත්කරහරියි.

ඔවුහු ප්‍රධාන වාසල්දෙරටු සතරින් නික්මී යොදුන් දෙකතුනක් ඇවිද සුදුසු ආරංචියක් නොලැබ ආපසු එති. ඉන්පසු දිනක රජු අසුපිට නැගී ඇමති දහස පිරිවරා උයනට යන්නේ ක්ලාන්ත භාවයට පත් පත්තියක් වෙළඳුන් නගරයට ඇතුල්වනු දක, මොවුහු මාර්ගයෙහිදී තෙහෙට්ටු වුවෝය. දුරසිට පැමිණියාහුය. ඒකාන්තයෙන්ම මොවුන්ගෙන් එක යහපත් ආරංචියක් අසාගන්නෙමියි ඔවුන් කැඳවා තෙපි කොහි සිට එන්නනුදයි ඇසීය. දේවයන්වහන්ස, මෙයින් යොදුන් එක්සියවියසකට පමණ දුරින් සැවැත් නම් නුවරක් ඇත. අපි එහි සිට එන්නෙමුයි කීවාහුය. තොපගේ දේශයෙහි කිසියම් සසුනක් තිබේද? දේවයිනි, වෙන කිසිවක් නම් නැත. සම්මාසම්බුදුහු නම් පහළවී සිටිති. රජු එකල්හි පස්වණක් ප්‍රීතියෙන් පිනාගිය පිරුරු ඇතිව කිසිවක් සලකාගත නොහැකිව මොහොතක් ගෙවා, දරුවනි, කුමක් කියවිදයි නැවත විචාළේය. දේවයිනි, බුදුරදුහු පහළවී සිටිති. රජු දෙවෙනි තෙවෙනි වරක් නිහඬව සිට සිටිවෙනි වර දරුවනි, කුමක් කියවිදයි අසා, දේවයිනි, බුදුන්ලොව පහළවුහයි අසා දරුවනි, තුඹලාට ලක්ෂයක් තිළිණ දෙමියි කියා, තවත් කිසියම් සසුනක් ඇද්දයි විමසීය. දේවයන්වහන්ස ධර්මයත් පහළවී ඇතියි පැවසුවිට එයද අසා පෙර පරිදිම තෙවරක් කල්හැර සිටිවෙනි වර ධම්ම යන පදය කීකල තුඹලාට තවත් ලක්ෂයක් තෘග දෙමියි කියා තවත් සසුනක් ඇද්ද දරුවෙනියි ඇසුවිට, එසේය දේවයිනි, සංඝරත්නයත් පහළවී ඇතැයි පැවසූහ. රජු එයත් අසා පෙර පරිදිම තෙවරක් කල් ගතකොට සිටිවෙනි වර සංඝ යන පදය කීකල තුඹලාට තවත් ලක්ෂයක් තෘග දෙමියි කියා ඇමතියන් දහස දෙස බලා දරුවනි, දන් කුමක් කරන්නනුදයි ඇසීය. දේවයන්වහන්සේ කුමක් කරන්නනුද? දරුවනි, මම බුදුන් උපන්නේය, දහම උපන්නේය, සංඝයා උපන්නේයයි අසා එකතින් නොතවතින්නෙමි. බුදුන් උදෙසා ගොස් පැවිදිවන්නෙමියි කීය. දේවයිනි, අපිත් ඔබ සමගම පැවිදිවන්නෙමුයි ඔවුහු කීවාහුය.

රජු රත්පටියක අකුරු ලියවා වෙළඳුන් අමතා, අනෝජා නම් දේවිය තුඹලාට තුන් ලක්ෂය දෙනවා ඇත. ඉන්පසු මෙයත් කියන්න. රජු

සියලු සම්පත් ආබේනුවෙන් මුද්‍යාන ලදී. ඒවා භාරගෙන සැපයේ සිටින්න. ඉදින් නුඹලාගෙන් රජු කොහිදැයි ඇසුවොත්. බුදුන් ළඟ පැවිදිවීමට ගියේයයි දන්වන්න. ඇමතිගේද තමතමන්ගේ බිරියන්ට ඒ අයුරින්ම හසුන් යැවූහ.

රජු වෙළෙන්දන් පිටත්කර යවා ඇමතියන් දහස පිරිවරා එකෙණෙහිම නික්මුණේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් එදින උදෑසන ලොව බලනයේක් පිරිවර සහිත මහාකප්පින රජුන් දක, මේ කප්පින වෙළෙන්දන් හමුවෙහි තුන්සරණය උපන්බව අසා ඔවුන්ගේ වචනය සඳහා ලක්ෂ තුනකින් පුද රාජ්‍යයන් හැර ඇමතියන් දහසකුත් පිරිවරා ගෙන මා උදෙසා පැවිදිවනු කැමැත්තෙන් හෙට නික්මෙන්නේය. හෙතෙම පිරිවර සහිතව රහත්බවට පැමිණෙන්නේය. මොහුට පෙරගමන් කරන්නෙමියි දෙවෙනි දවස් කුඩාගමක ගම්මුලාදනියාට පෙරගමන් කරන සක්විති රජකුමෙන් තමන්ම පාසිවුරු රැගෙන එක්සිය විසියොදුනක් පෙරගමන්කොට වතුහාගා නදී තීරයෙහි නුගරුකමුල සවණක්රැස් විහිදුවමින් වැඩනුන්නේය.

රජුද එන අතර එක් නදියක් වෙත පැමිණ මේ නදිය කිනමිදැයි ඇසීය. දේවයන්වහන්ස, එය අරවච්ඡ නම්. දරුවනි, මෙය කෙතරම් විශාලද? ගැඹුරින් ගව්වකි. පළලින් ගව්වකි. මෙහි නැව හෝ පසුරු හෝ ඇද්ද? නැත දේවයන්වහන්ස, නැව ආදිය ගැන බලා සිටින අපි ජාතිජරා මරණාදියට ළඟාවන්නෙමු. මම නිසැකවම තුන්සරණය උදෙසා නික්මුණෙමි. ඒ නිසරණයේ අනුහසින් මට මේ ජලය ජලයක් මෙන් නොවේවායි නිසරණ ගුණ මෙනෙහි කොට ඉකිපි යො හගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධොයි බුද්ධානුස්සතිය සිහිකරමින් අසුන් දහසත් පිරිවරත් සමග දියමතුපිටට පැන්නේය. අශ්වයෝ ගල්මතුපිට යන්නාක් මෙන් පැන ගියහ. කුරවල අග පමණක් තෙමිණි. හෙතෙම නදියෙන් එතරව ඉදිරියට යන්නේ තවත් නදියක් දක මෙහි නම කිමෙක්දැයි ඇසීය. දේවයන්වහන්ස, එය නිලවාහිනී නම්වෙයි. මෙහි ප්‍රමාණය කෙසේද? ගැඹුරින් පළලින් අධියොදුනක් පමණි දේවයනි. සෙස්ස පෙරසේමය. ඒ නදිය දක ස්වාක්ඛාතො හගවතා ධම්මො ආදි ධම්මානුස්සතිය සිහිකරමින් පැන්නේය.

ඒ නදියත් ඉක්මවා යනවිට තවත් නදියක් දක මෙහි නම කුමක්දැයි ඇසීය. දේවයනි, එය වන්දුහාගා නම්, මෙහි ප්‍රමාණය කෙසේද? ගැඹුරෙන් පළලින් යොදුනකි. සෙස්ස පෙරසේමය. ඒ නදිය දක සුප්පිපත්තො හගවතො සාවකසංඝෝ'යයි සංඝානුස්සතිය සිහිකරමින්

ප-ත්තේය. බුදුන්ගේ සිරුරින් නිකුත් සවණක්දැස් දුටුවේය. නුගරූපක් අකුඳෙබල්කොළ ආදිය රත්වත්පාවත් දිස්විය. රජු, මේ ආලෝකය චක්‍රයාගේ නොවෙයි, සූර්යයාගේද නොවෙයි. බ්‍රහ්මනාගස්‍රපර්ණාදි අතිකෙකුගේත් නොවෙයි. ඒකාන්තයෙන්ම බුදුන් උදෙසා එන හෙයින් මහාගෞතම බුදුන් විසින් මා දක්නාලද්දේම වෙමි. හෙතෙම පළමුකොටම, එවේලේම අසුපිටින් බැස නැමුණු සිරුරු ඇතිව රශ්මිඅනුසාරයෙන් බුදුන්වෙත පැමිණ රත්හිරියල් වතුරක ගිලෙන්නාක් මෙන් බුදුරැස් අතරට පිවිස බුදුන් වැඳ ඇමති දහසක් සමග එක්ත්පසෙක හිඳගත්තේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔහුට දනකපාදි පිළිවෙළකපාව වදළහ. දේශනාවසානයෙහි ඔහු පිරිවරත් සමග සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියේය.

ඉන්පසු සියල්ලෝ තැනිට පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ කුලපුතූන්ට සෘද්ධිමය පාසිවුරු ලැබෙන්නේදැයි විමසා බලනයෙක්, මේ කුලපුත්‍රයෝ පසේබුදුවරයන් දහසක් නමකට සිවුරු දහසක් දුන්හ. කාශ්‍යප බුදුන් කාලයෙහි හික්ෂුන් විසිදහසකට සිවුරු විසිදහසක් දුන්හ. මොවුන් සෘද්ධිමය පාත්‍ර සිවුරු ලැබීම පුදුමයක් නොවේයයි සලකා දකුණුඅත දිගහැර මහණෙකි, මෙහි එව්. බඹයරවාසය වසව්. මෑතවත් දුක් කෙළවර කර ගනිවියයි වදළහ. ඔවුහු එව්ටම අවපිරිකර දරාගත් සැටවස් පිරුණු තෙරවරුන් මෙන්වී අහසට පැනනැගී අහසින් බැස බුදුන් වැඳසිටියාහුය.

යට සඳහන් කළ වෙළෙන්දෝත් රජගෙදරට ගොස් රජු තමන් එවු බව දන්වා, දේවිය, මෙහි එන්නැයි කීකල්හි එහි ඇතුළට ගොස් ආචාරකොට එක්පැත්තක සිටියාහුය. ඉන්පසු දේවිය, දරුවෙහි කුමක් සඳහා ආවාහුදැයි ඇසුවාය. අපි රජු විසින් ඔබවෙත එවන ලද්දෝවමිහ. දේවිනි, අපට ලක්ෂකුනක් දෙනු මැනවැයි කීහ. දරුවෙහි, ඔබ කියන්නේ ඉතා විශාල මුදලක් ගැනය. ඔබ රජු වෙනුවෙන් කුමක් කරන ලදද? කුමක් කිරීමෙන් ඔබ රජුන් පහදවා ගන්නාලද්දේද? මෙතෙක් ධනයක් ඔබට දෙන්නේ ඇයිදැයි විමසුවාය.

දේවීන්වහන්ස, අපි වෙත කිසිවක්ම නොකෙළෙමු. එක් පුවතක් පමණක් දැනුම් දුන්නෙමු. දරුවනි, එය අපටත් කියා දිය හැකිද? දේවිනි, දැන්විය හැකිය. එසේනම් දරුවනි, කියව්. දේවිනි, බුදුන් ලොව පහළවිය යනුයි. ඇද ඒ අයා පෙරපරිදිම ප්‍රීතියෙන් පිනාගිය සිරුරු ඇතිව තෙවරක් කිසිවක් සලකාගත නුහුණුව සතරවෙතිවර බුද්ධ යන පදය අයා, දරුවනි, මේ පදය අයා රජ කුමක් දුන්නෙහිද? දේවිය, ලක්ෂයක් දුන්නේය. මෙතරම් වටිනා පණ්ඩුඩයක් දුන් තොපට ලක්ෂයක්

දීමෙන් රජු විසින් කරනලද්දේ නොගැළපෙන ක්‍රියාවකි. මම දන් නොපට මගේ දුප්පත් තිලිණයක් හැටියට තුන්ලක්ෂයක් දෙමි. ඉන්පසු නොප රජුන්ට තවත් කුමක් දන්වන ලදද? ඔවුහු මේ මේ කරුණුයයි අතින් ධම්ම සංඝ යන රත්න පිළිබඳ විස්තරයද කීවාහුය.

දේවිය, පෙර පරිදිම ප්‍රීතියෙන් පිනාගිය සිරුරු ඇතිව තෙවරක්ම කිසිවක් සලකාගත නොහැකිව සිට සතරවෙනි වරත් ලක්ෂ තුන බැගින් දෙවුවාය. මෙසේ සියලු ධනය ලක්ෂදෙළොසක් ලැබුහ. ඉන්පසු දේවිය, දරුවනි රජු දන් කොහිදයි ඇසුවාය. දේවිය, බුදුන් ළඟ පැවිදිවන්නෙමියි ගියේය. ඔහු මට කිනම් පණිවුඩයක් දුන්නේදයි ඇසුවාය. සියලු රජසැපත ඔබට භාර කෙළෙහිය. ඔබ කැමති පරිද්දකින් ඒ සැප අනුභවකරන්නැයි කියාය. දරුවනි, ඒ සමඟ ගිය ඇමතියෝ කොහිද? දේවිය, ඒ සියල්ලෝද රජුනුත් සමඟ පැවිදිවන්නෙමුයි ගියාහුය.

දේවිය ඔවුන්ගේ භාර්යාවන් කැඳවා, මෑණිවරුනි, නුඹලාගේ ස්වාමීපුරුෂයෝ පැවිදි වන්නෙමුයි රජුන් සමඟ ගියාහුය. දන් තෙපි කුමක් කරන්නාහුදයි ඇසුවාය. දේවිය, කිම ඔවුන් අපට කිසියම් පණිවුඩයක් එවුවාහුදයි ස්ත්‍රීහු ඇසුහ. ඔවුන්ගේ සියලු සම්පත් නුඹලාට භාර කොට, කැමති පරිද්දකින් ඒ සම්පත් භුක්ති විදින ලෙසද දන්වා එවා තිබේ.

දේවිය දන් ඔබ කුමක් කරන්නෙහිද? මෑණිවරුනි, ඔහු රජකෙනෙකුත්වී මගනොවේදීම ලක්ෂතුනකින් තිසරණය පුද සම්පත් කෙළපිඩක් මෙන් සලකා හැරදමා පැවිදිවන්නෙමියි පිටත්ව ගියේය. මා විසින් ත්‍රිවිධරත්නයේ ආරංචිය ලබා තවලක්ෂයකින් පුදන ලද්දෙමි. මේ සම්පත් තමී රජුට පමණක් දුක් නොවෙයි. මටත් දුක්ම වෙයි. රජු ගැසු කෙළපිඩක් දණින් සිට කටෙන් ගන්නේ කවරෙක්ද? සම්පත්වලින් වැඩක් නැත. මමත් බුදුන් ළඟට ගොස් පැවිදිවන්නෙමියි කීවාය. දේවිය අපිත් ඔබ හා සමගම පැවිදිවන්නෙමුයි යෙසු ස්ත්‍රීහුද කීවාහුය. මෑණිවරුනි ඔබට එය කළහැකිද? දේවිනි, එසේය. මෑණිවරුනි එසේතමී එවුයයි රියදහසක් සුදුනමී කරගෙන රියවලට නැගී ඔවුන් සමඟ පිටත්වී අතරමග පළමුවෙනි නදිය දක රජු විවාළාක් මෙන් අසාබලා සියලුපුවත් අසා රජු ගියමග දැනගනිවුයයි කියා සොයනවිට අසුන් ගිය මගම සොයවුයයි කිව්ව, අසුන් ගිය පාරක් දක්නට නැතැයි කීවාහුය.

රජු ත්‍රිවිධ රත්නය උදෙසා තික්මී සත්‍යක්‍රියාකොට ගියේයයි සිතා, මමත් ත්‍රිවිධරත්නය උදෙසා පිටත්වී ආවෙමි. මටත් ඒ තෙරුවන්ගේ

ආනුභාවයෙන් මේ ජලය ජලයමෙන් නොවේවායි තුන්සරණේ ගුණ සිහිකොට රිය දහස පිටත් කළාය. ජලය ගල්මතුවිටක් සේ විය. රියවල අග්‍රයනුත්, රෝදවල නිම්වළලුත් පමණක් තෙවුණේය. මේ ක්‍රමයෙන්ම අතින් නදි දෙකෙහි එතරවූහ.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඇගේ ආගමනය දක තමන් සම්පයෙහි සිටි හික්මුන්ටත් නොදනෙන සේ, පෙර සේම පෙරගමන් කළසේක. ඇද ඉදිරියට යන්නී බුදුසිරුරින් නිකුත් රැඳී දක එසේම සිතා බුදුන් ළඟට පැමිණ වැද එකත්පසෙක හිඳ ස්වාමීනි, මහාකප්පින ඔබවහන්සේ උදෙසා පිටත්විය. ඔහු මෙහි ආවේයයි සිතමි. ඔහු දැන් කොහිද, අපටත් පෙන්වනු මැනවැයි ඉල්ලුවාය. හිඳගත්ත. මෙහිදීම ඔහු දකගත හැකිය. ඒ සියලුදෙනා තුටුපහටුව මෙහිම හිඳගෙන ස්වාමිවරුන් දකින්නෙමුයි හිඳගත්තාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔවුන්ට පිළිවෙළ කථාව දේශනා කළසේක. අනෝජා දේවිය දේශනාවසානයෙහි පිරිවරත් සමග සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියාය. මහාකප්පින තෙරණුවෝ ඔවුන්ට දෙසූ දහම අසාසිට පිරිවරත් සමග පටිසම්භිද සහිත රහත්ඛවට පැමිණියාහුය. ඉන්පසු භාග්‍යාවතුන්වහන්සේ ඔවුන්ට ඒ හික්මුන් පෙන්වූහ.

ඒ ස්ත්‍රීන් එහි පැමිණි විගසම, තම සැමියන් කහවත් ඇඳ, හිස්මුඩුකොට පෙන්නුවහොත්, ඔවුන් සිත් ඒකග්‍රතාවකට නොපැමිණෙන්නේය. එනිසාම මගඵලවලටද නොපැමිණෙන්නාහුයයි නොපෙන්වූහ. එනිසා අවලඟුද්ධාවෙහි පිහිටිකල ඔවුන්ට රහත්ඵලයටපත් ඒ හික්මුන් පෙන්වූහ. ඒ ස්ත්‍රීහුත් උන්වහන්සේලා දක පසහපිහිටුවා වැඳ ස්වාමීන්වහන්ස, ඔබවහන්සේලාගේ නම් පැවිදිවීම මස්තකප්‍රාප්තවියයි කියා බුදුන් වැඳ එක් පැත්තක හිඳ පැවිද්ද ඉල්ලූහ. මෙසේ කීපසු ශාස්තෘන්වහන්සේ උත්පලවණ්ණා හික්මුණියගේ ආගමනය ගැන සිතුවේකැයි සිමහරු කියති. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ උපාසිකාවන් අමතා සැවතට ගොස් හික්මුණි ආරාමයේදී පැවිදිවියයි වදළහ.

ඔවුහු අනුක්‍රමයෙන් වාරිකාවේ හැසිරෙමින් මගදී මහාජනයා ගෙනආ සත්කාර සම්මාන විඳිමින් එක්සියවිය යොදුන්මග ගෙවා හික්මුණි ආරාමයෙහිදී පැවිදිවී රහත්ඛවට පත්වූවාහුය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් හික්මුන් දහසත් සමග අහසින්ම දෙවිරමට වැටිමවූහ. එහිදී වනාහි ආයුෂ්මත් මහාකප්පින තෙරුන්වහන්සේ, රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථානවලදී, අනේ සැපයි අනේ සැපයි යනුවෙන් ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශකරමින් හැසිරෙති. හික්මුහු ඒඛව බුදුන්ට දැන්වූහ. ස්වාමීනි, මහාකප්පින තෙරණුවෝ, අනේ සැපයි අනේ සැපයි කියමින් ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශකරමින් හැසිරෙති. එය තමන්ගේ

රාජසෑප අරභයා කරන ප්‍රකාශයකිසි අපි දිනමු. ශාස්තෘන්ටහන්සේ උන්වහන්සේ කැඳවා, කප්පින ඔබ කම්සෑප රජසෑප අරභයා ප්‍රීතිවාක්‍ය කියනබව ඇත්තදැයි විචාළහ. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, ඒ කම්සෑප රජසෑප අරභයා මාතුළ උදනයක් හෝ අනුදනයක් හෝ උපදින්නේද යන්න ඔබවහන්සේම දන්නාසේකැයි කීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ, මහණෙනි, මාපුත් මහාකප්පින කම්සෑප රජසෑප ගැන ප්‍රීති වාක්‍ය ප්‍රකාශ නොකරයි. මගේ පුතාට ධර්මප්‍රීතියත්, ධර්මරතියත් (ඇළීම) උපදියි. හෙතෙම අමාමහනිවන් අරභයා මෙසේ උදන් අනන්තේයයි පූර්වාපර සන්ධි ගළපා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ.

පැහැදුණු සිතෙහි වන
දැනුම ප්‍රීතිය සැපත ගෙන දෙයි
නුවණැතියන් දුටු දහමෙහි
නුවණැතියා සද පවතී

එහි ධම්මපීති යනු ධර්මය බොන්නායි. ධර්මය බොන්නේය යන අර්ථයි. ධර්මය කියන දෙය කැඳ ආදිය මෙන් භාජනයකින් බීමට නොහැකිය. නවවිධවූ ලොකෝත්තර ධර්මය නාමකයෙන් ස්පර්ෂකෙරෙමින් ආරම්භ වශයෙන් අවබෝධකරමින් මැනවින් පිරිසිදු දැනගැනීම් වශයෙන් දුක්බාදි ආර්යසත්‍යයන් සැබෑලෙස අවබෝධකරගැනීම ධර්මය පානය කිරීමයි. සුඛ-සෙති යනු දේශනාමාත්‍රයක් පමණි. සිව්දුරියව්වෙහි සැපසේ වාසයකරයි යනු අර්ථයි. විජ්ජසන්නෙන යනු නොකැළඹුණු උපක්ලේශයන්ගෙන් මුක්තව, මිදී යනුයි. අරියජ්ජවේදිකෙ යනු බුද්ධාදි ආර්යයන් විසින් මැනවින් දැනගත් සතිපට්ඨානාදි හේදගත සත්තිස්බෝධිපාක්ෂික ධර්මයනුයි. සද් රමති යනු මෙබඳු දහම් ප්‍රීතියක් නිසා ඉතා පැහැදිලි සිතින් වාසයකරන්නේ පාණ්ඩිත්‍යයෙන් යුක්තව සැමකල්හි ඒ ධර්මයෙහි ඇළෙයි. අභිරමණය කෙරෙයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන් ආදි මාර්ගයන්ට පැත්වූහ.

සතරවන මහාකප්පින තෙරුණුවන්ගේ වස්තුවයි.

උදකං හි නයන්ති තෙක්තිකා ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වැඩවාසයකරන සමයෙහි පණ්ඩිත සාමණේරයන් උදෙසා දේශනාකරන ලදි.

අතීතයෙහි කාශාප සම්මාසම්බුදුරජාණන්වහන්සේ විසිදහසක් හික්කුන් පිරිවරා බරණ්සට වැඩිසේක. මිනිස්සු තමන්ගේ ශක්තිප්‍රමාණයෙන් අටදෙනා දහදෙනා ආදි වශයෙන් එකතු වී ආගන්තුක දනාදිය දුන්හ. දිනක් බුදුරජාණන්වහන්සේ බත්කිස අවසානයෙහි මෙසේ අනුමෝදනාවක් කළහ. උපාසකවරුනි, මේ ලෝකයෙහි සමහරු, තමන්සතු දේම දියයුතුය. අනුන්ගෙන් වැඩක් නැතැයි අනුන් සම්මාදන් නොකරම දන්දෙති. ඔවුහු උපනුපත් තත්හි හෝග සම්පත් ලබන්. පිරිවර සම්පත නොලබන්. තව සමහරු අනුන්ගෙන් සම්මාදම් ගනිත්. තමන් වියදම් නොකරයි. එසේ දෙන තැනැත්තා උපනුපත් තත්හි පිරිවර සම්පත් ලබයි. හෝගසම්පත් නොලබයි. තවත් කෙනෙක් තමනුත් නොදෙත්. අනුනුත් සම්මාදන් නොකරත්. ඔහු උපනුපත් තත්හි හෝග සම්පතත්, පරිවාර සම්පතත් යන දෙකම නොලබන්. හෙතෙම සැමද ඉළුල්කෑමෙන් ජීවත්වෙයි. තව කෙනෙක් තමනුත් දෙත්. අනුනුත් හවුල් කර ගනිත්. හෙතෙම උපනුපත් තත්හි හෝග සම්පතත්, පිරිවර සම්පතත් යන දෙකම ලබයි.

ඒ අයා ළඟ සිටි එක් තුවණැති පුරුෂයෙක්, මේ සම්පත් දෙකම ලැබෙන පිළිවෙළකට මම කටයුතු කරමි යි සිතුවේය. හෙතෙම බුදුන් වැද ස්වාමීනි, හෙට මගෙන් ආහාර ගනුමැනවැයි ආරාධනා කෙළේය. ඔබට කොපමණ හික්කුන් අවශ්‍යද? ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේගේ පිරිවර හික්කුන් කෙනෙක්ද? හික්කුන් විසිදහසකි. ස්වාමීනි, සියලුදෙනාවහන්සේම සමග හෙට මගෙන් හික්කාව ගනු මැනවයි කීය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ආරාධනය භාරගත්හ. හෙතෙම ගමට ගොස් මැණිවරුනි, පියවරුනි, මම හෙට දවස සඳහා බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කුසංඝයාට නිමන්ත්‍රණය කෙළෙමි. ඔබලාට යම්කිසි හික්කුපිරිසකට දියහැකි නම් ඒ පමණට දන් පිළියෙළ කරන්නැයි දන්වා හැසිරෙන්නේ තමතමන්ගේ ශක්තිය ගැන සිතා අපි දහ තමකට අපි විසිතමකට, අපි සියක් තමකට, අපි පන්සියක් තමකටයයි කිකල්හි සියල්ලන්ගේ වචන අනුව මුලපටන් කොළයක ලියා පැවරීය.

එකල්හි ඒ නගරයෙහි ඉතා දිළිඳු බැවින් මහදුගියායයි ප්‍රකට එක් පුරුෂයෙක් විය. හෙතෙම තමන් ළඟට ආ ඒ දුගියා දැක, යහළු

මහදුගිය, මම හෙට දනය පිණිස බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ෂුසංඝයාට ආරාධනා කෙළෙමි. හෙට නගරවාසීහු දන් දෙති. ඔබ හික්ෂුන් කීනමකට දනය දෙන්නෙහිද? යහළුව, හික්ෂුන්ගෙන් මට වැඩක් නැත. හික්ෂුන්ගෙන් වැඩ ඇත්තේ ධනවතුන්ටය. මට හෙට කැඳ පිණිස යහල් නැළියක් පමණුවත් නැත. මම බැලමෙහෙවරකොට ජීවත්වෙමි. ඉතින් මට හික්ෂුන්ගෙන් වැඩක් නැත. සම්මාදන් කරවන්නා වෘක්ක වියයුතුය. එහෙයින් ඔහු දුගියා විසින් තැනැයි කීවේ නමුදු නිහඬව ආපසු නැවත් යහළු මහදුගිය, මේ නගරයෙහි හොඳ ආහාර වළදවමින් සියුම් වස්ත්‍ර හැඳ නන්බරණින් යුක්ත, සිරියහන්වල නිදන බොහෝදෙනා සම්පත් වළඳති. ඔබ වනාහි දවස්කුලී කොට කුස පිරෙන තරමටවත් ආහාර නොලබන්නෙහිය. මෙසේ තිබියදීත්, මා පෙර කිසිපිනක් නොකළ හෙයින් දන් කිසිවක් නොලබමියයි නොදන්නෙහි නොවේද? දනිමි ස්වාමීනි, එසේනම් දන් යම්කිසි පිනක් නොකරන්නේඇයිද? ඔබ තරුණයි. බලසම්පන්නයි. ඇයි ඔබ බැලකොට හෝ ශක්ති පමණින් දනයක්දීම නුසිදුසිද?

මහදුගියා ඔහු එසේ කියද්දීම මහත් සංවේගයට පැමිණ, මටත් එක් හික්ෂුවකට කොළයක් ලියන්නැයි කුමක් හෝ කුලීවැඩක් කොට එක තමකට දනය දෙන්නෙමියි කීවේය. අතින් තැනැත්තා එක තමකට ලියන්නේ ඇයිදැයි නොලිවේය. මහදුගියාත් ගෙටගොස් බිරිඳ අමතා, සොදුර, නගරවාසීහු හෙට සංඝදාන දෙති. මමත් එකතමකට දෙන්නෙමියි සම්මාදන් කරවන්නාට කීවෙමි. අපිත් හෙට එක් තමකට දන් දෙමුදැයි කීවේය. බිරිඳද අපි දිළිත්දෝයි. ඔබ පොරොන්දුවූයේ ඇයිදැයි නොකියා ස්වාමීනි, ඔබ කෙළේ යහපත් දෙයකි. අපි පෙරත් කිසිවක් නොදී දන් දිළිඳුව සිටිමු. අපි දෙන්නාම කුලියක්කොට එක් තමකට දන්දෙමුයි දෙදෙනාම ගෙදරින් පිටත්ව බැලකරන තැනකට ගියාහුය. මහසිටුවරයා, මහදුගියා දක, මොකද යහළු මහදුගිය කුලීවැඩක් කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. ආර්යයෙනි. එසේය. කුමක්ද කරන්නේ? ඔබ කියන වැඩක් කරන්නෙමි. එසේනම්, මම හෙට දෙතුන්සියක් හික්ෂුන්ට දන් වළඳවන්නෙමි. එන්න, දරපලා දෙවයි වෑ පොරෝ ගෙනවුත් දෙවිය. මහදුගියාද තදකොට අමුඩය ගසා මහත් උත්සාහයෙන් වෑය හැර දමා පොරොව ගනිමින්, පොරොව තබා වෑය ගනිමින් දර පලයි.

ඉන්පසු සිටුවරයා යහළුව, අද ඔබ ඉතාමත් උත්සාහයෙන් වැඩ කරන්නෙහිය. ඒ කුමන කරුණක් නිසාද? ස්වාමීනි, මම අද එක් හික්ෂුවක් වළඳවන්නෙමියි කීය. ඒ අසා සිටුවරයා පැහැදුණු සිහින්,

අනේ මොහු දුෂ්කර දෙයක් කරයි. මම දුෂ්පතෙක්මිසි නිහඩ බවට නොපැමිණ බැලමෙහෙකොට එක් හික්කුවක් වළඳවන්නෙමිසි කියයි යනුවෙන් සිතීය. සිටුබිරිඳත් ඔහුගේ භාර්යාව දක මැණියනි, කිනම් වැඩක් කරන්නෙහිදැයි අසා ඔබ භාරකරන මිතුරු වැඩක් කරන්නෙමිසි කිකල්හි, වංගෙඩි ශාලාවට රැගෙන ගොස් කුලු මොල්ගස් ආදිය දෙව්වාය. ඇ නටන්නියක මෙන් කුටුපහටුව වී කොටයි. වී පෙළීමද කරයි.

ඉන්පසු සිටුබිරිඳ, මැණියනි, ඔබ ඉතා සතුටින් වැඩ කරයි. කාරණය කුමක්දැයි ඇසුවාය. ආර්යාවනි, මේ බැලමෙහෙ කොට මාත් එක් හික්කුවක් වළඳවන්නෙමිසි කීවාය. ඒ අසා සිටුබිරිඳත් අනේ මැ දුෂ්කර දෙයක් කරන්නියයි පැහැදුණාය. සිටුවරයා, මහදුගියා දර පැඳු කාලයෙහි, මේ ඔබේ බැලයයයි සහල්තැලි සතරක් දෙවා, මේ මා සතුටෙන් දෙන කොටසයි තවත් සතරතැලියක් දෙවීය.

හෙතෙම ගෙට ගොස් බිරිඳ අමතා, මම බැලකොට සහල් ලැබුවෙමි. ඒවා බත් පිණිස යොදගත හැකිය. ඔබ ලැබූ බැලයෙන් දී තෙල් දර කුළුබඩු ආදිය ගන්නැයි කීය. සිටුබිරිඳත් ඇට ගිනෙල් පිරවූ බඳුනක් දී කුළුබඩුද පිරිසිදු භාල් තැලියක්ද දෙවීය. මෙසේ දෙදෙනාට සහල්තැලි පහක් ලැබුණේය. ඔවුහු දියයුතු ද අපට ලැබුණේයයි කුටුපහටුව උදයනම අවදිවූහ. බිරිඳ මහදුගියාට ස්වාමීනි, යන්න. කොළවර්ග සොයාගෙන එවයි කීවාය. හෙතෙම ඇතුළු වෙළඳ සැලෙහි කොළවර්ග නොදක ගංතෙරට ගොස් අද ආර්යයන්ට හෝජන දීමට ලැබුණේයයි ප්‍රීතියෙන් ගායනා කරමින් කොළ රැස් කරයි. මහදුලක් දමා සිටි කෙටුලෙක් ඒ ශබ්දය අසා මහදුගියාගේ වියයුතුයයි සිතා, ඔහු කැඳවා, කිනම් කරුණක් නිසා අද සතුටින් ගායනා කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. යහළුව කොළපලා එකතු කරන්නෙමිසි කීය. එයින් කරන්නේ කුමක්ද? එක් හික්කුවක් වළඳවන්නෙමි. අනේ, සැපයේ සිටින ඒ හික්කුව තොපගේ පලාකොළ වළඳන්නෙහිද? යහළුව, කුමක් කරන්ටද, මේ සොයාගත් කොළවලින් වළඳවන්නෙමි. එසේනම් මෙහි එව, යහළුව කුමක් කරන්ටද?

මේ මසුන් රැගෙන, පාදයක් අගනා, පාදභාගයක් අගනා, කහවණුවක් අගනා ආදී වශයෙන් මාළුවැල් තනන්නැයි කීවේය. හෙතෙම එසේ කෙළේය. ඇමුණු ඇමුණු මාළුවැල් ආරාධනය කළ හික්කුන්ගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස තගරවැසියෝ ගෙනගියහ. ඔහු මාළුවැල් තනනනා සිටිද්දීම පිඬුසිභා වඩින වේලාවද පැමිණියේය. හෙතෙම වේලාව ගැන සලකා, යහළුව මේ පිඬුපිණිස හික්කුන් වඩින වේලාවයි. එනිසා මම යන්නෙමිසි කීය. තවත් මාළුවැල් ඉතිරිව තිබේද? යහළුව නැත. සියල්ල

අවසන් විය. එසේනම්, මම මගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස වැල්ලේ වැළඳ රෝහිත මසුන් සතරදෙනෙක් ඇත. හික්කුන් වළඳවනු කැමැත්තෙහි නම් ඒ මසුන් ගෙනයවයි ඔහුට ඒ මසුන් දුන්නේය.

එදවස ශාස්තෘෂත්වහන්සේ උදසනම ලොව බලනසේක් ඒ මහදුගියා තමන්ගේ ඤාණදලට ඇතුළත්වූ බව දක කුමක් වන්නේදැයි විමසා බලන්නේක්, මහදුගියා එක් හික්කුවක් වළඳවන්නෙමිසි භාරයාවත් සමග ඊයේ බැළමෙහෙවර කෙළේය. කවර නම් හික්කුවක් ලබන්නේදැයි සිතා මිනිස්සු ලියාගත් පිළිවෙළට හික්කුන් වැඩමවා තමන්ගේ ගෙවල්වල වඩාහිඳුවා ගන්නාහ. මහදුගියාට මා හැර වෙනත් හික්කුවක් නොලැබෙන්නේයයිද දුටුවහ. බුදුවරු නම් දුගියන් කෙරෙහි අනුකම්පාව දක්වන්නෝය. එහෙයින් උදසනම සිරුරුකිය නිමවා මහදුගියාට සංග්‍රහ කරන්නෙමිසි ගඳකිළියට පිවිස වැඩහුන්නේක.

මහදුගියා මසුන් රැගෙන ගෙට පිවිසෙද්දී ශක්‍රයාගේ පණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය උණුසුම් අයුරක් දක්වීය. ශක්‍රතෙම කුමක් නිසා මෙසේ වීදැයි සලකාබලන විට ඊයේ මහදුගියා එක් හික්කුනමකට දන් දෙන්නෙමිසි තම බිරිඳක් සමග බැළමෙහෙවර කෙළේය. කිනම් හික්කුවක් මොහුට ලැබේදැයි බැලූ විට මොහුට වෙනත් හික්කුවක් නොලැබෙයි, ශාස්තෘෂත්වහන්සේ මහදුගියාට සංග්‍රහ කරන්නෙමිසි ගන්ධකුටියෙහි වැඩහුන්නේක්, මහදුගියා තම ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් කැඳබත් වෙනත් කැවිලිවර්ග බුදුන්ට පිළිගන්වමිසි සිතයි. මා මහදුගියාගේ ගෙදරට ගොස් බත්පිසීමි ආදී වැඩ කරදීම ඉතා මැනවයි සිතා වෙනත් වෙසකින් ඔහුගේ ගේ සම්පයට ගොස් කිසියම් කුලීවැඩක් කරන්ට ඇද්දැයි ඇසීය. මහදුගියා ඔහු දක යහළුව ඔබ කිනම් කර්මාන්ත කරන්නෙහි දැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, මම නැම වැඩක්ම දන්නෙමි. මා නොදන්නා ශිල්පයක් නම් නැත. යටත්පිරිසෙයින් කැඳබත් සම්පාදනය පවා දන්නෙමි. ඔබට කළයුතු වැඩය කුමක්ද?

යහළුව, ඔබලවා කරවා ගත යුතු වැඩක් ඇති නමුත් ඒ සඳහා ගෙවිය යුතු බැළයක් මාළඟ නැත. ඔබට අවශ්‍ය වැඩය කුමක්ද? මම එක් හික්කුවකට දනය දෙනු කැමැත්තෙමි. උන්වහන්සේට කැඳබත් පිළියෙළ කර ගැනීමට බලාපොරොත්තු වෙමි. ඉදින් හික්කුනමකට දනය දෙන්නෙහි නම් මට බැළයෙන් කම් නැත. මටත් පින් අවශ්‍ය නිසායයි කීය. යහළුව එසේනම් ඇතුළට එන්න. හෙතෙම ඔහුගේ ගෙට පිවිසී සහල් ආදිය ගෙන්වා ගෙන, දන් ඔබ යන්න. තමන්ට ලැබුණු හික්කුව කැඳවාගෙන එන්නැයි ඔහු පිටත්කරහැරියේය.

දහසංවිධායකයාත් කොළයේ ලියාගත් ආකාරයෙන්ම ඒ ඒ ගෙවල්වලට හික්කුන් යැව්වේය. මහදුගියා ඔහු ළඟට ගොස් මට ලැබුණු හික්කු වූ දෙත්තැයි ඉල්ලීය. හෙතෙම ඒ වේලාවෙහි එය මතක්වී, මම ඔබ වෙනුවෙන් හික්කු වක් වෙන්කොට තැනැයි කීය. මහදුගියා තියුණු අවියකින් බඩට ඇත්තාක් මෙන්, යහළුව, කුමක් නිසා, මා තසන්නෙහිද? මම ඊයේ නූඹ සමග දත් දෙන්ට සම්මාදන් වීම්. බිරිඳත් සමග බැලමෙනෙකොට බලා සොයා ගංතෙර ඇවිද ආවෙමි. මට එක් හික්කු වක් දෙවයි හිසඅත් බැඳගෙන හඩා වැළඳුණේය.

මිනිස්සු එතැනට රැස්ව මේ කිමෙක්දැයි මහදුගියාගෙන් ඇසුවාහුය. හෙතෙම ඒ කරුණ පැවසීය. ඔවුහු දහසංවිධායකයාගෙන්, යහළුව, බැලමෙනෙ කොට හික්කු තමකට හික්කාව දෙවයි ඔබ මොහු සම්මාදන් කරවීම සත්‍යදැයි ඇසූහ. ආර්යයෙහි ඒ එසේයයි කීය.

මෙතරම් හික්කුන් ගණනක් දහය සඳහා සංවිධාන කරන ඔබ මොහුට හික්කු වක් නියමකර නොදීමෙන් කරනලද්දේ බරපතල වැරද්දකි. ඔහු ඔවුන්ගේ වචනයෙන් අත්දමන්දවී ඔහු අමතා, යහළු මහදුගියාණනි, ඔබ මා නොතසව. ඔබේ මේ කාරණය නිසා මම මහත් වෙහෙසට පත්වීම්. මිනිස්සු ලේඛනයෙහි ලිවූ ආකාරයෙන් තම තමන්ට නියමවූණු හික්කුන් කැඳවාගෙන ගියහ. තමන්ගේ ගෙදර වැඩසිටි හික්කු වක් ආපසු හරවාදීම කළ නොහැක්කකි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මුව සෝදා ගත්ධකුටියෙහිම වැඩසිටියේක් රජ යුවරජ සෙන්පති ආදීහු බුදුන් ගඳකිළියෙන් නික්මෙන විට පාත්‍රය රැගෙන යමුයි බලා සිටියහ. බුදුවරු දුප්පතුවට අනුකම්පා කෙරෙහි. විහාරයට ගොස් ස්වාමීනි, මම දුප්පතෙක්මි. මට සංග්‍රහ කළ මැනවැයි බුදුන් වදුව. ඉදින් ඔබට පිත ඇත්නම් ඒකාන්තයෙන්ම ලබන්නෙහියයි කියා හෙතෙම විහාරයට ගියේය.

වෙනත් දිනවල බඩගිනි නිසා පැමිණෙන මහදුගියා දුටු අතින් අයත් යුවරාජමහාරාජාදීහුත් ඔහු අමතා, මහදුගිය, තවමත් බත්වේලාව ආවේ නැත. කුමක් නිසා එහි යන්නෙහිදැයි ඇසූහ. හෙතෙම ස්වාමීනි, තවමත් බත්වේලාව නොවන බව මම දනිමි. මම බුදුන් වදින්ට යන්නෙමියි කියමින් ගොස් ගත්ධකුටියේ උළුවහු එළිපත්තලඩි හිස නිසා පසහපිහිටුවා වැඳ ස්වාමීනි, මේ නගරයෙහි මට වඩා දුප්පතෙක් නැත. අවශ්‍යයෙන්ම මට සංග්‍රහ කරනු මැනවියයි කීවේය.

ශාස්ත්‍රානවහන්සේ ගඳකිළියේ දොර හැර පාත්‍රය ගෙන ඔහු අත තැබූහ. ඔහුට සක්විතිරජකම ලැබුණාක් මෙන් විය. රාජස්වරාජාදීහු ඔවුනොවුන්ගේ මුහුණු බලාගත්හ. මහදුගියාට ශාස්ත්‍රානවහන්සේ දුන් පාත්‍රය මොනම ඉසුරුමකෙකුට හෝ ගත නොහැකිය. ඔවුහු මෙසේ කීහ. යහළු දුග්ගතය, බුදුන්ගේ පාත්‍රය අපට දෙව්. තොපට මෙපමණ ධනයක් දෙන්නෙමු. ඔබ දුප්පත්ය. ධනය ගනුව. ඔබට පාත්‍රයෙන් වැඩක් නැතැයි කීවාහුය. මහදුගියා, නැත. මමම බුදුන් වළඳවන්නෙමි යි කිය. සෙස්සෝ එය ඉල්වා පාත්‍රය නොලබා නැවතුණහ.

රජ මෙසේ සිතිය, මහදුගියා ධනයෙන් පොළොඹවන්නේ නමුත් බුදුන්ගේ පාත්‍රය නොදෙයි. බුදුරදුන්ද තමන්ම දෙන ලදහ. පාත්‍රය කිසිවෙකුටත් ගතනොහැකිය. මොහුට එතරම් දියහැකි දෙයකුත් නැත. මොහු කුමක් හෝ දෙයක් දුන්කල බුදුනුත් වැඩමවා ගෙන රජගෙදරට ගොස් මා උදෙසා සම්පාදිත ආහාර දෙන්නෙමි යි සිතා බුදුරදුන් සමගම ගියේය.

සක්දෙව් රජුන් කැඳබත්පලා ආදිය පිළියෙළ කොට බුදුරදුන්ට වැඩ සිටීමට සුදුසු අසුනකුත් පතවා බලාසිටියේය. මහදුගියා බුදුරදුන් වැඩමවාගෙන අවුත් ස්වාමීනි ගේ කුළට වඩින්නැයි කීවේය. ඔහු වසන ගෙය කුඩාය. මිටිය. නොනැමී ඇතුළට යානොහැක. බුදුවරු ගෙයකට පිවිසෙනකල නැමී නොපිවියෙහි. පිවිසෙනකල ගෙයම මහපොළොව යටට හෝ උඩට යයි. මෙය උත්වහන්සේලාගේ දන්දීමේ ඵලයයි. නැවත නික්මී ගියකල සියල්ල මුලින් තිබුණු ප්‍රකෘතියටම පැමිණෙයි. එහෙයින් බුදුරජාණන්වහන්සේ හිටගෙනම ගෙට ඇතුල්වී ශක්‍රයා පැනවූ අසුනෙහි වැඩසිටියේක.

බුදුන් වැඩහිඳි කල්හි රජ, යහළු මහදුගිය, ඔබ අප ඉල්ලා සිටියදීත් බුදුන්ගේ පාත්‍රය නුදුන්නේය. දන් ඔබ බුදුන් උදෙසා පිළියෙළ කළ දනයන්කාර කෙබඳුද? ඉන්පසු ශක්‍රයා කැඳබත් ආදිය ඇති භාජන විවෘත කොට පෙන්වීය. ඒවාහි මිහිරි සුවඳ මුළුතුවර පුරා පැතිරීගියේය. රජු කැඳබත් ආදිය බලා බුදුරදුන්ට මෙසේ දන්වා සිටියේය. ස්වාමීනි, මම මහදුගියාගේ දනවස්තුව කෙසේ වේදැයි සිතා, ඔහු දන් දුන්කල ඔබවහන්සේ රජගෙදරට වැඩමවා මා වෙනුවෙන් පිළියෙළ කළ ආහාරය පිළිගත්වන්නෙමි යි මෙහි ආවේමි. එහෙත් මම මීට පෙර මෙබඳු ආහාරයක් දක නැත්තෙමි. මා මෙහි සිටීම මහදුගියාට කරදරයකි. මම යන්නෙමි යි බුදුන් වැඳ යන්ට ගියේය.

ශක්‍රතෙමේත් බුදුරදුන්ට කැඳබත් ආදිය පිළිගත්වා මැනවින් වැළඳවිය. බුදුරජාණන්වහන්සේත් වළඳ අත්තයෙහි අනුමෝදනාකොට අසුනින් නැගිට වැඩමවූහ. ශක්‍රයා මහදුගියාට සංඥාවක් දුන්නේය. හෙතෙම පාත්‍රය ගෙන බුදුරදුන් අනුව ගියේය. ශක්‍රයා නැවතී මහදුගියාගේ ගෙදර සිට අහස දෙස බැලීය. අහසින් සත්රුවන් වැස්සක් වැටී ඔහුගේ ගෙදර තිබුණු සියලු භාජන පිරි මුළු ගෙයමත් පිරි ගියේය. ඉන්පසු ඒ ගෙය තුළ ඉඩක් නැතිවිය. ඔහුගේ භාර්යාව දරුවන් අතින්ගෙන ගෙයින් පිටතටවී සිටියාය.

දුගියා බුදුන් අනුව ගොස් පැමිණ දරුවන් පිටත සිටිනු දැක මේ කීමෙක්දැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, අපේ මුළු ගෙයම සත්රුවනින් පිරිගොස්ය. ඇතුළට යෑමටවත් ඉඩක් නැත. හෙතෙම අදම මා දුන් දනෙහි විපාක ලැබුණේයයි සිතා රජුන් ළඟට ගොස් වැඳ සිටියේය. ආවේ ඇයිදැයි ඇසූ විට, දේවයන් වහන්ස, මාගේ ගෙය සත්රුවනින් පිරිගොස්ය. ඒ ධනය භාරගනු මැනවි. රජු, අහෝ බුදුන්ට දුන් දනයෙහි විපාක අදම ලැබුණේයයි සිතා, ඔහුගෙන් මෙසේ ඇසීය. ඔබට කුමක් අවශ්‍යද? දේවයන්වහන්ස, ධනය ගෙන ඒම පිණිස මට ගැල් දහක් අවශ්‍යයි. රජු ගැල්දහසක් යවා ධනයගෙන්වාගෙන රජමිදුලෙහි ගොඩගැස්වීය. තල්ගසක් පමණ උසට ගොඩ ගැසිණි. රජු නුවර වැස්සන් කැඳවා මේ තහරයෙහි කාට හෝ මෙතරම් ධනයක් ඇද්දැයි විමසීය. දේවයන්වහන්ස, නැතැයි කීහ. මේ ධනයට කුමක් කළයුතුද? දේවයන්වහන්ස, සිටුනතතුරුන් දිය යුතුය. රජු ඔහුට මහත් සත්කාරකොට සිටුනතතුරු දුන්නේය. පසුව ඔහුට, පෙර සිටි සිටුවරයෙකුගේ ගෙයක් තිබුණු තැනක් පෙන්වා මෙහි ඇති ගස් ඉවත්කරවා ගෙයක් ගොඩනගා වාසය කරවයි කීය.

එතැන පිරිසිදු කර සමකරවා බිම කණිනවිට එකිනෙකටගැවී තිබෙන නිධාන කළඟෙඩි රාශියක් හමුවිය. ඒ බව රජුට දැන්වූවිට මේවා ඔබේ පිනෙන් උපන් ඒවායි, එනිසා ඒ සියල්ල ඔබම ගන්නැයි කියා යැවීය. හෙතෙම ගෙයක් ගොඩනගා සත් දිනක් බුද්ධප්‍රමුඛ මහාසංඝයා වෙත දන්දුන්නේය. ඉන්පසුවත් ආයු ඇතිතාක් පින් රැස්කරමින් සිට ආයුකෙළවර දෙවිලොව ඉපද එක් බුද්ධාන්තරයක් දිව්‍යසම්පත් වීද මේ බුද්ධොත්පාදකාලයෙහි එයින් වුනව අවුත් සැවැත්තුවර සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ දයක පටුලක සිටුදුවණියකගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය.

ඉන්පසු ඇගේ මවුපියෝ ගැබ පිහිටිබව දැනගෙන ගැබ්පෙරහැර දුන්හ. පසුකලක ඇට එක් දෙළදකක් ඇතිවිය. අහෝ මට ධම්මසේනාපති සැරියුත් හිමියන් ප්‍රධාන පන්සියක් හික්කුන්ට රෝහිතමත්ඨාය රජයෙන්

යුත් දනයක්දී කසාවත් වස්ත්‍ර හැඳ පෙරවාගෙන ඒ අසුන් කෙළවරම හිඳගෙන ඒ හිකුණත්, වළඳා ඉතිරි ඉදුල් ආහර කෑමට ඇත්තම් යෙහෙකියනු ඒ දෙළඳකයි. ඇ මවුපියන්ට දන්වා එසේ කළාය. දෙළඳක සංසිදිණි. ඉන්පසු ඇ තවත් මංගලඅවස්ථා සතකදී රෝහිතමත්සා රසයෙන් යුක්තවම දම්සෙනෙවි සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛ පන්සියක් හිකුණත් වැළඳවූවාය. මේ විස්තර සියල්ල නිස්ස කුමාර කථාවස්තුවට සම බව දත යුතුයි.

මේ වනාහි ඔහු දුග්ගත කාලයෙහි රෝහිතමත්සා රසයෙන් දෙනලද දනයෙහි ආනිසංශයි. පුතාට තම් තබන දවසෙහි, ස්වාමීනි, ඔබේ දසයාට සිල් දෙන්නැයි මව කීකල්හි, මේ දරුවාගේ තම කුමක්දැයි විමසූහ. ස්වාමීනි, මේ දරුවා කුස පිළිසිඳගත් දිනයේ පටන් මේ ගෙදර කෙළතොලු මිනිස්සු පවා නුවණැතිවූහ. එනිසා මාගේ පුතාට පණ්ඩිතදරු යන්නම තම වන්නේය. තෙරණුවෝ සිල් දුන්හ. පුතා උපන් දිනයේම මගේ පුතාගේ අදහසක් මම කිසිවිටක නොබිඳින්නෙමිසි සිතක්ද උපනි. දරුවා සත්හැවිරිදිවූ පසු මව අමතා, මැණියනි, මම තෙරුන් ළඟ පැවිදි වන්නෙමිසි කිය. එසේය දරුව, මම ඔබේ අදහසක් නොබිඳින්නෙමිසි සිතක් උපදවාගෙන ඇත්තෙමිසි කියා තෙරුන්ට ආරාධනාකොට වළඳවා, ස්වාමීනි ඔබේ දසයා පැවිදිවනු කැමතිය. මම මොහු සවස විහාරයට කැඳවාගෙන එන්නෙමිසි තෙරුන් පිටත්කරයවා නෑයන් රැස්කර මගේ පුතාට ගිහියකු හැටියට කළයුතු සැලකුම් අදම කරන්නෙමිසි මහත්වූ සත්කාරසම්මාන කොට ඔහු කැඳවාගෙන විහාරයට ගොස් ස්වාමීනි, මොහු පැවිදි කරවන්නැයි තෙරුන්ට භාර කළාය. තෙරණුවෝ පැවිද්දේ දුෂ්කරකම් කියාදී ස්වාමීනි, මම ඔබවහන්සේගේ අවවාද අනුව කටයුතු කරන්නෙමිසි කීකල එසේනම් එවයි කෙස් කෙමා තවපංචක කර්මස්ථාන කියවා පැවිදිකළහ. ඔහුගේ මවුපියෝත් සතියක් විහාරයෙහිම වෙසෙමින් බුදුන් ප්‍රමුඛ හිකුසංඝයාට රෝහිතමත්සා රසයෙන්ම යුත් දන්දී සත්වෙති දවස සවස ගෙදර ගියාහුය.

තෙරණුවෝ අටවෙනි දිනයෙහි සාමණේරයනුත් සමග ඇතුළුමට පිඩු පිණිස වඩින්නාහු වෙතත් හික්කුන් සමග නොගියාහුය. ඒ කුමක් නිසාද? තවම ඔහුට පාසිවුරු දැරීමාදි ඉරියව් හෝ ප්‍රසාදප්තක බවක් නොවීය. එපමණක් නොව විහාරයෙහි තෙරුන් විසින් ඉටුකළමනා වතාවතක්ද විය. අනිත් සියලු හිකුණත් විහාරයෙන් පිටත්ව පිඩුසිභා වැඩිකල්හි විහාරය පුරා ඇවිදිමින් අකුනොගා තිබෙන තැන් අකුගා හිස්බඳුන්වලට බීමට මෙන්ම පරිහරණයට ගතයුතු පැන් පුරවා පිළිවෙළකට තබා නොතිබෙන ඇඳපුටු ආදිය පිළිවෙළකට තබා පසුව

ගමට වඩිති. එසේ නොවුණොත් තීර්ථකයෝ විහාරයට අවුත්, බලවි, ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ගේ හිදිනාතැන්වල හැටියයි කීමට අවස්ථාවක් ලබා නොදෙන්නටත් මුළු විහාරයම මැනවින් සකසා පසුව ගමට වඩිති.

එහෙයින් මෙදිනද සාමණේරයන් ලවා පාසිවුරු ගෙන්වා ගෙන වෙනදට වඩා දවල්වී ගමට පිවිසියෝය. උපාධ්‍යායන් සමග යන සාමණේරයෝ අතරමගදී ඇළක් දක ස්වාමීනි, මේ කුමක්දැයි ඇසූහ. සාමණේරය එය ඇළකි. මෙයින් කරන්නේ කුමක්ද? ගොවියෝ මෙයින් ජලය එහෙමෙහෙ ගෙනගොස් තමන්ගේ ගොවිකම් කටයුතු කෙරෙත්. ස්වාමීනි, ජලයට සිතක් පිතක් ඇද්ද? ඇවුත්ති නැත. ස්වාමීනි මෙබඳු සිත්පිත් නැති ජලය තමන් කුමනි තැනකට ගෙනයෙද්ද? ඇවුත්ති, එසේය. ඔහු මෙසේ සිතිය, ඉතින් මෙසේ අවිත්තකවූ ජලයත් තමන් කුමනි කුමනි තැනවලට පමුණුවා කර්මාන්ත කෙරෙත් නම් සචිත්තකයන් තමන්ගේ සිත තමන් වසඟයෙහි පවත්වා මහණදම් පුරන්ට නොහැකි වන්නේද?

ඊළඟට තමන් ඉදිරියෙන් යන භිවඩුවන් හිදවූ ගින්නෙහි බහා තවතවා ඇස් කොණින් බලා දිගහරිනු දක, ස්වාමීනි, මේ කවුරුන්දැයි ඇසූහ. ඇවුත්ති, මොවුහු භිවඩුවෝ නම් වෙති. ඔවුන් කරන්නේ කුමක්ද? ගින්නෙහි ලා තවා හිදවූ ඇදහැර යෘජු කෙරෙති. ඒවා සචිත්තකද? ඇවුත්ති අවිත්තකය. හෙතෙම මෙසේ සිතිය. ඉදින් අවිත්තකදේ ගෙන ගින්නෙන් තවා ඇද හැරගන්නේ නම් කිම සචිත්තක වූ තමන්ගේම සිත තමන් වසඟයෙහි පවත්වාගෙන මහණදම් පිරීම නොහැකිද?

තවත් ඉදිරියට යනකල ගරාදි නිම්වළළු, නාහිය ආදිය සහිත්තන් දක, ස්වාමීනි, මේ කවුරුන්දැයි ඇසූහ. ඇවුත්ති, ඒ තච්ඡක, ලී සහිත්තෝය. ඔවුන් කරන්නේ කිනම් කර්මාන්තයක්ද? දැව රැගෙන කරන්න ආදියට අවශ්‍ය රෝද ආදිය තනන්නාහුය ඇවුත්තියි කීහ. ස්වාමීනි, ඒ දැවද්‍රව්‍ය සචිත්තකද? ඇවුත්ති අවිත්තකය. ඉන්පසු උත්තරන්සේට මෙසේ සිතූණේය, ඉතින් දර අරවූ රැගෙන රෝද ආදිය තනන්නේ නම්, සචිත්තක අයට තමන්ගේ සිත තම වසඟයෙහි පවත්වාගෙන මහණදම් පුරන්ට නොහැකිවන්නේ කුමක් නිසාද?

හෙතෙම මේ කරුණු දක, ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ පාසිවුරු ඔබවහන්සේ භාර ගන්නෙහි නම් මම තවතිමියි කීය. උපාධ්‍යාය තෙරණුවෝ, මොහු ළඟදී පැවිදි විය. ළපැවි සාමණේර නමකි. අනුබුදු

කෙනෙක් වැනි මට මෙසේ කියනිසි නොසිතාම නැවතී සාමණේරය, පාසිවුරු මෙහි ගෙනඵවයි තමන්ගේ පාසිවුරු ගත්තේය. සාමණේර තෙමේත් උපාධ්‍යායයන් වැඳ නැවතී ස්වාමීනි, මට අහරගෙන එනවිට රෝහිතමත්සා රසයෙන්ම ගෙනෙන්නැයි කීවේය. ඇවැත්නි ඒවා ලබාගන්නේ කෙසේද? ස්වාමීනි, තමන්ගේ පිනෙන් නොලැබෙන්නේ නම් මගේ පිනෙන් ලැබෙන්නේයයි කීය.

තෙරුන්වහන්සේ ළපටි සාමණේරවරයා බැහැරව සිටීමෙන් උවදුරක් වියහැකියයි සිතා යතුරදී මා නිදන ගර්භයෙහි දෙර හැර ඇතුළට වැදී සිටින්නැයි කීහ. හෙතෙම එසේ කොට තමන්ගේ නිසරු කයෙහි කැණය විහිදුවා ජීවිතය පිළිබඳ සම්මර්ෂණාවෙහි යෙදෙමින් සිටියේය. ඉන්පසු ඔහුගේ ගුණානුභාවයෙන් ශක්‍රයාගේ අසුන උණුසුම් අයුරක් දක්වීය.

ශක්‍රයා එසේ වීමට කාරණ මොනවාදැයි සොයාබලනවිට පණ්ඩිත සාමණේර තෙම උපාධ්‍යායයන්වහන්සේට පාසිවුරු දී මහණදම් පුරන්තෙමිසි නැවතුණේය. මාත් එහි යායුතුයයි සිතා, සතරවරම් දෙවියන්ට කථාකොට විහාරය සම්පයෙහි සිටින පක්ෂීන් පලවාහැර මුළු පෙදෙසම රැකවල් ලවයි කියා චක්‍රදිව්‍යපුත්‍රයාට සඳමඬල නවත්වා ගනුවයිද සූර්යදිව්‍යපුත්‍රයාට හිරුමඬල නවත්වා ගනුවයිද කියා තෙමේ ගොස් පත්සලෙහි අගුල්කණුව ළඟ රැකවල් ලාගෙන සිටියේය. විහාරයෙහි දිරු කොළයක් වැටෙන හඬකුදු නොවීය.

සාමණේරයන්ගේ සිත එකඟවිය. හෙතෙම බත්කිය කරන්ටත් පළමු වේලාවෙහිදීම ජීවිතය ආත්මභාවය ගැන මෙනෙහිකරමින් භාවනාකොට ත්‍රිවිධඵලයන්ට පැමිණියේය. තෙරුන්වහන්සේත් විහාරයෙහි සිටින සාමණේරයන්ට ප්‍රමාණවත් භෝජන අසවල් වේලාවෙහිදී ලැබිය හැකියයි තමන්ට සැලකුම් දක්වන එක් උපස්ථායක ගෙදරකට වැඩියහ. ඒ ගෙදර මිනිස්සුන් ඒ දවසෙහි රෝහිතමත්සායෙකු ලැබ තෙරුන්ගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තු වෙමින් සිටියහ. තෙරුන් වැඩමවනු දුටු ඔවුහු ස්වාමීනි, අද වැඩමවීම ඉතා මැනවැයි ඇතුළුගෙට වැඩමීමවාගෙන කැඳ කැටිලි ආදිය පිළිගන්වා රෝහිතමත්සා රසයෙන් යුතු පිණ්ඩපානයද පිළිගැන්වූහ.

තෙරණුවෝ ආපසු යන ආකාරයක් දක්වූහ. මිනිස්සු ස්වාමීනි, වළඳන්න. ගෙනයන්ටත් බත් සුදනමියයි කියා තෙරුන් බත්කිය නිමවූ පසු පාත්‍රය රෝහිතමත්සා රසබොජුනෙන් පුරවා දුන්හ. තෙරණුවෝ, සාමණේරයන් බඩගින්නේ ඇතැයි වහවහා වැඩියහ. ශාස්තෘන්වහන්සේත්

එදින කල්තියා වළඳ විහාරයට වැඩවවා, මෙසේ කල්පනාකර බැලූහ. පණ්ඩිත සාමණේරතෙම උපාධ්‍යායයන්ට පාසිවුරුදී මහණදම් පුරත්තෙමයි නැවතුණේය. ඔහුගේ පැවිදිකිය සමෘද්ධවන්නේදැයි විමසන කල්හි ත්‍රිවිධඵලයන්ට පැමිණිබව දැන, රහත්වීමට හේතුසම්පත් ඇද්ද නැද්දැයි ආවර්ජනා කරනසේක් ඇතැයි දැන පෙරබත් වේලාවේදීම රහත්වීමට හැකිද නොහැකිදැයි සොයාබලා එයද කළහැකියැයි දැනගත්සේක. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේට මෙබඳු සිතක් පහළ විය. සැරිසුන් තෙරණුවෝ සාමණේරයන්ට බත් රැගෙන ඉක්මනින් එහි. එයින් අනතුරක් සිදුවිය හැකි නිසා දොරකොටුවේ රැකවල් ගෙන හිඳගත්තෙමි. ඉන්පසු සාරිපුත්‍රගෙන් ප්‍රශ්න විචාරන්නෙමි. උන්වහන්සේ ප්‍රශ්න විසඳනවිට ඒ අතර සාමණේරතෙම සිව්පිළිසිඹියාත් සමග අර්හත්වයට පැමිණෙන්නේය.

මෙසේ සිතා ඉන්පසු එහි වැඩවවා දෙරකොටුවෙහි සිට එහි පැමිණි තෙරුන්ගෙන් ප්‍රශ්න හතරක් විචාළසේක. ඇසූ පැන තෙරණුවෝ විසඳූහ. ඒ ප්‍රශ්න විසඳීම මෙසේය:

ශාස්තෘන්වහන්සේ මෙසේ විචාළහ:

ශාරීපුත්‍රය, ඔබ කුමක් ලද්දෙහිද? ස්වාමීනි ආහාරයක් ලදිමි. ආහාරය කුමක් ගෙනදෙයිද? ස්වාමීනි, වේදනාව ගෙනදෙයි. වේදනාව කුමක් ගෙනදෙයිද? ස්වාමීනි රූපයයි. රූපය කුමක් ගෙනදෙයිද ශාරීපුත්‍රයෙනි? ස්වාමීනි, ස්පර්ශයයි.

එහි අදහස මෙයයි. බඩගින්නේ සිටින්නකු ආහාර ගත්කල ඔහුගේ බඩගින්න නැතිවී සැප වේදනාවක් ලබයි. ආහාර වැළඳීමෙන් සුවපත්වුවහුට ඒ සැප වේදනාවක් ලැබෙයි. ආහාර වැළඳීමෙන් සුවපත් වුවහුට ඒ සැප වේදනාව නිසා ශරීරයෙහි වර්ණසම්පත්තියක් ලැබෙයි. මෙසේ වේදනාව රූපය ගෙනදෙයි. සුවපත්වුවාහු ආහාරයෙන් උපන්රූප වශයෙන් උපන් සැප සොම්නස් වේදනා ලබයි. ඉන්පසු ඔහු දැන් මට ආස්වාදයක් උපන්නේයැයි වැදහොවී හෝ ඉඳගෙන සැප සහිත ස්පර්ශයක් ලබයි.

මෙසේ මේ සතරාකාර ප්‍රශ්න විසඳලන කල්හි සාමණේරතෙම ප්‍රතිසම්භිද්‍ර සහිතව රහත්බවට පැමිණියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් තෙරණුවන්ට මෙසේ වදළන. ශාරීපුත්‍රය, යව, ඔබේ සාමණේරයන්ට පිණ්ඩපාතය දෙව, තෙරණුවෝ ගොස් දෙරට තට්ටු කළහ. සාමණේර තෙම පිටතට අවුත් තෙරුන්ගේ අතින් පාත්‍රය ගෙන එක් පැන්නක තබා

තල්අත්ත ගෙන තෙරණුවන්ට පවත් සැලිය. ඉන්පසු තෙරණුවෝ,
සාමණේරය, බත්කිස කරවයි කීහ. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ? මම
වැළඳුවෙමි. ඔබ වළඳන්නැයි කීහ.

සත් හැවිරිදිවියේ දරුවකුට සිට පැවිදිව අටවෙනි දවසේ එකෙණෙහි
පිපුණු පිපුමක් මහනෙල්මලක් මෙන් රහත්බවට පැමිණියේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා
කළයුතු තැනහි ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරමින් හිඳගෙන දන් වැළඳූහ. උන්වහන්සේ
වළඳ අත්තයෙහි පාත්‍රය සෝද පියදමා අවසන්වූ පසු වන්දිව්‍යාප්‍රත්‍රයා
සඳ වැළැක්වීම හැරදමීය. සුර්යදිව්‍යාප්‍රත්‍රයා හිරුද මුදුනැරියේය. සතරවරමිහු
සිව්දිසාවන්හි රැකවල හැරදැමූහ. සක්දෙවිපුත්ත නෙම ගෙට ඇතුළුවන
තැන රැකවල හැරදමීය. හිරු මුදුනින් මඳක් ඉවතට ගියේය.

හික්ෂුහු දෙස් නැගූහ. සෙවනැලි අධිකප්‍රමාණයක් අවරට ගොසිනි.
හිරු අහස මැදින් ඉවතට ගොස්ය. සාමණේරයෝත් මේ දන් වැළඳුවෝය.
මේ කිමෙක්ද? බුදුරජාණන්වහන්සේ එපවත් දෑන එහි වැඩමවා මහණෙනි,
කුමක් කියවිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි මේ කරුණයයි කීහ. එසේය මහණෙනි,
ඒ පින්වතා මහණදම් පුරණ වේලාවෙහි වන්දිව්‍යාප්‍රත්‍රයා සඳන්,
සුර්යදිව්‍යාප්‍රත්‍රයා හිරුත් අල්ලාගත්ත. සතරවරමි දෙවිපුත්ත විහාර
සම්පයෙහිවූ වනයෙහි රැකවල් දමා සිටියහ. සක්දෙවිපු විහාරයට ඇතුළුවන
දෙරටුව රැකවල සිටියේය. මටත් බුද්ධයයි කියා අල්පොත්සුකව හිඳිමට
නොලැබිණි. එහි ගොස් දෙරකොටුවෙහි මගේ පුතාට රැකවල්ගෙන
සිටියෙමි. ඇළපාරවල දිය කැමති අය කැමති තැනකට ගෙනයන්නාක්
මෙන්, හි වඩුවෝ ලී රැගෙන හි ඉදිකරන්නාක් මෙන්, වඩුවෝ දූව අරටු
රැගෙන සෘජු හෝ වක්‍රව තමන් කැමති පරිදි සාදන්නාක් මෙන්
මෙතෙක් අරමුණු රැගෙන පණ්ඩිත අය තමන් දමනයකොට රහත්බව
ලබාගන්නාහුමයයි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව
වදළහ:

දිය කැමති අය ඇළ මගින්
කැමති තැනකට ගෙන යති
ලීවලින් හි හඳන අය
කැමති ලෙසකට හඳ ගනිති
වඩුවෝ කැමති ලෙසකට
කෙළින් හෝ ඇදකුඳට හෝ
අරටු ලීදඩු සකසති
ත්‍රවණුත්තෝ තමන් සිත
සිත්සේ හඳ ගනිති

එහි, මහපොළොවේ ගොඩැලි තැන් කපා භාරා වළවල් පුරවා ඇළවල් ඡද ලිමරුවක් හෝ තබා තමන් කැමති තැන්වලට ජලය ගෙනයන හෙයින් **තෙත්තිකා** නම්වේ. **තෙජනං** යනු ලිපි. මෙයම කියා ඇත මෙසේ. ජලය ගෙනයෑමට කැමති අය තමා කැමති තැනකට ජලය ගෙනයති. උසුකාරෝ හිවඩුවෝත් ලී රැගෙන ගින්නෙහිලා තවා ඊ ඈද තැනිව හදති. වඩුවෝ රථණේම ආදිය පිණිස ලී සැය තමන් කැමති හැඩයකට **තමයන්ති** තමාගේ රුවිය පරිදි සෘජුව හෝ ඈදට හෝ සාද ගනිති. මෙසේ මෙබඳු අරමුණුගෙන නුවණැති අය සෝවාන් මාර්ගාදිය උපදවාගෙන **අත්තානං දමයන්ති** රහත්බවට පත්කල්හි ඒකානනයෙන්ම දමනයවුවෝ වෙත්.

දේශනා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන්මාර්ගාදියට පැමිණියහ.

පස්වන පණ්ඩිත සාමණේරයන්වහන්සේගේ වස්තුවයි.

6. 6

සෙලො යථා ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන්වහන්සේ දෙව්වරම් වැඩපිටින කාලයෙහි ලකුණ්ටකහද්දිය තෙරුන් අරහයා දේශනා කරනලදි.

පෘථක්ජන සාමණේරාදීහු හිසෙන් කණෙන් නාසයෙන් අල්ලා මොකද බාප්පෙ මේ සසුනෙහි කලකිරිලාද, තැත්නම් මෙහි ඔබේ සිත් අලවන්නෙහිද ආදි ප්‍රශ්න අසති. තෙරණුවෝ ඔවුන් කෙරෙහි ක්‍රෝධකරන්නේවත් දේවේශකරන්නේවත් නැත.

ඉන්පසු ධම්මසභා මණ්ඩපයෙහි, බලන්න ඇවෑන්ති ලකුණ්ටකහද්දිය තෙරුන් දක සාමණේරාදීහු මේ මේ ආකාරවලින් වෙහෙසට පත්කෙරෙහි. හෙතෙම ඒ අය කෙරෙහි කෝප නොකරයි ද්වේශනොකරයි යනුවෙන් කථාවක් ඇතිවිය. බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙහි, කුමක් ගැන කථා කළාහුදැයි අසා, ස්වාමීනි, මෙතම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙහි, එසේය, රහත්හු කෝප නොකරත්. ද්වේශ නොකරත්. ඝන ගල්පර්වත වැනි උන්වහන්සේලා අවලයන. කම්පානොවෙතියි වදුරා පූර්වාපරසන්ධි සම්බන්ධකොට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

සන වූ මහගල් පව්වක්
 සුළඟ වැද නොසැලෙන සේ
 තින්ද පැසසුම් දක වීද
 නුවණැත්තෝ නොසැලෙති

එහි තින්ද පසංසාසු යනු මෙහි ලෝකධර්ම දෙකක් ගැන සඳහන්වූවත් අර්ථ වශයෙන් අටලෝදහම්ම ගතයුතුය. යම්සේ එකටම සනව තිබෙන සිදුරුවී නැති ගල්පර්වතය පෙරදිග බටහිර ආදී පැතිවලින් හමා එන වාතයෙන් නොසෙලවෙයි. වංචල නොවෙයි. මෙසේ අෂ්ටවිධ ලෝකධර්ම නිසා තෙරපීම් ලැබූවත් පණ්ඩිතා න සම්ප්පන්නි නුවණැත්තෝ ඒ හේතුවෙන් කම්පාවී නොසැලෙත්. නසාලනු කැමැත්තෙන් හෝ කෝපය අනුව යෑමෙන් හෝ වංචල භාවයට නොපැමිණෙති. කම්පා නොවෙති.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

සවන ලකුණ්ටකභද්දිය තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

6. 7

යථාපි රහඳෙ ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවර්ම වැඩවෙසෙද්දී කාණ්ඩාකාව අරභයා දේශනාකළසේක. මේ කථාවස්තුව විනය පිටකයෙහිද සඳහන් වේ.

එකල්හි කාණ්ඩාකාව තමන්ගේ දුටුණිය ස්වාමියා වෙත යවන විට හිස් අතින් නොයවනු සඳහා කැවුම් පුළුස්සා දෙන කල්හි සතරවරකට එහි පැමිණි හික්ෂුන් සිටුනමකට දුන් නිසා ඒකරුණ නිමිතිකොට බුදුහු ශික්ෂා පදයක්ද පැනවූහ. මේ කරුණින් සැමියා වෙත යනගමන පමාවු හෙයින් කාණ්ඩාකාවගේ සැමියා වෙතත් බිරියක් කැඳවා ගත් ප්‍රවෘත්තිය ඇසූ කාණ්ඩාකාව මොවුහු මගේ පවුල්ජීවිතය නැසුනයි දකිනදකින හික්ෂුන්ට බැණවදිත්ට පටන්ගන්නාය. හික්ෂුන්ට ඒ වීරියට යෑම පවා අපහසු විය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ එපුවත අසා එහි වැඩමවූහ. කාණ්ඩාකාව බුදුන් වැඳ පැනවූ ආසනයෙහි වඩාහිඳුවා කැඳ කැවිලි ආදිය පිළිගැන්වූවාය. බුදුරජාණන්වහන්සේ උදසන ආහාර වලඳ කාණ්ඩා දුටුණිය

කොහේදී ඇසුහ. ස්වාමීනි, ඇ මඛවහන්සේ දක දුක්වෙමින් අඬමින් සිටින්නිය. ඒ කුමක් නිසාද? ස්වාමීනි, ඇ හික්ෂුන්ට ආක්‍රෝෂ පරිභව කරන්නිය. එහෙයින් මඛවහන්සේ දක දුක්වෙමින් අඬමින් සිටින්නියයි කීවාය.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඇ කැඳවා කාණාව, මඛ කුමක් නිසා මා දක දුක්වෙමින් සැහවී හඬන්නෙහිදැයි ඇසුහ. ඉන්පසු ඇගේ මව ඇ විසින් කරනලද ක්‍රියාව දන්වාසිටියාය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඇගෙන්, කාණාවනි, මගේ ශ්‍රාවකයෝ මඛ දුන් දෙයක් ගත්තාහුද? නැතහොත් මඛ නොදුන් දෙයක් ගත්තාහුදැයි ඇසුහ. ස්වාමීනි, මා දුන් දෙයක් ගත්තාහුය. ඉතින් කාණාවනි. මගේ සවුවෝ පිඩුසිභා යන අතර ඔබේ ගෙදරට පැමිණ මඛ දුන්දෙයක් භාරගත්ත. මෙනතදී ඔවුන්ගේ වැරද්ද කුමක්ද? ස්වාමීනි, ආර්යයන්ගේ දෝෂයක් නැත. වරද මගේමයයි කීවාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ, කාණාවට මෙසේ කීහ. කාණාවනි, මගේ ශ්‍රාවකයෝ පිඩුසිභා යන අතර මේ ගෙදරට ආහ. ඉන්පසු ඔවුන්ට ඔබේ මව කැවුම් දුන්නාය. මෙනත මගේ ශ්‍රාවකයන්ගේ ඇති වැරද්ද කුමක්ද? ස්වාමීනි, ආර්යයන්ගේ දෝෂයක් නැත. දෝෂය මගේමයයි බුදුන් වැඳ සමාකරවා ගන්නාය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඇයට පිළිවෙළකරවා දේශනා කළසේක. ඇ සෝවාන්ඵලයට පැමිණියාය. බුදුරජාණන්වහන්සේ අසුනින් නැගිට විහාරයට වඩිතගමන් රජමිදුලට පැමිණියාහුය.

රජු බුදුන් දක, සගයෙනි, අර බුදුන් නොවේදැයි අසා දේවයන්වහන්ස, එසේයයි කීකල, යව්, ගොස් මා උන්වහන්සේ වැඳීමට එන බව දන්වවියයි මිනිසුන් යවා, රාජාංගනයෙහි වැඩසිටි බුදුරජුන් ළඟට ගොස් වැඳ ස්වාමීනි, කොහේ වැඩසේක්දැයි ඇසුවේය. මහරජ, කාණාමාතාවගේ ගෙදරටය. ස්වාමීනි. කුමක් සඳහාද? කාණා ද්‍රවණිය හික්ෂුන්ට ආක්‍රෝෂ පරිභව කරන නිසායයි වදළහ. ස්වාමීනි, ඇ හික්ෂුන්ට නොබණිත පිළිවෙළක් කළසේක්ද? එසේය මහරජ, ඇ හික්ෂුන්ට නොබණිත කෙනෙක්ද ලෝකෝත්තර ධනයට හිමිකාරියක්ද කෙළෙමි යි වදළහ.

ස්වාමීනි, එය ඉතා මැනවි. එය එසේම වේවා. මඛවහන්සේ ඇ ලෝකෝත්තර ධනයට හිමිකාරියක කළසේක. මම ඇය ලෝකිකධනයට හිමිකාරියක කරන්නෙමි යි බුදුන් වැඳ තැවති පිළිසන් වාහනයක් යවා කාණාව ගෙන්වා සවිබරණින් සරසවා තම දෙවුද්‍රවණි තැන තබා මගේ ද්‍රවණිය පෝෂණය කළහැකි කෙනෙක් ඇ භාර ගන්නැයි ප්‍රකාශකෙළේය.

ඉන්පසු පොහොසත් ඇමතියෙක් දේවයන්වහන්ස, මම ඔබේ ද්‍රවණය පෝෂණය කරන්නෙමිදි ඇ තම නිවසට කැඳවාගෙන ගොස් සියලු සැපසම්පත් දී කැමති පරිදි පින් කරගන්නැයි කීවේය. එතැන් පටන් කාණාවෝ සතර මහා දෙරටුවෙහි මිනිසුන් තවත්වා තමන් උපස්ථාන කිරීමට හික්කුහික්කුණින් සොයන්නේ නමුදු නොලැබෙයි. කාණාවගේ ගෙදර පිළියෙළ කර තිබූ කෑයුතු බුදියයුතු දේ මහගහක් මෙන් පවතී.

හික්කුහු දම්සභායෙහි රැස්ව, ඇවැත්නි, පෙර මහලු තෙරවරු සතර තම කාණාව විපිළිසරට පත්කළහ. ඇ එබලු තත්වයක සිටියත් බුදුන්වෙත පැමිණ ශ්‍රද්ධාසම්පන්නිය ලැබුවාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ නැවත ඇගේ ගෙදර හික්කුන්ට එළඹියහැකි තැනක් බවට පත්කළහ. දෑත් උපස්ථාන කළයුතු හික්කුන් හෝ හික්කුණින් හෝ සොයාගත නොහැකි තත්ත්වයක් උදව් පවතී. අහෝ බුදුවරයන්ගේ ගුණ ආශ්චර්යමත්ය යනුවෙන් කථාවක් ඉපදවූහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, දෑත් කිනම් කතාවකින් යුක්තව හුන්නාහුදැයි අයා මෙනම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙනි, ඒ මහලු හික්කුන් විසින් කාණාව විපිළිසරට පත්කරනලද්දේ දෑත් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් එසේම කළාහුයයිද ඇ මගේ වචන අනුව පෙරද ක්‍රියාකළායයිද වදාරා එය අසනු කැමතිවූ හික්කුන්ගේ ඉල්ලීම අනුව

එකෙකු දෙන්නෙකු හා තිදෙනෙකු සිව්දෙනෙකු ලෙස
සපැමිණි නිසා බලලුන් ඔවුන්ටම හිමි විය මීගුළු

මේ බබ්බුජාතකය සවිස්තරව දේශනාකොට එකල මහලු හික්කු සතරතම බලලුන් සතරදෙනාවූහ. මීයා තම කාණාවෝය. මණිකාර තම මමම යයි ජාතකය අවසන්කොට මහණෙනි, මෙසේ කාණාව හිත තරක්වී අවුල්වී කලකිරී සිට මගේ වචනයෙන් පැහැදිණු දියවිලක් මෙන් වී ප්‍රසන්න සිතැත්තියක් වියයි පූර්වාපරයන්ටි ගළපා ධර්මදේශනා කරමින් මේ ගාථාව වදළහ:

මුහුද යමිසේ ගැඹුරුද
නොකැළඹී පැහැදිලිද වනයේ
දහම් අසනා වියනා
පැහැදීම ඇතිකර ගනී

එහි රහඳේ යනු සිව්වරහ සේනාව බැස කැළඹුවත් නොකැළඹී සිටිද එබඳු ජලය ඇති මහවුහුදයි. හැම අතින්ම, යොදුන් අසූභාරදහසක් ගැඹුරු නිලමහා සමුද්‍රය රහඳු නම්වේ. එහි යටට සතළිස් දහසක් යොදුන් පමණවන ස්ථානයෙහි ජලය මාලුවත් නිසා සෙලවෙයි. උඩට එබඳුම ප්‍රමාණයක ජලය නිශ්චලව සිටී මේ ගම්භීරෝ ගැඹුරු මුහුදු නම්. එවං ධම්මානි යනු දේශනා ධර්මයෝයි. මෙය මෙසේද කියා ඇත:

යම්සේ මහවුහුද කිඵටු තැනි බැවින් අතිශයින් පැහැදිලිද, නොසෙල්වෙන හෙයින් නොකැළඹුණේද මෙසේ මගේ දේශනා ධර්මය අසා සෝවාන්මාර්ගාදි වශයෙන් උපක්ලේශ රහිත සිත් ඇතිබවට පත්වන්නේ, විජපසිදන්ති පණ්ඩිතා රහත්බවට පැමිණි අය ඒකාන්ත විප්‍රසන්නබවට පත්වෙතියි වදන. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියහ.

සත්වන කාණ්ඩය වස්තුවයි.

6. 8

සබ්බත්ථ වෙ සප්පුරිසා වජන්ති ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘඤ්ඤාවන්සේ දෙව්වරම් වැඩවාසයකරන කාලයෙහි පන්සියක් හික්කුන් අරහයා දේශනාකරනලදහ. මේ දේශනාව වේරංජාවේ ඇතිවූවකි.

ප්‍රථම බෝධිකාලයෙහි (බුදුවීමෙන් විසිවසක් පමණ කාලය) භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වේරංජාවට වැඩමවා වේරංජ බමුණාගෙන් ආරාධනා ලැබ පන්සියක් හික්කුන් සමග වස් එළඹුණුසේක. වේරංජ බමුණා මාරාවේශයෙන් ආවේශව එක් දවසකුත් බුදුරදුන් ගැන සිහිනොකෙළේය. වේරංජාවෙහිත් දුර්ගික්ෂිතත්ත්වයක් පැවතිණි. හික්කුහු වේරංජාවේ ඇතුළු පිට හැමතැන පිඬුපිහා පිණ්ඩපාතය නොලැබ ක්ලාන්ත භාවයට පත්වූහ. එහි පැමිණි අස් වෙළෙන්දෝ උන්වහන්සේලාට නැළියක පමණ බත් එවන්ටවූහ. මෙසේ ක්ලාන්ත භාවයටපත් හික්කුන් දුටු මුගලන් මහතෙරණුවෝ උන්වහන්සේලා පෘථුවීම්පස් වළඳවනු කැමැත්තෙන් උතුරුතුරු දිවයිනෙහි පිඬුපිණ්ඩ හැසිරවීමේ බලාපොරොත්තුව ඇතිකර ගත්හ. ශාස්තෘඤ්ඤාවන්සේ එය ප්‍රතික්ෂේප කළහ. කැමති පරිදි හැසිරීමද වර්ජනයකොට සිටියහ.

ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි තෙමසක් ගතකොට වේරංජ බමුණා වෙත වැඩමවා ඔහුගේ සත්කාර සම්මානද විඳි ඔහු නිසරණයෙහි පිහිටුවා එයින් නික්ම පිළිවෙළින් වාරිකාවේ හැසිරෙමින් දෙවිරමට වැඩමවා එහි විසුසේක. සැවැත්නුවර, වැසියෝ බුදුරදුන්ට ආගන්තුක දූත පිරිනැමූහ. එකල පන්සියක් පමණ බඩසයින් පෙළි සිටි යාවකයෝ හික්ෂුන් ඇසුරෙහිම, විහාරයෙහිම සිටියෝය. ඔවුහු හික්ෂුන් වළඳ ඉතිරිවූ ප්‍රණීත බොජුන් කා නිදසිට තැගිට නදීතිරයට ගොස් කැගසමින් වහිවලට බෙදී මල්ලවපොර බඳමින් කැකෝ ගසමින් ක්‍රීඩා කරමින් විහාරය ඇතුළතත් පිටතත් අනාවාර කරමින් හැසිරෙති.

දම්සභායෙහි රැස්වූ හික්ෂුහු, ඇවැත්නි. බලව් මේ බඩගින්නේ සිටි යාවකයෝ දුර්භික්ෂකාලයේ වේරංජාවේදී කිසි විකාරයක් නොකළහ. දන් මේ ප්‍රණීත ආහාරපාන ලැබී නානාප්‍රකාර විකාර කරමින් හැසිරෙත්. හික්ෂුහු වේරංජාවේදීත් උපශාන්තව සිට දැනුත් එලෙසින්ම සිටිති කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි වැඩමවා, කළ කථාව අසා මහණෙනි, අතීතයේදීත් මොවුහු ගද්‍යයෝනියෙහි පන්සියක් කොටඵවන්ට ඉපදී, ආජාතීය අශ්වයන්ට පැන් නුමුසු මිදියුෂ දී ඉතිරි රොඩුවලට ඉඳුල්කනට වතුර දමා පොඩිකර නියඳ රෙදිවලින් පෙරා කිසි රසයක් නැති කනට මිදිපැන් බී, මී බී මන්වූ බඹරුන් මෙන් නාදකරමින් හැසුරුණාහයි වදරා,

කසට රසැති පහන්වූ
ජලය බී උමතු වෙති කොටඵවෝ
මිහිරි රස බොන්නේ නමුත්
මත් නොවෙති සිත්ධවයෝ

පහන් නොපත් අය
ටිකක් රසඇති දේ බිගෙන
රජතුමනි, ඔවුහු මත්වෙති
උපත හොඳ සිල්වත්
අය මිහිරි රස බිවත්
කිසිදු මත්බවට නොයෙති

මේ වාලෝදක ජාතකය විස්තර කොට, මහණෙනි, මෙසේ සත්පුරුෂයෝ ලොහකටයුතු දහම් හැරදමා සුඛිතකාලයේත් දුක්ඛිතකාලයේත් විකාර නොකරන්නේවෙතියි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

සපුරිස්නු නැම නැත
 ඇල්ම නැරදි නිවසකි
 කැමති දේ ගැන නොදෙඩවති
 ලැබෙන සැප දුක දෙකෙහිම
 උස් පහත්කම් නොසලකති

එහි සබ්බන්තර් යනු පංචස්කන්ධාදි ප්‍රභේද ඇති සියලු ධර්මයන් කෙරෙහිය. සපුරිසා යනු යහපත් පුරුෂයෝය. චරන්ති යනු අර්හත්මාර්ගඥනයෙන් කඩා දමනලද ඡන්දරාගය හැර දමත්. කාමකාමා යනු කැමති දෙය කැමතිවීම, මනාප දෙය කාම හේතුවක් කාම කාරණයක් කර ගැනීමය. න ලපයන්ති සත්තො යනු බුද්ධාදි ශාන්ත පුද්ගලයෝ කැමති දේගැන නමත් කළා නොකරති. හික්ෂා පිණිස නැසීම් කැමැත්තෙන් සිටගෙන උපාසකය, ඔබේ දුදරුවන්ට කෙසේද, රජ-සොර සතුරන්ගෙන්, දෙපා සිව්පාවන්ගෙන් කිසි උවදුරක් නැද්ද ආදිය කියමින් සිටීමයි. එසේ කියා, එසේය ස්වාමීනි, අපි සියල්ලන්ම සැපසේ සිටිමු. කිසිම උවදුරක් නැත. දැන් අපේ පවුල කැමතීම ආදියෙන් පිරිපුන්ය, මෙහිම වසනු මැනවයි තමන්ට ආරාධනා කරවා දැනීම සඳහා කියවාගැනීමයි. ශාන්තයෝ වනාහි මේ දෙකම නොකෙරෙත්. සුබ්බන්තර් යනු මෙය දේශනාමාත්‍රයක් පමණි. අෂ්ටවිධ ලෝකධර්මයන් හා ගැටීමෙන් සතුටුවීම නොසතුටුවීම වශයෙන් හෝ වර්ණනාකිරීම් නින්දාකිරීම් වශයෙන් හෝ උච්චාවච්ච උඩට හෝ පහතටවැටීම් යනාදි ආකාර පණ්ඩිතා න දස්සයන්ති පණ්ඩිතයෝ ප්‍රදර්ශනය නොකෙරෙත්.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

අටවන බඩගිනිකාර ශාටකයන්ගේ දෙස්සි පන්සියක් හික්ෂුන්ගේ වස්තුවයි.

6. 9

න අත්තනෙකු ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි ධම්මික නම් තෙරුන් අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි. සැවැත්නුවර එක් උපාසකයෙක් දැනුමින් සෙමෙන් සිය ගෙදර වාසය කරයි. හෙතෙම පැවිදිවනු කැමැත්තෙන් එක් දිනක් භාර්යාවක් සමඟ සුභද්‍රව කළා කරන අතර, සොළුර, මම මහණුවෙන්ට යන්නෙමියි

කිවේය. හිමියනි, මගේ කුස සිටින දරුවා වදන තුරු තවතින්නැයි ඇ කීවාය. හෙතෙම තැවතී දරුවා පයින් ඇවිදින කාලයෙහි තැවන ඇට කපාකොට යෑමට අවශ්‍යබව දැන්වුවිට ස්වාමීනි, දරුවා තවටිකක් වයසට යනතුරු තවතින්නැයි කීකල්හි, මට මෑගෙන් අවසරයක් අනවසරයක් හෝ ලැබීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත. තමන් දුකෙන් එගොඩකර ගන්නෙමිසි තික්මගොස් පැවිදිවිය. හෙතෙම කමටහන් ලබාගෙන වෙහෙස මහන්සිවී තමන්ගේ පැවිදිකිය නිමවා ඔවුන්ට එය පෙන්වනු සඳහා යළි සැවතට ගොස් පුතාට බණකථාවක් කීවේය. පුතාත් පිටත්වගොස් පැවිදිවී නොබෝ කලකින් රහත්බවට පැමිණියේය. පැරණි භාර්යාවත්, මා හිහිගෙය නැවතුණේ ඔවුන් දෙදෙනා උදෙසාය. දැන් මෙහි විසීමෙන් වැඩක් නැතැයි තික්මී ගොස් පැවිදිවූවාය. පැවිදිවී නොබෝකලකින් රහත්බවට පැමිණියාය.

දිනක් හික්කුහු ධර්මසභාවෙහි, ඇවෑන්ති බලවි, ධම්මික උපාසකතෙම තමන් දහමෙහි සිටි නිසා ගොස් පැවිදිව රහත්විය. ඒ මගින් ඔහුගේ පුතාටත් බිරිඳටත් පිහිටවියයි කථාවක් ඇතිකළහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙකි දැන් කිනම් කථාවක් කරමින් සිටියාහුදයි විචාරා, මෙනම් කථාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙකි නුවණැතියා තමන්ගේ පමණක් හෝ අනුන්ගේ පමණක් හෝ දියුණුව බලාපොරොත්තු නොවියයුතුය. සෑමගේ දියුණුව බලාපොරොත්තුවෙමින් ධාර්මිකවීමෙන් මෙන්ම ධාර්මික විපිළිසරවීමෙන් යුක්තවියයුතුයයි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා ධර්මදේශනා කරමින්-

තමන් නිසා අනුන් නිසා
පුතුන් නිසා ධනය නිසා
රටක් නිසා නොදැනුමකම්
නොකර සිටින අය පමණක්
දැනුම් සිලවතුන් බවට
නුවණැතියන් බවට සද
පත්වන බව සත්‍යය වේ

එහි න අත්තහෙතු යනු නුවණැත්තා නම් තමන් නිසා හෝ අනුන් නිසා පවී නොකරයි. න පුත්තම්ච්ඡේ යනු පුතුන් නිසා හෝ ධනං ධනය නිසා රටියං රටක් නිසා හෝ පාපකර්ම කිරීමෙන් දියුණුවක් න ඉච්ඡෙය්‍යා ලබා ගැනීමට පවී නොකරයි යනු අර්ථයි. සම්ද්ධිමත්තනො යම් තමාගේ සමෘද්ධියක්වේද, එයත් අධම්මෙන අධාර්මික ලෙස බලාපොරොත්තු නොවෙයි. ඒ සඳහා පවී නොකරයි යන අර්ථයි. ස

සිලවා යනු යම් මෙබඳු පුද්ගලයෙක් සිටීද, ඔහුම සිල්වතා වෙයි. පඤ්ඤවා නුවණැත්තාද වෙයි. ධම්මිකොව සියා ධාර්මිකයාද වෙයි. අනායෝ එසේ නොවෙත් යනු අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

නවවන ධම්මික තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

6. 10

අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු යන මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙව්රම වාසයකරනකාලයෙහි බණ ඇසීම පිළිබඳව දේශනාකරනලද්දකි. සැවැත්තුවර එක් වීථියක වසන මිනිස්සු සමගිව කොටස් වශයෙන් බෙදගෙන දන් දී සර්වරාත්‍රිකව බණ ඇසීමට පුද්ගලික කළහ. එතෙක් සර්වරාත්‍රිකව බණ ඇසීමට නොහැකි විය. සමහරු කාමුක හැඟීම් බලවත්වී ගෙවල්වලට ආපසු ගියහ. සමහරු ද්වේෂ සහගත සිතිවිලි නිසාද ඇතමෙක් කායික මානසික මැලිකම් නිසාද එහි හිඳගෙන නිදිබර ගතියෙන්ද දහම් ඇසීමට අපොහොසත් වූහ.

දෙවෙනි දිනයේ හික්ෂුහු එපුවත දැන ධර්මසභායෙහි ඒ පිළිබඳ කථා කළහ. ශාස්තෘඤ්ඤාත්මනායේ එහි වඩමවා, කරමින් සිටි කථාව විමසා එය දන්වා සිටිකල්හි මහණෙනි, මේ සත්වයෝ වනාහි, බොහෝ සෙයින් හවය ඇසුරුකරමින් හවයෙහිම ඇළිගැළී වාසයකරත්. හවයෙන් එතර වන අය ඉතා විරලයයි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාද වදළහ:

පරතෙර කරා යන ජනයෝ බොහෝ විරලය
ඉතිරි හැමදෙනම මෙන් ඉවුරු ළහටම දුටයති

මැනවින් දෙසූ දහමට අනුව පවතින යමෙක් වෙත් නම්
ඔවුහු පරතෙර යෙහි මරු පරදවා ජයගෙන

එහි අප්පකං යනු ටිකක්, බොහෝ නොවන, පාරගාමිනො යනු නිවන්පරතෙරට යන. අථායං ඉතරා පථා යනු එසේ නොයන ඉතිරි සත්වයෝ සත්කායදෘෂ්ටි නමැති තිරයට පමණක් දුටින්තෝය. ඒ අය

බහුතරයි යන අර්ථයයි. සම්මදක්ධානෙ යනු මැනවින් ප්‍රකාශකළ, කොඳින් කියනලද, ධම්මෙ යනු දේශනා ධර්මයයි. ධම්මානුවත්තියො යනු ඒ දහම අසා ඊට අනුකූල ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදී මාර්ගඵලවලට පැමිණ දහම අනුව පැවතීමයි. පාරමෙස්සන්ති යනු නිවන් පරතෙරට යන්නාහුය. මව්වුධෙය්‍යං යනු ක්ලේශ මාර සංඛ්‍යාත මාරයාගේ නිවාසස්ථානය වූ ක්‍රියාමක සංසාර වෘත්තයයි. සුදුක්තරං යනු ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තිමාර්ගයෙහි සිටින සත්වයෝ මේ එතෙර වීමට අමාරු ඉක්මවා යෑමට දුෂ්කර මාරවාසස්ථානය වූ සංසාර සාගරය මව්වුධෙය්‍යං තරණයකොට, ඉක්මවාගොස් නිවනින් පරතෙරට යන්නාහ යන අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දහවත බණ ඇසීමේ වස්තුවයි.

6. 11

කණ් හං ධම්මං විජ්ජහාය ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වැඩසිටින කාලයේ පන්සියක් ආගන්තුක හික්කුන් අරභයා දේශනාකරන ලද්දකි.

කොසොල්ලට පන්සියක් හික්කුහු වස් වැස වස් අන්තයෙහි බුදුන් දකින්නෙමුයි දෙවරමට ගොස් බුදුන් වැඳ එකත්පසෙක හිඳගත්හ. ශාස්තෘන්වහන්සේ උන්වහන්සේලාගේ චරිතානුකූලව දහම් දෙයමින් මේ ගාථා වදාළහ:

කඵ දහම් හැරලා සුදු දහම වෙත සපැමිණ
ආලය හැර දමා අනාලයෙහි සිත අලවා

කාමයන් දුරුකොට නිවන් රසයට එළඹී
ගැටලු කිසිවක් නැති පිරිසිදු සිතක් ඇතිකර

සම්බෝදි අංගයන් වෙත සිත යොමුකරන නිති
ඇළුම් බැළුම් නැතිව ගොස් නිවනෙහි රසය හමුවේ
සිටින අරි උතුමෝ ලොව පිරිනිව්‍යාහු නම් වෙත්

එහි කණ් හං ධම්මං යනු කායදුශ්චරිතාදි හේද ඇති අකුසල් දහම් අතහැර සුක්කං භාවෙථ යනු නුවණැති හික්මුව අභිනිෂ්ක්‍රමණයේ සිට රහත්බව දක්වා කායසුචරිතාදි හේද ඇති ශුක්ලධර්මයන් (කුසල්) වැඩිය යුතුවේ. ඒ කෙසේද? ඔකා අනොකං ආගම්ම යනු ඔක නම් ආලයයි. අනෝකයයි කියන්නේ අනාලයටයි. ආලයෙන් නික්මී-ඉවත්වී අනාලය සංඛ්‍යාත නිවන උදෙසා කටයුතු අරඹා, එය ප්‍රාර්ථනා කළ යුතුය යන අර්ථයි. තත්‍රාගිරිතිම්චිජයො යනු යම් අනාලය සංඛ්‍යාත විවේකවූ නිවනෙහි මේ සත්වයන් විසින් ඇලීම ඇතිකර ගැනීම අමාරුවුවත් එහි ඇලීම කැමති වියයුතුය. හිත්වා කාමෙ යනු වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන් හැරදමා අකිඤ්චනො ගැටලු රහිතකොටගෙන විවේකයෙහි අභිරුහිතිය කැමති වියයුතුය යන අර්ථයි. චිත්තක්ලේශෙහි යනු පංචනිවරණයන්ගෙන් තමා පරිසොධෙයා පිරිසිදු වියයුතුය යන අර්ථයි. සම්බොධි අංගෙසු යනු සම්බොජ්ඣංග ධර්මයන් කෙරෙහි, සම්මා චිත්තං සුභාවිතං යනු යථායොග්‍ය ලෙස සිත මැනවින් වඩාගැනීමයි. ආදනපටිනිස්සග්ගෙ යනු ආදන නම් දැඩිව ග්‍රහණයයි. එයින් මිදීම් සංඛ්‍යාත නොගැනීමයි. සිව්වැදරුම් උපාදනයන්ගෙන් කිසිවක් උපදවා නොගෙන යෙ රතා නිවනෙහි ඇලීම යන අර්ථයි. සුතීමත්තො යනු ආනුභාව ඇති අර්හත්මාර්ගඥා දිලිසීමක් ඇති, ස්කන්ධාදි හේද ඇති ධර්මයන් බබළවා සිටින යන අර්ථයි. තෙ ලොකෙ යනු මේ ස්කන්ධාදි ලෝකයෙහි පරිනිබ්බූතා යනු රහත්බවට පැමිණීමේ පටන් කෙලෙස්වෘත්ත බහා තැබූ හෙයින් සඋපධිසේස වශයෙනුත් අන්තිම චිත්තය නිරෝධ කිරීමෙන් ස්කන්ධ වෘත්තයන් බහාතබනලද හෙයින් අනුපදිසේස යන දෙයාකාර පිරිනිවනින් පිරිනිවී ගිය, තෙල් සිඳීගිය පහතක් මෙන් නොපවත්නා බවට පත්වූ යන අර්ථයි.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා යෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

එකොළොස්වන ආගන්තුක හික්මුත් පත්සියක්නමකගේ වස්තුවයි.

පණ්ඩිතවර්ගය පිළිබඳ වර්ණනාව අවසානයයි.

සවන වර්ගයයි.

7.1

ගන්දධිනො ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරනකාලයේ ජීවකයන් ඇසූ ප්‍රශ්නයක් අරභයා දේශනා

කරනලද්දකි. ජීවකවස්තුව විනය බන්ධනයෙහි විස්තර වශයෙන් දක්වේ. එක් සමයෙක දෙවිදන්තෙම අජායතරජු සමග එක්වී ගිජුකුළුපව්වට නැගී දුෂණය කරගත් සිහින් බුදුන් මරාදමන්නෙමි යි ගලක් පෙරළිය. ඒ ගල පර්වත මුදුන් දෙකක් විසින් පිළිගන්නාලදි. එයින් බිඳී විසිවුණු පගල්පතුරක් බුදුන්ගේ පාදයේ ඇති ලේ පිටවිය. කුර වේදනාවක් ඇතිවිය. හික්කුහු බුදුන් මද්දකුවීම් නම් තැනට පැමිණවුහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ එතැනින් ජීවකඅඹවනයට යනු කැමත්තෙන් මා එහි ගෙනයවිය යි කීහ. හික්කුහු භාගාවතුන්වහන්සේ රැගෙන ජීවක අඹවනයට ගියාහුය.

ජීවක වෛද්‍යවරයා එපුවත අසා ශාස්තෘන්වහන්සේ සම්පයට ගොස් කුචාලයට ප්‍රතිකර්ම සඳහා නියුණු බෙහෙතක් සාද එය තබා බැඳ බුදුරදුන්ට මෙසේ දන්වා සිටියේය. ස්වාමීනි, මම ඇතුළු නගරයේ එක් මිනිසෙකුට බෙහෙත් කරමින් සිටියෙමි. නැවත ඔහු ළඟට ගොස් එන්නෙමි. මේ බෙහෙත මා එනතුරු බැඳී ආකාරයෙන්ම තිබියයුතුය යි කියා ගියේය. ඔහු ගොස් අතින් රෝගියාට කළයුතු වෙදකම් කොට දෙරවල් වයන වේලාවෙහි එන්නේ දොරවල් වයන්ටපෙර පැමිණිය නොහැකිවිය.

ඉන්පසු ඔහුට මෙබඳු සිතක් ඇතිවිය. අනේ මා අතින් නපුරු දෙයක් සිදුවිය. අතින් රෝගීන්ට මෙන් බුදුන්ගේ පාදයෙහිත් ලේ පිළිස්සෙන කටුක බෙහෙතක් තබා බැන්දෙමි. දන් ඒ බෙහෙත ඉවත්කරන වේලාවයි. එය දන් ඉවත් නොකොළොත් මුළු රෑ පුරා බුදුන්ගේ සිරුරෙහි දැවිල්ල හටගන්නේය. ඒ වේලාවෙහි ශාස්තෘන්වහන්සේ ආනන්ද හිමියන්ට කථා කොට, ආනන්ද, සවස්වී ආ ජීවකයන්ට දෙරවල් වැසීමට පෙරාතුව ආගත නොහැකි විය. දන් කුචාලයේ බෙහෙත ඉවත් කරන වේලාවය යි ඔහු සිතීය. එහෙයින් එය මුදලන්තැයි වදළහ. තෙරණුවෝත් එය මුදහළහ. කුචාලය ගසක මැලියමක් ගැළවුණාක් මෙන් පහවී ගොස් තිබිණි. ජීවකතෙම අරුණ නැගෙන වේලාවෙහි බුදුන් සම්පයට වේගයෙන් අවුත් ස්වාමීනි, කෙසේද ඔබ වහන්සේගේ ශරීරයෙහි දැවිල්ල හටගන්නේද යි විචාළේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ, ජීවකයෙනි, තථාගතයන්ට බෝධිමණ්ඩයෙහිදීම සියලු දැවිලිවේදනා නිවීමියෙය යි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහමි දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

සසර ගමන් කෙළවර කොට
 සැම සෝදුක්වලින් මිදුණ
 සියලු ගැටලු මුද් දමු
 අයට වේදනා නොම වේ

එහි ගතදිනො යනු මාර්ගයට පැමිණි, කාන්තාර මාර්ගය, සංසාරවට්ට මාර්ගය වශයෙන් අතරමාර්ග දෙකකි. එයින් කාන්තාරයට පැමිණි පුද්ගලයා යම් විටක තමන් කැමති ස්ථානයට නොපැමිණෙන්නේද එතෙක් ඔහු මගියෙක්ම වේ. ඒ ස්ථානයට පැමිණිවිට ඔහු ගතදි- මාර්ගය අවසන් කළ පුද්ගලයෙක් වෙයි. සංසාරවට්ටයෙහි ඇවිදින සත්වයෝද සසර වසනාතාක් කල් මගියෝම වෙති. කුමක් නිසාද? සංසාරවට්ටය අත්නොහැරී හෙයින්. සෝවාන් ආදීහුද මගියෝමය. සංසාර පැවැත්ම පසෙකට දමූ රහතන්වහන්සේ වූකලී ගතදි හෙවත් සසරගමන් කෙළවර කළහෙයින් ගතදි යන නම ලබති. විසොකස්ස යනු සසර පැවැත්ම මුල්කොට ඇති ශෝකවලින් බැහැරවූ හෙයින් ශෝක නැත්තෙකු වෙයි. සබ්බධි-සියලු ස්කන්ධාදි ධර්මයන් කෙරෙහි, විප්පමුක්තස්ස සිව්වැදරුම් ග්‍රන්ථ (ගැටලු) ප්‍රතීණ කළ හෙයින් සබ්බගන්ථප්පතීණස්ස යනුවේ. පරිළාහො න විජ්ජති දැවීම් දෙකකි. කායික චේතසික වශයෙනි. එයින් රහතන් වහන්සේට ශීත උෂ්ණාදි වශයෙන් උපදින කායික දැවීම් නිවුණේ නැත. ඒ නිසයි ජීවක බුදුන්ගෙන් අයා සිටියේ. ශාස්තෘන්වහන්සේ ධර්මරාජයන් බැව්නුත් දේශනාවිධි පිළිබඳ කුශලත්වයක් ඇති බැව්නුත් කායික චේතසික දැවීම් වශයෙන් දේශනාව පවත්වමින්, ඇවැත් ජීවකයෙහි, පරමාර්ථ වශයෙන් නම් මෙබඳු කෘෂිණාශ්‍රව කෙනෙකුන්ට දැවීම් නැත්තේයයි වදාළහ.

දේශනා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

පළමුවන ජීවකප්‍රශ්න වස්තුවයි.

7. 2

උයායුජන්ති ආදි මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේඵවතාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයේ මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන් අරභයා දේශනාකරනලද්දකි. එක් කලෙක භාග්‍යවතුන්වහන්සේ රජගහනුවර වස් වැස වස් අවසන්වී අධිමයකින් පමණ වාරිකාවෙහි හැසිරෙන්නෙමිසි හික්ෂුන්ට දන්වා යැවූහ. හික්ෂුන් සමග මෙසේ වාරිකාවේ හැසිරීම බුදුවරයන්ගේ එක්කරා වතකි. මෙසේ හික්ෂුන් තමන්ගේ පායිවුරු ආදිය සෝද පඬුපොවාගැනිමි ආදිය කරනඅතර මහාකාශ්‍යප තෙරුණුවෝත් සිවුරු ආදිය සේදූහ. හික්ෂුහු දෙස් කියන්ට පටන්ගත්හ.

මහකපුප්තෙරණුවෝ කුමක් නිසා සිවුරු සෝදන්නද? මේ තුවර ඇතුළත පිටත අටළොස් කෝටියක් මිනිස්සු සිටිති. එයින් යම් කෙනෙක් තෙරුන්ගේ නොතෑයෝ නම් ඔවුහු උපස්ථායක දයකයෝය. යම් කෙනෙක් දයකයෝ නොවෙත් නම් ඔවුහු තෑයෝය. ඒ අය තෙරුන්ට සත්කාරයම්මාන නොකෙරෙත්ද, මෙතරම් උපකාර කරද්දීත් ඒවා අතහැර මුත්තවහන්සේ කොහි යන්නාහුද, ඉදින් ගියත් මාපමාද ඔයෙන් එහාට නොයන්නාහුයයි කියාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ යම් ඔයක් ළඟට පැමිණ, නැවැත්විය යුතු හික්ෂුන්ට තෙපි මෙහි තවතිවි පමා නොවවියයි වදරති. එහෙයින් එතැනට මාපමාදකන්දරයයි කියති. ඒ සඳහාම මෙසේ කියා ඇත.

ශාස්තෘන්වහන්සේත් වාරිකාව පටන්ගෙන මෙතුවර ඇතුළත පිටත අටළොස් කෝටියක් මිනිස්සු වාසය කරති. ඒ මිනිසුන්ගේ මහල් අවමහල් අවස්ථාවල ඒ සඳහා හික්ෂුන් යායුතුය. විහාරය හිස් කරන්ටත් බැරිය. මිනිසුන්ගේ මහල් අවමහල් අවස්ථාවලදී හික්ෂුන්ගෙන් වැඩද ඇත. කවුරුත් තවතා යන්නෙමිද? ඉන්පසු මෙසේද සිතූහ. කාශ්‍යපට මෙහි තෑයෝත් දයකයෝත් සිටිති. එහෙයින් උත්තවහන්සේ තවතා යන්නෙමිසි ඔබේ පිරිසත් සමග තවතින්නැයි කාශ්‍යප හිමියන්ට කීහ.

එසේයයි තෙරණුවෝ පිරිසත් සමග නැවතුණාහ. හික්ෂුහු ඇවැත්ති, අප විසින් මේ දෑත් කීදෙය තෙපි දැක්කාහුනේද, අප කීලෙසම මහකපුප්තෙරණුවෝ සිවුරු සෝදන්නේ කුමක් නිසාද? උත්තවහන්සේ බුදුන් සමග නොයායුතුය යනාදී අප කීදෙය ඉක්මනින්ම සිදුවිය. ශාස්තෘන්වහන්සේ හික්ෂුන්ගේ කතා අසා නැවතී මෙසේකීහ: මහණෙනි, කුමක් කථා කළාහුද? ස්වාමීනි, මහාකාශ්‍යප තෙරුන් ගැන කථා කරන්නෙමුයයි ඔවුහු දන්වා සිටියහ. තමන් කලින්ම කීදෙය එලෙසම සිදුවූ හැටි දන්වූහ.

මහණෙනි, තෙපි මහකපුප්තෙරණුවන් කුලයෙහි හා ප්‍රත්‍යයයෙහි ඇඵණු කෙනෙකිසි නොකියවි. හෙතෙම මගේ වචනය ඉටු කරන්නෙමිසි නැවතුණේය. මෙතෙම පෙරත් සිව්පසයෙහි නොඇළී සඳමෙන්වී කුලයන් වෙත එළඹෙත්ට සමර්ථ වෙමිවායි ප්‍රාර්ථනා කෙළේය. කුලයන්හි හෝ ප්‍රත්‍යයන්හි හෝ ලැගීමක් උත්තවහන්සේට නැත. මම වන්දෝපම ප්‍රතිපදවත්, අරියවංස ප්‍රතිපදවත් කාශ්‍යප ආදීන් නිසාම දේශනා කෙළෙමි. හික්ෂුහු, ස්වාමීනි, තෙරුන් විසින් ඒ ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දේ කවදදයි ඇසූහ. මහණෙනි, එය අසනු කැමැත්තාහුද? ස්වාමීනි, එසේය. බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්ෂුන් අමතා මෙසේ කීහ.

මෙයින් කල්පලක්ෂයකට පෙර පද්මවත්තර නම් බුදුන් ලොව පහළවියයි වදාරමින් පද්මවත්තර බුද්ධ කාලයෙහි ඔහු තැබූ ප්‍රාර්ථනා ආදිකොට ඇති තෙරුන් පිළිබඳ සියලු පූර්වවර්තවීයතර ප්‍රකාශකළහ. එය ථෙරපාළියෙහි විස්තරකොට ඇත.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ තෙරණුවන්ගේ පූර්ව වර්තකථාව විස්තරකොට මහණෙනි, මම මෙසේ තොපට වන්දනාමය ප්‍රතිපදාවක්, ආර්යවංශ ප්‍රතිපදාවක් මාගේ පුත්‍ර කාශ්‍යපතෙරුන් නිමිතිකොට කීවෙමි. මාගේ පුත්‍ර මහාකාශ්‍යප තෙරණුවන්ට සිව්පයය හෝ පවුල් කෙරෙහි හෝ විහාර පිරිවෙන් ආදියේ ලැගීමක් හෝ නැත. දිය පිරුණු කුඩා විලක බැස එහි පීනා එයින් ඉගිලී කිසිවක නොඇළී නොලැගී යන රාජහංසයෙකු මෙන් මගේ පුත්‍රයාගේ පිළිවෙළ වන්නේයයි අනුසන්ධි ගළපා දහමි දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

දහන් වඩන සිහිමත් අය
 ආලය කම්සැපෙහි නොලැග
 විල හැර යන හසෙකු වගේ
 ඇළුම් බැඳුම් හැරද යෙති

එහි උයුරුජනනි සතිමත්තො යනු සිහිය දියුණුකර විපුල භාවයට පත් රහතන්වහන්සේලා තමන්ට අවබෝධ කළ ගුණදහම්ද ධ්‍යාන විදරශනාදියද ආවර්ජනා කිරීම, සමචූදීම එයින් නැගීමට අධිෂ්ඨානය ප්‍රත්‍යාවේෂාකිරීම ආදියෙහි යෙදෙති. උත්සාහවත් වෙති. න නිකේතෙ රමන්ති තෙ යනු ඒ අයට ආලය කළයුතු වස්තූන් පිළිබඳ ඇළීමක් නැත. හංසාව යනු දේශනාශීර්ෂයකි. එහි අර්ථය මෙයයි. ආහාරපාන ආදි ගොදුරුවලින් පිරිපුන් දිය පිරුණු කුඩා විලකට බසින හංසයෝ ගොදුරු සොයාගෙන එයින් පිටත්ව යනවිට, මේ මගේ ජලයය, මේ මගේ තෙළුමය, මේ මගේ උපුල්ය, මේ මගේ මල්කෙමිය ආදි වශයෙන් එතැන පිළිබඳ කිසිම බැඳීමක් නොකොට අපේක්ෂා රහිතවම ඒ පෙදෙස හැරදමා ඉගිලී අහසෙහි කෙළිමින් යෙති. ක්ෂිණාශ්‍රවයන් වහන්සේලාත් එපරිද්දෙන්ම යම්කිසි තැනක වාසයකළත් කුලයන්හි නොඇළී සිට එතනින් පිටත්ව ඒ ඒ තැන් හැරයන විටත් මගේ විහාරය, මගේ පිරිවෙන, මගේ දාසකයෝයයි නොඇළී අපේක්ෂා රහිතවම යෙති. ඔක්කමොකං යනු ඇළෙන රැඳෙන තැන්ය. ඒ සියලු ඇළෙන තැන් හැරදමන් යන අර්ථයි. දේශනා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දෙවන මහාකාශ්‍යප ස්ථවිර වස්තුවයි.

යෙසං සත්තිවයො තත්ථි ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයේ ආයුෂ්මත් බෙල්ලවිධිසීය තෙරුන් අරභයා දේශනාකරන ලද්දකි.

ඒ තෙරුන්වහන්සේ ඇතුළු ගමෙහි පිටුසිභා බන්ධිය නිමවා නැවතත් වෙනත් විවිධකට පැමිණ වියළි ආහාර ලබා විහාරයට ගෙනගොස් සකස්කොට තබා, නිතර පිටුසිභා යැම දුකකි සිතා කීප දිනක් ධ්‍යානසුඛයෙන් සිට ආහාර අවශ්‍ය වන විට ඒ ආහාර වළඳති. හික්ෂුහු මෙය දක දෙස් නගා ඒ පුවත භාග්‍යවතුන්වහන්සේට දන්වූහ. ශාස්තෘත්වහන්සේ මේ කරුණු මුල්කොටගෙන ඉදිරියෙහි දී සත්තිධිකාර (භෝජන) වර්ජනය කරවනු පිණිස හික්ෂුන්ට ශික්ෂාපද පැනවූයේ නමුත්, තෙරුන් වහන්සේ ශික්ෂාපද පනවා නොතිබූ අවස්ථාව නිසාද අල්පේච්ඡබව නිසාද කළ හෙයින් උන්වහන්සේ නිදෙස්බව ප්‍රකාශකරමින් අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළන:

රූපං කෙරුම් ඉවත දූ
 බොජුනෙහි පමණ දන්තා
 අතිමිති පැතුම් නොම ඇති
 නිවන් අරමුණ පිහිටියාවූ
 රහතන් ගිය ගමන්ගත
 විහඟුන් ගිය මහක් සේ
 කිසිවිට දත නොහැකිවේ

එහි **සත්තිවයො** යනු රූපංකිරීමයි. රූපං කිරීම් දෙකකි. කම්මසත්තිවය ප්‍රත්‍යයත්තිවය වශයෙනි. එහි කුසලාකුසල කර්ම, කම්මසත්තිවය නම්. සිව්පසය රූපංකිරීම පච්චයසත්තිවයයි. එහිදී විහාරයෙහි වසන හික්ෂුවට එක උක්භකුරු කැල්ලක්, එයින් සතර භාගයක් පමණ ගිනෙල් හා එක් සහල් තැළියක් පරෙස්සමට තැබීමෙන් ප්‍රත්‍යයසත්තිවය වරද නොවේ. එයට වැඩිනම් වරද වෙයි. රහතන්ට මේ දෙයාකාර සත්තිවය නැත. **පරිඤ්ඤාභොජනා** යනු ත්‍රිවිධ දනුමෙන් යුතු භෝජන පරිහරණයයි. කැඳ ආදියේදී ඒවා කැඳබව දැනීම ඤාපරිඤ්ඤාවයි. ආහාරයෙහි පිළිකුල්බව දැනීමත් වැළඳීම නිරණපරිඤ්ඤාවයි. කැබලි ආහාර ගැනීමේදී ඡන්දරාගයෙන් තොරවූ ඤානයෙන් යුතුව ගැනීම, පභාණපරිඤ්ඤාවයි. මේ තුන් ආකාර පරිඤ්ඤෙන් යෙ යම්කෙනෙක් දනගෙන ආහාර ගැනීමයි. **සුඤ්ඤතො අනිමිත්තො** ව

යනු මෙහි අප්පඤ්චිත විමෝක්ඛයද ගන්නා ලදි. පුඤ්ඤත, අනිමිත්ත, අප්පඤ්චිත යන මේ ත්‍රිවිධ නාම නිවනටම කියන නමයි. නිවන රාග දෝෂ මෝහයන්ගේ අභාවයෙන් ශුන්‍යභාවයට යන හෙයින් විමුක්තිය වේ. පුඤ්ඤතො විමොක්ඛො යනුද එයයි. එසේම රාගාදි නිමිති නොමැති හෙයින් අනිමිත්ත වෙයි. ඒ රාගාදියෙන් මිදුණේය යන අරුතින් අනිමිත්ත විමොක්ඛ නම්ද වේ. රාගාදියෙහි පිහිටීමක් නොවන හෙයින් අප්පනිහිත වේ. ඒවාගෙනුත් මිදුණු හෙයින් අප්පනිහිත විමොක්ඛයයි කියනු ලැබේ. එලසමාපත්ති අරමුණු වශයෙන් ගෙන වාසය කරන්නාට ත්‍රිවිධ විමොක්ඛයම ලැබෙයි. එය ඒ අයගේ ගෝචරය නිසයි. ගති තෙසංගුරත්තයා යනු යම්සේ අහසේ පියාඹා ගිය පක්ෂීන්ගේ පියවර නැබීමේ සලකුණු දක්නට නොලැබෙන නිසා ඔවුන් ගිය මග දැනගත නොහැකිද, ඒ අයුරින් යම් අයට මේ දෙයාකාර සන්නිවය නැත්තේද, මේ ත්‍රිවිධ පරිඤ්චිතේ යුතුව බොජුන් ගැනීමක් වෙයිද මෙකී අයුරු විමෝක්ඛ ගෝචර වෙයිද, ඒ අය හව් කුතද, සිව්වැදුරුම් යෝනි (උපන්ද) ද පංචවිධ ගතිනිමිතිද සප්තවිධ විඤ්ඤාස්තිපීද නව සත්තාවාසද යන මේ කොටස් පහෙන්, මේ මාර්ගයෙන් ගියාහුයයි ගමන්මග නොපෙනෙන හෙයින් ඒ අයගේ ගමන්මග දත නොහැකිය. පැනවීමටද නොහැකිය.

දේශනාවයානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාත්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

තුන්වන බෙල්ලවිධිසිස ස්ථවිර වස්තුවයි.

7. 4

යස්සාසවා යන මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වාසය කරනකල්හි අනුරුද්ධතෙරණුවන් අරභයා දේශනාකළසේක.

එක් දිනක් තෙරණුවෝ දිරු සිවුරු දරා කසළගොඩවල් ආදියෙහි සිවුරක් සොයති. මෙයින් තුන්වෙනි හවයෙහිදී උන්වහන්සේගේ පුරාණ භායාණීව තව්තිසා හවනයෙහි ඉපදී ජාලිනී දෙවිඳුවනම් වූවාය. ඇ, තෙරුන් සිවුරු සොයන බව දැක දිගින් තෙළෙස්රියන්වූ පළලින් සතරරියන්වූ දිවසළු තුනක් රැගෙන ඉදින් මේ සළු මේ අයුරින්ම දුන්නොත් තෙරණුවෝ මේවා නොගනිත්තයි සිතා සිවුරු සොයන උන්වහන්සේගේ ඉදිරියෙන් එක් කසළගොඩක රෙදි කෙළවරවල් පමණක් පෙනෙන

හැටියට දැමිය. තෙරණුවෝ ඒ මාර්ගයෙහි රෙදි සොයමින් යන අතර ඒ දාවලු දක එය අල්වාගෙන අදිමින් යට කියනලද දිවාසාටක දක එය ඉවතලූ පාංශුකුල සංඥාවෙන් මෙය ගනිමිසි රැගෙන වැඩියාන.

උත්තරාශ්වයේ සිවුරු කරන දිනයෙහි ශාස්තෘන්වහන්සේ පත්සියක් හික්මුන් පිරිවරා විහාරයට වැඩමවා වැඩහුන්න. අසුමහාශ්වාසක තෙරවරුද එහිම සිවුරු මැසීම සඳහා වැඩහුන්න. මහකසුප්තෙරණුවෝ මුලින්ම වැඩසිටියහ. සැරිසුන්හිමියෝ මැදය. ආනන්දහිමියෝ අගමය. හික්මුනු තුල් ඇඹරුන. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඉදිකටුවල තුල් අමුණා දුන්න. මුගලන්තෙරණුවෝ ඒ ඒ තැනට අවශ්‍ය දේ සපයමින් ඇවිද්දාහ. දෙවිදුව ඇතුල් ගමට ගොස් ආර්ය අනුරුද්ධහිමියන්ට සිවුරුකරමින් ශාසනානන්වහන්සේ අසුමහා සවිවත් සහිත හික්මුන් පත්සියනමක් සමග විහාරයෙහි සිටිති. කැඳබන් රැගෙන විහාරයට යවියයි කියමින් හික්මා සඳහා සම්මාදන් කරවුවාය.

මහමුගලන්තෙරණුවෝ අතුරුපස වේලාවෙහි මහදඹයක් ගෙන ආහ. හික්මුන් පත්සියට එය වළඳ අවසන් කළ නොහැකි විය. ශක්‍රයා සිවුරුකරන තැන බිම පිරිබඩ දුන්නේය. බිම ලා රස ගැවාක් මෙන් රතුපාට විය. හික්මුන් වළඳ ඉතිරි කැඳ බන් ආදිය අතිවිශාල විය. හික්මුනු මෙතරම්වූ හික්මුන්ට මෙපමණ කැඳ ආදිය කුමක් සඳහා ගෙනාවේද, හික්මුන් මෙපමණයයි සලකාගෙන මෙපමණ ගෙනෙවියයි තැයන්නට දයකයන්ටත් කියා යවන්නට තිබුණා නොවේදැයි කියමින් දෙස් කියන්ටවූහ.

ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්මුන් අමතා, මහණෙනි, කුමක් කියවිදැයි අසා ස්වාමීනි මෙබඳු කථාවක්යයි දැන්වූ පසු, මහණෙනි මේ දනයම්භාරය අනුරුද්ධතෙරුන් විසින් ගෙන්වනලදැයි සිතන්නහුද? ස්වාමීනි, එසේය. මහණෙනි, මාගේ පුත්‍ර අනුරුද්ධ මෙබන්දක් කියන්නේ නැත. රහත්හු ප්‍රත්‍යය ප්‍රතිසංස්කෘත කථා නොකෙරෙත්. මේ පිණ්ඩපාතය දේවානුකාවයෙන් උපන්නේයයි අනුසන්ධි ගළපා ධර්මදේශනා කරමින් මේ ගාථාව වදළහ:

රැස් කෙරුම් ඉවත හළ
අතරෙහි නොඇළුණා වූ
අනිමිති පැකුම් ඇති
නිවන් අරමුණ ඇති කළ
රහතන් ගිය ගමන්මග
අහස විහඟුන් ගිය සේ
පියසටහන් නොදන හැක

එහි යස්සාසවා යනු යමකුගේ සිව්වැදුරුම් ආශ්‍රව ක්ෂයවී ගියේද, ආහාරේ ව අතිස්සිකො ආහාරයෙහි තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් ආශ්‍රයක් නැද්ද, පදන්තස්ස දුරත්තය යම්සේ අහසේ පියාඹා යන පක්ෂීන්ගේ මෙතැන හිස ගසමින් ගියහ, මෙතැන පියාපත් වැළඳෙහිය යි කියනොහැකිද? එපරිද්දෙන් මෙබඳු හික්මුණ්ගේ තිරයට යෑමක් ගැන හෝ තිරිසන් හවයට ගියහයි හෝ ආදී වශයෙන් පාසටහන් නියම කිරීම නොකළහැකිය. දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

භතරවත අනුරුද්ධතෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

7. 5

යස්සිත්ථියාති ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් පූර්වාරාමයෙහි වැඩහිඳින කාලයෙහි මහාකාන්‍යායනතෙරුන් අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි.

එක් කාලයක භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මහාපචාරණ දිනයක මිඟාරමාතා ප්‍රාසාදයේ යටිමහලෙහි මහසච්චන් පිරිවරා වැඩසිටියේක. එසමයෙහි මහාකාන්‍යායනස්ථවිරයන්වහන්සේ අවන්ති දේශයෙහි වාසයකරති. ඒ තෙරණුවෝ දුරසිටියත් අවුත් බණ අසති. ඒ නිසා සෙසු මහතෙරවරු හිඳගන්නා විට මහාකාන්‍යායන තෙරණුවන්ට අසුනක් වෙන්කොට තබා හිඳගනිත්.

මෙදින සක්දෙවරප් දෙදෙව්ලොවෙහි දෙවිපිරිස සමග අවුත් සුවඳමලින් බුදුන් පුද, මහාකාන්‍යායන තෙරුන් නොදක, මාගේ ආර්යයන්වහන්සේ පෙනෙන්ට නැත්තේ ඇයි? දැන් මෙහි වැඩියොත්තම් ඉතා මැනවයි සිතිය. තෙරණුවෝත් එවිටම අවුත් තමන්ගේ අසුනෙහි සිටින හැටියෙන්ම පෙත්වූහ. ශක්‍රයා තෙරුන් දක පාගොප්ඇට ළඟින් දැඩිව අල්වාගෙන ස්වාමීන්වහන්ස, මාගේ ආර්යවූ ඔබවහන්සේගේ වැඩමවීම ඉතා මැනවි. මම ඔබවහන්සේගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියෙමියි කියා සුවඳමලින් පුද එක්සසෙක සිටියේය.

හික්ෂුහු, මේ ශක්‍රයා මුණ බලා සත්කාර කරන්නෙකි. සෙසු මහාශ්‍රාවකයන්ට මෙබඳු සැලකිල්ලක් නොකොට මහාකාන්‍යායනහිමියන් දක දුවගොස් ගොප්මස ළඟින් අල්වාගෙන, මගේ ආර්යයන්වහන්සේගේ

පැමිණීම ඉතා යෙහෙක. මම ඔබ වහන්සේගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියෙමි ආදිය කියකියා දැනින් පා මඩිමින් පුද වැඳ එකත්පසෙක සිටියේයයි කියමින් දෙස් නැගූහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්කුන්ගේ කථාව අසා, මහණෙනි, මා පුත් මහාකාන්තායන සමාන ඉන්ද්‍රියසංචරයෙන් යුක්ත හික්කුහු දෙවියන්ටත් මිනිසුන්ටත් ප්‍රියයෝම වෙනිසි වදරා පූර්වාපරයන්ධි ගලපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළන:

අසුන් දමනය කළ රියදුරෙකු මෙන්
යමෙක් තම ඉඳුරන් දමුවේ නම්
මාන මද කෙලෙස් දමු ඔහු
දෙවිමිනිසුන්ට ප්‍රිය වේ

එහි අර්ථ නම් **යස්ස** ඉන්ද්‍රිය දමනයෙහි දක්ෂ හික්කුවකගේ **සාරථිතා** සුදන්නා අස්සා අසුන් දමනයෙහි දක්ෂ රියදුරෙකු මෙන් **ඡ ඉන්ද්‍රියානි සමථං** ඡඩිඉන්ද්‍රියයන් දමුණු තැටුණු බවට ගතානි පත්වීද **තස්ස ඒ** හික්කුවට තවවිධ මානයන් දුරුකර සිටින බැවින් **පහිතමානයස්ස**, වතුරවිධ කාමාදි ආශ්‍රවයන් නොමැති හෙයින් **අනාසවස්ස** ආශ්‍රව රහිතවූ හෙයින් **දෙවාසි පිත්තයන්ති** දෙවියෝත් මනුෂ්‍යයෝත් එකමාගේ දක්මන් පැමිණීමත් ප්‍රාරථනා කෙරෙත්මයයි දේශනාකළසේක.

දේශනාවසානයෙහි බොහෝදෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

පස්වන මහාකාන්තායනස්ථවිර වස්තුවයි.

7. 6

පඨවීසමෝ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම් විහාරයෙහි වාසය කරන කාලයේ සැරියුත් තෙරණුවන් අරභයා දේශනා කරන ලද්දකි.

එක් සමයක ආයුෂ්මත් සැරියුත්තෙරණුවෝ වස් කෙළවර වාරිකාවේ නැසිරෙනු කැමතිව භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන් අසා වැඳ තම පිරිවර හික්කුන් සමඟ නික්මුණාහුය. තෙරණුවෝ නම්ගොත් වශයෙන් ප්‍රකට හික්කුන්ට, ඒ නම්ගොත්වලින්ම කථා කොට නැවැත්වූහ. නම්ගොත්

වශයෙන් ප්‍රසිද්ධියක් නැති එක් හික්ෂුවක්, අතේ මටත් නම්ගොත් වශයෙන් ගෙන කපා කොට තවත්වන්නේ නම් යෙහෙකියි සිතිය. මහා සංඝයා මැද සිටි හෙයින් සැරියුත් හිමියෝ ඒ හික්ෂුව ගැන සැලකිල්ලක් නොදක්වූහ. ඒ හික්ෂුව, අතින් හික්ෂුත්ව මෙන් මා ගැන සැලකිල්ලක් නොදක්වීයයි තෙරුන් කෙරෙහි වෛර බැන්නදේය. මේ අතර තෙරුන්ගේ සංඝාටි (සහල සිවුර) කෙළවර ඒ හික්ෂුවගේ ඇඟේ වැදුණේය. එයින් තුන් වෛරයම හටගත්තේය.

හෙතෙම, දැන් තෙරුන් විහාරය ළඟ කොටස ඉක්ම වන්නට ඇතැයි දැන බුදුන් ළඟට ගොස්, ස්වාමීනි, ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවෝ ඔබවහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවකයෙමියි මගේ කන්සිදුර බිඳී යන තරම් පහරක් ගසා, මා ක්ෂමා කර නොගෙනම වාරිකාවේ ගියහයි දන්වා සිටියේය. ශාස්තෘත්වහන්සේ තෙරුන් කැඳවූහ. එකෙණෙහි මහමුගලන්තෙරණුවෝත් ආනන්දතෙරණුවෝත් මෙසේ සිතූහ. අපේ දෙටු සොහොයුරා මේ හික්ෂුවට ගැසූ නොගැසූ බව ශාස්තෘත්වහන්සේ නොදනිත්ද? සැරියුත්හිමියන් ලවා සිංහනාදයක් කරවනු කැමැත්තක් ඇති වියහැකියයි සලකා පිරිස රැස් කරවන්නෙමුයයි උන්වහන්සේලා යතුරුමුදුන් රැගෙන පිරිවෙත් දෙරටුවල ඇවිදිමින්, ඇවැත්නි රැස්වව්, ඇවැත්නි රැස්වව්, දැන් ආයුෂ්මත් සැරියුත්තෙරණුවෝ බුදුන් හමුවෙහි සිංහනාද කරන්නාහුයයි ප්‍රකාශ කළහ. මහත් හික්ෂුසමූහයක් රැස්වූහ.

සැරියුත්තෙරණුවෝත් පැමිණ බුදුන් වැඳ හිඳගත්හ. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ එකරුණ විවාළහ. තෙරණුවෝ මේ හික්ෂුවට මම නොගැසුවමිසි නොකියාම තමන්ගේ ගුණකථාව කියමින්, ස්වාමීනි, යම් කෙනෙක් කායගතාසනි භාවනාව පුරුදු නොකොට නැත්නම් ඔහු මෙහි වෙතත් සමුච්ඡාරත්වහන්සේ තමකට ගසා සමාකරවා නොගෙන වාරිකාවේ හැසිරෙන්නෙහිදැයි කියා; ස්වාමීනි, යම්සේ පොළොවෙහි පිරිසිදු දේත් දමති. අශුවිත් දමති ආදී වශයෙන් තමන්ගේ සිත හොඳතරක ඉවසීමේ ශක්තිය ඇතිබව ප්‍රකට කරමින් ජලය, ගින්න, වායුව, රජෝහරණ, වණ්ඩාලකුමාර, අං ගැලවී ගිය හරකෙකු ආදියට සමාන කරමින් සර්පකුණපයක් මෙන් තම සිරුර පිළිකුල් කටයුතු බව දන්නා බවද, තම සිරුර අශුවි පිරුණ කළයක් වැනියයි දන්නා බවද යන මේ උපමා තවයෙන් තමන් ගුණ කථාව ප්‍රකටකරන විට තවවාරයක් මුහුද හිමි කොට ඇති මහපොළොව කම්පා විය.

රජෝහරණ, වණ්ඩාල කුමාර, අශුවි පිරුණ කළගෙඩි උපමා ගෙනහැර පානා විට පෘථග්ජන හික්ෂුහු කඳුළු නොවගුරුවා සිටීමට

අසමත් වූහ. රහතත්වහන්සේලාට ධර්මසංවේගය ඇතිවිය. තෙරුන් තමාගේ ගුණ ප්‍රකාශකරන විට දෙස් පැවරු හික්කුවගේ මුළු ශරීරය පුරා දැවිල්ලක් උපන්නේය. හෙතෙම එවිටම බුදුරදුන්ගේ පාමුල වැඳ වැටී තමන් බොරුකීමේ දෝෂය ප්‍රකාශකොට සමාව අයැදීය. බුදුරජාණන්වහන්සේ සැරියුත්තෙරණුවන් අමතා, ශාරීපුත්‍රය, මේ හිස් මිනිසාගේ දෝෂයට සමාව දෙන්න. නැතහොත් මොහුගේ හිස් සත්කඩකට පැලියන්නේයයි වදන.

සැරියුත්තෙරණුවෝ උත්කුටුකයෙන් හිඳ දෙහොත් මුදුනේ තබා ස්වාමීනි, මම ඒ ආයුෂ්මතුන්ට සමාව දෙමි. ඒ ආයුෂ්මතුන්ද මගේ දෝෂයක් ඇත්තම් සමා දෙනු මැනවියයි කිහ. හික්කුහු මෙසේ කිහ. ඇවැත්නි බලවි. සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ ගුණ අසීමිතය. මෙබඳු කෙනෙකුන්ට මුසාවාදයෙන් වෝදනා කරන හික්කුව කෙරහි අල්පමාත්‍රවූ හෝ කෝපයක් හෝ ද්වේෂයක් නොකොට තමන්ම ඇත්කුටුකයෙන් හිඳ ඇඳිලි බැඳ ක්ෂමාව දෙයි යනුවෙනි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ කථාව අසා මහණෙනි, කුමක් කියවිදයි විචාරා ස්වාමීනි, මෙනම් කථාවක්යයි කිකල්හි මහණෙනි, ශාරීපුත්‍ර වැනි අය කළ කෝප ද්වේෂ ඉපදවීම කළ නොහැක්කකි. මහණෙනි, ශාරීපුත්‍රයන්ගේ හිත මහපොළොව සමානය. ඉඤ්ඤියක් මෙන්ය. පැහැදිලි ජලය පිරි දියපොකුණක් වැනියයි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදන:

නොසැලෙන පොළොව ඉඳුකිල වැනි
වනින් සපිරි අය කිසිවිට සතුරු නොවේ
මධ නැති විල් මෙන් තිරගතියෙන් පිරි
රහතන්ට සසර සැරුම්ද නොවේ

මහණෙනි, එහි අර්ථය නම් පොළොවෙහි පිරිසිදු සුවඳමල් ආදියද දමන්. අපිරිසිදු මළමුත්‍රාදියද දමන්. එසේම නුවර දෙරටුවේ හොඳින් කැණ සිටවූ ඉන්ද්‍රඛිලය ගම්දරු ආදීහු ගළවා උදුරා දමන්ට යන්න දරති. අනිත් අය ඊට සුවඳමලින් සත්කාර කෙරෙති. එහිදී පොළොවෙන් ඉන්ද්‍රඛිලයෙන් විරුද්ධත්වයක්, අනුරෝධයක් නූපදී. එපරිද්දෙන් මේ රහත් හික්කුහු අටවැදරුම් ලෝ දහමිහි කම්පා නොවන හෙයින් **තාදී** නම් වෙති. වනින් පිරිපුන් බැවින් **සුඛිබ්බො** සුවුත්තය. හෙතෙම, මොවුහු මට සිව්පසයෙන් සත්කාර කෙරෙති. මේ අය මට නොසලකත්යයි සත්කාරත් අසත්කාරත් කරන්නන් කෙරෙහි නොකිපෙත්. **නොවිරුජ්ඣති** විරුද්ධකම්

නොපාති. එනිසා පොළොව හා ඉන්ද්‍රබීල වැනිම වෙත්. යම්සේ අපගතකද්දමො පහවගිය මඩ ඇති විල් පැහැදුණු ජලයෙන් පිරුණේ වෙයිද, එසේ පහවගිය කෙලෙස් ඇති හෙයින් රාගාදිකද්දම (මඩ)-වලින් අකද්දම (නොකිලිවි)ව පැහැදිලිවුයේම වෙයි. තාදිනො යනු එබඳු සුද්ගලයාට සුගති දුරගති සැරිසැරීම් වශයෙන් සංසාරා සංසරණයක් නම් නොවෙයි.

දේශනාවසානයෙහි හික්කුන් නවදහසක් පිළිපිහියා සමග රහත්බවට පත්වූහ.

සවන ශාරීපුත්‍රස්ථවිර වස්තුවයි.

7. 7

සත්තං තස්ස මනං හොති ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම් වෙහෙර වාසයකරන කාලයෙහි තිස්සතෙරුන්ගේ සාමණේරයන්වහන්සේ උදෙසා දේශනා කරනලදි.

කොසඹැනුවරවාසී එක් කුලපුත්‍රයෙක් ශාස්තෘශාසනයෙහි පැවිදිවී උපසම්පදවද ලබා කොසඹැවේ තිස්ස තෙරුන්යයි ප්‍රකටවූයේය. කොසඹැවේ වස්ථියා සිටි උන්වහන්සේට දයකවරයෙක් තුන්සිවුරුද හිතෙල් පැණි ආදියද ගෙනවුත් උන්වහන්සේගේ පාමුල තැබීය.

ඉන්පසු තෙරනුවෝ ඔහු අමතා මෙසේ කීහ. උපාසකය, මේ කුමක්ද? ස්වාමීනි, මම ඔබවහන්සේ මෙහි වස්වසවා ගත්තෙමිනේද? අපේ විහාරයෙහි වස්විසූ අයට මේ ලාභය ලැබෙයි. එනිසා මෙය භාරගනු මැනවි. උපාසකය එය එසේවුවත් මෙයින් මට ප්‍රයෝජනයක් නැත. ස්වාමීනි ඒ කුමක් නිසාද? උපාසකය, මා ළග සාමණේරයෙකු පවා නැත්තේය. උපාසක තෙම තමන්ගේ සත්හැවිරිදි පුතා තෙරුන් ළඟට කැඳවාගෙන ගොස් ස්වාමීනි, මොහු පැවිදි කළමැනවැයි භාරකළහ. ඉන්පසු තෙරණුවෝ ඒ ළදරුවාගේ කෙස් තෙමා කපා තවපංචක කර්මස්ථානය දී පැවිදිකළහ. ඒ දරුවා කෙස් කපද්දිම පිළිපිහියා සහිත රහත්බවට පත්විය.

තෙරණුවෝ ඔහු පැවිදිකොට අඩමසක් එහි වැය බුදුන් දකින්නෙමිසි සාමණේරයන් අතට බඩුභාණ්ඩාදිය දියන අතරමග එක් විහාරයකට

පැමිණියෝය. සාමණේර තෙම උපාධ්‍යායයන්වහන්සේට සෙනසුන් පනවා උවටැන් සැපයුවේය. ඔහු එසේ පිළිඳගුම් කරන අතර විකාලය පැමිණියේය. ඔහු විසින් තමන් සඳහා සෙනසුන් පිළියෙළ කරගැනීමට නොහැකි විය. ඉන්පසු උපස්ථාන කරන වේලාවෙහි පැමිණි ඔහුගෙන් තෙරණුවෝ මෙසේ ඇසූහ. සාමණේරයා තමන්ට වසන තැනක් පිළියෙළ කර නොගත්තෙහිද? ස්වාමීනි, පිළියෙළ කරගැනීමට කාලයක් නැතිවිය. එසේනම් මා වසන තැනම වසන්න. ආගන්තුක තැන්වල පිටත විසීම දුක් සහිතයයි කියමින්ම ඔහු රැගෙන සෙනසුන ඇතුළට ගියෝය.

පෘථග්ජන තෙරණුවෝ ඇඳේ වැතුරුණු තැටියේම නින්දට වැටුණෝය. සාමණේරයන්වහන්සේ, මෙසේ සිතුන. උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ සමග එක් සෙනසුනක වසන තුන්වෙනි දිනය අදයි. ඉදින් වැදහෙව් නිදගත්තොත් තෙරුන්වහන්සේ සහසෙය්‍ය වරදට පැමිණෙති. එනිසා නොනිදම රැය ගත කරන්නෙමිසි උපාධ්‍යායයන්ගේ ඇඳ සම්පයෙහි කුඩා පුටුවක් තබා නොනිදම රාත්‍රිය ගතකළහ.

තෙරණුවෝ අලුයම් වෙලෙහි නැගිට සාමණේරයන් පිටතට යැවිය යුතුයයි ඇඳේ පසෙකින් තිබුණු විජිතිපත ගෙන විජිති පත්‍රයෙහි අගින් අල්ලා සාමණේරයන් සැතපෙන්නට දමූ කළාලයට ගසා විජිතිපත උඩට ඔසවන ගමන් සාමණේරයා පිටතට යන්නැයි කීහ. විජිතිපත්දණ්ඩ ඇසේ ඇනුණේය. එකෙණෙහිම ඇස සිදුරුවී ගියේය. හෙතෙම ස්වාමීනි ඇයිදැයි කියා, නැගිට පිටතට යන්නැයි කීවිට ස්වාමීනි මගේ ඇස සිදුරුවියයි නොකියා එක් අතකින් ඇස වසාගෙන නික්මුණේය. වතාවත් කරන වේලාවෙන් මගේ ඇස බිඳුණේයයි නොසිට එක් අතකින් ඇස වසාගෙන අනිත් අනිත් මුස්ත රැගෙන වැසිකිළියත් මුණසෝදන තැනත් ඇමද මුව සෝදන පැන් තබා මිදුල අතුගැවේය. හෙතෙම උපාධ්‍යායයන්වහන්සේට දැනට පිළිගන්වන ගමන් එක් අතකින් දුන්නේය.

ඉන්පසු උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ, මේ සාමණේරයා, අයික්ෂිතයි. ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන්ට දැනට දෙන විට එක් අතකින් දීම අයෝග්‍යයයි දෙස් නැගූහ. ස්වාමීනි, මෙය නුසුදුසු ක්‍රියාවක් බව මම දනිමි. එසේවුවත් මගේ එක් අතක් නිදහස් නැත. සාමණේරයා, ඒ කුමක් නිසාද? හෙතෙම මුලපටන් ඒ පුවත දන්වා සිටියේය. තෙරණුවෝ එය අසා සිටිමින්ම, සංවේග උපදවා, අනේ මා අනිත් සිදුවී ඇත්තේ බරපතළ වරදකිසි කියා සත්පුරුෂය මට ක්ෂමාකරන්න. මේ වරද මා අනිත් වියයි අවශ්‍යයෙන්ම දූත නොසිටියෙමිසි ඇඳිලිබැඳගෙන සත්වයස් දරුවා ඉදිරියේ උත්කුටිකව හුන්නෝය. ඉන්පසු සාමණේර තෙම, ස්වාමීනි, මම මෙසේ

කරවීමට සිතා මෙය නොකීවෙමි. ඔබවහන්සේගේ සිත රැකීම පිණිසම කියෙමි. මෙහි ඔබවහන්සේගේ දෝෂයක් නැත. මෙය මගේ සසර පැවැත්මේ දෝෂයකි. විපිළිසරට පත් නොවුව මැනවි. ඔබවහන්සේ විපිළිසරට පත් නොකරවනු සඳහාම නොදැන්වූයෙමි යි කිය.

තෙරණුවෝ සාමණේරයන් තමන් අස්වසද්දීත් සැනසීමක් නැතිව උපන් සංවේත ඇතිව සාමණේරයන් අත තිබූ භාණ්ඩද තමන් රැගෙන බුදුන් හමුවට ගියෝය. බුදුරජාණන්වහන්සේත් ඔහුගේ පැමිණීම බලමින්ම සිටියේක. උන්වහන්සේ ගොස් වැද බුදුන් සමග පිළිසඳර කතා කොට, මහණ ඔබ සුවසේද? කිසියම් අතිරේක අපහසුතාවක් ඇද්ද යි විචාළයේක. එසේ ඇසූ කල්හි උන්වහන්සේ, එසේය ස්වාමීනි, අප සුවසේය. මට කිසි අතිරේක අපාසුවක් නැත. එහෙත් මගේ මේ ළදරු සාමණේර තම වැනි අතිරේක ගුණ ඇත්තෙක් මා මින් පෙර දැක නැතැයි කීහ.

මහණ, මේ සාමණේරතම විසින් කුමක් කරන ලදද? උන්වහන්සේ මුල පටන් සියලු පුවත් භාග්‍යවතුන්වහන්සේට දන්වා මෙසේ කීහ. එසේය, ස්වාමීනි, මා ක්ෂමාව ඉල්ලා සිටිවිට මෙතෙම මට මෙසේ කීවේය. මෙහි ඔබවහන්සේගේ වරදක් නැත. මගේ සසර පැවැත්මේ දෝෂයයි මෙහි ඇත්තේ. ඒ නිසා ඒ ගැන වැඩියක් නොසිතන්න. මෙසේ කියමින් මා සැනසිය. මා කෙරෙහි කෝපයක් ද්වේශයක් පහළ කෙළේ නැත. ස්වාමීනි, මා නම් මීට පෙර මෙබඳු ගුණ සම්පන්න වෙතත් කිසිවෙක් දැක නැත.

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මහණ, රහත්බවට පත්වුවෝ කිසිවෙකුට කිපෙන්නාහු නොවෙති. ද්වේශ කරන්නාහුද නොවෙත්. ඔවුහු ශාන්තවූ ඉන්ද්‍රියයන් ඇති, ශාන්තවූ සිත් ඇත්තෝම වෙති යි පූර්වාපරසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ.

මැනවින් දන විමුකුඩු
තාදී ගුණෙන් පිරිසුන්
ඔවුන් සිත සන්සුන්ය
ක්‍රියා වචනද එලෙසය

එහි සන්තං යනු ඒ ක්ෂණාශ්‍රව සාමණේරයන්වහන්සේගේ අභිධ්‍යාදිය අභාවයට ගොස් නිසා මනස සන්සුන් වේ. උපශාන්තවේ. නිවුණේ වේ. එසේම මුසාවාදදියක් තරති හෙයින් වචනයත්, ප්‍රාණසාතාදියක් නැති හෙයින් කායික කර්මයනුත් සන්සුන්ය. සම්මදස්සදා විමුක්තස්ස යනු න්‍යාය හේතූන් අනුව දන පංචවිධ විමුක්ති මගින්

මිදුණේය. උපසන්නස්ස යනු අභ්‍යන්තර රාශාදීන්ගේ ව්‍යප්තියෙන් උපශාන්තවූ, ආදිතො යනු එබඳු ස්වරූප ඇති, නොසැලෙන පුද්ගලයෙකි.

දේශනා කෙළවර කොසඹුවැයි තිස්ස ස්ථවිරයන්වහන්සේ පිළිසිඹියා පත් රහත්බවට පැමිණියාහ. සෙසු මහාජනයාටද දේශනාව සාර්ථක විය.

සත්වන කොසඹුවැයි තිස්ස තෙරුන් ගේ සාමනෙර වස්තුවයි.

7. 8

අස්සද්ධො ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයේ සැරියුත්තෙරණුවන් උදෙසා දේශනා කරනලදහ.

දිනක් ආරණ්‍යක හික්කුත් තිස්තමක් පමණ බුදුන් සමීපයට පැමිණ වැද එක්පසෙක වැඩහුන්න. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්කුත්ට සිටිපිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණීමේ හේතුසම්පත් ඇතිබව දැන, සැරියුත්තෙරුන් අමතා, ශාරිපුත්‍රයෙනි, සද්ධිත්ථිය භාවිතකිරීමෙන් එය නිරන්තරව ප්‍රගුණකිරීමෙන් නිවනට බැස ගැනීමට නිවනින් කෙළවරවීමට පුළුවන්බව ඔබ පිළිගන්නෙහිදැයි ඇසූහ. මෙසේ පංචේන්ද්‍රියයන් පිළිබඳවම ප්‍රශ්න කළසේක.

තෙරණුවෝ මෙසේ පිළිතුරු දුන්හ. ස්වාමීනි, මෙහිදී මම භාග්‍යවතුන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් සද්ධිත්ථියාදිය භාවිතයෙන් වැඩීම නිවන් අවසන් කොට ඇත්තේයයි නොගනිමි. ස්වාමීනි, යම් කෙනෙකුන්ට එය ප්‍රඥවෙන් දනගනු නොහැකි වෙයිද, නොදුටු විරූවක් හෝ නොදන්නා ලද්දක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නොවූවක්, ස්පර්ෂ නොකරන ලද්දක් වෙයිද, එවිට ඔවුහු අනුන්ගේ ශ්‍රද්ධාවකට ඇදී යන්නාහුයයි මේ ආකාරයෙන් ඒ ප්‍රශ්නය විසඳූහ.

ඒ අසා සිටි හික්කුහු, සැරියුත්තෙරණුවෝ මිථ්‍යාවශයෙන් යම් යම් දේ ගැනීම විසඳුවේ නැත. අදත් සම්මාසම්බුදුන් නොඅදහතියි කථාවක් ඉපදූවිණ. ඒ ඇසූ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, මේ කුමක් කියවිද, තොප කියන්නේ, සැරියුත්තෙරණුවන්, තමන් ගැන සිතමින් තමන් පංචේන්ද්‍රිය නොවිඳා, සමථ විපස්සනා නොවිඳා මාර්ගඵල සාක්ෂාත් කිරීමට සමර්ථයන් ඇතැයි යන අදහස දරන්නකු සේදැයි වදාළහ. දෙනලද

දෙයෙහි කරනලද කර්මයෙහි පලවිපාක නොඅදහන්නා බුද්ධාදීන්ගේ ගුණද නොඅදහයි. මේ තෙරණුවෝ වනාහි තමන් ප්‍රතිවේධ කළ දහම්හිද ධ්‍යාන විපස්සනා මාර්ගඵල ධර්මයන් කෙරෙහිද අනුන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක්ද නොපිළිගනිති. එහෙයින් එහි වරදක් නැතැයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදාළහ.

අනුන් බස් නොඅදහන
නිවන් දහමම පසක්කළ
සසර බැම් සිඳි බිඳහළ
සිව්මගින් කම් නැවතු
ඔහුම උතුම් පුරුෂයෙකු වේ

එහි තමන් ප්‍රතිවේධකළ ගුණ අනුන්ගේ කියමන් අනුව ලැබුණේයයි නොඅදහයි යන අරුතින් අස්සද්ධො නම් වේ. නොකළ නිවන දතී යන අරුතින් අකතඤ්ඤා නම් වේ. තමන් සාක්ෂාත් කළ නිවන් ඇත යන අරුත්ය. සසර පැවැත්ම නම් සන්ධිය නසා සිටිය යන අරුතින් සන්ධිවිඤ්ඤා නම් වේ. කුශලාකුශලකර්ම බීජ නැසූ හෙයින් ඉපදීමේ ඉඩ මොහු විසින් නසා දමනලදි යන අරුතින් හතාවකාසො නම්. සිව්මගින් කළයුතු දේ කළ හෙයින්ද, ආශා සියල්ල වමාරා දැමූ හෙයින්ද වත්තාසො නම්. සො මෙබඳු පුද්ගලයා අවබෝධ කළ ලොචතුරා දහම් ඇති බැවින් උතුම් බවට පත් පුරුෂෝත්තමයෙකි.

ගාථාවයානයෙහි තිහක් පමණ වූ ආරණ්‍යක හික්කුහු පිළිසිඹියාපත් රහතන් බවට පත්වූහ. සෙසු ජනයාටද ධර්මදේශනාව සාර්ථක විය.

අවචන ශැරිඳුන් තෙරණුවන්ගේ පැහ විඤ්ඤාමේ වත්තුවයි.

7. 9

ගාමෙ වා ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වැඩවසන කාලයෙහි බදිරවනියරේවතනිමියන් අරහයා දේශනා කරනලදි.

ආයුෂ්මත් සැරියුත්තෙරණුවෝ අසුහත් කෝටියක ධනය හැරදමා පැවිදිව, වාලා උපවාලා සිසුපවාලා යන නැගණියන් තිදෙනාද, මන්ද, උපසේන යන සොහොයුරන් දෙදෙනාද පැවිදිකළහ. රේවතකුමරු පමණක් ගෙදර ඉතුරු විය. ඉන්පසු ඔහුගේ මව, මාගේ පුත් උපනිස්ස සහෝදරියන්

තිදෙනාද සොභොසුරන් දෙදෙනාද සමග පැවිදිවිය. රේවත පමණක් ඉතිරිවිය. යම් හෙයකින් මොහුන් පැවිදි කළහොත් අපේ මේසා මහත් ධනය විනාශවන්නේය. කුලවංශයක් නැසෙන්නේය. ළමා වියේදීම මොහු ගෘහබන්ධනයට ඇතුළත් කරන්නෙමියි සිතුවාය.

සැරියුත්තෙරණුවෝද පළමු කොටම හික්කුන්වහන්සේලාට මෙසේ නියෝගයක් කළහ. ඇවෑමනි, යම් වේලාවක රේවතමහණවීමේ කැමැත්තෙන් මෙහි ආවොත්, ඒ ආගමන්ම ඔහු පැවිදිකරව්. මගේ මවුපියෝ මිසදිටුවෝය. ඔවුන්ගෙන් ඇයීමේ තේරුමක් නැත. මමම රේවතගේ මවුපියෝය. රේවත කුමරුගේ මවද ඔහු සත්තැවිරිදි කාලයේම ගෘහබන්ධනයෙන් බැඳලනු සඳහා සමාන ජාතික පවුලක දරියක් සමග සරණ බන්ධනයට කපා කොට දිනද නියම කරගෙන කුමරා ආහරණ පළඳවා සරසා මහත්වූ පිරිවර සහිතව කුමරියගේ නෑගෙදරට කඳවාගෙන ගියාය.

ඉන්පසු ඔවුන්ගේ මංගල කටයුතු අවසන දෙදෙනාගේම නෑයන් එක්වී ජලය පිරු රත්තලියෙහි දෙදෙනාගේම අත් බහා මගුල්පාය කියා කුමරියගේ දියුණුව බලාපොරොත්තු නෑයෝ ඇගේ මිත්තණිය පෙන්වා මේ බලන්න, ඔබේ මිත්තණිය කෙනෙක් දිගු කලක් ජීවත්ව සිටින්නිද, එමෙන් දුටුණිය ඔබත් බොහෝ කල් ජීවත් වන්නැයි කීවාහුය. රේවතකුමරු මාගේ මිත්තණියගේ මෙලොව සැප කුමක්දැයි විමසා බලන්නෙමියි සිතා මගේ මිත්තණිය කවරියකදැයි ඇසුවේය.

අනතුරුව නෑයෝ මෙසේ ඇසූහ. දරුව ඔබ ඇ නොදුටුවෙහිද? ඒ එක්සිය විසිහවුරුදු සපිරි, දත් හැරුණු, කෙස් පැසුණු, සම වැරහැලි ගැසුණු, මුළු සිරුර තලකැරලියෙන් ගැවසීගත් ගොණැස්සක් මෙන් වකගැසුණු තැනැත්තී මැගේ මුත්තණියෝයයි කීවෝය. කිම මැත් එබඳු තත්ත්වයට පත්වන්නිද? ඉදින් එතෙක් ජීවත් වුවහොත් ඒ තත්ත්වයට පැමිණෙයි.

කුමරා, මෙතරම් ලක්ෂණ සිරුරක් පසුව මෙසේ විප්‍රකාරයට පැමිණෙන්නේය. මගේ සහෝදර උපතිස්ස මේ කරුණ හොඳින් වටහා ගත්තේය. අදම පැනගොස් පැවිදිවීම වටන්දෙයි සිතීය. ඉන්පසු ඔහුගේ නෑයෝ ඒ දෙදෙනා එකම යානයක නංවා රැගෙන ගියාහුය. කුමරු ටික දුරක් ගොස් සිරුරුකිය කරන්ට වුවමනාවට හඟවා, යානය නවත්ව්වි. මම බැස සිරුරුකිය කර ආපසු එන්නෙමියි එයින් බැස එක් වන ලැහැබක ටිකක් නැවතී සිට ආවේය. නැවතත් මඳ දුරක් ගොස් ඒ

අයුරින්ම යානයෙන් බැස ගොස් ඇවිත් යානයට නැගේය. නැවතත් එසේ කෙළේය. පසුව ඔහුගේ නැයෝ මොහුට නැගිට ගැනීම අපහසුයයි සලකා මදවූ ආරක්ෂක ක්‍රමයක් කළහ. කුමරු නැවතත් ටික දුරක් ගොස් පෙර පරිද්දෙන්ම යානයෙන් බැස, තෙපි මා පෙරවුව යි. මම පසුව සෙමින් එන්නෙමි කියා බැස වන ලැහැබ කරා ගියේය.

නැයෝත් ඔහු පසුව එනු ඇති සිතා යානා පදවාගෙන ගියහ. හෙතෙම එනතින් පැන ගොස් හික්කුන් තිස්තමක් පමණ වසන ප්‍රදේශයකට ගොස් ස්වාමීනි, මා පැවිදි කරන්නායි ඉල්ලිය. ඇවැත්නි, තෙපි සවිබරණින් සැරසිලාය. ඔබ රාජපුත්‍රයෙක්ද, අමාත්‍ය පුත්‍රයෙක්දැයි අපි නොදනිමු. ඉතින් අප ඔබ පැවිදි කරන්නේ කෙසේද? ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා මා ගැන නොදන්නාසේක්ද? ඇවැත්නි අපි නොදන්නෙමු. මම උපතිස්සගේ බාල සොහොයුරා වෙමි. මේ උපතිස්ස කියන්නේ කවුද? එසේය ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා මාගේ සහෝදරයාට සාරිපුත්තයයි කියති. එනිසා උපතිස්සයයි කීකල නොදන්නහුය. එසේ නම් ඔබ සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ බාලසොහොයුරාද? ස්වාමීනි, එසේය. එසේනම් මෙහි එන්න. ඔබ පැවිදි කිරීම ඔබේ සොහොයුරා අනුදන ඇතැයි කියා ඔහුගේ ආහරණ ගළවා පසෙකින් තබා ඔහු පැවිදිකර සැරියුත්තෙරණුවන් වෙත, ස්වාමීනි, ආරණ්‍යක හික්කුන් විසින් රේවතකුමරා පැවිදි කරනලදැයි හඳුනාක් යැවුහ. සැරියුත්තෙරණුවෝ ඒබව බුදුරදුන්ට දන්වූහ. ස්වාමීනි, ආරණ්‍යක හික්කුන් විසින් රේවත කුමරුන් පැවිදිකළ බව දන්වා ඇත. එහි ගොස් ඔහු බලා එන්නෙමි දන්වූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ, ශාරිපුත්‍රය තව ටිකක් ඉවසන්නැයි යන්ට නොදුන්න. තෙරණුවෝ තවත් දින කීපයකින් බුදුන්ගෙන් ඇසූහ. ශාරිපුත්‍රය, මමත් එන්නෙමි. තව ටිකක් ඉවසවයි යන්ට නොදුන්න.

සාමණේර තෙමේත් ඉදින් මා මෙහි සිටියොත් මගේ නැයෝ මෙහි අවුත් මා කැඳවන්නාහුයයි ඒ හික්කුන් වෙතින් අර්භත්වය දක්වා කමටහන් ඉගෙන පාසිවුරු රැගෙන වාරිකාවේ හැසිරෙමින් එයින් නිස්සොදුනක් පමණ දුරින් පිහිටි බදිරවනය නම් තැනට ගොස් වස් තුන් මාසය ඇතුළතදීම සිව්පිළිසිඹියා පත් රහත්බවට පැමිණියේය.

සැරියුත්තෙරණුවෝත් වස් පවාරණය කොට එහි යෑම පිණිස බුදුන්ගෙන් ඇසූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේත් ශාරිපුත්‍රය, අපත් එන්නෙමුයයි හික්කුන් පන්සියක් සමග නික්මුණාහ. ටිකක් දුර ගිය පසු, ආනන්දතෙරණුවෝ දෙමංසන්ධියකදී, බුදුන්වෙත ගොස්, ස්වාමීනි, රේවත වෙත යන ගමන් මාර්ගයන්හි මෙය දීර්ඝ මාර්ගයකි. සැටයොදුනක් දුරය. මනුෂ්‍යවාස සහිතය. මේ මාර්ගය සෘජුමගකි. නිස්සොදුනකි.

අමනුෂ්‍යයන්ගෙන් පිරුණකි. අප යන්නේ කොයි මාර්ගයෙන්දැයි ඇසුහ. ආනන්දය, සිවලිතෙරණුවෙන් අප සමග ආවෙහිද? ස්වාමීනි, එසේය. සිවලිතෙරණුවෙන් ආවාහු නම් සෘජුමාර්ගයම ගත්තැයි වදන.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, මම තොපට කැඳබත් එළවා දෙන්නෙමි සෘජුමාර්ගය ගනුවයි නොකියා, ඒ ඒ අයගේ පුණ්‍යවිපාක පල දීමට මේ හොඳ අවස්ථාවකිනි දැන සිවලි ආවෙහි නම් සෘජුමග ගනුවයි වදන. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ මගට පිළිපත් කළහි දෙවියෝ, අපේ ආර්යවු සිවලිතෙරණුවන්ට සත්කාර කරන්නෙමුයයි සිතා එක් එක් යොදුනක විහාරයන් කරවා එක් එක් යොදුනක් හෝ ඉක්මවා යානොදී උදසනම අවදිව දිව්‍යමය කැඳබත් ආදිය රැගෙන අවුත් අපේ ආර්යවු සිවලිතෙරණුවෝ කොහි වෙසෙත්ද, කොහි වෙසෙත්දැයි විචාරමින් යෙහි. සිවලිතෙරණුවෝ තමන්ට ගෙනා ආහාර බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයාට දෙවූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ පිරිවර සහිතව තිස්සොදුන් කාන්තාරය සිවලිතෙරුන්ගේ පිනම අනුභව කරමින් වැඩියහ.

ථේවන තෙරණුවෝත් බුදුන්ගේ පැමිණීම දැනගෙන බුදුරජුන් උදෙසා ගඳකිළියක් නිර්මාණයකොට කුළුගෙවල් පන්සියක් සක්මන්මථ පන්සියක් රාත්‍රියථාන දිවාස්ථාන පන්සියක් වශයෙන්ද නිර්මාණය කරවූහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ උන්වහන්සේ සමීපයෙහි මසක් පමණ විසූහ. එහි වසමිනුත් සිවලිතෙරුන්ගේ පිනම අනුභව කළසේක. බුදුන් සමගම පැමිණි මහලු හික්කු දෙනමක්, මේ ථේවන හික්කුවට මෙතෙක් නවකර්මාන්ත කරමින්ම ශ්‍රමණදහම් පිරිමට හැකි වෙයිද? බුදුරජුනුත් සැරියුත්තෙරුන්ගේ බාල මල්ලි නියා, හික්කාවත් සපයමින් මෙබඳු නවකාර්මිකයෙකු ළඟට පැමිණියාහුයයි සිතූහ.

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ එදින උදසන ලොව බලනසේක් ඒ හික්කුන් සිතන අයුරු දැනගත්සේක. එනිසා එහි මසක් පමණ ගත කොට, එතනින් නික්ම යන දිනයේ ඒ හික්කුන්ගේ තෙල්කුළා, ධබරා, පාවහන් අමතක වේවායි ඉටා තික්මි විහාර උපවිනයෙන් බැහැරවූ කල සෘද්ධිය අත්හළසේක. පසුව ඒ හික්කුහු අපේ අසවල් අසවල් දේ අමතක විය. අපිත් මුළාවට පත්වුමිහයි දෙදෙනාම නැවතී ඒ තැන් සිහිකර ගැනීමටත් නොහැකිව කිහිරිකටු ඇතගනිමින් අවිද එක් කිහිරි ගසෙක එල්ලෙමින් තිබුණු තමන්ගේ උපකරණ දැක ඒවා රැගෙන ගියාහුය.

ශාස්තෘන්වහන්සේත් හික්කුසංඝයාත් සමග නැවතත් මාසයක්ම සිවලිතෙරුන්ගේ පින් අනුභව කරමින් වැඩමවා පූර්වාරාමයට පැමිණියාහ.

ඉන්පසු ඒ මහලු හික්කුන් දෙනම උදයනම මුව සෝද ආගන්තුක බත් දෙන විශාඛාවගේ ගෙදර කැඳ බොත්තෙමුයයි එහි ගොස් කැඳ වළඳ කැවිලිත් වළඳ සිටියහ. ඉන්පසු විශාඛාව, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා බුදුරදුන් සමග රේවත හිමියන්ගේ වාසස්ථානයට වැඩියාහුදෑයි ඇසුවාය. උපාසිකාව, එසේය. ස්වාමීනි, ඒ වාසස්ථානය සිත්කලු එකක්ද? එහි රමණීයත්වයක් කොහෙන්ද? සුදුකටුවලින් යුත් කිහිරි වනයකි. එය ප්‍රේතයන්ගේ වාසස්ථානයක් වැනිය.

ඉන්පසු තවත් ලඳරු සාමණේර දෙනමක් එහි පැමිණියාහුය. උපාසිකාව උන්වහන්සේලාටත් කැඳකැවිලි පිළිගන්වා ඉහත සඳහන් අයුරින්ම ප්‍රශ්න කළාය. ඒ දෙනම, උපාසිකාවනි, එතැන වර්ණනා කිරීම අපහසුය. සුධර්මා නම් දේවසභාව මෙනි. ඒ තෙරුන්ගේ වාසස්ථානය සෘද්ධියෙන් මැවූවක් වැන්න. උපාසිකාවෝ, පළමුව පැමිණි හික්කුහු කෙසේ හෝ කිසිවක් අමතක කොට සෘද්ධිය මුදහළ වේලාවේ නැවත ගියාහු වන්නට පිළිවන. මේ දෙනම සෘද්ධියෙන් නිර්මාණය කර තිබුණු වේලාවේ ගිය අය වන්නට පිළිවනියි තමන් නුවණැති හෙයින් මේ බව දැන එය බුදුන් පැමිණි කල අයා දැනගන්නෙමි නැවතුණාය. ඒ මොහොතේම ශාස්තෘන්වහන්සේ හික්කුසංඝයා පිරිවරා විශාඛාවගේ ගෙදරට වැඩමවා පැණවූ ආසනයෙහි වැඩසිටියහ. ඕ කොමෝ බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කුසංඝයා මැනවින් වළඳවා වළඳ අන්තයෙහි බුදුන් වැඳ නැවත මෙසේ විවාළාය. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ සමග රේවත තෙරණුවන්ගේ වාසස්ථානයට ගිය ඇතැම් හික්කුහු එය කිහිරිගස්වලින් හෙබි මහ වනයකිසි කියති. තවත් අය එය අතිශයින් රමණීය යයි කියති. මෙසේ කීමට හේතුව කුමක්ද? බුදුරජාණන්වහන්සේ උපාසිකාවනි, ගමක් හෝ ආරණ්‍යයක් හෝ වේවා, යම් තැනක රහතන්වහන්සේලා වෙසෙත් නම් එතැන රමණීයම වේයයි වදුරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදන.

ගමක හෝ අරණ්‍යක වළ ගොඩැලි ඇති බිම හෝ
රහතුන් වැඩ සිටිත් නම් රමණීය වේ ඒ බිම

ඒ කෙසේ නමුත් ග්‍රාමාන්ත යෙනසුන්වලදී රහතන්වහන්සේලා කාය විවේකයක් නොලබති. චිත්තවිවේකය නම් ලබන්නාහුමය. උන්වහන්සේලාගේ සිත දිව්‍යප්‍රතිභාගාදි අමුණුවලින් යෙලවීමට නොහැකිය. එහෙයින් ගමක හෝ වේවා, ආරණ්‍යාදි අන්කිසි තැනකදී හෝ වේවා. යත්ථ අරහත්තෝ විහරන්ති තං භූමිං රාමණේයාකං - ඒ භූමිප්‍රදේශය රමණීයම වේ යන අර්ථයයි. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

පසුකලක හික්කුහු කථාවක් ඉපදවුන. ඇවුත්ති, කිනම් කරුණක් නිසා සිවලි තෙරුණුවෝ වර්ෂ හතකුත් මාස හතකුත් දින හතක් මවගේ කුසෙහි විසුවෝද? කිනම් හේතුවකින් නිරයේත් පැසුණාහුද? කිනම් හේතුවකින් මෙතරම් ලාභ යසස්වල අගතැන්පත්ව උපන්නාහුද?

ශාස්තෘත්වහත්සේ මහණෙහි කුමක් කියවිදයි අයා, මෙතම් කතාවකිනුයි කී කල්හි, ඒ ආයුෂ්මතුන්ගේ පූර්ව කර්මයන් විස්තර කරමින්, මෙසේ වදළන. මහණෙනි, මෙයින් අනුකල්පයකට පෙර විපස්සිබුදුන් ලොව පහළවී එක් කැලෑ ප්‍රදේශයක ජනපද වාරිකාවේ හැසිරෙමින් සිය පියාගේ නුවරට පැමිණියහ. රජු බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයාට ආගන්තුක දන් සුදනම්කොට, මෙහි අවුත් මගේ දනයට සහායක වන්නැයි නුවර මිනිසුන් වෙත පණිවුඩයක් යැවීය. ඔවුහු එසේ කොට, රජුන් දුන් දනට වඩා සුවිශේෂ දනයක් දෙන්නෙමුයි බුදුන්ට ආරාධනාකොට දෙවෙනි දිනයේ දන් පිළියෙළකොට මෙහි නැති දේ කුමක්දැයි සොයා බලා මිපැණි සහිත මීවද නැති බව දුටහ. පැසවාගත් හෝ පැසුණු මිපැණි නම් දඩුවෙල්බෑ වල බොහෝ ඇත. ඔවුහු නොපැසුණු මඩුවක් සොයනු පිණිස නගර දෙරටු සතරෙහි කහවණු සාරදහසක් අත තබා මිනිස්සු යැවූහ. ඉන්පසු එක් දනව්වැසි මිනිසෙක් ගම්මුලාදනියා හමුවීමට එන අතර අතරමග මීවදයක් දැක මැස්සන් එලවා අත්ත කඩාගෙන අත්තත් සමගම මීවදය රැගෙන ගම්මුලාදනියාට දෙන්නෙමිසි සිතා ආවේය. මී සොයා ගිය එකෙක් එය දැක පිත්විත රැගෙන යන්නේ විකුණන මිසක් දැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, මෙය විකුණන්නේ නැත. එසේනම් මේ කහවණුව රැගෙන මීය දෙවයි ඉල්ලිය. මගියා, මේ මීවදය පාදයක් පමණුවත් නොවී. මොහු මීට කහවණුවක් දෙයි. මොහු බොහෝ කහවණු ඇත්තෙකි. තවත් වැඩි මිලක් කියන්නෙමිසි සිතිය. එසේ සිතා මෙය දෙන්නේ නැතැයි කීය. එසේනම් කහවණු දෙකකට දෙව. දෙකකටවත් නොදෙමි. මෙසේ වැඩි කරමින් ගොස් කහවණු දහසකට ගනුවයි දහසින් බැඳි පියල්ලම දික් කෙළේය.

ඉන්පසු මගියා ඔහුට කථාකොට, ඇයි ඔබ පියසෙක්ද, නැතහොත් ඇති කහවණු නියාගන්නට නැතක් ඔබට තැද්ද, පාදයක්වත් නොවිටිනා මීය දහසකට දෙන්නැයි කියන්නේ ඇයි? මෙහි ඇති කාරණය කුමක්ද, මොහුට මෙයින් ඇති ප්‍රයෝජනය දැනගමිසි කිවිට මෙයින් මට ප්‍රයෝජනයක් ඇත. එනිසා මෙසේ කියමිසි කීපසු ඒ කෙබඳු වැඩක්දැයි අයා, අපි විපස්සිබුදුන් ප්‍රමුඛ සැටදහසක් හික්කු පිරිසට මහාදනයක් පිළියෙළ කෙළෙමු. එහි මේ දඩුවෙල්බෑ මී පමණක් අඩුය. එනිසා මෙය

මේ ගණන්වලට ගනිමුයි කිහි. කරුණු එසේනම් මම මෙය මුදලකට නොදෙමි, ඉතින් මටත් ඒ දතයට හවුල්විය හැකිනම් දෙන්නෙමියි කිය.

මී යොයා ආ තැනැත්තා ගොස් නාගරිකයන්ට ඒ බව කීවේය. නාගරිකයෝත් ඔහුගේ ශ්‍රද්ධාව බලවත් බව දන, ඉතායෙහෙක, ඉතායෙහෙකැයි හවුල්කාරයෙක් වේවායි අනුමත කළහ. නාගරිකයෝ බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කුසංඝයා වඩා හිඳවා කැඳ කැවිලි පිළිගන්වා මහත් රත්තලියක් ගෙන්වා මධුපටල (දඩුවෙල්බෑ මීවදය) මිරිකූහ. මීය ගෙන ආ මිනිසුන් ගෙනා දීකිරි සැළියක්ද විය. ඒ දීත් මිපැණි මිරිකු තළියට දමා මිශ්‍රකර බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කුසංඝයාට මුල පටන් දුන්හ. පිළිගන්නා සියලුදෙනාවහන්සේටම බෙදීමට සෑහුණේය. තවත් ඉතිරිද විය. මෙබදු පොඩි මීවදයක් බොහෝ දෙනාට ලැබුණේ කෙසේදැයි නොසිතිය යුතුය. එය වනාහි බුද්ධානුභාවයෙන් පැමිණියේය. බුද්ධච්ඡය නොසිතිය හැක්කේය. කරුණු සතරක් අවිත්තය ලෙස දක්වා ඇත. ඒවා ගැන සිතීමට යෑම ඔල්මාදයට කරුණු වන්නේය.

ඒ පුරුෂයා මේ එකම පින්කම කොට, ආයු කෙළවර දෙව්ලොව ඉපදී මෙතෙක් කල් සැරිසරා එක් සමයෙක දෙව්ලොවින් චූතව බරණැස රජපවුලක ඉපදී පියාගේ ඇවෑමෙන් රජබවට පැමිණියේය. හෙතෙම එක් තගරයක් අල්වා ගනිමියි ගොස් තගරය වට කෙළේය. නාගරිකයන්ට රාජ්‍යය හෝ දෙව, තැන්තම් යුද්ධයකට හෝ සුදනම් වෙවයි හසුනක් යැවීය. නාගරිකයෝ, අපි රාජ්‍යය නොදෙන්නෙමු. යුද්ධත් නොකරන්නෙමුයි කියා කුඩා දෙරටුවලින් ගොස් දරදිය ආදිය ගෙන එත්. අනිත් සියලු කර්මාන්තත් කරති. අනිත් තැනැත්තාත් ප්‍රධාන දෙරටු රකිමින් සත්වස් සත්මයක් නුවර රැකවල් ලා සිටියේය.

ඉන්පසු රජුගේ මව මගේ පුතා කුමක් කරන්නේදැයි අයා දෙව්නි, ඒ මෙසේයයි කී පුවත අයා, මගේ පුතා මෝඩයෙකි. යව, ගොස් කුඩා දෙරටුග්‍රත් වයා රැකවල් ලවන්නැයි කියා යැව්වාය. හෙතෙම මවගේ පණිවුඩය අයා එසේ කෙළේය. නාගරිකයෝ බැහැර යා නොහැකිව සත්වෙති දවස තමන්ගේ රජු මරා ඔහුට රාජ්‍යය දුන්හ.

හෙතෙම මේ පවිකමකොට ආයු කෙළවර අවිච්ඡේදි ඉපිද මේ මහපොළොව යොදුනක් පමණ වැඩි උස් වෙත තුරු නිරයේ පැසි මහදොරවල්හතර වයා දමු හෙයින් ඒ නිරයෙන් චූතවී ඒ මවගේම කුස පිළිසිඳගෙන සත් වයකුත් සත් මයක් කුස ඇතුළේම සිට සත්වෙති දිනයේ යෝනිමුඛයෙහි හරස්වී සිටියේය. මහණෙනි, එද සිටිලි, නගරය

වටකොට එය අල්වා ගැනීමේ පවිත්‍රම නිසා මෙතෙක් නිරයෙහි පැසී කුඩා දොරවල් වැසීමේ පවෙන් එයින් චූතව ඒ මවගේම කුසේ පිළිසිඳ ගෙන මෙතෙක් කල් කුසයෙහිම විසුවේය. අලුත් දඩුවෙල්ලැ මීපටකය දන්දීමෙන් ලාභ යසස්වලින් අග්‍රප්‍රාප්ත විය.

නැවත දිනක රැස්වූ හික්මුණු, අහෝ මේ සාමණේරයන්ගේ ලාභයක මහත හෝ පිතක අසිරිමත්බව. එක එක හික්මුවකට එක එක බැගින් පන්තියක් හික්මුණට පන්තියක් කුටාගාර කෙළේයයි කථාවක් ඇති කළහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි පැමිණ, මහණෙනි, කවර නම් කතාවකින් යුක්තව හුන්නාහුදයි අසා, මෙනම් කථාවකිනුයි දන්වූ කල, මහණෙනි, මගේ පුතාට පිතක් පවක් නැත. ඒ දෙකම ඔහු විසින් ප්‍රභිණ කර ඇතැයි වදාරා මේ ගාථාව ද වදාළහ.

යමෙක් පින් පව් යන
දෙකමදුරු කොට ඇත්තම්
කෙලෙස් සෝක නැති පිරිසිදු
ඔහු බමුණෙකිසි පව්සම්

තවචන ඛදිරවහිය රේවතතෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

7. 10

රමණියානි ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් දෙවර්ම වාසයකරන කාලයේ එක්තරා ගැහැණියක් අරභයා දේශනා කරනලද්දකි.

එක් පිණ්ඩපාතික හික්මුවක් බුදුන් හමුවෙහි කමටහන් ඉගෙන එක් දිරාගිය උයනකට වැදී මහණදම් පුරයි. එක් නගරශෝභිනියක් (වේසාවියක්) එක් මිනිසෙකු සමග මම අසවල් තැනට යන්නෙමි. ඔබ එතැනට එන්නැයි තැනක් නියම කොට ගියාය. ඒ මිනිහා එතැනට නාවේය. ඇ ඔහු එන පාර බලමින් සිට ඔහු නොදක කලකිරී එහෙමෙනෙ ඇවිදිමින් ඒ උයනට පිවිස පර්යංකයක් බැඳ වැඩහුන් තෙරුන් දක, එහෙමෙනෙ බලා වෙන කිසිවෙක් නොදක, මේත් මිනිහෙකි. මොහුගේ සිත මෝහනය කර ගන්නෙමිසි තෙරුන් ඉදිරියේ සිට නැවත නැවතත් ඇඳ සිටි සඵල ලිහා අඳියි. කෙස් මුදු බඳියි. දෙඅත් එකට ගසා සිතාසෙයි. තෙරුන්ට සංවේගය ඇතිවී මුළු සිරුර පුරා පැතිරී ගියේය. හෙතෙම මේ කීමෙක්දයි සිතීය.

බුදුරජාණන්වහන්සේත් තමන්ගෙන් කමටහන් ඉගෙන මහණදම් පුරත්තෙමිසි ගිය ඒ හික්කුටුගේ තත්ත්වය කෙබඳුදයි සොයා බලනසේක් ඒ ස්ත්‍රිය දැක ඇගේ අනාවාර ක්‍රියාද දැක තෙරුන් සංවේගය උපදවාගෙන සිටින අයුරුද දැන ගඳකිළියෙහි හිඳගෙනම ඒ හික්කුටු සමඟ කථා කළසේක. මහණ, කම්පෑප සොයන අයගේ සිත් නොඅලවන තැන්ම වීතරාගීන්ගේ සිත් ගන්නා තැන් වෙයි යනුවෙන් වදරා ආලෝකයක් යවා ඔහුට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළසේක.

ජනයා කැමති නැති
සිත්කලු වන ගහනයෝ
රහතුනට රමණිය වේ
කම්පෑප නොසොයන බැවින්

එහි අරුත්දැන යනු පිපුණුමල් ඇති ගස්වලින් යුතු, නිර්මල ජලය ගලා බසින ඇළදෙළ ඇති ආරණ්‍යයෝයි. රමණියාහි යත්ම යනු පිපී ගිය පියුම් වනයන්හි ගම්මැස්සන් නොඇලෙන්නාක් මෙන් කාමයන්ම සොයන අය සිත් නොඅලවති. වීතරාගා යනු පහවූ රාග ඇති රහතන්වහන්සේලා පියුම් වනයෙහි හැසිරෙන බමරමිමැස්සන් මෙන් එබඳු ආරණ්‍යවල රමිස්සන්හි ඇලෙත්. කුමක් නිසාද? න කෙ කාමගවෙසිනො යම්හෙයකින් උන්වහන්සේලා කාමයන් සොයා නොයන්නාහුද එහෙයින්ය යන අර්ථයි.

දේශනා කෙළවර තෙරුන්වහන්සේ සිටිසැටියෙන්ම පිළිසිඹියාත් සහිතව රහත් බවට පත්ව අහසින් පැමිණ ස්තුති කරමින් තථාගතයන්වහන්සේගේ පා වැද නික්මී වැඩියාහුය.

දඬවන එක්තරා ස්ත්‍රියකගේ වස්තුවයි.
අරගත්තවර්ග වඛිකාව සමාජතයි.
සත්වන වග්ගයි.

8.1

සහස්සමපි වෙ වාවා ආදී මේ ධර්මදේශනාව ශාස්තෘන්වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වසන සමයෙහි තඹදළිඳවුලැති වෞරසාතකයා අරහයා දේශනා කරනලදී.

භාරය අනුනවයක් පමණ සොරු ගම් පැහැරගැනීමාදියෙන් ජීවිකාව කරගෙන ගියහ. ඉන්පසු එක්තරා පිහුවන් ඇස් ඇති, තඹපාට දළිඳුවලක් ඇති මිනිසෙක් ඔවුන් ළඟට ඇවිත් මමත් තුඹලා සමග ජීවත්වීමට කැමැත්තෙහි යි කීය. ඉන්පසු ඔහු තොරදෙටුවා ළඟට ගෙනගොස් මොහුන් අප සමග ජීවත් වීමට කැමැත්තෙහි යි කීවේය. සොරදෙටුවා ඔහු දෙස බලා, මෙතෙම මවගේ තනසවුවත් කපාගෙන කෑමට, පියාගේ ගෙළ සිඳි ලේ බීමටවුවත් දක්ෂ අතිශයින්ම කර්කෂ එකෙකි යි දැනගෙන, මොහුට අප හා සමග විසීමට අවසරයක් තැනැයි ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කෙළේය. දෙවැන්නා, තම ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළත් දෙටුසොරාගේ අතවැසියකු ළඟට ගොස් ඔහුට උපස්ථාන කරමින් ඔහු පහදවා ගත්තේය. අතවැසියා ඔහුන් රැගෙන සොරදෙටුවා ළඟට ගොස් මෙසේ කීවේය. ස්වාමීනි, මොහු අපට සුදුසුයි. හොඳ උපකාරකයෙකි. මොහු ගැන අනුකම්පා කරන්නැයි ඉල්ලා සිටියේය.

ඉන්පසු දිනෙක තුවරවැසියෝ රාජපුරුෂයන් සමග එක්වී ඒ සොරුන් අල්වා අධිකරණ ඇමතියන් වෙත පැමිණවූහ. ඇමතියෝ ඔවුන් හිස් පොරොවෙන් කපාදමන ලෙස නියෝග කළහ. ඉන්පසු සොරුන් මැරීමට කැමති කවුරුන්දැයි සොයා බැලූවිට ඒ සඳහා කිසිවෙක් ඉදිරිපත් නොවූහ. අතතුරුව සොරදෙටුවාට මෙසේ කීවාහුය.

ඔබ මොවුන් මරාදමීමෙන් සම්මානත් ජීවත්වීමත් ලබාගත හැකිය. එනිසා මොවුන් මරාදමවයි කියාය. ඔහුද තමන් නිසා තමන් ළඟ සිටිනවුන් නිසා ඔවුන් මරාදමීමට එකඟ නොවීය. මේ ආකාරයෙන් භාරය අනුනව දෙනාගෙන්ම විමසා බැලූහ. ඒ සියල්ලෝම අකැමතිවූහ. සියල්ලන්ගෙන්ම පසුව යටකි පිහුවන් ඇස් ඇති තඹවත් දළිඳුවල ඇති එකාගෙන් අයා බැලූහ. හෙතෙම යහපතැයි කැමති වී ඒ සියලු දෙනා මරා ජීවිතයත් සම්මානත් ලැබීය.

තහරයේ දක්ෂිණ දිසාවෙහුන් අල්ලාගත් සොරුන් පන්සියක් අල්ලාගෙනවුන් ඇමතියන්ට භාරදුන්හ. ඇමතියෝ පෙර පරිදිම ඔවුන්ගේ හිසගසා දමීමට නියෝග කළ විට සොරදෙටුවාගේ පටන් කිසිවෙක් ඒ සඳහා ඉදිරිපත් නොවූහ. පසුව මීට පෙර දිනයේ එක් පුද්ගලයෙක් සොරුන් පන්සියක් මැරුවේය. ඔහු කොහේදැයි විමසූ විට අසවල් අසවල් තැන්වලදී දක්නාලදැයි කිකල ඔහු කැඳවා මේ සොරුන් මරා දමව. ඒ සඳහා සම්මාන ලැබෙනු ඇතැයි කීහ. හෙතෙම හොඳයි කියා එය පිළිගෙන ඔවුනුත් මරාදමා සම්මාන ලැබීය.

ඉක්බිතිව මොහු මේ ක්‍රියාවට පුද්ග්‍යෙකි. මොහු ස්ථිර වොරසාතක කරන්නෙමුයයි සාකච්ඡා කොට ඔහුට ඒ තනතුර දී සම්මානද කළහ. බටහිර-උතුරු දිසාවලින් ගෙන ආ පන්සිය පන්සිය බැගින්වූ සොරුන්ද සාතනය කෙළේය. මෙසේ සිව්දිසාවෙන් ගෙන ආ සොරුන් දෙදහසක් මරා එතැන් පටන් දිනපතා ගෙන ආ එක්කෙනා දෙන්නා බැගින්වූ සොරුන් මරමින් පනස්පස් වසරක් වොරසාතක කර්මය කෙළේය. හෙතෙම මහලු වූ පසු එක පහරින් හිස ගසාලත් අසමත් විය. දෙතුන්වර කවුපහර දෙනු බලාසිටි මිනිස්සු ක්ලාන්ත වූහ. නුවර මිනිස්සු තවත් වොරසාතකයකු උපදිනු ඇති. මොහු බොහෝ මිනිසුන් ක්ලාන්ත කරවයි, මොහුගෙන් වැඩක් නැතැයි ඔහුගේ තනතුර පැහැර ගත්හ.

පෙර වොරසාතක තනතුර දරද්දී ඔහුට අලුත් සඵපිළි අදින්නට, වෙඩිරු හා කිරිකැඳ බොත්ට සමන්මල් පළඳින්නට සුවඳවිලවුන් ගාගන්නට යන මේ කටයුතු සඳහා වේලාවක් නොවීය. ඔහු තනතුරෙන් පහවූ දිනයෙහි මට කිරිකැඳ පිසවියයි කියා අලුත් සඵපිළිද සමන්මල් සුවඳවිලවුන්ද ගෙන්වාගෙන ගහට ගොස් නා අලුත් සඵපිළි හැඳ මල් පැළද සුවඳ විලවුන් ඇඟ තවරාගෙන ගෙට අවුත් හිඳගත්තේය. ඉන්පසු ඔහුට අලුත් ගිතෙල් මිශ්‍ර කිරිකැඳ ඉදිරියෙන් තබා අත් සේදීමට වතුරගෙන ආහ.

ඒ වේලාවෙහි සැරියුත්තෙරණුවෝ සමවහිත් නැගිට අද මා කොතනට යායුතුදැයි තමන්ගේ හික්මාවාර වේලාව ගැන සලකා ඔහුගේ ගෙදර කිරිකැඳ පිළියෙළ වී ඇතිබව දැක, ඔහු මට සංග්‍රහ කරයිද කියා බලා මේ කුල පුත්‍රයා මා දැක මට සංග්‍රහ කරන්නේය, එසේ කර මහ සම්පත් ලබන්නේයයි දැන සිවුරු පෙරවා පාත්‍රයද රැගෙන ඔහුගේ ගෙදර සිටින්නාක් මෙන් පෙන්වාදුහ. හෙතෙම තෙරණුවන් දැකීමෙන්ම පැහැදුණු සිතැතිව මම බොහෝ කලක් වොරසාතක කර්මය කෙළෙමි. බොහෝ මිනිසුන් මැරුවෙමි. දැන් මගේ ගෙදර කිරිකැඳක් පිළියෙළ වී ඇත. තෙරණුවෝත් පැමිණ මගේ ගෙදර සිටියෝය. දැන් මම ආර්යයන්වහන්සේට දනක් දීම පුද්ග්‍යයි සිතා ඉදිරියෙහි තිබුණු කැඳ හැරගෙන තෙරුන් වෙත එළඹ වැඳ තමන්ගේ හේතුළ වඩා හිඳුවා පාත්‍රය කිරිකැඳවලින් පුරවා අලුත් ගිතෙල් ඉස පිළිගත්වා තෙරුන්ට පවත් සලමින් සිටියේය. බොහෝ කලකින් කිරිකැඳ නොලැබුණු හෙයින් කිරිකැඳ බීමට බලවත් ආශාවක් ඇතිවිය. තෙරණුවෝ ඔහුගේ අදහස දැන උපාසකය, ඔබ ඔබේ කැඳ බොන්න. හෙතෙම වෙත එකකුගේ අතට විජිනිපත දී කැඳ බිවේය. තෙරණුවෝ පවත් සලකන පුරුෂයාට

කපා කොට යවී උපාසකයාටම පවත් සලවයි කිහි. ඔහු පවත් සැලීමද ඉවසාගෙන බඩපුරා කැඳබී අවුත් තෙරුන්ට පවත් සලමින් සිට අහරකිස නිමවූ තෙරුන්ගේ පාත්‍රය ගත්තේය. තෙරණුවෝ ඔහුට අනුමෝදනා දේශනාව පටන්ගත්හ. උපාසකයාට තමන්ගේ සිත තෙරණුවන්ගේ දේශනාවට යොමුකරගත නොහැකි විය. තෙරණුවෝ ඒබව දැන, උපාසකයා, කුමක් නිසා ඔබේ සිත දේශනාවට යොමුකර ගත නොහැකි වන්නේදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මම දිගු කලක් ඉතා දරුණු ක්‍රියාවක් කෙළෙමි. බොහෝ මිනිසුන් මරාදමුවෙමි. මම ඒ ක්‍රියාව සිහිකරමින් මගේ සිත ආර්යයන්වහන්සේගේ දේශනාව කෙරෙහි යොමුකරගත නොහැකිවී සිටිමි.

තෙරණුවෝ, මොහු රවටන්තෙමියි සිතා, මොකද ඔබ එය සිතාමනාම කැමැත්තෙන්ම කෙළෙහිද, නැත්නම් අනුන්ගේ කීම නිසා කෙළෙහිද? ස්වාමීනි, මා ලවා රජුන් විසින් කරවනලදී. ඉතින් එසේනම් උපාසකයා, අකුසලයක් වෙයිද? මුළාවට පත් උපාසක තෙම තෙරුන් එසේ කීකල මට පවත් සිදුවී නැත යන සංඥාව ඇතිකරගත්තේය.

එසේනම් ස්වාමීනි බණ කියනු මැනවැයි කීය. හෙතෙම තෙරණුවන් අනුමෝදනා කරදී එක්සිත්ව බණ අසන්නේ සෝවාන් මගට පහතින්වූ අනුලෝමික ඥානය උපදවා ගත්තේය. තෙරණුවෝ අනුමෝදනාව කොට වැඩියහ. උපාසකයා තෙරුන් අනුව ගොස් නැවතුණු විට එක් යක්ෂණියක් ගවදෙනකගේ වෙස් ගෙන අවුත් ඔහුගේ පපුවට ඇත ඔහු මරා දමීමේය. හෙතෙම කථරියකොට තුසිතපුරයෙහි උපන්නේය.

ධර්මසභාවෙහි රැස්වූ හික්කුහු, වෝරසාතකයා පනස්පස් වසරක් දරුණු අපරාධ කොට අදම එයින් මිදී අදම තෙරණුවන්ට හික්ෂාවදී අදම මිය පරලොව ගොස් කොහි ඉපදුණේදැයි කථාවක් ඇති කළහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ එතැනට වැඩමවා මහණෙකි, මේ වේලාවේ කිනම් කථාවකින් යුක්තව උන්නාහුදැයි විචාරා, මෙබඳු කථාවකිනුයි කී කල්හි, මහණෙකි, ඔහු තුසිතපුරයෙහි උපන්නේයැයි වදළහ. ස්වාමීනි, කුමක් වදරනසේක්ද? මෙතෙක් කල් මෙපමණ මිනිසුන් මරා තුසිත භවනයෙහි උපන්නේද? එසේය මහණෙකි, ඔහුට මහාකල්‍යාණ මිතුරෙක් ලැබුණේය. හෙතෙම සැරිසුන්තෙරණුවන්ගෙන් බණ අසා අනුලෝම ඥානය ලබා මෙයින් චූතව තුසිතවිමානයෙහි උපන්නේයැයි වදරා මේ ගාථාවද ප්‍රකාශකළහ.

වොරසාතක තෙම මැනවින් කී බණ අසා

අනුලෝමිත්‍රවණ ලැබගෙන සතුටුවෙයි තුසිතයේ ඉපදී

ස්වාමීනි, අනුමෝදනා කථාව එතරම් බලවත් නොවෙයි. ඔහු කළ අකුසලකර්මය ඉතා මහත්ය. ඉතින් ඒ පමණකින් මෙවැනි විශේෂ උත්පත්තියක් ලබන්නේ කෙසේද? මහණෙනි, මා දෙසූ දහමෙහි හුඟක්ය විකක්ය කියා පිළිගන්නහුද? අර්ථවත් එක වචනයක් වුවද ශ්‍රේෂ්ඨම වන්නේයයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ.

දහසක් වදන් කීවත්
අරුතක් නොමැති නම් එහි
එක දම්පදය වටිනේ වෙයි
ඒ අසා සැනසේ නම්

එහි සහස්සමපි යනු කොටකර කී වචනයකි. එක්දහස, දෙදහස ආදී මේ අයුරින් වෙන්කොට කීමක් ඇත. ඒ වචනද අරුතින් තොර ආකාශවර්ණතා, පරිවතවර්ණතා, වනවර්ණතා ආදී නිවන් අරමුණු නොකොට ප්‍රකාශකයන්ගේ අරුතින් තොර පදසංයෝගයක් මෙන් පද බහුල වෙයිද, ඒ පද පාළු පැත්තටම බරවේ යනු අරුතයි. එක-අත්ථපද- යනු යම් පදයක් අනුව මේ කයයි, මේ කායගතාසනියයයි කියවෙන පද අනුව ත්‍රිවිධ විද්‍යාවන්ට පැමිණ බුද්ධානුශාසනය කරගන්නාලදී යනාදී වශයෙන් අර්ථයක් ලබා දෙන පදයෝයි. එක-අත්ථපද- සුත්වා යනු යම් පදයක් නිසා රාගාදී කෙලෙස් ව්‍යපසමනය වන්නේය යන අරුතින් උපසම්මති වුපසම්මති නම්වේ. එබඳු පදය අර්ථයක් ගෙනදෙන්නේය. නිවන් හා සමග සම්බන්ධය. ස්කන්ධධාතු ආයතන ඉන්ද්‍රිය බල බොධ්‍යංග සතිපට්ඨාන විසඳ දෙන්නේය. එබඳු එක පදය පවා ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නේමය යන අර්ථයි. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියහ.

පළමුවන තඹදෑලි නම් චෝරඝාතකයාගේ වස්තුවයි.

8. 2

සහස්සමපි වෙ ගාථා යනාදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වැඩසිටින කාලයේ දරුවීරිය තෙරුන් නිමිතිකොට දේශනා කරනලදී.

එක් කලෙක බොහෝ මිනිස්සු නැවකට නැගී මහ මුහුදේ මැදදී නැව බිඳීගොස් මත්ස්‍යයන්ගේ ආහාර බවට පත්වූහ. එයින් එක් මිනිහෙක්

ලැලි කැබැල්ලක එල්ලී ඉතාමත් දඩ වැයමකින් සුප්පාරකපවුන තමී තැනට ගොඩබැස්සේය. ඔහුට ඇඳුම් පෙරවුම් සඳහා රෙදිපිළි තැනිවිය. හෙතෙම වෙනත් කිසිවක් නොදක දරලැලි පතුරු රැගෙන ඒවා වැල්වලින් ගොතා අඳනා පොරවනා සාදගෙන දෙවොලකින් වළං කබලක් රැගෙන සුප්පාරකපවුනට ගියේය. එහි මිනිස්සු ඔහු දක කැඳබත් ආදිය දී මේත් එක් රහත් කෙනෙක්යයි සිතා සැලකිලි දක්වූහ.

හෙතෙම රෙදිපිළි ගෙනත් දුන් කල ඉදින් මා මේවා හැඳීම් පෙරවීම් කළහොත් ලාභසත්කාරයෙන් පිරිහී යා හැකියයි ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කර දරවලින් තැනු ඇඳුම්ම පරිහරණය කෙළේය. ඉන්පසු බොහෝ දෙනා ඔහුට රහතත්වහන්සේ රහතත්වහන්සේයයි කීම නිසා මෙබඳු සිතිවිල්ලක් ඇතිවිය.

ලොව කවුරුන් හෝ රහතුන් හෝ රහත්මගට පැමිණි කෙනෙක් වෙත්තමී මමත් එබඳු කෙනෙක්මි කියාය. ඉන්පසු පැරණි කාලයක ඔහු හා එකට සිටි දෙවියෙක් මෙසේ සිතීය. පුරාණ සගයෙක් යනු පෙර කාලයක එකට මහණදම් පිරු කෙනෙකි. අතීතයේ කාශ්‍යපබුදුරුදුන්ගේ සසුන පිරිහී යනකල්හි සාමණේරාදීන්ගේ විප්‍රකාර දක සංවේගයට පැමිණි හික්කුන් සත්තමක් සසුන අතුරුදහන් වීමට පෙර තමන් කිසියම් ස්ථාවරත්වයකට පැමිණිය යුතුයයි ස්වභාවිකව වැදගත් වනයට පිවිසියාහුය. එහිදී එක් පර්වතයක් දක ජීවිතය ගැන ආශා ඇත්තෝ නවතිත්වා, එබඳු ආශා තැනි අය මේ පර්වතයට නැංගසුතුයයි කපීකා කරගෙන හිණිමහක් බැඳගෙන සියලු දෙනාම පර්වතයට නැගී හිණිමහ පහතට දමා මහණදම් පිරුහ.

ඔවුන් අතර සිටි සංඝස්ථවිරයන්වහන්සේ (ප්‍රධාන) එක්රැස්ක ඉක්මනෙහිම රහත්බවට පැමිණියහ. උත්වහන්සේ අනෝතත්ත විලෙහිදී නාලියදහැටි වළඳා උතුරුතුරු දිවයිනෙන් පිණ්ඩපාන ලබා ගෙනවුත් ඒ හික්කුන්ට කතා කොට, ඇවැත්නි, මේ දහැටි වළඳ මුවසෝදගෙන මේ පිණ්ඩපානය වළඳවයි කිහ. ස්වාමීනි, කිම? අපෙන් යමෙක් පළමුව රහත් වුණොත්, ඔහු විසින් ගෙනා පිණ්ඩපානය අතින් අය වැළඳිය යුතුයයි අපි කපීකාකරගෙන ඇද්දැයි විවාළහ. ඇවැත්නි, එබඳු කතිකාවක් නැත. එසේනම් ස්වාමීනි, අපිත් ඔබ මෙන් විශේෂත්වයක් උපදවාගන්නෙමුයයිද කියා පිණ්ඩපානය නොකැමැති වූහ. දෙවෙනි දිනයේදී දෙවෙනි තෙරණුවෝ අනාගාමී ඵලයට සැමිණියහ. උත්වහන්සේත් පිණ්ඩපානය රැගෙන අවුත් අතින් අයට නිමන්ත්‍රණය කළේය. උත්වහන්සේලා කිම? ස්වාමීනි, මහතෙරුන් ගෙනා පිණ්ඩපානය නොගෙන

දෙවෙනි තෙරුන් ගෙනා පිණ්ඩපාතය වළඳන්නෙමුයි අපි කනිකාවක් කෙළෙමුද? නැත ඇවෑමනි. එසේනම් ඔබ මෙන් අපිද විශේෂත්වයකට පැමිණ තමන්ගේ පුරුෂ ධෛර්යයෙන් වළඳන්ට හැකි වෙමුයි පිණ්ඩපාතය නොවැළඳුන. ඔවුනතර රහත් බවට පත් හික්කුන්වහන්සේ පිරිනිවුණාහ. අනාගාමීතෙරණුවෝ මිය පරලොව ගොස් බඹලොව උපන්න. අනිත් පස්නම විශේෂත්වයක් නොලබාම වියළි-හොඳටම වියළිගොස් සත්වෙති දිනයේ කාලක්‍රියා කොට දෙවිලොව ඉපදී මේ බුද්ධාන්තරයේදී දෙවිලොවින් වුහව ඒ ඒ කුලගෙවල්වල උපන්න.

එයින් එක්කෙනෙක් පුක්කුසාති රජ විය. අනිත් කෙනෙක් කුමාරකස්සප විය. එක් කෙනෙක් දරුවිරිය විය. එක් කෙනෙක් දඹ්බමල්ලපුත්තය. තව කෙනෙක් සහිය පරිව්‍රාජක විය. ඒ අතර බඹලොව උපන් හික්කු ව සඳහායි මෙහි පුරාණසාලෝභිත දේවතා නමින් සඳහන් කරනලද්දේ. ඒ බ්‍රහ්මයාට මෙබඳු සිතක් ඇතිවිය. මොහු මා සමග හිණක් බැඳ පර්වතයට නැගී මහණදම් පිරිය. දැන් මොහු වැරදි ලබ්ධියක් ගෙන වැනසෙන්නේය. ඔහුට සංවේගය උපදවන්නෙමි කියාය.

ඉන්පසු ඔහු බාහිය ළඟට ගොස්, බාහිය ඔබ රහත්වී නැත. රහත්මගකට පැමිණිලාත් නැත. ඔබේ ඔය ප්‍රතිඥාවෙන් ඔබ රහත්වන්නේ හෝ රහත්මගකට පිවිසෙන්නේ නැත. බාහිය අහසෙහි සිට කතාකරන මහාබ්‍රහ්මයා දෙස බලා, අනේ මම බැරෑරුම් දෙයක් කෙළෙමි. මම රහත්මයි සිතීමි. මේ තෙමේත් මා රහත් වී නැතිබවත් එබඳු මගකට පිවිසී නැති බවත් කියයි. ලොව රහත් නමින් වෙනත් කිසිවෙක් ඇද්දැයි සිතිය. බාහිය මෙසේ ඇසීය, දේවතාවනි, ලෝකයෙහි මේ කාලයේ රහත්වුණු හෝ රහත්මගට පිළිපත් කිසිවෙක් ඇත්තේද? ඉන්පසු දෙවියා, බාහියට කථාකොට බාහිය එබන්දෝ සිටිනි. උතුරු ජනපදයේ සැවැත් නම් නුවරක් ඇත. එහි ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වැඩ සිටිනි. බාහිය, උන්වහන්සේ රහත්ය. රහත් බව ලබා දීම පිණිස දහම් දෙසන්නෝයයි කීවේය. බාහිය පසුගිය රාත්‍රියේ දේවතාවා කළ කථාව අසා සංවේගයට පැමිණ එවිලාවේම පූජපාරක පටුනින් තික්මී එක් රැයක ඇවෑමෙන් සැවැත්නුවරට ගියේය. සියලු එක්සියවිසි ගව්වම එක් රැයකින්ම ගියේය. එසේ යන ඔහුට දේවතාවන්ගේ ආනුභාවයද ලැබුණේය. බුද්ධානුභාවයෙන් ගියේයයිද කියති.

ඒ වේලාවෙහි ශාස්තෘන්වහන්සේ සැවැත්නුවර පිවුපිණිස හසුරුණාහ. උන්වහන්සේ උදේ ආහාර වැළඳීමෙන් පසු ශාරීරික අලස බැවින් මිදෙනු පිණිස ඉඩපාඩු ඇති තැනක සක්මනෙහි යෙදී සිටියදී

බොහෝ හික්කුන් සිටි තැනට හිය බාහිය මේ වේලාවේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කොහිදැයි විචාළේය. හික්කුහු, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිඬුපිණිය සැවත්තුවරට වැඩිය බව කියා, ඔබ කොහිසිට ආවෙහිදැයි ඇසූහ. මම සුප්පාරකයේ සිට එන්නෙමි. පිටත් වුණේ කවදද? ඊයේ සවස පිටත් වුණෙමි. ඔබ බොහෝ දුර සිට එන්නෙහිය. ඉඳගන්න. ඔබේ පා දොවාගෙන තෙල් ගා මඳක් විවේක ගන්න. බුදුන් ආකල බලාගන්න.

ස්වාමීනි, මම බුදුරදුන්ගේ හෝ මගේ හෝ ජීවිත අන්තරාය කොයි වේලේ සිදුවේදැයි නොදනිමි. කිසිතැනක නොරැඳී එක්සියවිසි යොදුනක් එක් රැයකින්ම ආවෙමි. බුදුන් දක ගැනීමෙන් පසුවම විවේක ගන්නෙමි කීවේය.

මෙසේ කී ඔහු යුහුසුලු ගමනින් සැවතට වැද උපමා රහිත බුදුසිරියෙන් යුක්තව පිඬුපිණිය හැසිරෙන බුදුන් දක මම බොහෝ කලකින් ගෞතමසම්මාසම්බුදුන් දුටුවෙමි යි දුටු තැන් පටන් සිරුර නමාගෙන අවුත් ඇතුළුවීම්පිය තුළදීම පසඟ පිහිටුවා වැඳ පයේ ගොප්මස දැඩිව අල්වාගෙන භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මට දහම් දෙසනසේක්වා, සුගතයන්වහන්ස මට දහම් දෙසනසේක්වා, එය දිගුකලක් හිතවැඩ පිණිය හේතු වන්නේයයි ඉල්ලා සිටියේය. ඉන්පසු ඔහු ඇමතු ශාස්තෘන්වහන්සේ, බාහිය, මේ දැන් මම ගෙවල්වලට ගොස් පිණ්ඩපාතය ලබා ගන්නා වේලාවයි. එහෙයින් මේ දහම් දෙසන වේලාවක් නොවේයයි ප්‍රතික්ෂේප කළහ. ඒ ඇසූ බාහිය, ස්වාමීනි, සසර සැරියරණ අය විසින් කබලු වශයෙන් ගන්නා ආහාර නොලැබූ වාර කෙළවරක් නැත. ඔබවහන්සේගේ හෝ මගේ ජීවිතයට අනතුරක් වන්නේ කොයි වේලාවේදැයි මම නොදනිමි. එහෙයින් මට දහම් දෙසන සේක්වායි ඉල්ලා සිටියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවෙනි වරක් ප්‍රතික්ෂේප කළහ.

බුදුන් එසේ දේශනා නොකෙළේ, මොහුට මා දක්නට ලැබුණු වේලාවේ පටන් මුළු සිරුර නිරන්තරව ප්‍රීතියෙන් මැඩිගොස් ඇත. බලවත් ප්‍රීතිවේගය නිසා ධර්මය ඇසුවත් එය අවබෝධ කරගැනීමට අපොහොසත්ය. මගේ මැලිකමත් දැන ටික වේලාවක් සිටිවිට ප්‍රීතියද තුනීවී ගොස් මධ්‍යස්ථ උපේක්ෂක බව ඇතිවේ. එතෙක් සිටියා 'වේ. එක් රැයකින් එක්සිය විසි යොදුනක් මග ගෙවූ හෙයින් එහි මහත්සියද ඇත. එයද මඳක් අඩුවී යන්නේයයි සිතාගෙනය.

එහෙයින් දෙවරක් ප්‍රතික්ෂේප කොට තෙවෙනි වර ඉල්ලා සිටි විට ඇතුළුවීම්පියේ සිට ගෙනම, බාහිය ඔබ මෙසේ තික්මිය යුතුය. දුටු

දෙයෙහි දැකීම් මාත්‍රයක් පමණක් ගතපුතුය ආදී වශයෙන් බණ වදළයේක. ඔහු බුදුබණ අසමින්ම සියලු කෙලෙස් නසා පිළිපිහියා හා සමග රහත්විය. එකෙණෙහිම ඔහු බුදුන්ගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේය. ඔබේ පාසිවුරු සොයාගෙන එවයි වදුරා උන්වහන්සේ වැඩියහ.

බාහිය වනාහි විසිදහසක් අවුරුදු මහණදම් කරමින් තමන්ට ලැබුණු ලාභප්‍රත්‍යයන් කිසිවෙකුටත් නොදී තමන්ම පරිහරණය කෙළේය. එකද හික්කුටකට හෝ පාත්‍රයෙන් සිවුරකින් සංග්‍රහ නොකෙළේය. එනිසා ඔහුට සෘද්ධිමය පාසිවුරු නොලැබෙනබව දන එහිහික්කු භාවයෙන් පැවිද්ද නොදුන්න. ඔහු පාසිවුරු සොයා යන අතර එක් යකින්නක් ගවදෙනකගේ වෙෂයෙන් අවුත් පපුවට ඇත ඔහු ජීවිතක්ෂයට පත්කළාය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ බත්කිය නිමවා බොහෝ හික්කුන් සමග නික්මී ගොස් කසළ ගොඩක වැටී තිබුණු බාහියගේ සිරුර දක හික්කුන් අමතා මහණෙනි, මේ සිරුර ගෙනගොස් එක් ගෙදොරක ඇදක තබා තගරයෙන් බැහැර තැනක දවා ස්තූපයක් කරවයි වදළයේක. හික්කුහු එසේ කළහ. එසේ කොට විහාරයට ගොස් බුදුන් හමුවී තමන් කළ ක්‍රියාව දන්වා බාහිය උපන්නැත ඇසූහ. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ බාහිය පිරිනිවන් පෑබව වදුරා මහණෙනි, මාගේ ශාසනයෙහි, වහා ධර්මය අවබෝධ කරන්නන් අතර බාහියදරුවරිය අග්‍රයයි එතදග්‍රපාළියෙහි තැබූහ.

ඉන්පසු හික්කුහු මෙසේ විවාළාහුය. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ බාහියදරුවරිය රහත් බවට පැමිණිබව කියනසේක. ඔහු රහත්බවට පැමිණියේ කවදද? මහණෙනි මගේ බණ ඇසූ කාලයෙහිය. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ඔහුට ධර්මය දේශනා කරනලද්දේ කවදද? පිඬුපිණිය හැසිරෙන වේලාවේ අතුරුවීපියෙහිදීය. ස්වාමීනි, පිඬුපිණිය හැසිරෙන ගමන් අතුරුවීපියෙහිදී ඔබවහන්සේ වදළේ අල්පමාත්‍ර දහමකි. ඔහු ඒ පමණකින් විශේෂත්වයක් උපදවා ගත්තේ කෙසේද?

අනතුරුව භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒ හික්කුන් අමතා, මහණෙනි, මාගේ ධර්මය අල්පයයි හෝ බොහෝයයි හෝ නොසිතවි. නිරර්ථකවු නොයෙක් ගාථා දහස් ගණනක් වුවද ශ්‍රේෂ්ඨ නැත. අර්ථ සහිතවු එක් ගාථා පදයක් වුවද වඩා වටින්නේයයි වදුරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

දහසක් වදන් කීවත්
අරුතක් නොමැති නම් එහි
එක දම්පදය වටිනේ වෙයි
ඒ අසා සැනසේ නම්

එහි එකම ගාථාපදය සෙයෙහි යනු අප්පමාදෙ අමතපදය - පෙ - යථා මාතා ති මේ ආදී එකම ගාථාව වුවත් ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි යන අර්ථයි. සෙස්ස පෙර පරිද්දෙන්ම දත යුතුය. දේශනා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දෙවන දරුවිරිය තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

8. 3

යො ව ගාථාසකං භාසෙ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයේ කුණ්ඩලකේශී අරහයා දේශනා කරනලදි.

රජගහනුවර සොළොස් හැවිරිදි පමණවූ දුටුවන් පහදවන ප්‍රසාදජනක අභිරුපීවූ එක් සිටුදුවණියක් සිටියාය. ඒ වයසෙහිම සිටි ස්ත්‍රීහු පුරුෂයන් පිළිබඳවූ සිතින් ඇය කෙරෙහි ලොල්ව සිටියාහුය. ඉන්පසු ඒ සිටුදුවණියගේ මවුපියෝ සත්මහල් පහයක උඩම ඇති මහලේ සිරියහන් ගබඩාවක දුවණිය වාසය කරවාලූහ. එකම එක දසියක් ඇගේ ඇපලපස්ථානය සඳහා යෙදවූහ.

එක් සොරකම් කළ තරුණයෙක් අල්වාගෙන දෙඅත් පිටුපසට තබා බැඳගෙන කස සතරකින් තළතළා වධකාගාරයට ගෙන ගියාහ. ඒ සිටුදුව මහාජනයාගේ කෝලාහලය අසා මෙ කීමෙක්දැයි විමසා ප්‍රාසාදතලයෙහි සිට බලන්නී, ඔහු දක ඔහු හා පිළිබඳ සිත් ඇතිකරගෙන ඔහු ප්‍රාර්ථනා කරමින් ආහාර නොගෙන ඇඳෙහි වැදහෙවී සිටියාය. ඉන්පසු මවුපියෝ, දුව මේ කුමක්දැයි ඇසූහ. ඉදින් මේ සොරෙකිසි ගෙන යන පුරුෂයා ලදෙන් ජීවත්වෙමි. ඔහු නොලැබුණොත් මගේ ජීවිතයක් නැත. මැරෙන්නෙමිසි කීවාය. දුව එසේ නොකරන්න. අපේ ජාති ගෝත්‍ර වත්කම් ආදියට සැසඳෙන අතින් සැමියෙක් ලබා දෙන්නෙමුයයි කීවාහුය.

මට වෙන එකෙකුගෙන් වැඩක් නැත. මොහු නොලැබුණොත් මැරෙන්නෙමිසි කීවාය. දුව සනසාගත නොහැකිව සිටුවරයාට දන්වනලදි. ඔහුද ඇ සනසාගත නොහැකිව කුමක් කළහැකිදැයි සිතා ඒ සොරා ගෙන යන රජයේ නිලධාරීන්ට මිල දහසක් යැවීය. මේ මිල රැගෙන මේ සොරා මා වෙත එව්වි. හෙතෙම යහපතැයි කතවුණු රැගෙන ඔහු මුද හැර වෙන එකෙක් මරා දේවයන්වහන්ස, සොරා මැරුවෙමිසි රජුට

දන්තිය. සිටුවරයා තම දුච්ඡායා මුහුට පාවා දුන්නේය. ඇ එතැන් පටන් සැමියා සතුටු කරන්නෙමිසි සවිබරණින් සැරසී තම අතින්ම කැඳ ආදිය පිළියෙළ කළාය. සොරා කීප දිනකින්, කවද නම් මම මැ මරා මැගේ ආබරණ ගෙන විකුණා එක් සුරා සැලකට ගොස් කාබී. සිටින්නට ලබමිදෝයි සිතුවේය. මෙසේ සිත මුහු එක් උපායක් ඇතැයි සිතා ආහාර ගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කොට ඇදේ නිදහස්වේය.

ඉන්පසු සිටුවර මුහු වෙත පැමිණ ස්වාමීනි, ඇති අමාරුව කුමක්දැයි ඇසුවාය. සොළුර, කිසිවක් නැතැයි හේ කීවේය. කිම මගේ මවුපියෝ ඔබ හා අමනාපද? සොළුර අමනාප නැත. එසේනම් මේ හැටියට ඉන්නේ ඇයි? සොළුර, එද මා බැඳ ගෙන යන අතර වොරප්‍රපාතයෙහි (සොරුන් මැරීම සඳහා පහතට දමන හෙල) අධිගෘහිත දෙවියන්ට බිල්ලක් (පුජාවක්) දෙන්නෙමිසි පොරොන්දුවී ජීවිතය ලදිමි. ඔබත් මට ලැබුණේ ඒ ආනුභාවයෙනි. මම තවමත් ඒ බාරය ඔප්පු නොකෙළෙමි සොළුරයයි මුහු කීවේය. ස්වාමීනි, ඒ ගැන නොසිතන්න. බාරය අපි ඔප්පු කරමු. ඒ සඳහා අවශ්‍ය දේ කියන්න. දියනුමුසු කිරිබත් හා ලදපස්මල් අවශ්‍යයි. සැමියාණනි, මැනවි. මම ඒවා පිළියෙළ කරන්නෙමිසි කී ඇ සියලු බාරවස්තු පිළියෙළ කොට ස්වාමීනි, එන්න, යමුයි කීවාය. එසේනම් සොළුර ඔබේ නැදයන් නවතා ඔබ අගනා වස්ත්‍රාභරණවලින් සැරසී එන්න. එවිට අපි සිනාසෙමින් සෙල්ලම් කරමින් මනාප ලෙසින් යන්නෙමු. ඇ එසේ කළාය. ඉන්පසු ඇ පර්වත පාමුලට ගියකල්හි සොරා ඇ අමනා සොළුර, මෙතැන් සිට අපි දෙදෙනා පමණක් යමු. සෙසු ජනයා යානාවක් සමග මෙහි නවත්වා බලිකර්මයට අවශ්‍ය භාජන ඔබම ගන්න. ඇ එසේ කළාය. සොරා ඇත් සමග වෝරප්‍රපාත පර්වතයට නැගේය.

ඒ පර්වතයට මිනිස්සු එක් පැත්තකින් පමණක් නගිති. අනික් පැත්ත ප්‍රපාතයක් සේ ඇති නිසා පර්වත මුදුනේ සිට, සොරුන් ඒ පැත්තෙන් හෙළා දමති. ඒ වැටෙන හොරු කැලි කැලිවලට කැඩී බිමට වැටෙත්. ඒ නිසාම මේ පර්වතය වෝරප්‍රපාත නමින් හඳුන්වති. සිටුවර පර්වත මුදුනේ සිට ස්වාමීනි, බලිකර්මය කරන්නැයි කීවාය. හොරා නිහඩ විය. නැවත ඇ ස්වාමීනි, කුෂණිමිභූතව සිටින්නේ ඇයිදැයි ඇසුවාය. ඉන්පසු මුහු මෙසේ කීවේය.

මට බලිකර්ම කිරීමෙන් වැඩක් නැත. ඔබ මෙහි ගෙන ආවේ රවටාගෙනයයි හෙතෙම කීවේය. ස්වාමීනි, ඒ කුමක් සඳහාද? නුඹ මරා නුඹේ ආහරණ රැගෙන පලායෑම සඳහායි. මරණභයට පැමිණි ඇ

මේ අතු පළඳනා
විදුරුමිණි වළඳ හැම
ගනු මැනවි හිමියනි
මමත් දස්සක් වන්නෙමි

හැඩුවත් වැළඹෙමින්
එයින් කම් නැත බඳුව බඩු රැස
ඔබට දිවියක් නැත
සියලු බඩුරැස අපිම ගත්තෙමු

424

ඒ දෙනොගේම ක්‍රියා දක ඒ සත්‍රියගේ ක්‍රියාවට සාධුකාර දී මේ
ගාථාව කීවේය.

හැම තැනම මිනිසා
නුවණ ඇත්තෙක් නොම වේ
ඒ ඒ තැන විවක්ෂණ
ගැහැණිය ද නුවණැති වෙයි

ඇ මෙසේ සිතුවාය. සොරා ප්‍රපාතයට හෙළා, මා ගෙදර ගියොත්
ඔබේ සැමියා කොහිදැයි අසන්නාහුය. එසේ විට ඔහු මා විසින් මරා
දමන ලද්දේයැයි කිය යුතුය. 'අවිනිත එකිය, කහවණු දහසක් ගෙවා ඔහු
ගෙන්වාගෙන මේ හැටියට ඔහු මරා දැමීමෙහිය' ආදී වාග්ප්‍රහාරවලින්
මට හිරිහැර කරන්නාහුය. මගේ ආහරණවලට ආශාවෙන් ඔහු මා
මරනු කැමති වූයේයැයි කීවත් නොඅදහන්නාහ. මට ගෙයින් කම් තැනැයි
ආහරණ සියල්ල එතැනම දමා කැලයට වැදී ඇවිදීමත් ගොස් එක්
පරිව්‍රාජිකා ආශ්‍රමයකට පැමිණ වැද, ස්වාමීනි, ඔබ ළඟ මට පැවිද්ද
දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියාය. ඉන්පසු ඔවුහු ඇ පැවිදි කළහ.

ඇ පැවිදිවී, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලාගේ පැවිද්දේ උතුම් පරමාර්ථ
මොනවාදැයි ඇසුවාය. සොළුර දසකසිණභාවතා කොට ධ්‍යාන ලබාගත
යුතුය. අපට ආවේණික ප්‍රශ්න වාද හෝ උගත යුතුය. මේ අපගේ
පැවිද්දේ උතුම් පරමාර්ථයෝයි. ධ්‍යාන උපදවා ගැනීම මට අපහසුය.
ආර්යයෙනි, මම වාදදහස ඉගෙන ගන්නෙමිනි කීවාය. ඉන්පසු
පරිව්‍රාජිකාවෝ ඇට වාද දහස උගන්වා, ඔබ දැන් ශිල්ප උගත්තෙහිය.
දැන් ඔබ දඹදිව ඇවිදීමත් තමන් සමග වාදකරන්ට සමර්ථයෙක් ඇද්දැයි
පරීක්ෂා කර බලන්නැයි ඇගේ අතට දඹ අත්තක් දී පිටත් කළහ.
සොළුර යව. ඉදින් කිසියම් ගිහියෙක් ඔබ හා වාද කරන්ට සමර්ථ
වුවහොත් ඔහුගේ පාදපරිවාරිකා බවට පත් වෙව. ඉදින් පැවිද්දෙක්
තම් ඔහු ළඟ පැවිදිවෙන්නැයි අවවාද දුන්න.

ඇ ජම්බුපරිව්‍රාජිකා තමන් ප්‍රකටව එතැනින් නික්ම දකින දකින
අයගෙන් ප්‍රශ්නකරමින් ඇවිදිනි. ඇ සමග වාදකරන්ට සමතෙක් නොවීය.
මේ පෙදෙසට ජම්බුපරිව්‍රාජිකාව එන්නියැයි ඇසූ පමණින්ම මින්ස්සු
පලා ගියහ. ඇ ගමකට හෝ නියමිගමකට පිටුවිණිය එන් විට
ගම්දෙරවුවෙහි වැලිගොඩක් ගසා එහි දඹඅත්ත සිටුවා මා සමග වාද
කරනු සමතෙක් ඇත්තම් මේ ජම්බු අත්ත අල්ලනුයැයි කියා යන්නිය.
එතැනට යාමටවත් කිසිවෙක් සමත් නොවූහ. ඒ දඹඅත්ත වියළීගිය පසු
ඇ වෙනත් අත්තක් ගත්තාය. මේ ආකාරයෙන් ඇවිදින ඇ සැවැත්නුවරට

පැමිණ ගම්දෙරුවේ වැලිගොඩක් ගසා අත්ත එහි පිහිටුවා යටකි පරිදිම කියා පිටුපිණිය ගියාය. බොහෝ ගැමිදරුවෝ අඹඅත්ත වටා රොක්වුහ.

සැරියුත්තෙරණුවෝ පිටු පිණිය හැසිරී බත්කිය නිමවා නගරයෙන් නික්මෙන විට, ඒ අත්ත පිරිවරා සිටි ගම්දරුවන් දැක මේ කුමක්දැයි ඇසූහ. දරුවෝ තෙරණුවන්ට එපුවත දන්වා සිටියහ. එසේ නම් දරුවනි, ඔය අත්ත මැඩපියවයි කිහ. ස්වාමීනි, අපි ඊට භයයි දරුවෝ කිහ. මම ප්‍රශ්න විසඳමි. එය මැඩලවයි තෙරණුවෝ කිහ. දරුවෝ තෙරුන්ගේ වචනයෙන් ඔදවැඩී එය ගළවා පොඩි කරමින් තටා දූවිලි ඇවිස්සූහ. ජම්බුපරිව්‍රාජිකාව එහි පැමිණ දරුවන්ට බැණ දොඩා, නොප හා මා හා ප්‍රශ්න විසඳීමක් නැත. ඉතින් කුමක් නිසා මගේ අත්ත මැඩලුවාහුදැයි ඇසුවාය. අපේ ආර්යයන්වහන්සේ අප ලවා එය මැඩලූනැයි දරුවෝ කිහ.

පරිව්‍රාජිකාව, ස්වාමීනි මෙය ගලවාලන ලද්දේ ඔබවහන්සේ විසින්ද? නැගණිය එසේය. එසේ නම් මගේ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දෙන්නෙහිද? එසේය පිළිතුරු දෙන්නෙමි. ඇ සවස්වේලෙහි ප්‍රශ්න ඇසීම සඳහා තෙරුන් සම්පයට ගියාය. මුළු නගරය කැළඹී ගියේය. පඬිවරුන් දෙදෙනාගේ කතා අසන්නෙමු යයි නුවරවැස්සෝ ඇ සමගම ගොස් තෙරුන් වැඳ එකත්පසක හුන්නාහුය.

පරිව්‍රාජිකාව, ස්වාමීනි, ප්‍රශ්න අහටත්ටද? නැගණිය අසව. ඇ වාද දහසම ඇසුවාය. ඇසූ ඇසූ ප්‍රශ්නය තෙරණුවෝ විසඳූහ. ඉන්පසු තෙරණුවෝ ඔබේ ප්‍රශ්න මෙපමණද? තවත් ඇද්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මෙපමණයි. ඔබ බොහෝ ප්‍රශ්න ඇසුවෙහිය. මාත් එකක් අහන්ට එය විසඳිය හැකිද? ස්වාමීනි, අසනු මැනවි.

තෙරණුවෝ එක නම් කුමක්දැයි ඇසූහ. ඇ තමා විසින් විසඳිය යුත්තේ කුමක්දැයි නොදන ස්වාමීනි, ඒ කුමක්දැයි ඇසුවාය. නැගණිය මෙය බුදුන්ගේ ප්‍රශ්නයකි. ස්වාමීනි, මටත් එය දෙනුමැනවැයි ඉල්ලා සිටියාය. ඉදින් මා වගේ වන්නෙහි නම් දෙන්නෙමි. එසේනම් මා පැවිදි කරනු මැනවි. තෙරණුවෝ හික්කුණින්ට භාරකොට ඇ පැවිදි කරවාලූහ.

ඇ පැවිදි වී උපසම්පදවත් ලබා කුණ්ඩලකේසී ස්ථවිරි යන නමද ලබා කීප දිනකින්ම පිළිසිඹියාපත් රහත්තෙරණියක වූවාය. ධර්මසභාවෙහි රැස්වූ හික්කුණුවහන්සේලා, කුණ්ඩලකේසී තෙරණිය බොහෝ බණ නොඇසුවාය. එහෙත් ඇගේ පැවිදිකිය මුදුන් පැමිණියේය. එක්

සොරකු සමග මහ යුද්ධයක් කොට එයින් දිනා මෙහි පැමිණියාහයි කථාවක් ඉපදවුන.

බුදුරජාණන්වහන්සේ එහි වැඩමවා මා එන විට කිනම් කථාවක් කරමින් සිටියාහුදැයි විමසා, මෙනම් කතාවකිනුයි කීකල්හි, මහණෙනි, මා දෙසූ ධර්මය, ටිකක්ය බොහෝයයි නොමතිවි. අර්ථයක් නැති බොහෝ කථා කිරීම ශ්‍රේෂ්ඨ නොවේ. අර්ථ සහිත එකම දහම්පදය ඊට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨය. අවශේෂ සොරුන් දිනීමෙන් ජයක් නොලැබේ. ආධ්‍යාත්මික කෙලෙස් සොරුන් දිනීම සැබෑ ජයග්‍රහණයයි වදරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාද වදළසේක:

සියක් ගාථා කීවත්
අරුතක් නොමැති නම් එහි
වැදගත්කමක් නොපැනේ
යමක් අසා සැනසේ නම්
ඒ දම්පදය වැදගති

මිනිසුන් දහස් ගණනින්
යමෙක් දිනුවත් යුද කොට
තමන් දිනුමයි වැදගත්
එයම උතුම් දිනුම වේ

එහි **ගාථාසතං** යනු යම් පුද්ගලයෙක් සිය ගණනින් බොහෝ ගාථා කියන නමුත් යන අර්ථයි. **අනත්ථපදසංහිතා** යනු ආකාශ වන වර්ණනාදී වශයෙන් අර්ථයක් නැති පදවලින් යුතු **ධම්මපදං** යනු අර්ථගෙනදෙන ස්කන්ධාදී වශයෙන් අර්ථ සමූහයයි. පරිව්‍රාජිකාවනි, මේ ධර්මපදයෝ සිව්දෙනෙකි. ඒ කවරහුද? පරිව්‍රාජිකාවනි, විසමලෝභයක් නැතිවීම 'අනභිජ්ඣා' ධර්මපදයකි. අව්‍යාපාද යනු ධර්මපදයකි. සම්මාසනිය ධර්මපදයකි. සම්මාසමාධි යනු ධර්මපදයකි. මෙසේ කියන මේ සතරෙන් කුමක්වුවද ධම්මපදයකි. එය ශ්‍රේෂ්ඨයි. **යො සහස්සං සහස්සෙන** යනු යම් එක් සංග්‍රාම යෝධයෙක් දහසින් වැඩිකළ දහස් ගණන් මිනිසුන් එකම යුද්ධයකදී පරදවා ජය ගත්තේද, ලක්‍ෂයක් මිනිසුන් මරා ජය ගත්තේද, එසේ කළත් යුද්ධ ජයගන්නා අය අතර උතුම් දිනුමක් නම් නොවේ. **එකං ච ජය්‍යමත්තානං** යනු යමෙක් රාත්‍රි වසන තැන් දවල් වසන තැන්වලදී ආධ්‍යාත්මික කමටහන් සම්මර්ෂණා (සිහිකිරීම) කරමින් තමන් කළ ඇති ලෝභාදී කෙලෙස්ජයෙන් තමන් දිනන්නේද, ස වේ **සංගාමිජ්ඣිකමො** යනු ඒ පුද්ගලයා යුද ජය ගැනීම්

අතර උතුම් සංග්‍රාමයෙහි ප්‍රධාන යෝධයෙක් වෙයි. දේශනා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

තුන්වන කුණ්ඩලකේසි ස්ථවිර වස්තුවයි.

8. 4

අත්කාහවෙ ජිතං මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි අතර්ථප්‍රවිෂ්ඨ නම් බ්‍රාහ්මණයා නිමිති කරගෙන දේශනා කරනලදී.

ඒ බමුණු තෙමේ, කෙසේද සම්මාසම්බුදුන්වහන්සේ අර්ථයක්ම දන්නාසේක්ද, නැතහොත් අතර්ථයක්ම දන්නා සේක්දැයි කියා විමසා බලන්නෙමිසි සිතා උන්වහන්සේ ළඟට පැමිණ මෙසේ ඇසීය. ස්වාමීනි ඔබවහන්සේ අර්ථයක්ම දන්නෙහිද, අතර්ථයක් නොදන්නා සේක්දැයි ඇසීය. බ්‍රාහ්මණය, මම අර්ථයත් අතර්ථයත් යන දෙකම දන්නෙමි. එසේනම් මට අතර්ථය නම් කුමක්දැයි කියා දෙනු මැනවි. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ ගාථාව වදාළහ:

හිරු නැග එන තුරුම
නිදියාම මැලි ගතිය ද
රළු පරළු වීම ද
වැඩෙහි නිසි ලෙස නොයෙදුම
අනුන් අඹුවන් සොයන
මෙබදු ගති ඇතිවිට
පිරිහීම නිතැතින්ම සිදු වේ

ඒ ඇසු බමුණා සාධුකාර දුන්නේය. ගණාවාර්යවරයාණනි, ඉතා මැනවි. ජොෂ්ඨ පුරුෂයාණනි, ඔබ අර්ථය මෙන්ම අතර්ථයද දන්නෙහිය. බමුණ, මෙසේ අර්ථාන්තර්ථ දන්නා මට සමාන කෙනෙක් නැත. ඉන්පසු ඔහුගේ අදහස් විමසා බලා, බමුණ, ඔබ කිනම් කර්මාන්තයක් කොට ජීවත් වන්නෙහිදැයි ඇසූහ. එසේ විචාරා, හවත්ගෞතමයන්වහන්ස, දුකෙළියෙනිසි කිකල, කිම ඔබ එයින් දිනන්නෙහිද, පරදින්නෙහිදැයි ඇසූහ. ජයන් ලැබෙයි පරාජයන් ලැබෙයි යයි කී කල්හි, බ්‍රාහ්මණය, ඒ අයුරින් අනුන් පරදවා ලබන ජය එතරම් වැදගත් නොවෙයි. උතුම්

වත්තේද නොවෙයි, යමෙක් තම සන්නානයෙහි පවත්නා කෙලෙස් පරදවා තමන් දිනන්නේද, ඔහුගේ ජයග්‍රහණය ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි. ඔහුගේ ජයග්‍රහණය කිසිවකු විසිනුත් පරාජය කළ නොහැකියයි අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළ සේක:

අන් අය පරදවා
ලබන දිනුමට වැඩියෙන්
කෙලෙස් තසා ලබන ජය
උතුම් වේ එබඳු පුගුලා
නිතර සන්සුන් ලෙසින් හැසිරේ

දෙවියන් බඹුන් ගඳඹුන්
මරුන් හෝ කිසිවෙකුටත්
ඔහුගේ දිනුම කිසිවිට
පරාජය කළ හැකි නොවේ

එහි හවෙ යනු නිපාත මාත්‍රයකි. ජිතං යනු ලිංග විපර්යාසයකි. තමන්ගේ කෙලෙස් පරදවා ලබන ජයෙන් ජයක් ලැබීම උතුම් යන අර්ථයයි. යා වායං ඉතරා පජා යනු යම් ඒ අවශේෂ මිනිස්සු සුදුවෙන්, ධනය පැහැරගැනීමෙන්, පුද්ධයෙන්, බලය මැඩපැවැත්වීමෙන් යන කරුණුවලින් පැරදවූවන්, එසේ දිනන්නාගේ ජයග්‍රහණය උතුම් නොවෙයි යන අර්ථයයි. ඒ දිනීම කුමක් නිසා උතුම් නොවේද? එය උතුම් දිනුමක් නොවන හෙයිනි. යම් හෙයකින් **අත්තදත්තස්ස - පෙ - තථාරූපස්ස ජත්තුනෝ** යන්න කියනලදි. එහෙයින් කෙළෙසුන් නැසීම සඳහා තමා දමනය කරගත් පුද්ගලයා ඒ තමා දමනය කර ගැනීමේදී කාය සුවරිතාදියෙන් **නිව්චං සඤ්ඤත වාරිනො** මේ ආදි කාය සංයමය ආදියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයාගේ ඒ ලබා තිබෙන ජයග්‍රහණය දෙවියෙකු විසින් හෝ ගන්ධර්වයෙකු, මාරයෙකු බඹෙකු විසින් හෝ නැගී සිට මම මොහු ලබා ඇති ජය පරාජයක් කරන්නෙමි යි හෝ මාර්ග භාවනා මගින් ප්‍රභිණ කළ කෙලෙස් නැවත උපදවන්නෙමි යි කියා හෝ ගැටෙමින් වෑයම් කරමින් යම්සේ ධනාදියෙන් පැරදුණු නැහැණු එකෙක් ඒ පරාජය පරාජයක් කරන්නේද, එසේ පරාජය කිරීමට නොහැකි වේ යන අර්ථයයි. දේශනා කෙළෙවර බොහෝ අය සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

සතරවන අතර්ථ ඇඳු බමුණාගේ වස්තුවයි.

මාසෙ මාසෙ යන මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් වේච්චනාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයේ සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ මාමා වන බ්‍රාහ්මණයෙකු උදෙසා දේශනා කරනලදි.

සැරියුත්තෙරණුවෝ ඒ බමුණා ළඟට ගොස්, බ්‍රාහ්මණය, ඔබ යම් පිතක් කරන්නෙහිදී ඇසුහ. ස්වාමීනි, එසේය. කුමක් කරන්නෙහිද? මාසයක් පාසා දහසක් වියදම් කොට දන් දෙමි. ඒ දන් දෙන්නේ කාටද? ස්වාමීනි, නිසංඝටයන්ටය. ඔබ කුමක් පතා දෙන්නෙහිද? ස්වාමීනි, බඹලොව පතමිනි, මෙය බඹලොවට මහවේද? එය කියා දුන්නේ කවුරුන්ද? ස්වාමීනි, මාගේ ආචාර්යවරයන් විසිනි.

බ්‍රාහ්මණය, බඹලොවට යන මග ඔබ නොදන්නෙහිය. ඔබේ ගුරුවරුන් නොදන්නාහුය. මෙය දන්නෝ නම් බුදුරජාණන්මය. මා සමග එන්න. මම ඔබට ඒ මග කියවා දෙන්නෙමිසි ඔහුත් සමග බුදුන් හමුවට ගොස් ස්වාමීනි, මේ බමුණා මෙසේ කියන්නේයයි එම ප්‍රවාක්තිය බුදුරදුන්ට දන්වා ස්වාමීනි, මොහුට බඹලොව යන මග කියාදුන මැනවිසි ඉල්ලා සිටියහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ බමුණාගෙන් එය අසා, එසේය හවත් ගෞතමයෙනිසි කී කල්හි, බ්‍රාහ්මණය, මෙසේ දන් දෙන්නාවූ ඔබ වර්ෂ සියක් දෙන දහයට වඩා එක මොහොතක් මාගේ ශ්‍රාවකයන් දෙස ප්‍රසන්න සිතින් බැලීම හෝ සැන්දක් පමණ බත් දීම මහත්ඵලදයක යයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළ සේක:

දහසක් වියදමින්
මසක් පාසා යාග කළමුත්
ඊට වඩා සිල්වතුනට
එක් වරක් බත් දීමෙන්
මොහොතක්වුවද පිදුමත්
එයම වැදගත් වේ
වසර සියයක යාගයට වැඩි

එහි සහස්සෙන් යනු දහසක් පරිත්‍යාග කිරීමෙනි. යො යජේථ සතං සමං යනු යමෙක් අවුරුදු සියයක් වසක් පාසා දහස බැගින් වියදම් කොට ලෞකික මහාජනයාට දන් දුන්නත්, එකං ව භාවිතත්තානං යනු යම් කිසිවෙක් ශිලාදි ගුණවලින් දියුණු කරගත් සිත් ඇති, අවම වශයෙන් සෝවාන් පුද්ගලයෙකුට හෝ උපරිම වශයෙන් රහත්තමකට හෝ ගෙදෙරට පැමිණි විට සැන්දක් පමණ හික්ෂාව හෝ යැපෙන

පමණ දතක් දළසාටකයක් පමණක් පුදන්නේ නම් පළමු තැනැත්තා වසර සියක් කළ යාගයට වඩා මෙම පූජාවම වැදගත් උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨ පූජාවක් වෙයි යන අර්ථයි.

දේශනා කෙළවර ඒ බමුණා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. අනිත් බොහෝ දෙනාත් සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

පස්වන සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ මාමාවූ බ්‍රාහ්මණයාගේ වස්තුවයි.

8. 6

යො ව වස්සසතං ජන්තු යන මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් වේථවනාරාමයේ වසන සමයෙහි සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ බෑණා වන බ්‍රාහ්මණයෙකු අරභයා දේශනා කරනලදි.

සැරියුත්තෙරණුවෝ මේ බමුණා ළඟටද ගොස් බ්‍රාහ්මණය, කිසියම් පිනක් කරන්නෙහිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, එසේය. කුමක් කරන්නෙහිද? මාස් පතා එක එක සතා බැගින් මරා ගින්නට (ගිනිදෙවියාට) පුදන්නෙමි. කුමක් බලාපොරොත්තුවෙන් එසේ කරන්නෙහිද? බඹලොවට යන මග එය නිසාය.

එසේ කීවේ කවුද? ස්වාමීනි, අපේ ආචාර්යවරයන් විසිනි. ඔබ බ්‍රහ්මලෝකයට යන මග නොදන්නෙහිය. ඔබේ ආචාර්යවරයනුත් එය නොදන්නහුය. මා සමග එන්න. බුදුන් සමීපයට යමුයයි ඔහුත් සමග බුදුන් ළඟට ගොස් ඒ ප්‍රවෘත්තිය කියා, ස්වාමීනි, මොහුට බ්‍රහ්මලෝකයට යන මාර්ගය කියා දෙනු මැනවැයි ඉල්ලා පිටියහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ කියන්නේ සැබෑවක්දැයි බමුණාගෙන් අසා, හවත් ගෞතමයන් වහන්ස එසේයයි පිළිතුරු දුන් පසු, බ්‍රාහ්මණය, මෙසේ වර්ෂ සියයක් ගිනිපුදන තොපගේ ඒ ගිනිපූජාවට වඩා එකෙණෙහි මගේ ශ්‍රාවකයෙකුට කරන පූජාව වටින්නේයයි වදරා පූර්වාපර සන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

වසර සියයක් හෝ
වනයෙහි ගිනි පිදීමෙන්
පලක් නැත ඒ වෙනුවට

මොහොතක් බුදුන් පිදුවොත්
එයම උතුම් කුසලකි
ගිනි පුදයකට වැඩියෙන්

එහි ජනතු යනු සත්වයන්ට කියන තවත් නමකි. අග්ගිං පරිවරෙ
වනෙ යනු ප්‍රමාද නොවීම පතා වනයට ගොස් එහි ගිනි පුදන්නේද,
සෙස්ස පෙර කී පරිදීමය. දේශනා කෙළවර බොහෝ දෙනා සෝවාන්
එලාදියට පැමිණියාහුය.

සංචිත සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ බැහැරේ වස්තුවයි.

8. 7

යං කිංචි යිට්ඨං ව යනාදි මේ ධර්ම දේශනාව ශාස්තෘත්වහන්සේ
වේච්චනාරාමයෙහි වාසයකරන කාලයේ සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ යහළු
බ්‍රාහ්මණයෙකු නිමිතිකරගෙන දේශනා කරනලදි.

ඔහු ළඟටත් සැරියුත්තෙරුන්වහන්සේ වැඩමවා බ්‍රාහ්මණය, කිසියම්
පිනයක් කරන්නෙහිදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, එසේය. කුමක් කරන්නෙහිද?
මංගල සම්මත දිනයන්හි දත්දෙමි. එකල්හි ඒ යාගය මහත් ධනවියදමින්
කරමි. මින් ඉදිරියට තෙරණුවෝ පෙර පරිදිම විමසා ඔහු බුදුන් ළඟට
පවුණුවා, ඒ පුවත දන්වා ස්වාමීනි, මොහුට බ්‍රහ්මලෝකයට යන
මාර්ගය කියනු මැනවැයි කීහ.

බ්‍රාහ්මණය, ඔබ අවුරුදු ගණන් යිට්ඨයෝගදන දුන්නත් මගේ
ශ්‍රාවකයෙකුට වැදීමෙන් ලබන පිනෙන් හතරෙන් එකක් පමණවත් වටින්නේ
නැතැයි කියා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ:

යමෙක් පින් පතමින්
යාගය කළත් වසරක්
බුදුසව්වෙකුට වැළුමෙන්
ලබන පින හා නොසම වේ
එක් බුදුසව්වෙකුට වදිනා
පිනෙන් හතරෙන් එකකට
පමණවත් සමනොවේමය

එහි යං කිංචි යනු ඉතිරි නොකර ගැනීමට යොදන වචනයකි. **යිට්ඨං** යනු බොහෝ සෙයින් මංගල සම්මත දිනයන්හි දෙන දනයයි. **හුතං** යනු කර්මයන් ඵලයන් ගැන පිළිගෙන සකස්කොට අමුත්තන්ට දන්දීමයි. **සංචච්ඡරං යජේථ** යනු අවුරුද්දක් පුරා නිරන්තරයෙන් ඉහත සඳහන් අයුරින් මුළු සක්වලම සිටින ලෞකික මහජනයාට දුන්නත්, **පුඤ්ඤපෙක්ඛො** යනු පින් බලාපොරොත්තුවෙන් **උච්ඡුගතෙසු** යනු අවම වශයෙන් සෝවාන් හෝ උපරිම වශයෙන් රහතන්වහන්සේලාටයි. මෙහි කියනලද්දේ- එබඳු අය කෙරෙහි ප්‍රසාද සිතින් සිරුර නමා වදින පුද්ගලයාගේ කුසල්වේතනාවෙන් යම් ඵලයක් ලබන්නේ නම් එයින් හතරෙන් එකක් පමණවත් ඒ සියලු යාග දනය නොවී යන අර්ථයයි. එනිසා ආර්යයන් වෙත වන්දනාමානන පූජා කිරීම අතිශයින් ශ්‍රේෂ්ඨය.

දේශනාවගේ කෙළවර ඒ බමුණා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. තවත් බොහෝ දෙනාද සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

ගත්වත සැරියුත් හිමියන්ගේ යහළු බමුණාගේ වස්තුවයි.

8. 8

අභිවාදන සිලිස්ස ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දීඝලම්බික නුවර සම්පයෙහි ආරණ්‍යකුටියක වාසයකරන කාලයෙහි දීඝායුකුමරා නිමිති කරගෙන දේශනා කරනලදි.

දීඝලම්බික නුවර වැසි බමුණෝ දෙදෙනෙක් ශාසනයෙන් බැහැර පැවිදිවී සතළිස්අටවසක් තපස්වර්යා කළහ. එයින් එකෙක් මෙයින් මගේ කුලපරපුර නැපේයයි නමා කළ තපස් (තාපසාරාමය) විකුණා ගවයන් සියයක්ද කහවණු සියයක්ද භාර්යාවකද ලබාගෙන පවුල රැකගෙන සිටියේය. ඉන්පසු ඔහුගේ භාර්යාව දරුවකු වැදුවාය. අනිත් බමුණා වෙනත් ප්‍රදේශයකට ගොස් නැවතත් ඒ නගරයට පැමිණියේය.

හිහි බවට පත් බමුණා යහළුවා ආ බව දැනගෙන අඹුදරුවනුත් කැටුව ඔහු දකිම සඳහා පැමිණියේය. එහි ගොස් පුතා මවු අතට දී තෙමේ පළමුව වැන්දේය. මව පුතා පියා අතට දී වැන්දේය. තවුසා දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි කීය. පුතා ලවා වැන්දවූ කල්හි කුෂ්ණිමිභූත විය. ස්වාමීනි, අප වදින විට දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි කියා මේ පුතා වන්දවන කල නිහඩවූයේ ඇයිදැයි ඇසීය. බ්‍රාහ්මණය මොහුට එක් අනතුරක් ඇත.

ස්වාමීනි, මොහු කෙතෙක් කල් ජීවත් වන්නෙහිද? බ්‍රාහ්මණය සතියක් පමණි. ඒ අනතුරු වළක්වන ක්‍රමයක් ඇද්ද ස්වාමීනි. මම නම් එය වළකාලන ක්‍රමයක් නොදනිමි. ශ්‍රමණගෞතමයෝ එය දනිති. එහි ගොස් විචාරව. ස්වාමීනි, එහි යැමෙන් මගේ තපසට හානියක් වේදැයි හයවෙමි. පුතාට ස්තේහයක් ඇත්නම් තපස ගැන නොසිතා උන්වහන්සේ ළඟට ගොස් අසා බලවයි කිය.

ඔහු බුදුන් ළඟට ගොස් තෙමේ පළමුව වැන්දේය. බුදුරජාණන්-වහන්සේ දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි වදළහ. භාර්යාව වදින විටද ඇට එසේම පැවසූහ. පුතා වන්දවන විට නිහඩවූහ. බමුණා පෙර පරිද්දෙන්ම බුදුරදුන්ගෙන් ඊට හේතුව විචාළේය. ශාස්තෘත්වහන්සේ පෙර පරිදිම ප්‍රකාශ කළහ. ඒ බමුණා සර්වඥතාඥනය ගැන නොදන තමන්ගේ මන්ත්‍ර සර්වඥතාඥනය හා සමග සංසන්දන කෙළේය. උපද්‍රවය වළකාගන්නා උපායක් නොදන්නේය. බමුණා බුදුරදුන්ගෙන්, ස්වාමීනි, මේ උවදුර වළක්වා ගතහැකි උපායක් ඇද්දැයි විචාළේය.

බ්‍රාහ්මණය, විය හැකිය. කුමක් විය හැකිද ස්වාමීනි. ඉදින් ඔබ තමන්ගේ ගෙදර මණ්ඩපයක් කරවා එහි මැද පුවුවක් හඳවා ඒ වටා ආසන අටක් හෝ සොළසක් පනවා ඒ අසුන්වල මගේ ශ්‍රාවකයන් වඩා හිඳුවා සතියක් තිරන්තරව පිරිත් කියවන්ට හැකිනම් ඒ පිළිවෙතින් මොහුගේ අනතුර වැළකී යන්නේයයි වදළහ. හවත් ගෞතමයන් වහන්ස, මට මණ්ඩපාදිය කරවන්ට පුළුවන, එහෙත් ඔබවහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් ලබාගන්නේ කෙසේද? ඔබ ඒ හරිය සුදුනම් කළ පසු මම මගේ ශ්‍රාවකයන් එවන්නෙමි.

හෙතෙම හවත්ගෞතමයන් වහන්ස, මැනවැයි කියා තමන්ගේ ගෙදර සියලු වැඩ නිමවා බුදුන් සමීපයට ගියේය. ශාස්තෘහු හික්ෂුන් එහි යැවූහ. උන්වහන්සේලා එහි ගොස් ආසනවල වැඩහුන්න. දරුවාත් පීඩිකාවේ හිත්දවූහ. හික්ෂුහු රැදවල් හතක් අතරක් නොතබා පිරිත් දේශනා කළහ. සත්වෙහි දින සවස ශාස්තෘත්වහන්සේ එහි වැඩමවූහ. උන්වහන්සේ එහි වැඩමවූ පසු මුළු සක්වළ දෙවියෝද රැස්වූහ. එක් අවරුද්ධක නම් යක්ෂයෙක් දෙළොස් වසරක් වෛශ්‍රවණ රජුන්ට සේවය කොට ඔහු ළඟින් මෙයින් සත්වෙහි දිනයේ මේ ළදරුවා ගැනීමට ලැබෙන්නේයයි වරයක්ද ලබා ගත්තේය. එහෙයින් ඔහුද අවුත් සිටියේය.

ශාස්තෘත්වහන්සේ එහි වැඩමවූ පසු මහානුභාව සම්පන්න දෙවියන් එහි පැමිණි නිසා, අල්පේශාක්‍ය දෙවියෝ පසුපසටවී අවකාශයක්

ලැබුණේ දෙළොස් යොදුනක් ඇතිනි. අවරුද්ධකත් එතරම්ම පිටුපසට ගියේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් මුළු ෫ පුරා පිරිත් කළහ. සතිය ඉක්මෙන විට අවරුද්ධකට දරුවා නොලැබිණි. අවෙති දිනයට හිරු පායන විටම දරුවා ගෙනවුත් බුදුන් වැන්දවූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි වදළහ. භවත්ගෞතමයන් වහන්ස, දරුවා කෙනෙක් කල් සිටිදයි බමුණා ඇසීය. බමුණ, එක්සියවයි අවුරුද්දක්ය. ඉන්පසු ඔහුට ආයු වර්ධන කුමාර යන නම තැබූහ.

හෙතෙම වැඩි වයසට පැමිණ පන්සියක් උපාසකවරුන් පිරිවරා ගෙන හැසිරෙයි. දිනක් දම්පබාමණ්ඩපයට රැස්වූ හික්ෂුහු, ඇවැත්නි, බලවි ආයු වර්ධන කුමරා සත්වෙති දින මරණයට පත්වීමට සිටියේය. දැන් ඔහු වසර එකසිය විස්සක් ජීවත් වීමේ ශක්තිය ලබා උපාසකවරුන් පන්සියක් පිරිවරාගෙන ඇවිදයයි. මේ ලෝකයේ, සත්වයන්ට දීර්ඝායු ලබන කරුණුත් ඇතැයි කථා කළහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ එතැනට වැඩමවා, මහණෙනි, කිනම් කථාවක් කරමින් සිටියාහුදැයි අසා, එය කී කල්හි, මහණෙනි, ආයුෂලැබීම පමණක් නොවේ. මෙලොව ගුණවතුන් වදින පුදන සත්වයෝ කරුණු සතරකින් සම්පූර්ණ වෙති. උවදුරුවලින් මිඳෙත්. නියම ආයුප්‍රමාණයම සිටිතියි වදරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේභාථාවද වදළහ:

නිති සිල්වතුන් වදිනා
වැඩිහිටියන්ට පුදනා
ඔහු ආයු රුව සැප බල
යන කරුණෙන් වැඩි යයි

එහි අභිවාදන සිලිස්ස යනු නිරන්තරයෙන් සිල්වතුන් වැදීම පිදීමෙහි ඇලුණු යන අර්ථයයි. වද්ධාපවායිනෝ යනු හිනියා, එද පැවිදිවූ ළදරු සාමණේර නමටත්, පැවිද්ද පැවිද්දෙන් හෝ උපසම්පදාවෙන් තමාට වැඩිමල් අයටත් ගුණෙන් වැඩිහිටියන්ටත් වැදීම පිදීම හෝ කරන්නේ නම්, වක්කාරෝ ධම්මා වඩිස්ත්ති යනු ආයු වර්ධනය වේ. යම්තාක් කල් ආයු වැඩේ නම් ඒතාක් කල් අතින් ගුණද වැඩෙයි. යමෙක් ප්‍රඥාවෙන් ආයුසංවත්තනික කුසලයක් කළ විට, විසිපස් වෙති වියෙහි ඔහුට ජීවිත අනතුරක් ආවත්, යටකී පිනෙන්, අභිවාදනශීලී වන හෙයින් උවදුරු නැතිව ගොස් නියම ආයු ප්‍රමාණයම ජීවත් වෙයි. රූපශ්‍රිය ආදියද ආයුෂය සමගම වැඩිවෙයි. මෙයින් ඉදිරියටද මේ ක්‍රමයමය. අනතුරක් නැත්තාට ආයු වර්ධනයක් නොවේ.

දේශනාවසානයෙහි ආයුච්ඡිද්ධතා කුමරා උපාසකවරුන් පන්සියක් සමග සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. අනිත් බොහෝ අයත් සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

අටවන දික්කුමාරයාගේ වස්තුවයි.

8. 9

යො ව වස්සකං ජීවෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම් වාසයකරන කාලයේ සංකිච්ච සාමණේරයන්වහන්සේ නිමිති කරගෙන දේශනා කරනලදි.

සැවැත්තුවර කුලපුත්‍රයෝ තිස්දෙනෙක් බුදුන්ගෙන් බණ අසා සසුනෙහි පැහැදී පැවිදිවූහ. ඔවුහු උපසම්පදාවෙන් පස්වසක් ගෙවුණු පසු බුදුන් ළඟට පැමිණ මේ සසුනෙහි ග්‍රන්ථධුර විපස්සනාධුර වශයෙන් ධුර දෙකක් ඇතිබව අසා ඇත්තෙමු. අපි වයසට පත්ව පැවිදිවූ නිසා ග්‍රන්ථධුරයෙහි උත්වසානවත් නොවී විපස්සනාධුරය පුරනුකැමතිව රහත්බව දක්වා කමටහන් කියවාගෙන එක් අරණ්‍යායතනයකට යන්නෙමුයයි බුදුරදුන්ගෙන් විමසූහ.

ශාස්තෘත්වහන්සේ, කිනම් තැනකට යන්නහුදැයි අසා, අසවල් තැනටයයි කීකල්හි එහි එක් ඉඳුල් කන්නෙකු නිසා හයක් උපදින බවත් එය සංකිච්ච සාමණේරයන් නිසා දුරුවනබවත් ඉන්පසු ඔවුන්ගේ පැවිදිවීමේ බලාපොරොත්තුව සම්පූර්ණ වනබවත් දැක ගමනට අවසර දුන්හ. සංකිච්ච සාමණේරයන් සැවිසුන්හිමියන්ගේ සත්හැවිරිදි ගෝළනමකි. උත්වහන්සේගේ මව සැවැත්තුවර පොහොසත් පවුලක දියණියකි. ඇ ඔහු කුසෙහි උපන් කල එක්තරා රෝගයකින් හදිසියේම කළුරිය කළාය. ඇ දවා පුළුස්සන අවස්ථාවේ දරුගැබ නොදැවී සෙසු මස් දැවී ගියේය. ඇගේ ගර්භාසය විතකයෙන් ඉවතට ගෙන දෙකුන්පලක් උල්වලින් විදින. උල් කෙළවර දරුවාගේ ඇස් කොණේ ඇනුණේය. මෙසේ ගැබ්මස විද අඟුරු ගොඩක තබා අඟුරුවලින්ම වසා ගියෝය.

ගර්භමාංශය දැවී ගියේය. අඟුරුගොඩ මතුපිට රන්පිළිමයක් වැනි දරුවෙක් නෙළුම් මලක හිඳිනාක් මෙන් සිටියේය. අන්තිම ජාතියෙහි උපදිනා සත්වයන් මහමෙරෙන් පහළට දැමීමත් රහත් බව නොලබා මිය

යන්නේ නැත. දෙවෙනි දිනයේ විතකය නිවා දැමීමට පැමිණි අය අතුරු මත සිටි දරුවා දක විස්මයට පත්වූහ. මුළු ශරීරයක්ම දවාලනට සමත් මේ දරගොඩක් දූවෙද්දී මේ දරුවා නොදැවුණේ කෙසේද? මෙහි කිසියම් අමුතු කරුණක් තිබිය යුතුයයි දරුවා රැගෙන ඇතුළුගමට ගොස් නිමිති කියන්නන්ගෙන් ඒ ගැන ඇසූහ.

නිමිති කියන්නෝ යම් හෙයකින් මේ දරුවා ගිහිගෙයි සිටියොත් ඔහුගේ හත්වෙනි කුලපරපුර දක්වා සියලුම නෑදෙයෝ දුප්පතුන් බවට පත්වන්නාහුය. ඉදින් මොහු පැවිදි වන්නේ නම් පත්සියක් පමණ වූ ශ්‍රමණ පිරිසක් පිරිවරා සිටින්නේයයි දන්වා සිටියෝය. උලෙන් ඇතීමේදී ඔහුගේ ඇස් කෙළවර බිඳී ගිය නිසා සංකිච්චයයි නම් කළහ. හෙතෙම පසු කාලයෙහි සංකිච්ච නමින් ප්‍රකට විය. ඉන්පසු ඔහුගේ නෑයෝ වියයුත්තක් වේවායි සිතා වැඩුණු පසු අපේ ආර්යයන්වහන්සේ ළඟ පැවිදි කරන්නෙමුයි පෝෂණය කළහ.

ඔහු සත්භූවිරිදි කාලය වන විට අතින් කුමාරවරු, ඔබ මවුකුසේ වසන කාලයෙහි ඔබේ මව කථරිය කළාය. ඇගේ සිරුර දවන විට ඔබ නොදැවී සිටියෙහි යන කථාව අයා මම මෙපමණ බියකින් මිදුණෙමි. මේ ගිහිගෙයි වාසයෙන් මට වැඩක් නැත. පැවිදි වන්නෙමියි සිතා නෑයනට එය දැන්වුයේය. ඔවුහු දරුවා, යහපතැයි සැරියුත්තෙරණුවන් ළඟට ගොස් ස්වාමීනි, මොහු පැවිදි කරන්නැයි කීහ. තෙරණුවෝ ඔහුට තවපංවක කමටහන් දී එදම පැවිදි කළහ. හෙතෙම කරගෙයිදීම පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියේය. මේ සංකිච්ච සාමණේරයන්ගේ කථාවයි.

ශාස්තෘන්වහන්සේ සංකිච්ච සාමණේරයන් එහි ගිය කල හය නැතිවන බවත් එයින් ඔහුගේ පැවිදි කිය මුදුන්පත් වන බවත් දැන මහණෙනි, තොපගේ දෙවු සොහොයුරු සැරියුත්තෙරණුවන් දක බලා යවියයි වදළහ. ඔවුහු යහපතැයි කියා තෙරණුවන් හමුවට ගොස් ඇවුත්ති ඇයිදැයි ඇසූවිට, අපි බුදුන් හමුවෙහි කමටහන් ලබා ආරණ්‍යයට යනු කැමැත්තෙන් සිටිවිට බුදුරජාණන්වහන්සේ තුමලාගේ දෙවු සොහොයුරා හමුවී යන්නැයි වදළහ. එනිසා අපි මෙහි ආවෙමුයි කීහ.

තෙරණුවෝ, බුදුරජාණන්වහන්සේ මෙහි විශේෂ කරුණක් දක මොවුන් මා සමීපයට එවන්නට ඇතැයි ආවර්ජනා කොට, එම කරුණ දනගෙන, ඔබලා අතර සාමණේර නමක් ඇද්දැයි ඇසූහ. නැත. එසේ නැත්නම්, මේ සංකිච්චසාමණේරනමත් සමග යන්නැයි කීහ. ඇවුත්ති,

අවශ්‍ය නැත. සාමණේරයන් නිසා අපට යම් යම් බාධා ඇතිවිය හැකිය. කැලේ වසන අපට සාමණේරනමකගෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි කිහි. ඇවුත්ති, එසේ නොවෙයි. මේ සාමණේරයන් නිසා ඔබවහන්සේලාට කිසිම බාධාවක් නොවෙයි. බුදුරජාණන්වහන්සේත් වනයට යෑමට ප්‍රථම මා හමුවී යන්නැයි ඔබවහන්සේලා මෙහි එව්වේක් ඔබ සෑම සමග සාමණේරයන් පිටත්කරවීමේ බලාපොරොත්තුවෙති. එහෙයින් මේ සාමණේරයන් සමගම යන්නැයි කිහි.

ඒ හික්කුණු යහපතැයි පිළිගෙන සාමණේරයන් සමග තිස්එක්දෙනා තෙරුන්ගෙන් අවසර රැගෙන විහාරයෙන් නික්මී වාරිකාවේ හැසිරෙමින් එක්සිය විසියොදුනක් දුරින් පිහිටි සහස්සකුලක නම් ගමට පැමිණියාහුය. මිනිස්සු උන්වහන්සේලා දක පැහැදුණු සිතින් මනාකොට වළඳවා ස්වාමීන්වහන්සේ කොහි වඩින්නාහුදැයි අසා, ඇවුත්ති පහසු තැනකටයයි කීකල්හි, උන්වහන්සේලාගේ දෙපාමුල වැද සිට, ස්වාමීනි, ආර්යයන්වහන්සේලා මේ වස් තුන්මස මේ ස්ථානයෙහි වැඩ සිටියොත් අපට පත්සිල් සමාදන්ව පෙහෙවස් විසීමටද හැකිවේයයි ආරාධනා කළහ. උන්වහන්සේලා එය ඉටුසාවදළහ.

ඉන්පසු මිනිස්සු උන්වහන්සේලා සඳහා රැ වසන තැන් දවල් වසන තැන් සක්මන්මථ පත්සල් ආදිය තනා, අද අපි, හෙට අපි ආදී වශයෙන් බෙදගෙන බොහෝ උත්සාහයෙන් උපස්ථාන කළාහුය. තෙරුන්වහන්සේලා වස් වසන දිනයේ මෙසේ කටීකා කළහ. ඇවුත්ති, අපි ජීවමාන බුදුන් හමුවෙහි කමටහන් ලබාගත්තෙමු. වෙනත් පිළිවෙත්වලින් බුදුවරුන් සතුටු කිරීමට නොහැකිය. අප වෙනුවෙන් අපායේ දෙරවල් විවෘතය. එහෙයින් උදේ වරුවේ පිඩුපිණිය හැසිරෙන වේලාවත් සවස මහතෙරුන් වෙත වතාවත් කරන වේලාවත් හැර අනිත් වේලාවක දෙදෙනෙක් එකතු නොවිය යුතුය.

යම් කෙනෙකුට අසනීපාදි අපහසුවක් වුවහොත් ඔහු ගෙඩිය ගැසූ කල ඔහු ළඟට ගොස් බෙහෙත් කරන්නෙමු. මෙතැන් පටන් ආරණ්‍යයෙහි රාත්‍රිකාලයේ හෝ දවල්කාලයේ අප්‍රමාදීව කමටහන්වල යෙදෙන්නෙමු.

උන්වහන්සේලා මෙසේ කටීකා කරගෙන වාසයකරන අතර, එක් දුක්පත් මිනිහෙක් දුවක් නිසා යැපෙන්නේ, එතැන ආහාර පාන හිඟ වෙනවිට අනිත් දුවණිය ළඟට යනු කැමැත්තෙන් පාරට බැස්සේය. තෙරුන්වහන්සේලා පිඩු පිණිය ගොස් සිභාගෙන වසනා තැනට එන

ගමන් අතරමග එක් තදියකින් තහා වැලිතලාවේ හිඳගෙන දනය වැළඳුවෝය. ඒ වේලාවේ අර දුගියාත් එතැනට පැමිණ එකත්පසෙක හිඳගත්තේය. තෙරුන්වහන්සේලා ඔහු කෙරෙහි කරුණාව උපදවා උපාසකය, හොඳටම බඩගින්නේ නොවේද, යන්න, කොළයක් ගෙනෙන්න අපි බත් පිඬුව බැගින් දෙන්නෙමුයයි කීවාහුය.

දුගියා කොළයක් ගෙනා පසු තමතමන් වළඳන ආකාරයෙන් සුප වාංඡන සහිතව එක් එක් බත්පිඩ බැගින් දුන්නාහුය. මෙය බත් වැළඳීමෙහිදී ඇති වතකි. බත් වළඳන වේලාවෙහි බත් යොයා ආවවුන්ට බත් දෙන හික්මුව පළමුව නොදී තමන් වළඳන්ට සූදනමිව ටිකක් හෝ බොහෝ හෝ දියයුතුය. එනිසා උන්වහන්සේලාත් එසේ දුන්හ. හෙතෙම බත් කා තෙරවරුන් වැඳ, ස්වාමීනි, අද ආර්යයන්ට ආරාධනා කොට දුන් දතක්ද? නැත උපාසකය, ආරාධනාවක් නැත. එසේවුවත් මිනිස්සු දිනපතා මේ අයුරින්ම ආහාර දෙති. ඔහු මෙසේ සිතීය. අපි හැමදම මහත්පිටි වැඩකළත් මෙබඳු අහරක් ලැබීම අපහසුය. මා වෙනත් තැනකට යෑමෙන් වැඩක් නැත. මුත්වහන්සේලා ළඟම ජීවත්වන්නෙමිසි සිතා තෙරුන්වහන්සේලාගෙන්, ස්වාමීනි, මම වනාවත් කරමින් මෙහිම වසන්ටදැයි ඇසීය. උපාසකය මැනවැයි උන්වහන්සේලා කීහ.

හෙතෙම උන්වහන්සේලා සමග ඒ වාසස්ථානයට ගොස් මැනවින් වනාවත් කරමින් හික්මුන් හොඳින් සතුටු කරගෙන, දෙමසකින් පමණ දුටු දකිනු කැමතිව, ඉදින් ආර්යයන්ගෙන් ඇසුවොත් මට යෑමට මා මුදු නොහරිනු ඇත. නොදන්වාම යන්නෙමිසි එසේ පිටත්විය. ඔහු අතින් සිදුවුණු මිලාරික වැරද්ද මෙපමණක්ම විය. ඔහු යන ගමන්මග එක් කැලයක් විය. එහි සොරු පන්සියක් සිටියහ. ඔවුහු දෙවියන් උදෙසා වූ පොරොන්දුවක් විය. එය නම්, යමෙක් මේ වනයට ඇතුළු වුවහොත් ඔහු මරා ඔහුගේ ලේමස්වලින් ඔබට බිලිපුජා කරන්නෙමු යනු ඒ පොරොන්දුවයි. මෙසේ පොරොන්දුවී සත්වෙහි දිනය විය. එනිසා සත්වෙහි දිනයේ සොරදෙටුවා ගසකට නැගී මිනිස්සු එක්දැයි බලන විට ඇතිත් එන පුද්ගලයා දක සොරුන්ට සංඥාවක් දුන්නේය.

සොරු ඔහු කැලෑව මැදට පැමිණිබව දැන වටකොට ඔහු අල්වා දැඩි ලෙස බැඳ ගිනිගාන ලිවලින් දරගිනි දල්වා මහා ගිනිගොඩක් කොට උල් සැස්සාහ. හෙතෙම ඔවුන්ගේ මේ ක්‍රියා දක, ස්වාමීනි, මෙතැන උෟරන් හෝ මුවන් ආදී සතුන් දක්නට නැත. එසේනම් මේ සුදුනම කුමක් සඳහාද? තෝ මරා තාගේ ලේමස්වලින් දේවතාවන්ට බිලිපුජා කිරීම සඳහායි. හෙතෙම මරණභයෙන් තැනිගෙන හික්මුන්ගෙන්

තමා ලැබූ උපකාර අමතක කොට, හුදෙක් තම ජීවිතය ගැන පමණක් සිතා එය රැකගනු පිණිස, ස්වාමීනි, මම බඩගිනිකාරයෙක්මි. ඉඳුල්බත් කා ශරීරය පෝෂණය කරගත් විසාසාද තමී කාලකණ්ණියෙක්මි. ආර්යයන්වහන්සේලා වනාහි තොයෙක් තැන්වලින් අවුත් පැවිදිවුවත් ක්ෂත්‍රියයෝමය. අසවල් ස්ථානයේ නිස්ථක්තමක් හික්ෂුහු වාසය කරති. ඔවුන් මරා බිලිපුජාව කරනු මැනවි. එයින් ඔබගේ දේවතාවෝ අතිශයින් ප්‍රීතියට පත්වන්නාහුයයි කිය. ඒ ඇසු යොරු මොහු යහපත් දෙයක් කියතියයි මේ කාලකණ්ණියාගෙන් වැඩක් නැත. ක්ෂත්‍රියයන් මරා බිලිපුජාව කරන්නෙමුයයි සිතා, එව, ඔවුන් වයනා ස්ථානය පෙන්වවයි ඔහුම මගපෙන්වන්නාකොට ගෙන පැමිණ විහාරමධ්‍යයෙහි හික්ෂුන් නොදක හික්ෂුන් කොහිදැයි ඔහුගෙන් ඇසූහ.

හෙතෙම එහි දෙවසක් සිටි නිසා හික්ෂුන්ගේ කතිකාවතත් දන්නා හෙයින් මෙසේ කීවේය. දන් හික්ෂුන්වහන්සේලා තමතමන්ගේ කුටිවලය. මේ ගෙඩිය ගසනු මැනවි. ඒ ගෙඩියේ ශබ්දයෙන් සියලු හික්ෂුහු මෙහි රැස්වන්නාහයි කීවේය. යොරදෙටුවා ගෙඩිය ගැසීය. හික්ෂුහු ගෙඩියේ හඬ අසා, අවේලාවේ ගෙඩිය ගැසීය. කිසිවෙකුට යමිකිසි අපහසුවක් වියහැකියයි අවුත් වෙහෙර මැද පිළිවෙළින් පැනවූ ගල්තලාවල වැඩහුන්න. වැඩිමහලු සංඝස්ථවිරයන්වහන්සේ යොරුන් දෙස බලා, උපාසකවරුනි, මේ ගෙඩිය ගැසුවේ කවුදැයි විචාළහ. ස්වාමීනි, මා විසින්යයි යොරදෙටුවා පිළිතුරු දුන්නේය. ඒ කුමක් සඳහාද? ස්වාමීනි, වනදේවතාවුන්ට අප දෙනලද එක් පොරොන්දුවක් ඇත. එය තමී වනයට පිවිසෙන මිනිසුන් මරා බිලිපුජා කිරීමයි. එහෙයින් ඒ සඳහා එක් හික්ෂුවක් රැගෙන යන්නෙමුයි කිය. ඒ ඇසු මහ තෙරණුවෝ, හික්ෂුන් අමතා, ඇවැත්නි, සහෝදරයන්ට මුණ දෙන්නට එළඹෙන කටයුත්ත දෙටු යොහොයුරා විසින් ඉටුකළ යුතුය. ඒ නිසා මම මගේ ජීවිතය ඔබවහන්සේලා වෙනුවෙන් කැපකොට මොවුන් සමග යන්නෙමි. ඒ සියල්ලන්ට උවදුරක් නොවනු සඳහාය. අප්‍රමාදීව මහණදමී පුරනු මැනවියි කීහ. ඉන්පසු දෙවෙනි තෙරණුවෝ, ස්වාමීනි, වැඩිමල් සහෝදරයාට පැවරෙන කටයුත්ත දෙවැන්නාටත් භාරය. එනිසා මම යන්නෙමි. ඔබ වහන්සේලා නොපමාව මහණදමී පුරන්නැයි කීහ. මේ ආකාරයෙන් මමම යමි. මමම යමියි කියා පිළිවෙළින් නිස්දෙනාම ඉදිරිපත් වූහ. මෙසේ ඔවුන් එක මවකගෙ දරුවන් නොවුණත් එක පියෙකුගෙ දරුවන් නොවුණත් චිත්‍රාගී රහතන් නොවුණත් අතින් සහෝදර පිරිසගේ යහපත උදෙසා තම දිවි පිදීමට පිළිවෙළින් ඉදිරිපත්වූහ. ඔවුන් අතර ඔබ යන්නැයි කියන්නට කිසිවෙක් නොවීය.

සංකිච්චසාමණේරයන්වහන්සේ ඒ අසා සිට ප්‍රවාමිනි, ඔබවහන්සේලා නැවතුණු මැනවි. මම ඔබවහන්සේලා උදෙසා ජීවිත පරිත්‍යාගකොට යන්නෙමිසි කිහි. ඇවැත්නි, අපි සියලු දෙනාම එකට මැරුණත් එකම ඔබ ඒ සඳහා මුද්‍රා නොහරින්නෙමු. ස්වාමීනි, ඒ කුමක් නිසාද? ඇවැත්නි, ඔබ ධර්මසේනාපති ශාරිපුත්‍රතෙරණුවන්ගේ ගෝලනමකි. ඉදින් ඔබ මේ සඳහා පිටත්කර හැරියොත් මගේ සාමණේර නම ගෙන ගොස් සොරුන්ට පවරා දුන්නාහුයයි තෙරණුවෝ අපට ගර්භා කරති. ඒ නින්දාවෙන් අපට හැළවිය නොහැක. ඒ කරුණ නිසා ඔබ මුද්‍රාහරිය නොහැකියයි කිහි. ස්වාමීනි, බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔබවහන්සේලා මගේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ වෙත එවන ලද්දේන් මගේ උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ ඔබවහන්සේලා සමග මා මෙහි එවන ලද්දේන් මේ කාරණය දැනගෙනමයි. එනිසා ඔබවහන්සේලා තවතින්න. මම යන්නෙමිසි කියා සාමණේරනම හික්මුත් කිසිතමටම වැඳ, ස්වාමීනි, ඉතින් මා අතින් කිසියම් වරදක් විණිනම් මට සමාවුව මැනවැයි කියා පිටත්වුණෙය.

ඒ අවස්ථාවේ ඒ හික්මුත්වහන්සේලාට මහා සංවේගයක් ඇතිවිය. ඇස්වල කළු පිරුණෙය. හඳවන උණු වී වෙටුලා ගියේය. මහතෙරණුවෝ සොරා අමතා, උපාසකවරුනි, මේ ලෙඳුවෙකි. තෙපි ගිනිදල්වන, උල් සසින, කොළ අතුරන හැටි දක බිය වෙත්ට පුළුවන. මේ දරුවා වෙත පැත්තකින් තබා එම වැඩ කරවියයි කිහි. සොරු සාමණේරනමත් කැටුව ගොස් උන්වහන්සේ එක් පැත්තක තබා සියලු කටයුතු කළහ. වැඩ නිමවීමෙන් පසු සොරදෙටුවා කඩුව කොපුවෙන් එළියට ඇදගෙන සාමණේරයන් වෙත පැමිණියේය.

සාමණේරයන්වහන්සේ වැඩහුන් තැනම ධ්‍යානයට සමවැදී සිටියහ. සොරදෙටුවා කඩුවේ මුවහත් පැත්ත හරවා සාමණේරයන්ගේ ශරීරයට කෙටුවේය. කඩුවේ මුවහත උඩට හැරී ඉහළ කෙළවර දක්වා හැකිළී ගියේය. හෙතෙම හොඳින් පහර නොවැදුණේ යයි සිතා කඩුව තමන් ඉදිරි පසට ගෙන කෙටුවේය. කඩුව තල්කොළයක් මෙන් වෙළී කඩුම්ට දක්වා හැකිළී ආවේය. ඒ වෙලාවේ මේ සාමණේරනම මහමෙරින් පෙරළා දමා හෝ මරා දැමීමට සමතෙක් නැත. ඉතින් කඩුවකින් එය කෙසේවත් කළ නොහැකිය.

ඒ ප්‍රාතිහාර්යය දුටු සොරදෙටුවා, පෙර මගේකඩුව ගල්කණුවක් වේවා, කිහිරිකණුවක් වේවා, කිළිල්කඩක් මෙන් කපාගෙන යයි. දැන් එය පළමුව නැමී ගියේය. දෙවෙනි වර තල්කොළයක් මෙන් හැකිළී ගියේය.

මේ කඩුව අවේනනිකවුවත් මුත්වහන්සේගේ ගුණය දනියි. සවේනනික මම එය නොදනිමි කඩුව බිම තබා උත්වහන්සේගේ පාමුල පසුවෙන් වැටී ස්වාමීනි, අපි ධනය සොයන්නට වනයට ආවෙමු. අප දුර සිට දකින දහස් ගණන් මිනිස්සු බියෙන් වෙවුලා වැටෙත්. දෙකුත් දෙනෙක් ගැන කියන්නට දෙයක් නැත. ඔබවහන්සේට සන්නායකයක් (තැනිගැන්මක්) පවා නැත. රත්කළ රත්රනයක් මෙන් සුපුෂ්පිත කිනිහිරිමලක් මෙන් ඔබේ මුහුණ බබළයි. ඒ කුමක් හෙයින්දැයි විමසමින් මේ ගාථාව කීවේය.

තැනි ගැනුම බිය හෝ
ඔබට නැත ඔබ හොඳින් බබළයි
හඬන්නෙන් නැත ඒ ඇයි
මෙතරම් බියක් තිබුණත්

සාමණේරයන්වහන්සේ ධ්‍යානයෙන් නැගිට ඔහුට දහම් දෙයමින් ඇවැත් ගැමියාණනි, රහතන්ගේ හවය හිසේ තිබූ බරක් බිම තැබුවාක් මෙන් වෙයි. ඒ හිස බිඳ දමන විටත් සතුටු වෙත්මය. බිය නොවන්නාහුයයි වදාරා මේ ගාථාද කීහ.

කිසිවෙක ඇළුම් නැති
රහකුන් සිතේ දුක් නැත
සියලු බියත් නැති කර
සියලු කෙලෙසුන් බිඳ දමා ඇත
බව රැහැන් සිඳුලු
දිවුදම් ඒ ලෙසම දුටු
මරණයට බිය නැති
රහකුන් බර හෙළා ඇත

හෙතෙම මේ කතාව අසා සිට පන්සියක් තම අනුවරයොරුන් දෙස බලා, දන් ඉතින් තෙපි කුමක් කරන්නහුදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි, ඔබ කුමක් කරන්නෙහිද? මට තමී දන් මෙබඳු ප්‍රාතිහාර්යක් දක ගිහිගෙයි විසීමෙන් පලක් නැතැයි සිතෙයි. මම ආර්යයන් ළඟ පැවිදි වෙමි. එසේනම් අපිත් එසේ කරන්නෙමු. යහපත දරුවනියි කී ඔහු අනුගාමීයොරුන් පන්සියක් සමග සාමණේරයන් වැඳ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියහ.

උත්වහන්සේ, ඔවුන්ගේ කෙස් ඊතල කෙළවරින් කපාදමා ඇඳසිටි වස්ත්‍රවල වාටිකපා දමා ගුරුමැටි වතුරෙහි ලා පාටකර ඒ කහවත්

අත්දවා දසසීලයෙහි පිහිටුවා ඔවුනුත් රැගෙන යන ගමන්, ඉදින් මම අතින් තෙරවරුන් හමු නොවී ගියොත් ඔවුන්ට මහණදම් පුරන්ට නොහැකි වන්නේය. සොරුන් මා ගෙන ගිය වේලෙහි පටන් උන්වහන්සේලාට ඇසේ කළුළු නවතාගත්තට නොහැකිවිය. අපේ සාමණේරයන් මැරුවාහුද නැද්දෙයි සිතන්නාවූ උන්වහන්සේලාට කමටහන් අභිමුඛ නොවෙයි. එහෙයින් උන්වහන්සේලා දකම යන්නෙමිසි සිතුහ. එසේ සිතා පන්සියක් හිකුණු පිරිවරා එහි ගොස් තමා දකීමෙන් ලැබූ අස්වැයිල්ල ඇතිව, සත්පුරුෂ සංකිව්වයන්වහන්ස, කෙසේද ඔබ ජීවිතය ලද්දෙහිදැයි ඇසූ කල්හි ස්වාමීනි, එසේය, මොවුහු මා මරනු කැමැත්තෙන් ක්‍රියාකොට, එසේ කරනු බැරිවූ කල්හි මගේ ගුණ ගැන පැහැදී බණ අසා පැවිදිවූහ. මම ඔබවහන්සේලා දක යන්නට මෙහි ආවෙමි. අප්‍රමාදීව මහණදම් පුරනු මැනවි. මම බුදුන් හමුවට යන්නෙමිසි කීහ.

උන්වහන්සේ එ' හිකුණු වැද සෙසු අයත් සමග උපාධ්‍යායයන්වහන්සේ ළඟට ගොස්, සංකිව්වය ඔබ අත්තේවාසිකයනුත් ලැබුවෙහිදැයි ඇසූ විට, ස්වාමීනි, එසේයයි ඒ ප්‍රවෘත්තිය දන්වා සිටියහ. සැරිපුත් තෙරණුවන්ද සංකිව්වය, යව බුදුරදුන් දකින්නයයි කීකල්හි, තෙරණුවන් වැද ඒ සාමණේරවරුනුත් සමග බුදුන් සමීපයට ගොස් ශාස්තෘන්වහන්සේ, කොහොමද සංකිව්ව, ඔබ අතවැස්සන් ලද්දෙදැයි වදනෙකල්හි ස්වාමීනි, එසේයයි ඒ ප්‍රවෘත්තිය දන්වා සිටියහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේත් මහණෙකි, මේ ඇත්තදැයි ඇසූ කල්හි එසේය ස්වාමීනිසි පිළිතුරු දුන්විට, මහණෙකි, නොපට සොරකම් කිරීමෙන් දුශ්ශීලයෙහි පිහිටා, අවුරුදු සියක් ජීවත් වීමට වඩා, දන් මේ සීලයෙහි පිහිටා එකදිනක් ජීවත්වීම උතුම්යයි වදනා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදන.

දුසිල් නොදමුණු ලෙස
වසර සියයක් සිටියත්
සුසිල් දහන් ඇති අයගේ
එකදින දිවිය වැදගති

එහි දුස්සීලො යනු සිල්නැති බවයි. සීලවත්තස්ස යනු දුස්සීල ඇත්තාගේ වර්ෂ සියයක් ජීවත් වීමට වඩා දෙවැදරුම් ධ්‍යානයන්ගෙන් ධ්‍යානවත්වූ සිල්වතාගේ එක් දවසක් එක මොහොතක් ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨය. උතුම්ය යන අර්ථයයි.

දේශනාවසානයෙහි ඒ පත්සියක් හික්කුහු පිළිපිහියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියාහුය. පැමිණ සිටි පිරිසටද ඒ ධර්මදේශනාව ප්‍රයෝජනවත් විය.

පසු කලෙක සංකිව්වසාමණේරයන්වහන්සේ උපසම්පදාව ලබා දසවස් ඉක්මවා (ස්ථවිර බවට පත්ව) අතිමුත්තක නමින් සාමණේර නමක් පැවිදි කරගත්හ. ඔහු තමන්ගේම බැණා කෙනෙකි. ඉන්පසු ඔහු අමතා, තෙරණුවෝ මෙසේ කීහ. ඔබ දැන් පිරිපුන් වයස් ඇත්තෙකි. ඔබ උපසම්පද කරන්නෙමි. නැයත් ළඟට ගොස් වයස් ප්‍රමාණය දනගෙන එවයි පිටත්කර හැරියේය. හෙතෙම මවුපියන් ළඟට යන අතරමග බලියාග සඳහා මිනිසුන් මරමින් සිටි පත්සියක සොරුන්ට දහම් දෙසා පැහැදුණු සිත් ඇති මවුහු, මෙහි අප ඇතිබව නොදන්විය යුතුයයි මුද හැරියෝය. ඉදිරි මාර්ගයෙන් එන්නාවූ මවුපියන් ඒ මාර්ගයෙන්ම යනබව දනදනත් තම සත්‍ය වචනය ආරක්ෂා කරමින් මවුන්ටද සොරුන් මග ඇතිබවක් නොදන්වූහ. සොරු මවුන් අල්ලා තළාපෙළද්දීත් ඔබත් සොරුන් සමග එකතුවී අපට නොදන්වියයි කියකියා හඬන මවුපියන්ගේ ශබ්දය අසා ඒ සාමණේරයන් තමමවුපියන්ටවත් දන්වා නැතිබව වචනාගෙන ප්‍රසාදයට පත්ව උන්වහන්සේගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියහ.

සාමණේරයන්වහන්සේත් සංකිව්වසාමණේරයන් මෙන් ඒ සියලුදෙනාම පැවිදිකොට උපාධ්‍යායයන් වෙත රැගෙන ගොස්, උන්වහන්සේ විසින් බුදුන් සම්පයට යවන ලදුව එපුවත දන්වාසිටියහ. ශාස්තෘත්වහන්සේ මහණෙකි එසේදැයි විමසා යථාමිනි, එසේයයි කීකල්හි පෙර පරිද්දෙන්ම අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් යථොක්ත ගාථාවම වදළහ. මේ අතිමුත්තක සාමණේර වස්තුවත් පෙර කී පරිදිම දේශනා කරන ලද්දකි.

නවවන සංකිව්ව සාමණේර වස්තුවයි.

8. 10

යො ව වස්සසතං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි බාණුකොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් අරභයා දේශනා කරනලදි.

ඒ තෙරුන්වහන්සේ බුදුන් සමීපයෙහි කමටහන් ඉගෙන ආරණ්‍යවාසීව රහත්බවට පැමිණ ඒ බව බුදුරදුන්ට දන්වන්නෙමි එනවිට අතරමගදී ක්ලාන්තය හැදී මගින් මැත්වී ගල්තලාවක හිඳගෙන ධ්‍යානයට සමවැදුණහ. ඉන්පසු පන්සියක් පමණ සොරු ගම් කොල්ලකා තම ශක්ති පමණින් බඩුපොදි බැඳගෙන හිස මත තබා එනවිට බොහෝ දුර ගිය බැවින් විඩාවට පැමිණියෙමු. මේ ගල්තලාවේ විවේක ගෙන යන්නෙමුයයි මගින් ඉවත්ව ගල්තලාව ළඟට ගොස් තෙරුන් දුටුනමුත් මේ කණුවක්යයි සිතූහ. එක් සොරෙක් තම බඩුමිටිය තෙරුන්ගේ හිස මත තැබීය. තවත් එකෙක් ඒ උඩ තම බඩුමිටිය තැබීය. මේ ආකාරයෙන් පන්සියක් සොරු තමතමන්ගේ බඩුමිටි තෙරුන් මත ගොඩ ගසා ඒ උඩ නිදගත්හ. උදේ හිරපායා එන විට ඇහැරී තමතමන්ගේ බඩුමිටි ගනිද්දී තෙරුන් දෑක අමනුෂ්‍යයෙකිසි සිතා පැනදුවන්ට පටන්ගත්හ.

තෙරණුවෝ ඔවුන්ට කතාකොට උපාසකවරුනි, බිය නොවවි, මම පැවිද්දෙක්මිසි කීහ. ඔවුහු තෙරුන් පාමුල වැඳ වැටී අපට සමාධුට මැනවි. අප සිතා ගත්තේ කණුවක්ය කියායයි තෙරුන් සමාකරවාගෙන, සොරදෙවුවා මම ආර්යයන්වහන්සේ සමීපයෙහි පැවිදිවෙමිසි කී කල්හි, අපිත් පැවිදි වන්නෙමු යයි සෙස්සෝද පැවිදි වීමට ඒකච්ඡන්දයෙන් ඉදිරිපත්ව තෙරුන්ගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලූහ. තෙරණුවෝත් සංකිව්වසාමණේරයන්මෙන් ඔවුන් පැවිදි කළහ. ඉන්පසු උන්වහන්සේ බාණුකොත්ඔස්සු නමින් ප්‍රකටවූහ.

උන්වහන්සේ ඒ හික්කුන් සමග බුදුන් සමීපයට ගොස් කිම කොණ්ඩස්සු මබ්බ අන්තේවාසිකයන් ලැබුණෙදැයි ඇසූ කල ඒ පුවත දන්වා සිටියහ. මහණෙනි, එසේදැයි විචාරා, ස්වාමීනි එසේය. මින්පෙර අපි මෙබඳු සෘද්ධානුභාවයක් දක නැත්තෙමු, එනිසා පැවිදිවීමයි කීකල්හි, මහණෙනි, තොප කළා සේ අනුවණ වැඩක යෙදී වර්ෂ සියයක් ජීවත්වීමට වඩා දැන් තොප ප්‍රඥාසමිපදවෙහි යෙදී එක්දිනක් ජීවත්වීම අර ජීවිතයට වඩා වටින්නේයයි කියා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළහ.

නුවණ නැතිව සියවසක්
යමෙකු ජීවත්වුව ලොව
නුවණැතිව එක දවසක්
ජීවත්වීම වැදගති.

එහි දුප්පස්සෙ යනු ප්‍රඥාවෙන් තොරවීමයි. පස්සුවත්තස්ස යනු ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තාගේයි. සෙස්ස පෙර පරිදිමය. දේශනාවසානයෙහි

ඒ හික්කුන් පන්තියම පිළිපිහියාත් සමග රහත්බවට පත්වූහ. පැමිණි මහාජනයාටද දේශනාව ප්‍රයෝජනවත් විය.

දහවන ඩාණ්ඩකෝඩකද්ද තෙරඤ්චන්ගේ වස්තුවයි.

8. 11

යො ව වස්සකං ජීවෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි සප්පදසක නම් තෙරුන් උදෙසා දේශනා කරනලදි.

සැවැත්නුවර එක් කුලපුත්‍රයෙක් බුදුන්ගෙන් බණ අසා පැවිදිවී උපසම්පදාවත් ලබා, පසු කලක සපුනෙහි කලකිරී මා වැනි කුලපුත්‍රයෙකුට ගිහිවීම සුදුසු නොවෙයි. පැවිද්දේ සිටම මිය යෑම යෙහෙකැයි සිතා තමන් මියයන උපායක් සොයමින් හැසිරෙයි. ඉන්පසු දිනක උදසනම වැළඳ හික්කුහු විහාරයට ගොස් ගිනිශාලාවේ සර්පයකු දක උෟ එක් කළයකට දමා කළය වසාගෙන විහාරයෙන් පිටත්වූහ. කළකිරුණු හික්කුවත් වළඳ එන විට ඒ හික්කුන් දක ඇවැත්නි මේ කුමක්දැයි අසා ඇවැත්නිමේ සර්පයෙකිසි කීකල්හි ඔය කරන්ට යන්නේ කුමක්දැයි අසා මු ඇත තැනකට දමන්නෙමුයි කීහ. ඔවුන්ගේ කථාව ඇසූ හික්කුව මේ සර්පයා ලවා දෂට කරවාගෙන මැරෙන්නෙමිසි එය ඉල්වාගෙන එක් තැනක හිඳගෙන ඒ සර්පයා ලවා තමන් දෂටකරවාගන්ට වෑයම් කෙළේය. සර්පයා දෂට කිරීමට නොකැමතිවිය. හෙතෙම කළය ඇතුළට අත දමා අත එහාට මෙහාට කාල් ගැවේය. සර්පයාගේ කටඇර ඇඟිල්ල දමීමේය. එහෙත් සර්පයා දෂට කෙළේම නැත. හෙතෙම මු විෂසෝර සර්පයෙක් නොවේයයි උෟ හැරදමා විහාරයට ගියේය.

ඉන්පසු හික්කුහු, ඇවැත්නි, සර්පයා වීසි කෙළෙහිදැයි ඇසූහ. ඇවැත්නි, උෟ විෂසෝර සර්පයෙක් නොවෙයි. නෑ ඇවැත්නි උෟ විෂසෝරයෙකි. පෙණය පුප්පා සු සු ගා උෟ පිම්බේය.

අපි උෟ අල්ලාගන්නේ ඉතා අමාරුවෙනි. ඔබ මෙසේ කියන්නේ කුමක් නිසාදැයි ඇසූහ. ඇවැත්නි, මම උෟ ලවා දෂටකරවාගන්ට වෑයම් කළත් උගේ කටට ඇඟිල්ල දමුවත් දෂටකරවාගන්ට නොහැකිවිය. ඒ ඇසූ හික්කුහු නිහඩවූහ.

පසුව දිනක හිසදවුල් බාන කරනැවැතියෙන් දැලිපිහි දෙකතුනක් රැගෙන විහාරයට ගොස් එකක් බිම නියා අනිකෙන් හිසකුනගේ හිස බායි. ඒ හිසකුන බිම තිබූ කඩකැත්ත රැගෙන මේකෙන් ගෙල සිඳගෙන මැරෙන්නෙමිසි, එක් ගසකට බෙල්ල තබා කඩකැති තලය උගුරුදණ්ඩේ තබා, සිට, උපසම්පද මාලකයේ පටන් තමන්ගේ සීලය ගැන කල්පනාකර එය නිර්මල සඳමඬක් මෙන්ද, සුදෝසුදු මැණිකක් මෙන් ද පිරිසිදු බව දුටුවේය. එසේ තමන්ගේ නිර්මල සීලය බලන ඔහුගේ මුළුසිරුර පුරා ප්‍රීතිය පැතිර ගියේය. හෙතෙම ප්‍රීතිය විෂ්කම්භනය (යටපත්කොට) කොට විදරශ්නා වඩා සිව්පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණ, දැලිපිහියත් රැගෙන විහාරය මැදට පැමිණියේය.

ඉන්පසු හිසකුනු ඇවැත්නි, කොහි ගියෙහිදැයි ඇසූහ. මේ දැලිපිහියෙන් උගුරුදණ්ඩ කපාගෙන මැරෙන්නෙමිසි ගියෙමි. ඇවැත්නි, ඉතින් නොමැරුණේ ඇයි? මම දැන් පිහියකින් දිවි තොරකර ගැනීමට අපොහොසත් වෙමි. මම මේ පිහියෙන් ගළනාලය සිඳගන්නෙමිසි නුවණ නමැති පිහියෙන් සියලු කෙලෙස් සිඳදමිමිසි කීහ. හිසකුනු මේ අය අතුනගෙන් නැති ගුණයක් කියන්නේ යයි භාග්‍යවතුන්වහන්සේට ඒ බව දන්වූහ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔවුන්ගේ වචන අසා,

මහණෙනි, රහතන්වහන්සේලා වනාහි සියතින් ජීවිතය තොරකර නොගනිති. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ මොහු රහත්යයි කියනසේක්ද? මොහු රහත් වීමට උපතිශ්‍රයසම්පත් ඇත්තෙක් නම් සසුනෙහි කලකිරුණේ ඇයි? මොහුට රහත් වීමට ඇති හේතුසම්පත් මොනවාද? කුමක් නිසා ඒ සර්පයා මොහු දෂට නොකෙළේද?

මහණෙනි, ඒ සර්පයා ආත්මභාව තුනකට පෙර මොහුගේ දසයෙකි. හෙතෙම තම ස්වාමියාගේ ශරීරය දෂටකරන්ට උත්සාහ නොකෙළේය. මෙසේ ශාස්තෘන්වහන්සේ එක් කරුණක් පමණක් දන්වූහ. එතැන් පටන් ඒ හිසකුනු සප්පදය නමින් ප්‍රකටවිය.

කාශ්‍යප බුදුන් කාලයෙහි එක් කුලපුත්‍රයෙක් ශාස්තෘන්-වහන්සේගෙන් බණ අසා උපන් සංවේගයෙන් පැවදිවී උපසම්පදවත් ලබා පසු කාලයක සසුනෙහි කලකිරීම ඇතිවී තමන්ගේ එක් යහළු හිසකුනකට ඒබව දන්නුවේය. ඒ හිසකුනු මොහුට නිතර ගිහිබවේ ආදීතව කියා දුන්නේය. ඒ අසා ඔහු සසුනෙහි කැමැත්ත ඇතිවී පෙර කලකිරී සිටි කාලයෙහි කිලිටිවී තිබුණු ශ්‍රමණ පරිස්කාර එක් ගල්පොකුණක ඉවුරේ තබා පිරිසිදුකරමින් සිටියේය. ඔහුගේ සභායකයාත් ළඟම වාඩිවී

සිටියේය. ඉන්පසු ඔහුට කථාකොට, යහළුවාණනි, මම සිවුරු හැරීමට සිතු කාලයෙහි මේ පිරිසට ඔබට දීමට සිතා සිටියෙමිනි කිය. යහළුවා මෙසේ සිතීය. මොහු පැවිදිවී සිටියත් ගිහිවුවත් මට කමක් නැත. ඔහුගේ පිරිසට ගැනීම යෙහෙකි. එතැන් පටන් ඔහු, ඇවෑමනි, අපේ මේ ජීවිතයෙන් පලක් නැත. අපි කබලක් රැගෙන අනුන්ගේ ගෙවල්වලට පිඩුසිභා යන්නෙමු. පුතුන් අඹුවන් සමග අල්ලාපසල්ලාප කරමු ආදිය කියමින් ගිහිභාවයෙහි ගුණ කීවේය. හෙතෙම ඔහුගේ කථා අසා නැවතත් කලකිරී, මොහු මම කලකිරුණු බව කීකල පළමුව ගිහිබවේ ආදීනව කියා දන් නිතර එහි ගුණ කියයි. ඒ කුමක් නිසාදැයි සිතා, මේ ශ්‍රමණපරිඡිකාර කෙරෙහි ලෝභයෙන් බව දැන, තමන්ම තමන්ගේ සිත තවත්වා ගත්තේය.

මෙසේ කසුප් බුදුන් සමයෙහි එක් හික්කුචකගේ සිත කලකිරවූ හෙයින් දැනුත් අනගිරනිය උපන්නේය. එකල විසිදහසක් අවුරුදු මහණදම් පිරු නිසා ඔහුට මේ අත්බවෙහි රහත්වීමට එම කරුණු උපනිශ්‍රයවූයේයයි මේ කරුණ ඒ හික්කුචු බුදුරජුන්ගෙන් දැන නැවතත් මෙසේ විවාළන. ස්වාමීනි, මොහු දූලිපිතිතලය ගළනාලයේ තබාගෙන සිටියදීම රහත්බවට පැමිණියේය. මෙතරම් සුළු වේලාවකින් රහත්මග ලැබිය හැකිද? එසේය මහණෙනි, පටන්ගන්නාලද වීර්යය ඇති හික්කුචට පයක් ඔසවා එය බිම තබන කාලය අතරතුර පය බිම තැබීමට පෙර රහත්මග උපදියි. කුසිත පුද්ගලයාට වනාහි අවුරුදු සියයක්වුවද ජීවත්වුවත් ඊට වඩා ආරද්ධවීර්ය ඇත්තාගේ ක්ෂණමාත්‍ර ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයයි කියා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදන:

කුසිතව වෑයමක් නැති සියක් වසරක් සිටියත්
දඩි වීර්යෙන් යුතු එක දිනය වැදගත් වේ.

එහි කුසිතො යනු කාමචිතර්කාදී තුන්වැදෑරුම් චිතර්කයන්ගෙන් කාලය ගෙවන පුද්ගලයායි. නීතවීර්යො යනු උත්සාහයක් නැති පුද්ගලයායි. වීර්යමාරගතො දළ්භ් යනු දෙයාකාර ධ්‍යානයන් උපදවා ගැනීමට සමත් වීර්යයෙන් ආරම්භ කරන පුද්ගලයාය. සෙස්ස පෙරසේමය. දේශනාවසානයේ බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියානුය.

එකොළොස්වන සප්තදහ තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

යො ව වස්සකං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි පටාවාරා ස්ථවිරින් අරහයා දේශනා කරනලදි.

ඕනොමෝ සැවැත්නුවර සතළිස්කෝටියක ධනසම්පතක් ඇති සිවුවරයෙකුගේ අභිරුපී දුටුණියකවුවාය. මවුපියෝ ඇ සොළොසැවිරිදි විශේදී සත්මහල් ප්‍රාසාදයක උඩුමහලේ රැකවල් සහිතව ආරක්‍ෂා සහිතව වාසයකරවුන. මෙසේ තිබියදීත් ඇ තමාගේ එක් සේවකයකු සමග නෝබිනා ආශ්‍රයට වැටුණාය. ඉන්පසු ඇගේ මවුපියෝ සම ජාති කුලවත් එක් කුමාරයකු ගැන කතාබහ කරගෙන විවාහයට දින නියම කරගත්හ. දිනය ළංවු විට ඇ ඒ තමාගේ සුළුසේවකයාට කථාකොට, මා අසවල් පවුලේ අසවලාට දෙන්නේය. මා පතිකුලයට ගිය පසු මගේ ප්‍රණිවුඩයක් රැගෙන එන කෙනෙකුට පවා එහි ඇතුළට යෑමට අවසරයක් නොලැබෙයි. ඉතින් ඔබ මා කෙරෙහි ආදරයක් ඇත්නම් දැන්ම මා රැගෙන කොහේ හරි පලායන්නැයි කීවාය. හෙතෙම සොළුර, යහපති. මම හෙට උදේ පාන්දරම නුවර දෙරටුවේ අසවල් තැන සිටින්නෙමි. ඔබ කුමක් හෝ උපායකින් නික්මී එතැනට එන්නැයි කියා දෙවෙනි දිනයේ නියම කරගත් තැනට ගොස් සිටියේය.

ඇ දෙවෙනි දිනයේ කීවු ඇළුම් ඇඳගෙන කෙස් මුදුනැරගෙන විසුරුවාහැර ධාන්‍යකුඩු ඇගේ තවරාගෙන කළඟෙඩියක්ද රැගෙන දසයන් සමග යන්නියක මෙන් ගෙයින් පිටවී එකී තැනට ගියාය. ඔහු ඇත් සමග ඇත ගමකට ගොස් එහි නැවතී ආරණ්‍යයෙහි කෙතක් හද සීසා දරකොළ ආදිය ගෙන එයි. අතින් තැනැත්තිය කළයෙන් දිය ගෙනවුත් සියතින්ම වී කෙටීම් ආහාර පිසීම් ආදිය කරමින් තමන්ගේ පවෙහි විපාක විඳියි. පසුව ඇගේ කුස ගැබක් පිහිටියේය. ඇ පිරිසුන් ගැබ ඇතිව, මෙහි අපට කිසිම උදව් කරන්නෙක් නැත. මවුපියෝ දරුවන්ට මොළොක් හදවත් ඇත්තෝ වෙති. මා ඔවුන් ළඟට පමුණුවන්න, ඔවුන් ළඟදී මගේ දරුවන් ලැබීම වියයුතුයයි කියමින් සැමියාගෙන් ඉල්ලාසිටියාය.

හෙතෙම, සොළුර කුමක් කියන්නෙහිද, මා දුටු නැටියේම ඔබේ මවුපියෝ නොයෙක් වධහිංසා කරන්නහුය. ඔබ හා සමග මට තමී එහි යාම අපහසුයයි ප්‍රතික්ෂේප කෙළේය. ඇ නැවත නැවතත් ඉල්ලාසිටි නමුත් යාගත නොහැකිව ඔහු වනයට ගිය කල අසල්වැසියන් අමතා ඉදින් ඔහු අවුත් මා නොදක කොහේ ගියාදයි ඇසුවොත් මා තමන්ගේ ගෙදර ගියබව දන්වන්නැයි කියා යන්ටගියාය.

ඒ පුරුෂයාත් ගෙට අවුත් ඇ නොදක අසල්වැසියන්ගෙන් ඒ පුවත අයා ඇ තවත්වාගත්තෙමිසි ලුහුබැඳගොස් හමුවී තානාප්‍රකාරයෙන් ඉල්ලාසිටි තමුත් තවත්වාගත නොහැකිවිය.

ඉන්පසු පිටත්ව යන අතර එක්තැනකදී ඇට විලිරුදුව හටගත්තේය. ඇ එක් ගස් අතරකට ගොස් සැමියාණනි, මට විලිරුජා හටගත්තේයයි කියා බිම නිදගෙන ඉතාමත් දුකසේ දරුවා වද අපි අපේ ගෙදරට යන කරුණ මෙහිදීම සිදු වූයේයයි නැවත ආපසු ගෙදර ගොස් වාසයකළහ. පසුකලකදී ඇගේ කුස තවත් ගැබක් පිහිටියේය. ඇ ගැබ මුහුකුරා ගියවිට පෙර පරිද්දෙන්ම සැමියාගෙන් යාවිසුකොට එය ඉටු නොවුණු හෙයින් පුතාත් වඩාගෙන පෙර පරිද්දෙන්ම පිටත්ව යනකල සැමියා පිටුපසින් අවුත් තවත්වා ගනු නොහැකිවිය. මෙසේ යන ඔවුන්ට අතරමගදී මහා අකල් වැස්සක් හමුවිය. භාත්පසම විදුලියවැලින් දිලියෙන්නාක් මෙන්ද මේඝබර්ජනාවලින් අහස බිඳී වැහිරෙන්නාක් වැනි වර්ෂාධාරා නිපාතයෙන් පිරිගියේය. එකෙණෙහිම ඇට විලිරුදුවද ඇති විය. ඇ සැමියා අමතා, හිමියනි මට විලිරුදු ඇතිවිය. ඉවසීමත් අපහසුය. නොතෙමෙන තැනක් සොයන්නැයි කීවාය. ඔහු අතේ තිබුණු වැයන් රැගෙන එහෙමෙහෙ සොයා යන අතර, එක් කුඹසක් මත වැටී තිබුණු පඳුරු කැලැවක් දක එය කපන්ට පටන්ගත්තේය. කුඹසේ සිටි සෝරවිෂ සර්පයෙක් ඇවිත් ඔහු දෂ්ටකෙළේය. එකෙණෙහි සිරුර ඇතුළේ ඇතිවූ විෂගිනිජාලාවකින් දවෙන්නාක් මෙන් වී ශරීරය නිල්පැහැවී එතැනම ඇද වැටුණේය.

අනිත් තැනැත්තිය මහාදුකක් විඳිමින්, ඔහුගේ පැමිණීම බලාසිට ඔහු නොදකම පුතකු වැදුවාය. දරුවෝ දෙදෙන වැසිවාත වේගය උනුලාගතනොහී මහඟුකින් හඬන්නටවූහ. ඇ දරුවන් දෙදෙනාම බඩකුරුලට ගෙන අත්දෙකක් දණ්ඩ් දෙකක් පොළොවේ පිහිටුවා දරුවන් රකිමින් මුළු රැයම ගත කළාය. මුළු සිරුර ලේ තැකුව ගියක්මෙන් පඩිපැහැ ගැන්විණි. ඇ එළිවුණු පසු මස්වැද්දලක් වැනි දරුවා ඇකයෙන් ගෙන අනික් පුතාගේ ඇඟිල්ලෙන් අල්වාගෙන පුතා එන්න. ඔබේ පියා ගියේ මේ පැත්තටයයි කියා සැමියා ගිය පාරෙන් ගොස් ඔහු කුඹස උඩ මැරී වැටී නිල්වන්ව දරදඩු ගැහී තිබුණු සිරුර දක මා නිසා මගේ සැමියා පාරේ වැටී මළේයයි හඬමින් විලාපකියමින් එතැනින් පිටත්ව ගියාය.

මුළු රැයමවැසි වැටී තනමත්තක් පමණ දියෙන් පිරුණු අවිරවනී ගහ දුටු ඇ තම බුද්ධියේ මඳකම නිසා දරුවන් සමග දියට බසිනු

නොහැකිව දෙටුපුතා මෙහා ඉවුරෙන් තබා ළදරුපුතා රැගෙන එනා ඉවුරට ගොස් අත්තක් කඩා දමා ඔහු එහි හොවා අතික් පුතා ගෙන එනු පිණිස දියට බැස ගොස් බාලපුතාගේ ඇඬීම නවතාගනු නොහැකිව නැවත නැවතත් නැවතී නැවතී ආපසු බලමින් ගියාය. ඇ නදිය මැදට ගියකල්හි එක් උකුස්සෙක් ඒ බිළිඳු දක මස්වැදලලකිසි යන හැඟීමෙන් අහසින් බැස්සේය. පුතා නිසා එසේ බසින උකුස්සා දුටු ඇ දකිත් අත්පුඩි ගසා සු සු කියා තෙවරක් මහහඬින් කැහැටිය. උකුස්සා දුරින් සිටි නිසා ඒ ශබ්දය නොඇසී බිළිඳු ඩැහැගෙන අහසට නැගී ගියේය. එනා ඉවුරෙහි සිටි පුතා මව නදියෙහි මැද සිට දකිත් මහහඬ නගන නිසා මව හඬගසන්නේයයි සිතා වේගයෙන් වතුරට පැන්නේය. මෙසේ ඇගේ බාලපුතා උකුස්සා ඩැහැගෙන ගියේය. දෙටුපුතා ජලය පැහැරගෙන ගියේය. ඇ මගේ එක පුතෙක් උකුස්සකු විසින් ගන්නාලදි. එකෙක් ජලපහර මගින් ගසාගෙන ගියේය. සැමියා පාරෙහිදී මළේයයි හඬමින් වැලපෙමින් යන්නී සැවැත්තුවර සිට එන එක් පුරුෂයකු හමුවී ඔබ කොහි වසන්නෙක්දැයි ඇසුවාය. මැණියනි, මම සැවැත්තුවර වසමි. සැවැත්තුවර අසවල් වීරියේ මෙබඳු පවුලක් වෙයි. ඒ ගැන ඔබ දන්නෙහිදැයි ඇසුවාය. මැණියනි, එසේය මම එය දන්නෙමි. ඒ ගැන මගෙන් නොඇසුව මැනවි. වෙන මිනෑම ඔබ දන්නා දෙයක් ගැන අසන්නැයි ඔහු කීවේය. මව වෙනත් දෙයකින් වැඩක් නැත. ඒ ගැනම අසමිසි කීවාය. මැණියනි, ඔබ මා වළකන දේම අසන්නෙහිය. අද මුළු රෑ පුරා වැසි වැස්ස බව දක්කෙහිද? දරුව එසේය, දක්කෙමි. ඒ වැස්ස මවම වැස්ස බව පසුව කියමි. දැන් ඒ සිටුගෙදරටවු දෙය කියන්නැයි ඉල්ලා සිටියාය.

මැණියනි, අද රෑ වැස්සෙන් සිටුවරයාත්, සිටුහාරියාවත්, සිටුපුතාත් යන තිදෙනාම යටකරගෙන ගෙය කඩා වැටුණේය. ඔවුහු අර පෙනෙන එකම දරසැයේ පිළිස්සෙති. අරදුම මැණියනි, අර දුම පෙනෙන්නේ ඒ දරසැයෙනි. ඇ ඒ වේලාවේ ඇඳ සිටි වස්ත්‍ර වැටෙද්දීත් ඒබව නොදන්නාය. උමතුබවට පැමිණ උපත් හැටියෙන්ම හඬමින් විලාප කියමින්,

දරු දෙදෙනා නැසුණා
හිමියා මගදී මැරුණා
මව පියා සහ යොහොසුරු
එකම සැයක දවුණා

යනාදිය කියමින් දුටත්ට පටන්ගන්නාය. ඒ දුටු මිනිස්සු කුණුකසල ආදියද පස්ද ගෙන ඇගේ හිස මත දමා කැටකැබිලිතිවලින්ද පහර දුන්න.

දෙවරම්වෙහෙරෙහි අටපිරිස් මැද වැඩ හිඳගෙන දහම් දෙසමින් සිටි බුදුරජාණන්වහන්සේ එන්නාවූ ඇ දුටුසේක. ඇ කල්ප ලක්ෂයක් පිරුපාරමිතා ඇති අභිනිතාර ලැබූ තැනැත්තියකි.

ඇ වනාහි පියුමතුරාබුදුන්ගේ කාලයෙහි ඒ බුදුන් විසින් එක් විනයධර තෙරණියක් අතින් ගෙන නන්දන වනයෙහි තබන්නාක් මෙන් එතඳු පාළියෙහි තබනු දක, මමත් ඔබවහන්සේ වැනි බුදුකෙනකුන්ගේ හමුවෙහි විනයධර තෙරණියන්ගේ අග්‍රස්ථානය ලබම්වායි ප්‍රාර්ථනා තැබුවාය.

පුදුමුත්තර බුදුරජාණන්වහන්සේ අනාගතය බැලිය හැකි නුවණ විහිදුවා ඒ පැතුම සිද්ධ වනබව දක අනාගතයෙහි ගෞතමන් මි බුදුන්ගේ සසුනෙහි මැය පටාවාරී නමින් විනයධර හික්මුණින් අතර අග්‍රස්ථානය ලබන්නියයි ප්‍රකාශකළහ.

එසේ පැතුපැතුම් ඇති, විවරණත් ලබා ඇති දුරසිට එන්නාවූ ඇ දුටු බුදුරජාණන්වහන්සේ මැයට මාමිය වෙතත් කිසිවෙක් පිහිටවීමට සමත් නොවෙයි සලකා ඇ විහාරයට අභිමුඛව එන්නට සැලැස්වූහ. පිරිස ඇ දුටු හැටියේම මේ පිස්සියට මෙහි එන්නට ඉඩ නොදෙවියයි කීවාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ පතව යවී. ඇ නොවළක්වවියයි කියා, සම්පයට ආකල්හි, තැගණිය සිහිඵලවා ගත්තැයි කීහ. ඇ එකෙණෙහිම බුද්ධානුභාවයෙන් සිහිය ලැබුවාය. එකල ඇඳසිටි වස්ත්‍ර ගැළවී ගොස් ඇති බව දන හිරිමනස් ඇතිකරගෙන උත්කුට්ඨව හිඳගත්තාය. ඉන්පසු එක් පුරුෂයෙක් ඇ වෙත උතුරුසඵවක් වීසි කෙළේය. ඇ එය ඇඳගෙන බුදුන් වෙත ඵලඹ රන්වන් පාදයන් පසහ පිහිටුවා වැඳ ස්වාමීනි, මට පිහිට වන්නැයි කියා, මගේ එක පුතෙක් උකුස්සෙකු පැහැර ගන්නාලදී. අනිකා වතුරේ ගසාගෙන ගියේය. ස්වාමියා මාර්ගයෙහිදී මළේය. මව පියා සහ සොහොයුරා ගෙට යටවී මැරී එකම දර සැයක දූවෙන්නෝයයි කීවාය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඇගේ වචන අසා පටාවාරවනි, අමුත්තක් නොසිතව. ඔබට පිහිටවීමට, සරණ ලබාදීමට සමත් අය ළඟටම පැමිණියේයයි වදළහ. යම් ලෙසකින් ඔබේ එක් පුත්‍රයෙක් උකුස්සකු විසින් ධූත ගත්තේද, අනිත්පුතා ජලයෙහි ගිළී ගියේද, ස්වාමියා මගදී මළේද, මව පියා සහ සොහොයුරා ගෙට යටවී මැරී ගියේද, මෙසේ මේ සසර ගමනේදී පුත්‍රාදීන් මළ අවස්ථාවල ඇති ඔබගේ දසින් වැගුරු කදුළු සතරමනා සමුද්‍රයෙහි ජලයට බොහෝ වැඩියයි වදුරා මේ ගාථාවද වදළහ:

සතර මහා සාගර ජලයට වැඩි
 බොහෝ කදුළු දැසින් වගුරා ඇත
 මිනිසා ශෝකෙන් දුකෙන් පෙළෙනවිට
 යහළුව ඔබ ඇයි තව පසුවෙන්නේ

මෙසේ ශාස්තෘන්වහන්සේ අනමතග්ග පර්යාය (කෙළවරක් නැති සසර පිළිබඳ විස්තරය) වදරන විට ඇගේ ශරීරයෙහිවූ ශෝකය තුනීවී ගියේය. ඉන්පසු ඇගේ ශෝකය තුනීවී ගියබව දැන ශාස්තෘන්වහන්සේ ඇ අමතා පටාවාරාවතී, දුදරුවෝ වනාහි පරලොව යන්නාට පිහිටක්, සරණක් ආරක්ෂාවක් හෝ ලබා දීමට සමර්ථ නොවෙති. එහෙයින් ඔවුන් සිටියත් නැත්තාක් මෙනි. පණ්ඩිතයන් විසින් කළයුතුව ඇත්තේ සීලයෙන් පිරිසිදුව තමන්ගේ නිර්වාණගාමිණී මග වහවහා පිරිසිදු කරගැනීමයයි වදාරා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාද ප්‍රකාශ කළහ:

පුතුන් දුවරුන් පිට නෑයන්
 වෙනත් අයෙකුගෙන් හෝ පිහිටක් නැත
 මරුවා ඇවිදිත් කැඳවන දවසෙදී
 කිසිවෙකුගෙන් පිහිටක් නම් නොලැබේ

නුවණැතියෝ මේ බව වටහාගත්
 සීල සමාදී ගුණයෙන් යුතුවෙති
 නිවන් ගමන් යන පාරත් දැනගෙන
 වහාම එය පිරිසිදු කෙරෙහි

දේශනාවසානයෙහි පටාවාරාව මහපොළොවේ පස් පමණවූ කෙලෙස් දවාලා යෝව්‍යාත්ඵලයෙහි පිහිටියාය. අනිත් බොහෝ අයත් යෝව්‍යාත්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. ඕනෑමෝ යෝව්‍යාත්ඵල ශාස්තෘන්වහන්සේගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඇ හික්මුණින් වෙත යවා පැවිදි කළහ. ඇ උපසම්පදවද ලබා සිඳිගිය ආචාරය නැවත ලැබූ හෙයින් පටාවාරා තමින්ම ප්‍රකටවූවාය.

එක්දිනක් ඇ කළයෙන් වතුර ගෙන පා යෝදන විට ගලාගිය ජලය ටික දුරක් ගොස් සිඳිගියේය. දෙවෙනි වර වත්කළ විට ඊට වඩා දුරක් ගියේය. තුන්වෙනි වර ඊටද වඩා දුරක් ගියේය. ඇ එයම අරමුණු කොටගෙන තුන් වයස ගැන මෙනෙහි කරමින් මා පළමුවෙන් දමූ වතුර මෙන් මේ සත්වයෝ ප්‍රථම වියේදීත් මැරෙති. එයින් දුරට ගිය දෙවෙනි වර වත්කළ ජලය මෙන් මැදුම් වියේදීත් මැරෙති. එයින් නූත් ඇතට ගිය තෙවෙනි වර වත්කළ ජලය මෙන් පශ්චිම වියෙහිදීත් මැරෙත්මැයි සිතුවාය.

බුදුහු ගෙකිළියෙහි හිඳගෙනම ආලෝකයක් පතුරුවා ඇ දුග සිට කථා කරන්නාක්මෙන් පටාවාරාව එසේමයි. පංචස්කන්ධයන්ගේ උදව හා නැසීම නොදන්නාගේ වර්ෂ සියයක් ජීවත්වීමට වඩා ඒ ස්කන්ධයන්ගේ උදයව්‍යය දකින්නාගේ එක් දිනක්, එක මොහොතක් ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයයි කියා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළන:

පස්කළන් ඇති නැති
වීම නොදන සියවසක්
ජීවත්වීමට වඩා
එදන දවසක් සිටිනු යහපති

එහි අපස්සං උදයව්‍යයං යනු පඤ්චස්කන්ධයන්ගේ විසිපස් ආකාර ලක්ෂණයන් අනුව ඉපදීමත් නැතිවීමත් නොදක්නා පුද්ගලයායි. පස්කතො උදයව්‍යයං යනු ඒ පංචස්කන්ධයන්ගේ ඉපදීමත් මැරීමත් දකින්නාගේ එක් දවසක් ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨය බවයි. දේශනාවයානයෙහි පටාවාරාව පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියාය.

දෙළොස්වන පටාවාරා තෙරණියගේ වස්තුවයි.

8. 13

යො ව වස්සසතං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වසන කාලයෙහි කියාගෝතමිය අරහයා දේශනා කරනලදි. සැවැත්නුවර එක්තරා සිටුවරයෙකුගේ ගෙදර සතළිස් කෝටියක් පමණ ධනයක් අඟුරු බවට පත්වී තිබුණේය. ඒ දුටු සිටුනෙමේ උපන් ශෝකයෙන් ආහාරත් නොගෙන ඇදේ වැතිර සිටියේය. ඔහුගේ එක් යහළුවෙක් ඒ ගෙට අවුත්, යහළුව කුමක් නිසා ශෝක කරන්නෙහිදැයි අසා යහළුව, ශෝක නොකරව. මම එක් උපායක් දනිමි. එය කරවයි කීය. යහළුව මා කුමක් කළයුතුද? නුඹ තමන්ගේ වෙළඳපොළෙහි කළාල අතුරුවා ඒ අඟුරුරාශිය එහි විසුරුවා තබා අඟුරු විකුණන්නකු ලෙස හිඳගෙන සිටුව. ඒනයන මිනිස්සු මෙසේ කියනු ඇති. අනිත් වෙළෙන්දෝ වස්ත්‍ර, තෙල්, මිපැණි ආදිය විකුණත්. ඔබ ඉඳගෙන අඟුරු විකුණන්නෙහිය. මා ඉතින් මට ඇති දේ විකුණනවා මිස වෙන කුමක් කරන්ටදැයි ඔවුන්ට කියන්න.

යමෙක් අවුත්, අතින් වෙළෙන්දෝ රෙදි, තෙල්, මීපැණි ආදිය විකුණති. ඔබ රත්රන් විකුණන්නෙහියයි කීවොත් ඔහුට මෙසේ කියව. මෙතන රත්රන් තියෙන්නේ කොහිද? මේ මේවායයි කීකල එය මට රැගෙන දෙන්නැයි කී අයගේ අතින්ම ඉල්වා ගෙන ඔබ අත සඟවා තබාගන්න. එස් දුන් කල ඔබේ අතේ ඇති ඒවා රත්රන්ම වන්නේය. ඒවා අරගෙන ඔබට දුන්නේ කුමරියක් නම්, ඇ ඔබේ ගෙදරට ගෙන්වාගෙන ඔබේ පුතෙකුට ඇ පාවා දී සතළිස් කෙළක් ධනය ඇට පවරාදෙන්න. ඇ අතින් දෙන පමණක් ඔබ පරිහරණය කරන්න.

හෙතෙම මෙය හොඳ උපායක්යයි සිතා තම කඩපිලෙහි අඟුරු ගොඩ ගසා විකුණන්නට මෙන් සිටියේය. යමෙක් එහි අවුත්, යෙස්සෝ වස්ත්‍ර, තෙල්, මීපැණි, ආදිය විකුණති. ඔබ ඉඳගෙන අඟුරු විකුණනවා නොවේදැයි කීකල, මට අයිති දේ විකුණනවා මිය මා වෙත කුමක් කරන්ටදැයි පිළිතුරු දුන්නේය.

ඉන්පසු දිනෙක වැනසී ගිය පවුලක කෙටිවු සිරුරක් ඇති නිසා කියාගෝතමී නමින් හැදින්වුණු කුමරියක් එහි පැමිණ වෙළඳ දෙරටුවට ගොස් ඒ වෙළඳ සිටුවරයා දෑක, පියාණනි, අතින් අය රෙදි, තෙල්, මීපැණි ආදිය විකුණන අතර ඔබ ඉඳගෙන රත්රන් විකුණන්නෙහිදැයි ඇසුවාය. මැණියනි, මෙතැන රත්රන් මොනවාද? ඔබ මය නියාගෙන ඇත්තේ රත්රන්ය. මැණියනි, ඔබේ අතින්ම මට ඒවා අරගෙනදෙන්නැයි හේ ඉල්ලීය. ඇ අත්පුරවා රැගෙන ඔහුගේ දත්මත තැබුවාය. ඒ දුන් සියල්ලම රත්රන්ම විය.

ඉන්පසු ඒ සිටුවරයා, දුටු ඔබේ ගෙය කොහිදැයි විචාරා, අසවල් තැනයයි කී පසු ඇගේ අස්වාමික බවද දැනගෙන ධනය පවරාදී ඇ තමන්ගේ පුතාට ගෙනවුත් දී සතළිස්කෝටියක ධනය දවැද්දකොට දුන්නේය. ඒ අඟුරු සියල්ල රත්රන්ම විය. පසු කලෙක ඇ ගැබ්බර වූවාය. දසමස් ඇවෑමෙන් පුතකු වැදුවාය. ඒ දරුවා පයින් ඇවිදගන්නා කාලයේ මිය ගියේය. ඇ මැරුණු කෙනෙක් මීට පෙර දෑක තැනි නිසා, ඔහු දවීමට ගෙනයන විට එය වළක්වා මගේ පුතාට බෙහෙත් සොයන්නෙමිසි මළසිරුර ඇකයේ හොවාගෙන, මගේ පුතාට බෙහෙත් දන්නෙහිදැයි විචාරමින් ගෙවල් පිළිවෙළින් ඇවිදගෙන ගියාය.

මිනිස්සු ඒ දෑක දුටු ඔබට පිස්සුද? මළ පුතාට බෙහෙත් සොයා ඇවිදින්නෙහිදැයි කියති. ඇ නොවරදවාම මගේ පුතාට බෙහෙත් ලබාගන්නෙමි යන සිතින් ඇවිදගෙන ගියාය. ඉන්පසු එක් නුවණැති

පුරුෂයෙක් මේ මගේ ද්‍රවණිය පළමුවෙන්ම පුතකු වැදුවා විය හැකියි. මැරුණු කෙනෙකු දක නැත. මා මේ තැනැත්තියට උපකාර කළ යුතුයයි සිතා ද්‍රව මම බෙහෙත් දෙන්නට නොදනිමි. එහෙත් බෙහෙත් දන්නා කෙනෙක් නම් දනිමියයි කීවේය. ඒ බෙහෙත් දන්නේ කවුරුන්ද? දරුව, ඒ බුදුරජාණන්වහන්සේයි. එහි ගොස් උන්වහන්සේගෙන් අයා බලවයි කීවේය. ඇ පියාණෙනි, මම එහි යන්නෙමි. ගොස් උන්වහන්සේගෙන් අයන්නෙමි කියා බුදුන් වෙත එළඹ වැඳ එක් පැත්තකටවී ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ මගේ පුතුව බෙහෙත් දන්නෙහිදැයි ඇසුවාය. එසේය මම දනිමි. ඒ සඳහා අවශ්‍ය මොනවාද? අහුරක් පමණ අබඇට වුවමනාය. ස්වාමීනි, එය ලබාගතයුතු තැනක් ඇද්ද? එසේය, පුතෙක් හෝ දුවක් හෝ වෙනත් කිසිවෙක් නොමළ ගෙයකින් ඒවා ලබාගතයුතුය.

ඇ ස්වාමීනි, මැනවැයි කියා බුදුන් වැඳ මළපුතා ඇකයේ හොවාගෙන ඇතුළුගමට ගොස් පළමු ගෙදර දෙර සිට ඔබලාගේ ගෙදර අබ ඇද්ද මගේ පුතාට එය බෙහෙතකිසි ඇසු විට, ඇතැයි කී කල එසේනම් මට ඒ අබ දෙන්නැයි ඉල්ලුවාය. ඔවුන් අබ ගෙනවුත් දෙන කල, මේ ගෙදර පුතෙක් හෝ දුවක් හෝ මීට පෙර මැරී ඇද්ද නැද්දැයි ඇසුවිට, ද්‍රව කුමක් කියන්නෙහිද? මෙහි ජීවත්වන අය කීපදෙනෙකි. මැරුණු අය බොහෝ වෙතියි කීකල්හි, එසේනම් මේවා ආපසුගන්න. මගේ පුතාගේ බෙහෙතට අවශ්‍යවන්නේ දුපුකුන් නොමළ ගෙයක ඇති අබවලින්යයි ප්‍රතික්ෂේප කළාය.

මේ ආකාරයෙන් ඇ මුල පටන් ගෙවල්වලින් විවාරමින් ඇවිද්දාය. එබදු එක ගෙයකින් හෝ අබ ලබාගත නොහැකිවූ ඇ සවස්වූ විට, අතේ මා කළ වැඩක හැටි. මගේ පුතා පමණයි මැරුණේ යන අදහසින් ගමේ ඇවිදි නමුත් මේ ගමේ ජීවත්වන අයට වඩා මළ අය වැඩියයි සිතුවාය. මෙසේ සිතන ඇ තුළ පුත්‍රස්තේනය මෘදුවී තුනීවී ගියේය. ඇ මළපුතා කැලයේ දමා බුදුන් හමුවට ගොස් වැඳ එක් පැත්තක හිඳගත්තේය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ, ඔබ අහුරක් පමණ අබ ලැබුවාදැයි ඇසුහ. ස්වාමීනි, නැත, මුළු ගමේම ජීවත් වන අයට වඩා මැරුණු අය වැඩිය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔබ මගේ පුතා පමණයි මිය ගියේ කියා සැලකුවෙහිය. මෙය සත්වයන්ට හිමි ඒකාන්ත ස්වාභාවයකි. මාරයා, බලාපොරොත්තු අදහස් මුදුන්පත් නොවුණු අයම මහාදියකඳක් මුහුදට ඇදගෙන යන්නාක් මෙන් අපාය නමැති මුහුදට හෙළන්නේයයි වදාරා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව ප්‍රකාශ කළහ:

පුතුන් සතුන් නිසා හෝ
මත් වී ඇළුණු සිත් ඇති
මිනිසා නිදිගත් ගමක්
වතුරෙන් ගසා යන සේ
සියල්ලම සමගින්
මරුවා ගසා ගෙන යයි

ගාථා කෙළවර කියාගෝතමිය සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියාය. අනිත් බොහෝ දෙනාත් සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය. ඉන්පසු ඇ බුදුන්ගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියාය. බුදුහු ඇ හික්කුණින් සම්පයට යවා පැවිදිකරවූහ. ඇ උපසම්පදාවද ලබා කියාගෝතමී ස්ථවිරී නමින් ප්‍රකට වූවාය. එක් දිනක ඇ උපොසථාගාරයෙහි තමන්ට වාරය පැමිණි විට එහි ගොස් පහන් දල්වා හුන් කල පහන් දැල් බිඳෙමින් උපදිමින් යනු දැක, මේ පහන්සිළු මෙන් මේ සත්වයෝත් ඉපදෙමින් මැරෙන්නාහුය. නිවනට පැමිණි අය පමණක් මෙසේ නොවෙතියි අරමුණු ගත්තේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ගඳකිළියෙහි වැඩසිටිමින්ම ආලෝකයක් එවා ඇගේ ඉදිරියෙහි පෙනී සිට කියන්නාක් මෙන් එසේය, ගෝතමිය. මේ සත්වයෝ පහන්සිළු මෙන් ඉපදෙමින් මැරෙති. නිවනට පැමිණි අය පමණක් එසේ නොවෙති. එසේම නිවන් නොදකින අයගේ වසර සියයක් ජීවත්වීමට වඩා නිවන දැක්ක අයගේ ක්ෂණමාත්‍ර ජීවිතය උතුම්යයි වදරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදළන:

නිවන් නොදකින අය වසර සියක් සිටියත්
නිවන් දැක එක දිනයක් ජීවත්වීම වැදගති.

එහි, අමතං යනු මරණයෙන් තොර කොටසයි. අමාමන නිවන යන අර්ථයයි. සෙස්ස පෙරසේමය. දේශනාවයානයේ කියාගෝතමිය ඒ හිටිනැටියෙන්ම පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවෙහි පිහිටියාය.

දුගතුන්වන කියාගෝතමී තෙරණියන්ගේ වස්තුවයි.

8. 14

යො ව වස්සසතං ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයේ බහුපුත්තික ස්ථවිරීන් උදෙසා දේශනා කරනලදි.

සැවැත්නුවර එක් පවුලක පුත්‍රයන් සත්දෙනෙක්ද දුවරුන් සත්දෙනෙක්ද සිටියාහුය. ඒ දහතරදෙනාම වැඩිවියට පත්ව ගෙරුම තැවතී සිට සුවසේ තමන් කැමති පරිදි ජීවත්වූහ. කලකට පසු ඔවුන්ගේ පියා මිය ගියේය. මහා උපාසිකාව සැමියා මියගිය පසුත් ධනයම්පත් අත්නොහැර තමන් අතම රඳවාගෙන සිටියාය. ඉන්පසු දරුවෝ මව අමතා, මෑණියනි, අපේ පියා මියගිය පසු ඔබට මේ ධනයෙන් වැඩක් නැත. එය අප අතර බෙද දුන්නොත් ඔබ පෝෂණය කරන්ට අපට බැරිද? ඇ ඔවුන්ගේ කතාව අසාත් නිහඩවම සිටියාය. නැවතනැවතත් දරුවන් මේ ඉල්ලීම කරන නිසා ඇ මොවුන් මා රැකබලා ගන්නවා ඇතියි සිතා, සියලු ධනයම්පත් දෙකොටසකට බෙද ගුණු පිරිමි දෙපක්ෂයට දුන්නාය. ඉන්පසු කීප දිනකින් ඇ වැඩිමහල් පුතාගේ ගෙට ගියාය.

පුතාගේ බිරිඳ දෙටුපුතායයි කියා දෙකොටසක් දුන්නාක් මෙන් මේ ගෙරුමට එන්නියයි කීවාය. අතින් පුතුන්ගේ භාර්යාවෝත් ඒ ලෙසින්ම කීවාහුය. දෙටු දුවණිය ආදිකොට ඇති දුවරුන්ගේ ගෙවල්වලින්ද ලැබුණේ ඒ කථාවමය. ඇ මෙසේ අවමානයට ලක්වී මොවුන් ළඟ සිටීමෙන් ඇති ප්‍රයෝජනයක් නැත. හික්කුණින්ගේ නිවාසයට ගොස් පැවිදි වන්නෙමිසි සිතා එහි ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියාය. හික්කුණු ඇ පැවිදි කළාහුය. ඇ උපසම්පදවද ලබා බහුපුත්තික තෙරණිය නමින් හඳුනා ගන්නාලදි.

ඇ මහලු වී පැවිදිවූ නිසා, අප්‍රමාදීව විසීම යෙහෙකිසි සිතා හික්කුණින් ළඟට ගොස් වත්පිළිවෙන් කරමින් මුළු රැ මහණදම් පුරන්නෙමිසි යට ප්‍රාසාදයෙහි එක් කණුවක් අතින් අල්ලාගෙන ඒ වටා කරකැවෙමින් සිටියාය. සක්මන් කරද්දීත් අඳුරු තැනකදී මගේ හිස ගසක හෝ වෙන තැනක හෝ ඇනෙන්නට හැකියයි සිතා ඒ ගසම අතින් අල්ලාගෙන ඒ වටා කරකැවෙමින් කැරකෙන ගමන්ම භාවනාකරමින් මහණදම් පුරයි. බුදුන් දෙසු ධර්මයම කරන්නෙමිසි ධර්මය ගැන මෙනෙහිකරමින් ධර්මය සිහිකරමින් මහණදම් පුරයි.

ශාස්තෘත්වහන්සේ ගන්ධකුටියෙහි හිඳින ගමන්ම ආලෝකයක් විහිදුවා සම්මුඛයෙහි සිටින්නාක් මෙන් වී, ඇ සමග කතා කරමින් බහුපුත්තිකාවෙනි, මා දෙසු දහම සිහි නොකරන්නාගේ-ධර්මය නොදකින්නාගේ වර්ෂ සියයක් ජීවත්වීමට වඩා, මා දෙසු දහම දකින්නාගේ මොහොතක් ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව ප්‍රකාශ කළහ:

උතුම් සඳහම නොදකින
 අය සියක් වස් සිටියත්
 දහම නිසි ලෙස දකිමින්
 සිටින එක දවස වැදගති

එහි **ධම්මචූත්තම** යනු නවවිධ ලොව්තුරා දහමය. උතුම් ධර්මය නම් එයයි. යමෙක් එය නොදකින්නේ නම් ඒ පුද්ගලයාගේ වර්ෂ සියක් ජීවත්වීමට වඩා ධර්මය දකින්නාගේ අවබෝධකරගන්නාගේ එක් දවසක් එක මොහොතක් ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. ශාථා කෙළවර බහුපුත්තික තෙරණිය පිළිසිඹියාත් සමග රහත්බවට පැමිණියාය.

දහහතරවෙනි බහුපුත්තික තෙරණියගේ වස්තුවයි.

සහස්ස වර්ග වර්ණනාව අවසානයයි.

අටවෙනි වර්ගයයි.

9. 1

අභිත්ථරෙථ කල්‍යාණේ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයෙහි වූලථ්කසාටක නම් බමුණා නිසා දේශනා කරනලදි.

විපස්සිබුදුරදුන්ගේ කාලයෙහි මහාථ්කසාටක නම් බමුණෙක් සිටියේය. මේ කතාවෙහි කියවෙන්නේ එකල සැවැත්තුවර සිටි වූලථ්කසාටක ලෙසය. ඔහුට පොරවන එක් සඵලක් පමණක් තිබුණේය. බැමිණියටත් එයමය. දෙදෙනාම එකම සඵල පෙරවූහ. බැහැර යන කල බමුණා හෝ බැමිණිය එය පොරවා ගනියි. දිනක් විහාරයෙහි බණ ඇසීමට පැමිණෙන ලෙස සෝභා කළවිට බමුණා, පින්වතිය, බණ ඇසීමට කාලය සෝභා කරනලදි. කිම ඔබ දවල් බණ ඇසීමට යන්නෙහිද? නැතහොත් රාත්‍රියටද? පාරුපණයක් නැති නිසා අප දෙදෙනාටම යා නොහැකිය. බැමිණිය සැමියාණනි. මම දවල් යන්නෙමිසි, සඵල පෙරවාගෙන ගියාය.

බමුණා දවල් කාලය ගෙදර ගතකොට රාත්‍රියෙහි ගොස් බුදුන් ඉදිරියෙන්ම හිඳගෙන ධර්මය ඇසුවේය. බණ අසා ඔහුගේ සිරුර පස්වණක්පිිතියෙන් පිනා ගියේය. ඔහු බුදුන්ට පුදනු කැමතිව, ඉතින් මේ සාටකය දුන්නොත් මට හෝ බැමිණියට හෝ පාරුපණයක් නැති

වත්තේයයි සිතිය. ඔහුගේ සිත තුළ මසුරු කල්පනා දහස් ගණනින් ඉපදිණි. නැවත එක් ශ්‍රද්ධා සිතක් පහළවිය. එය යටපත් කරගෙන නැවත මසුරුසිත් පහළවිය. මෙසේ ඔහුගේ සිතේ පහළ වන මසුරුසිත ඔහුගේ සිත බැඳගන්නාක් මෙන් ශ්‍රද්ධා සිත සිඳිගෙනම යයි. මෙය බුදුන්ට දෙන්නෙමි, නොදෙන්නෙමියයි සිතසිතා සිටින විට රාත්‍රි ප්‍රථම යාමය ගතවී ගියේය. මැදමියම පැමිණියේය. ඒ යාමයේදීත් දිගත නොහැකිවිය. පශ්චිම යාමය පැමිණි කළ හේ මෙසේ සිතිය. මගේ සැදුණුසිත සමග මසුරුසිත යුද්ධකරන අතර යාම දෙකක් ඉක්ම ගියේය. මේ මගේ මසුරුසිත වැඩී ගියොත් සතර අපායෙන් හිස ඔසවාගත්ව නොලැබෙයි. දන් ඉතින් දන් දෙන්නෙමියි මසුරුසිත් දහස් ගණන මැඩපවත්වාගෙන ශ්‍රද්ධාසිත පෙරවූ කරගෙන සඵල රැගෙන බුදුන්ගේ පාමුල තබා මම දිනුවා, මම දිනුවායයි තෙවරක් කීවේය.

බණ අසමින් සිටි පසේනදි කොසොල්ලරජ, ඔහුගේ ඒ නඩ අසා, යව්, ගොස් ඔහු දිනුවේ කුමක්දයි අසා බලවියයි කීකල්හි, එහි ගිය රාජපුරුෂයන් විසින් විවාරන ලදුව ඒ පුවත කීවේය. ඒ ඇසූ රජු බමුණා කර තිබෙන්නේ දුෂ්කර ක්‍රියාවකිසි ඔහුට සංග්‍රහ කළයුතුයයි එක් සඵල යුගලයක් දෙවිය. බමුණා එයද බුදුන්ට පිදීය. ඉන්පසු රජ දෙකක් හතරක් අටක් දහසයක් වශයෙන් දෙගුණ කරමින් සඵල දෙවිය. හෙතෙම ඒ සියල්ල බුදුන්ටම පිදීය. බ්‍රාහ්මණ තෙම, තමන් නොගෙන දෙන දෙන සඵල පුජාකරන්නේමයයි කියවෙන වචනයෙන් මිදීම පිණිස ඒවායින් එක් සඵල යුගලයක් තමන්ට එකක් බැමිණියට එකක් වශයෙන් රැගෙන ඉතිරි සඵලයුගල තිහම බුදුන්ටම පිදීය. රජ ඔහුට සියවරක් දුන්නත් තවත් දෙනු කැමති විය. පෙර මහාඑකසාටකව සිටි කල සිව්සැටක් සාටක යුගලවලින් දෙකක් ගත්තේය. මෙකල දෙතිසක් ලැබුණු කල දෙකක් ගත්තේය.

රජු පුරුෂයන්ට අණ කොට, සගයෙනි, බමුණා විසින් කර ඇත්තේ දුෂ්කර ක්‍රියාවකි. මේ කරුණ රජගෙදරදී මට මතක් කරවයි කීවේය. ඔවුහු එසේ කළහ. රජු ලක්ෂයක් වටිනා කම්බිලි දෙකක් දෙවිය. බමුණා, මෙතරම වටිනා මේ කම්බිලි මගේ සිරුරෙහි ගැවීමටවත් නුසුදුසුය. මේවා බුදුසසුනටම සුදුසුයයි එක් කම්බිලියක් බුදුන්ගේ ගඳකිළියේ බුදුන්ගේ සයනයට උඩින් වියනක් ලෙසින් බැඳ, අතික තමන්ගේ ගෙදර ගිනුනුන් දන් වැළඳීමට වැඩසිටින තැන උඩුවියනක් ලෙසින් බැන්දේය.

කොසොල් රජු සවස් වේලාවේ බුදුන් සමීපයට ගොස් කම්බලය හඳුනාගෙන ස්වාමීනි, මෙය කවුරුන් විසින් පුදන ලදදැයි අසා ඒකසාටක බමුණා විසිනැයි වදළ කල්හි, බමුණා මා පැහැදෙන තැන්වලම ප්‍රසාදය ඇතිකර ගත්තෙකිසි කියා, ඇතුන්, අසුන්, හතරදෙනා බැගින්ද, කහවණු හාරදහසක්, ස්ත්‍රීන් හතරදෙනෙක්, දසියන් හතරදෙනෙක්, පුරුෂයන් හතරදෙනෙක්, ගම්වර හතරක් වශයෙන් මෙසේ සියල්ලෙන්ම හතර බැගින් ගෙන ඔහුට සබ්බවතුෂ්ක (සියල්ලෙන් හතරක්) යක් දෙවීය.

ධර්ම සභාවට රැස්වූ හික්ෂුහු, අහෝ වුලෙ-ඒකසාටක බමුණාගේ ක්‍රියාව ඉතා පුදුමයි. ඔහු එවේලාවේම සබ්බවතුෂ්කයක් ලැබුවේය. දැන් කළ යහපත් ක්‍රියාවෙන් අදම විපාක ලැබුණේය කියා කථාකරමින් සිටියහ. ශාස්තෘන්වහන්සේ එහි පැමිණ කරමින් සිටි කථාව ගැන අසා මෙබඳු කථාවකිසි කීකල්හි මහණෙනි, යම්හෙයකින් මේ ඒකසාටකතෙම ප්‍රථම යාමයෙහි මට ඒ සාටකය දීමට පුළුවන්වූයේනම් සියල්ල සොළස බැගින් ලබන්නේය. යම්හෙයකින් මධ්‍යම යාමයේ දීමට හැකිවූයේනම් සියල්ල අට බැගින් ලබන්නේය. උදයනම දිගහ හැකිවූ හෙයින් සියල්ල හතර බැගින් ලැබීය. යහපත් වැඩ කරන්නහු විසින් උපන් සිත නොනසාගෙන එකෙණෙහිම කළයුතුය. පසුවෙව් කළ කුසලයෙහි විපාකද පසුවෙව් අඩුවෙව් ලැබෙයි. ඒ නිසා සිත පහළවූ හැටියේම යහපත් වැඩ කළ යුතුයයි අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙයමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

වහා පින් කළ යුතු
පවින් සිත වෙන්කළ යුතු
පමාවන අයගේ සිත
පවිකම්වලම නියැලේ.

එහි අභිත්ථරෙථ යනු වහවහා ශිෂ්‍යශිෂ්‍යයෙන් කළයුතුය යන අර්ථයි. ගිහියකු විසින් සලාකබන් දතාදි යම්කිසි පිනක් කරන්නෙමි යන කුසල් සිතක් ඇතිවූ හැටියේ අනිත් අයට ඉඩ ලැබීමට පෙරාතුව මම පළමුව මම පළමුව වහවහා කළයුතුයයි කියාද, උපාධ්‍යායාදි වතාවත් කරන පැවිද්දකු විසින් තම අනිත් අය ඒ වතාවත් කිරීමට පළමුව මම පළමුව මම පළමුව කරන්නෙමියි වහාම කළයුතුය. පාපා විත්තං යනු කායදුශ්චරිතාදි පවිකම්වලින් අකුසලයින් ඉපදීමිවලින් සියලු උත්සාහ දරා සිත මුදවා ගතයුතුය. දන්ධංභි කරොතො යනු යමෙක් දන් දෙමිද නොදෙමිද මට එයින් ප්‍රයෝජනයක් ලැබෙයිද නොලැබෙයිද යනාදි වශයෙන් මධ්‍යාරක යන්නාක් මෙන් අස්ථිර සිතින් පින් කෙරෙයිද

ඔහුට ඒකසාධක බමුණාට මෙන් මුදුරුසින් දහස් ගණනින් පහළ වී පවට අවකාශය ලැබෙයි. ඉන්පසු පාපස්මී රමණි මනෝ ඔහුගේ සිත කුසල්දහම් කරන වේලාවේදීත් සිත කුසලයෙහි මෙන්ම, ඉන්පසු එයින් මිදී පාපයෙහි ඇලීමෙන් යෙදෙයි. ගාථා කෙළවර බොහෝ හික්කුණු සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියානුය.

පලමුවන වුලථිකසාධක බමුණාගේ වස්තුවයි.

9. 2

පාප වෙ පුරුසෝ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරද්දී සෙය්‍යසකතෙරුන් අරභයා දේශනා කරනලදි. උන්වහන්සේ ලාලුදයිතෙරණුවන්ගේ සද්ධිවිහාරිකයෙකි. උන්වහන්සේ තමන්ගේ නොඇල්ම ලාලුදයිතෙරුන්ට දැන්වූ පසු උන්වහන්සේ විසින් ප්‍රථම සංඝාදිසෙස කර්මයෙහි පිහිටුවන ලදි. අනභිරතිය උපනුඋපන් අවස්ථාවල එම කර්මයම කෙළේය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ උන්වහන්සේගේ මේ ක්‍රියාව ගැන අසා උන්වහන්සේ කැඳවා ඔබ මෙබන්දක් කෙළෙහිදැයි අසා ස්වාමීනි එසේයයි පිළිගත්කල්හි, ඇයි මෙතරම් බරපතළ දෙයක් කෙළේ, හිස් මිනිස, ඔබ නොගැළපෙන ක්‍රියාවක් කෙළෙහියයි තානාප්‍රකාරයෙන් ගර්භාකොට ශික්ෂාපද පණවා, මෙබදු ක්‍රියා කරන්නවුන්ට මෙලොවත් පරලොවත් එය දුක් ගෙනදීමටම හේතුවේයයි වදරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළන:

පව් කළහොත් කවුරු හෝ
යළිත් එයම නොකළයුතුවේ
රුවි නොකළ යුතුය එයටම
පව් රැස් කිරීමෙන් පසු
දුක් විඳීමට සිදුවේ

එහි අර්ථය නම්, යම් හෙයකින් පුද්ගලයා වරක් පාපකර්මයක් කළවිට, එකෙණෙහිම ඒ ගැන සිතාබලා මෙය නුසුදුසුය, පහත් වැඩකිසි සිතා ගන්නේනම් එය නැවත නොකරන්නේය. ඒ පිළිබඳ යම් කැමැත්තක් රුවියක් හෝ උපන්නොත් එයත් නැතිකර දමන්නේමය. මක්නිසාදයත්? දුක්බො පාපස්ස උච්චයො පාපයාගේ රැස්කිරීම, වර්ධනයට පත්කර

ගැනීම මෙලොවත් පරලොවත් දුකක්ම ගෙන දෙන හෙයිනි. දේශනා කෙළවර බොහෝදෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දෙවන සෙය්‍යතක තෙරුන්ගේ වස්තුවයි.

9. 3

පුඤ්ඤං වෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසය කරද්දී ලංඡ දෙවිදුව අරභයා දේශනා කරනලදි.

මෙහි මුල්කථාව රජගහ නුවරදී උපන්නකි. ආයුෂ්මත් මහා කාශ්‍යපතෙරණුවෝ පිප්ඵලී ගුහාවෙහි වාසයකරන කාලයෙහි ධ්‍යානයට සමවැදී සත්වෙනි දින එයින් නැගිට පිටු පිණිස හැසිරීමට සුදුසු තැනක් දිවඤ්ඤා බලනවිට එක් හැල්කෙතක පාලිකාස්ත්‍රියක් හැල්වීකරල් ගෙනවුත් විලද කරනු දක, ඇ සැදැහැවන්ද නැද්දැයිබලා සැදැහැනි බවත්, ඇ මට සංග්‍රහයක් කිරීම සුදුසු තත්ත්වයක සිටින්නිදැයි බැලූවිට, ඇ විශාරදවූ කුලදුවක්බවත් දැන, තමන්ට සංග්‍රහ කරනබවත් එයින් මහා සම්පතක් ලබනබවත් දැන, සිවුරුපොරවා පාත්‍රයක් රැගෙන හැල්කෙත ළඟට වැඩමවූහ.

ඒ කුලදුව තෙරුන්දක පැහැදී පස්වණක් ප්‍රීතියෙන් පිනාගිය සිරුරු ඇතිව, ස්වාමීනි, වැඩහිඳිනු මැනවැයි කියා විලද ගෙනවුත් තෙරුන්ගේ පාත්‍රයෙහි දමා පසහ පිහිටුවා වැඳ ස්වාමීනි, ඔබ අවබෝධකරගත් ධර්මය ලබාගැනීමට සුදුසු කෙනෙක් වෙමිවායි ප්‍රාර්ථනාකළාය. එය එසේම වේවායි තෙරණුවෝ අනුමෝදනා කළහ. ඇද තෙරුන් වැඳ තමන් දුන් දනය ගැන සිතමින් නැවතුණාය.

ඇගේ කුඹුරු සීමාවට යන මගෙහි එක් ගස් බෙතයක සෝර විෂ ඇති සර්පයෙක් සිටියේය. කසාවතීන් වැසුණු තෙරුන්ගේ කෙණ්ඩ දණ්ටකිරීමට සර්පයාට නොහැකිවිය. අර තැනැත්තී දුන් දනය ගැන සිහිකරමින් නැවතිනැවතී අවුත් ඒ ප්‍රදේශයට පැමිණියාය. සර්පයා බිලයෙන් පිටවී අවුත් ඇ දණ්ටකොට එතැනම හෙළිවේය. ඇ පැහැදුණු සිහිත්ම මිය පරලොව ගොස්, තිස්සොදුන් පමණවූ තව්තිසා භවනයෙහි සියලු ආකාර ඇළුම් පැළලුම්වලින් යුක්තව, නිද පිබිදියාක් මෙන් උපන්නාය. ඇ දෙළොස් යොදුන් පමණවූ එක් දිව්‍ය වස්ත්‍රයක් ඇද එකක් පෙරවාගෙන දිව්‍යාස්සරාවන් දහසක් පිරිවරා පෙර කළ පින්කම්

කියනු පිණිස රත්වත් විලඳවලින් බරවූ ඵලලෙන්තාවූ රත්තමය භාජන සහිතව විමාන දෙවුවෙහි සිට තම සම්පත් දක, කිනම් පිනක් කිරීමෙන් මේ සම්පත ලැබුවේදැයි දිවැසින් බලා, ආර්යවූ මහාකාශ්‍යප හිමියන්ට මවිසින් දෙනලද විලඳදනයෙනිදි දැනගත්තාය.

මෙතරම් කුඩා පරිත්‍යාගයකින් මා මේසා විශාල සම්පතක් ලබා දුන් පමාවීම නුසුදුසුය. ආර්යයන්වහන්සේට වත්පිළිවෙන් කොට මේ සම්පත් ස්ථාවර කරගන්නෙමිදි සිතා උදසනම රත්රන්මුවා මුසුනක්ද කසළ ඉවත්කරන භාජනයක්ද ගෙන තෙරුන්ගේ ගෙමිදුල හැමද බීමටත් පරිහරණයටත් අවශ්‍ය ජලය සපයා තැබුවාය. තෙරණුවෝ ඒවා දක කිසියම් ළමයෙකු විසින් කරන්නට ඇතිදි සිතාගත්තෝය. ඇ දෙවෙනි දවසේත් එසේ කළාය. තෙරණුවෝ එදවසත් එසේම වන්නට ඇතිදි සිතූහ. තුන්වෙනි දිනයෙහි තෙරණුවෝ ඇගේ හැමදීම හඬ අසා, යතුරුසිදුරු හෝ තල්කොළ වැටවල සිදුරු ආදියෙන් ආ ශරීර ආලෝකය දක දෙරහැර මේ අමරිතෙන් කවුරුන්දැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේගේ උපස්ථායිකාවක්වූ ලාජදෙව්දුවවූ මමයයි කීවාය. මට මේතමින් උපස්ථායිකාවක් ඇතිබව මතකතැනැයි කීහ.

ස්වාමීනි, මම ඇල්කෙත රකිමින් විලඳ දන් දී ප්‍රීතියෙන් සිටින අවස්ථාවේ සර්පයකු දණ්ඩකර තව්නිසාවෙහි උපනිමි. මම මේ සම්පත් ලැබුවේ ආර්යයන් වහන්සේ නිසාය. දැනුත් ඔබවහන්සේට වත්පිළිවෙන්කොට සම්පත් ස්ථාවරකර ගන්නෙමිදි ආවෙමි. ඊසේත් පෙරේදත් මෙතැන හැමදියේ කී විසින්ද? පාතීය පරිභෝජනීය පැන්ගෙනාවෙන් කී විසින්ද? එසේය ස්වාමීනි, දෙව්දුව මෙතනින් පහවයව. කී විසින් කළ වතාවත් එසේම වේවා, මෙතැන් පටන් මෙතැනට නොආයුතුය. ස්වාමීනි, මා නොනසනසේක්වා, ඔබවහන්සේට වතාවත් කර මගේ සම්පත් ස්ථාවරකර ගැනීමට අවසර දෙනුමැනවි. දෙව්දුව පහව යව. අනාගතයේදී විජිතිපත් රැගෙන ධර්මාසනයෙහි වැඩ සිටින ධර්මකපීකයන් විසින්, මහාකාශ්‍යප තෙරුන්වහන්සේට එක් දේවතාදූවක් අවුත් වතාවත්කොට පාතීය පරිභෝජනීය පැන් ගෙනවුත් උවැරුන් කරන ලදැයි කීමට කථාවක් නොකැබිය යුතුයයි කීහ. දුන් මෙතනින් යව. මින්පසු මෙහි නොඑව්විදි කීහ. ඇ, අනේ ස්වාමීනි, මා නොනැසුව මැනවැයි යළියළින් ඉල්ලා සිටියාය. තෙරණුවෝ මැ මගේ වචනය අසන්නේ නැතැයි සිතා, තිගේ ප්‍රමාණය කීම දැනගනුවයි අසුරුයණක් ගැසූහ. ඇ එහි සිටිනු නොහැකිව අහස උඩට පැන ඇදිලි බැඳගෙන සිට, ස්වාමීනි, මා ලත් සම්පත නොනැසුව මැනව, එය ස්ථාවර කර ගැනීමට ඉඩදෙන්නැයි හඬමින් වැළපෙමින් අහසෙහි සිටියාය.

ශාස්තෘන්විභන්සේ දෙවරම් ගන්ධකුටියෙහි වැඩසිටින ගමන්ම ඇ අඩන හඬ අසා ආලෝකක් යවා දෙවිද්ව ඉදිරියෙහි වැඩහිඳගෙන කථා කරන්නාක් මෙන් දෙවිද්ව, මා පුත් කාශාපතෙරණුවන්ට සංවරවීම භාරය. පින් කැමති අයට මේ මේ දෙය අර්ථවත් යයි සලකා පින්කිරීම භාරය. පින්කිරීම මෙලොවටත් සැපම ගෙනදෙයි අනුසන්ධි ගලපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදලන:

පින් කළහොත් කවුරු හෝ
එය යළිත් කළයුතුමවේ
එයට රූපි කළයුතු
පින් රැස් කිරීමෙන්
සැපත හැමවිට ලැබේ

එහි අර්ථය නම්, පුද්ගලයා පින් කරන්නේ නම්, එක් වරක් පිනක් කොට මම පිනක් කෙළෙමි දැන් ඉතින් මේ ප්‍රමාණවත්ය කියා එතැන් පටන් එහි නොඇළී නොයිට යළියළිත් පින් කළයුතුම වෙයි. පිනක නොයෙදෙන විටකවුවත් කළ පින් ගැන රූපියත් උත්සාහයත් කළයුතුමවේ. කුමක් නිසාද? **සුඛො පුඤ්ඤස්ස උච්චයො** පින් රැස්කිරීම, එහි වර්ධනය මෙලෝ පරලෝ සැප ගෙන දෙන බැවින් සැපයක්ම වන හෙයිනි.

දේශනාවසානයෙහි දෙවිද්ව සතළිස්පස්සොදුනක් උඩ සිටම සෝවාන්ඵලයට පැමිණියාය.

තුන්වන ලාපදෙව් ද්‍රවණියගේ වස්තුවයි.

9. 4

පාපොපි පස්සති හද්‍රං යනාදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම් වාසයකරන කාලයේ අනාථපිණ්ඩික සිටුවරයා උදෙසා දේශනා කරනලදි.

අනාථපිණ්ඩික සිටුවරයා පනස්හතර කෝටියක් බුද්ධශාසනය උදෙසා විසදම්කොට කරවනලද ජේතවනවිහාරයෙහි බුදුරජාණන්වහන්සේ වැඩවාසය කරනවිට දිනපතා උපස්ථාන සඳහා තුන්වරක් යයි. එසේ යනවිට, ලෙරු සාමණේරවරු ගෙනාවේ මොනවාදැයි මගේ අත්දෙස බලනිසි හිස්අතින් නොයයි. උදේ වරුවේ යන්නේ නම්, කැඳ රැගෙනම

යයි. උදේ ආහර වේලාවෙන් පසු යනවිට ගිනෙල්. වෙඩරු ආදිය රැගෙන යයි. සවස් වේලේ යනවිට මල්ගඳවිලවුන්, රෙදි ආදිය රැගෙන යයි. මෙසේ නිරන්තරයෙන්ම දවස්පතා දන්දෙමින් සිල් රකියි.

පසුකල් යනවිට ඔහුගේ ධනය අවසන් වූයේය. මෙසේ එදිනෙදා ජීවිතය සඳහා අවලොස්කෝටියක් ණයට ගන්නාලදී. තම පාරම්පරික ධනයෙන් අවලොස්කෝටියක ධන ගංඉවුරේ සැලක බහා තිබන්නොට තිබිණි. ජලයෙන් ඉවුරු සෝදගෙන යනවිට ධනනිධානද මුදට ගසාගෙන ගියේය. මෙසේ ක්‍රමයෙන් ඔහුගේ ධනය ක්ෂයවී ගියේය. එසේවුවත් ඔහු සංඝදාන දිගටම දෙන්නේමය. එහෙත් ප්‍රණීත ලෙස දීමට අපොහොසත්විය.

දිනක් බුදුරජාණන්වහන්සේ සිටුවරයා අමතා සිටුවරයා ඔබේ නිවසේ පෙර සේම දැනුත් දන් දෙන්නෙහිදැයි ඇසුහ. ස්වාමීනි, එසේය, දන් දෙමි. එහෙත් ඒ දෙන්නේ නිවුඩුනාලේ බත් කාඩිහොදින් සමගයයි සිටුවරයා කියා සිටියේය.

ගෘහපතිය, ඔබ කටුක ලෙස දන් දෙන්නෙමි යි නොසිතව, සිනේ ප්‍රණීතබව ඇත්නම් බුද්ධාදීන්ට දෙන දනයක් කටුක නොවෙයි. එය අෂ්ටාර්යපුද්ගලයන්ට දෙන දනයක් හෙයිනි. ගෘහපතිය, මම වේලාම නම් බමුණෙක්ව සිටි කාලයේ නගරයේ සියලු දෙනා තතුල් පසෙකින් බැඳ ගොවිතැන් නොකරන කාලයේත් මහදන් දුන්නත් කිසරණගිය කෙනෙක්වත් එකල නොලැබිමි. දක්ෂිණාර්ථ පුද්ගලයෝ ඉතා දුර්ලභයහ. එනිසා මාදුන් දනය කටුකයයි නොසිතවයි කියා වේලාම සුත්‍රය දේශනා කළසේක.

ඉන්පසු සිටුවරයාගේ දෙරකොටුවෙහි අධිගෘහිත දේවතාද්‍රව බුදුනුත් බුද්ධශ්‍රාවකයෝත් එතනින් ඇතුල් වනවිට උන්වහන්සේලාගේ ආනුභාවයෙන් එහි සිටීමට නොහැකිව, මොවුන්ට මේ ගෙයට ඇතුල් නොවීමේ ක්‍රමයක් යෙදිය යුතුයයි ගෘහපතියා හා මේ පිරිස බිඳුවන්නෙමි යි සිතා ඉසුරුමත් කාලයේ එය කියාගත නොහැකි වුණත්, දන් ඔහු දුප්පත් නිසා මගේ කියමන් භාරගනු ඇතියි සිතා රාත්‍රිභාගයෙහි සිටුවරයාගේ ශ්‍රීයහන් ගැබට පිවිසී අභසෙහි සිටියාය. සිටුවරයා එය දක මේ කවරෙක්දැයි ඇසීය. මහසිටුවරය, සතරවෙනි දෙරටුවෙහි අධිගෘහිත දේවතාද්‍රවණිය මමයි, ඔබට අවවාදයක් දෙනු පිණිස ආවෙමි. එසේනම් අවවාද කරවයි කීපසු මහසිටුවරය, ඔබ පසුකාලය ගැන නොසිතා ශ්‍රමණගෞතමයන් උදෙසා බොහෝ ධනය වියදම් කෙළෙහිය. දන් දුප්පත් වීමෙන් පසුවත් එය අත්නොහරින්නෙහිය. මෙහෙම ගියොත් කීප දිනකින්ම

බඩගින්නට ආහාරවත් ඇදීමට රෙදිවත් තැනිතියත්ව පුළුවන. ඔබට ශ්‍රමණගෞතමයන්ගෙන් වැඩක් නැත. එය අභිපරිත්‍යාගයෙන් මිදී ධනය කර්මාන්තයෙහි යොදවා පවුල රැකගනු මැනවි. ඔබ මටදෙන අවවාදය එයද? සිටුවරය එසේය. ඉවත්ව යව, තී වැනි අය ලක්ෂයක් ආවත් මා එයින් ඉවත්කරනු නොහැකිය. තී කියන්නේ අයුක්තියකි. මගේ ගෞරව වසමින් මෙසේ කියන තී මගේ ගෙයින් ඉවත්ව යවයි කීවේය. සෝවාන්ව සිටි ආර්යශ්‍රාවකයාගේ වචන අයා එහි සිටිය නොහැකිව දරුවනුත් රැගෙන නික්මුණාය. එසේ නික්මී ගොසිනුත් වාසයකිරීමට වෙනත් තැනක් ලබාගත නොහැකිව, සිටුවරයා සමා කරවාගෙන එහිම වාසය කරන්නෙමිසි නගරයටම අධිපති දිව්‍යපුත්‍රයා වෙත එළඹ තමන් කළ අපරාධය ගැන දන්වා මාත් සමග එන්න. සිටුවරයා ළඟට මා පමුණුවා සමාකරවා විසීමට තැනක් ලබා දෙන්නැයි කීවාය.

ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා, තී කියන්නේ අයුක්තකි. මම තී සමග එහි යෑමට උත්සාහ නොකරන්නෙමිසි ඇගේ ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කෙළේය. ඇ සිව්වරම් දෙවියන් වෙත ගොස් ඔවුනුත් ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළකල්හි, ශක්‍රදිව්‍යරාජයන් වෙත ගොස් ඒ පුවත කියා දෙවියන්වහන්ස, වසන තැනක් නොලැබ දරුවන් අතින් එල්ලාගෙන අනාථව ඇවිදිමි. වසන තැනක් මට සොයා දෙන්නැයි බලවත්සේ ඉල්ලා සිටියාය. ඉන්පසු සක්දෙවි රජ ඇට මෙසේ කීවේය. ඔබේ කරුණ සිටුවරයාට කීමට මමත් අපොහොසත් වෙමි. මම එක් උපායක් ඔබට කියා දෙමිසි කීවේය. දෙවියන්වහන්ස එසේයයි කීවිට, යව ගොසින් සිටුවරයාගේ ලියන්නකුගේ වෙස්ගෙන සිටුවරයාගෙන් ණයට ගත් අයට ලිපියක්ද ගෙන, ඔවුන් සිටින තැන්වලට ගොස් ඔවුන් විසින් ගන්නාලද අටළොස්කෙළක් ධනය තම ආනුභාවයෙන් රැගෙන අවුත් හිස් ගබඩා පුරවා, මහමුහුදට ගසාහිය අටළොස්කෙළක ධනයත්, අසවල් ස්ථානයෙහි ඇති අස්වාමික අටළොස්කෙළක ධනයත් ගෙනවුත් ඔහුගේ හිස් ගබඩා පුරවා දඬුවම් විඳ ක්ෂමාකරවාගනුවයි කීවේය.

ඇ යහපත දෙවියනිසි ඒ කී සියල්ල කී අයුරින්ම ඉටුකොට යළි සිටුවරයාගේ සිරි යහන්ගැබ ආලෝකවත් කරමින් අහසෙහි සිට මේ කවුදුයි ඇසුවිට මම ඔබේ සිව්වැනි දෙරකොටුවෙහි අධිගෘහිතමෝඩ දේවතාද්‍රවයි, මගේ මෝඩකමෙන් මා ඔබ ළඟදී යමක් කීවෙහි නම් ඒ සියල්ලට මට සමාව දෙනු මැනවි. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයාගේ උපදෙස් අනුව සිව්පනස්කෝටියත් ගෙනවුත් හිස්ගබඩා පිරවීම දඬුවමක් වශයෙන් කෙළෙමි. වසන තැනක් නොමැතිව ක්ලාන්තව සිටීමැයි කීවාය.

අනාථපිණ්ඩික මෙසේ සිතිය, මේ දේවතාවිය දඬුවම් වින්ද බවත්, තම වරද පිළිගන්නා බවත් කියයි. මැය බුදුන්ට පෙන්වන්නෙමිසි සිතිය. හෙතෙම ඇය බුදුන් හමුවට පමුණුවා තී කළ හැම දෙයක්ම දන්වන්නැයි කීවේය. දේවතාවිය බුදුන් පාමුල ගිය තබා වැදවැටී ස්වාමිනි, මම මගේ මෝඩකමෙන් ඔබවහන්සේගේ ගුණ නොදන පවිකාර වචන කීවෙමි. ඒ සියල්ලටම මට සමාව දෙනු මැනවයි බුදුන් සමා කරවාගෙන, මහසිටුවරයාත් සමාකරගත්තාය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ හොඳතරක ක්‍රියාවල හැටි සිටුවරයාටත් දේවතාවියටත් පැහැදිලි කරමින් අවවාද කරමින්, ගෘහපතිය, මේ ලෝකයෙහි පවිකාර පුද්ගලයා; පාපය මුහුකුරා යනතුරු එය යහපතැයි සිතා ගනී. එය මුහුකුරා ගියපසු එය පාපයකිසි දකියි. යහපත් පුද්ගලයා පිත මුහුකුරා යනතුරු පාපයක් ලෙස දකියි. ඔහුගේ පිත මෝරා ගියපසු එය යහපතක් ලෙස දකියි වදුරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාද වදළහ:

පවිකරන අය මේ ලොව
එය පවක් සේ නොදකිති
මුහුකුරා පල දෙනවිට
එය පවක් බව වැටහෙයි.
පිත්කරන අය මේ ලොව
එය පිතක් සේ නොදකිති
මුහුකුරා සැප දෙනවිට
එය පිතක් සේ වැටහෙයි.

එහි පාපො යනු කායදුශ්චරිතාදියෙන් යුක්ත පුද්ගලයායි. ඔහුත් පෙරසුවරිත කිරීමේ ආනුභාවයෙන් උපන් සැප අනුභව කරමින් එය යහපත් ලෙස දකියි. යාව පාපං න පච්චිති යනු යම්තාක් ඔහුට ඒ පාපය මෙලොවදී හෝ පරලොවදී විපාක නොදෙයිද එතෙක්කල්ය. යම් විටක එලොවදී හෝ පරලොව විපාක දෙයිද, මෙලොවදී නොයෙක් දුකටත්, පරලොව අපාය දුකටත් වැටී දුක්විඳින කල එය පාපයක් ලෙස දකියි.

දෙවෙනි ගාථාවේත් කායසුවරිතාදි හේද ඇති යහපත් ක්‍රියාවලින් යුක්තවුයේ යහපත් පුද්ගලයායි. ඔහුද පෙර කළ කර්මානුරූපව උපන් දුක් අනුභව කරමින් පවේ විපාක දනගනී. යාව හදුං පච්චිති යනු යම්තාක් ඔහුගේ ඒ යහපත් ක්‍රියා මෙලොවදී හෝ පරලොවදී විපාක

නොදේද, යම් විටකදී ඒ යහපත් ක්‍රියා මෝරා යයිද, එකල්හි මෙලොවදී හෝ පරලොවකදී හෝ ලාභයක්කාරාදිය ලැබීමේ සැපය හෝ දිව්‍යමය සම්පත් අනුභව කරන අවස්ථාවේදී හෝ කළ කර්මය යහපත්කම ලෙස දකියි.

දේශනාවසානයෙහි ඒ දෙවිද්‍රව සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියාය. පැමිණි පිරිසටත් එය ප්‍රයෝජනවත් ධර්මදේශනාවක් විය.

සතරවන අනාථ පිණ්ඩික සිවුවරයාගේ වස්තුවයි.

9. 5

මාප්පමඤ්ඤථ පාපස්ස ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවිරම වාසයකරන කාලයෙහි අසංයතව පිරිකර පාවිච්චිකරන එක් හික්මුවක් නිමිති කරගෙන දේශනා කරනලදි.

ඒ හික්මුව ආරාමයෙහි ඇති ඇඳන්පුටු ඇතිරිලි ආදි පිරිකර එළියට ගෙනවුත් ඒවා පරිහරණය කොට එහිම දමා එයි. ඒවා වැස්සට තෙමෙමින් අවට වියළෙමින් වේයත් මීයන් ආදීන් විසින් කනු ලබමින් විනාශවෙයි. හෙතෙම, සෙසු හික්මුන් විසින්, ඇවැත්නි මේ පිරිකර පරෙස්සම් කළයුතු නොවේදැයි කීකල්හි. ඇවැත්නි මම පුළුදෙයක් පමණක් ගනිමි. ඒවාට සිත්පිත්තැනැයි කියමින් නැවත නැවතත් එසේම කරයි. හික්මුනු ඔහුගේ ඒ ක්‍රියාව බුදුන්ට දන්වූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්මුව කැඳවා මෙය සැබෑදැයි ඇසූහ. ඔහු බුදුන් එසේ ඇසුවත්, මේ කුඩා වරද ගැන බුදුරදුන් මෙසේ අසන්නේ ඇයි? මේවා සිත්පිත්තැනි ද්‍රව්‍යයයි කියා අවමානයෙන් ඇසීය.

ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, මහණ, හික්මුන් විසින් මෙසේ නොකළ යුතුය. පටිකම් කුඩායයි ගණන් නොගෙන සිටියයුතු නොවෙයි. ඉඩ ඇති තැනක උඩුකුරුව තැබූ කළය වැසි වසින විට එක බිත්දුවකින් නොපිරුණත් නැවත නැවතත් වැසි වසිනවිට පිරෙන්නේමය. මේ ලෙසින් පටිකරන පුද්ගලයා ක්‍රමයෙන් පටි රැසක් කරගන්නේයයි වදරා අනුයන්ධි ගළපා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළන:

එය කුඩා වරදකි
 පලයක් එයින් නොලැබේ
 යනුවෙන් සිතාගෙන
 සුළු වරදවුව නොකරනු
 බිංදුව බැගින් වැගිරෙන
 ජලය කළයක් පුරවයි

එහි මාප්පමඤ්ඤෙර යනු අවමන් නොකළයුතුය. පාපස්ස යනු පාපයයි. න මන්තං ආගමිස්සයි යනු මා කෙළේ කුඩා වරදකි. මෙය පැසවා ගොස් කවදා නම් විපාක දෙන්නේදැයි කියමින් අවමන් නොකළයුතුය යන අර්ථයයි. උදකුම්භොපි යනු වැසි වසිනවිට මුව උඩුකුරුව තැබූ කළය වැනි භාජනයකට එක එක දියබිංදුව බැගින් වැටී ක්‍රමයෙන් පිරීයයි. මෙසේ මෝඩ පුද්ගලයා විකටික කරන පව් රැස්කරමින් වර්ධනය කරමින් පව් රැසක් පුරවා ගන්නේය යන අර්ථයයි.

දේශනා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියානුය. ශාස්තෘන්වහන්සේන්, අභාවකාශයෙහි නිදහැනීමට එය ඇතිරිල්ල මුලින් තිබූ ආකාරයට එය තැන්පත් නොකොළොත් මෙනම් වරදට හසුවන්නේයයි ශික්ෂාපද පැනවූහ.

පස්වන අංශගත ලෙස පිරිකර පරිහරණය කළ හික්කුවගේ වස්තුවයි.

9. 6

මාප්පමඤ්ඤෙර පුඤ්ඤස්ස ආදී මේ ධර්ම දේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම් වාසයකරන කාලයෙහි, බිළාලපාදක නම් සිටුවරයා උදෙසා දේශනා කරන ලදි.

එක් කාලයක සැවැත්තුවර වාසී මිනිස්සු කොටස් වශයෙන් බෙදාගෙන බුදුන් ප්‍රමුඛ මහාසංඝයාට දන් දුන්හ. දිනක් බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමෝදනා බණ කියමින්,

. උපාසකවරුනි, මේ ලෝකයෙහි සමහරු තමන් තනියම දන් දෙති. අනුන් ඒ සඳහා සම්මාදන් කරනොගනිති. ඔහු උපනුපත් තැන්වලදී භොගසම්පත් ලබයි. පරිවාර සම්පත් නොලබයි. සමහරු තමන් දන් නොදෙයි. අනුන් ඒ සඳහා සම්මාදන් කරවයි. ඔහු උපනුපත් තැන්වල

පිරිවර සම්පත් ලබයි. හෝගසම්පත් නොලබයි. තව එකෙක් තමනුත් නොදෙයි. අනුනුත් සම්මාදන් නොකරවයි. ඔහු උපනුපත් තැන්වල හෝග හා පිරිවර සම්පතත් යන දෙකම නොලබයි. තවත් පුද්ගලයෙක් තමනුත් දන් දෙනගමන් අනුනුත් සම්මාදන් කරගනී. ඔහු උපනුපත් තැන්වලදී හෝගසම්පතත්, පරිවාරසම්පතත් යන දෙකම ලබයි.

එක් නුවණැති පුද්ගලයෙක් ඒ ධර්මදේශනාව අයා අහෝ, එය අසිරිමත් කරුණකි. මම දන් උභයසම්පත් ලබාදෙන ක්‍රියාවක් කරන්නෙමියි සිතා බුදුන් තැනිට යන වේලාවෙහි ස්වාමීනි, හෙට දිනයේ අපෙන් හික්කාව ගනු මැනවැයි ආරාධනා කෙළේය. උපාසකය, ඔබට කෙතරම් හික්කුන් අවශ්‍යද? ස්වාමීනි, සිටින සියලුම හික්කුන්වහන්සේලා අවශ්‍යයි. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ ආරාධනය පිළිගත්ත.

හෙතෙම ගමට ගොස් මැණිවරුනි, පියවරුනි. සහෝදරියනි, සහෝදරවරුනි, මම හෙට දනය පිණිස බුදුන් ප්‍රමුඛ මහා සංඝයාට ආරාධනා කෙළෙමි. යමෙකුට යම් පමණ හික්කුන්ට දිය හැකිනම් එතෙක් හික්කුන්ට කැඳ ආදිය සඳහා අවශ්‍ය සහල් ආදිය දෙන්න. එක්තැනකදී උයා දෙන්නෙමු යයි උද්ඝෝෂණය කරමින් ගම වටා ඇවිදීය. පසුව එක් සිටුවරයෙක් තමන්ගේ වෙළෙඳසල වෙත පැමිණි ඒ පුද්ගලයා, දක, මොහු තමන්ට දියහැකි තරමින් හික්කුන්ට ආරාධනා නොකොට ගම්පුරා සම්මාදමේ යයි කෝපවී ඔබ ගෙනා භාජනය ගෙනෙන්නැයි කියා ඇඟිලි තුනට අසුවන ප්‍රමාණයක් සහල් මුං මැ ආදියෙන් දුන්නේය. ඔහු එතැන් පටන් බිළාල පාදක (බළල්කකුල්) සිටු නමින් ප්‍රකට විය. හිතෙල්, පැණි ආදියෙන් දුන්නේ කළයට කරඬියේ කොණක් ඔබා එක් කොණකින් බිංදුව බැගින් වැගිරෙන ප්‍රමාණයකි. උපාසක තෙම, අතින් අය දුන් දේවල් එක්වකොට පිසවා, සිටුවරයා දුන් දේවල් වෙනවෙනම පිසවා වෙනම තැබුවේය. සිටුවරයා ඒ දක, මොහු මා දුන් දේවල් වෙන් කොට තබයි. මෙසේ සිතා ඊළඟට කරන්නේ කුමක්දැයි බලන ලෙස ඔහුගේ පිටුපසින් සුළුසේවකයෙක් යැවීය. ඔහු දන් පිළිගන්වද්දී සිටුවරයාට මහත්ඵල වේවායි කැඳබත් කැවිලිද මුං මැ ආදියද තෙල් පැණි බිංදුද සියලු භාජනවලට දමීමේය. සුළුසේවකයා ගොස් ඒ බව සිටුවරයාට දන්වීය.

ඒ ඇසු සිටුවරයා, යම්තෙයකින් ඔහු පිරිය මැද නුගුණ කියා මගේ නම කීවොත්, ඒ වෙලාවේම ගසා මොහු මරන්නෙමියි කලවෙහි පිහියක් බැඳ ඊළඟ දිනයේ ගොස් දනශාලාවෙහි සිටියේය. ඒ පුරුෂයා බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කුසංඝයා වළඳවා භාග්‍යවතුන්වහන්සේට, ස්වාමීනි, මම

මහාජනයාත් හවුල් කරගෙන මේ දනය දුන්නෙමි. ඒ සඳහා සම්මාදන් වුණු මිනිස්සු තමතමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් බොහෝවුන් ස්වල්පමාත්‍ර වශයෙනුත් සහල් ආදිය දුන්හ. ඒ සියලු දෙනාටම මේ පිත මහත්ඵල වේවායි කිය.

ඒ අසා සිටි සිටුවරයා, මම අසවල් පුද්ගලයා විසින් ඇඟිලිවලින්ගෙන සහල් ආදිය දුන්නේයයි මගේ නම කී හැටියේ මොහු මරන්නෙමියි ආවෙමි. මොහු සියලුදෙනාම සංග්‍රහ කළවුන් හැටියට සලකා නැලි ආදියෙන් මැන දුන් අයටත් ඇඟිලිතුඩුවලින් ගෙන දුන් අයටත් පිත සමයේ මහත්ඵල වේවායි කියයි. ඉදින් මම මෙබඳු පුද්ගලයා සමාකරවා නොගත්තොත් දේවද්‍රව්‍යම මා හිසමත වැටෙන්නේයයි සිටුවරයා ඔහුගේ පාමුල වැඳවැටී ස්වාමීනි, මට සමාවෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියේය. මේ කුමක්දැයි ඔහු ඇසූ කල්හි සියලු ප්‍රවෘත්තිය දන්වා සිටියේය. ඒ ක්‍රියාව දුටු ශාස්තෘන්වහන්සේ මේ කීමෙක්දැයි දනයට ව්‍යාවෘතවුණු අයගෙන් විවාළහ. හෙතෙම මුල පටන් ඒ සුවත දන්වාසිටියේය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, සිටුවරය, එසේදැයි අසා, එසේය ස්වාමීනි කීකල්හි, උපාසකය පිතනම් අල්පයයි නිග්‍රහ කළයුතු නැත. මාවැනි බුදුකෙනෙකුන්ට, බුද්ධප්‍රමුඛ සංඝයාට හෝ දන්දී අල්පයයි නොසිතිය යුතුය. නුවණැති මිනිස්සු පින් කරන විට විවෘත භාජනයක් මත ජලබිත්ද වැටී පිරෙන්නාක් මෙන් පින්ද සම්පූර්ණ වන්නේයයි කියා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

එය කුඩා කුසලකි
එයිනුදු පල ලැබේමැයි
යනුවෙන් සිතාගෙන
සුඵව්‍යවද පින් කළයුතු
බිඳුට බැගින් වැගිරෙන
ජලය කළයක් පුරවයි

එහි අර්ථය නම්, නුවණැති මනුෂ්‍යයෝ මම කුඩා පින්කමක් කෙළෙමි. එහි විපාක වශයෙන් මට කිසිවක් නොලැබේ. මෙබඳු කුඩා කර්මයක් කෙසේ නම් මා දකිමිද, මම හෝ එය කොහිදී දකින්නද, කවද නම් එබඳු පිතක් විපාක දෙන්නේදැයි අවමානයට ලක් නොකරයි. නිරන්තරයෙන් දියබිඳු වැටීමෙන් විවෘතකොට තබන ලද කළඟෙහි වැනි භාජන ජලයෙන් පිරෙන්නාක් මෙනි. මෙසේ ධෛර්‍ය සම්පන්න නුවණැති පුරුෂයා ටිකටික පින් රැස්කරමින් විශාල පිතක් ලබාගනියි.

දේශනා කෙළවර ඒ සිටුවරයා සෝවාන්ඵලයට පැමිණියේය. සපැමිණි පිරිසට එම දේශනාව ප්‍රයෝජනවත් විය.

සවන බ්‍රාහ්මඥක සිටුහුගේ වස්තුවයි.

9. 7

වාණිජෝව යනාදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරාම පාසයකරන කාලයේදී මහත්ධන වෙළඳ අරහයා දේශනා කරනලදී.

පන්සියක් යොරු වෙළෙන්දුගේ ගෙදර බිඳීමට අවකාශයක් බලමින් සිටියත් එබඳු අවකාශ වේලාවක් නොලැබුන. පසු කලක වෙළෙන්දු ගැල් පන්සියක බඩු පුරවා හික්කුන්වහන්සේලාට, ස්වාමීනි මම වෙළඳමට අසවල් තැනට යමි. ඔබවහන්සේලාත් යනු කැමති නම් පිටත්වෙනු මැනවි. අතරමගදී හික්කාවෙන් අපහසුවක් නැතැයි කීවේය. ඒ ඇසූ හික්කුන් පන්සියක් ඔහු සමග යෑමට පිටත්වූහ. අර යොරුන් ඔහු වෙළඳම සඳහා පිටත්වූබව අයා එහි ගොස් කැලෑවටවී සිටියහ. වෙළෙන්දුන් ගොස් කැලෑමුවදෙර එක් ගමක නවාතැන් ගෙන දෙකුන්දිනක් ගොනුන් හා ගැල්ආදිය සකස්කර ගත්තේය. ඔහු ඒ හික්කුන්ට තිබඳව හික්කා දුන්නේය. යොරු එහි කල් ගතවී යන හෙයින් යව, ඔහු ගමෙන් පිටත් වෙන දවස දැනගෙන එවයි එහි යැවූහ. හෙතෙම ඒ ගමට ගොස් එක් එක් සහායකයෙකු අමතා, වෙළෙන්දා පිටත්ව යන්නේ කවදදයි ඇසීය. හෙතෙම දෙකුන්දිනකින්යයි කියා, කුමක් සඳහා එසේ අසන්නෙද්දී ඇසීය, ඉන්පසු ඔහු, අපි පන්සියක් යොරු මේ කරුණ නිසා කැලෑවේ සිටින්නෙමුයයි කීවේය. අනිකා එසේ නම් යව, ඉක්මනින් පිටත් වන්නෙමුයයි ඔහු යවා කිම යොරුන් වළක්වන්නෙමිද, නැතහොත් වෙළෙන්දෙදී සිතා යොරුන්ගෙන් මට වැඩක් නැත. වෙළෙන්දු නිසා පන්සියක් හික්කුහු ජීවත් වෙති. වෙළෙන්දුට සංඤ්චක් දෙන්නෙමිදි හෙතෙම එහි ගොස් පිටත්වන්නේ කවදදයි අයා තුන්වෙනි දිනයේයයි කීකල්හි, මගේ වචනය අසව, කැලෑවෙහි තොප එතතුරු පන්සියක් යොරු බලාගෙන සිටිති. දැන්මම නොයවයි කීය.

ඔබ එය දැනගත්තේ කෙසේද? ඔවුන් අතර මගේ යහළුවෙක් ඇත. ඔහුගේ කථාවෙන් මම එය දැන ගතිමි. එසේනම් මෙතෙක් යාමෙන් වැඩක් නැතැයිද, නැවතී ගෙදරම යන්නෙමිදි කීවේය. ඔවුන් කල් යවන

හෙයින් නැවත ඒ සොරුන් විසින් යවන ලද පුරුෂයා එහි ගොස් ඒ යහළුවාගෙන් අසා එපුවත දැන නැවත ගෙදරම යනබව දැන ගොස් සොරුනට දන්වා සිටියේය.

ඒ ඇසූ සොරු එතැනින්ම නික්මී ගොස් වෙනත් මාර්ගයක සිටියාහුය. එහිද කල්යවන හෙයින් නැවතත් සහායකයා සොයා ගියහ. හෙතෙම ඔවුන් එහි සිටිබව දැන වෙළෙන්දට නැවත දන්වා සිටියේය. වෙළෙන්ද මෙතැනත් මට අඩුවක් නැත. එනිසා මෙතැනින් නොයමිසි, මෙතැන් පටන් මෙහිම වසමිසි සිතා හික්කුන් ළඟට ගොස්, ස්වාමීනි, සොරු මා කොල්ලකන අවිසෙන් මාර්ගයෙහි රැක සිට, නැවත මා නවතින බව දැන මේ මාර්ගයෙහිත් රැක සිටිනි. මම එහෙ මෙහෙ නොයා ටික කලක් මෙහිම වසමි. ඔබ වහන්සේලාත් මෙහිම වසනු කැමැත්තාහු නම් එසේ කරනු මැනවි. රුවියක් නොවන අය වඩිනු මැනවැයි දන්වා සිටියේය.

හික්කුහු මෙසේ ඇති කල අපි නොනවතින්නෙමුයයි වෙළෙන්දට දන්වා දෙවෙනි දවසේම සැවනට ගොස් බුදුන් වැඳ සිටියාහුය. බුදුරජාණන්වහන්සේ කිම මහණෙනි මහාධන වෙළඳ සමග නොගියාහුදුසි ඇසුහ. ස්වාමීනි, එසේය, මහධන වෙළඳ කොල්ලකෑම පිණිස පාරවල් දෙකකම සොරු රැක සිටිත්. එහෙයින් ඔහු එහිම නැවතුණේය. ඒ නිසා අපි ආවේමුයයි කීහ. මහණෙනි, මහත්ධන වෙළඳා සොරුන් ඇතිනිසා මාර්ගය අත්හැරියේය. ජීවත්වනු කැමති මිනිසා හලාහල විෂය හැරදමයි. හික්කුන් විසින්ද ත්‍රිවිධ භවයන් සොරුන් රැකගෙන සිටින මගක් මෙන් සලකා පාපය හැර දමීම කළ යුතුයයි වදරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

සොරු ඇති මග ඉවත ලන
රැකවරණය නැති වෙළඳෙකු මෙන්
දිවිය නිසා විෂ හරිනු සේ
සියලු පවිකම් හැරදමනු යෙහෙකි

එහි භයං යනු බියවියයුතු, සොරුන් රැකසිටින නිසා පැමිණිය හැකි බියක් යන අර්ථයි. මෙයම මෙසේත් කියා ඇත. මහධන වෙළඳ රැකවරණයක් නැති නිසා භය සහිත මග හැරදමුවාක් මෙන්, දිවි රැකගැනීමේ අදහසින් හලාහල විෂය හැර දමන්නාක්මෙන් නුවණැති හික්කු වස්තුවලපමානුටු පාපයන් හැරදමිය යුත්තේය.

දේශනා කෙළවර ඒ හික්කුහු ප්‍රතිසම්භිද්‍ය සහිතව රහත්බවට පැමිණියාහුය. සපැමිණි මහාජනයාටද එම දේශනාව ප්‍රයෝජනවත්විය.

හත්වන මහදුත වෙළඳගේ වස්තුවයි.

9. 8

පාණ්ඩුගේ වෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් වේඵලික විහාරයෙහි වැඩසිටින කාලයේ කුක්කුටමිත්ත නම් වැදිපුත්‍රයා නිමිතිකරගෙන දේශනා කරනලදි.

රජගහනුවර එක් සිටුදුවක් වැඩිවිය පැමිණ සත්මහල් පහයක ඉහළම පහයේ සිරියහන් ගැබක තබා එකම සේවිකාවක් දී මවුපියන් විසින් පෝෂණය කරනලදුව සිටියාය. දිනක් සවස් භාගයෙහි වාකවුළුවෙන් ඇතුළුවීවිය දෙස බලා සිටින ඇට තොණ්ඩු පන්සියක්ද උල් පන්සියක්ද රැගෙන මුවන් මරා ජීවත්වන එක් කුක්කුටමිත්ත නම් වැද්දෙක් පන්සියක් මුවන් මරා මවුන්ගේ මස්වලින් ගැල්පුරවාගෙන ගැල් අසුනේ හිඳගෙන මස් විකිණීම සඳහා නගරයට පිවිසෙනු දක මහු හා පිළිබඳයින් ඇතිකරගෙන තම සේවිකාවට කපා කොට, ඇගේ අතට ලිපියක් දී, යව, මොහු පිටත්වන වේලාව දැනගෙන එවයි යැවුවාය.

ඇ ගොස් මහුට ලියුම දී පිටත්වන වේලාව ඇසුවාය, අද මස් විකුණා හෙට පාන්දරම අසවල් දෙරවුවෙන් නික්ම යමිසි කීවේය. ඇ මහුගේ කථාව අසා අවුත් සිටුවියණියට එය කීවාය. සිටුදුව තමන්ගේ ගහයුතු වසාහරණ සියල්ල සුදනම් කරගෙන උදයනම කිලිට්ටස්තු හැඳපෙරවාගෙන කළයක්ද රැගෙන දියයන් සමග නානකොටට යන්නාක් මෙන් පිටත්වී නියමිත තැනට ගොස් මහු එන මග බලමින් සිටියාය. මහුද ගැල පදවාගෙන ආවේය. ඇ මහුගේ පසුපසින් ගියාය. මහු ඇ දෙස බලා, මම කී කාගේ දුවක්දැයි නොහඳුනමි. මැණියනි, මා පිටුපසින් නොඑවයි කීවේය. මම ඔබේ ඉල්ලීමක් අනුව නොඑන්නෙමි. මගේ කැමැත්තෙන් එන්නෙමි. ඔබ නිශ්ශබ්දව ඔබේ රිය පදවාගෙන යන්න. මහු නැවත නැවතත් වැළැක්වුයේමය. ඉන්පසු ඇ මහුට මෙසේ කීවාය. ශ්‍රියාව තමන් ළඟට එන විට වැළැක්වීම නොවිටී. හෙතෙම ඇ නියැකයෙන්ම එනබව දැන ඇය ගැලෙහි නංවාගෙන ගියේය. ඇගේ

මවුපියෝත් ඇ ගැන එහෙමෙන සොයා බලා ඇ නොදක මැරෙන්නට ඇතියි සිතා මතකවත් ආදිය දුන්න. ඇ ඔහු සමග සංවාසයට පැමිණ පිළිවෙළින් පුතුන් සන්දෙනෙකු ලබා ඔවුන් වියටපත් කළේ ගෘහබන්ධනයෙන් බැන්දවිය.

ඉන්පසු දිනෙක ශාස්තෘන්වහන්සේ උදයනම ලොව බලනසේක් පුතුන් භායභාව හා කුක්කුටමිත්ත තම ඤාණදලට ඇතුළත්වූ බව දක, මේ කීමෙක්දැයි සොයා බලනසේක් ඒ පසළොස් දෙනාම සෝවාන්මගට හේතුසම්පත් ඇත්තවුන්බව දක, උදයනම පාසිවුරු දරා ඔවුන්ගේ නිවහන බලා වැඩමවූහ. එදින ඔවුන්ගේ පාසවලට එක් මුවෙක්වත් හසුනුණේය. ශාස්තෘන්වහන්සේත් ඔහුගේ මලපුඩුපාස නිබෙන තැනම පියවරනබා පෙන්වා එයින් එහා රුක්ගොමුවක් යට වැඩහුන්න. කුක්කුටමිත්ත උදයනම දුන්නත් රැගෙන මලපුඩු ඇති තැනට ගොස් මුල පටන් ඒ මලපුඩු බලා, පාසයන්හි බැඳුණු එකම මුවෙක්වත් නොදක බුදුරදුන්ගේ පියවර සටහන් දුටුවේය. කවුරුත් හෝ මගේ පාසවල බැඳුණු මුවන් මුදමින් ඇවිදියි, කියා සිතක් ඇතිවිය. හෙතෙම බුදුන් කෙරෙහි ආඝාත බැඳ යනවිට රුක්ගොමුවල වැඩසිටි බුදුන් දක, මොහු මගේ මුවන් මුදහරින්නට ඇති, මොහු මරා දමන්නෙමි යි දුන්න ඇද්දේය. දුන්න අදිනු දුටු බුදුරජාණන්වහන්සේ, එයින් විදින්නට ඉඩ නොදුන්න. හෙතෙම ඊතලය විදහැරීමට හෝ එයින් ඉවතට ගැනීමට හෝ නොහැකිව පතුඇට බිදියන්නාක් මෙන්, වේදනා විද කටින් කෙළ පෙරපෙරා දුන්න ඇද වෙහෙසට පත්විය.

ඉන්පසු ඔහුගේ පුත්තු ගෙදර ගොස් අපේ පියා ඒමට පමා වෙයි. ඒ කුමක් නිසාදැයි කීකල්හි, මවුනොමෝ දරුවනි පිටත්වී යවියයි පිටත් කළ නමුදු දුනුත් රැගෙන ගිය නමුත් ඒ දුනු ගැනීමට අපොහොසත්ව සිටි පියා දක, අපේ පියාට පසමිතුරෙක් වියහැකියයි සන්දෙනාම දුනු ඇදගෙන, බුද්ධානුභාවයෙන් යම් සේ ඔවුන්ගේ පියා සිටියේද, එපරිද්දෙන්ම ඔවුහුද සිටියාහුය. ඉන්පසු ඔවුන්ගේ මව, මගේ පුතුනුත් පමා වන්නේ ඇයිදැයි යෙහෙළියන් සන්දෙනාත් සමග ගොස් ඉහත සඳහන් පරිදි සිටි ඔවුන් දක, මොවුන් මේ දුනුදිය ඇදගෙන සිටින්නේ කාටදැයි බලන විට බුදුරදුන් දක, ඉයඅත් බැඳගෙන, මගේ පියා නොනසව, මගේ පියා නොනසවයි මහහඬින් ශබ්ද කළාය. කුක්කුටමිත්ත ඒ ශබ්දය අයා අනේ අපි නැහුණා. මේ අපේ මාමා නේද, අපි මහා බරපතළ වරදක් කෙළෙමුයි සිතිය. ඔහුගේ පුත්‍රයෝත්, අනේ අපේ අන්නා නේද මේ, අපි මහා බරපතළ වරදක් කෙළෙමුයිද සිතූහ.

කුක්කුටමිත්ත මේ මගේ මාමායයි මෙක්සික උපදවා ගත්තේය. පුත්‍රයෝ මේ අපේ අත්තායයි මෙක්සික උපදවා ගත්හ. ඉන්පසු ඔවුන්ගේ මවු සිටුවුව, වහාම දුනු පසෙක දමා මගේ පියා සමාකරගනිවියයි කීවාය. ශාස්තෘන්වහන්සේ ඔවුන් මෘදු සිත් ඇත්තවුන්කොට, දුනු බහා තබන්ට අවස්ථාව ලබා දුන්හ. ඉන්පසු ඒ සියලු දෙනාම බුදුන් වැද ස්වාමීනි අපට සමාවුව මැනවි සමාකරවාගෙන, එක් පැත්තක හිඳගත්හ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔවුන්ට පිළිවෙළ කථාව වදළහ. දේශනා කෙළවර කුක්කුටමිත්‍රයාත් සමග පුතූන් යෙනෙළියන් පසළොස් දෙනා සෝවාන්ඵලයෙහි පිහිටියාහුය.

බුදුරජාණන්වහන්සේ පිඬුසිභා වැඩ සවස් වෙලෙහි විහාරයට පැමිණියහ. ඉන්පසු ආනතු තෙරණුවෝ, ස්වාමීනි, කොහි වැඩසේක්දැයි ඇසූහ. ආනන්ද කුක්කුටමිත්ත සමීපයටයයි වදළහ. ඒ ප්‍රාණානිපාතිකයා එසේ නොකරන්නෙකු බවට පත් කෙළෙහිදැයි ඇසූහ. ආනන්දයෙහි එසේය. ඔහු තමන් පසළොස් වැනි කොට අවල ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්තව, ත්‍රිවිධරත්නය පිළිබඳ නිසැකවී ප්‍රාණවධ නොකරන්නෙක් වූයේය. හික්ෂුහු ස්වාමීනි, උන්ගේ භාර්යාවත් එහි සිටියා නොවේදැයි ඇසූහ. මහණෙනි, එසේය, ඇ කුලගෙයක කුමරියක්වී එකල්හිම සෝවාන්ඵලයට පැමිණ සිටියායයි වදළහ.

හික්ෂුහු, කුක්කුටමිත්තගේ භාර්යාව කුමරියක්ව සිටියදීම සෝවාන්ඵලයට පැමිණ ඔහුගේ ගෙදරට ගොස් පුත්‍රයන් සත්දෙනෙක් ලැබුවාය. ඇ මෙතරම් කලක් දුන්න ගෙනෙව්. ඊතල ගෙනෙව්. අඩයටිය ගෙනෙව්, දල ගෙනෙව් කීකල ඒවා ගෙනවුත් දුන්නාය. තෙමේත් ඇ දුන් දේවල් රැගෙන වනයට ගොස් පරපණ නැසීම කළේය. කිම සෝතාපත්තයෝ ප්‍රාණානිපාතය කරද්ද?

බුදුරජාණන්වහන්සේ අවුත්, මහණෙනි, කිනම් කථාවක් කරමින් හුන්තාහුදැයි විචාරා, මේ කථාවෙකුයි කීකල්හි, මහණෙනි, සෝතාපත්තයෝ පරපණ නොනසත්. ඇ කර තිබෙන්නේ වචනය ඉටුකිරීම පමණකි. මෙන්න අර ආවුරුය. මෙය ගෙන ගොස් සතුන් මරන්නැයි ඇයට සිතක් නැත. වණයක් නැතිවිට ඒ අතින් විෂ ඇල්ලුවත් ඒ විෂය සිරුරට ඇතුළු කිරීමට නොහැකිය.

ඒ විධියට අකුසල චේතනාවක් එහි නොවන බැවින්, පවිනොකරන්නකු බැවින් දුනු ආදිය ගෙනත් දුන්නත් පවක් තම නොවන්නේමයයි වදාරා අනුයන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද ප්‍රකාශ කළහ:

අතෙහි වණයක් නැත්නම්
 වියක් නැත අතට විය ගත්තත්
 වණ නැති අයට විය නොවිදී
 පවක් නැත පව් නොකරන්නහුට

එහි **නාස්ස** යනු නොවන්නේය. **භරෙයා** යනු බැහැර කිරීමට හැකි වන්නේය. කුමක් නිසාද? යම්භෙයකින් **නාබ්බණං වියමත්වෙති** කුචාලයක් නැති අතක් විෂබීජ වර්ග ඇතුළට ගෙන යෑමට සමත් නොවෙයිද, එමෙන් දුනු ආදිය ගෙනවුත් දෙන්නාටද අකුසල චේතනා නොවන නිසා, පවක් නොකරන නිසා, පවක් නම් සිදු නොවේ. කුචාලයක් නැති අතක් බාහිර විෂබීජ ඇතුළට ගැනීමට අසමත් වන්නාක්මෙන් ඔහුගේ සිතද පාපය අනුව නොයයි. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

ඉන්පසු කාලයක හික්කුන් අතර, මේ කුක්කුටමිත්තට පුතුවන් ලේලිවරුන් සහිතව සෝවාන්වීමට තිබූ හේතුසම්පත් මොනවාද? කිහිමි කරුණක් නිසා වැදිපවුලක ඉපදුණේත් ඇයිදැයි කථාවක් ඇතිවිය. බුදුන් එතැනට වැඩමවා, මහණෙහි මෙහි කථාකරමින් සිටියේ කුමක් පිළිබඳවදැයි අසා, මේ කතාවෙහි කී පසු-

මහණෙනි, අතීතයෙහි කාශ්‍යප දසබලයන්වහන්සේගේ ධාතුචේතනයේ කටයුතු කරගෙන ගිය මිනිස්සු, මේ චේතනයට මැටි වශයෙන් කුමක් ගත යුතුද? ජලය වශයෙන් කුමක් ගතයුතුදැයි කපිකා කළහ. හිරියල් මනෝසීල මැටි වියයුතුය. තලතෙල් ජලය විය යුතුයයි තීරණය කළහ. ඔවුහු හිරියල් මනෝසීල ගෙන කොටා තලතෙලෙන් අතා ගඩොල් කපා පුළුස්සා රත් ආලේප කර ඇතුළත බැන්දහ. පිටපැත්ත ඒකසන රත්තරනින්ම හැදු ගඩොලින් බැන්දහ. එක් ගඩොලක වටිනාකම ලක්ෂයක් විය. ඔවුහු ධාතු නිධාන ගර්භය තෙක් චේතනයෙහි වැඩ නිමවූ පසු ධාතුනිධාන වේලාවේ බොහෝ ධනය අවශ්‍ය වේ. එහි ප්‍රධානත්වය ගන්නේ කවුරුන්දැයි සිතූහ. එක් ගම්වැසි සිටුවරයෙක් මම ප්‍රධාන වන්නෙමි කියා, ධාතුනිධාන අවස්ථාවේ එක්කෝටියක රත්රන් ගෙනත් තැබුවේය. ඒ දුටු රටවැසියෝ, මේ නගර සිටුවරයා ධනයම එකතුකරයි. මෙබඳු චේතනයක මූලිකයාවීමට අපොහොසත් වෙයි. ග්‍රාමවාසී සිටුවරයා කෝටියක ධනයක් යොදා මූලිකයාවියයි දෙස් කීහ. නාගරික සිටුවරයා ඒ අසා මම දෙකෝටියක් දී මූලිකයා වන්නෙමි දෙකෝටියක් දුන්නේය. අනිකා මමම මූලිකයා වන්නෙමි තුන්කෝටියක් දුන්නේය. මෙසේ වැඩි කරමින් ගොස් නාගරික සිටුවරයා අටකෝටියක්

දුන්නේය. ග්‍රාමවාසී සිටුවරයාගේ ගෙදර තිබූ මුළු ධනය නවකෝටියක් විය. තාගරික සිටුහුගේ වත්කම සතළිස්කෝටියකි. ඒ නිසා ගම්වැසි සිටුවරයා, ඉදින් මම නවකෝටියක්, දසකෝටියක් දෙන්නෙමි කීවොත් එයින් මා නිර්ධනයෙක් වෙයි. එසේ සිතු ඔහු මෙසේ කීවේය: මම මෙපමණ ධනයකුත් දෙමි. දු දරුවන් සහිතව වෛත්‍යයට දසයෙක් වන්නෙමි, පුතුන් සත්දෙනාත් යෙහෙළියන් සත්දෙනාත් භාර්යාවන් සහිත තමනුත් වෛත්‍යය උදෙසා පාවා දුන්නේය.

රටවැසියෝ, ධනය තමී උපයා ගත හැකිය. මොහු අඹුදරුවනුත් සමග තමන් වෛත්‍යයේ දසභාවයට පත්වෙයි, මූලිකයා මොහුම වියයුතුයයි ඔහු මූලිකයා කළහ. මෙසේ ඔහු සෙසු ජනයාත් සමග වෛත්‍යයේ දසභාවයට පත්විය. රටවැසියෝ නැවත ඔවුන් දසභාවයෙන් නිදහස් කළහ. එසේවුවත් වෛත්‍යයට පිළිදගැනීම කරමින් ආයු ප්‍රමාණය ගෙවා එයින් චූතව දෙවිලොව උපන්න.

එක් බුද්ධාන්තරයක් දෙවිලොව විසූ ඔවුහු මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ භාර්යාව එයින් චූතව අවුත් රජගහ නුවර සිටුහුගේ දුවණියවී උපන්නාය. ඒ කුමරිය කුමාරිකා කාලයේදීම යෝවාන්ඵලයට පැමිණියාය. සත්‍යය අවබෝධ නොකළවුන්ගේ ප්‍රතිසන්ධිය අනියත හෙයින් සැමියා චූතව අවුත් වැදිපවුලක උපන්නේය. ඔහු දුටු මොහොතේම සිටුදුව කෙරෙහි පූර්ව ස්නේහය නැගී ආවේය. ඒ නිසා මෙසේත් කියා ඇත:

පෙර එක්ව විසුමේ
පුරුද්දෙන් මේ දිවියෙද
ප්‍රේමය හටගනී
විලෙහි උපුලක් පිපෙන විලසින්

ඇද පෙර ස්නේහය අනුවම වැදිකුලයට ගියාය. ඔවුන්ගේ පුත්‍රයෝද දෙවිලොවින් චූතව අවුත් ඇගේ කුස පිළිසිඳගත්තාහුය. යෙහෙළියෝද ඒ ඒ තැන්වල ඉපදී වැඩිවියට පැමිණ ඔවුන්ගේ ගෙවල්වලටම ආවාහ. මෙසේ ඒ සියලු දෙනාම වෛත්‍යය පිළිසකරකරමින් ඒ පින්කමේ ආනුභාවයෙන් යෝවාන්ඵලයට පත්වූහ.

අවටත කුක්කුටමිත්ත වැද්දගේ වස්තුවයි.

යො අප්පට්ඨස්ස ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයේ කෝක නම් බලවැද්දකු අරභයා දේශනා කරනලදි.

ඔහු එක්කිරික උදේ වරුවේ දුන්නත් රැගෙන තමන්ගේ දඩබල්ලන්ද පිරිවරාගෙන කැලයට යන අතර, අතරමග පිටු පිණිය හැසිරෙන එක් හික්කුවක් හමු වී කාලකණ්ණියෙන් මට මුණ ගැහුණේයයි කලකිරි අද මට කිසිදෙයක් හමුනොවේයයි සිතමින් ගියේය.

තෙරණුවෝත් ගමේ පිටු සිඟා ආහාර ගෙන නැවත විහාරයට වැඩියහ. අනිත් තැනැත්තාත් කැලයට ගොස් කිසිවක් නොලැබ ආපසු එනවිට නැවතත් තෙරුන් දෑක අද මම මේ කාලකණ්ණියා දෑක කැලයට ගොස් කිසිවක්ම ලබාගත නොහැකිවීම්. දුන් යළිත් මොහු මුණගැසුණේය. බල්ලන් ලවා මොහු කවා ලවන්නෙමිසි සංඥාවක් දී සුනඛයන් මුද හැරියේය. තෙරණුවෝ එසේ නොකරව උපාසකයයි ඉල්ලා සිටියෝය. අද මම ඔබ හමුවූ නිසා කිසිවක් නොලදිමි. නැවතත් මට මුණගැසීමට ආවෙහිය. තා බල්ලන් ලවා කවා ලන්නෙමිසයි කියා බල්ලන් පිටත්කර හැරියේය. තෙරණුවෝ වහා එක් ගසකට නැගී පුරුෂප්‍රමාණ උසින් සිටියෝය. බල්ලෝ ගස පිරිවරා සිටියහ. කෝක එහිගොස්, ගසට නැගුණත් නොපට මිදීමක් නැතැයි ඊතලකුඩකින් තෙරුන්ගේ යටිපතුල විද්දේය. තෙරණුවෝ එසේ නොකරවයි ඉල්ලා සිටියේමය. අනිකා උන්වහන්සේගේ ඉල්ලීම පිළිනොගෙන නැවත නැවතත් විද්දේමය. තෙරණුවෝ එක් පාදයක් විදින විට එය උඩට ගෙන අනිත් පයින් සිටිති. එය විදින විට අනිත් පය තබා අනික ඔසවති. මෙසේ ඒ වැද්ද තෙරුන්ගේ ඉල්ලීම පිළිනොගෙන දෙපාදයම විද්දේය.

තෙරුන්ගේ සිරුර පන්දම්වලින් පුළුස්සන්නාක් මෙන් දූවෙන්ට පටන්ගත්තේය. තෙරණුවන්ට වේදනාව නිසා සිහි එල්වාගත්වත් අපහසු විය. පෙරවූ සිවුර ගැලවී වැටෙද්දීත් එය සලකාගත නොහැකිවිය. ඒ සිවුර වැටී කෝකගේ හිස මුදුනේ සිට දෙපතුල දක්වා වැසියනසේ පතිතවිය. සුනඛයෝ තෙරුන් වැටුණේය යන කල්පනාවෙන් සිවුර ඇතුළටම වැදී තම සැමියා ඇද ඇද ඉරඉරා කා දමා ඇට පමණක් ඉතිරි කළහ. සුනඛයෝ සිවුර ඇතුළෙන් එළියට අවුත් සිටියහ. ඉන්පසු තෙරණුවෝ එක් වියළිදණ්ඩක් බිඳගෙන ඔවුන් වෙත වීසිකෙළේය. සුනඛයෝ තෙරුන් දෑක අපි අපේ ස්වාමියාම කා ඇතැයි වනයට ගියාහුය.

තෙරණුවෝ, ඔහු මගේ සිවුරු අතරට ගොස් නැසුණේය. එයින් මගේ සිලයට කිසියම් වරදක් වීදැයි කුකුසක් ඇතිකරගත්ත. උන්වහන්සේ ගසෙන් බැස බුදුන් සමීපයට ගොස් මුල පටන් ඒ පුවත දන්වා සිටියහ. ස්වාමීනි, මගේ සිවුර නිසා ඒ උපාසකයා නැසුණේය. ඉතින් මගේ සිලයට එයින් වරදක් නැද්ද? මගේ ශ්‍රමණභාවයට හෝ එයින් වරදක් නැද්දැයි ඇසුහ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ තෙරණුවන්ගේ වචන අසා මහණ ඔබේ සිලයට වරදක් වී නැත. ශ්‍රමණභාවයටද වරදක් වී නැත. ඔහු පිරිසිදු සිල් ඇත්තෙකුට ද්‍රෝහීවී විනාශයට පැමිණියේය. එය මෙකල පමණක් නොව අතීතයේදීත් ද්වේශ සිත් නැත්තන්ට දේවේෂ කිරීමෙන් විනාශයට පැමිණියේමයයි වදරා එහි අර්ථය පැහැදිලිකරමින් අතීතකථාව ගෙනහැර පෑහ.

අතීතයෙහි එක්තරා වෙදෙක් වෙදකම් පිණිස ගමේ ඇවිද කිසි වෙදකමක් නොලැබ බඩගිනි වී තික්මී ගොස් ගම්දෙර බොහෝ ළමයින් සෙල්ලම් කරනු දැක මොවුන්ට සර්පයෙකු ලවා දණ්ටකරවා වෙදකම් කොට ආහාරපාන ලබා ගත්තෙමිසි සිතා එක් රුක්බිලයක හිස ඔසවා සිටින සර්පයෙකු පෙනවා, එම්බල කොල්ලනි, අර පෙනෙන්නේ සැළලිහිණි පැටියෙකි. ඔහු අල්වාගනුවයි කීවේය. එක් ළමයෙක් සර්පයාගේ බෙල්ලෙන් තදින් අල්වා පිටතට ගෙන උෟ සර්පයකු බව දැන ඇවිදගෙන අවුත් ළඟ සිටි වෙදගේ ඔළුව උඩට දමීමේය. සර්පයා වෙදගේ උරහිස් ඇටය දැඩිව වෙළාගෙන දණ්ට කොට එකුනම මරා දමීය. මෙසේ මේ කෝක බලුවැද්ද පෙරත් ද්වේෂ නොකරන්නන්ට ද්වේෂකොට විනාශයට පැමිණියේ යයි ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ අතීත කථාවද ගෙනහැර පා අනුසන්ධි ගලපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළසේක:

තරහ නැති නිකෙලෙස්
පිරිසිදු අයට කිසිවෙක්
තරහෙන් පිරි ඉතිරි
තරහෙන් යමක් කළහොත්
යටිසුළඟෙහි දමූ දූවිලි
දමූ අය සොයා එනු මෙන්
විපාකය ඔහු වෙතට ගෙන එයි

එහි අප්පද්‍රවිශස්ස යනු තමන්ට හෝ සියලු සතුන්ට ද්වේෂ නොකරන්නාටයි. තරස්ස යනු සත්වයාටයි. දුස්සති යනු අපරාධ කිරීමයි.

සුද්ධස්ස යනු අපරාධ නොකරන්නාටය. පොසස්ස යන මෙයද වෙනත් අයුරකින් සත්වයාටම කියන නමකි. අනංගනස්ස යනු කෙලෙස් නැති තැනැත්තාටය පච්චෙති යනු ආපසු එයි. පටිවාතං යනු එක් පුරුෂයෙක් පටිවාතයෙහි-සුළඟ ගසාගෙන තමන් වෙත එන වාතයෙහි සිට තවත් කෙනෙකුට පහර දෙනු කැමැත්තෙන් විසිකරන ලද සියුම් දූවිලි ඒ පුරුෂයා වෙතම ආපසු එයිද, ඔහු උඩටම වැටෙයිද, එපරිද්දෙන් යම් කෙනෙක් තරහක් නැති කෙනෙකුට අතින් පයින් ගැසීමෙන් ද්වේෂය ඇතිකර ගනීද, ඒ ගැසූ පුද්ගලයා වෙතම මෙලොවදී හෝ පරලොවදී පැසවමින් ඒ පාපය විපාකයක් වශයෙන් ආපසු එයි යන අර්ථයි. දේශනාවසානයෙහි ඒ හික්කු වරහන් බවෙහි පිහිටියේය. පැමිණි පිරිසටද එය සාර්ථක දේශනාවක් විය.

නවවන කෝක නම් බලුවැද්දගේ වස්තුවයි.

9. 10

ගබ්ගමෙකෙ ආදී මේ ධර්මදේශනාව බුදුරදුන් දෙවරම වාසය කරන කාලයේ මණිකාරකුලපගනිස්ස තෙරුන් අරභයා දේශනා කරනලදී.

ඒ තෙරණුවෝ මැණික්කරුවකුගේ ගෙදර දෙළොස් වසක් වළඳමින් එහිම සිටියහ. ඒ ගෙදර අඹුසැමි දෙදෙනා මවුපිය තනතුරේ තබා තෙරුන් පෝෂණය කළහ. දිනක් මැණික්කරුවා තෙරුන් ඉදිරියේම සිට මස් කපමින් සිටියේය. ඒ වෙලාවේ ප්‍රයේනථීන් කොසොල් රජු, මෙය යෝද කපා විද වහා එවන්නැයි එක් මැණික්කක් එවීය. මැණික්කරු ලේ තැවරුණු අතින් එය පිළිගෙන පෙට්ටියක් උඩතබා අත් යෝදගැනීමට ගේ ඇතුළට ගියේය. ඒ ගෙදර ඇතිකරන කොස්වාලිහිණියෙක්ද සිටියේය.

ඒ ලිහිණියා ලේ ගඳින් ඉවැටී මස් කැබැල්ලකිසි සිතා ඒ මැණික්ක තෙරුන් බලබලා සිටිද්දීම ගිලදුම්මේය. මැණික්කරු ඇවිත් මැණික්ක නොදැක මැණික්ක ගත්තේ කවුදැයි භාර්යාවගෙනුත් පුතුන්ගෙනුත් පිළිවෙළින් අයා ඔවුහු අපි නොගත්තෙමුයයි කීකල්හි, තෙරුන් විසින් ගන්නාලදැයි සිතා භාර්යාව සමග කපා කරමින් මැණික්ක තෙරුන් විසින් ගන්නාලදැයි කීවේය. භාර්යාව, ස්වාමීනි, එසේ නොකියව. මෙතෙක් කල් මම තෙරණුවන්ගේ කිසි වරදක් නොදුටිමි. උන්වහන්සේ මැණික්ක නොගන්නා ලදැයි කීවාය.

මැණික්කරුවා තෙරුන් අමතා, ස්වාමීනි, මෙතැන තිබූ මැණික් ඔබවහන්සේ විසින් ගන්නාලදද? උපාසකයා නොගත්තේ. ස්වාමීනි මෙහි වෙන කිසිවෙක් නොසිටියහ. එය ඔබම ගන්නාලදයි, මට ඒ මාණික්‍යරත්නය දෙන්නැයි කීවේය. තෙරනම තම කථාව භාරනොගන්නා හෙයින් තැවත භාර්යාව අමතා, මැණික් ගන්නා ලද්දේ තෙරුන් විසින්මයි. පීඩා කරමින් හෝ උන්වහන්සේගෙන් අයත්තෙමිසි කීවේය. ඇ, හිමියනි, අප වනයන්ට එපා, අපි දසයන්වීම මීට වඩා උතුම්ය. තෙරුන්ට මෙසේ කීම අයුතුයයි කීවාය. අපි සියලු දෙනාම දසයන් බවට පත්වුණත් මේ මැණික් තරම් නොවටින්නෙමුයි කියා, ලඟුවක් රැගෙන තෙරුන්ගේ හිස වෙළා දඩුවකින් මිරිකා තද කෙළේය. තෙරුන්ගේ හිසෙන් හා නාසයෙන් ලේ වැගිරෙන්නටවිය. ඇස් එළියට එන්නාක් මෙන් දැනිණි. තෙරණුවෝ වේදනාවෙන් බිම ඇදගෙන වැටුණහ. ලිහිණියා ඒ ලේ ගඳින් එතැනට අවුත් ලේ බිවේය. ඉන්පසු මැණික්කරුවා තෙරුන් සමග උපන් කෝප වේගයෙන් තෝ මෙතැන කුමක් කරන්නේදැයි පාදයෙන් පහරක් ගසා හෙළීය.

ලිහිණියා එකපාරෙන්ම මැරී උඩුකුරුව වැටුණේය. ඒ දුටු තෙරණුවෝ, උපාසකයා මගේ හිසෙහි වෙළුම මදක් බුරුල්කොට මේ කොස්වාලිහිණියා ගැන බලව. උා මියගොස්ද තැද්දැයි බලවයි කිහ. ඉන්පසු ඔහු තෙරණුවන් අමතා, මේ පක්ෂියා වගේම ඔබත් මැරෙන්නෙයයි කීවේය. උපාසකයා, මේ ලිහිණියා ඒ මැණික් ගිල්ලේය. මු නොමැරුණා නම්, මම දිවිහිමියෙන් ඒ බව නොකියමි. එවිට මැණික් නියා ඔබ මු මරන්නේය. මැණික්කරු උගේ බඩ පලා මැණික් දැක වෙවිලමින් තැතිගත් සිහින් යුක්තව තෙරුන් පාමුල වැද වැටී, නොදන්නාකමින් මා කළ වරදට සමාවුව මැනවැයි කීවේය.

උපාසකයා ඔබේ දෝෂයක් නැත. මගේත් දෝෂයක් නැත. මෙය සංසාරදෝෂයයි. ඔබට සමාවදෙන්නෙමිසි කීවිට ස්වාමීනි, මට සමාව දෙන්නෙහි නම් පෙර කළයේ මෙන්ම මගේ ගෙදර තැවකි හික්ෂාව ගනුමැනවැයි කීවේය. උපාසකයා, මම අද පටන් අනුන්ගේ ගෙදරක වහළයක් යටට ඇතුළු නොවෙමි. ගෙවල් ඇතුළට යාමේ වරද මෙයයි. මෙතැන් පටන් දෙපයේ වීරියෙන් ගෙවල්වල සිටගෙනම හික්ෂාව ලබාගන්නෙමි කියා ධුතාංග සමාදන්වී මේ ගාථාව ප්‍රකාශකළහ:

අහර වික වික ඉල්ලා
ගැනීමට මුනිවරුන් උදෙසා
පියෙයි බත් හැම තැන
පිඩු සිභා ගෙන යන්නෙමි
දෙපා වාරුව ඇතිනෙක්

මෙසේ පැවසූ තෙරණුවෝ එම ආබාධයෙන්ම නොබෝ කලකින් පිරිනිවන් පූන. කොස්වාලිහිණියා මැණික් කපන්නාගේ බිරිඳගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය. මැණික් කපන්නා මියගොස් නිරයෙහි උපන්නේය. මැණික් කපන්නාගේ බිරිඳ තෙරුන් කෙරෙහි මෘදුසින් ඇතිකරගත් හෙයින් මියපරලොව ගොස් දෙවිලොව උපන්නාය.

හි කණුන්වහන්සේලා මවුන් ඉපදුණු තැන් ගැන බුදුරජාණන්වහන්සේගෙන් අසා සිටියහ. බුදුරජාණන්වහන්සේ, මහණෙනි, මේ ලොව සමහරු මවුකුස උපදිති, පව්කරන සමහරු අපායෙහි උපදිත් කළ පින් ඇත්තෝ දෙවිලොව උපදිති. අනාශ්‍රව රහතන්වහන්සේලා වනාහි පිරිනිවන්පාතියයි වදාරා අනුසන්ධි ගලපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ.

සමහරු මවුකුසද
පව්කාරයෝ නිරයෙද
පිතූන්තෝ සුගතියෙහිද
නිකෙලෙස්සු නිවනට ද යෙහි

එහි ගඬිත. යනුවෙන් මනුෂ්‍යගර්භයක්ම අදහස් කරනලදි. මෙහි යෙසු විස්තර කියනලද අර්ථය. දේශනාවසානයෙහි බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දහවන මණිකාර කුලුපගතිස්ස තෙරණුවන්ගේ වස්තුවයි.

9. 11

න අත්තලික්ඛෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් දෙවරම වාසයකරන කාලයේ මිනිසුන් තුන්දෙනෙක් නිමිතිකරගෙන දේශනා කරනලදි.

ශාස්තෘන්වහන්සේ දෙවර්මිහි වාසයකරන කාලයේ බුදුන් දකිනු පිණිස යන හික්කුන්වහන්සේලා එක් ගමකට පිටු පිණිස වැඩියහ. ගම්වැසියෝ ඒ පැමිණි හික්කුන් කැඳවාගෙන ගොස් ආසන ශාලාවෙහි වඩාහිඳවා කැඳවුළුවත් දී පිණ්ඩපාන වේලාව එනතුරු බණ අසමින් සිටියහ. එකෙණෙහි බත් උයා සුපවාංජන උයමින් සිටි ස්ත්‍රියකගේ භාජනයක් තුළින් නැගුණු ගිනිජාලාවක් උඩට ගොස් වහළයට වැදුණේය. එහි එක් පිදුරු ගසකට ගිනි ඇවිළී දල්වෙමින් අභයට නැගුණේය. එකෙණෙහිම එක් කපුටෙක් පියාඹා යන අතර ඒ ගිනිගත් ගොයම්කරලකට හොට පොවා දවී ගම මැද වැටුණේය. හික්කුහු එය දක, අනේ, පුදුමයක්. බලන්න මේ කාකයෙක් විපිළිපරපත්වූ යයි කියා, මොහු කළ පාපකර්මය වෙත කාටවත් බලාගත නොහැකිය. එය ඇසිය යුත්තේ බුදුන්ගෙන්මයයි සිතා නික්මී ගියහ.

බුදුන් දකිනු පිණිස නැව් නැගී එන හික්කු පිරිසකගේ නැව මුහුදේ මැදදී නැවතිණි. එහි සිටි මිනිස්සු මේ නැවේ කවුරු හෝ කාලකණ්ණියෙක් සිටිය යුතුයයි සිතා එය පරීක්ෂා කිරීමට සිටිවූ දමුහ. (නැවියක වතුර පුරවා තමන්ගේ තම ලියා ඒ තළියට දමා බැලීම) නැවියාගේ බිරිඳද එහි විය. ඇ දර්ශනීය, ප්‍රිය උපදවනසුලු තරුණ තැනැත්තියකි. ඒ භාරයාවට වාරය පැමිණි කල ඇගේ තම ලිවූ සිටිවූව තළිය පතුළට ගියේය. තුන් වරක්ම දමා බැලූ කල තුන්වාරයේම එය දිය යටට ගියේය. මිනිස්සු ඉන්පසු නැවියාගේ මුණ බැලූහ.

නැවියා, එක් ස්ත්‍රියක් නිසා මභාජනයා නැසීම කළ නොහැකියයි මෑ ජලයට දමවියයි කීවේය. ඇ රැගෙන දියෙහි දමන විට මරණභයෙන් තැතිගත් ඇ මහභවින් හැඩුවාය. ඒ ඇසූ නැවියා මෑ ආහරණ පිටින් නසා දමීම පාඩුවකිසි ආහරණ ගළවාගෙන, රෙදිකැබැල්ලක් හැඳ පෙරවා ඇ දියට දමවී. මම මැය දිය මතුපිට දහලමින් යනු දකින්නට කැමති නොවෙමි. ඒ නිසා ඇ මට නොපෙනෙන හැටියට, මැයගේ කරේ වැලි පිරවූ කළයක් ගැට ගසා දමවියයි නියෝග කෙළේය. මිනිස්සු එසේ කළහ. ඇවැටුණු තැනම මසුන් කැසුවුවත් විසින් විනාශකර දමනලදී.

හික්කුහු ඒ පුවත දක, බුදුන් හැර මැය විසින් පෙර කළ කර්මය දන්නෙක් නැතැයි, බුදුන්ගෙන්ම මෙය අසා බලන්නෙමුයයි කැමති තැනට අඩුත් නැවෙත් බැය ගියාහුය.

තවත් හික්කුන් සත්තමක් බුදුන් දකින්නට යන ගමන් සවස එක් විහාරයකට පැමිණ නැවතීමට තැනක් අසා බැලූහ. ඒ ළඟ එක්

ගල්ලෙන් ඇඳත් සතක් තිබුණේය. ඔවුන්ට ඒ ඇඳත් හතම ලැබී එහි ගොස් නිද සිටිද්දී මහරු කුළුගෙයක් පමණ ගලක් පෙරළී අවුත් ලෙණෙහි දොරටුව වැසී ගියේය. තේවාසික හික්කුණු අපි මේ ලෙණ ආගන්තුක හික්කුණට පැවරුවෙමු. මේ ගලත් ලෙණෙහි දොරටුව වසමින් වැටුණේය. මෙය ඉවත් කරමුයයි අවට ගම්හතක මිනිසුන් රැස්කරවා වෑයම් කළ නමුත් නොහැකිවිය. දින හතක් යන තුරුම ගල සොලවා ගැනීමට පවා නොහැකිවිය. ආගන්තුක හික්කුණ දිනහතක්ම බඩසාදාකින් මහදුකක් වින්දහ.

සත්වෙනි දිනයේ ගල තමන්ම පෙරළී පහවී ගියේය. ඒ හික්කුණ ලෙණෙන් එළියට අවුත්, අපේ මේ පාපකර්මය බුදුන් හැර වෙන කිසිවෙකුටත් දූතගත නොහැකිය. මෙය බුදුන්ගෙන්ම අසන්නෙමුයයි ගියහ. ඒ හික්කුණ පෙර පිටත් වී ආ හික්කුණ හා එක්ව බුදුන් හමුවට පැමිණ තමන් අත්දුටු කරුණු පිළිවෙළින් විමසූහ. බුදුරජාණන්වහන්සේත් ඒ ප්‍රශ්න පිළිවෙළින් විසඳුයේක.

මහණෙනි, ඒ කපුටා තමන් කළ කර්මයම අනුභව කෙළේය. අතීත කාලයේ බරණැස එක් ගොවියෙක් තමන්ගේ ගොනුන්සියැමි ආදියට පුහුණු කරන්ට වෑයම් කළත් ගොන් දමනය කර පුහුණු කරන්ට නොහැකි විය. ඔහුගේ ගොන්තු ටිකදුරක් ගොස් බිම වැටෙති. තළා උඩට ඔසවා තැබුවත් තව ටිකක් ගොස් වැටෙති. හෙතෙම වෑයම් කොට ගොනුන් පුරුදු කර ගැනීමට නොහැකිව ක්‍රෝධයෙන් දැවී ඉතින් එහෙතමී තෙපි මෙතනම නිද ගනිවියයි කියා ගොනුන්ට ගෙනා පිදුරුම්පියක් ගෙනවුත් මුළු සිරුරම වෙළා ගිනි තැබුවේය. ගොන්තු දැවී එතැනම මිය ගියෝය. මහණෙනි, ඒ ගොවියා මේ කපුටාය. ඔහු කළ පාපකර්මය මෙයයි. හෙතෙම එහි විපාක වශයෙන් දිගු කලක් නිරයේ පැසී සත්වරක් කාකයෝනියෙහි ඉපදී මෙසේ අහසේදීම දැවී මළේය.

මහණෙනි, ඒ ස්ත්‍රියත් තමන් කළ කර්මවලටම විපාක අනුභව කළාය. අතීතයෙහි බරණැස එක් ගෘහපතියෙකුගේ බිරිඳ වී, දිය ගෙනඒම, වී කෙටීම, පිසීම ආදි සියලු වැඩ සියතින්ම කළාය. ඇ ඇති කළ එක් බල්ලෙක් ඒ ගෙදර සියලු වැඩ කරන දෙය බලමින් ඇ සමගම සිටියි. කුඹුරට බත් ගෙන යනවිට, දර කොළ ආදිය ගෙන ඒමට කැලයට යන විට ඇ සමගම යයි. ඒ දුටු තරුණයෝ, අපේ බලවැද්ද පිටත්ව සිටී. අපි අද මාංශ සහිතව කන්නෙමුයයි කෙනෙහිලි කරති. ඇ ඔවුන්ගේ කපාලෙන් ලජ්ජාවී බල්ලාට කැටදඬු ආදියෙන් පහර දී එලවා දමයි. බල්ලා නැවතී යළි පසුපසින් යයි.

ඒ බල්ලා වනාහි මීට හව තුනකට පෙර ඇගේ ස්වාමියා විය. එනිසා ඒ ස්තේනය සිඳි දමීමට නොහැකිවිය. මේ අගක් කොණක් නැති සංසාරයෙහි ස්වාමියෙකු හෝ භාර්යාවක නොවුණු කෙනෙක් නැත. ළඟම ආත්මභාවවල නැදයත් කෙරෙහි බලවත් ස්තේනය පවතී. ඒ නිසා ඒ සුනඛයා ඒ ස්තේනය හැර දමන්නට අපොහොසත් විය.

ඇ උෟ හා නොමනාපයෙන්, සැමියාට කැඳ බත් රැගෙන වැල්පොටකුත් බෙල්ලේ ලාගෙන කුඹුරට ගියාය. සුනඛයාත් ඇ සමගම ගියේය. ඇ සැමියාට කැඳ දී හිස් කළය රැගෙන එක් දියවලකට ගොස් කළය දියෙන් පුරවාගෙන ළඟ සිටි සුනඛයාට කථා කළාය. සුනඛයාත් කලකින් අද මට මිහිරි කථා ශබ්දයක් ඇසුණේයයි වළිගය සොලවමින් ඇ වෙත පැමිණියේය. ඇ සුනඛයාගේ බෙල්ල තදින් අල්වා ගෙන එක් වැල්කෙළවරක් කළයේ බැඳ එක් වැල්කෙළවරක් සුනඛයාගේ බෙල්ලෙහි බැඳ කළය වතුරට දමීමාය. කළය අනුව පෙරළිගෙන ගිය සුනඛයා වලට වැටී ගිලිගොස් මරණයට පත්විය. ඇ ඒ පව්කමේ විපාකයෙන් දිගුකලක් තිරයේ පැසි විපාකය අවසන් නොවී හව සියයක් වැලිකළයක් බෙල්ලේ බැඳ ගෙන ජලයෙහි වැටී මළේය.

මහණෙහි, තෙපිත් තමන් කළ කර්මවලට විපාක අනුභව කළාහුය. අතීතයේ බරණැස ගොපලදරුවෝ සන්දෙනෙක් එක් කැලෑ පෙදෙසක සතිය බැගින් සත්වරක් ගොනුත් කවා එන අතරමග එක් විශාල තලගොයෙකු දක උෟ පිටුපස එලවා දිවූහ. ගොයා පලාගොස් එක් තුඹසකට රිංගුවේය. ඒ තුඹසේ සිදුරු සතක් විය. දරුවෝ, අපට දෑත් මු අල්වාගන්නට නොහැකිය. හෙට අවුත් අල්වා ගනිමුයයි කියා එකඑකා එක බැගින් අතුකොළමිටි ගෙනවුත් බිල් සිදුරු හත වසා ගියහ.

ඔවුහු දෙවෙනි දිනයේ ඒ තලගොයා ගැන අමතකකොට කැලෑ ප්‍රදේශයෙහි හරකුත් එලවා ගෙන එනවිට ඒ තුඹස දක එය සිහිවී ඒ ගොයාට කුමක් සිදුවී ඇද්දැයි තමතමන් වසා දමූ සිදුරු විවෘත කළහ. තලගොයා ජීවිතය පිළිබඳ ආශාවෙන් තොරව ඇටත් සමත් ඉතිරිව වෙළුලමින් තික්මුණේය. ඔවුහු ඒ දක අනුකම්පා උපදවා උෟ නොමරවී. සන්දිනක් බඩගින්නේ සිටියේයයි උගේ පිට පිරිමැද සැපයේ යවයි පිටත්කර හැරියෝය. ඔවුහු ගොයා නොමැරූ හෙයින් නරකයෙහි නොපැසුණාහ. සතිදෙකක් එකතුව ආත්මභාව දහහතරක් සන්දිනය බැගින් බඩගින්නේ සිටියහ.

මහණෙනි, තෙසි ගොපල්ලන්ව ඒ කර්මය කරනලද්දී මෙසේ බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හික්කුන් විවාළ පැනය විසඳුන. ඉන්පසු එක් හික්කුවක් බුදුරජුන්ගෙන්, ස්වාමීනී එබඳු පවිකම් කරන්නවුන්ට අහසේ ඉහළටත්, මුහුදේ පතුළටත්. පර්වතයන්ගේ මැදටත් පිටිය හෝ මිදීමක් නැත්තේදැයි ඇසීය. බුදුරජාණන් වහන්සේ, මහණ එසේමය. යම් තැනක සිට පවි කළොත් ආකාශාදි කිසිම ප්‍රදේශයක සිට හෝ එයින් මිදීමක් නොලැබිය හැකියයි වදාරා අනුසන්ධි ගළපා දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව වදාළහ:

අහසෙහි උඩට හෝ
මුහුදෙහි පතුළටම හෝ
පර්වත මැදට ගොස් හෝ
පවිකර සිටින කෙනෙකුට
මෙකියන තැන්වලට ගොස්
මිදෙන්නට කිසිදුක නොලැබේ

එහි අර්ථය නම්, ඉදින් යම්කිසිවෙක් මේ උපායෙන් පවිකර මිදෙන්නෙමියයි අහසෙහි හෝ ඉදිසිද, අසුභාරදහසක් යොදුන් මුහුදු පතුළෙහි පිටියෙසිද, පර්වත මැදකට ගොස් හෝ හිදසිද, එසේවුවත් පවිකම්න්නම් මිදිය නොහැකිය. පෙරදිග ප්‍රදේශවල පෘථිවි භාගයන්හි වලිගයක අග පමණවූ තැනක සිටියත් එයින් මිදීමට ඉඩක් නැත. ඒ කිසිම තැනක පවිකම්වලින් මිදීමට නොහැකිය යන අර්ථයයි.

දේශනාවයානයෙහි ඒ හික්කුහු සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය. සපැමිණි මහාජනයාටත් ඒ ධර්මදේශනාව සාර්ථකවිය.

එකද්‍රෝශ් වන හික්කුන් තුන්තමකගේ වස්තුවයි.

9. 12

න අත්තලික්ඛෙ ආදි මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජුන් නිශ්‍රෝධාරාමයෙහි වැඩ සිටින කාලයේ සුප්‍රබුද්ධශාක්‍යයා අරහයා දේශනා කරනලදි.

හෙතෙම වනාහි මොහු මගේ දූව හැරදමා ගියේයයිද මගේ පුතා පැවිදිකර වෛරියකුගේ නැත නැබියයිද මේ කරුණු දෙක නිසා බුදුන් කෙරෙහි ආසාන බැඳ, මොහුට ආරාධනා ලබන තැනට ගොස් වළඳන්ට

නොදෙන්නෙමි ගමන්මග අහුරා මන්පැන් බිබි වීටියෙහි නැවති සිටියේය. ඉන්පසු බුදුරජාණන්වහන්සේ හික්කුන් පිරිවරා එතැනට වැඩමවූ පසු බුදුන් වැඩියබව දන්වූහ.

එහා පාරෙන් යන ලෙස ඔහුට කියවි. ඔහු මහල්ලෙක් නොවේ. ඔහුට මේ පාර ඉඩ නොදෙමි කීවේය. නැවත නැවතත් කීවේ නමුත් එසේම කියමින් හුන්නේය. ශාස්තෘන්වහන්සේ මාමාගෙන් මාර්ගයෙන් ඉඩ නොලබා එතැනම නැවතුණහ. හෙතෙම බුදුරදුන් වෙත වරපුරුෂයන් යවමින්, යව, ගොස් කියන්නේ මොනවාදැයි දැනගෙන එවයි කිය. බුදුරජාණන්වහන්සේත් සිතා පහළ කළ කල්හි ආනන්ද තෙරණුවෝ යොමිති, සිතා පහළ කරනලද්දේ කුමක් නිසාදැයි ඇසුවිට, ආනන්ද සුප්පබුද්ධ ඔබට පෙනෙන්නේදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, එසේය. ආනන්ද මා වැනි බුදුකෙනෙකුන්ට මාර්ගය නොදී ඔහු කෙළේ බරපතළ ක්‍රියාවකි. මෙයින් හත්වෙනි දිනයේ යට ප්‍රාසාදයෙහි ඉණිමංමුලිදී ඔහු පොළොවෙහි ගිළියන්නේය.

වරපුරුෂයෝ ගොස් තමන් ඇසූ කතාව සුප්පබුද්ධට කීහ. ළඟට ගිය තොපට මගේ බැණා නැවැත්වීම ගැන කුමක් කියේදැයි ඇසුවිට බුදුන් වදළ හැටියෙන්ම ඒ කථාව කීහ. හෙතෙම ඒ වචන අසා, මෙනතදී මගේ බැණාගේ කථාවේ වරදක් නැත. ඒකාන්තයෙන්ම ඔහු කියන දේ එසේම වෙයි. එසේ වුවත් ඔහුට මුසාවාදයෙන් නිග්‍රහ කරන්නෙමි. හෙතෙම මා මෙයින් හත්වෙනි දිනයේ පෘථුවියෙහි ගිළී යන්නේ යයි අනියමින් නොකියා යට ප්‍රාසාදයෙහි හිණිමංමුල පොළොවේ ගිළී යන්නේයයි කීවේය.

මෙතැන් පටන් මම එතැනට නොයන්නෙමි. ඉන්පසු ඔහු කියන තැනින් පොළොවට ප්‍රවිෂ්ට නොවී මුසාවාදයෙන් නිග්‍රහ කරන්නෙමි. හෙතෙම තමන්ගේ පරිහරණයට ගන්නා සියල්ල සත්මහල් පහයේ ඉහළම මහළට ගෙනගොස් ඉණිමග ඉවත්කොට දෙර වසා අතින් එක් එක් දෙරටුවක රැකවලුන් දෙදෙනා බැගින් හිඳවා, ඉදින් මම ප්‍රමාදයකින් හෝ යටට බසිනු කැමති වුවහොත් එය වලක්වවියයි කියා හත්වෙනි ප්‍රාසාදතලයෙහි ශ්‍රීයහන් ගබඩාවේ හුන්නේය.

ශාස්තෘන්වහන්සේ එපවත් අසා මහණෙනි, සුප්පබුද්ධ හුදෙක් ප්‍රාසාද තලයෙන් අහසට නැගී හෝ සිටියත් නැවතිත් ගොස් මුදට පැන්නත්, පර්වත මැදකට හෝ පැමිණියත් බුදුවරුන්ගේ කතාවක දෙවිධියක් නැත. මා කී තැනින්ම ඔහු පොළොවට පිවිසෙන්නේමයයි වදාරා දහම්දෙසමින් මේ ගාථාවද වදළහ:

අතසෙහි උඩට හෝ
 මුහුදෙහි පතුළටම හෝ
 පරුවන මැදක ගොස් හෝ
 පව්කර සිටින කෙනෙකුට
 මේ කියූ තැත්වලට ගොස්
 මරුගෙන් මිදෙනු නොහැකිය

එහි තස්පසහෙර මව්වු යනු යම් පෙදෙසක සිට මරණය නොඉවසා, එයට යටත් නොවී සිටීමට පුළුවන් කෙස් අගක් ප්‍රමාණවූ පෘථිවි ප්‍රදේශයක් තැන. සෙස්ස පෙරසේමය. දේශනාවසානයේ බොහෝ දෙනා සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

සත්වෙහි දිනයෙහි බුදුරදුන් හික්ෂාවෙහි තැසිර අවසන්වූ පසු යට ප්‍රාසාදයෙහි සුප්‍රබුද්ධගේ මංගල අශ්වයා මත්වී උද්දමයෙන් ඒ ඒ බිත්තිවලට ගසන්ට පටන් ගත්තේය. උඩ සිටි සුප්‍රබුද්ධ මේ අසා ඒ කිනම් ශබ්දයක්දැයි විමසීය. මගුල් අසු මත්වී බිත්තිවලට ගසන ශබ්දය යයි දැනගත්තේය. ඒ අශ්වයාත් සුප්‍රබුද්ධ දකුණු සත්සුන් වන්නෙකි. ඉන්පසු ඔහු අසු තැවැත්වීම සඳහා හුන් තැනින් තැනිට ද්වාරය දෙසට ආවේය. දෙරවල් තමන්ම විවෘත විය. හිණිමග සිය ස්ථානයේම පිහිටියේය. දෙරටුවේ සිටි මල්ලවයන් ඔහු බෙල්ලෙන් අල්ලාගෙන යටට තල්ලුකර දමීමේය. මේ ආකාරයෙන්ම මහල් සතේම දෙරවල් ඉබේම විවෘත විය. හිණිමං තිබුණු තැත්වලම තැවත පිහිටියේය. ඒ ඒ මහල්වල සිටි රැකවල්ලු ඔහු බෙල්ලෙන් අල්ලා යට මහල්වලටම තල්ලුකර දමීමේය. ඉන්පසු ඔහු යටම මහලේ හිණිමංවුලට පැමිණෙනවාත් සමග මහපොළොව පැළී විවරව ඔහු පිළිගත්තේය. හෙතෙම ගොස් නිරයෙහි උපන්නේය.

දේශනා කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන්ඵලාදියට පැමිණියාහුය.

දෙළොස්වන සුප්‍රබුද්ධ තම ශාක්‍යයාගේ වස්තුවයි.

පාපවර්ග වර්ණනාව නිමියේය.

තවවෙහි වර්ගයයි.

සූචිය

අගනිගාමී	44	අප්‍රමාදය	84, 169, 183, 279
අගස්ථවන්	356, 357	අපාය	484
අග්‍රශ්‍රාවක	73	අප්පණ්ණින	395
අග්‍රශ්‍රාවකා	70, 222	අභිධර්මය	196
අවිරවතී ගහ	232	අභිනිෂ්ක්‍රමණය	151, 389
අප්පාලක	118	අභිෂේක	226
අපරාමරතත්වය	150	අමිතභෝගී	250
අටපිරිකර	72	අයබදු	123
අට්ඨකලාණය	251	අරියවංසප්‍රතිපදාව	392, 393
අදින්තපුබ්බක	18	අරුණුවන් මැටි	288
අධිගම	150	අරුපස්කන්ධය	16
අධිගමන	173	අරුපාවචර	203
අධිගමය	56, 65, 205	අර්හත්භාවය	347
අනගාරික	158	අර්හත්මාර්ගය	151
අනවතප්පවිල	34	අර්හත්වය	169, 347
අනාගාමීඵලය	133, 418	අල්පේච්ඡ	185, 186
අනාලය	389	අල්පෙශාකා	434
අනිත්‍යසංඥාව	163	අවජාතක	119
අනුපට්ඨෙසෙ පරිනිර්වාණධාතුව	195	අවිච්ඡිනා නරකය	101, 324
අනුපාදපරිනිර්වාණය	187	අසදාශ	343
අනුවාංජන	49	අසුභ කම්මට්ඨාන	107
අනුමෝදනා	133, 218, 348	අසුභචිහාරී	48
අනුමෝදනා කථාව	417	අසුභසංඥාව	65
අනුරෝධය	400	අසුර	186
අනුලෝමඤ්ජනය	416	අශේඛ	243
අනුසන්ධි	432	අශ්ටසමාපත්ති	151, 352
අන්තර්ෂය	276	අභිවාතක	113, 125, 152
අන්තේවාසික	353	ආක්‍රොශවස්තුව	141
අප්‍රමාදප්‍රතිපදාව	171, 173	ආගන්තුක	33, 291

ආගමන	173	උපැවිදි	162
ආචාරධර්ම	256	උපොෂ්ඨාගාරය	457
ආචාර්ය	196	උප්පිඩි	64
ආචාර්යභාවය	167	සෘජුජාතික	115
ආර්ථික	203, 244, 321	ඒකභක්තික බ්‍රහ්මචාරී	246
ආත්මභාවය	207, 216, 234, 316	ඒකචන්ද්‍රික	16
ආනුෂ්ඨිකිකථා	4	ඒකාරම්මණ	16
ආයතන	417	ඒහිතිකෂු පැවිද්ද	138
ආයුක්කය	115	ඒහිතිකෂුභාවය	58, 306
ආයුත්තක	67	කඩකුත්ත	277
ආයුසංවත්තනික	435	කඩකුරාව	131
ආරණ්‍ය කූටිය	433	කප්පියකාරක	323
ආරණ්‍යවාසය	316	කඛන්ධරූප	206
ආරද්ධවිරිය	199	කබලකැවුම්	239, 240
ආර්යධනය	308	කමටහන්	190, 437
ආර්යශ්‍රාවක	42, 44, 314, 337	කම්මසත්තිවය	294
ආහාරකෂය	115	කම්බිලිය	341
ඉන්ද්‍රගෝපක	14	කර්මඵල	243
ඉන්ද්‍රියසංවරය	398	කර්මවිශුද්ධි	89
උක්ඛෙපනිය	37	කර්මානුරූප	468
උත්තරාසංග	145	කලවිට	175
උදත්	66	කංසනාලය	252
උපක්කිතකවාදය	80	කාකණිකය	253
උපචාරවිධි	131	කාමහොගියා	293
උපධිවිවේකය	352	කායගතාසනි භාවනාව	399
උපතිර්කධාන	151	කායදුශ්චරිත	468
උපතිශ්‍රය	203, 210	කායඛන්ධනය	164
උපසම්පද	151	කායවිවේකය	352
උපසම්පද මාලකය	447	කායසුවරිතය	25, 468
උපසම්පදව	198, 444	කායසංසර්ගය	155
උපස්ථාන	218	කාලසෝෂා	346
උපස්ථානශාලාව	26, 27	කුම්මාසය	238
උපස්ථායක	299	කුලුපග	283, 360
උපාධ්‍යාය	196, 275, 345	කුශලාකුශල කම්	405

කේශකලාණය	251	ජන්තාසරවත්	245
කෝතුහලික	121	ජාගරධම්	203
කෝමිපිට්ඨව	238	ජාතකකථාව	354
කෙලෙසකාම	170, 237, 238	ජීවිතිඤ්ඤා	234
කෂත්‍රිය	233	ජේතවනාරාමය	3
කෂත්‍රියවංශය	295	කුතපරිඤ්ඤාව	394
කෞන්තිවාදී	100	කුණුච්ඡිසනා	152
කම්ණාශ්‍රව	203, 317, 391	තක්ෂශිලාව	166
ගණකාඋයන	308	තවපංචකකමට්ඨන්	342
ගදකිළිය	164, 184, 209, 220, 454	තවපංචකකම්ප්ථානය	374
ගන්ධකුටිය	162, 371	තපස්වරණය	325
ගමිකවත්	245	තපස්වරියාව	109
ගිනිපුජාව	431	තවුතිසා	237
ගිරග්ග සමජජය	75	තිරිසන්යෝතිය	97
ගැබ්පෙරහර	341	තිසරණය	196, 205, 362
ග්‍රන්ථධුර	6	තෘෂ්ණාව	239
ග්‍රන්ථධුරය	436	ත්‍රිපිටක ධර්මය	248
ග්‍රාමභෝජක	46, 177	ත්‍රිපිටකධාරී	247
චතුපාරිශුද්ධිශීල	107, 169	ත්‍රිපිටක බුද්ධධර්මය	104
චතුමධුර	137	ත්‍රිපිටක බුද්ධචරිතය	150
චතුර්ථධ්‍යානය	324	ත්‍රිපිටකය	106, 163, 164, 305
චතුරාර්යසත්‍යය	54	ත්‍රිලක්ෂණය	5
චන්දෝපම ප්‍රතිපදාව	392, 393	ත්‍රිවිද්‍යා	170, 189, 301
චාතුර්භූමක	16, 25	ත්‍රිවිධරත්නය	241, 364
චාරිකාව	398	ත්‍රිවේදය	134, 290
චිත්තවිමුක්ති	277	තිරණපරිඤ්ඤාව	394
චිත්තවිවේකය	352	තිර්ථකයෝ	375
චිත්තකෙලශ	54	තිර්ථායනන	325
චිවරසාටක	247	දන්ත කලාණය	253
චුතුපපාන කුණය	57	දම්සභාමණ්ඩපය	82, 147, 234
චුල්ලසීල	301	දසලපපාරම්	55
චේතොවිමුක්තිය	80	දසකසිණභාවතාව	425
ජවිකලාණය	251	දසසහස්‍රී ලෝකධාතුව	244
ජටිල	63, 67, 70, 211, 326	දසසීලය	342

දශඅකුශල කර්මපථ	213	නිරෝධ සමාපත්තිය	72
දශකුශල කර්මපථ	25	නිර්වාණගාමිණී ප්‍රතිපදාව	351
දශපාරමිතා	222	නිර්වාණය	150, 245
දශපාරමී	55	නිර්වේගික	24
දුතවස්තුව	372	නිසඟි	50
දක්ෂිණොදකය	163, 242, 261	තෙෂ්ක්‍රමය	236
දිට්ඨධම්මසුඛවිහාර	38	තැකැත්කෙළි	128
දිවාස්ථාන	173, 190, 395	පව්වයාකාර ඤාණය	57
දිව්‍යජසරා	463	පඤ්ඤවිමුක්තිය	80, 81
දෙතිස්කුණප	210	පටිසම්භිද	187
දෙතිස් මහා පුරුෂලක්ෂණ	312	පටිපාරාණිය	334
දේශනා ප්‍රාතිහාර්යය	97	පඩුපුල් සලස්න	12
දෙරකොටුව	34	පණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය	370
දෙළුදුක	228	පත්සිල්	182
ද්වන්තිසාකාරය	191	පපුප්පක	220
ධම්ම කපික	36, 37	පබ්බාසනීය කර්මය	357
ධම්මසේනාපති	230, 441	පබෝදනවෝදන කර්මය	153
ධම්මා	16	පරසතුගස	272
ධර්මවක්‍ර දේශනාව	57	පරිභෝජනය	238
ධර්මදේශනාව	235, 457	පරිව්‍රාජක	60
ධර්මසංවේගය	237, 294, 400	පරිව්‍රාජිකාව	427
ධම්මසභාව	165, 242	පචාරණය	345
ධාතු	417	පසභපිහිටුවා	281
ධාතූනිදනය	478	පස්සෙදු	53, 358
ධුතවාදියා	305	පස්වගමහණුත්	333
ධුතංග	39, 189, 246	පස්වණක් ප්‍රීතිය	459
නගරශෝභිතිය	308	පශ්චිම හවික	316
නවසත්තවාසය	395	පහාන පරිඤ්ඤාව	394
නසා කර්මය	8	පාදපරිවාරිකා	135, 194, 425
නාගලෝකය	233	පායාසය	149
නිගණ්ඨ	203, 259, 275	පාරාජික	50
නිග්ගස්භවාදී	355	පාපිට්ඨුරු	139, 198, 235, 376
නිබ්බූතපද	56	පිණ්ඩපාතය	211, 273, 384, 418
නිරාදුක	149	පිණ්ඩපාතික	259
		පිරිවැරියා	59, 61

පිළිසඳර	353	බඹසර	62, 79
පුණාකෂය	115	බඹසරවාසය	363
පුෂ්ඨගන්ධ	271	බලිකර්මය	423
පුබ්බෙතිවාස ඤාණය	57	බලිපුජා	395, 439
පුරුෂාධම	358	බීජෝද්ධරණය	214
පුරෝහිතයා	116, 290, 331	බුද්ධමාමක	137
පුතනුල	322	බුද්ධලීලා	23
පුර්වාරාමය	3	බුද්ධචිෂය	411
පුහුදුන්	193	බුද්ධසෙය්‍යාව	164
පෙහෙවස් දිනය	136, 137	බුද්ධාන්තරය	292, 373, 479
පංච කලාණ	251	බුද්ධෝපස්ථානය	3
පංචකාමගුණ	235	බෝධිපාක්ෂිකධර්ම	203, 219
පංච මහා නිධාන	303	බුන්මවරියාව	78, 80, 165, 246
පංචරාජ කකුධගාණධ	231	භක්තාග්‍රය	38
පංචවිධ ගතිනිමිති	395	භතකවාදය	80, 81
පංචාහිඤ අෂ්ටසමාපත්ති	69	භවය	387, 442
පංචාංගිකතුරය නාදය	255	භවංගචිත්තය	17
පංචෙන්ද්‍රිය	404	හික්ෂාව	222
ප්‍රකෘති මතය	17	හික්ෂාහාරය	215
ප්‍රකෘතිය	329	හික්ෂුසංඝයා	230, 266
ප්‍රතිසන්ධි විඤනය	278	හික්ෂුණ්ඩංඝයා	318
ප්‍රතිසන්ධිය	479	භුක්තානුමෝදනා	74
ප්‍රතිවේධ	218	භුතකාය	8
ප්‍රත්‍යන්ත	66	මජ්ඣිමපිල	301
ප්‍රත්‍යවේක්ෂා	35, 243, 378	මනෝදුශ්චරිත	17
ප්‍රථමධ්‍යානය	105	මනෝසුචරිත	25
ප්‍රදේශඤනය	286	මර්මස්ථානය	127
ප්‍රධන් වීරයය	56	මහණදම්ම	170, 205, 377, 443
ප්‍රාණාතිපාතය	142	මහලිය පළඳනාව	254, 265, 397
ප්‍රාතිමෝක්ෂ	196	මහාතරුණාසමාපත්තිය	18, 258
ප්‍රාතිහාර්යය	441	මහාබුන්මයා	323
ප්‍රියතා	152	මහෙශාඛ්‍ය	109
බණ්ඩ	64	මාරදුභිතෘෂ්ණ	135
බත්තිස	314	මාර්ගඵල	194
බඹලොව	430		

මාර්ගඵලාවබෝධය	135	විදගීනාධුරය	6, 45
මාංශකලාණය	251	විපස්සනාධුර	104, 436
මිත්ථයා දෘෂ්ටිය	75	විපාකප්ප්පනා	152
මිසදිටු	284	විප්‍රකාරය	216
මුසාවාදය	489	විවිධ තක්කත්ත	251
මූලගන්ධ	271	විසභාග පුද්ගල	245
මෝක්ෂධර්මය	59	විශ්වකර්ම දෙවිපුත්	56
යෝගාවචරයා	293	වේණුබලිය	118
යෝනිසෝමනසිකාරය	35, 44, 106, 160	වේදනා පරිග්‍රහකම්ප්පාත	146
රහත්ඵලය	169	වේදනාව	377
රාජාවලි	212	වේරමිබ වාතය	134
රාත්‍රීස්ථාන	173, 190, 206	සකෘදගාමී	102
රූපය	377	සක්දෙවි රජ	13, 174, 273
රූපාවචර	203	සක්මන් භාවනාව	14
රූපාවචර සමාපත්ති	105	සතර අපාය	172
ලෝකුඤ්චනරක්කය	289, 292	සතර මහායෝග	152
ලෝකෝත්තරධනය	168	සතර වරම් දෙවියන්	376
වච්ඡිප්පරිතය	25	සතිඅවිප්‍රවාසය	157
වජ්‍රායුධය	183	සත්කාය දෘෂ්ටි	387
වච්චපද	173	සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම	366
වනවාසික	345	සද්ධිඤ්ඤා	404
වයස් කලාණය	251	සද්ධි විභාරික	106, 198, 354
වර්ණදසීන්	255	සද්ධිවිභාරිත්	354
වල්ලභ	226	සත්ථවය	131
වසංගතය	125	සත්ථාගාරය	227
වස්කාලය	136	සත්තාහ	232
වස්තුකාම	170, 237, 389	සත්තිධිකාර	394
වාග් දුශ්චරිත	17	සප්තවිධ ආර්යධනය	78
විඤ්ඤාණය	151, 188, 210	සප්තවිධ විඤ්ඤාණිථි	395
විතර්ක	448	සප්තව්‍රිත්තපද	174
විනයධර	36, 37	සබ්බවතුෂ්ක	461
විතෝයජන බන්ධු	18	සබ්බවිඨක	314, 331
විදගීනා	151, 207	සමාපත්තිය	208
		සමාධිය	275
		සම්බෝජකංග ධර්ම	389

සමෘක් දෘෂ්ටිය	76	සංයතභාවය	157
සර්වඥතාඥනය	57, 434	සංයමය	158
සර්වශක්තිය	290	සංයෝජන	184, 185
සලාකමත්	256	සංසාර චිට්මාර්ගය	391
සතවාසය	130	ස්කන්ධ	417
සාමණේර	225, 346, 465	ස්පර්ශය	377
සාරගත්ථ	272	ස්වර්ගමාර්ගය	175, 176
සිංගිල පක්ෂියා	299, 300	ශක්‍රයා	175, 182, 323, 373
සිවුපිළිසිඹියා	164, 185, 232	ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයා	467
සුගතෝ වාදය	164	ශාක්‍යචංශය	233
සුඤ්ඤත	395	ශීලච්ඡත්තිය	111
සුභානුපස්සි	49	ශූන්‍යාංගාරය	138
සුභාෂිත වචනය	248	ශ්‍රමණගෞතම	258
සුසානගොපිකා	46	ශ්‍රමණධර්මය	7
සුසාන සංඥාව	65	ශ්‍රමණභාවය	481
සොනාපත්ති	210	ශ්‍රාවක පාරමිඥනය	63, 73
සෝවාන්	54, 61	ෂඩ්ඞ්භිඤ	170, 189, 301
සෝවාන් ඵලය	202, 262, 470	හස්තික්‍රාන්ත මන්තරය	109
සොපාතික ධුතාංගය	45	හස්ති ක්‍රාන්තවීණාව	129, 143
සෙනසුන්	358	හලාහල විෂය	474
සංඝභේදය	96	හෘදය රූපය	200
සංඝමාමක	137		
සංඝාදිශේෂය	50		
සංඝානුස්සන්ධිය	362		

ස්ථානනාම සූචිය

අකනිවාබ්බලොව	37	කපිලපුරය	227
අවිරවතී ගඟ	220, 449	කපිලවස්තුව	77
අජපල්ලුගරුක	57	කල්ලවාළගම	63
අජිතරට	113	කලන්දක නිවාපය	
අන්ධවනය	316	කසිරට	269
අනුපිය නියමිගම	89	කාශිපුරය	57, 43
අනුරාධපුරය	257	කිඹුල්වත	76
අනෝකත්ත විල	417	කීටාගිරිය	356
අනෝමා නදිය	56	කුක්කුවට්ඨි නුවර	360
අමරවතී නුවර	55	කුක්කුටාරාමය	138
අම්බාටක වනය	333	කුරුරට	133
අරවච්ඡ නදිය	362	කුසිණාරාව	228, 221
අල්ලකප්පරට	108	කොයඹුනුවර	36, 38, 39, 108
අවන්තිදේශය	396	කොයොල් දනව්ව	212
අවිචිභා නරකය	85	කෝලිතගම	58
අවිචිය	100	කෝසලය	43
අසුරභවන	182	කොෂාමිඨි	116
අසුරවිමානය	179	කෙලාය පර්වතය	129
අංගරට	249, 324	බදිරවනය	406
ඉසිගිලි පර්වතය	277	ගන්ධමාදන පර්වතය	115
ඉසිපතන මිගාදය	57	ගයා ශිර්ෂය	58
උතුරුතුරු දිවයින	383, 417	ගිජුකුළු පව්ව	94, 389
උදේනිය	129	සෝමිකාරාමය	36, 108, 138
උපනිස්සගම	58	වන්දුහාගා නදිය	362
උපසාළ්භක	349	වාතුර්මහාරාජිකය	37
උරුවේලාව	57	විත්තලනාවනය	180
උලුමිප නියමිගම	231	ජම්බුද්වීපය	40
කට්ඨනගරය	11	ජීවක අඹවනය	389
කප්පාසික වනයණ්ඩිය	57, 307	ජේතවනය	44, 80, 99, 03
කපල්ලකපුව පබ්බතය	242	තත්ඡලොව	214

තව්තිසාහවන	79, 179, 272	රක්ෂිත ව්‍යාපෘතිය	39
තුසි පුරය	55	රජගහනුවර	51, 58, 78, 275
තුසිත පුර	88, 415	රම්ම නගරය	55
දීඝලම්බිකනුවර	432	රාජගහය	152
දෙවරම	31, 89, 10	රෝහිණි නදිය	349
දෙවනගර	115, 179	ලට්ඨිවන උද්‍යානය	58
නන්දනවනය	450	ලෝකුඹු නරක්කය	289
නන්දමූලක පර්වතය	149	වාලිකාපර්වතය	188
නන්ද පොකුණ	180	විශාලානුවර	221
නිග්‍රෝධාරාමය	486	වේදිපක්‍රම	108
නිලවාහිනී නදිය	362	වේරංජාව	382
තේරංජණ නදිය	56	වේසාලි	174, 228
පණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය	179	වේථවනය	275, 55, 84
පාණ්ඩව පර්වතය	56	වෛජයන්ත ප්‍රාසාදය	179
පාරිලෝයවනය	38	ස්වර්ණ වෛත්‍යය	417
පාචාරිකාරාමය	38	සක්කරනිගමය	238
පිප්පලිගුහාව	171, 275, 297, 461	සහස්සකුලකගම	436
පූර්වාරාමය	03	සාකේතය	250
බන්ධුමතී නගරය	70	සාගලනුවර	360
බරණ්‍ය	15	සැවැත්නුවර	03, 04
බභ්‍රලොව	177	සිඛි	55
බාලකලෝඤ්ඤාකාරාමය	38	සිසුපවාලා	405
බෝග්ග්‍රාම	57	සිංහපාවනය	47
හද්දිය නගරය	249, 266	සිම්බලිවනය	183
හද්‍රවතීනගරය	125	සුදසුන් විහාරය	55
හද්‍රශාලමූලය	38, 39	සුධර්ම ශාලාව	177
මගධරට	63, 324	සුධර්මා දිව්‍යසභාව	180
මව්විකාසණ්ඩ නගරය	333	සුප්පාරක පටුන	417
මවලගම	175	සුක්කරකලෙණ	63
මද්දකුච්ඡිය	389	සේකව්‍ය නුවර	44
මදුරට	360	සොරෝය නගරය	213
මන්ද	405	හංසවතී නුවර	268
මහමෙර	179	හිමවන	186
මානිගාමය	190	හිමාලය	27
මිහාරමානා ප්‍රාසාදය	396		

පුද්ගලනාම සූචිය

අභුල්මල්	99	ඉල්ලිය	243
අජායත්තුමරු	94		
අජායත් රජු	389	උග්‍රසේනරජ	295
අඤ්ඤකොණ්ඩඤ්ඤ	57	උද්දක	56
අත්ථදස්සි	55	උද්ධිතෙරුන්	305
අත්ථධම්මානුසායක ඇමති	331	උදෙන	110, 124, 128
අතිමුත්තක සාමණේර	442	උප්පලවණ්ණා	222, 316
අදිත්තපුබ්බක	18	උපක ආච්චක	57
අත්තහාර	90	උපවාලා	405
අනත්තවරණදේවපුත්‍ර	274	උපතිස්සමානව	341
අනර්ථපුච්ඡක බමුණු	427	උපතිස්ස පිරිවැරී	60
අනුරුද්ධ	89, 91	උපරිවිධි	90
අනුරුද්ධ තෙර	394	උපසේන	405
අනුපුබ්බසෙට්ඨපුත්ත	196	උපාලිකපු	92
අනේපිච්ඡිප්පු	3, 41, 222	උරුවේල කස්සප	63
අනෝජ කුමරිය	360		
අනෝම ස්ථවිර	72	ථේරාවණදේවපුත්‍ර	180
අනෝමදස්සි බුදුන්	55, 70		
අට්ඨස්සර	100	කකුසන්ධ	55, 68
අස්සජී	60	කට්ඨවාහන	228
අස්සජී තෙර	75, 355	කස්පක අනචුසි	224
අසුරයෝ	179	කස්පට	82
අල්ලකස්පක තවුසා	109	කම්බිලියක නිස්ස	344
අංගුලිමාල	312	කරේණුක ඇතින්න	131
අගිරසමුනි	161	කලාබුරජ	101
ආනඤ්ඤ	30	කස්සප	55, 161
ආනඤ්ඤො	73	කසිරජ	38
ආනඤ්ඤෙට්ඨි	301	කාකදස්සයා	131
ආයුච්චිත කුමාර	434	කාකචලිය	249
ආලාර	56	කාණමානා	380

කාපි	113	බේමා	222
කාලිය	117	හදු හයා	83
කාලිදය	116	ගණදේවපුත්‍ර	359
කාලියොහොත් පාලිකාව	45	ගරහදිත්ත	279
කාශ්‍යප බුදුන් 68, 171, 211, 269		ගෝටිකතෙර	277
කාළ	97	ගෞතම බුදුන්	55, 68
කාළතාරජ	56	සට්ඨකාර කුමිහකාර	246
කාළසෙනෙවි	343	සෝෂක	118
කාළි බිරිය	113	සෝෂක දිව්‍යපුත්‍ර	115
කාළද්‍රව්‍යතෙර	76	සෝෂකසෙට්ඨ	136
කෑරලු	98	චක්ඛුපාල තෙර	03
කිකිරජ	256, 269	චතුරපද්‍රමා	249
කිම්බිල	89, 91, 92	චණ්ඩප්පේරු රජ	129
කියාගෝතමී	56, 452, 453	චණ්ඩාලකුමාර	399
කුක්කුටමිත්ත වැදි	473	චාලා	405
කුක්කුටසෙට්ඨ	136	චිත්තගහපති	222, 333
කුණ්ඩලකේශී	421	චිත්‍රා	177
කුද්දලපණ්ඩිත	204	චිත්තහත්ථ	200
කුමිහසොෂක	119, 152	චුන්දසුකරික	84
කුමරකසුප්තෙර	02	චුල්ලපාල	03, 05, 10
කුමාරකස්සප	418	චුල්ලත්තේවාසික	168
කුරුහමිග	98	චුල්ලපත්ථක	158, 159
කේණියජටිල	212	චුල්ලමාගන්දියා	135
කේසවතාපස	224	චුල්ලසෙට්ඨ	168
කොණ්ඩඤ්ඤ	55	චුල්ලසාධක බමුණු	457
කොසඹුවේ නිස්සතෙර	400	චුල්ලකාළ කෙළෙඹි	64
කොසඹුසිටු	116	චුල්ලකාල	44
කොසොල් රජ	43	චුල්ලරථදේවපුත්‍ර	274
කෝකබලු වැදි	477	චුල්ලහද්‍රාව	102
කෝකාලික මහණ	97	ජන්තපාණි උපාසක	246
කෝණාගමන	55, 68	ජන්ත ඇමති	56
කෝතුහලික	113	ජන්ත තෙර	357
බද්ධවනිය රේවත	405	ජටිල	249
බාණකොණ්ඩඤ්ඤතෙර	443	ජමිබුක ආර්ථික	318
බුද්ධත්තරා	139, 222	ජමිබු පරිව්‍රාජිකා	424

ජනපදකලාශ්‍රීය	77, 79	තන්දතෙර	78
ජාලිනී දෙවිද්‍රව	395	තන්දමානව	316
ජීවක	389	තාරද	30, 55
ජීවක කෝමාරහව්ව	161	තාරදභූමති	224
ජීවකවෛද්‍ය	389	තාරදකවුස්	28
ජෝතිය	249	තාලාගිරි භූත	95, 131
තගරසිඛි පසේබුදුන්	309	නිගමනිස්ස තෙර	185
තම්බද්ධිකවෝර	308	නිසභ	70, 72
තච්ඡිසා	19	පටාචාරා ස්ථවිරාවන්	447
තඹදළිවෝරසාතක	414	පටාචාරී	450
තුන්බූජවිලයන්	57	පණ්ඩිතදරු	373
තිස්ස	25, 30, 55	පණ්ඩිත සාමණේර	366
තිස්ස තෙරුන්	26	පතිපුරිකාව	235
දනපල්	99	පදුම	55
දබ්බමල්ලපුත්ත	418	පදුමුත්තර	55
දරුවිරිය	416, 418	පදුමුත්තර බුදුන්	268
දින්නා මෙහෙසිය	295	පත්ථක	159
දිසාපාමොක් භූදුරු	221	පරන්තපරජ	109
දිසනබ පිරිවැර් 6	3	පසේනදිකුමරු	221
දිස කාරායණ	231	පසේනදිකොසොල්ලු	186, 287
දිසායුකුමරා	31, 432	පාඨක ආජීවක	244
දිසිතිකෝසලරජු	38	පාඨෙයාක හික්කුන්	306
දීපංකර	55	පාරිලෙයාක භූත	38
දෙව්දත්	51, 389	පාරිලෙයාක දිවාපුත්‍ර	42
දේවදත්ත	89	පාල	03
දෙව්දත් තෙර	89	පාලතෙර	06
දේවල	27, 30	පාලිත	08
දේවානම්පිය	174	පාචාරියසෙව්වි	136
ධම්මදස්සි	55	පිණ්ඩපාතදයකනිස්ස	343
ධම්මික උපායක	86	පියදස්සි	55
ධම්මිකතෙර	385	පියුමතුරාබුදුන්	316, 358
ධනංජයසිටු	249	පිංගලරජ	101
නන්ද	76, 77, 177	පිටියස්සි	331
නන්දකුමරු	76	පුක්කුසානි	308
නන්දගෝපාලක	212	පුක්කුසානිරජ	418

පුණ්ඩරික ඇතා	287	මහා කාකායනතෙර	396
පුණ්ණක	249	මහා කාශ්‍යපතෙර	171, 390
පුණ්ණදූප	249	මහකොසොල් රජ	221
පුතබ්බසුක හික්කු	355	මහා කප්පිතතෙර	358
පුරින්දද	174	මහා කප්පිත රජ	360
පුතිගත්තතිස්සතෙර	209	මසමානව	174
පුස්ස	25, 55	මච්ඡරිය සිටු	243
බන්ධුලකුමර	221	මහත්ධනවෙළඳ	471
බඹදත්	38	මහානාම	90
බහුපුත්තිකස්ථවිරි	456	මහානාමතෙර	333
බාහිය	418	මහානාමරජු	226
බාහිය දරුවරිය	308, 420	මණ්ඩාර	382
බිම්බිසාර	67, 153	මණි කාරකුලපතිස්ස	480
බිම්සර රජ	58	මල්ලරජු	221 89
බිළාලපාදක සිටු	468	මල්ලිකා	228
බෙල්ලවිසිසිය තෙර	393	මල්ලිකාදේවිය	290, 228
හගු	89	මහදුතියා	367
හගු ස්ථවිර	38	මහමුගලන්	63
හද්දිය	89, 91, 92	මහාපත්ථක	159
හද්දිය සිටුපුත්	266	මහාපාල	03, 04, 09
හදුවතිය සිටු	125	මහාපාලකෙළෙඹි	05
හදුවර්ගිය කුමාරවරු	57	මහා ප්‍රජාපතීගෝතමී	76
හදුවර්ගිය යහරුවෝ	66	මහාප්‍රනාපරජ	101
හාගිනෙය්‍ය සංඝරක්ඛිත	198	මහාමායාදේවී	73
හාර්ගව	28	මහාලිලිච්ඡවි	174, 221, 228
මංගල	55	මහාරථදෙවිපුත්	274
මගධරජු	56	මහාසුභද්‍රා	102
මච්ඡරියකෝසියසිටු	238	මහාසුවණ්ණ	03
මජ්ඣිමකාල	44	මහාසේන බමුණු	340
මහකසුප්	93	මහින්දරජ	66
මට්ටකුණ්ඩලි	18, 24	මාගනදිය	108
මහා ඒකසාටක බමුණු	457	මාගනදියා	133
මහාකච්චායන	213	මාගනදියා බමුණු	133
මහාකාල	44	මාගනදියා බැමණි	133
මහාකාලකෙළෙඹි	64	මාතිකමාතා උපාසිකාව	192

මානිකගම්දෙටු	190	වාසුලදත්තා	129
මාලාහාරිදෙවිපුත්	235	වාසව	174
මිඟාරමාතා	262	විසාසාද	438
මිඟාරසිටු	257	විඩුඩහ	221, 226
මිත්‍රකෙළෙඹි	125, 127	විපස්සි	55
මුගුත්තෙර	47	විශ්වකර්මදෙවිපුත්	56, 179
මෙණ්ඩකසිටු	249	විශාබලපාසක	67
මේසියතෙර	188	විශාබා	03, 41, 217, 222
මොග්ගල්ලාන	69	වීරක	97
මොග්ගලී	58	වෙස්සහු	55
මූලසිරි සිටුපුතා	301	වේද්දිපකතාපස	109
යස	57, 65	වෙපචිත්ති අසුර	182
යසවත්ත	70	වේරංජ බමුණු	383
යසෝදරා	70	වේලාම බමුණු	464
		වේථකණ්ඩකී නඤ්ඣානා	222
රජගහසිටු	152		
රහල්	99, 78	ශක්‍ර	174
රාධ තෙර	352	ශාරීපුත්‍ර	69, 78
රාහුලකුමරු	77	ශුද්ධෝදන	73, 78
රාහුල පුතු	56, 73		
රාහුලමාතා	76, 77	සක්දෙවිඳු	12
රූපසාරී	58	සක්පල්හිමි	13
රේවත	55	සට්ඨිකුට ප්‍රේතයා	329
රේවත කුමරු	405	සප්පදසක	444
		සහිය පරිව්‍රාජක	418
ලක්ඛණ	97	සරද	70
ලක්ඛණතෙර	326	සරදමානව	69
ලකුණටක හද්දියතෙර	379	සහම්පනිබ්‍රහ්ම	57
ලාජදෙවිද්‍රව	461	සහස්සකබ්	174
ලාලුයිතෙර	460	සංකිච්ච සාමණේර	434
		සංසද්ධි	256, 269
චනවාසිකතිස්ස	339	සංසරකබ්බිත හිසු	197
චරුණ	70	සංජය	55
චංගත්ත බමුණු	340	සංජය පිරිවැජ්	59
වාසහබ්බතිසා	226	සාමාවතී	127

පැරිපුත්	47, 51, 63	සුප්‍රබුද්ධ ශාක්‍යයා	486
සිද්ධත්ව	55	සුමන දිව්‍ය සුත්‍ර	34
සිරිගුත්ත	279	සුමන පසේබුදු	315
සිරිවඩ්ඪන	6, 9, 73	සුමන මාලාකාර	139
සුඡම්පති	174	සුමනා	70
සුඡා අසුර කන්‍යාව	183, 186, 174	සුමනාදේවී	102, 249
සුඡාතාව	56, 269	සුමෙධ	55
සුධම්ම තෙර	333	සුඵඤ්ඤාපටිපේක්‍ෂික	222
සුධර්මා	177	සෙය්‍යසකතෙර	460
සන්දරා	70	සේලබ්‍රාහ්මණ	249
සුනන්ද	268	සොත්ථිය බමුණු	56
සුනිත	55	සෝභිත	55
සුනෙන්ත පසේබුදු	332	සෝරෙය්‍ය සිටු	213
සුඡ්පබුද්ධකුට්ඨි	308, 307		
සුඡ්පවාසා	222	හත්ථාලවක උපාසක	222
සුඡ්පියා	264		